

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่
เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้งและแมริม

The Potential Study of Thai Buddhist Temples in the Sub-district Municipalities
Adjacent to Muang Chiang Mai District for
Cultural Tourism Development Planning.

The Cases Study of Doisaket, Yangneung and Maerim Municipalities

โดย

อัจฉรี เหมสันต์ และคณะ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2555

รหัสโครงการวิจัย มจ.1-53-043/54-019

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

เรื่อง ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด แม่ริม และยางน่อง

The Potential Study of Thai Buddhist Temples in the Sub-district Municipalities Adjacent to Muang Chiang Mai District for Cultural Tourism Development Planning. The Cases Study of Doisaket, Maerim and Yangneung Municipalities

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย

ประจำปี 2553-2554

ปี 2553 จำนวน 277,000 บาท

ปี 2554 จำนวน 300,000 บาท

หัวหน้าโครงการวิจัย

นางอัจฉรี เหมสันต์

ผู้ร่วมโครงการ

นางสาวปรีชมาศ ลัญจนนท์

นางปรานอม ดันสุขนันท์

นายบรรจง สมบูรณ์ชัย

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

30 กันยายน 2555

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโคยธอเมืองเชียงใหม่ เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มริม โดยกระบวนการมีส่วนร่วม จะเกี่ยวข้องกับองค์กร และบุคคลหลายฝ่ายที่เป็นแกนหลักในการดำเนินงานวิจัยในทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ โอกาสนี้ขอขอบพระคุณ

สำนักวิจัย และส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่สนับสนุนงบประมาณอุดหนุนการวิจัย ประจำปี 2553-2554 ตลอดจนบุคลากรที่ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย

นายกเทศมนตรี และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มริม เจ้าอาวาสและพระภิกษุ-สามเณรของวัดทุกวัด ผู้นำชุมชน กรรมการวัด กรรมการผู้สูงอายุ ผู้รู้และปราชญ์ชุมชน ผู้แทนกลุ่มชุมชน โรงเรียน รวมทั้งผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มริม ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลปัจจุบัน การอำนวยความสะดวก การเสียสละเวลามาร่วมกระบวนการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ในทุกขั้นตอน และผลักดันให้เกิดผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาวัดของชุมชนในบริบทของการท่องเที่ยว และการเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่สนับสนุนส่วนบริการพื้นฐานต่างๆ ทำให้งานวิจัยคล่องตัวขึ้น

งานวิจัยนี้หวังผลเพื่อประโยชน์ของชุมชน ผลสรุปงานวิจัยที่ได้รับเป็นแนวทางนำความคิดสู่การปฏิบัติ ซึ่งสามารถพัฒนาสู่แผนการบริหารจัดการวัดที่ยั่งยืนได้ไม่มากนักน้อย หากมีสิ่งใดบกพร่อง คณะผู้วิจัยขออภัยเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากได้รับคำแนะนำถึงคณะผู้วิจัยทุกคนได้ปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
สารบัญแผนที่	จ
บทคัดย่อ	1
Abstract	3
บทที่ 1 บทนำ	5
ความสำคัญและที่มาของหัวข้อการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
นิยามศัพท์	14
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	16
แนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยว	16
แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	17
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์และระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว	21
แนวคิดความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยว	24
แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	33
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกัน	35
แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชน	36
กรอบแนวความคิดของการวิจัย	45
สมมติฐานการวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	47
สถานที่ศึกษาวิจัย	47
ระเบียบวิธีวิจัย	47
ระยะเวลาทำการวิจัย	55
เครื่องมือในการวิจัย	60
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิจัย	62
ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลภาคสนาม และการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด	62
ส่วนที่ 2 การกำหนดกรอบแนวความคิด และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด	79
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
สรุป และอภิปรายผล	87
ข้อเสนอแนะ	92
เอกสารอ้างอิง	94
ภาคผนวก 1	96
ภาคผนวก 1.1 แบบฟอร์มการสำรวจบันทึกข้อมูลวัด	97
ภาคผนวก 1.2 แบบบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบลคอยสะแก	98
ภาคผนวก 1.3 แบบบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบลยางน่อง	147
ภาคผนวก 1.4 แบบบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม	242
ภาคผนวก 2	360
ภาคผนวก 2.1 แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวประเภทวัด	361
โดยวิธี Credit & Grade Point	
ภาคผนวก 2.2 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 1	366
ภาคผนวก 2.3 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2	369
วัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่	
ภาคผนวก 2.4 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2	373
วัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางน่อง จังหวัดเชียงใหม่	
ภาคผนวก 2.5 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2	377
วัดแม่ริม เทศบาลตำบลแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	
ภาคผนวก 3 หลักการบริหารจัดการวัดตามแนวคิดปฏิรูปเทศ	381

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 มิติของความสัมพันธ์ของการเกิดการมีส่วนร่วมกับขอบข่ายของโครงการ	41
ตารางที่ 3.1 แผนงานวิจัย : ส่วนที่ 1	57
ตารางที่ 3.2 แผนงานวิจัย : ส่วนที่ 1	58
ตารางที่ 3.3 แผนงานวิจัย : ส่วนที่ 2	59
ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มริม โดยวิธี Credit & Grade Point	72
ตารางที่ 4.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด	73
ตารางที่ 4.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง	74
ตารางที่ 4.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในเขตเทศบาลตำบลแม่มริม	75
ตารางที่ 4.5 สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด	76
ตารางที่ 4.6 สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง	77
ตารางที่ 4.7 สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลตำบลแม่มริม	78
ตารางที่ 5.1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มริม โดยวิธี Credit & Grade Point	88

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	22
ภาพที่ 2.2 กรอบอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชน	42
ภาพที่ 2.3 กรอบแนวความคิดของการวิจัย	45
ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 1	54
ภาพที่ 3.2 กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 2	55
ภาพที่ 4.1 ผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาวัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลคอยสะเก็ด เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน	81
ภาพที่ 4.2 เขตพื้นที่ใช้สอยวัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลคอยสะเก็ด เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน	82
ภาพที่ 4.3 ผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาวัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางน่อง เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน	83
ภาพที่ 4.4 เขตพื้นที่ใช้สอยวัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางน่อง เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน	84
ภาพที่ 4.5 ผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาวัดแม่ริม เทศบาลตำบลแม่ริม เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน	85
ภาพที่ 4.6 เขตพื้นที่ใช้สอยวัดแม่ริม เทศบาลตำบลแม่ริม เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน	86
ภาพที่ 5.1 กรอบแนวความคิดการวิจัยและกรอบแนวความคิดการวางแผนพัฒนาวัด	93

สารบัญแผนที่

	หน้า
แผนที่ 1.1 ที่ตั้ง และการเข้าถึงเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มิม	9
แผนที่ 1.2 การเชื่อมโยงจากศูนย์กลางเมืองเชียงใหม่ ไปเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มิม	10
แผนที่ 1.3 ที่ตั้งวัดในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด อำเภอคอยสะเก็ด	11
แผนที่ 1.4 ที่ตั้งวัดในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี	12
แผนที่ 1.5 ที่ตั้งวัดในเขตเทศบาลตำบลแม่มิม อำเภอแม่มิม	13
แผนที่ 4.1 ที่ตั้งอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ และโครงข่ายการสัญจร	68
แผนที่ 4.2 ที่ตั้ง อณาเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด ยางเนิ้ง แม่มิม และโครงข่ายการสัญจร	69
แผนที่ 4.3 ขอบเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด และที่ตั้งวัด	70
แผนที่ 4.4 ขอบเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง และที่ตั้งวัด	70
แผนที่ 4.5 ขอบเขตเทศบาลตำบลแม่มิม และที่ตั้งวัด	71

ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่

เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน

กรณีศึกษา เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้งและแมริม

The Potential Study of Thai Buddhist Temples in the Sub-district Municipalities Adjacent
to Muang Chiang Mai District for

Cultural Tourism Development Planning.

The Cases Study of Doisaket, Yangneung and Maerim Municipalities

อัจฉรี เหมสันต์¹ ปรัชมาศ ลัญชานนท์² ปราณอม ต้นสุขานันท์³ บรรจง สมบูรณ์ชัย⁴

Augcharee Hemsant¹ Pradchamas Lunchanon² Pranom Tansukanun³ Bunchong Somboonchai⁴

¹สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

²คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแมริม เพื่อการวางแผนพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และศูนย์รวมจิตใจของชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแนวคิด และแนวทางการพัฒนา ได้แบ่งส่วนการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลวัดภาคสนาม จัดทำแบบบันทึกข้อมูลวัด การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 ในแต่ละเขตเทศบาล โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลวัด แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ และการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดวิธี Credit & Grade Point โดยคณะผู้วิจัย ร่วมกับท้องถิ่น ประกอบด้วยวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด 4 วัด ยางเนิ้ง 8 วัด และแมริม 8 วัด มีปัจจัยการประเมิน 4 มิติ คือ 1)ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 2)สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด 3)ความสำคัญของวัด ที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี 4)บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้าง

จิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนแบบสอบถามมีประเด็น 3 ส่วน คือ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการพัฒนา และวัดที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่า วัดและชุมชนมีความต้องการให้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสานประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และผลการประชุมกลุ่มย่อยทำให้ทราบถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละวัด สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการพัฒนา และการคัดเลือกวัดที่มีศักยภาพสูงเพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนการประเมินศักยภาพวิธี Credit & Grade Point พบว่า มิติทั้ง 4 ด้านสนับสนุนให้วัดมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับค่าคะแนนที่ใกล้เคียงกัน โดยลำดับสูงสุด-ต่ำสุด คือ 1)ความสำคัญของวัดที่เกี่ยวข้องกับ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี 2)สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด 3)ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และ 4)บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ปรากฏผลค่าเฉลี่ยรวมวัดที่มีศักยภาพสูงสุดในแต่ละเขตเทศบาลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่ริม ตามลำดับ คือ วัดพระธาตุดอยสะเก็ด 73.68 วัดแสนหลวง 71.35 และวัดป่าดาราภิรมย์ 80.18

ส่วนที่ 2 การกำหนดกรอบแนวความคิด และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดแบบมีส่วนร่วม วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2-3 ในแต่ละเขตเทศบาล โดยใช้แบบสอบถามผังเสนอแนะ และผลการศึกษาจากส่วนที่ 1 เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดเห็นร่วมกับการลงภาคสนาม เพื่อการวิเคราะห์เชิงลึก กรณี 3 วัดที่มีศักยภาพสูงเพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากผลสรุปการประเมินศักยภาพวัดวิธี Credit & Grade Point ในส่วนที่ 1 พบว่า ชุมชนมีมุมมองในด้านการพร้อมของวัดและชุมชนได้ลงมติในการคัดเลือกวัดที่มีศักยภาพเพื่อเป็นตัวแทนในการระดมความคิดเห็นสู่การพัฒนาตามกระบวนการ ได้แก่ เทศบาลดอยสะเก็ดเลือกวัดรังสีสุทธาวาส มีศักยภาพอันดับ 2 ผลค่าเฉลี่ย 71.31 แทนวัดพระธาตุดอยสะเก็ด เทศบาลยางเนิ้งเลือกวัดแสนหลวง มีศักยภาพอันดับ 1 และเทศบาลแม่ริมเลือกวัดแม่ริมซึ่งเป็นวัดศูนย์กลางระดับอำเภอ มีศักยภาพอันดับ 4 ผลค่าเฉลี่ย 62.03 แทนวัดป่าดาราภิรมย์ ทั้งนี้วัดและชุมชนได้มีการระบุสิ่งที่ต้องการพัฒนาในหลายด้านสามารถจัดอันดับสำคัญ 1-3 ที่ต้องการให้มีการพัฒนาเร่งด่วน คือ

1. วัดในเขตเทศบาลดอยสะเก็ด ต้องการให้มีการพัฒนา 1)ภูมิทัศน์วัด 2)ปฏิทินท่องเที่ยว และเอกสารเผยแพร่ 3)มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
2. วัดในเขตเทศบาลดอยยางเนิ้ง ต้องการให้มีการพัฒนา 1) ภูมิทัศน์วัด 2)การประชาสัมพันธ์ ป้ายสื่อความหมาย และแผนผังวัด 3)ห้องน้ำวัดและนักท่องเที่ยว

3. วัดในเขตเทศบาลตำบลแมริม ต้องการให้มีการพัฒนา 1)ห้องน้ำวัดและนักท่องเที่ยวที่สะอาด 2)แผ่นพับข้อมูลวัด ป้ายสื่อความหมาย และแผนผังวัด 3)สถานที่พักผ่อน

ผลการศึกษาในส่วนที่ 2 ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีความเห็นตรงกันว่า กรอบแนวคิดการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดจะต้องพัฒนาตามหลักการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน คือ “วัดเป็นที่สบาย 4 ประการ” ได้แก่ อาวาส ธรรมะ บุคคล และอาหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักการบริหารจัดการวัดทั้งทางกายภาพ และจิตวิญญาณ และผลสรุปจากการระดมความคิดเห็นต่อผังเสนอแนะการพัฒนาวัดตามอุดมคติและความต้องการของชุมชน ได้ผังแม่บทของวัดตัวแทนทั้ง 3 แห่ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัดที่เป็นรูปธรรม และเป็นกรณีศึกษากับวัดอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ: วัด การท่องเที่ยว การวางแผน

Abstract

The research aims at identifying the Thai Buddhist temple potentials as tourist destinations in the Sub-district municipalities adjacent to the Muang Chiang Mai District in order to make suggestions for cultural tourism development planning. It is divided into two parts:

The first part is the data collecting and first stage evaluation process through the first focus group meeting in each municipality. There are 3 municipalities and 20 temples altogether that are 4 temples in Doisaket, 8 temples in Yangneung and 8 temples in Maerim Sub-districts respectively. The ‘Credit & Grade Point’ technique is used to evaluate the temples by both the local people and the researchers. The evaluative factors are: 1) location, accessibility and tourist destination network, 2) facilities and the temple management, 3) the significance of the temples in terms of aesthetics, history and archaeology and 4) tourist information and promotion. The questionnaire also asks 3 issues including tourism resources, facility need and the most potential temple.

It finds out that the temples and the communities need a written record of the temple history for future development. The focus group meetings reveal the significant elements of each temple, the facilities that need to be developed and the selected temple of each sub-district municipality to work further on the second stage. The ‘Credit & Grade Point’ also points out that the 4 factors are almost equally significant. The hierarchical order is 1) aesthetic, historical and archaeological significance, 2) facilities and the temple management, 3) location, accessibility and tourist destination network and

4) tourist information and promotion. The top score temples of the 3 sub-district municipalities are Wat Prathat Doisaket 73.68, Wat Saen Luang 71.35 and Wat Pa Darapirom 80.18 respectively.

The second part is the concept formulation and participatory cultural tourism development planning through the second and third focus group meetings. The 3 selected temples from the first part are Wat Rangrisuttawart of Doisaket with 71.31 points, Wat Saen Luang of Yangneung and Wat Maerim of Maerim with 62.03 points. The 3 voted most important facilities to be improve of the temples are:

1. Doisaket's temples include 1) the temple landscape 2) tourist calendar and written information 3) local guides
2. Yangneung's temples include 1) the temple landscape 2) promotion, sign and signage, the temple maps and plans 3) toilets
3. Maerim's temples include 1) clean toilets 2) handouts, sign and signage, the temple maps and plans and 3) recreation areas

The communities and all stakeholders agree that the temple should not only be a tourist resource but also the community spiritual center as can be summarized as '4 good points': place, dharma, people and food. This second part also sets up a master plan for each selected temple.

Keywords : Temples, Tourism, Planning

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของหัวข้อการวิจัย

เป็นที่ทราบกันดีว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการเดียวที่สร้างมวลรวมรายได้ประชาชาติสูงสุดของประเทศ สืบเนื่องมาจากการเจริญเติบโตที่รวดเร็วส่งผลให้เกิดพัฒนาเทคโนโลยี การคมนาคม และการโทรคมนาคม รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สนับสนุนให้เกิดการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆอย่างกว้างขวาง จากการศึกษาขององค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization ; WTO) ได้คาดการณ์ไว้ว่าในสหัสวรรษใหม่กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) จะมีโอกาสเจริญเติบโตมาก ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) จะเติบโตถึงร้อยละ 10-15 (WTO 1995 : 52) ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดแผนและนโยบายการท่องเที่ยวในภาคเหนือ ให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและธรรมชาติ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา โดยวางแผนและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการทำลายศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัดจึงเป็นสถานที่หนึ่งที่มีความสนใจอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศาสนสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนกิจกรรมในขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะวัดในเขตจังหวัดเชียงใหม่มีความโดดเด่นในการเป็นวัดล้านนาที่มีลักษณะเฉพาะชัดเจนทั้งที่เป็นวัดรูปแบบล้านนาและที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่นในยุคสมัยต่างๆ อาทิ วัดที่ได้รับอิทธิพลพม่า หรือเรียกทั่วไปว่าวัดไทยใหญ่ อันเป็นภาพสะท้อนของสายธารวัฒนธรรมที่เก่าแก่ต่อเนื่องมายาวนาน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการท่องเที่ยววัดจะพบเห็นมากในเขตศูนย์กลางเมืองใหญ่มากกว่าชุมชนชนบท อันเนื่องจากแผนและนโยบายการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมถูกกระจุกตัวเฉพาะในเขตชุมชนเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวขาดการกระจายตัวสู่ชุมชนชนบท โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่โดยรอบเมืองใหญ่ แต่โดยบริบทของการพัฒนาที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเส้นทางการสัญจรโดยรอบเมืองเชียงใหม่ ส่งเสริมให้เกิดการเดินทางที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้โดยรอบในเขตตำบลและอำเภอต่างๆ นับเป็นปัจจัยที่สร้างแรงผลักดันต่อการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และจากรายงานการท่องเที่ยวของจังหวัดพบว่า “วัด” เป็นสถานที่หนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ด้วยเหตุและปัจจัยหลายอย่างทางด้านคติความเชื่อ กิจกรรมทาง

ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความมีชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์จะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวสูง และวัดยังเป็นสถานที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมและเทคโนโลยีของชาติ เป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการที่สามารถศึกษาค้นคว้าเรียนรู้วัฒนธรรม การถ่ายทอดวัฒนธรรม โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม ฯลฯ โดยเฉพาะวัดจะเป็นศูนย์กลางและมีบทบาทเชื่อมโยงเรื่องราวความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานชุมชน และวิวัฒนาการของอารยธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับคนยุคปัจจุบันในการที่จะท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

การท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ระดับโลกที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการพัฒนาและระมัดระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม องค์การท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO) ได้ประมาณการถึงความสำคัญด้านการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเพิ่มมากขึ้น การสร้างแรงดึงดูดด้านการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และแผนการตลาดอย่างสอดคล้องโดยเน้นความบันเทิง ความตื่นตาตื่นใจ และการศึกษา

แม้การท่องเที่ยวจะเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดรายได้และการสร้างงาน นำเงินตราเข้าสู่ประเทศและชุมชน แต่ในทางตรงกันข้ามการท่องเที่ยวอาจมีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม เกิดผลเชิงลบด้านสังคมและวัฒนธรรมและมีส่วนทำให้สภาพการอยู่อาศัยของชุมชนล่มสลาย การท่องเที่ยวที่ปราศจากการวางแผนและการจัดการอย่างไร้ทิศทางจะเป็นส่วนที่ทำลายแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Choi) Sirakaya, 2005) ทำให้เกิดผลกระทบที่นำวิกฤตต่อการอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากรการท่องเที่ยว ความอยู่ดีมีสุขของประชากร และการพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวของชุมชน ดังนั้นผู้บริหารองค์กรของชุมชน ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะสถาบันหลักของชุมชนอันประกอบด้วย บ้าน วัด และโรงเรียน ต้องให้ความสำคัญในการทบทวนการท่องเที่ยว การเรียนรู้ถึงกระบวนการท่องเที่ยวที่หลังไหลเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งชุมชนท้องถิ่นต่างๆ โดยแสวงหาทางเลือกใหม่ในการวางแผนการท่องเที่ยว การจัดระบบการจัดการและการกำหนดเงื่อนไขในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะเป็นเงื่อนไขของการลดล้างการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเพิ่มพูนรายได้จากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว จนลืมนึกถึงวิญญูณภูมิสังคมของสถานที่ ที่อาจละเลยการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชนท้องถิ่นเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมพื้นที่ระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด จึงมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจแต่จะต้องดำเนินควบคู่เพื่อการป้องกันการสูญเสียของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้มาเยือน การ

พัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชนท้องถิ่นเชิงพื้นที่จึงควรกำหนดการวางแผนระยะยาวเพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการป้องกันผลกระทบด้านความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ซึ่งรวมถึงหน่วยงานภาครัฐ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักวิชาการ และผู้กำหนดนโยบายจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายทิศทาง และมาตรการของการจัดการการท่องเที่ยว ในแต่ละประเภทของการท่องเที่ยวที่ควรจะเป็นของเขตพื้นที่โดยเฉพาะการครอบคลุมพื้นที่ในระดับชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

ผู้มีส่วนได้เสียในการวางแผนการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีส่วนในการให้ข้อมูลและวิธีการวางแผน โดยอาจจัดทำในรูปแบบการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ผู้มาเยือน นักวิชาการ และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการวางแผน รวมถึงการกำหนดกลไกในการติดตามผลการปฏิบัติตามแผน (Monitoring System) การปรับปรุงการวางแผนและการจัดระบบการจัดการ (Management) ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

อย่างไรก็ตามการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ ภูมิภาคและจังหวัด เชื่อมโยงสู่ นโยบายและยุทธศาสตร์ในระดับท้องถิ่น โดยสิ่งสำคัญแผนและนโยบายด้านต่างๆ ควรมาจากชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นเอกภาพทางความคิดในการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งหวังในความมั่นคงแห่งรากฐานทางภูมิปัญญา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้จิตวิญญาณภูมิสังคมของตน ทั้งนี้เพื่อเป้าหมาย คือ การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ กรณีศึกษาเขตเทศบาลตำบล ดอยสะเก็ด แม่ริม และยางน่อง
- 2 สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนของชุมชนท้องถิ่นและที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระบวนการศึกษาและกำหนดกรอบแนวความคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ประเภทวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น
- 3 เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษาวิจัย คือ วัดในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด (อำเภอคอยสะเก็ด) แม่ริม (อำเภอแม่ริม) และยางน่อง (อำเภอสารภี) ซึ่งใช้เป็นกรณีศึกษาในกลุ่มของวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ ระยะทางจากศูนย์กลางอำเภอเมืองเชียงใหม่ 10 - 20 กิโลเมตร ระยะเวลาเดินทาง 30-45 นาที แผนที่ 1.1-1.5

2 ขอบเขตของเนื้อหา เป็นโครงการวิจัยโดยเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 2 ส่วนการศึกษา คือ

2.1 ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่

2.2 การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

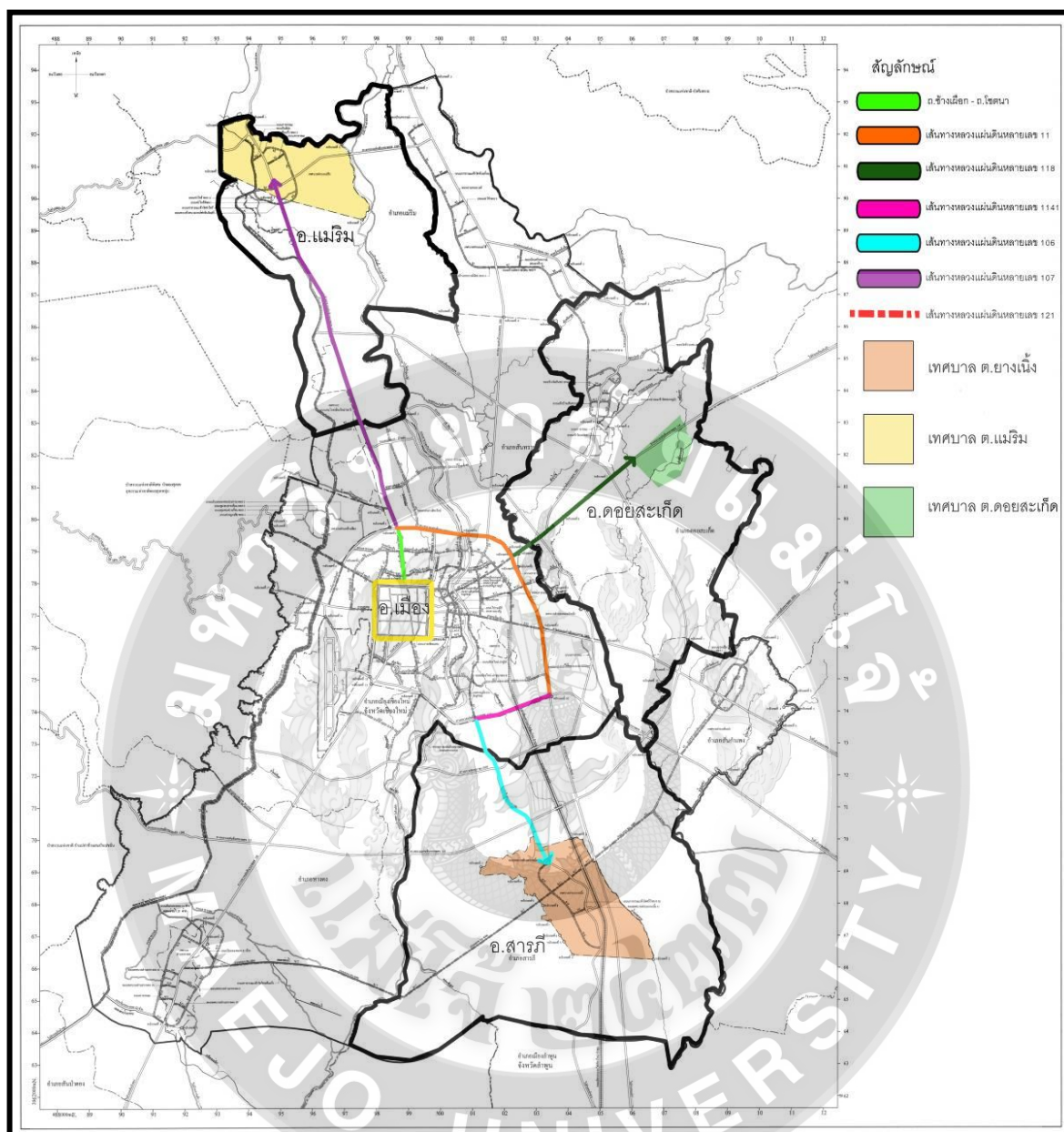
1 ชุมชนเข้าใจสถานภาพของวัดในท้องถิ่นของตนเองต่อบทบาทของการเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของชุมชน

2 ส่งเสริมแนวทางการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัด อันเป็นหัวใจหรือศูนย์กลางของชุมชนท้องถิ่น ให้มีบทบาทต่อการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมล้านนาที่ปรากฏต่อรูปลักษณะในผังบริเวณสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ผังบริเวณภูมิสถาปัตยกรรมและคติความเชื่อ ตลอดจนการประกอบกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงทางภูมิปัญญา รากฐานทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

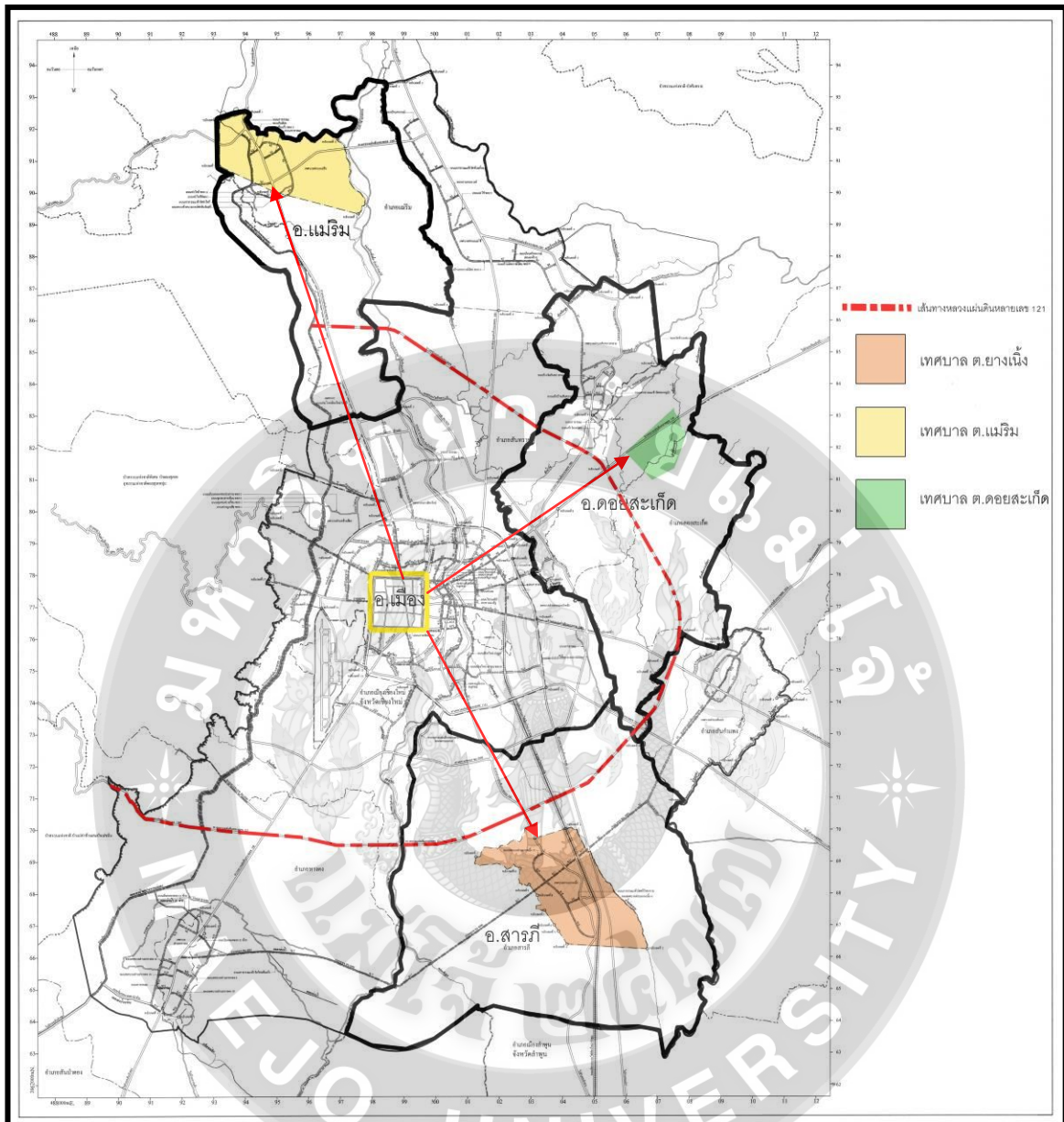
3 ชุมชนได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัด ที่มีจิตวิญญาณอันนำไปสู่ความรู้รักและรักในสมบัติแห่งชาติเสมือนเป็นสมบัติของตนเอง (Spirit of Place) โดยรากฐานความพึงพอใจที่พอเพียง

4 ชุมชนสามารถนำแผนพัฒนาที่ได้จากกระบวนการศึกษาแบบมีส่วนร่วมไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง

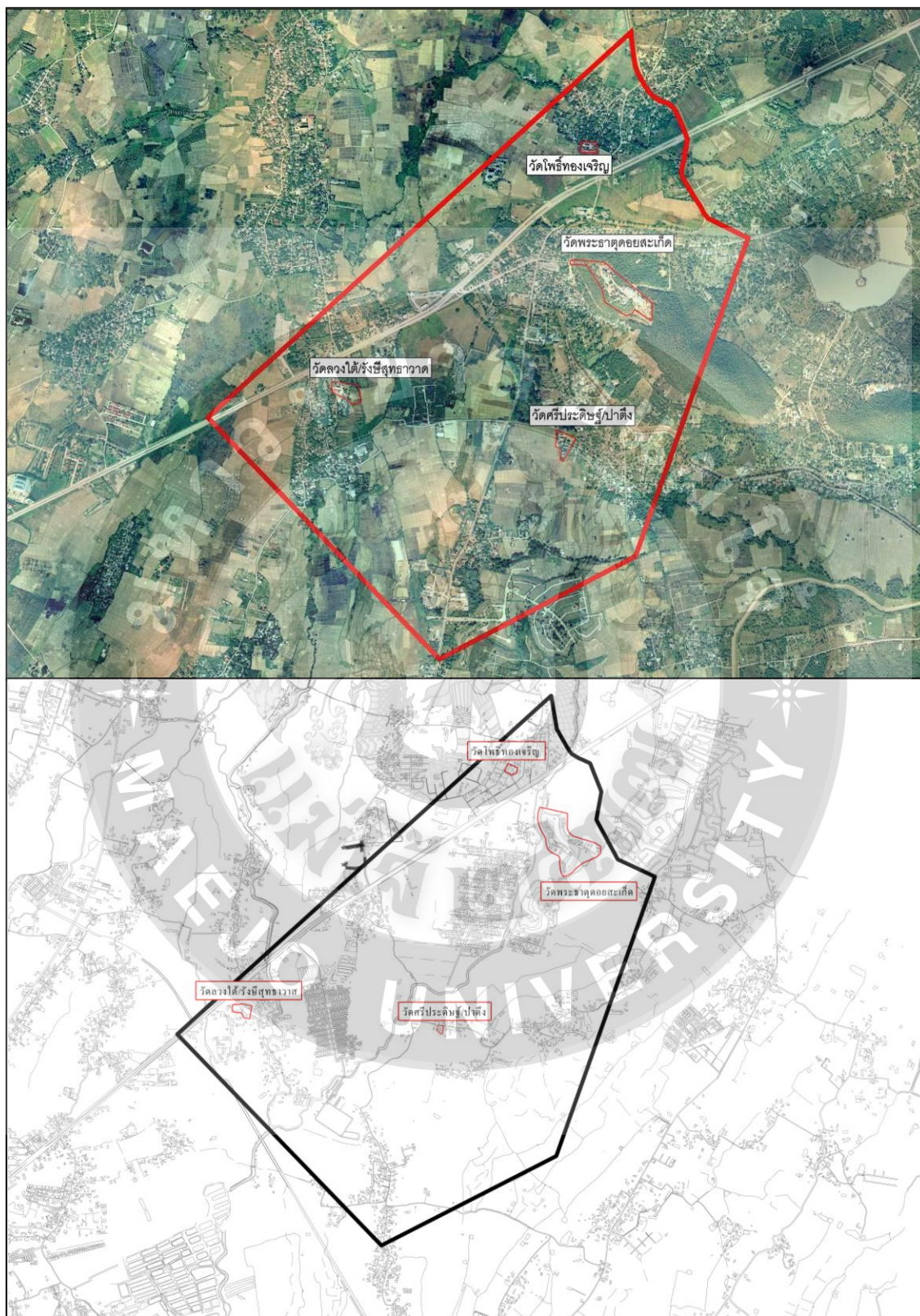
5 เป็นกรณีศึกษาสำหรับการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัด สำหรับชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

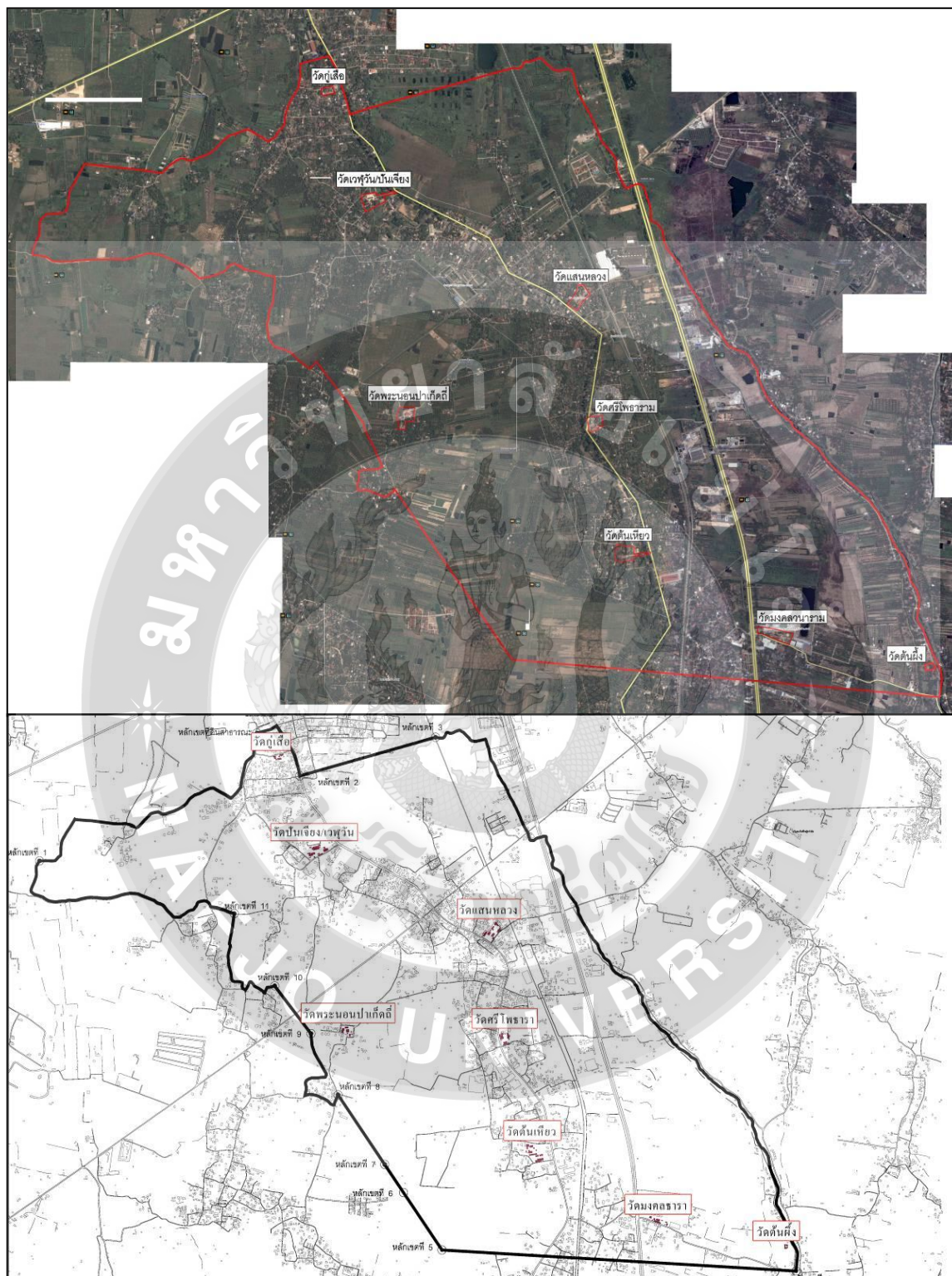
แผนที่ 1.1 ที่ตั้ง และการเข้าถึงเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางน่อง และแม่ริม

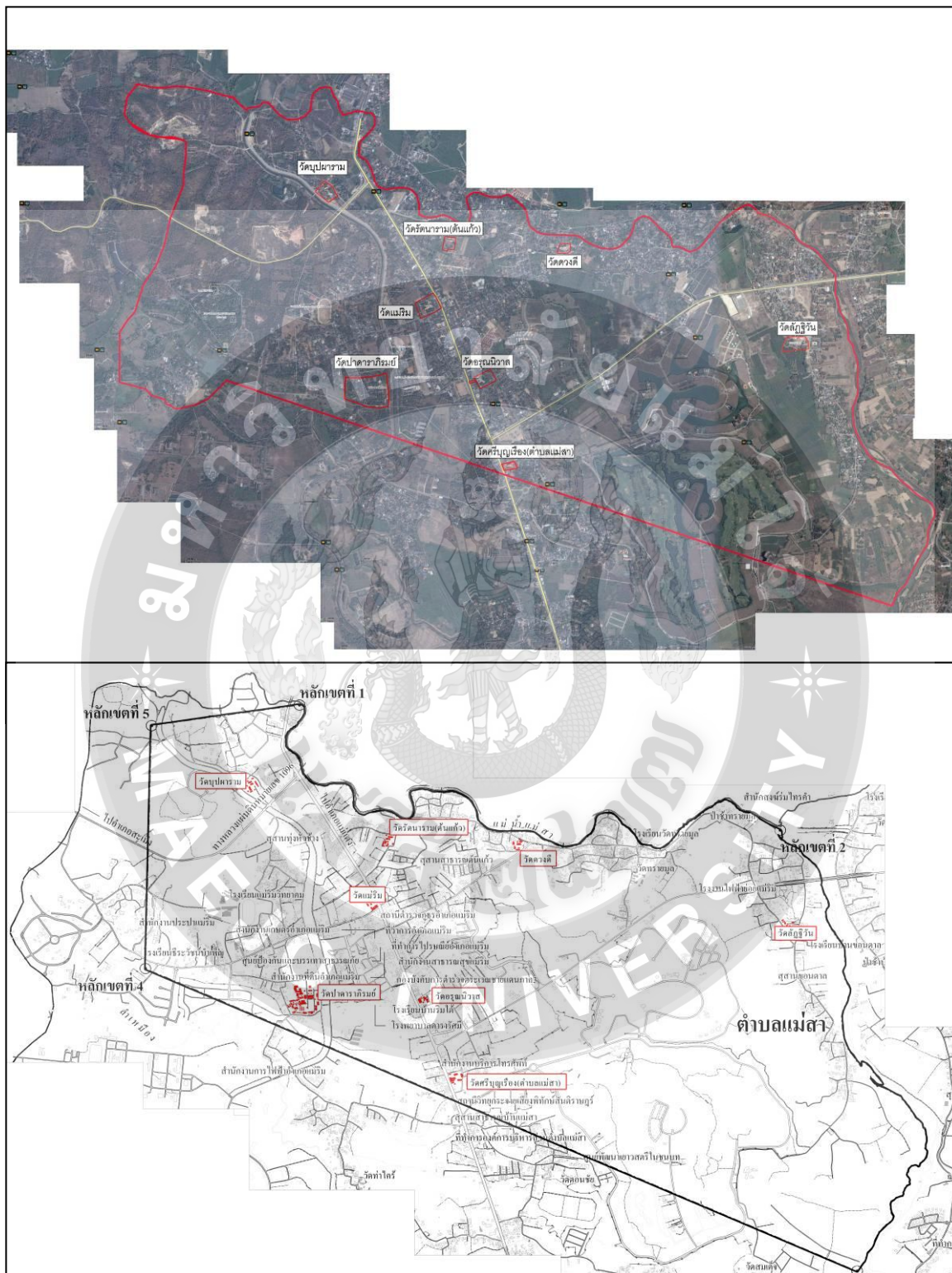
แผนที่ 1.2 การเชื่อมโยงจากศูนย์กลางเมืองเชียงใหม่ ไปเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางน้ำ และแม่ริม

แผนที่ 1.3 ที่ตั้งวัดในเขตเทศบาลตำบลคอกยสะเก็ด อำเภอคอกยสะเก็ด

แผนที่ 1.4 ที่ตั้งวัดในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี

แผนที่ 1.5 ที่ตั้งวัดในเขตเทศบาลตำบลแม่มริม อำเภอแม่มริม

นิยามศัพท์

คำสำคัญ (Keywords) ของการวิจัย

1 วัด หรือ อาวาส (คำหลังไม่นิยมใช้) คือ คำเรียก สถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ภายในวัดจะมีกุฏิซึ่งใช้เป็นเป็นที่อาศัยของนักบวชในศาสนาพุทธ ก็คือพระสงฆ์ อีกทั้งยังมีเจดีย์ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุ ใช้สำหรับประกอบศาสนพิธีต่างๆ เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ การทำสมาธิ

วัดโดยส่วนใหญ่นิยมแบ่งเขตภายในวัดออกเป็นสองส่วน คือ พุทธาวาส และสังฆาวาส โดยส่วนพุทธาวาส จะเป็นที่ตั้งของสถูปเจดีย์ อุโบสถ สถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และส่วนสังฆาวาส จะเป็นส่วนกุฏิสงฆ์สำหรับพระภิกษุสงฆ์สามเณรจำพรรษา และในปัจจุบันแทบทุกวัดจะเพิ่มส่วนฌาปนสถานเข้าไปด้วย เพื่อประโยชน์ในด้านการประกอบพิธีทางศาสนาของชุมชน เช่น การฌาปนกิจศพ โดยในอดีตส่วนนี้จะเป็นป่าช้า ซึ่งอยู่ติดหรือใกล้วัด ตามธรรมเนียมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มฌาปนสถานในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทยจะตั้งอยู่บนพื้นที่ ๆ เป็นป่าช้าเดิม

ปัจจุบัน วัดไทยในชนบทยังคงเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ซึ่งต่างจากในเมืองใหญ่ที่วัดกลายเป็นเพียงสถานที่จำพรรษาของพระสงฆ์และเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาเท่านั้น (<http://th.wikipedia.org>)

2 การท่องเที่ยว การท่องเที่ยว (Tourism) การพักผ่อน (Leisure) และนันทนาการ (Recreation) มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกัน คำนิยามการพักผ่อนของ Boniface และ Cooper (1987) หมายถึง เวลาของบุคคลในขณะทำงาน นอนหลับ และความต้องการจำเป็นอื่นๆ ที่ได้รับการตอบสนอง ส่วนนันทนาการเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการพักผ่อน Mathieson และ Wall (1982) ได้นิยามการท่องเที่ยวไว้ว่า การเคลื่อนย้ายของคนไปยังแหล่งท่องเที่ยวไกลออกไปจากบ้านและที่ทำงานตามปกติ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการพำนัก และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่จัดทำไว้สามารถรองรับความต้องการต่างๆ ได้ ดังนั้น ถ้าการพักผ่อนเป็นเรื่องของการกำหนดเวลา และนันทนาการเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้เวลาของการพักผ่อน การท่องเที่ยวจึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเหล่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและนันทนาการ การท่องเที่ยวจึงมีองค์ประกอบของคุณลักษณะส่วนผสมของหลายมิติ ทั้งมิติกายภาพ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

3 การวางแผน คือ กระบวนการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์และแผนงาน หน้าที่ขั้นพื้นฐานของการวางแผน คือ การมองภาพในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น

ผลิตภัณฑ์ของนักท่องเที่ยว การวางแผนจึงเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา องค์ประกอบของกระบวนการวางแผน มีดังนี้

1) กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ โดยที่เป้าหมาย คือ การมองสถานการณ์ในอนาคตที่ก่อให้เกิดการดำเนินกิจการสัมฤทธิ์ผลเป็นที่พอใจ และวัตถุประสงค์ คือ ข้อกำหนดที่เฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้

2) กำหนดยุทธศาสตร์และแผนงาน โดยยุทธศาสตร์ คือ ทิศทางการบริหารจัดการเพื่อให้แผนงานสามารถนำไปปฏิบัติอย่างบรรลุผล

3) การปฏิบัติการตามแผนงานและการทบทวน กระบวนการวางแผนที่ประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนั้น Hall (2000) ได้อธิบายถึงกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning) ที่ให้ความสำคัญของการทบทวนแผน ดังนั้นกระบวนการวางแผนลักษณะนี้ จึงต้องอาศัยความยืดหยุ่นและการทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ในการวางแผนซึ่ง ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การปกครองท้องถิ่น ผู้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยว กลุ่มประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวและองค์กรธุรกิจท่องเที่ยว (Hall และ McArthur, 1998, Sautter และ Leisen, 1999)

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎีในการศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยว

แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว

ความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยว

การบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และ
องค์กรท้องถิ่น

การเรียนรู้ร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ลักษณะวัดในล้านนา

1 แนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) การพักผ่อน (Leisure) และนันทนาการ (Recreation) มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกัน คำนิยามการพักผ่อนของ Boniface และ Cooper (1987) หมายถึง เวลาของบุคคลในขณะที่ทำงาน นอนหลับ และความต้องการจำเป็นอื่นๆ ได้รับการตอบสนอง ส่วนนันทนาการเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการพักผ่อน Mathieson และ Wall (1982) ได้นิยามการท่องเที่ยว หมายถึง การเคลื่อนย้ายของคนไปยังแหล่งท่องเที่ยวไกลออกไปจากบ้านและที่ทำงานตามปกติ กิจกรรมที่เกิดขึ้น ระหว่างการพำนักร และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่จัดทำไว้สามารถรองรับความต้องการต่างๆ ได้ ดังนั้นถ้าการพักผ่อนเป็นเรื่องของการกำหนดเวลาและนันทนาการเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้เวลาของการพักผ่อน การท่องเที่ยวจึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเหล่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและนันทนาการ การท่องเที่ยวจึงมีองค์ประกอบของคุณลักษณะส่วนผสมของหลายมิติทั้งมิติกายภาพ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

ระบบการท่องเที่ยว (Tourism system) ได้นำมาอธิบายและจัดรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ในหลายทฤษฎี โดยเน้นอุปสงค์และอุปทานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกด้าน Gunn (1988) อธิบายระบบการหน้าที่ของการท่องเที่ยว (functioning Tourism System) ที่อุปสงค์การท่องเที่ยวประกอบด้วยตลาดนักท่องเที่ยว ความสนใจ และความสามารถในการท่องเที่ยว อุปทานการท่องเที่ยวประกอบด้วย การขนส่ง แหล่งท่องเที่ยว การจัดบริการและข้อมูลข่าวสาร ในองค์ประกอบย่อยของ

อุปทานการท่องเที่ยวด้านการขนส่ง จะประกอบด้วยปริมาณและคุณภาพของการขนส่งทุกประเภท แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดดึงดูดจะต้องประกอบด้วยทรัพยากรที่มีคุณภาพที่ได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในการจัดบริการจะต้องรวมถึงคุณภาพในการบริการ อาหาร ที่พักแรม และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอื่นๆ ในด้านข้อมูลข่าวสารต้องส่งเสริมความสำคัญให้นักท่องเที่ยวที่สนใจมาเยือน และซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับนักวิชาการท่านอื่นๆ ได้อธิบายองค์ประกอบ ของระบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากการอธิบายของ Gunn แต่ก็ได้มีความแตกต่างมากนัก ในด้านหน้าที่ของการท่องเที่ยว เช่น Mill และ Morrison (1985) ได้รวมจุดดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวและการจัดบริการไว้ในองค์ประกอบของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ส่วน Pearce (1989) ได้แยกสถานที่จัดออกจากการจัดบริการและการให้บริการข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน

2 แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

Gunn (1994 : 57-77) กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการพัฒนาหรือการวางแผนการท่องเที่ยว คือ การตระหนักถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว และความเกี่ยวเนื่องระหว่างกัน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ดังนี้

2.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

เป็นองค์ประกอบที่มีพลังมากที่สุดของการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดพลังของระบบการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการไม่ได้เป็นเหตุผลหลักในการเดินทาง การบริการเหล่านี้ในการค้าระดับท้องถิ่น อาจจะไม่จำเป็น ถ้าไม่มีสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว

การพิจารณาในการวางแผน ที่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับสิ่งดึงดูดใจแนวความคิดนี้ขึ้นอยู่กับ

1) สิ่งดึงดูดใจที่ถูกสร้างสรรค์และการจัดการ

การเดินทางที่ไร้รายละเอียดถึงลักษณะที่ดึงดูดใจและการโฆษณาไม่ใช่สิ่งที่พิเศษ จนกว่าพื้นที่ได้รับการจำแนก การออกแบบ การก่อสร้าง และการดำเนินการ สำหรับผู้มาเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจ คือ สถานที่ที่ประกอบด้วยลักษณะทางกายภาพและการบริการทั้งหมด ที่สามารถรองรับการบริโภคของผู้มาเยี่ยมชม

2) สิ่งดึงดูดใจได้มาจากการรวมกลุ่ม

ความคิดเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดจะบรรลุผลสำเร็จอย่างดีที่สุดเมื่อสิ่งดึงดูดใจถูกจัดกลุ่มเข้าด้วยกัน เช่น กายภาพหรือโดยทัวร์ (ทัวร์สวน, ทัวร์ประวัติศาสตร์, ทัวร์สถาปัตยกรรม, การเล่นเรือเที่ยว) สวนสาธารณะ คือ ตัวอย่างการรวมกลุ่มสิ่งดึงดูดใจ, การเสนอสิ่งดึงดูดใจที่มีลักษณะที่เสริมเข้าไปให้

เกิดความสมบูรณ์อย่างมาก เช่น ภาพที่สวยงาม เส้นทางเดินป็นเขา สวนอนุรักษ์สัตว์ป่า ลักษณะทางภูมิประเทศที่ท้าทาย และพื้นที่ตั้งที่พักผ่อนหย่อนใจภายนอกอาคาร

3) การเชื่อมโยงด้านการบริการที่ดึงดูดใจเป็นสิ่งที่สำคัญ

สิ่งดึงดูดใจ แม้ว่าเต็มไปด้วยสัดส่วนหลักของประสบการณ์การเดินทาง ต้องการถูกรองรับโดยการบริการด้านการเดินทาง การวางแผนสวนสาธารณะไม่สมบูรณ์ ถ้าไม่มีสิ่งดึงดูดใจที่ต้องการของนักท่องเที่ยวที่ถูกละเลย การบริการอาหาร, ที่พัก และการบริการที่เป็นส่วนเสริมเพิ่มเติม (สถานที่ขายฟิล์ม ยา และของที่ระลึก) ต้องอยู่ภายในเวลาที่เหมาะสม และระยะทางที่นักท่องเที่ยวสามารถไปถึง ในความเป็นจริงแล้ว กำหนดนโยบายสถานการณ์ที่บีบบังคับให้ต้องเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสองสิ่งที่ไม่ปรารถนาในการวางแผน สำหรับนักวางแผนสวนสาธารณะสำหรับเวลาที่เป็นอิสระ มีการแนะนำว่าสิ่งดึงดูดใจเหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องถูกวางแผนสำหรับเพียงการใช้ในแต่ละวัน

4) ที่ตั้งของสิ่งดึงดูดใจ มีทั้งในชนบทและในเมือง

พื้นที่ชนบทและเมืองเล็กๆ ที่มีคุณค่าในตนเองในการรองรับการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจบางส่วนของตลาด ชอบในความอบอุ่น ความสุขสบายมากกว่า และการไม่มีความแออัดคับคั่งของพื้นที่เหล่านี้

ทำเลที่ตั้งของเมือง ที่ดำรงอยู่ได้อย่างที่เป็นแบบเดียวกัน สำหรับการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของทั้งสิ่งดึงดูดใจทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม แม่น้ำในเมือง สวนสาธารณะและลักษณะศูนย์กลางที่ประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์ โรงภาพยนตร์ สนามเล่นกีฬา ห้องประชุม มหาวิทยาลัย ศูนย์การประชุม และอุตสาหกรรมเป็นพื้นฐาน

2.2 การบริการ

การเดินทาง ส่งผลให้เกิดธุรกิจบริการด้านการเดินทาง ประกอบด้วย ที่พักแรม การบริการอาหาร การคมนาคมขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยวและธุรกิจการเดินทางอื่นๆ

การพิจารณาด้านการวางแผน ธุรกิจการบริการสำหรับนักท่องเที่ยว มีความจำเป็นที่ต้องเป็น การวางแผนอย่างเป็นพิเศษและคงไว้ซึ่งลักษณะดั้งเดิม

1) อิทธิพลทางด้านการตั้งจากตลาด 2 แหล่ง

คือ ธุรกิจทุกประเภทที่เป็นพื้นฐานและการบริการที่รองรับ สำหรับนักเดินทาง รวมทั้งประชากรท้องถิ่น เพราะว่าธุรกิจภัตตาคาร ร้านค้า สถานบันเทิง และการคมนาคมในท้องถิ่น ก่อให้เกิดการค้าและรายได้จำนวนมากมาจากการท่องเที่ยว และนักเดินทางที่มาจากทำเลที่ตั้งที่มีอิทธิพล โดยเฉพาะทำเลที่ตั้งในเมืองและเมืองเล็กต่างๆ

2) ฐานเศรษฐกิจที่สมดุลอย่างคงที่

เมื่อธุรกิจเดินทางและการท่องเที่ยว เป็นตัวนำเข้าทางเศรษฐกิจหลัก เศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเดินทาง เมื่ออุตสาหกรรมและการค้าถูกรวมกันด้วยธุรกิจการท่องเที่ยว ทำให้เกิดความสมดุลของความหลากหลายที่ดีที่สุด

3) ธุรกิจสำหรับนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องใช้โครงสร้างพื้นฐานของเมือง

ทำเลที่ตั้งที่สัมพันธ์กัน ต้องการการลงทุนที่ยิ่งใหญ่ สำหรับการประปา การจัดการของเสีย สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง พลังงานไฟฟ้า เหมือนกับการสร้างเมือง แนวโน้มของปัจจัยนี้เพื่อสนับสนุนทำเลที่ตั้งของที่พักอาศัย การบริการอาหาร และธุรกิจการเดินทางอื่น ๆ ในชุมชน

4) การรวมตัวกันของธุรกิจบริการ

การบริการอาหารหรือที่พักอาศัย เหมาะสมที่สุดสำหรับอุปสงค์ของนักเดินทาง ควรอยู่รวมกลุ่มด้วยกัน เมื่อนักท่องเที่ยวเริ่มต้นคิดถึงความต้องการการบริการอาหาร ทำเลที่ตั้งที่ดีที่สุด ควรอยู่ใกล้ประเภทของการบริการอาหารอื่น ๆ

5) การหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยวบาง

การเลือกทำเลที่ตั้ง จำเป็นที่จะต้องหลีกเลี่ยงการทำลาย อันเนื่องมาจากกิจกรรมการบริการ

6) สิ่งดึงดูดใจที่มีผลต่อประเภทการบริการ

บทบาทหน้าที่ของธุรกิจบริการ มีความสัมพันธ์เริ่มต้น กับการดึงดูดภาคธุรกิจควรดำเนินการบนแผนสำหรับการพัฒนาสิ่งดึงดูดที่เพิ่มขึ้น เพราะว่าสิ่งดึงดูดมากมายนี้จะอยู่บนพื้นฐานของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ภาคธุรกิจเหล่านี้ ควรจะใช้การสนับสนุนการปกป้องสภาพแวดล้อมอย่างเข้มงวด

7) โครงการที่รวบรวมขึ้นมาเป็นวัฏจักรในการวางแผนการท่องเที่ยว

เพราะว่าการไม่หยุดนิ่งของการท่องเที่ยว โอกาสสำหรับธุรกิจบริการที่เป็นวัฏกรรมที่ต่อเนื่อง แต่ถ้าวัฒนธรรมไม่มีประเด็นด้านประเพณี ความดั้งเดิมของโครงการที่รวบรวมกลุ่มกันขึ้นมา ก็อาจจะยากในการสร้างสรรค์ธุรกิจใหม่ ความต้องการในธุรกิจที่ประชากรสนใจและมองเห็นโอกาส คือ ที่ตั้งที่มีการรองรับทางด้านสถาบันการเงิน แผน อาคาร และการดำเนินการธุรกิจใหม่

2.3 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งผู้โดยสาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งตลาดและจุดหมายปลายทาง โดยมีสิ่งที่ควรพิจารณาในการวางแผน ดังนี้

1) การคมนาคมขนส่งที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นการปฏิบัติตามแผน

การท่องเที่ยวได้เติบโตที่มีนัยสำคัญหลักระหว่างประเทศ บทบาทการคมนาคมถือเป็นจุดแข็ง เทคโนโลยีและวิศวกรรมที่ทันสมัยได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและยิ่งใหญ่ คุณภาพของการก่อสร้าง อาทิ

ถนน สะพาน สนามบิน รถไฟ ท่าเรือ ฯลฯ แต่เป็นความต้องการในการนำเข้าจากธุรกิจการบริการการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดเป็นตัวนำในกระบวนการตัดสินใจด้านการคมนาคม

2) การเดินทางที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่ต้องการความร่วมมือกันในการวางแผนอุปสงค์ของนักท่องเที่ยว คือ การมีอิสระโดยตรงในการเลือกรูปแบบการคมนาคมแบบเดียวและถูกสร้างสรรค์โดยภาคธุรกิจและภาครัฐ การเพิ่มขึ้นของการเดินทางทางอากาศ (การเลือก ราคา ตาราง และสายการบิน) ได้แนะนำทางเลือกของจุดหมายปลายทางไว้มากมายให้แก่นักท่องเที่ยวในภาพรวม แต่การเข้าถึงสิ่งดึงดูดที่มีลักษณะพิเศษและระบบการสัญจรภายในจุดหมายปลายทาง ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ในการเรียนความนิยมขึ้นชอบที่เพิ่มขึ้นในรูปแบบของบริษัททัวร์แบบเหมาจ่ายเป็นแรงผลักดันการผสมผสานที่ยิ่งใหญ่ของรูปแบบการเดินทาง ถ้าการเชื่อมโยงการเดินทางอันหนึ่งล้มเหลวในระบบบริการ การเดินทางทั้งหมดอาจจะถูกทำให้เสื่อมเสีย การวางแผนของศูนย์กลางคมนาคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวท้องถิ่น ภายในและภายนอกประเทศ

3) การคมนาคมขนส่งเป็นมากกว่าการวางแผนทางด้านวิศวกรรม ส่วนที่เปราะบางมากที่สุด ในมิติมนุษย์ของนักท่องเที่ยว ต่อการต้องการด้านการวางแผนการคมนาคม สิ่งที่ยากที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การถูกทำให้สับสนอย่างรวดเร็วด้วยทางด่วน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้หลงทิศทาง และแยกนักท่องเที่ยวออกจากวัตถุประสงค์ของพวกเขา ป้าย สัญลักษณ์ และข้อมูลข่าวสารของนักเดินทางที่มีอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยทางถนน และเส้นทางชนบทเป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตการท่องเที่ยวเส้นทางที่แสดงถึงภูมิประเทศต้องการการควบคุมอย่างพิเศษ ในการใช้ที่ดินที่อยู่ใกล้

4) การกำหนดเส้นทางหลวงใหม่ ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เปราะบาง ถึงแม้ว่าการออกแบบเส้นทางหลวง หรือเทคนิคในการวางแผนที่ทำมาล่วงหน้าในไม่กี่ปี การดูแลอย่างพิเศษเป็นการปกป้องแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการดูแล ถึงแม้ว่าการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญมาก การสร้างของทางหลวงหลักเข้าไปในอาณาเขตที่ยังไม่ได้บุกเบิก อาจทำให้สภาพสังคมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเสีย นักวางแผนสวนสาธารณะระดับประเทศ ต้องมีประสบการณ์อย่างมาก ไม่ให้เป็นถนนที่ฆ่าสัตว์ป่าตลอดเส้นทางหลวงที่ผ่านเข้าไป

2.4 ข้อมูลข่าวสาร

องค์ประกอบที่สำคัญที่เพิ่มขึ้นของระบบการท่องเที่ยว คือ ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

- 1) ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะพิเศษถูกต้องสำหรับในส่วนของการเดินทาง
- 2) ระบบข้อมูลข่าวสารการเดินทางแตกต่างจากการส่งเสริม
- 3) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ถูกวางแผนไว้สามารถเสนอโอกาสมากมาย

- 4) ระบบข้อมูลข่าวสารระดับภูมิภาคและภาคมีความจำเป็น
- 5) พื้นที่ที่ใช้บอกเล่าให้รายละเอียด
- 6) ประชากรนักท่องเที่ยวที่เข้าใจแจ่มแจ้ง

2.5 การประชาสัมพันธ์

ถึงแม้ว่าการประชาสัมพันธ์เป็นโปรแกรมมากกว่าการพัฒนาทางกายภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญโดยการเชื่อมโยงที่แข็งแกร่ง กับทุกองค์ประกอบ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว เป็นนโยบายหลักและกิจกรรมในโปรแกรมของประเทศ จังหวัด รัฐ การพัฒนาภาครัฐและภาคธุรกิจ การประชาสัมพันธ์สำหรับการท่องเที่ยวประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ การโฆษณา (การจ่าย) มาตรการการแจ้งที่เป็นสาธารณะ (การไม่จ่าย) ความสัมพันธ์สาธารณะ และสิ่งที่ส่งเสริม (ของขวัญและการลดราคา)

เพราะว่าเงินจำนวนมากถูกใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ ที่เป็นการเชื่อมโยงการวางแผนที่สำคัญ คือ ความสำคัญของสิ่งที่ถูกประชาสัมพันธ์ การวางแผนการประชาสัมพันธ์ทุกอย่างต้องมีการถูกผสมผสานอย่างใกล้ชิด ด้วยการวางแผนและการพัฒนาด้านอุปทานอื่นๆ ทั้งหมด

ขณะที่การ โปรโมชันเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น มันต้องถูกใช้อย่างระมัดระวังในความเปราะบางอย่างมาก สำหรับเป้าหมายของความพอใจของผู้ใช้ที่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาที่ดิน

ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในการวางแผนที่ดินสำหรับการท่องเที่ยว คือ การใช้ป้ายหรือสัญลักษณ์ตลอดเส้นทางหลวง ถึงแม้ว่าสัญลักษณ์ข้อมูลข่าวสาร ที่ยังคงอยู่บนเส้นทางหลวง (ที่ทางออกของทางด่วน และจุดตัดของทางด่วนที่อาจจะจำเป็น) สัญลักษณ์การประชาสัมพันธ์เป็นคุณค่าที่เป็นปัญหาหรือน่าสงสัย ปัจจุบันนี้ สัญลักษณ์การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพสำหรับการดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวน้อยกว่าสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือแนะนำการท่องเที่ยว วิทูรี่ วีวี บทความในนิตยสารและคำพูดจากปากเพื่อน ความชื่นชอบเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศของข้างถนน อาจจะทำให้เสียคุณค่าทางด้านลักษณะภูมิประเทศโดยป้ายอย่างมาก

สรุปองค์ประกอบทางด้านอุปทาน จะอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานการปฏิบัติ 3 หน่วยงาน คือ ภาครัฐ องค์กรที่ไม่มีผลประโยชน์ และภาคธุรกิจ ความก้าวหน้าอาจจะถูกวัดโดยการจัดการองค์ประกอบพื้นฐาน 5 องค์ประกอบของด้านอุปทาน ว่าคืออย่างไร

3 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์และระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว

การวางแผนการท่องเที่ยว

การวางแผน คือ กระบวนการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์และแผนงาน หน้าที่ขั้นพื้นฐานของการวางแผน คือ การมองภาพในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น

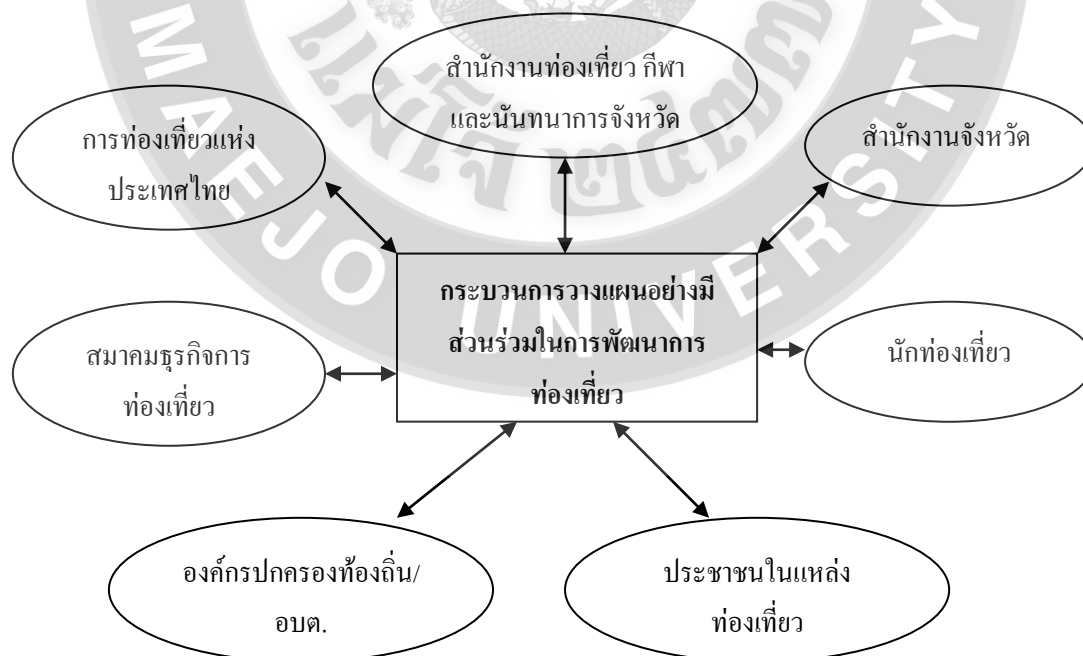
ผลิตภัณ์ของนักท่องเที่ยว การวางแผนจึงเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา องค์ประกอบของกระบวนการวางแผน มีดังนี้

1) กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ โดยที่เป้าหมาย คือ การมองสถานการณ์ในอนาคตที่ก่อให้เกิดการดำเนินกิจการสัมฤทธิ์ผลเป็นที่พอใจ และวัตถุประสงค์คือข้อกำหนดที่เฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้

2) กำหนดยุทธศาสตร์และแผนงาน โดยยุทธศาสตร์ คือ ทิศทางการบริหารจัดการเพื่อให้แผนงานสามารถนำไปปฏิบัติอย่างบรรลุผล และ

3) การปฏิบัติการตามแผนงานและการทบทวน กระบวนการวางแผนที่ประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนั้น Hall (2000) ได้อธิบายถึงกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning) ที่ให้ความสำคัญของการทบทวนแผน ดังนั้นกระบวนการวางแผนลักษณะนี้ จึงต้องอาศัยความยืดหยุ่นและการทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ในการวางแผนซึ่ง ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การปกครองท้องถิ่น ผู้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยว กลุ่มประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวและองค์กรธุรกิจท่องเที่ยว (Hall และ McArthur, 1998, Sautter และ Leisen, 1999)

กระบวนการวางแผนกลยุทธ์อย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย สามารถอธิบายในแผนภูมิของภาพที่ 2.1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
แหล่งที่มา : มามะ ขัตตะสังคะ, 2549

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดี สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น (Bramwell & Lane, 2000) เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสีย สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามสถานการณ์จริง ชุมชนท้องถิ่นให้การยอมรับต่อการวางแผน เกิดค่านิยมที่ดีในการทำนุบำรุงรักษาทรัพยากร อีกทั้งยังสามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายของแผนงานในอนาคตอย่างเป็นเอกฉันท์

กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อเนื่อง สามารถดำรงรักษาให้คงสภาพความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว สร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่จะต้องสามารถเชื่อมโยงกับความเป็นท้องถิ่น (Locally) และความเป็นสากล (Globally) กล่าวคือ จะต้องวางแผนและดำเนินการตามแผนภายใต้บริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability) และด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในทุกขั้นตอนของการวางแผน ซึ่งให้ความสำคัญในด้านการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning)

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 มิติ คือ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ถ้าทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเกิดชำรุดทรุดโทรม อันเป็นผลจากการท่องเที่ยวของผู้มาเยือนจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวแห่งนั้นขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดีโดยไม่สามารถกำหนดมาตรการและแผนงาน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น กล่าวอีกนัยหนึ่ง การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หมายความว่า ถ้าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรมถูกทำลายก็เท่ากับว่าประชาชนในท้องถิ่นสูญเสียพลังความเข้มแข็งในการธำรงรักษาสีเขียวไว้ได้ แนวคิดของการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจึงอยู่บนพื้นฐานความสำคัญในการสร้างผลิตผล (Productive) ของการท่องเที่ยวและการสร้างสัมพันธภาพอย่างผสมกลมกลืน (Harmonious relationship) ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้จะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมต่อการวางแผนและการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

เครื่องมือในการวิเคราะห์การวางแผนเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน มีหลายรูปแบบแต่นิยมนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยนำแนวคิดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessments : EIA) เป็นกรอบในการวางแผน ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เป็นทั้งเครื่องมือและกระบวนการโดยสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาโครงการและป้องกันการสูญเสียหรือเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมที่น้อยที่สุด EIA สามารถใช้ในการวางแผนแบบบูรณาการและต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว ที่รวมมาตรการทั้ง

ผลดีและผลเสียทางสังคมและเศรษฐกิจ EIA จึงนำมาใช้ในการกำหนดทิศทางการมองอนาคตการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องนำเป้าหมายทางสังคม และเป้าหมายทางเศรษฐกิจ มาเป็นกรอบในการกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วย

อย่างไรก็ดีการศึกษาประสบการณ์บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียนั้น ควรให้ความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์ที่ควรเรียนรู้และกระบวนการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยมีระบบการคิดและการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมเป็นสำคัญในการมองอนาคตเพื่อให้ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวบรรลุผลสูงสุด

4 แนวคิดความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยว

“ความยั่งยืน” (Sustainability) ได้กลายเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อม มีคำที่คล้ายๆกัน คือ sustainability Development; Sustainable Use of Resources; Ecological Sustainability and; Global Sustainability

Oxford English Dictionary ให้คำนิยามว่า sustainability คือ สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ to Sustain คือ การรักษาบุคคล ชุมชน ฯลฯ ไม่ให้ล่มสลาย หรือรักษาให้ดำรงอยู่ได้ รากทางภาษาของคำนี้มี ความหมายว่า “พิทักษ์รักษา”

ปัจจุบันนี้ คำว่า Sustainable ถูกนำมาใช้ควบคู่กับ Development มากที่สุด โดยทั่วไปการพัฒนาแบบยั่งยืน คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำเอาทรัพยากรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน และกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความกินดีอยู่ดี และความสุขสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น

จากรายงาน Brundtland Report (Our Common Future) ให้ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า “เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบันโดยไม่บั่นทอนศักยภาพในการพัฒนาของคนรุ่นหน้าในการแสวงหาการตอบสนองความต้องการของตน”

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้นำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเน้นประเด็นการท่องเที่ยว (Hunter, 1995, Butler, 1998) Milne, 1998, Williams และ Shaw, 1998) ในสารระดังต่อไปนี้

- ประเด็นความเสมอภาคของชุมชนท้องถิ่นด้านมาตรฐานความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต
- ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และอุปสงค์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- การพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานการท่องเที่ยว ได้แก่ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- การส่งเสริมการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- การกำหนดตำแหน่งด้านความยั่งยืนทั้งในส่วนที่เป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อน

- การพัฒนาและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในทศวรรษจากระดับผู้ปฏิบัติ หมายถึง ความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว หรือองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ในขณะที่ผู้ปฏิบัติอีกฝ่ายหนึ่งได้เสนอว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง กระบวนการของการพัฒนาการท่องเที่ยว (Godfrey, 1996) ในทางกลับกันผู้ปฏิบัติรายอื่นๆ เน้นว่าแนวคิดของความยั่งยืนเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่ยังไม่สิ้นสุดสมบูรณ์ จำเป็นจะต้องเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างนักพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกับนักสิ่งแวดล้อม (Mc Kercher, 1993, Fyall และ Garrod, 1997) จะเห็นได้ว่าผู้ปฏิบัติในระยะเริ่มแรกจะคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเติบโตทางการท่องเที่ยวและผู้ปฏิบัติในระยะหลัง เป็นฝ่ายพิทักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว (Fyall และ Garrod, 1997) ดังนั้น การนำแนวคิดความยั่งยืนมาใช้ประกอบแนวคิดการท่องเที่ยว จึงเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน และก่อให้เกิดอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวที่มั่นคง (Stabler, 1997) โดยสรุปการนำแนวคิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในฐานะเป็นเครื่องมือ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development) และ (2) การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism)

4.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development)

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Godfrey, 1996) ได้จำแนกออกเป็น 2 แนวคิด ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (product) และ (2) แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (industry approaches)

แนวคิดด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้ความสำคัญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ขณะที่แนวคิดด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวมวลชนที่พยายามให้การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งได้มีการปฏิรูปการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ อย่างไรก็ตามแนวคิดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดประเด็นปัญหาระหว่างการท่องเที่ยวชนบทกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเด็นเหล่านี้จะนำไปสู่แนวคิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเรื่องประเภทและความต้องการทรัพยากร วิธีการพิทักษ์คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่จะไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นความสำคัญด้านคุณภาพ ทั้งระดับท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ผู้เข้ามาเยือนโดยจำเป็นต้องมีระบบการจัดการเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องต่อกัน

สภาพสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งโลก (The World Commission on Environment and Development-WCED, 1987) ได้เสนอรายงานเรื่อง Our Common Future ในสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้คำจำกัดความ “การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการให้กับประชาชนในปัจจุบันที่ไม่ทำให้การพัฒนาเป็นเรื่องข้อสัญญาที่ประชาชนต้องแสวงหา

ความสามารถเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองในอนาคต” การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่แพร่หลายในระดับสากลที่ครอบคลุมในทุกส่วนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีความหมายที่แสดงถึงการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา และธำรงรักษาในเชิงพื้นที่ เช่น ชุมชน สิ่งแวดล้อม โดยสามารถดำรงอยู่ตลอดเวลา ไม่เสื่อมสลาย (Butler, 1993) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องจัดระบบการจัดการที่ต้องประสานนโยบายต่าง ๆ และการวางแผนเชิงรุก ตลอดจนให้ความรู้และการศึกษาแก่กลุ่มต่างๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนระยะยาว (Butler, 1991) ซึ่งต้องกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผน 4 ประเด็น เพื่อเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ (1) ลดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการเข้าไปเยือนมากเกินไปจนขอบเขตที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะรองรับได้ (2) เปลี่ยนประเภทการท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวมวลชนเป็นการท่องเที่ยว “ทางเลือก” (3) เปลี่ยนแปลงทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้เกินปริมาณให้อยู่ในระดับที่สามารถปรับปรุงให้อยู่ในสภาพคงทนถาวร (4) ให้การศึกษาแก่ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับการสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การพิทักษ์ทรัพยากร ความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมที่คงไว้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับชุมชนหรือเชิงพื้นที่จะพบถึงข้อจำกัดในการจัดระบบการจัดการ ตลอดจนการวางแผนและการติดตามผลการปฏิบัติตามแผน (Choi, Sirakaya, 2005) ทั้งในระดับชุมชนและครอบคลุมพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็ก และแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้เป็นประเด็นปัญหาสำหรับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและติดตามผลการปฏิบัติตามการวางแผนในระดับชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญยิ่งการวางแผนการท่องเที่ยวระดับประเทศขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ชัดเจน แม้กระทั่งระบบการบริหารจัดการและการจัดทำตัวบ่งชี้มาตรฐานการท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจนเช่นกัน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานช่วยบัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

จากทรรศนะต่างๆ ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสถานภาพการเป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน ขนบธรรมเนียม

ประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) เป็นต้นมานั้น เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายนำเงินตราต่างประเทศโดยสร้างงานสร้างอาชีพให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าและเติบโตอย่างรวดเร็ว นับจากปี พ.ศ.2525 เรื่อยมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นลำดับ สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับหนึ่งมากกว่าสินค้าส่งออก ทั้งสินค้าสิ่งทอและสินค้าเกษตรกรรม ต่อมาในปี พ.ศ.2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศเป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year)

แม้ว่า ททท. ได้วางแผนพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้เพื่อป้องกันผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่อาจเกิดคู่กัน โดยมีนโยบายหลักในข้อ 3 ว่า “อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด” แต่ผู้ประกอบการหลายรายมิได้ปฏิบัติตามแผนฯ แต่กลับมุ่งใช้ทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือย ขาดจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ขาดการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ละเลย และละเมิดต่อกฎระเบียบกฎหมาย ในที่สุดประมาณปี พ.ศ.2528-2529 เมืองหลักทางการท่องเที่ยวหลายแห่ง ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาสิ่งแวดล้อม (น้ำ ไฟ โทรศัพท์) ไม่เพียงพอในเมืองต่างๆ เช่น เมืองพัทยา เกาะเสม็ด

ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ททท. ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของโลก คือ แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ที่กำหนดถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบริโภค ประชากร และความสามารถในการรองรับของโลกต่อการดำรงสิ่งมีชีวิต (Earth's life Supporting Capacity) รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่างๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ขณะเดียวกันนั้น ได้มีการจัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวังการพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่สมัยสังคมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างเสรีภาพ มั่นคงและสมดุลเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม อันเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างงานสร้างรายได้แล้วยังให้ความสำคัญต่อการ

พัฒนาสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ตามแผนฯ 8 ในข้อ 1. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาวและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป

ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549 ให้ความสำคัญการพัฒนาแบบองค์รวม การดำเนินงานแบบบูรณาการ ความเป็นศูนย์กลางเช่นเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 8 มุ่งการพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 9 นี้มีวิสัยทัศน์ (Vision) ประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเข้าถึงระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงเสมอภาคและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรี คุณธรรม ความโปร่งใส ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วม การบูรณาการทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยสรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 9 จะประกอบไปด้วยการพัฒนาคุณภาพคนและคุ้มครองทางสังคม การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การบริหารจัดการที่ดี

การท่องเที่ยวไทยจะต้องปรับตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อสร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่งโดยดูแนวโน้มของค่านิยม พัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะกลุ่มพัฒนาการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานสากลเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขยายขอบเขตพื้นที่ท่องเที่ยวให้ไทยเป็นศูนย์กลางเพิ่มบทบาทขององค์กรระดับท้องถิ่น ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นหลัก และมุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ

สรุปแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 8 ไทยเน้นด้าน ความหลากหลายและแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Diversification) ได้ดี ไทยยังมีศักยภาพสูงที่จะขยายตัวได้ดีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 9 โดยมีจุดอ่อนหรือสัญญาณเตือนภัยที่จะแก้ไข คือ การบริหารจัดการในภาครัฐ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท่องเที่ยว และวงจรกับดักการค้า วัตถุประสงค์หลักของแผนฯ คือ สร้างให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง (Quality Destination) การดำเนินงานจะต้องแบ่งออกเป็น การแก้ไขปัญหาเร่งด่วน และการแก้ไขปัญหาคอนกรีต การแก้ไขปัญหาคอนกรีต เพื่อแสวงหารายได้

เพื่อกวีกฤตเศรษฐกิจ การแก้ปัญหาโครงสร้างเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโดยกำหนดให้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ ตั้งหน่วยประสานงานการปฏิบัติให้เป็นระบบ ตั้งเป้าหมายให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง พัฒนากลุ่มธุรกิจเชิงพื้นที่ ลงทุนด้านความรู้และสารสนเทศ

สรุปแผนกลยุทธ์ 10 ประการ คือ การบริหารแผนฯ และปรับโครงสร้าง การพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการท่องเที่ยวขององค์กรท้องถิ่น การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การพัฒนาระบบสารสนเทศและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สนับสนุนการประชุมและนิทรรศการนานาชาติ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และ SMEs การยกระดับคุณภาพสู่ความเป็นสากล การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญาส่งเสริมและขยายบริการด้านการท่องเที่ยว และพัฒนาไทยเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวในภูมิภาค

4.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นำมาใช้ในความหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือผู้ปฏิบัติด้านงานท่องเที่ยวได้นำมาใช้ปะปนกันโดยมิได้จำแนกความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างแนวคิดทั้ง 2 ด้านนี้ (WTO, 1993, Fyall และ Garrod, 1997) โดย Butler (1993) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง “การท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถรักษาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความมั่นคงตลอดเวลา” และ Wall (1997) ได้ให้ความหมายความแตกต่างของสองแนวคิดนี้ โดยเสนอว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหมายถึงการนำทรัพยากรจากหลายมิติมาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การนำทรัพยากรในมิติเดียวเพื่อการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเน้นทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยวเพียงมิติเดียว โดยละเลยทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ได้แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Lane, 1994 , Cater และ Goodall, 1997) ดังนั้นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในส่วนของท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco-tourism) และการท่องเที่ยวธรรมชาติ (nature-based tourism) นักวิชาการได้ชี้ให้เห็นว่า (Richards, 1996) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องพัฒนาไปสู่เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวในขอบเขตด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาด้านอุปสงค์และอุปทานของระบบการท่องเที่ยวให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นแนวโน้มที่ก่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการใช้เวลาว่างในการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีแนวโน้มว่าต้องการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง ต้องการที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยือนสำหรับแนวโน้มเรื่องการอนุรักษ์ เกิดจากการที่ประชากรเพิ่มขึ้น และภาวะเศรษฐกิจถดถอย กิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เกิดขึ้นภายในและบริเวณรอบๆ พื้นที่อนุรักษ์ซึ่งส่วนใหญ่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศจึงได้มีการพยายามผสมผสานเรื่อง

การอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ที่จัดตั้งขึ้นก่อนหน้านี้ และที่กำลังประกาศจัดตั้งขึ้นใหม่ให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติ โดยการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและสร้างรายได้จำนวนมาก ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้แก่ราษฎรในชนบท เพื่อจะได้ตระหนักถึงความสำคัญและหันมาช่วยกันสนับสนุนการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์และประชาชนทั่วไปยอมรับทั่วกันว่าการท่องเที่ยวที่มีการวางแผนที่ดีจะมีศักยภาพใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ และพื้นที่อนุรักษ์ประเภทอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี (ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2538 : 7)

ในการประชุม GLOBE' 90 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันโดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” (วิลาศ เตชะไพฑูริย์ 2538 : 191)

Shirly Ebert (1992 : 54) ได้กล่าวถึง ลักษณะและหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีต่อขบวนการการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีต่อขบวนการการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ
ดังนั้น การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงมีหลักการคือ
 1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว
 2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดปริมาณของเสียจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
 3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลาย
6. การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว จะไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว
7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในอันที่จะร่วมงานกันไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน
8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกความคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับของการบริการการท่องเที่ยว
9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อม จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยว
10. การวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน

แนวความคิดพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความหลากหลาย การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะบรรลุเป้าหมายเชิงนโยบายได้อย่างไร ซึ่งการวิจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรกำหนดเครื่องมือชี้วัดระหว่างสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เป็นจริงกับสถานการณ์การท่องเที่ยวที่พึงประสงค์

การสร้างตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอาจมีได้หลายแนวทางและหลายมิติ การท่องเที่ยวในความหมายที่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปหมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Mowforth & Munt, 1998) แต่มีข้อถกเถียงเพิ่มเติมระหว่างนักวิชาการที่เสนอว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย มิติต่างๆ ทางนิเวศวิทยา สังคม เศรษฐกิจ องค์กรและสถาบันการเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ในระดับนานาชาติระดับชาติ ภูมิภาค และชุมชนท้องถิ่น โดยครอบคลุมวิชาการเกษตร การท่องเที่ยว รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และนิเวศวิทยา มิติต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นมีความเป็นอิสระต่อกันและจำเป็นต้องที่พึ่งพิงซึ่งกันและกัน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Sustainable Tourism” เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกันมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ

ท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผู้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้หลายประการดังนี้

การประชุม Globe' 90 (พ.ศ.2533) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสถานภาพการเป็นผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรของอนุชนรุ่นหลังด้วย

องค์การ Eastern Caribbean States (OECS) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้ประโยชน์สูงสุดในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเลี้ยงดูตนเอง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้มาเยือนและเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของหลายๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ส่วนใหญ่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญต่อมิติที่คนทั่วไปเข้าใจคือ มิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยอธิบายมิติการท่องเที่ยวแต่ละด้านดังนี้

1 มิติความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจที่ยั่งยืนหมายถึง อัตราการเติบโตทางการพัฒนาที่สามารถทำการจัดการได้โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ผลใดจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวควรกระจายไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

2 มิติความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในแง่การมีคุณค่าเพื่อเป็นทรัพยากรสำหรับอนุชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

3 มิติความยั่งยืนทางสังคมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวในมิติความยั่งยืนทางสังคมวัฒนธรรม หมายถึง การเคารพในเอกลักษณ์ทางสังคม และทุนทางสังคม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมและสมบัติของชุมชน ความยั่งยืนทางสังคมวัฒนธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น และความภาคภูมิใจเพื่อให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น และในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถควบคุมวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองได้

เนื่องจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดทางการเมือง (Pearce 1993, Hall 1994, McIntosh, Goeldner และ Ritchie 1995) ดังนั้นการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมือง และการกระจายอำนาจของสังคมนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลจะเป็นฝ่ายกำหนดแผนและนโยบายการท่องเที่ยวเป็นผลทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวถูกละเลยจากกระบวนการตัดสินใจในการวางแผนซึ่งในความเป็นจริงแล้วประชาชนควรจะเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายและแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง (Gunn, 1994 ; Hart, 1998 ; Murphy, 1983 ; Pigram, 1990 ; Simmons, 1994)

ประเด็นแนวคิดทางการเมืองที่เชื่อมโยงมาสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยประชาชนถูกละเลยจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของกระบวนการวางแผนจะพบถึงตัวแปรที่เป็นปัจจัยร่วม เช่น (1) สิทธิของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น (2) การไม่มีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ที่มีส่วนได้เสียไม่มีส่วนในการทำงานอย่างประสานความร่วมมือ (3) ขาดผู้นำชุมชน (4) กฎระเบียบข้อบังคับไม่ชัดเจน และ (5) การควบคุมจากปัจจัยภายนอกต่อกระบวนการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดของระบบการเมืองจะต้องสร้างการต่อรองในนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการสร้างกลไกของรัฐที่เอื้อต่อการนำไปสู่การปฏิบัติได้ในทุกระดับ (Becker, Jahn และ Stiess, 1999)

4 มิติความยั่งยืนด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านการขนส่งระบบการสื่อสารและข้อมูลข่าวสารมิตินี้มีความสำคัญต่อการเติบโตด้านการท่องเที่ยวสมัยใหม่ โดยเฉพาะเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนในการลดความสูญเสียด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสังคมและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบการเรียนทางไกล (distance-education) การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับข่าวสารข้อมูลและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และระบบการตลาดระหว่างผู้มาเยือนและชุมชน (Milne & Mason, 2000)

5 แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นและแนวคิดสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจการจัดการการท่องเที่ยวสู่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

สิทธิชุมชนเป็นวิถีชีวิตที่มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม ความผูกพันทางสังคม ทางศีลธรรมเป็นพื้นฐานที่ชุมชนใช้ในการกำหนดสิทธิประเพณีในการควบคุมจัดการและปกป้องดูแลทรัพยากรของตนเพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรของตนได้ยาวนาน ทั้งนี้เพราะหลักการสำคัญของการใช้ทรัพยากรคือ สิทธิการใช้และหลักการพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ สิทธิตามธรรมชาติที่มุ่งเน้นการยังชีพหลักการต่างๆ ข้างต้นเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมเพราะช่วยให้ทุกคนในชุมชนมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างเป็นธรรม ขณะเดียวกันก็รักษาความสมดุลของระบบนิเวศเอาไว้เพราะการตัดสินใจใช้ทรัพยากรของชุมชนจะเชื่อมโยงระหว่างความมั่นคงทางสังคมของชุมชนในระบบนิเวศกับสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ จึงทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อระบบนิเวศมากกว่าการใช้ทรัพยากรของบุคคลนอกกรอบนิเวศที่มักจะไม่นิ่งถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เสนห์ จามริก และยศ สันตสมบัติ, 2536)

สิทธิชุมชนหมายถึงสิทธิร่วมเหนือทรัพย์สินของชุมชนให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว แม้ว่าโดยทฤษฎีแล้วสมาชิกของชุมชนทุกคนจะมีสิทธิตามธรรมชาติในการใช้ทรัพยากรส่วนร่วมแต่ชุมชนก็สามารถใช้อำนาจออกกฎเกณฑ์ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและระบบการผลิตของชุมชนเป็นสำคัญ แนวคิดสิทธิชุมชนจะมุ่งเน้นถึงพันธะหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันภายในชุมชนเองและระหว่างชุมชนที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาทรัพยากรและธรรมชาติแวดล้อม โดยนัยนี้สิทธิชุมชนจึงเป็นเหมือนหนึ่งเครื่องมือหรือกลไกของความสมดุลต่อกระแสอำนาจและผลประโยชน์จึงเท่ากับเป็นหลักประกันการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในที่สุด (วิวัฒน์ คติธรรมนิษฐ์, 2536)

จากหลักฐานแนวคิดเชิงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและระบบกรรมสิทธิ์อันเป็นแนวคิดรัฐตะวันตก ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและการแย่งชิงทรัพยากรในลักษณะที่รุนแรงและซับซ้อนมากจึงจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดจากการที่ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดเป็นของรัฐและองค์กรของรัฐเท่านั้น ที่มีสิทธิในการควบคุมและจัดการมาสู่แนวคิดที่มองว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของปวงชน รัฐและชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิและหน้าที่ร่วมกันในการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ทั้งนี้สิทธิชุมชนท้องถิ่นจะต้องได้รับการสถาปนาส่งเสริมตามกฎหมายชุมชนรวมถึงการยอมรับจารีต ประเพณี วัฒนธรรม องค์กรชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรของชุมชนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นต่อไป

ส่วนการกระจายอำนาจเป็นเรื่องที่ส่วนกลางได้แบ่งปันอำนาจโดยการโอนความรับผิดชอบให้ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานตามที่ท้องถิ่นต้องการ เพราะว่าชุมชนท้องถิ่นจะเข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือความต้องการของท้องถิ่นที่ส่วนกลางไม่สามารถตอบสนองได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง รวมถึงความแตกต่างในด้านพื้นที่ วัฒนธรรม ที่ต้องมีการบริหารจัดการให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

การกระจายอำนาจมีลักษณะ คือ มีการแยกหน่วยงานออกไปเป็นองค์กรนิติบุคคล อิสระจากการบริหารส่วนกลาง เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล มีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ผู้มาปฏิบัติงานในองค์กรนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด และมีอิสระในการดำเนินกิจการต่างๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์, 2539)

จากแนวความคิดเรื่องสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจนี้ สามารถนำมาปรับปรุงใช้ในชุมชนท้องถิ่นที่มีทรัพยากรและวัฒนธรรมที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นคือ ร่วมกันจัดสรรทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดความเป็นธรรมและเหมาะสม

กับสภาพท้องถิ่นด้วยกฎเกณฑ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะการที่ชุมชนมีปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการสื่อสารถ่ายทอดและการพัฒนาย่อมเกิดขึ้น จะมีการนำแนวคิดวิทยาการใหม่ๆ มาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง และกิจกรรมท่องเที่ยวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยการเรียนรู้จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนนำแนวคิดและวิธีการต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนท้องถิ่นต่อไป (พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น, 2541)

6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกัน

กระบวนการมีส่วนร่วมหรือการร่วมมือกระทำใดๆ มาแต่โบราณ เป็นลักษณะของสังคมเกษตรกรรม หรือสังคมชนบท ซึ่งประชาชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีอะไรก็ร่วมคิด ร่วมปรึกษาหารือกัน แต่ในสังคมปัจจุบันได้กลายเป็นสังคมเมือง ทุกคนมีภารกิจซึ่งแตกต่างกัน ทำให้ความสนใจหรือความต้องการแตกต่างกันหลากหลาย การที่จะมาร่วมกันคิดร่วมกันทำเช่นเดิมได้เปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่พบเห็นโดยเฉพาะจากประสบการณ์ตรงในการสร้างประชาคม พบว่า เป็นการรวมตัวของคนมักจะเกิดขึ้น เมื่อผู้มีส่วนได้เสียมีทุกข์ร่วมกัน แต่เมื่อทุกข์หมดไป การรวมตัวหรือการมีประชาคมก็เป็นที่ไปได้ยาก เนื่องจากความสนใจของแต่ละกลุ่มแต่ละคนมีหลากหลาย การสร้างประชาคมหรือประชาสังคมจึงเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ (ธรรมภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, พ.ศ.2544, หน้า 70)

สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการสร้างความรู้ได้จะต้องมีการเปิดพื้นที่ทางสังคม ตรงนี้นักวิชาการเรียกว่า Social Space ที่ผ่านมานั้น การเปิดพื้นที่ทางสังคมจำกัดอยู่ในส่วนของนักวิชาการ องค์กร และกลุ่มบางกลุ่มที่จะเป็นคนจัดการด้านความรู้ การเปิดพื้นที่ทางสังคม จะพบว่ากำหนดด้วยบทบาทและหน้าที่หลายๆ ส่วนที่ผ่านมากกระบวนการสร้างความรู้สู่ท้องถิ่นหรือกระบวนการสร้างความรู้สู่สังคมไทยมองไปหลายจุดไม่ว่าจะเป็นครอบครัว บ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย แต่ว่าในการผสมผสานการสร้างเข้าหากันไม่เกิดเป็นรูปธรรมขึ้น อีกประเด็น “วิถีวิทยา” ในการแก้ปัญหาของชุมชนที่ผ่านมาเป็นโจทย์หรือประเด็นมักถูกตั้งจากคนภายนอก แล้วก็เข้าไปศึกษาวิธีต่างๆ เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตามกระบวนการทางวิจัย ก็คือ การพัฒนาโจทย์ คำถามวิจัยจากพื้นที่ โดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการด้านหาคำตอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่การเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด มีการตั้งคำถาม มาร่วมกันทำ มาร่วมเรียนรู้ มาวิเคราะห์ มีการตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกัน และนำไปทำการแปลความหมาย (ถอดบทความ, ชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการความรู้โดยอิสระ, เอกสารจากการประชุม “วิจัยเพื่อท้องถิ่น” ครั้งที่ 2 วันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2545, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546, หน้า 44-47)

7 แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชน

7.1 ความหมายของแนวความคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีนักวิชาการและผู้ที่ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยไว้หลายท่าน ได้ให้ความหมายดังนี้

Wertheim (อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2542 : 114) หมายถึงการที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับต่างๆ ทางการจัดการบริหารและทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการในชุมชนของตน

Cohen และ Uphoff (อ้างถึงใน สุเมธ ทราญแก้ว, 2536 : 15) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการปฏิบัติการด้วย

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ และสามารถเข้าร่วมได้ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน และอีกประเภทหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง กล่าวคือ เป็นการใช้สิทธิอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อนำมาสู่การบริหารงานภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการร่วมออกเสียงเลือกตั้งหรือแม้แต่การทำประชาพิจารณ์

สายทิพย์ สุกดีพันธ์ (2534, 92) ได้กล่าวว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐบาลเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงหมายถึง การคืนอำนาจ (Empowerment) ในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชนอย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของเขา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

ประเภทแรกได้แก่ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงการที่ประชาชนในชนบทสามารถ และแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

ประเภทที่สองคือ การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการคืนอำนาจ (Empowerment) ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้นำเอาการมีส่วนร่วมทั้ง 2 ลักษณะมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย เนื่องจากชุมชนที่เป็นสมาชิกของประชาคมบางลำพูน ต่างก็ได้ใช้หลักการมีส่วนร่วมทั้งในแง่ของกระบวนการพัฒนาและการมีส่วนร่วมโดยนัยทางการเมืองร่วมกันในการจัดการทรัพยากร

7.2 มิติของการมีส่วนร่วม

Uphoff (5-6) (อ้างถึงใน วันดี จินสวัสดิ์, 2540 : 18) ได้เน้นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องพิจารณาในมิติของการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย ชนิดของการมีส่วนร่วมบุคคลผู้มีส่วนร่วม และรูปแบบวิธีการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาในเนื้อหาสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เช่น ความเป็นมาของชุมชน สภาพทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะเกิดขึ้นจริงดังกรอบอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

ในการมีส่วนร่วมมีมิติที่จะต้องพิจารณาประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ชนิดของการมีส่วนร่วม ใครเป็นผู้มีส่วนร่วม และรูปแบบวิธีการมีส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 ชนิดของการมีส่วนร่วม (Kind of Participation) แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

1.1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มตัดสินใจ (Initial decision)

เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการระบุประเด็นปัญหาเพื่อการแก้ไข ซึ่งชุมชนหรือผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในขั้นตอนนี้ เพราะจะเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประเด็นปัญหาท้องถิ่นที่ดีที่สุด แต่โดยทั่วไปแล้วชุมชนจะเข้าไปมีบทบาทในขั้นตอนการพิจารณาว่าโครงการนั้นจะเริ่มดำเนินการเมื่อใด ที่ไหน และชาวบ้านจะให้ความร่วมมืออย่างไร

1.2) ดำเนินการตัดสินใจ (Ongoing decision)

เกิดหลังจากการริเริ่มตัดสินใจ ซึ่งถ้าชุมชนท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทในขั้นตอนการริเริ่มตัดสินใจ Uphoff et.al. เสนอว่า ภาครัฐก็ควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้เพื่อพิจารณาถึงความต้องการแท้จริงและจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม

1.3) ตัดสินใจปฏิบัติการ (Operational decision)

เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งอาจเป็นกลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มผู้หญิง กลุ่มร่วมมือต่างๆ หรืออาจจะอยู่ในรูปการเป็นสมาชิก ดำเนินการประชุม การเลือกผู้นำ การเข้าร่วมประชุม เป็นต้น ซึ่งในกลุ่มเหล่านี้จะต้องพิจารณาถึงภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ฯลฯ ซึ่งจะมีอิทธิพลเกี่ยวเนื่องต่อผลสำเร็จของการดำเนินงาน

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย

2.1) การสนับสนุนด้านทรัพยากร (Resources contribution)

ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปการสนับสนุนด้วยแรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งข่าวสาร เป็นต้น แต่ทั้งนี้การสนับสนุนด้วยทรัพยากรนี้ควรจะเป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีการบังคับ

2.2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานความร่วมมือ (Participation in administration and coordination)

โดยอาจจะเป็นลูกจ้างโครงการ ที่ปรึกษาโครงการ หรือคณะกรรมการโครงการ ซึ่งในบทบาทส่วนนี้จะก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของชุมชน ในขณะเดียวกันภาครัฐก็จะได้รับข้อมูลข่าวสารรวบรวมทั้งปัญหาและข้อจำกัดที่อาจจะมีผลกระทบต่อโครงการด้วย

2.3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (Enlistment)

ซึ่งในประเด็นนี้ไม่ได้มุ่งเน้นผลประโยชน์เป็นประการสำคัญ แต่เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดตามมาจากในชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมในโครงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

3.1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material benefit) เป็นประโยชน์ที่จะเกิดแก่สมาชิกของชุมชนแต่ละคน ที่เห็นได้ชัดเช่นการมีผลผลิตเพิ่ม การมีรายได้เพิ่มจากการขายผลผลิตที่เพิ่มขึ้น การมีทรัพย์สิน มีเงินออม เป็นต้น

3.2) ผลประโยชน์ทางสังคม (Social benefit) ได้แก่ สาธารณสมบัติ ซึ่งอาจจะจะเป็นบริการหรือสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อช่วยเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น โรงเรียน สถานอนามัย ระบบน้ำบาดาล ฯลฯ

3.3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal benefit) เป็นผลประโยชน์ด้านจิตใจ เช่น ผลประโยชน์ด้านความต้องการเพื่อความสบายใจ การปราศจากหนี้สิน การมีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้น การมีสถานภาพในชุมชนที่ดีขึ้น เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลทั้งประเด็นความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจกรรม

มติที่ 2 ใครเป็นผู้มีส่วนร่วม การพิจารณาว่าใครเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมใดนั้น จะมีประเด็นในการพิจารณาได้ 2 ข้อ คือ กลุ่มหรือประเภทของผู้มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วม และ คุณลักษณะของผู้มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วม

1) กลุ่ม/ประเภทของผู้มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ประเภท คือ

1.1) บุคคลในท้องถิ่น (Local residents)

ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่และมีความแตกต่างกันมากในเรื่องของการประกอบอาชีพ โดยในการศึกษาจะต้องพิจารณาถึง เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นประกอบด้วย

1.2) ผู้นำท้องถิ่น (Local leaders) ได้แก่ เจ้าของที่ดิน พ่อค้า นักวิชาการ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

- ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (Informal leaders) เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้มีทิฐิพล ผู้มีชื่อเสียง ผู้อาวุโส

- ผู้นำองค์กรท้องถิ่น (Local informal leaders) หัวหน้ากลุ่มอาสาสมัคร แกนนำชุมชน และประชาคม

- ผู้นำที่เป็นทางการ (Local office holders) เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน

1.3) เจ้าหน้าที่รัฐ (Government personnel)

ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้อยู่ในพื้นที่ในช่วงเวลาหนึ่งและมีการโอนย้าย ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาและสถานภาพทางสังคมสูงกว่าคนในท้องถิ่น และเป็นผู้มีบทบาทสูงในการส่งเสริมหรือทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4) ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ (Foreign personnel) ส่วนมากแล้วจะเป็นผู้เชี่ยวชาญของแหล่งเงินทุนพัฒนาหรือองค์กรอาสาสมัคร เป็นต้น

2) คุณลักษณะภูมิหลังของผู้มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมีความสำคัญมากน้อยตามแต่กรณีศึกษา ได้แก่

2.1) อายุและเพศ

2.2) สถานภาพในครอบครัว

2.3) การประกอบอาชีพ

2.4) ระดับของรายได้และแหล่งที่มา

2.5) ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชน

2.6) ความถี่-ห่างของประชากรกับโครงการในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.7) สภาพการถือครองที่ดิน

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้อย่างไร (How participation occur)

ในมิติรูปแบบการเกิดขึ้นได้ของการมีส่วนร่วมมีปัจจัยพิจารณาคือทำไมจึงเกิดการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือมีแนวโน้มลดลง มีรูปแบบเป็นอย่างไร มีการกระจายการมีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน ซึ่งอาจจะประเมินได้จากข้อมูลว่าใครเป็นผู้มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วมในเรื่องอะไร นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึง

1) หลักการเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม (Basis of participation) ได้แก่

1.1) การกระตุ้นชุมชน (Impetus) ผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (instigator participation) มีบทบาทสำคัญมากในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและเป็นตัวขับเคลื่อนกลับไปถึงความคิดริเริ่มของการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น ความคิดริเริ่มกับกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมีความสัมพันธ์กัน ผู้นำชุมชนอาจจะอาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรม ในขณะที่เดียวกันก็จะเกณฑ์แรงงาน คนงานให้เข้ามามีส่วนร่วมก็ได้

1.2) สิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม (Incentives to participation) ซึ่งจะมีผลที่ก่อให้เกิดความสนใจความต่อเนื่องและการอาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรม

2) รูปแบบของการมีส่วนร่วม (Form of participation)

2.1) การมีส่วนร่วมเป็นไปโดยมีการจัดตั้งเป็นสถาบันเป็นกลุ่มหรือปัจเจกบุคคล ซึ่งจะเป็นโครงสร้างด้านชุมชนในการมีส่วนร่วม ถ้าเป็นโครงสร้างที่ซับซ้อน เป็นทางการ การมีส่วนร่วมในโครงการก็จะถูกชักนำโดยผู้มีความสามารถในการชักชวน

2.2) ช่องทาง (Channels) การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างไรเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือทางอ้อมโดยการเลือกผู้แทนหรือการเข้าร่วมประชุมออกเสียงในประเด็นต่างๆ (direct/indirect channels) การชักนำ (inducement) การเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อนฝูงชักชวนกันมาร่วมหรือถูกบังคับ

3) ขอบเขตการดำเนินงาน (Extents of Participation)

3.1) เป็นเรื่องเกี่ยวกับระยะเวลา (Duration) เป็นโครงการช่วยตัวเอง โดยใช้แรงงานหรือเป็นโครงการที่มีการกำหนดจำนวนครั้งของกิจกรรมต่อเดือนหรืออาจจะเป็นกิจกรรม 1-2 วัน แล้วเสร็จสิ้นก็ได้ นอกจากนี้ระยะเวลาจะมีผลต่อจำนวนครั้งของการมีส่วนร่วมด้วย (intensity of participation) ทั้งนี้ควรกำหนดจำนวนกิจกรรมที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้เหมาะสมไม่ควรมากเกินไป โดยต้องพยายามเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของกิจกรรมต่อชุมชนให้กว้างขวาง

3.2) ขอบข่าย (Scope) ของการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไรกว้างขวางหรือมีขอบเขตจำกัด เช่น โครงการที่ทำเนื่องในโอกาสพิเศษซึ่งทำครั้งเดียวแล้วเลิกหรือการทำอย่างต่อเนื่อง

4) ผลของการมีส่วนร่วม (Effects of participation)

4.1) ความสามารถในการตัดสินใจ (Empowerment) เป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งที่จะเป็นตัวชี้บอถึงความสามารถในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ชุมชนที่สามารถพัฒนาศักยภาพในการตัดสินใจได้ในระดับดีพอสมควร การมีส่วนร่วมจะเป็นไปในแนวทางที่ตรงกับความต้องการของชุมชนเป็นส่วนใหญ่

4.2) ความสัมพันธ์ (Interaction) โครงการต่างๆ จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของรูปแบบของโครงการ การดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ แต่ถ้าพิจารณาในประเด็นใครเป็นผู้มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร รวมทั้งประเด็นต่างๆ ข้างต้นแล้ว ความสัมพันธ์ของโครงการแสดงในรูปของเมทริก 2 มิติ ของความสัมพันธ์การเกิดการมีส่วนร่วม ภาพที่ 2.2

ตารางที่ 2.1 มิติของความสัมพันธ์ของการเกิดการมีส่วนร่วมกับขอบข่ายของโครงการ

ที่มา : Uphoff et.al., 1979, p.333.

ความสามารถในการตัดสินใจ

ขอบเขต

สูง	ต่ำ
(1) ศักยภาพในการตัดสินใจสูง ขอบข่ายของกิจกรรมกว้าง	(3) ศักยภาพในการตัดสินใจต่ำ ขอบเขตของกิจกรรมกว้าง
(2) ศักยภาพในการตัดสินใจสูง ขอบข่ายของกิจกรรมแคบ	(4) ศักยภาพในการตัดสินใจต่ำ ขอบเขตของกิจกรรมแคบ

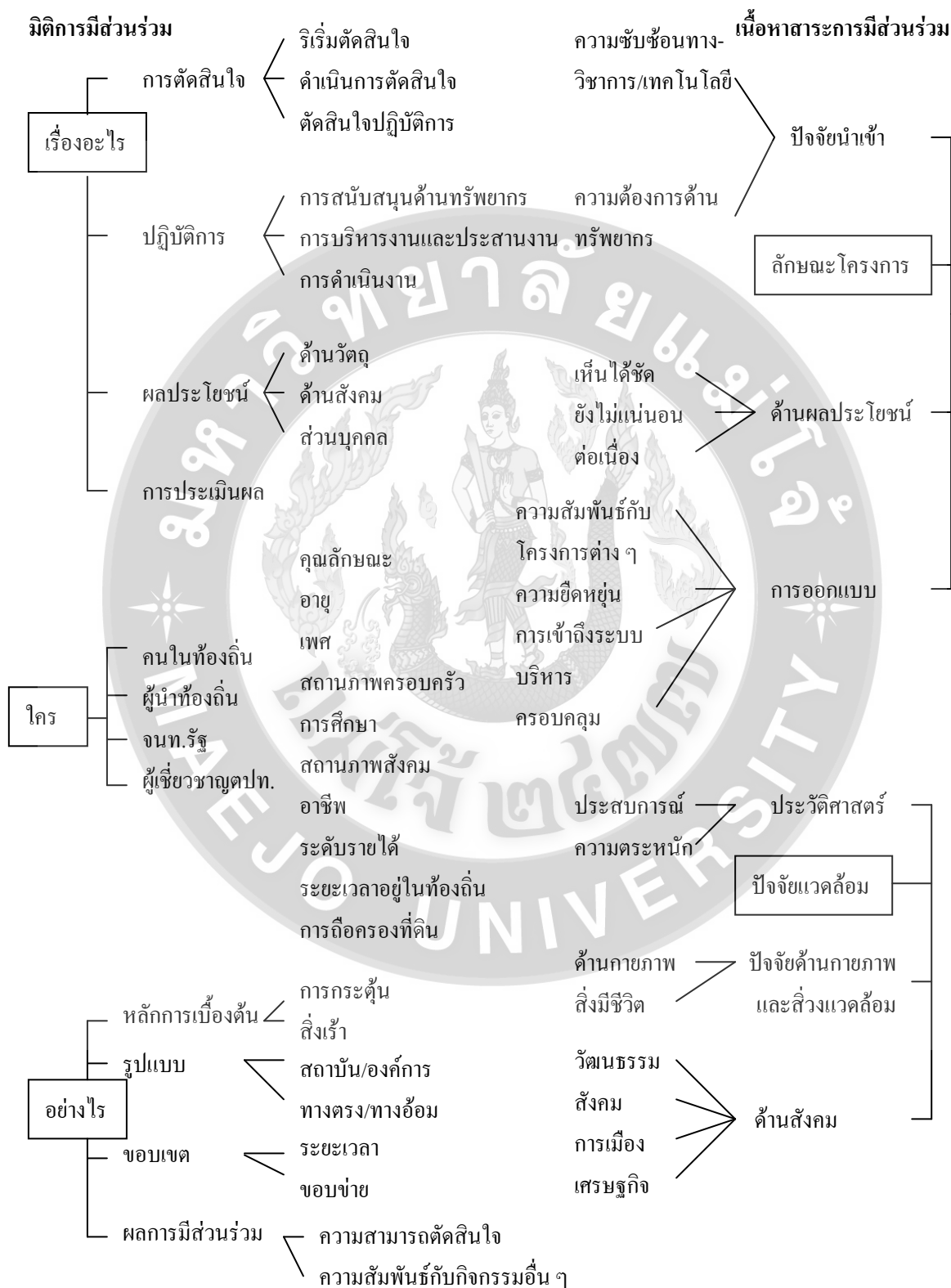
กว้าง

แคบ

จากเมทริกความสัมพันธ์ ตารางที่ 2.1 ไม่สามารถจะสรุปได้ว่าโครงการการมีส่วนร่วมในรูปแบบ (2) ที่มีขอบข่ายการดำเนินงานจำกัด แต่ศักยภาพด้านอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ มีสูง จะหมายความว่า เป็นโครงการที่มีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่ารูปแบบ (3) และ (4) ซึ่งชุมชนมีศักยภาพในการตัดสินใจด้วยตนเองต่ำ แต่สำหรับกรณี (1) เป็นโครงการที่ชุมชนมีศักยภาพในการตัดสินใจสูง จะมีขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวาง อาจจะกล่าวได้ว่ามีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบ (2), (3) และ (4)

โดยสรุปแล้วการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมที่สุด ควรเป็นการมีส่วนร่วมที่เริ่มจากท้องถิ่นเป็นไปโดยอาสาสมัคร อย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง ดำเนินอย่างกว้างขวาง และพัฒนาความสามารถชุมชน

ให้ตัดสินใจเองได้ แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ค่านิยมและความคาดหวังของชุมชน ซึ่งสามารถแสดงได้ ภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.2 กรอบอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชน

Norman T. Uphoff et al., 1979, p.304 (อ้างถึงใน วันดี จินสวัสดิ์, 2540 : 19)

7.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ทั้งระบบนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายใน ด้านบุคคลและกลุ่มคนและปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก ดังมีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ คือ

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

ทัดดาว บุญปาล (2530 : 27) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพของสังคมและเศรษฐกิจสูง ผู้ที่มีการศึกษาสูงและเงินเป็นสิ่งที่หนึ่งแสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ แหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้ ถ้าผู้ใดได้ครอบครองหรือมีไว้ ก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชนสูง โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

2) ปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางสังคม

นอกจากฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาแล้ว คุณลักษณะทางสังคมไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในบุคคลหรือกลุ่มคน ก็อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมเช่นกัน

Reeder (1974) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้ คือ

2.1) การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2.2) มาตรฐานคุณค่า บุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับคุณค่าของตนเอง

2.3) เป้าหมาย บุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง

2.4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

2.5) ความคาดหวังบุคคล และกลุ่มบุคคล จะมีพฤติกรรมตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องมีพฤติกรรมในสถานการณ์เช่นนั้นทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

2.6) การมองแต่ตัวเอง บุคคล และกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น

2.7) การบีบบังคับ บุคคล และกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ

2.8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

2.9) โอกาส บุคคล และกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส

2.10) ความสามารถ บุคคล และกลุ่มบุคคลมักจะเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนมีความสามารถ

2.11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติงานเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุน

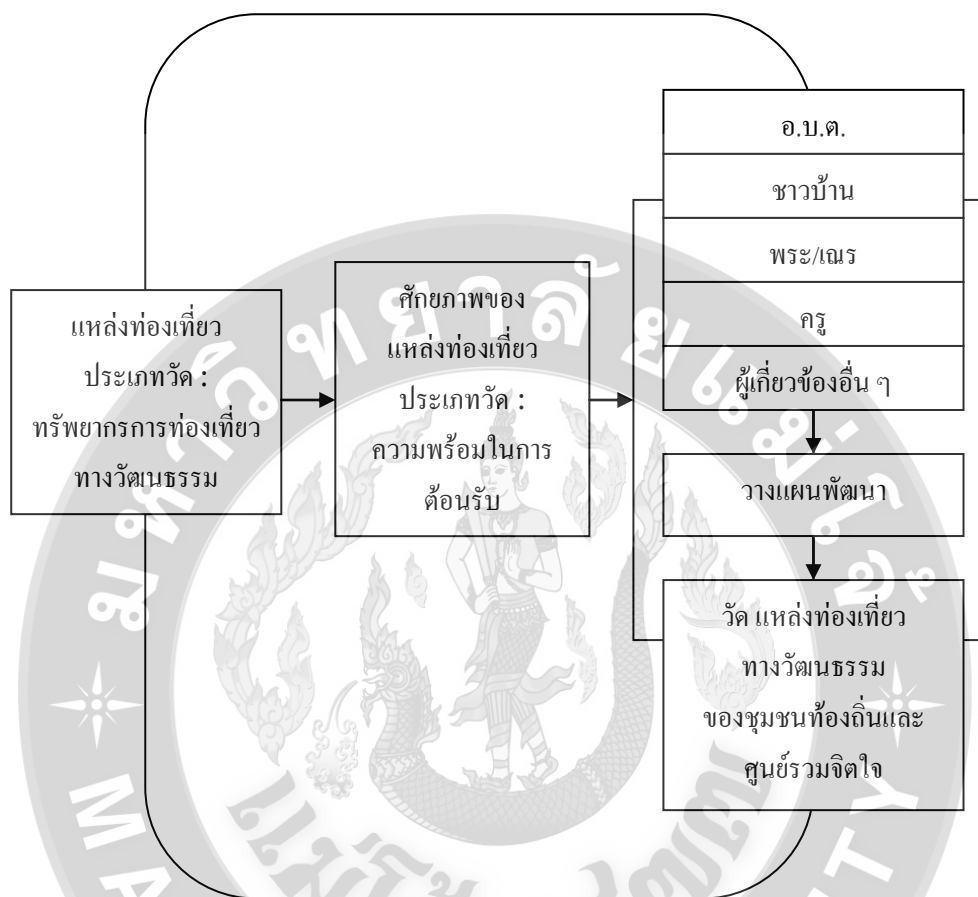
จึงสรุปได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย ประเพณี ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งการได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนจากผู้อื่น เป็นปัจจัยซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลหรือกลุ่มคน ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งสิ้น

7.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว

สมชาย สนั่นเมือง (2543 : 30) ได้ให้ความเห็นสำหรับทิศทางและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า จะต้องมีการมุ่งไปสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามกรอบและลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทุกระดับ ได้แก่

- 1) ระดับนโยบาย จะต้องมีการหาทางให้สมาชิกในชุมชนทุกชุมชน ทุกคน ทุกระดับ รับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2) ระดับแผน จะต้องหาทางให้ชุมชนเข้าใจแบบแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ชัดเจนในทุกระดับของแผน
- 3) ระดับปฏิบัติ ให้สมาชิกชุมชนกลุ่มต่างๆ ทุกชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ศึกษาแผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนทุกชุมชน ทุกคน ทุกระดับ ดำเนินการไปถูกต้องแล้ว
- 4) มีการติดตามผล และให้การแนะนำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรจะมีตั้งแต่การเตรียมการจัดการ การวางแผนการควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับประโยชน์จากการบริการโดยชุมชน ซึ่งในที่นี้ การมีส่วนร่วมที่ดีจะต้องให้ความสำคัญในรูปแบบของการรวมกลุ่มมากกว่าลักษณะของบุคคล

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

- 1 วัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโคกธรรมาอำเภอเมืองเชียงใหม่ (กรณีศึกษาเขตเทศบาลตำบลคอสระเก็ด แม่ริม และยางน่อง) มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของชุมชน
- 2 ชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีศักยภาพเป็นในการเป็นผู้ศึกษา และผู้นำที่สามารถกำหนดกรอบแนวความคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ประเภทวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

- 3 ชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีศักยภาพในการเป็นผู้นำเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

สถานที่ศึกษาวิจัย

วัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีที่ตั้งไม่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวในเขตศูนย์กลางเมืองเชียงใหม่ ด้วยระยะทางเฉลี่ย 10-30 กิโลเมตร แต่ยังคงมีเสน่ห์ในความเป็นพื้นที่ชุมชนชนบทและเป็นเมืองเล็กๆ ที่มีคุณค่าในตนเองในการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจบางส่วนของตลาดท่องเที่ยว ความอบอุ่นเป็นกันเอง ความสุขสบายและการไม่มีความแออัดคับคั่งของกิจกรรมแบบเมืองใหญ่ และยังคงเอกลักษณ์ด้านการค้าและบริการแบบชนบท ประกอบด้วยชุมชนที่น่าสนใจ 6 แห่ง ได้แก่ วัดในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด แม่ริม สันทรายหลวง หางดง ขางนึ่ง และเทศบาลตำบลสันกำแพง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้มีเป้าหมายหลักเพื่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม จากการประสานงานความร่วมมือของภาควิชาการกับภาคท้องถิ่น ให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางสติปัญญาด้วยความเข้าใจในคุณค่าของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัดของตนเองซึ่งมีดัชนีชี้วัดจากศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยว การศึกษาจึงต้องแบ่งเป็น 2 ภาคส่วน (ภาพที่ 13.1) ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาจากภาควิชาการโดยคณะผู้วิจัย ร่วมกับท้องถิ่น ในพื้นที่ศึกษาชุมชน 3 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) ติดต่อเข้าพบผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน เพื่อประสานงานความร่วมมือในการรับทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ร่วมแสดงความคิดเห็นในขั้นเบื้องต้น และ
- 2) การพบผู้นำชุมชน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของกระบวนการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป้าหมาย และประโยชน์ที่พึงได้รับจากการศึกษาวิจัย ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของนักวิจัยภาควิชาการกับภาคท้องถิ่น ที่จะประสานความร่วมมือกันในรูปแบบใด โดยมีนักวิจัยภาควิชาการเป็นผู้ประสานความร่วมมือภาคท้องถิ่น
- 3) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ การสำรวจภาคสนามโดยวิธีทางฝั่งเมือง ภูมิสถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรม เกี่ยวกับที่ตั้ง สภาพปัจจุบัน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตพื้นที่ศึกษา โดยคณะผู้วิจัยนักวิจัยภาควิชาการกับนักวิจัยภาคท้องถิ่น

4) วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของศักยภาพการท่องเที่ยวโดยวิธี Credit & Grade Point ซึ่งมีหลักการและสาระรายละเอียดของการศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวดังนี้

(1) กระบวนการดำเนินการ

- สร้างเกณฑ์ในการพิจารณาความสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
- พิจารณาค่าน้ำหนักของเกณฑ์แต่ละข้อในลักษณะการเปรียบเทียบหน่วยน้ำหนักของเกณฑ์แต่ละข้อ (Credit System)
- พิจารณาค่าระดับของแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งที่สัมพันธ์กับเกณฑ์ทุกข้อ และให้ค่าระดับแบบจัดกลุ่ม (4, 3, 2, 1, 0 = มาก, ค่อนข้างมาก, ปานกลาง, ต่ำ และไม่ปรากฏ)
- จัดทำคะแนนในเกณฑ์แต่ละข้อของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว คะแนนในแต่ละข้อได้จากผลคูณของหน่วยน้ำหนัก (Credit) ของเกณฑ์กับค่าระดับตามข้อ 3
- รวมคะแนนของเกณฑ์ทุกข้อในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เป็นผลคะแนนสุดท้ายของค่าความสำคัญ
- เมื่อได้คะแนนสุดท้ายของแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งแล้ว นำมาจัดกลุ่มความสำคัญตามค่าของกลุ่มคะแนนทั้งหมด เพื่อแยกกลุ่มค่าความสำคัญ สูง ค่อนข้างสูง กลาง และต่ำ ซึ่งจะได้นำผลตามข้อ 6 ไปดำเนินการพิจารณากลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่อไป

(2) การใช้ค่าน้ำหนักความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

ตามกระบวนการที่เสนอในข้อ 1 จำเป็นต้องสร้างเกณฑ์ในการพิจารณาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบล 6 แห่ง โดยเกณฑ์ที่เลือกใช้ในการพิจารณาดังกล่าวแยกได้เป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
- สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด
- ความสำคัญของวัด ที่เกี่ยวข้องกับ สุนทรียศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี
- บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

เกณฑ์ทั้ง 4 ข้อเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยวที่จะชักนำนักท่องเที่ยวให้มาเยือน แต่ทั้ง 4 ข้อมิได้น้ำหนักของความสำคัญที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นจำเป็นต้องพิจารณาจัดน้ำหนักของความสำคัญ โดยการเทียบค่าน้ำหนักของความสำคัญระหว่างเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ ตามระบบหน่วยกิต

(Credit System) ให้ค่ารวมทั้งสิ้น = 110 หน่วย และพิจารณารายละเอียดของเกณฑ์ต่างๆ เพื่อจัดค่าน้ำหนักดังนี้

ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างมาก ในที่นี้หมายถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประการ ซึ่งมีค่าน้ำหนักที่แตกต่างกันตามความสำคัญมากน้อยคือ

- ใกล้ศูนย์กลางเมือง หรือ ศูนย์กลางชุมชน /ใกล้กับถนนใหญ่ หรือต้องแยกเข้าถนนรอง ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย
- ระยะทางของการเข้าถึงจากศูนย์กลางการกระจายตัวมายังวัดเป็นศูนย์กลางใหญ่ หรือศูนย์กลางระดับรองก็ได้ ค่าน้ำหนัก = 3 หน่วย
- การเข้าสู่วัดโดยการคมนาคมประเภทเดียวหรือหลายประเภท (เช่น ไปถึงโดยรถยนต์ หรือไปถึงโดยรถยนต์ต่อการคมนาคมทางน้ำ หรือเข้าถึงโดยทางเดินเท้าอย่างเดียว เป็นต้น) ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย
- คุณภาพของถนนและ/หรือเส้นทางเข้าสู่วัดใช้ได้ตลอดปี/เหมาะสมทุกฤดูกาล /ถนนที่มีผิวจราจรดี เลว ต่างกัน ค่าน้ำหนัก = 3 หน่วย
- การเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยการคมนาคมประเภทเดียวหรือหลายประเภท เช่น ไปถึงโดยรถยนต์ หรือไปถึงโดยรถยนต์ต่อการคมนาคมทางน้ำ หรือเข้าถึงโดยทางเดินเท้าอย่างเดียว เป็นต้น ค่าน้ำหนัก = 3 หน่วย
- ความปลอดภัยในการเดินทางโดยยานพาหนะ และการเข้าถึงโดยทางเท้า
- ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย
- มีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ที่ตั้งอยู่ใกล้กันที่นักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวได้หลายๆ แห่งในเวลาที่ท่องเที่ยว ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย

สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด

เป็นปัจจัยสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะใช้ในการตัดสินใจว่าควรไปหรือไม่ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประการ และค่าน้ำหนักที่แตกต่างกัน คือ

- ใกล้แหล่งที่พัก และสถานบริการสาธารณะ เช่น ธนาคาร โรงพยาบาล ตลาด ร้านค้าต่างๆ ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย
- การขนส่งมีความสะดวกในการเดินทางต่อเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย

- สิ่งอำนวยความสะดวกในวัด/ตัวแหล่งท่องเที่ยวเอง เช่น ร้านค้า ห้องสุขา ที่พัก ที่จอดรถ ลานพักผ่อน ทางเดิน ไฟฟ้า โทรศัพท์ และอื่น ๆ ที่จำเป็น คำนวณน้ำหนัก = 4 หน่วย
- วัดมีการจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย และติดตั้งระบบป้ายอำนวยความสะดวก คำนวณน้ำหนัก = 3 หน่วย
- วัดมีการพัฒนา และจัดการสภาพภูมิทัศน์ การกำจัดขยะ และ ของเสียต่างๆ คำนวณน้ำหนัก = 3 หน่วย
- ความปลอดภัยต่อร่างกายและทรัพย์สิน คำนวณน้ำหนัก = 4 หน่วย
- ช่วงเวลาท่องเที่ยวได้ใน 1 ปี ตามศักยภาพของฤดูกาล เทศกาลของกิจกรรมประเพณีต่างๆ คำนวณน้ำหนัก = 3 หน่วย

ความสำคัญของวัดที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวมีความหมายต่อนักท่องเที่ยวไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิ่งอำนวยความสะดวก และเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโคยธรมเมืองเชียงใหม่มีความหลากหลาย ดังนั้นการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว อาจตีความได้หลายประเด็น ได้แก่

- ความสมบูรณ์ของวัด คำนวณน้ำหนัก = 2 หน่วย
- ความมีชื่อเสียงของวัด คำนวณน้ำหนัก = 4 หน่วย
- ความมีชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์ คำนวณน้ำหนัก = 5 หน่วย
- ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี คำนวณน้ำหนัก = 5 หน่วย
- ความสำคัญทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ คติความเชื่อ คำนวณน้ำหนัก = 5 หน่วย
- คุณค่าทางสังคม / ลักษณะเด่นที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ความผูกพันต่อท้องถิ่น ความต่อเนื่องการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและอื่น ๆ คำนวณน้ำหนัก = 5 หน่วย
- คุณค่าของสถาปัตยกรรม องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม คำนวณน้ำหนัก = 5 หน่วย
- คุณค่าด้านพืชพรรณ ลานวัด-ที่โล่ง และหรือภูมิสถาปัตยกรรม คำนวณน้ำหนัก = 4 หน่วย
- คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ ความงดงามของสถาปัตยกรรม และผังบริเวณ คำนวณน้ำหนัก = 4 หน่วย

- คุณค่าทางด้านวิชาการและการศึกษาการแสดงออกของภูมิปัญญาและองค์ความรู้
ค่าน้ำหนัก = 5 หน่วย

บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่

- มีแผนงาน โครงการ กิจกรรมบริการการท่องเที่ยวประจำปี ค่าน้ำหนัก = 3 หน่วย
- มีศูนย์ข้อมูลข่าวสาร หรือการจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ ห้องสมุด หรือสวนธรรมนำความรู้ ฯลฯ ค่าน้ำหนัก = 3 หน่วย
- มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้รู้ หรือปราชญ์ท้องถิ่นในการสืบสานและนำความรู้สู่การท่องเที่ยว ค่าน้ำหนัก = 3 หน่วย
- การรับศรัทธา การรับบริจาคการทำบุญ หรือ เก็บค่าธรรมเนียมการบริการที่เหมาะสม ค่าน้ำหนัก = 2 หน่วย
- การมีส่วนร่วมของชุมชน ความเข้มแข็ง วัฒนธรรม และผลประโยชน์ที่ได้รับต่อชุมชน ค่าน้ำหนัก = 4 หน่วย

สรุปการพิจารณาค่าน้ำหนักของเกณฑ์การพิจารณา คือ

- ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว = 17 หน่วย
- สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด = 24 หน่วย
- ความสำคัญของวัด ที่เกี่ยวข้องกับ สุนทรียศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี = 54 หน่วย
- บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม = 15 หน่วย

(3) การจัดกลุ่มผลรวมของค่าน้ำหนัก

จากการจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด แยกตามเทศบาลตำบลต่างๆ จะสามารถแยกกลุ่มความสำคัญได้เป็นหลายระดับกลุ่มที่มีช่วงค่าคะแนนที่แตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ประเมินผลจัดลำดับความสำคัญต่อไป

5) คัดเลือกวัดจากกลุ่มวัดในพื้นที่ศึกษาที่ได้วิเคราะห์จัดลำดับสำคัญตามศักยภาพเชิงพื้นที่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัด ในกลุ่มที่มีการจัดลำดับสำคัญตามศักยภาพเชิงพื้นที่สูง ปานกลาง และต่ำ โดยคัดเลือกตัวแทนวัดในกลุ่มที่มีศักยภาพสูง กลุ่มละ 1 แห่ง รวมจำนวน 3 แห่ง จาก 3 พื้นที่เทศบาลตำบลให้เป็นกรณีศึกษา เพื่อเตรียมการเข้าสู่กระบวนการสร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้แทนกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

6) สรุปผลการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยเทคนิคทางผังเมือง สถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม ภูมิศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่ง

7) ประสานงานความร่วมมือถึงหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสรรหาผู้แทนกลุ่มร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับคณะผู้วิจัยภาควิชาการและภาคท้องถิ่น ภูมิศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่ง ได้แก่

- (1) ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) ผู้นำท้องถิ่น และผู้แทนประชาชน
- (3) ผู้แทนจากคณะครูของโรงเรียนในท้องถิ่น
- (4) ผู้แทนจากคณะสงฆ์ของวัดพื้นที่ศึกษา
- (5) ผู้แทนจากภาคประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่น
- (6) ผู้แทนจากการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่
- (7) ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

8) จัดเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 จำนวน 3 เวทีวิจัย ในพื้นที่ภูมิศึกษาวัด 3 เขตเทศบาลตำบล ประกอบด้วย

- การรับทราบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของกระบวนการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป้าหมาย และประโยชน์ที่พึงได้รับจากการศึกษาวิจัย ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นที่ได้ประสานความร่วมมือกันในรูปแบบใด สำหรับส่วนการศึกษาที่ผ่านมา (ของปีงบประมาณที่ 1)

- รับทราบข้อมูลผลการศึกษาจากงานส่วนที่ 1 การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลความรู้ระหว่างนักวิจัยภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นและผู้แทนกลุ่ม ของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ของชุมชน ตลอดจนการลงภาคสนามร่วมกันเพื่อทบทวนและแลกเปลี่ยนแนวความคิดเชิงพื้นที่

ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2553 / ปีที่ 1 ดำเนินการจัดเวทีวิจัยการมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเวทีวิจัยครั้งที่ 2-3 ในปี 2

9) สรุปผลการศึกษาและจัดทำรายงานการศึกษา

ส่วนที่ 2 การศึกษาจากการประสานความร่วมมือระหว่างภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับท้องถิ่นจากพื้นที่ศึกษา สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมกลุ่มย่อย

(Focus Group) จากผู้แทนกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับดำเนินการจัดเวทีวิจัยการมีส่วนร่วมครั้งที่ 2-3 กรณีศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่งประกอบด้วย

1) สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้แทนกลุ่ม

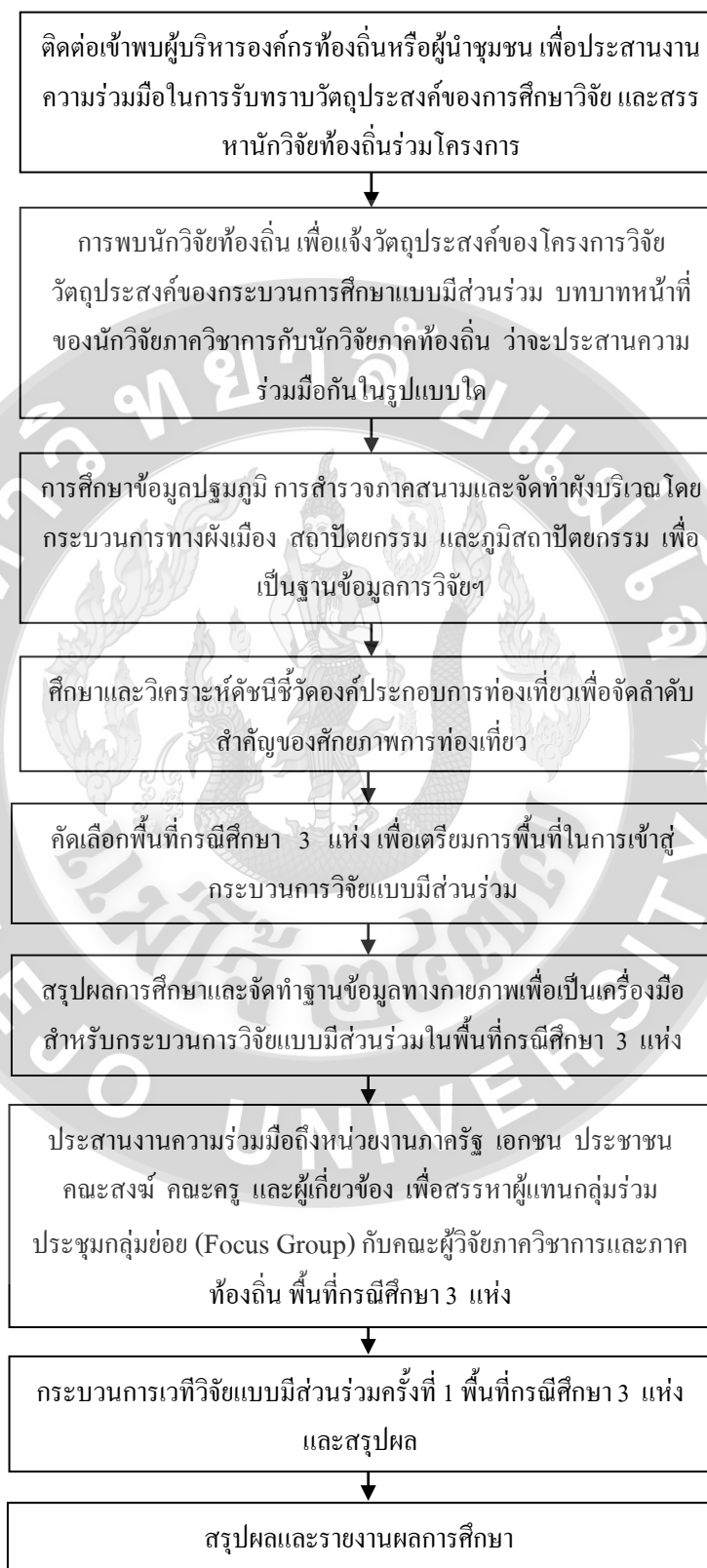
เวทีวิจัยการมีส่วนร่วมครั้งที่ 2 : ระดมความคิดในการวิเคราะห์ วิจัยและวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประวัต สำหรับกรณีศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่ง

เวทีวิจัยการมีส่วนร่วมครั้งที่ 3 : เสนอแนวทางการพัฒนาด้านนโยบาย แผนและมาตรการด้านผังบริเวณสถาปัตยกรรม องค์ประกอบสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม โดยกระบวนการประเมินผลจากภาควิชาการและภาคท้องถิ่น

2) สรุปผลการศึกษาและแนวทางการพัฒนา จัดทำรายงานผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 : การศึกษาจากภาควิชาการโดยคณะผู้วิจัย ร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่น จากพื้นที่ศึกษา
ประกอบด้วย

ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 1

ส่วนที่ 2 : การศึกษาจากการประสานความร่วมมือระหว่างภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่น จากพื้นที่ศึกษา สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมกลุ่มย่อยจากผู้แทนกลุ่ม (Focus Group) ของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาพที่ 3.2 กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 2

ระยะเวลาทำการวิจัย

การศึกษาวิจัยมีส่วนการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคส่วน ได้แก่ : ส่วนที่ 1 การศึกษาจากภาควิชาการโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับท้องถิ่นจากพื้นที่ศึกษา และ ส่วนที่ 2 การศึกษาจากการประสานความร่วมมือระหว่างภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับท้องถิ่นจากพื้นที่ศึกษา สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้แทนกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 ครั้ง สำหรับกรณีศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่ง โดยได้วางแผนการศึกษาแบบต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 2 ปี นับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 ถึง กันยายน 2554 ดังนี้

แผนงานวิจัยปีที่ 1 ระยะเวลาเดือนตุลาคม 2552 ถึง กันยายน 2553 ประกอบด้วยประเด็นวิจัยดังนี้ (ตารางที่ 3.1-3.2)

1) ติดต่อเข้าพบผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน เพื่อประสานงานความร่วมมือในการรับทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเบื้องต้น

- 2) การพบชุมชนเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของกระบวนการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป้าหมาย และประโยชน์ที่พึงได้รับจากการศึกษาวิจัย ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของนักวิจัยภาควิชาการกับนักวิจัยภาคท้องถิ่นว่าจะประสานความร่วมมือกันในรูปแบบใด โดยมีนักวิจัยภาควิชาการเป็นผู้สนับสนุนนักวิจัยภาคท้องถิ่น
- 3) การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบการท่องเที่ยวของพื้นที่วัดแต่ละแห่งในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ ในพื้นที่กรณีศึกษา 3 เทศบาลตำบล และการจัดทำฐานข้อมูลทางกายภาพด้วยเทคนิคทางผังเมือง สถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม
- 4) การวิเคราะห์และประเมินลำดับความสำคัญตามศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ประเภทวัด
- 5) กระบวนการคัดเลือกพื้นที่วัดที่มีศักยภาพสูง เพื่อเป็นกรณีศึกษา 3 แห่ง เพื่อเตรียมการเข้าสู่กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ระหว่างภาควิชาการและท้องถิ่น
- 6) จัดทำฐานข้อมูลทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยเทคนิคทางผังเมือง สถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม กรณีศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่ง
- 7) กระบวนการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสรรหาผู้แทนกลุ่ม (Focus Group) ร่วมประชุมกลุ่มย่อยกับคณะผู้วิจัยภาควิชาการและภาคท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ 1, 2 และ 3
- 8) จัดเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 โดยการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้แทนกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 9) สรุปผลการศึกษาและการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนที่ 1

แผนงานวิจัยปีที่ 2 ระยะเวลาเดือนตุลาคม 2553 ถึง กันยายน 2554 ประกอบด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 2-3 สำหรับกรณีศึกษาพื้นที่วัด 3 แห่ง (ตารางที่ 3.3 - 3.5)

- 1) จัดเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 2-3 และสรุปผล
- 2) เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น
- 3) สรุปผลวิจัยโดยภาพรวมและจัดทำรายงานผลการวิจัย

ตารางที่ 3.2 แผนงานวิจัย : ส่วนที่ 1 การศึกษาจากการประสานความร่วมมือระหว่างภาควิชาการกับภาคท้องถิ่น โดยคณะผู้วิจัยร่วมกับท้องถิ่น
จากพื้นที่ศึกษาสร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้แทนกลุ่ม / ปีที่ 1 / พื้นที่กรณีศึกษาวัด 3 เขตเทศบาลตำบล

รายละเอียดกิจกรรมโครงการ	ปีงบประมาณ 2553 / เวทีวิจัยที่ 1 / 6 กลุ่มย่อย											
	ไตรมาสที่ 1			ไตรมาสที่ 2			ไตรมาสที่ 3			ไตรมาสที่ 4		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
พื้นที่กรณีศึกษาวัด 3 แห่ง / 3 กลุ่มย่อย 1. เวทีวิจัยครั้งที่ 1 : ประกอบด้วย - รับทราบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของกระบวนการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป้าหมาย และประโยชน์ที่พึงได้รับจากการศึกษาวิจัย ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นว่าได้ประสานความร่วมมือกันในรูปแบบใด สำหรับส่วนการศึกษาที่ผ่านมาของปีงบประมาณที่ 1 - รับทราบข้อมูลผลการศึกษาจากงานส่วนที่ 1 ด้านการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลความรู้ระหว่างนักวิจัยภาควิชาการกับนักวิจัยภาคท้องถิ่น และผู้แทนกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน คณะสงฆ์ คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ของชุมชน ตลอดจนการลงภาคสนามร่วมกัน เพื่อทบทวนและแลกเปลี่ยนแนวความคิดเชิงพื้นที่ และการประเมินศักยภาพวัด												
									*	*	*	

ตารางที่ 3.3 แผนงานวิจัย : ส่วนที่ 2 การศึกษาจากการประสานความร่วมมือระหว่างภาควิชาการกับภาคท้องถิ่นโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นจากพื้นที่ศึกษา สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมกลุ่มย่อยจากผู้แทนกลุ่ม (Focus Group) / ปีที่ 2 / พื้นที่กรณีศึกษาวัด 3 แห่ง

รายละเอียดกิจกรรมโครงการ	ปีงบประมาณ 2554 / เวทีวิจัยครั้งที่ 2-3 / 6 กลุ่มย่อย											
	ไตรมาสที่ 1			ไตรมาสที่ 2			ไตรมาสที่ 3			ไตรมาสที่ 4		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
พื้นที่กรณีศึกษาวัด 3 แห่ง / 3 กลุ่มย่อย ประกอบด้วย												
1. เวทีวิจัยครั้งที่ 2 : ระดมความคิดในการวิเคราะห์ วิจัย และวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดเชิงพื้นที่			*	*	*							
2. เวทีวิจัยครั้งที่ 3 : เสนอแนวทางการพัฒนาด้านนโยบาย แผนและมาตรการด้านผังบริเวณสถาปัตยกรรม องค์ประกอบสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม โดยกระบวนการประเมินผลจากภาควิชาการและภาคท้องถิ่น					*	*	*					
2. สรุปผล ข้อเสนอการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดเชิงพื้นที่ โดยภาพรวมจากกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการจัดทำรายงานผลการศึกษา								*	*	*	*	*

เครื่องมือในการวิจัย

- 1 เครื่องมือภาคสนาม
 - 1) ชุดเครื่องมือการรังวัดพื้นที่ จำนวน 2 ชุด
 - 2) เทปวัดระยะ จำนวน 2 ชุด
 - 3) กล้องถ่ายรูปและวิดีโออื่น ๆ จำนวน 3 ชุด
 - 4) กระดาษ ปากกา ดินสอ จำนวน 1 ชุด
 - 5) แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ 1 ชุด
- 2 เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน
 - 1) คอมพิวเตอร์แบบ PC จำนวน 1 ชุด
 - 2) คอมพิวเตอร์แบบ Notebook จำนวน 1 ชุด
พร้อมซอฟต์แวร์ AutoCAD / Photoshop และอื่นๆ ที่จำเป็นในกระบวนการเทคนิคทางผังเมือง สถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม
 - 3) กระดาษ A3, A4, A0 และสีสำหรับการนำเสนอผลงานในกระบวนการวิจัยและกระบวนการสร้างภาพลายเส้น และการจัดทำผังและแผนที่ต่างๆ จำนวน 1 ชุด
 - 4) บอร์ดแบบเคลื่อนย้ายได้ จำนวน 1 ชุด
 - 5) เครื่องพิมพ์เอกสาร A3, A4 จำนวน 1 ชุด พร้อมหมึกพิมพ์สำหรับเครื่องพิมพ์
จำนวน 3-5 ชุด
- 3 เครื่องมือในการสร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม
 - 1) สถานที่จัดเวทีวิจัย จำนวน 3 แห่ง
 - 2) วัสดุอุปกรณ์สำหรับเวทีวิจัย จำนวน 1 ชุด เช่น บอร์ด กระดาษ สี ฯลฯ
 - 3) คอมพิวเตอร์ Notebook สำหรับเสนอผลงาน จำนวน 1 ชุด
 - 4) เครื่องพิมพ์เอกสาร พร้อมหมึกพิมพ์ จำนวน 1 ชุด
 - 5) เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ จำนวน 1 ชุด
 - 6) เครื่องฉาย LCD และจอรับภาพ จำนวน 1 ชุด
 - 7) ทีมงานในการจัดเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยภาควิชาการร่วมกับภาคท้องถิ่น เพื่อจัดการศึกษาตามกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่การจัดประชุม การศึกษาวิจัยในห้องปฏิบัติการ และการออกภาคสนาม

- 8) แบบประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยวิธี Credit & Grade Point ประกอบการศึกษาและสำรวจภาคสนาม เพื่อแสดงผลการประเมินและการจัดลำดับสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1 ศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจ และบันทึกข้อมูลตามกระบวนการเทคนิคทางผังเมือง และภูมิสถาปัตยกรรม พร้อมการจัดทำฐานข้อมูลในรูปเอกสารและแผนที่
- 2 ศึกษาข้อเท็จจริงจากการเอกสาร ตำรา และสื่อต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานที่เป็นปัจจุบัน และข้อมูลที่มีการบันทึกเชิงประวัติศาสตร์ พร้อมการเรียบเรียงการจัดทำฐานข้อมูลในรูปเอกสารและการอ้างอิง

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือของแบบประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยวิธี Credit & Grade Point ประกอบการศึกษา และสำรวจภาคสนาม เพื่อแสดงผลการประเมินและการจัดลำดับสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด
- 2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก โดยใช้เครื่องมือของเทคนิคการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) จากกลุ่มเป้าหมายในชุมชนท้องถิ่น เพื่อแสดงผลการประเมินและการจัดลำดับสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด โดยที่ชุมชนสามารถสร้างกรอบแนวความคิดและเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดเชิงพื้นที่ของตนเอง
- 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยเทคนิคทางผังเมือง สถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม ในการสนับสนุนฐานข้อมูลเชิงลึกที่เป็นข้อคิดเห็นของชุมชน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดเชิงพื้นที่ในขั้นการตัดสินใจ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ (แผนที่ 4.1) กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และ แม่ริม เพื่อการวางแผนพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และศูนย์รวมจิตใจของชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนา ได้แบ่งส่วนการศึกษออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลภาคสนาม และการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบล จำนวน 20 วัด ประกอบด้วยเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด 4 วัด เขตเทศบาลตำบลแม่ริม 8 วัด และเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง 8 วัด และการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 มีผลการวิจัย เกี่ยวข้องกับการสำรวจเก็บข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด และการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1. การสำรวจและเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่ริม โดยการออกภาคสนามวัดแต่ละแห่ง การสัมภาษณ์เจ้าอาวาส ปราชญ์และผู้รู้ในชุมชนประกอบกับการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า วัดและชุมชนยังไม่เคยมีการบันทึกข้อมูลวัดอย่างเป็นรูปธรรม มีความต้องการให้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลวัดที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสานประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าของชุมชน และได้สร้างแบบบันทึกข้อมูลวัดทั้ง 20 วัด ใน 3 เขตเทศบาลตำบล ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ 15 หัวข้อ (ภาคผนวก 1.1) มีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

1. ชื่อวัด
2. ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ
3. ที่ตั้ง
4. สถานะของวัด
5. เจ้าอาวาสปัจจุบัน
6. ศรัทธาวัตถุ
7. ประวัติศาสตร์
8. ปุชนิยสถาน
9. ปุชนิยวัตถุ และจิตรกรรม
10. ปุชนิยบุคคล

11. ต้นไม้ในพุทธประวัติ/ต้นไม้ใหญ่
12. ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง
13. กิจกรรมทางวัฒนธรรม/ประเพณี
14. กิจกรรมบริการ/การท่องเที่ยว
15. พังบริเวณ/องค์ประกอบ

1.1 เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด

1.1.1 ความเป็นมา และ ที่ตั้ง

ดอยสะเก็ดตั้งอยู่ในส่วนที่เป็นเทือกเขายาวกั้นระหว่างแอ่งอารยธรรม 2 แอ่ง คือ แอ่งอารยธรรม ลุ่มแม่น้ำและแอ่งอารยธรรมลุ่มน้ำกวัง – ปิง เมื่อพญาเม็งรายรวมแอ่งอารยธรรมทั้ง 2 เข้าเป็นอาณาจักรล้านนา ในปี พ.ศ. 1839 ดอยสะเก็ดจึงอยู่กึ่งกลางระหว่าง 2 แอ่งอารยธรรม และมีพัฒนาการร่วมกับอาณาจักรล้านนามาตั้งแต่เริ่มต้นจากการศึกษาด้านาน ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นจารึกในการบันทึกประวัติศาสตร์ พบว่า ทุกเรื่องที่เกิดกล่าวถึงจะโยงถึงพระพุทธเจ้า คือ ความเป็นมาของคำว่า “ดอยสะเก็ด”

เทศบาลตำบลดอยสะเก็ดเดิมเป็นสุขาภิบาลตั้งแต่ปี พ.ศ.2499 ตามพระราชกฤษฎีกา นุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 55 เล่มที่ 73 ตอน 45 ประกาศ ณ วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2499 และได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเชิงดอยเป็นเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป

เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ตั้งอยู่เลขที่ 222 หมู่ที่ 4 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 18 กิโลเมตร ปัจจุบันเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด มีพื้นที่ 5.3 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลเชิงดอย 5 หมู่บ้าน ตำบลลวงเหนือ 1 หมู่บ้าน และตำบลป่าป้อ 1 หมู่บ้าน

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (แผนที่ 4.1-4.2)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เทศบาลตำบลเชิงดอย

ทิศใต้ ติดต่อกับ เทศบาลตำบลเชิงดอย และ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าป้อ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลเชิงดอย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลลวงเหนือ

1.1.2 การศาสนา มีจำนวนองค์กรทางศาสนา คือ วัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จำนวน 4 แห่ง (แผนที่ 4.3) และมีมัสยิดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดพระธาตุคอกยสะเก็ด หมู่ที่ 3 บ้านเชิงคอกย ตำบลเชิงคอกย
2. วัดศรีประดิษฐ์ (ป่าคา) หมู่ที่ 4 บ้านป่าคา ตำบลเชิงคอกย
3. วัดรังษีสฤทธาวาส (หลวงใต้) หมู่ที่ 8 บ้านหลวงใต้ ตำบลเชิงคอกย
4. วัดโพธิ์ทองเจริญ (ป่าตึง) หมู่ที่ 2 ชุมชนโพธิ์ทองเจริญ ตำบลเชิงคอกย
5. มัสยิดอัลฟูลิ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านเชิงคอกย ตำบลเชิงคอกย

ประชากรส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ประมาณร้อยละ 95 และที่เหลือนับถือศาสนาอื่นๆ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ฯลฯ

ผลการศึกษาจากการลงภาคสนามโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชน ในการศึกษาจัดทำแบบบันทึกข้อมูลวัดแต่ละวัด โดยการสัมภาษณ์ผู้รู้และปราชญ์ของชุมชน ตลอดจนเจ้าอาวาสวัด สามารถสรุปเรียบเรียงเป็นเอกสารบันทึกข้อมูล และแผนที่ผังบริเวณของวัดศาสนาพุทธ 4 แห่ง ได้แก่ วัดโพธิ์ทองเจริญ วัดพระธาตุคอกยสะเก็ด วัดศรีประดิษฐ์ วัดรังษีสฤทธาวาส (ภาคผนวก 1.2)

1.2 เทศบาลตำบลยางเนิ้ง

1.2.1 ความเป็นมา และ ที่ตั้ง

เทศบาลตำบลยางเนิ้ง ตั้งอยู่ในเขตท้องถื่นอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2499 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2500 โดยกำหนดให้เขตสุขาภิบาลตำบลยางเนิ้งครอบคลุมพื้นที่ตำบลยางเนิ้งทั้งตำบล มีพื้นที่โดยประมาณ 10.04 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศให้เป็นสุขาภิบาล เนื่องจากมีฐานะการคลังเพียงพอที่จะบริหารงานประจำของสุขาภิบาลได้และประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 112 ตอนพิเศษ 31 เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2538 เป็นผลให้ได้ประธานกรรมการสุขาภิบาลมาจากการเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2538 เป็นต้นมา และตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลสุขาภิบาลยางเนิ้ง จึงได้เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลยางเนิ้งเป็นเทศบาลตำบลยางเนิ้ง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542

ชุมชนเทศบาลตำบลยางเนิ้งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 (เชียงใหม่ – ลำพูน) เป็นระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 10.04 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,300 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (แผนที่ 4.1-4.2)

ทิศเหนือ ติดต่อกับเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี

ทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาลตำบลสารภี อำเภอสารภี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลตำบลหมก อบต. ไชยสถาน อำเภอสารภี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อบต.หนองแฝก อำเภอสарภี

1.2.2 การศาสนา มีจำนวนองค์กรทางศาสนา คือ ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง มีวัดจำนวน 8 วัด (แผนที่ 4.4) ผู้นำถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 8 ของจำนวนประชากร มีโบสถ์คริสต์จำนวน 1 แห่ง ผู้นำถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 2 ของจำนวนประชากร มีมัสยิด จำนวน – แห่ง ได้แก่

- 1.วัดกุ้งเสือ หมู่ที่ 1 ตำบลยางเนิ้ง
- 2.วัดเวฬุวัน (ปิ่นเจียง) หมู่ที่ 2 ตำบลยางเนิ้ง
- 3.วัดพระนอนป่าเก็ดถึ หมู่ที่ 4 ตำบลยางเนิ้ง
- 4.วัดแสนหลวง หมู่ที่ 3 ตำบลยางเนิ้ง
- 5.วัดศรีโพธาราม หมู่ที่ 5 ตำบลยางเนิ้ง
- 6.วัดต้นเหียว หมู่ที่ 6 ตำบลยางเนิ้ง
- 7.วัดมงคลวนาราม (ป่าแดด) หมู่ที่ 1 ตำบลสารภี
- 8.วัดต้นผึ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลสารภี
- 9.โบสถ์คริสต์จักรสันติสุข หมู่ที่ 1 ตำบลยางเนิ้ง

ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 8 และ นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 2

ผลการศึกษาจากการลงภาคสนามโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชน ในการศึกษาจัดทำแบบบันทึกข้อมูลวัดแต่ละวัดโดยการสัมภาษณ์ผู้รู้และปราชญ์ของชุมชน ตลอดจนเจ้าอาวาสวัดสามารถสรุปเรียบเรียงเป็นเอกสารบันทึกข้อมูลและแผนที่ผังบริเวณของวัดศาสนาพุทธ 8 แห่ง ได้แก่ วัดกุ้งเสือ วัดเวฬุวัน วัดพระนอนป่าเก็ดถึ วัดแสนหลวง วัดศรีโพธาราม วัดศรีโพธารามวัดมงคลวนาราม และวัดต้นผึ้ง (ภาคผนวก 1.3)

1.3 เทศบาลตำบลแม่มิม

1.3.1 ความเป็นมา และ ที่ตั้ง

อำเภอแม่มิม พ.ศ. 2439 แต่เดิมมีฐานะเป็นแขวง ชื่อว่า “แขวงสะลวง” เพราะตั้งอยู่ในเขตบ้านสะลวงนอก หมู่ที่ 3 ตำบลสะลวง ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอ ใช้ชื่อว่า “อำเภอแม่มิม” เนื่องจากที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแม่มิม ซึ่งไหลผ่านจากอำเภอแม่แตงลงสู่แม่น้ำปิง ที่บ้านสบริม หมู่ที่ 3 ตำบลริมใต้ (บ้านขอนตาลในปัจจุบัน)

เทศบาลตำบลแม่มิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลแม่มิมจัดตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2499 ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็น “เทศบาลตำบลแม่มิม” ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 เมื่อวันที่

25 พฤษภาคม 2542 สำนักงานเทศบาลตำบลแม่ริม ตั้งอยู่เลขที่ 333 หมู่ที่ 8 ต.ริมใต้ อ.แม่ริม จ. เชียงใหม่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (แผนที่ 4.1-4.2)

ด้านเหนือติดเขต อบต. ริมเหนือ (มีแม่น้ำแม่ริมแบ่งกัน)

- จากหลักเขตที่ 1 (ตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตตำบลแม่แรมกับตำบลริมเหนือ และตำบลริมใต้) เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมเหนือกับตำบลริมใต้ไปทางทิศตะวันออก จนถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมเหนือกับตำบลริมใต้ ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ฟากตะวันตก

- จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมเหนือกับตำบลริมใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมเหนือกับตำบลริมใต้ และตำบลเหมืองแก้วมาบรรจบกัน

ด้านตะวันออกติดเขต อบต. เหมืองแก้ว (มีแม่น้ำปิงแบ่งกัน)

- จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลเหมืองแก้วไปทางทิศใต้ จนถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลเหมืองแก้ว และตำบลแม่สามาบรรจบกัน

ด้านใต้ติดเขต อบต. แม่สา

- จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จนถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ฟากตะวันตก ตรงจุดที่ฝั่งเหนือของคลองส่งน้ำชลประทานคลองซอย 10 ซ้ายตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ฟากตะวันตก

- จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จนถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลแม่สา ตัดกับลำเหมืองแม่ลาวฝั่งใต้

- จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขตตำบลริมใต้กับตำบลแม่สาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ จนถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลแม่สาและตำบลแม่แรมมาบรรจบกัน

ด้านตะวันตกติดเขต อบต.แม่แรม (มีแม่น้ำแม่สาแบ่งกันในบางช่วง)

- จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขต ระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลแม่แรมไปทางทิศเหนือ จนถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขต ระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลแม่แรม ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1096 ฟากใต้

- จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขตระหว่างตำบลริมใต้กับตำบลแม่แรมไปทางทิศเหนือจนบรรจบกับหลักเขตที่ 1

1.3.2 การศาสนา ศาสนสถานในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม มีวัดจำนวน 9 แห่ง (แผนที่ 4.5) มีโบสถ์คริสต์จักร จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ และสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดป่าคาราภิรมย์
2. วัดแม่ริม
3. วัดบุปผาราม
4. วัดรัตนาราม (ต้นแก้ว)
5. วัดดวงดี
6. วัดอรุณนิवास
7. วัดศรีบุญเรือง
8. วัดลัญจิว (ขอนแก่น)

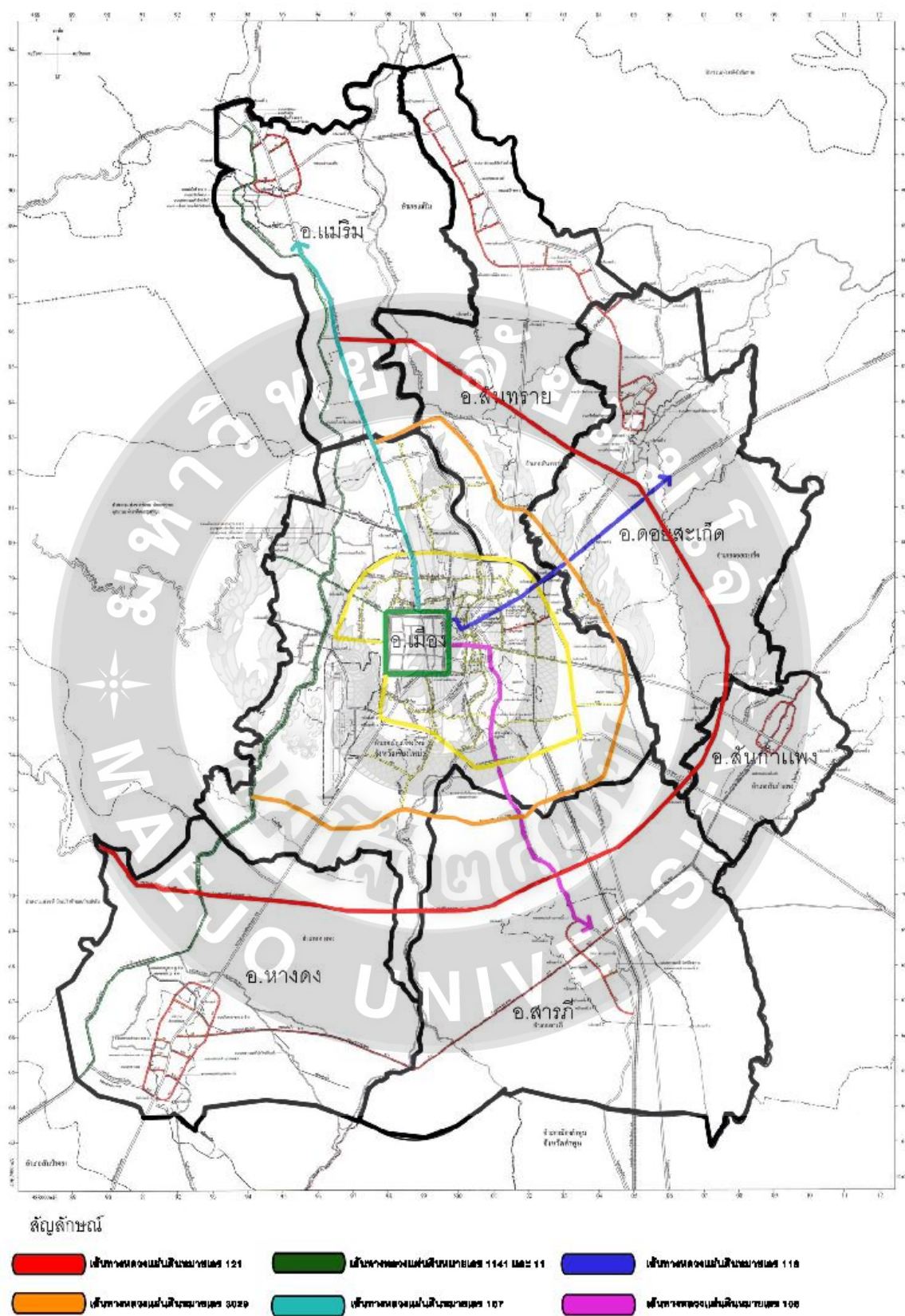
9. วัดทรายมูล (ไม่อนุญาตให้ศึกษา)

10. คริสต์จักรวิสุทธิวงศ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.ริมใต้

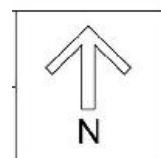
11. สถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ บริเวณโรงพยาบาลสัตว์เดิม หมู่ที่ 1 ต.ริมใต้ (ประกอบพิธีเฉพาะวันอาทิตย์)

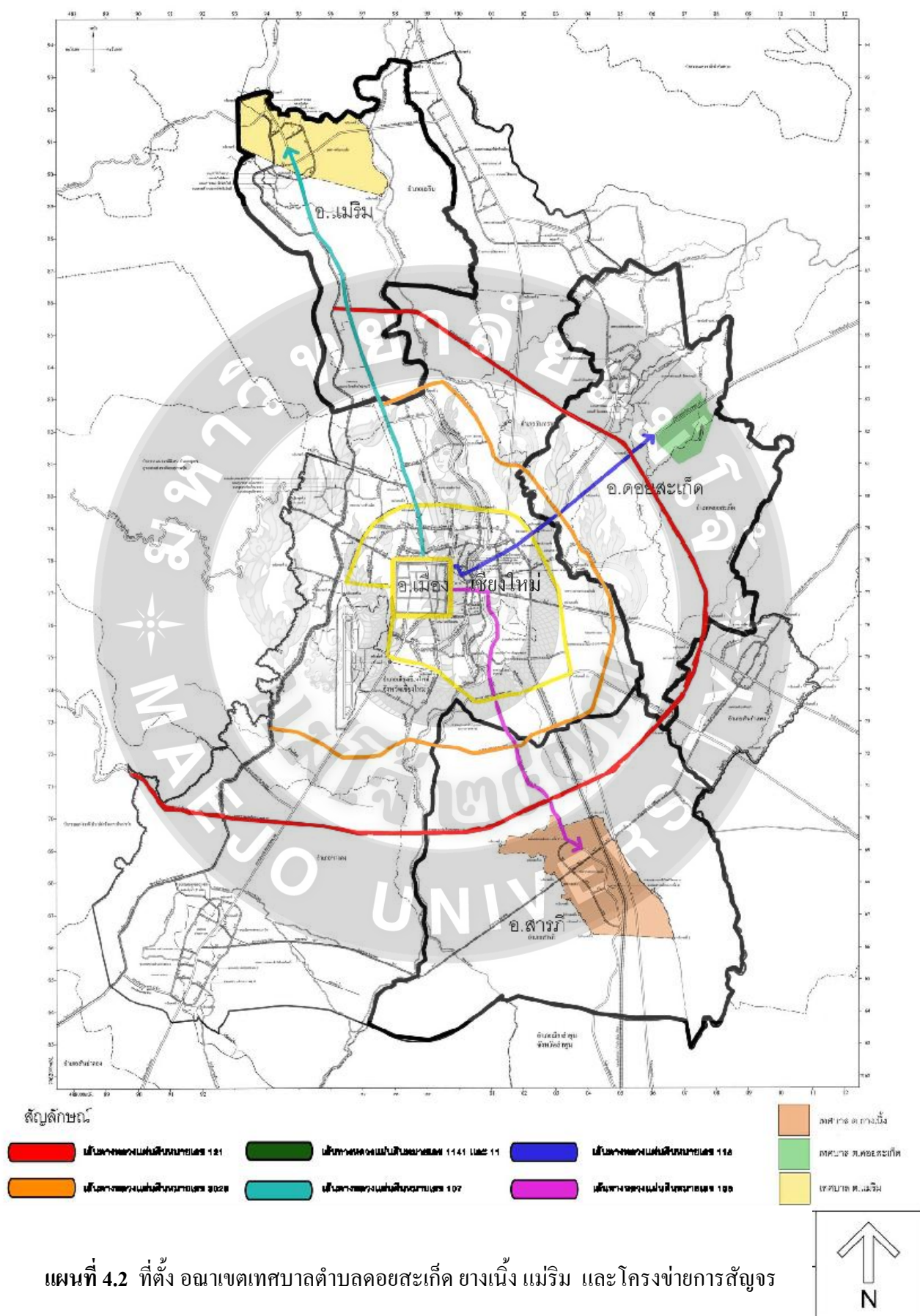
ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 90 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 8 และ นับถือศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 2

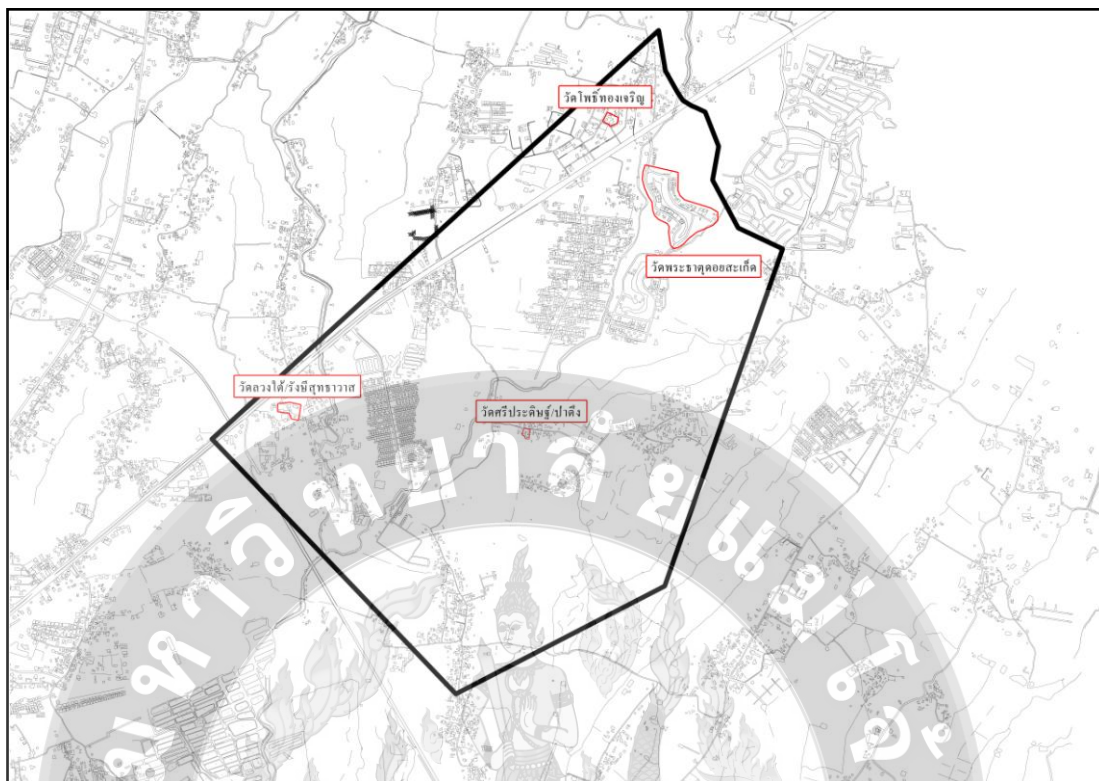
ผลการศึกษา จากการลงภาคสนามโดยคณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชน ในการศึกษาจัดทำแบบบันทึกข้อมูลวัดแต่ละวัดโดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ และปราชญ์ของชุมชน ตลอดจนเจ้าอาวาสวัด สามารถสรุปเรียบเรียงเป็นเอกสารบันทึกข้อมูล และแผนที่ผังบริเวณของวัดศาสนาพุทธ 8 แห่ง ได้แก่ วัดวัดป่าคาราภิรมย์ แม่ริม วัดบุปผาราม วัดรัตนาราม วัดดวงดี วัดอรุณนิवास วัดศรีบุญเรือง วัดลัญจิว ส่วนวัดทรายมูลไม่อนุญาตให้ศึกษา (ภาคผนวก 1.4)

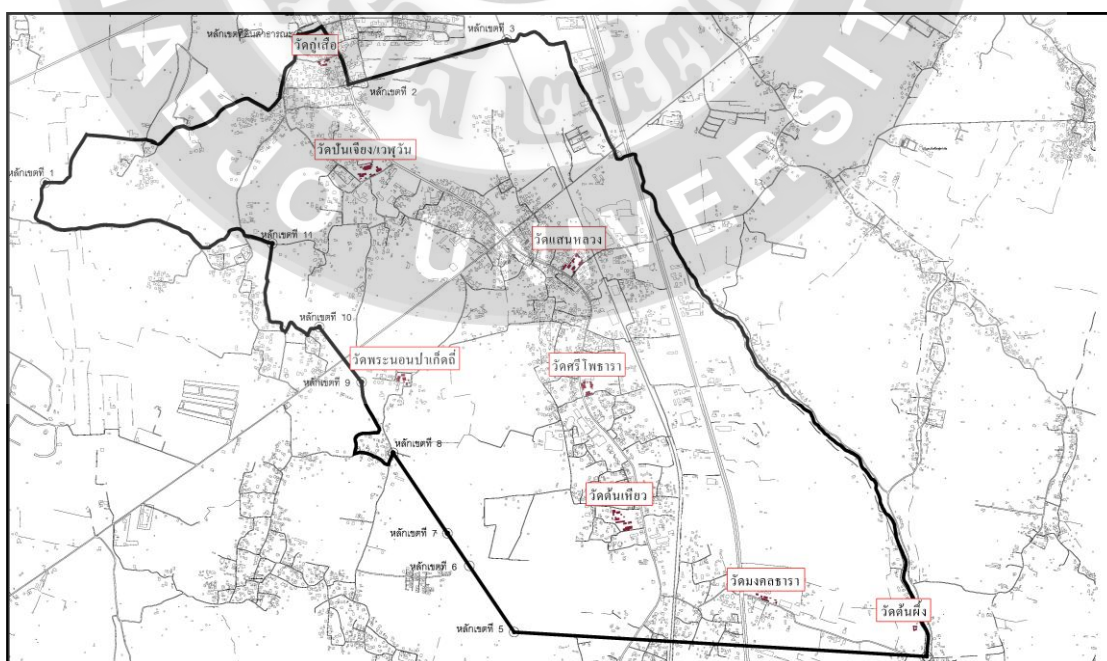
แผนที่ 4.1 ที่ตั้งอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ และโครงข่ายการสัญจร

แผนที่ 4.3 ขอบเขตเทศบาลตำบลยอดสะแก และที่ตั้งวัด

แผนที่ 4.4 ขอบเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง และที่ตั้งวัด

2. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และเมริม ประกอบด้วยการศึกษา 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดวิธี Credit & Grade Point โดยคณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชน และ วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลทั้ง 3 แห่ง จำนวน 20 วัด โดยวิธี Credit & Grade Point โดยกลุ่มนักวิชาการได้แก่ คณะผู้วิจัย จำนวน 4 คน และผู้แทนองค์กรภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ผู้แทนจากเทศบาลตำบล ครู พระ จำนวน 6 คน มีปัจจัย การประเมิน 4 มิติ คือ 1)ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 2)สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด 3)ความสำคัญของวัดที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี 4)บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัดที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยแต่ละมิติ มีปัจจัยย่อยส่วนรายละเอียดและการให้ค่าน้ำหนักแตกต่างกันตามความสำคัญ (ภาคผนวก 2.1) ส่วน การประเมินวิธีนี้ใช้เป็นเครื่องมือประกอบการศึกษาเทียบเคียงกับการประเมินโดยวิธีการมีส่วนร่วม ของชุมชนและการสำรวจภาคสนาม ประกอบด้วยการประเมินวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด 4 วัด วัดในเขตเทศบาลตำบลยางน่อง 8 วัด และวัดในเขตเทศบาลตำบลแม่มิ 8 วัด ได้ผลการประเมิน

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแมริม ใน 3 ลำดับแรกดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

1. วัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด 4 วัด วัดที่มีศักยภาพ อันดับ 1 วัด พระธาตุดอยสะเก็ด ค่าเฉลี่ย 73.68 อันดับ 2 วัดรังสีสุทธาวาส (หลวงใต้) ค่าเฉลี่ย 71.31 อันดับ 3 วัดศรีประดิษฐ์ (ป่าคา) ค่าเฉลี่ย 52.60

2. วัดในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง 8 วัด วัดที่มีศักยภาพ อันดับ 1 วัดแสนหลวง ค่าเฉลี่ย 71.35 อันดับ 2 วัดต้นเหียว ค่าเฉลี่ย 68.34 อันดับ 3 วัดกุ้งเสือ ค่าเฉลี่ย 66.88

3. วัดในเขตเทศบาลตำบลแมริม 8 วัด วัดที่มีศักยภาพ อันดับ 1 วัดแสนหลวง ค่าเฉลี่ย 71.35 อันดับ 2 วัดต้นเหียว ค่าเฉลี่ย 68.34 อันดับ 3 วัดกุ้งเสือ ค่าเฉลี่ย 66.88

ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแมริม โดยวิธี Credit & Grade Point

เทศบาลตำบล	คุณลักษณะ วัด	1. ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	2) สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด	3) ความสำคัญของวัดที่เกี่ยวข้องกับ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี	4) บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	เฉลี่ยรวม	ระดับศักยภาพ
ดอยสะเก็ด	พระธาตุดอยสะเก็ด	70.98	79.72	80.91	63.11	73.68	1
	วัดป่าคา / วัดศรีประดิษฐ์	60.00	51.39	49.24	49.78	52.60	3
	วัดรังสีสุทธาวาส / วัดหลวงใต้	69.80	66.67	67.42	81.33	71.31	2
	วัดโพธิ์ทองเจริญ / วัดป่าดิง	61.96	43.61	46.97	36.44	47.25	4
ยางเนิ้ง	วัดกุ้งเสือ	74.51	74.72	68.94	49.33	66.88	3
	วัดเวฬุวัน / วัดปิ่นเจียง	74.90	62.50	60.76	58.22	64.10	4
	วัดพระนอนป่าเก็ดดี	55.29	53.89	70.30	59.11	59.65	5
	วัดแสนหลวง	78.43	71.94	70.15	64.89	71.35	1
	วัดศรีโพธาราม	73.73	57.50	60.45	45.78	59.36	6
	วัดต้นเหียว	72.55	65.83	67.88	67.11	68.34	2
	วัดมงคลวนาราม	71.37	52.78	55.91	40.89	55.24	7
	วัดต้นผึ้ง	49.41	43.33	38.94	32.44	41.03	8
แมริม	วัดป่าดาราภิรมย์	69.80	85.00	88.64	77.33	80.19	1
	วัดแมริม	81.96	60.00	56.82	49.33	62.03	4
	วัดบุปผาราม	67.84	56.94	53.48	44.89	55.79	5
	วัดดวงดี	58.04	52.78	46.67	38.67	49.04	7
	วัดรัตนาราม / วัดต้นแก้ว	67.84	65.56	61.82	52.89	62.03	4
	วัดอรุณนิवास	79.22	60.83	67.12	44.44	62.90	3
	วัดศรีบุญเรือง	72.16	57.22	43.94	46.67	55.00	6
	วัดลัญจิวิน / วัดพระนอนขอนคา	65.88	74.17	71.82	56.44	67.08	2

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ครั้งที่ 1 ในแต่ละเขตเทศบาลตำบล จากกลุ่มผู้แทนชุมชนประกอบด้วยเจ้าอาวาสวัด ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการวัด ประธานชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้แทนครู ผู้แทนจากเทศบาลตำบล ฯลฯ เพื่อสร้างกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและศึกษาศักยภาพของวัดในมุมมองของชุมชนที่จะทำให้ชุมชนเข้าใจบทบาทของวัดตนเองในการเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลวัดที่ลงในแบบบันทึกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว และแผนผังวัด เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดเห็น (ภาคผนวก 2.2) มีผลสรุป 3 ด้าน ดังนี้

1.2.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นต้นทุนที่มีอยู่ของวัดแต่ละวัดในเขตเทศบาลตำบล ผลการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ชุมชนได้ระบุถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในแบบสอบถาม สามารถรวมคะแนนความถี่ในลำดับต่างๆ และสรุปผลคะแนนรวมทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัดที่สำคัญอันดับ 1-3 ได้ดังนี้ (ภาคผนวก 2.3-2.5)

1. เทศบาลตำบลคอยสะแกเกิด ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัด อันดับ 1-3 (ตารางที่ 4.2 และภาคผนวก 2.3)

ตารางที่ 4.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในเขตเทศบาลตำบลคอยสะแกเกิด

ลำดับที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขต พื้นที่
ปูชนียบุคคล-ศาสนสถาน-ศาสนวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและอุโบสถ)	12	1	พ
2	วัตถุศิลปของวัด เช่น กลองหลวง ฆ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ	12		ส
3	ศาลเสี้ยววัด	12		ส
4	หอพระไตรปิฎก	11	2	พ
5	เจดีย์	11		พ
6	โบสถ์	11		พ
7	ศาลาพระพุทธรูป และ ปูชนียบุคคลที่สำคัญ เพื่อการ สักการบูชาขอพร	11		พ
8	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ	11		พ

9	วิหาร	10	3	พ
10	ประตูและกำแพงวัด	10		พ
11	พิพิธภัณฑวัด	10		พ
12	พระพุทธรูปต่างๆ ที่ประดิษฐานภายในวัด ทั้งที่อยู่ใน ภายในอาคาร และ นอกอาคาร	10		พ
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส ส = เขตสังฆาวาส ว = วัด ชช = ชุมชน				

2. เทศบาลตำบลยางเนิ้ง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัด อันดับ 1-3 (ตารางที่ 4.3 ภาคผนวก 2.4)

ตารางที่ 4.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง

ลำดับที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	คะแนน	อันดับสำคัญ	เขตพื้นที่
ปูชนียบุคคล-ปูชนียสถาน-ปูชนียวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	วิหาร	13	1	พ
2	ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของวัด	12	2	ว
3	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและอุโบสถ)	12		พ
4	ลานวัด	12		พ
5	วัตถุศิลปะของวัด เช่น กลองหลวง พ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ	11	3	ส
6	โบสถ์	11		พ
7	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ	11		พ
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส ส = เขตสงฆาวาส ว = วัด ชช = ชุมชน				

3. เทศบาลตำบลแม่มิม ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัด อันดับ 1-3
(ตารางที่ 4.4 ภาคผนวก 2.5)

ตารางที่ 4.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดในเขตเทศบาลตำบลแม่มิม

ลำดับที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขต พื้นที่
ปูชนียบุคคล-ศาสนสถาน-ศาสนวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	วิหาร	12	1	พ
2	ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของวัด	12		ว
3	เจดีย์	12		พ
4	โบสถ์	12		พ
5	หอระฆัง	12		ส
6	ศาลาการเปรียญ	12		ส
7	กุฏิสงฆ์	12		ส
8	ภูมิทัศน์วัด	12		พ/ส
9	ศาลาพระพุทธรูป และ ปูชนียบุคคลที่สำคัญ เพื่อการ สักการบูชาขอพร	12		พ
10	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและอุโบสถ)	12		พ
11	พระพุทธรูปต่างๆ ที่ประดิษฐานภายในวัด ทั้งที่อยู่ ภายในอาคาร และ นอกอาคาร	12		พ
12	วัตถุศิลปของวัด เช่น กลองหลวง ฆ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ	12		ส
13	ชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์	10	2	ว
14	บริเวณสถูปบรรจุอัฐิ-กระดูก	10		พ
15	ประตูและกำแพงวัด	10		พ
16	ลานวัด	10		พ
17	ต้นไม้ และ สวนป่า (อุทยานธรรม)	10		พ/ส
18	พิพิธภัณฑ์วัด	10		พ
19	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ	10		พ

20	ส่วนบูชา เช่าซื้อวัสดุก่อสร้าง เพื่อทำบุญก่อสร้าง อาคารศาสนสถาน	10		พ	
21	ศาลเสื่อวัด	7	3	ส	
22	ส่วนบูชา เช่าซื้อ พระพุทธรูปต่างๆ และวัตถุลีป เพื่อทำบุญเสริมมงคลศาสนสถาน และสถานที่ตาม โอกาสสำคัญ เช่น ระฆัง ดุง ฯลฯ	7		พ	
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส		ส = เขตสังฆาวาส		ว = วัด	ชช = ชุมชน

1.2.2 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมวัด ผลการประชุมพบว่า ชุมชนมองเห็นปัญหาในพื้นที่วัดและชุมชน ได้ระดมความคิดเห็นเสนอแนะให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในหลายด้าน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และทำให้วัดมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ปรากฏว่า ชุมชนได้ระบุนรายการสิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาในแต่ละเขตเทศบาล สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.5-4.7 และ ภาคผนวก 2.3-2.5)

1. เทศบาลตำบลคอยสะเกิด สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เรียงตามลำดับความสำคัญ (ตารางที่ 4.5 และภาคผนวก 2.3)

ตารางที่ 4.5 สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
ในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเกิด

ลำดับที่	สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการพัฒนา	สถานะ	คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขตพื้นที่
1	การจัดภูมิทัศน์ภายในวัด	ผังบริเวณ	11	1	พ/ส
2	เอกสารเผยแพร่ / ปฏิทินท่องเที่ยว	สื่อ/ปชส.	8	2	ว/ชช
3	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	สื่อ	7	3	ว/ชช
4	สถานที่เผยแพร่ทางวัฒนธรรม / สาธิต / การแสดง / การแต่งกาย และภาษาพูด	อาคาร	6	4	ว/ชช
5	ร้านค้าชุมชน / ตลาดนัดชุมชน	อาคาร-ผัง	5	5	ว/ชช
6	ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน / ห้องสมุด-ที่	อาคาร-ผัง	5		ว/ชช

	อ่านหนังสือ				
7	พิพิธภัณฑ์ / บ้านจำลอง	อาคาร-ฝั่ง	4	6	ว/ชช
8	ศาลาพักผ่อน	ฝั่งบริเวณ	3	7	พ
9	ขยายถนนทางเข้าวัด	ฝั่งบริเวณ	3		ชช
10	ปรับปรุงดูแลอาคาร สถานที่อยู่เสมอ	อาคาร	3		ว/ชช
11	ห้องวัดและนักท่องเที่ยวที่น้ำสะอาด	อาคาร	2	8	ว/ชช
12	ลานจอดรถ	ฝั่งบริเวณ	1	9	ว
13	สวนสาธารณะ	ฝั่งบริเวณ	1		ว/ชช
14	ต้นไม้ตามความเชื่อ	ฝั่งบริเวณ	1		ว/ชช
15	ลานสุขภาพ	ฝั่งบริเวณ	1		ว/ชช
16	ร้านอาหารพื้นถิ่น	อาคาร	1		ชช
17	ที่พักชั่วคราวสำหรับนักท่องเที่ยว	อาคาร	1		ว/ชช
18	แผนที่-แผนผังวัด-ป้ายประวัติวัด	สื่อ	1		ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส		ส = เขตสังฆาวาส	ว = วัด	ชช = ชุมชน	

2. เทศบาลตำบลยางนึ่ง สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เรียงตามลำดับความสำคัญ (ตารางที่ 4.6 และภาคผนวก 2.4)

ตารางที่ 4.6 สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
ในเขตเทศบาลตำบลยางนึ่ง

ลำดับที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานะ	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขตพื้นที่
1	การจัดภูมิทัศน์วัด	ฝั่งบริเวณ	54	1	พ/ส
2	ห้องน้ำวัดและนักท่องเที่ยวที่สะอาด	อาคาร	37	2	ว/ชช
3	การประชาสัมพันธ์-ป้ายสื่อ ความหมาย-แผนผังวัด	สื่อ	28	3	ว/ชช/ทศ
4	การอนุรักษ์วัฒนธรรม	สืบสาน	25	4	ว/ชช/ทศ

5	สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ	สัญลักษณ์	19	5	ว/ชช
6	มัลลเทศก์	สื่อ	16	6	ว/ชช
7	ที่จอดรถ	อาคาร-ผัง	12	7	ว
8	การอนุรักษ์โบราณสถาน และอื่นๆ	อาคาร-ผัง	9	8	ว/ชช
9	ร้านค้า	อาคาร-ผัง	8	9	พ/ว/ชช
10	บริเวณตอนรับ	อาคาร-ผัง	7	10	ว/ชช
11	งบประมาณ	นโยบาย-แผน	4	11	ว/ชช/ทศ
12	ที่พักผ่อน	อาคาร-ผัง	4	11	ว/ชช
13	การจัดภูมิทัศน์ภายนอกวัด	ผังบริเวณ	2	12	ว/ชช/ทศ
14	ที่พักแรม	อาคาร-ผัง	2		ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส ส = เขตสังฆาวาส ว = วัด ชช = ชุมชน ทศ = เทศบาล					

3. เทศบาลตำบลแม่ริม สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เรียงตามลำดับความสำคัญ (ตารางที่ 4.7 และ ภาคผนวก 2.5)

ตารางที่ 4.7 สิ่งอำนวยความสะดวกของวัดและชุมชนที่ต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม

ลำดับที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานะ	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขตพื้นที่
1	ห้องน้ำวัดและนักท่องเที่ยวที่สะอาด	อาคาร	24	1	พ/ส/ว
2	แผ่นพับ-ป้ายสื่อความหมาย-แผนผังวัด	สื่อ	21	2	ว/ชช/ทศ
3	สถานที่พักผ่อน	อาคาร-ผัง	19	3	ว/ชช
4	มัลลเทศก์, ผู้นำชมวัด	สื่อ	15	4	ว/ชช
5	ที่จอดรถ	อาคาร-ผัง	11	5	ว/พ

6	จัดภูมิทัศน์วัด	ผังบริเวณ	10	6	ว/ชช
7	สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ, สิ่งศักดิ์สิทธิ์	สัญลักษณ์	6	7	ว/ชช
8	ร้านค้า, ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	อาคาร-ผัง	5	8	พ/ว/ชช
9	ศาลาปฏิบัติธรรม	อาคาร	4	9	
10	การสัญจร/เส้นทางสะดวก	ผังบริเวณ	3	10	ว/ชช/ทศ
11	การสัญจร/เส้นทางสะดวก	สื่อ	3		
12	สัญลักษณ์	สื่อ	2	11	ว/ชช
13	ที่พักแรม	อาคาร-ผัง	2		ว/ชช
14	อื่นๆ	อาคาร-ผัง	18	-	ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขต พุทธาวาส ส = เขตสังฆาวาส ว = วัด ชช = ชุมชน ทศ = เทศบาล					

1.2.3 ด้านการคัดเลือกวัดที่มีศักยภาพในแต่ละเขตเทศบาล เพื่อเป็นตัวแทนเข้าสู่กระบวนการในส่วนที่ 2 ผลการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ชุมชนมีมุมมองในด้านความพร้อมของวัด อันเกี่ยวเนื่องกับความพร้อมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และได้ลงมติการคัดเลือกวัดที่มีศักยภาพเพื่อเป็นตัวแทนในการระดมความคิดสู่การพัฒนาตามกระบวนการ ได้แก่ เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด เลือกวัดร้างสี่สุทธาวาส มีศักยภาพอันดับ 2 ผลค่าเฉลี่ย 71.31 แทนวัดพระธาตุดอยสะเก็ด เทศบาลตำบลยางเงิงเลือกวัดแสนหลวง มีศักยภาพอันดับ 1 และเทศบาลตำบลแม่ริมเลือกวัดแม่ริม ซึ่งเป็นวัดศูนย์กลางระดับอำเภอ มีศักยภาพอันดับ 4 ผลค่าเฉลี่ย 62.03 แทนวัดป่าดาราภิรมย์ (ภาคผนวก 2.3-2.5)

ส่วนที่ 2 การกำหนดกรอบแนวความคิด และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง ในแต่ละเขตเทศบาล โดยใช้ผลสรุปจากส่วนที่ 1 แบบสอบถาม และผังเสนอแนะการพัฒนาวัดสนับสนุนฐานข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นของชุมชน เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดเห็นร่วมกับการลงภาคสนามเพื่อการวิเคราะห์เชิงลึก

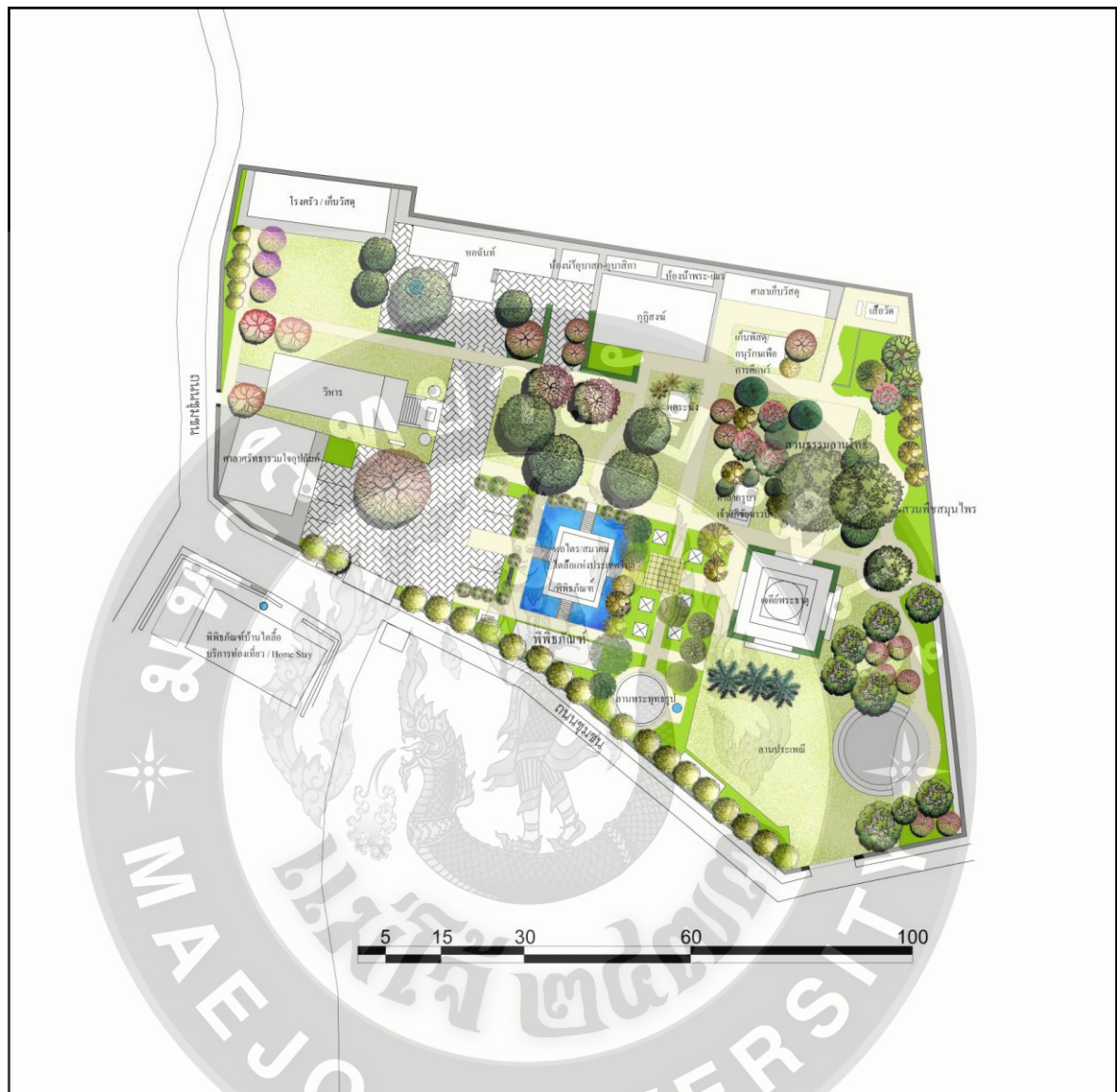
กรณี 3 วัดที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาเป็นท่องเที่ยว ผลการประชุมกลุ่มย่อยมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดกรอบแนวความคิดและวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดแบบมีส่วนร่วม วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 2 ครั้งในแต่ละเขตเทศบาล ประกอบด้วย

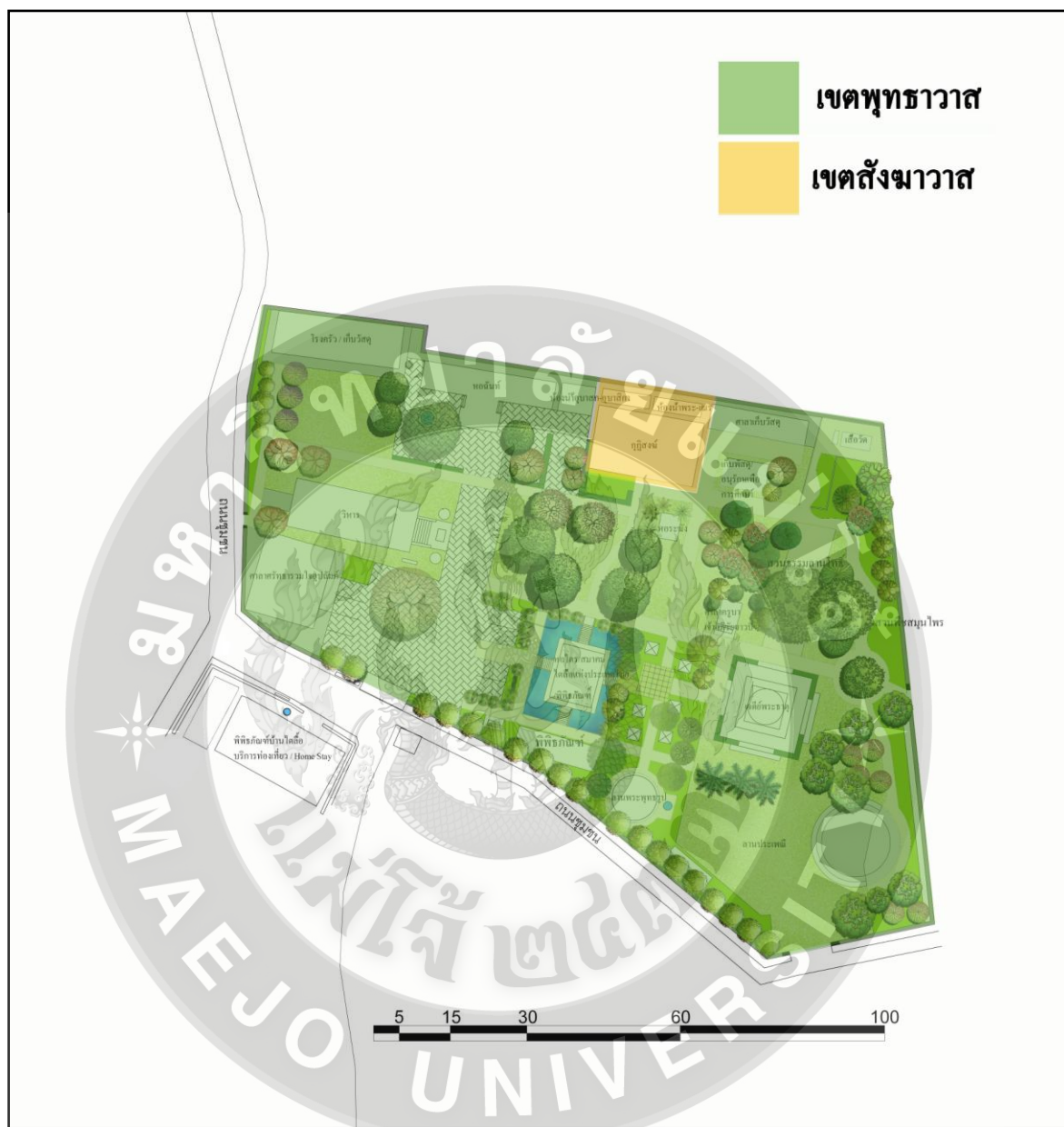
1.1 กรอบแนวความคิดและข้อเสนอแนะแนวคิดวิเคราะห์การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์วัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แบบบูรณาการแนวความคิดความต้องการของชุมชน โดยใช้ผลสรุปการประชุมครั้งที่ 1 แบบสอบถามและผังบริเวณวัด เป็นเครื่องมือการระดมแนวคิดวิเคราะห์เชิงลึก ร่วมกับการลงภาคสนาม ในการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 2 ผลการระดมความคิดเห็น พบว่าชุมชนทั้ง 3 แห่ง ให้ความสำคัญกับกรอบแนวความคิดและข้อเสนอแนะแนวคิดวิเคราะห์การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์วัดเป็นอย่างมาก และมีข้อสรุปว่า วัดจะต้องดำเนินการวางแผนพัฒนาวัดภายใต้กรอบแนวคิดของหลักการ “ปฏิรูปเทศ” เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน คือ “วัดเป็นที่สบาย 4 ประการ” ได้แก่ อาวาส ธรรมะ บุคคล และอาหาร ที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารจัดการวัดทั้งทางกายภาพ และจิตวิญญาณ (ภาคผนวก 3) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับทุกสมัย และสร้างบรรยากาศวัดให้เกิดความศรัทธาในการท่องเที่ยว

1.2 ผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และศูนย์รวมจิตใจของชุมชนตามกรอบแนวคิดที่เป็นผลจากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 2-3 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เสนอแบบร่างผังแม่บทการพัฒนาวัดจากการวิเคราะห์เชิงลึก การระดมแนวความคิด และความต้องการของชุมชนด้านต่างๆ เพื่อพิจารณา ซึ่งมีผลสรุปรูปแบบผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาของวัดตัวแทนในแต่ละเขตเทศบาลตำบล 3 ผัง คือ (ภาพที่ 4.1-4.6)

- 1) ผังแม่บทเสนอแนะวัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลคอยสะเก็ด
- 2) ผังแม่บทเสนอแนะวัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางน่อง
- 3) ผังแม่บทเสนอแนะวัดแม่ริม เทศบาลตำบลแม่ริม

ภาพที่ 4.1 แผนผังเสนอแนะการพัฒนาวัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด
เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

ภาพที่ 4.2 เขตพื้นที่ใช้สอยวัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด
เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

ภาพที่ 4.4 เขตพื้นที่ใช้สอยวัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางเนิ้ง
เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

ภาพที่ 4.6 เขตพื้นที่ใช้สอยวัดแม่วิม เทศบาลตำบลแม่วิม
เพื่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในบทนี้ ประกอบด้วยการสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด เพื่อการวางแผนพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและศูนย์รวมจิตใจของชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนา มีผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน สามารถสรุป และอภิปรายผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการศึกษาคือข้อมูลภาคสนาม การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในแต่ละเขตเทศบาลตำบลคอยสะแกด ยางเน็ง และแม่มริม ได้ผลการศึกษาที่น่าสนใจ 2 ประการ ด้านฐานข้อมูล และศักยภาพการท่องเที่ยว ที่เป็นประโยชน์ต่อวัดและชุมชน คือ

1.1 แบบบันทึกข้อมูลวัดและผังบริเวณ เป็นผลผลิตทางการศึกษาวิจัยจากการลงภาคสนาม (ภาคผนวก 1.2) ที่มาจากประวัติศาสตร์และภูมิความรู้ของปราชญ์ชุมชนหลากหลาย ซึ่งพบว่าบันทึกข้อมูลวัดมีความสำคัญอย่างยิ่งกับประวัติศาสตร์ชุมชนและวัด ทั้งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสถานที่ และปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งนับวันจะลางเลือนหายไป และอาจสูญข้อมูลได้ยากยิ่งขึ้น วัดและชุมชนเองก็ขาดระบบการจัดการการบันทึกรวบรวมข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เป็นผลให้ชนรุ่นหลังขาดความเข้าใจในรากฐานทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของวัดและชุมชนตนเองที่ถูกต้อง ข้อมูลเหล่านี้จำเป็นว่าป็นทรัพยากรที่ดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างมาก ที่จะต้องสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงเรื่องราว และเป็นเครื่องมือช่วยให้มองเห็นความงดงามของสถานที่แจ่มชัดขึ้นเหนือไปจากการได้เห็นธรรมดา ซึ่งย้าแนวคิดของ Gunn (1994 : 57-77) ที่กล่าวว่า “สิ่งสำคัญในการพัฒนาหรือการวางแผนการท่องเที่ยว คือ การตระหนักถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวและความเกี่ยวเนื่องระหว่างกัน และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบที่มีพลังมากที่สุด เป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดพลังของระบบการท่องเที่ยว ธุรกิจการบริการไม่ได้เป็นเหตุผลหลักในการเดินทาง การบริการเหล่านี้ในการค้าระดับท้องถิ่น อาจจะไม่จำเป็น ถ้าไม่มีสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว” ซึ่งจากบันทึกข้อมูลวัด อาจกล่าวได้ว่า “เป็นการบันทึกสิ่งดึงดูดความน่าสนใจของการ

ท่องเที่ยววัด” และทำหน้าที่เป็นสารแห่งการเรียนรู้ที่มีชีวิตเมื่อนักท่องเที่ยวได้มาสัมผัส ส่งเสริมให้วัดมีมิติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เพิ่มขึ้น

1.2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ประกอบด้วยการศึกษา 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดวิธี Credit & Grade Point โดยคณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชน และ วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) มีผลการวิจัยดังนี้

1.2.1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดวิธี Credit & Grade Point ในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มิม สรุปผล คือ (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และแม่มิม โดยวิธี Credit & Grade Point

เทศบาลตำบล	คุณลักษณะ วัด	1. ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	2) สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด	3) ความสำคัญของวัด ที่เกี่ยวข้องกับ ศูนย์วิทยศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี	4) บริการการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของวัด ที่ส่งเสริมคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	เฉลี่ยรวม	ระดับศักยภาพ
คอยสะเก็ด	พระธาตุคอยสะเก็ด	70.98	79.72	80.91	63.11	73.68	1
	วัดป่ากา / วัดศรีประดิษฐ์	60.00	51.39	49.24	49.78	52.60	3
	วัดรังษีสุทธาวาส / วัดลงใต้	69.80	66.67	67.42	81.33	71.31	2
	วัดโพธิ์ทองเจริญ / วัดป่าดิ่ง	61.96	43.61	46.97	36.44	47.25	4
ยางเนิ้ง	วัดภู่อ้อย	74.51	74.72	68.94	49.33	66.88	3
	วัดเวฬุวัน / วัดปิ่นเชิง	74.90	62.50	60.76	58.22	64.10	4
	วัดพระนอนป่าเก็ด	55.29	53.89	70.30	59.11	59.65	5
	วัดแสนหลวง	78.43	71.94	70.15	64.89	71.35	1
	วัดศรีโพธาราม	73.73	57.50	60.45	45.78	59.36	6
	วัดต้นเหียว	72.55	65.83	67.88	67.11	68.34	2
	วัดมงคลวนาราม	71.37	52.78	55.91	40.89	55.24	7
	วัดต้นผึ้ง	49.41	43.33	38.94	32.44	41.03	8
แม่มิม	วัดป่าคาราภิรมย์	69.80	85.00	88.64	77.33	80.19	1
	วัดแม่มิม	81.96	60.00	56.82	49.33	62.03	4
	วัดบุปผาราม	67.84	56.94	53.48	44.89	55.79	5
	วัดดวงดี	58.04	52.78	46.67	38.67	49.04	7
	วัดรัตนาราม / วัดต้นแก้ว	67.84	65.56	61.82	52.89	62.03	4
	วัดอรุณนิवास	79.22	60.83	67.12	44.44	62.90	3
	วัดศรีบุญเรือง	72.16	57.22	43.94	46.67	55.00	6
	วัดภูจุกุ้ย / วัดพระนอนขอนคา	65.88	74.17	71.82	56.44	67.08	2

ผลการประเมินด้วยวิธีนี้ ทำให้เห็นและเชื่อมั่นในระดับหนึ่งว่า วัดที่มีศักยภาพสูงกว่าในกลุ่มวัดด้วยกัน มีองค์ประกอบและปัจจัยที่สามารถดึงดูด สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งอาจครอบคลุมองค์ประกอบ 3 มิติ คือ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่เป็นผลนำไปสู่การคาดหวังของวัดและชุมชนว่า วัดและชุมชนจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากกว่าวัดอื่นๆ แต่ผลการวิจัยจะออกมาอย่างไรก็ตามพบว่า ศักยภาพที่แท้จริงอยู่ภายใต้การเห็นพ้องต้องกันของวัดและชุมชนในการกำหนดบทบาทการท่องเที่ยวของวัดว่าควรจะไปทิศทางใด เนื่องมาจากความสัมพันธ์ของวัดและชุมชนยังเป็นเรื่องเดียวกันสำหรับบริบทของสังคมในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียและเป็นเจ้าของโดยตรงของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด และเป็นปรากฏการณ์ด้านความเข้มแข็งของชุมชนที่จะมีบทบาทต่อไปในการบริหารจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

2.2.2 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) มีผลการวิจัยสรุป 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่มีอยู่ของวัดแต่ละวัดพบว่า วัดและชุมชนในแต่ละเขตเทศบาลตำบลให้ความสำคัญความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์และการพัฒนาของวัดและชุมชนแต่ละแห่ง ที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นที่มีรายละเอียดลึกซึ้งตามรากฐานของเรื่องราวและเวลา ถ้านับเป็นประเด็นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว วัดแต่ละแห่ง แต่ละเขตเทศบาลตำบล ล้วนแล้วแต่มีเสน่ห์เฉพาะตัว ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเฉพาะกลุ่มได้ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวแบบ “ทางเลือก” มากกว่าการท่องเที่ยวแบบมวลชน ทั้งนี้อาจขัดแย้งกับกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของวัด เช่น การบำเพ็ญบุญ งานประเพณี และวัฒนธรรมชุมชนต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมมวลชน ที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน บางครั้งต้องแยกให้ออกว่าบทบาทใด คือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบกิจกรรมงานวัดและประเพณีต่างๆ แต่แท้จริงแล้วกิจกรรมวัดไม่ได้เกิดขึ้นทุกวัน ส่วนการท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ทุกวัน และเป็นบทสรุปได้ว่า “วัดมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของชุมชน”

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมวัด เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นและนักท่องเที่ยวมีความสะดวกเมื่อมาท่องเที่ยว จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า วัดและชุมชนแต่ละแห่งมีความต้องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกคล้ายคลึงกันแต่ต่างลำดับความสำคัญ อันเนื่องจากทรัพยากรเดิมที่มี ด้วยเหตุผลว่า วัด

มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดของวัดและศรัทธาชุมชนอันเป็นปัจจัยภายใน ร่วมกับการสนับสนุนจากศรัทธาวัดที่เป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่ปฏิบัติกันมานับแต่อดีตถึงปัจจุบัน กอปรกับวัดเป็นสถานที่ที่มีการประกอบกิจกรรมตลอดทั้งปี ทั้งงานบุญ งานประเพณีทางวัฒนธรรมของชุมชน กิจกรรมวิถีชีวิต ซึ่งอาจรวมการค้าขาย ฯลฯ ร่วมกับงานด้านการบริหารและการปกครองชุมชนของเทศบาลตำบล และผู้นำชุมชนกลุ่มต่างๆ ที่มีการใช้พื้นที่วัดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเป็นความต้องการพื้นฐานที่ควรมีทุกวัด ส่วนในด้านการท่องเที่ยว สิ่งที่วัดและชุมชนให้ความสำคัญคล้ายคลึงกันในลำดับต้นๆ ได้แก่ การจัดภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมภายในวัด การประชาสัมพันธ์-ป้ายสื่อความหมาย-แผนผังวัด ห้องน้ำวัดและนักท่องเที่ยวที่สะอาด เอกสารเผยแพร่/ปฏิทินท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้มีความเป็นปัจจุบัน ทำให้ทราบว่าชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพในการเป็นผู้นำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้ในมิติที่สอดคล้องกัน

3) ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ด้วยวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน จากกระบวนการแสดงความคิดเห็นและผลการโหวดคัดเลือกวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ใช้เป็นตัวแทนวัดในแต่ละเขตเทศบาล จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การที่ชุมชนมีมุมมองในด้านความพร้อมของวัดอันเกี่ยวเนื่องกับความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาและบริหารจัดการท่องเที่ยว แสดงว่า วัดและชุมชนมีความเป็นเจ้าของในทรัพยากรการท่องเที่ยว มีอำนาจที่จะสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาวัดของตนเองได้อย่างแท้จริง รวมถึงการบริหารจัดการส่วนได้ส่วนเสียที่จะเกิดขึ้นโดยตรงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นตามแนวคิดสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจการจัดการการท่องเที่ยวสู่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นสิทธิชุมชนโดยวิธีคิดที่มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม ความผูกพันทางสังคม ทางศีลธรรม เป็นพื้นฐานที่ชุมชนใช้ในการกำหนดสิทธิประโยชน์ในการควบคุมจัดการและปกป้องดูแลทรัพยากรของตน เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรของตนได้ยาวนาน และผลโหวดการคัดเลือกวัดที่มีศักยภาพเพื่อเป็นตัวแทนในการระดมความคิดสู่การพัฒนาตามกระบวนการ ได้แก่ วัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด วัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางเนิ้ง และวัดแม่มิม เทศบาลตำบลแม่มิม ซึ่งเป็นผลที่ไม่ตรงกับวิธีการประเมินแบบ Credit & Grade Point ที่บ่งชี้ให้เห็นว่าชุมชนมีอำนาจในการเลือกมากกว่าการถูกเลือก อันเป็นพื้นฐานด้านความเข้มแข็งของชุมชนจากความผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรม

ส่วนที่ 2 สรุปผลการกำหนดกรอบแนวความคิด และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) มีรายละเอียดดังนี้ (ภาพที่ 5.1)

2.1 กรอบแนวความคิดและข้อเสนอแนะแนวคิดวิเคราะห์การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์วัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและศูนย์รวมจิตใจของชุมชน จากการบูรณาการแนวความคิดความต้องการของชุมชน (ภาพที่ 5.1) สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาวัดตามแนวคิดและสาระในรายละเอียดของแบบแผน “ปฏิรูปเทศ” มีหลักกรรม 4 ข้อ คือ “วัดเป็นที่สบาย 4 ประการ” ได้แก่ อาวาส ธรรมะ บุคคล และอาหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักการบริหารจัดการวัดทั้งทางกายภาพ และจิตวิญญาณ (ภาคผนวก 3) เป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับทุกสมัย และสร้างบรรยากาศวัดให้เกิดความศรัทธาในการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากริบตของการพัฒนาจะต้องดำเนินการให้ครบทุกมิติ ที่เน้นการพัฒนาทั้งในเชิงพื้นที่ และหลักการปฏิบัติอันเป็นต้นแบบที่ดั่งามของพระภิกษุสงฆ์ สามเณรตลอดจนฆราวาส ที่จะสะท้อนถึงบทบาทหน้าที่ของวัดตามประเพณีวัฒนธรรมที่มีมาแต่อดีต บทบาทตามกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ทางจิตวิญญาณ อันหมายถึงสถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ และบุคคลที่อาศัยอยู่ เอื้อต่อการพัฒนาผู้ที่อยู่ให้ประสบความสำเร็จ ดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ถูกต้อง ดังนั้นการบริหารจัดการวัด จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาวัดให้มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ อันจะทำให้วัดมีความน่าสนใจ น่าเข้า สำหรับพุทธศาสนิกชนหรือนักท่องเที่ยว

2.2 ผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ตามกรอบแนวคิดที่เป็นผลจากการระดมความคิดเห็น และความต้องการของชุมชนด้านต่างๆ ผลจากการได้ผังแม่บทเสนอแนะการพัฒนาวัด (ภาพที่ 4.1-4.6) สรุปได้ว่า วัดและชุมชนมีอำนาจในกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบ ที่สามารถผลักดันให้เกิดกรอบแนวความคิดและแนวทางการพัฒนาวัด ซึ่งได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยลำดับ จนมีบทสรุปที่เป็นรูปธรรมขึ้น ผังแม่บทเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวัดที่ได้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารให้เห็นทิศทางและเป้าหมาย ที่จะนำไปสู่รูปแบบ และกลไกในการกำหนดกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ด้านแผนงานการพัฒนาวัดเชิงพื้นที่ที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในทุกประเด็น อันเป็นหน้าที่ขั้นพื้นฐานของการวางแผน คือ การมองภาพในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้แจ่มชัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bramwell & Lane, 2000 และผลของกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดภาพอนาคตยังเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่นำไปสู่ความยั่งยืน อันเนื่องมาจากการเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นที่สอดคล้องประสานคริผลิตผล (Productive) ของการท่องเที่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพอย่างผสมกลมกลืน (Harmonious relationship) ระหว่างองค์ประกอบทางสังคม เศรษฐกิจ และ

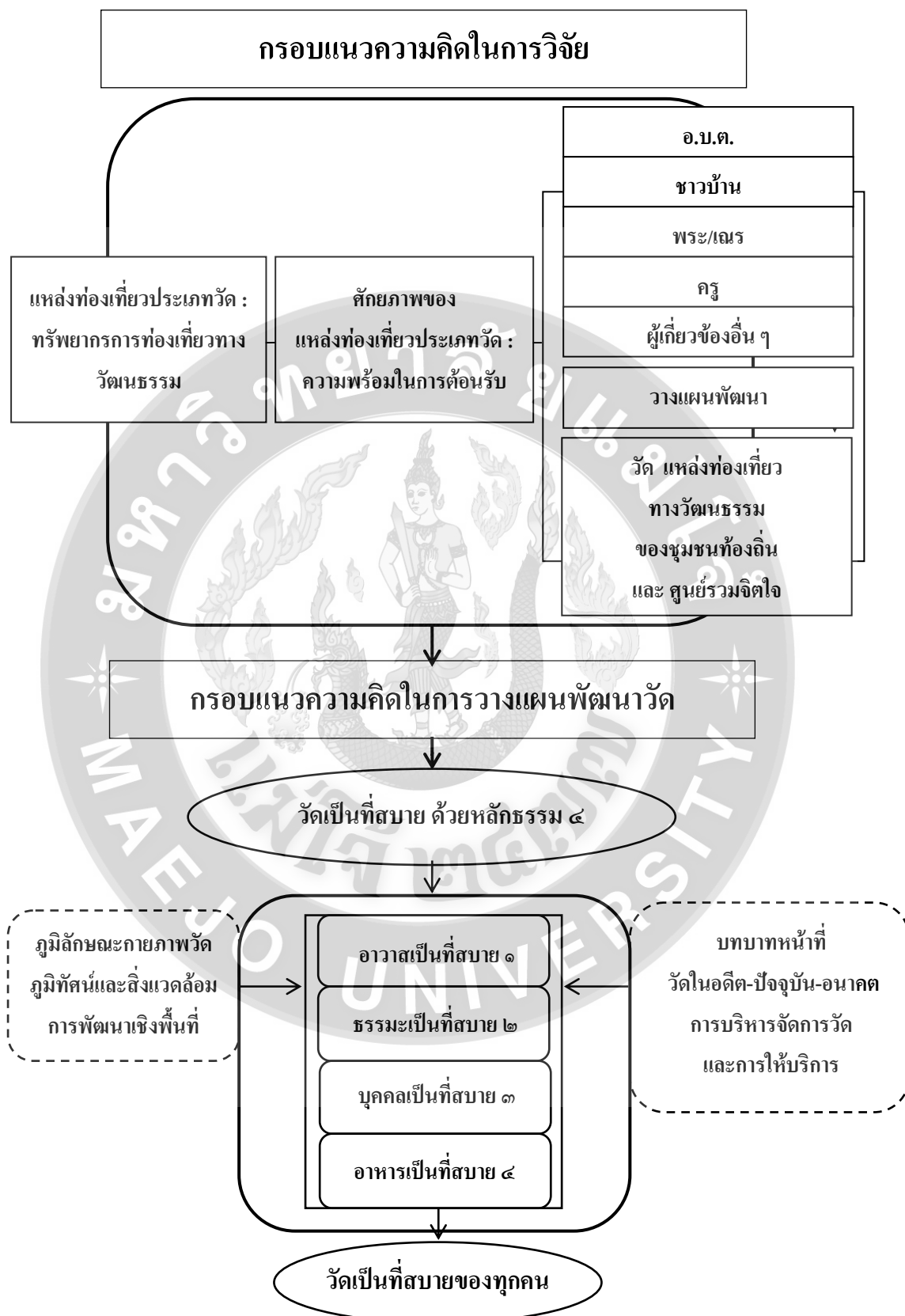
สิ่งแวดล้อม และแนวคิดของการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนก็อยู่บนพื้นฐานความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้

สรุปผลการวิจัยโดยภาพรวม สามารถตอบสนองสู่สถานการณ์การวิจัยได้ในทุกประเด็น และมีความเชื่อมั่นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมเป็นบริบทที่สำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่จะมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือการเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามสถานการณ์จริง ชุมชนท้องถิ่นให้การยอมรับต่อการวางแผน เกิดค่านิยมที่ดีในการทำนุบำรุงรักษาทรัพยากร อีกทั้งยังสามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายของแผนงานในอนาคตได้อย่างเป็นเอกฉันท์

2. ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับผลการวิจัยที่เป็นไปตามเป้าหมาย อันเนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้เกี่ยวข้องจากหลายภาคส่วน ซึ่งต้องใช้เวลา และพลังงานในการจัดกิจกรรมของกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องจนสัมฤทธิ์ผล ผลผลิตที่ได้รับได้มอบให้แก่วัดและชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง เพื่อใช้ประโยชน์และสร้างสรรค์ต่อเนื่องกับภาพในอนาคต มีข้อเสนอแนะบางประการสำหรับโครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วม คือ

1. กระบวนการวิจัยจะต้องปรับให้เรียบง่าย ยืดหยุ่น บรรยาการเป็นกันเอง เข้ากับบริบทของวัดและชุมชน
2. สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน ความจริงใจ และการทุ่มเทอย่างกลมกลืนในการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนกับกระบวนการวิจัย ที่จะต้องเข้าใจบทบาท และวัตถุประสงค์ในแต่ละเวทีชุมชน ซึ่งจะสามารถตอบโจทย์ในแต่ละเวทีการวิจัยได้แจ่มชัด และนำผลการตอบโจทย์ไปใช้อย่างต่อเนื่องจนสัมฤทธิ์ผลในขั้นสุดท้าย
3. กระบวนการวิจัยจะต้องดำเนินการและนำเสนอผลแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ภาพที่ 5.1 กรอบแนวความคิดการวิจัยและกรอบแนวความคิดการวางแผนพัฒนาวัด

เอกสารอ้างอิง

- กองวางแผนโครงการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว: **สรุปคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพ**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- มาฆะ จิตตะสังคะ และคณะ. 2549. บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรืองและคณะ. 2547. เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เวช หกพันวา และคณะ. 2549. การพัฒนาโจทย์วิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวแบบทุกฝ่ายมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มุกดาหาร และแขวงสะหวันนะเขต. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วิวัฒน์ เตมีพันธ์. 2540. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เรื่อง ความสำคัญของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น. เนื่องในวาระครบรอบสถาปนา 80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ. 2545. แนวทางควบคุมทางด้านกายภาพในเขตพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. 2549. เอกสารคำสอนวิชาการวางแผนภาค (Regional Planning) เรื่อง การวางแผนแบบบูรณาการ. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- อรศิริ ปาณินท์ และคณะ. 2540. การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง. เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- อรศิริ ปาณินท์ และคณะ. 2540. คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ 2 วัดในภาคเหนือ. เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
- Bhatia.A.K. 1989. **Tourism Development Principles and Practices**. 4th ed. New Delhi : Sterling Publishers Private.

World Tourism Organization. 1995. **Global Tourism Forecasts to the Year 2000 and beyond: The World**. Volume1. Madrid: n.p..

ภาคผนวก 1

ภาคผนวก 1.1 แบบฟอร์มการสำรวจบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 1.2 แบบบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 1.3 แบบบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 1.4 แบบบันทึกข้อมูลวัด ในเขตเทศบาลตำบลแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 1.1 แบบฟอร์มการสำรวจบันทึกข้อมูลวัด

แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด

ในเขตเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่

1 ชื่อวัด	
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง/อายุ	
3 ที่ตั้ง	
4 สถานะของวัด	
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	
6 ศรัทธาวัด	
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
8 ปุชนิยสถาน	อายุ / สภาพ/ คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์
9 ปุชนิยวัตถุ	อายุ/ สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
10 ปุชนิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	ชื่อ / อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์
12 ภูมิทัศน์สถาน / ที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม/ ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > ทางวัฒนธรรม สังคม และ จิตใจ
14 กิจกรรมบริการ/ การท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > ทางวัฒนธรรม สังคม และ เศรษฐกิจ
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่

ภาคผนวก 1.2

แบบบันทึกข้อมูลวัด

ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 1

1 ชื่อวัด	วัดพระธาตุคดยสะเก็ด
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	พ.ศ. ๒๑๕๕ อายุ ๘๙๗ ปี
3 ที่ตั้ง	เลขที่ ๓๐๔ หมู่ที่ ๓ ต.เชิงคดย อ.คดยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ ๕๐๒๒๐
4 สถานะของวัด	เป็นวัดราษฎร์ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๑ เนื้อที่ ๑๓๒ ไร่ ๓ งาน ๘๖ ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระโพธิ์รังษี เจ้าคณะอำเภอคดยสะเก็ด เจ้าอาวาสวัดพระธาตุคดย สะเก็ด ปีพ.ศ. ๒๕๒๔ – ปัจจุบัน เป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชน
6 เจ้าศรัทธาวัด	ชุมชนเชิงคดย และชุมชนใกล้เคียง
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดพระธาตุคดยสะเก็ด วัดพระธาตุคดยสะเก็ด ตำบลเชิงคดย อำเภอคดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวัดที่เก่าแก่สร้างมาช้านาน ตั้งแต่พ.ศ.2155 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2461 เมื่อพ.ศ.2543 ได้รับยกย่องฐานะให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นของกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ประวัติหรือตำนานตามที่บันทึกไว้ในประวัติ-ตำนานวัดดังนี้ ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทั้งหลายได้ตรัสรู้ธรรมอันวิเศษแล้ว ได้นำเอาธรรมะออกเผยแผ่แก่ชาวชนบทน้อยใหญ่ ในชมพูทวีปจนได้มีผู้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม เป็นจำนวนมาก ในกลายนั้นแล พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงปาฏิหาริย์มาปรากฏกายทิพย์ ณ บณคดยแห่งนี้แล้วทรงแปลงพระฉัพพรรณรังสีสว่างเจิดจ้าไปทั่ว ขณะนั้นได้มีพญานาคคู่หนึ่งอาศัยอยู่ในหนองบัว (ห่างจากวัดพระธาตุคดยสะเก็ดประมาณ 1 กิโลเมตร ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) ได้เห็นฉัพพรรณรังสีจึงแปลกใจพากันเลื้อยขึ้นสู่บณคดยแล้วได้พัสณาเห็นพระพุทธองค์ บังเกิดความเลื่อมใส จึงเปลงกายเป็นชายหนึ่งหญิงสาวมาเข้าเฝ้าพร้อมกับได้นำดอกบัวมาถวาย พระพุทธองค์ทรงรับเอาดอกบัวแล้วจึงทรงแสดงธรรมโปรด และประทานพระเกศาธาตุแก่พญานาคแปลงคู่่นั้น พญานาคจึงได้อริฐานสร้างเจดีย์หิน แล้วนำเอาพระเกศาธาตุบรรจุประดิษฐานไว้บนคดยแห่งนี้ ต่อมาได้มีนายพรานผู้แสวงหาของป่า	

ได้มาพบเห็นเจดีย์มีลักษณะสวยงาม จึงเกิดอัศจรรย์ แล้วได้นำเอาก้อนหินมาก่อเป็นรูปเจดีย์ขึ้นกลางคืนได้นิมิต (ฝัน) ว่าเจดีย์ที่ตนพบนั้นเป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า จึงได้บอกกล่าวชักชวนประชาชนในแถบนั้น ขึ้นไปสักการบูชา และเรียกชื่อภูเขาแห่งนั้นว่า “คอยเส้นเกศ” บ้าง “คอยสะเก็ด” บ้าง ที่เรียกว่าคอยเส้นเกศนั้น เพราะเรียกตามพระเกศาธาตุ ที่เรียกว่าคอยสะเก็ด เพราะเรียกเพี้ยนสำเนียงตามที่ภูวนาคลอกกราบ (ชาวเหนือเรียกสะเก็ด หรือสละเก็ด) คือ ถอดหรือลอกกรaban นั้นเอง

คอยแห่งนี้ ได้มีพุทธศาสนิกชนขึ้นมานมัสการเจดีย์หิน อันเป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุมากขึ้น จึงได้ก่อเจดีย์ปูนเสริมให้ใหญ่ และมั่นคงกว่าเดิม ต่อมาได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า “ครูบาเก้” จากอำเภอเมืองจังหวัดน่าน มาสร้างวิหารและบูรณะเจดีย์พร้อมทั้งสถาปนาขึ้นเป็นวัด เรียกว่า “วัดพระธาตุคอยสะเก็ด” ต่อมา ได้มีชาวบ้านเข้ามาอยู่อาศัยในเชิงคอย และใกล้เคียงเป็นจำนวนมากขึ้น ทางราชการจึงได้จัดตั้งเป็นอำเภอ โดยใช้ชื่อว่า “อำเภอคอยสะเก็ด” ตามภาษาเรียกของชาวบ้านเป็นต้นมา

ในจุลศักราช 1197 พ่อน้อยอินทจักร ได้มาบูรณะวิหารหลังเก่าอีก เมื่อจุลศักราช 1274 ครูบาชัย วัดหลวงเหนือ (วัดศรีมุงเมืองปัจจุบัน) ได้มาซ่อมแซมวิหารให้ดีกว่าเดิม และเสริมองค์เจดีย์ให้ใหญ่ขึ้นกว่าเดิม และในจุลศักราช 1257 ตรงกับ พ.ศ.2448 พระอภังค์ หรือ ครูบาภาวิชัย พร้อมด้วยพ่อหนานอินทวงศ์ (พ่อขุนผดุง คอยแดน) ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านเชิงคอย (ตลาดอำเภอ) เป็นครอบครัวแรกได้ร่วมกันอุปถัมภ์วัดพระธาตุคอยสะเก็ด ตลอดมา

ในสมัยพระครูมงคลคุณาทร(ครูบาหมื่น) เป็นเจ้าอาวาสได้บูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุของวัดนี้ให้เจริญตามลำดับ และได้มีพระครูรัตนปัญญาญาณ (มหาอินสม ป.ธ.4) พระครูพิณสุภาจารย์, พระใบฎีกาพรหมบาล, พระธวัชชัย ได้มาเป็นเจ้าอาวาสตามลำดับ และมีการพัฒนาวัดให้เจริญเรื่อยมา ช่วงนั้นศรัทธาวัดเพิ่มมากขึ้น มีการอ้างถึงศรัทธาจากพ่อขุนผดุงคอยแดน แม้คำเกี่ยว เจริญทรัพย์ คุณพระนิกร ประชาเขตร แม่นางปองเมฆ รามบุตร พ่อน้อยสิงห์แก้ว แม่นางบัวชุม เจริญทรัพย์ พ่อคำอ้าย แม่จันทร์เป็ง ชัยมงคล พ่อน้อยยุทธ แม่แก้ว พวงสายใจ พ่ออุ้ยเอี้ยง แม่อุ้ยบุญ สายน้ำตาล พ่อกำนันจู แม่จันทร์พอง เจริญทรัพย์ พ่อปลัดแก้ว แม่จันทร์พลอย พรหมขัติแก้ว ลูกหลานญาติมิตร ศรัทธาวัดพระธาตุคอยสะเก็ดทุกคน ได้อุปถัมภ์บำรุงช่วยจรรโลงรักษาวัดให้มีความเจริญมั่นคงตลอดมา

เมื่อพ.ศ.2519 ทางคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งพระครูมงคลศีลวงค์ เจ้าอาวาสวัดบุพพาราม อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ (ปัจจุบัน : ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่ พระเทพวิสุทธิคุณ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่) มาดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ด และเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดพระธาตุคอยสะเก็ด ได้ยกฐานะของวัดพระธาตุคอยสะเก็ดให้เป็นวัดพัฒนาประจำอำเภอคอยสะเก็ด

ต่อมา เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2524 ได้ส่งพระมหาพายัพ จิตปัญโญ นธ.เอก, ปธ.4 (ปัจจุบันได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่พระโพธิรังสี (สป.)) มาดำรงตำแหน่งเจ้า

อวาต และได้ฟื้นฟูเป็นสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และนักธรรม-ธรรมศึกษา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ค่ายอบรมคุณธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (โรงเรียนคอยสะเกิดผดุงศาสนา) ได้ทำการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนธรรม ให้เจริญรุ่งเรือง จนได้รับยกย่องให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ในปีพ.ศ.2521 และเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในปีพ.ศ.2543 เป็นวัดอุทยานการศึกษา ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เชียงใหม่ เขต 1 และวัดต้นแบบส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2546 และในปี พ.ศ.2547 เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เชียงใหม่ เขต 1 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ในปีพ.ศ.2538 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถได้โปรดให้สำนักงานราชเลขาพระราชวังในพระองค์ ได้นำเครื่องอุปโภค-บริโภค ข้าวสารอาหารแห้งและเครื่องอัฐบริขาร สิ่งของพระราชทานในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มาถวายแด่พระภิกษุ-สามเณร ที่อาศัยเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ณ วัดพระธาตุคอยสะเกิด และได้พระบรมราชานุญาตให้วัดพระธาตุคอยสะเกิด อัญเชิญตราสัญลักษณ์ งานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ มาประดิษฐานบนผ้าทิพย์ พระพุทธรูปปฏิมากรประทานพร เฉลิมพระเกียรติ และในปี พ.ศ.2549 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร ได้ทรงพระราชทานน้ำสรง และผ้าไตรพระราชทาน เพื่อสรงพระบรมธาตุ พระเกศาธาตุวัดพระธาตุคอยสะเกิด อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ปูชนียวัตถุของโบราณเก่าแก่ล้ำค่าของวัดพระธาตุคอยสะเกิดมีมาก อาทิเช่น เจดีย์ซึ่งเป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุ อายุรวม 1,000 ปี มีพระบรมสารีริกธาตุอันเป็นปูชนียวัตถุอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สักการะเคารพของชาวอำเภอคอยสะเกิด ทุกปีในเดือน 8 เป็ง (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ได้) ทางวัดจะอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ลงมาจากที่ประดิษฐานให้พุทธศาสนิกชนสรงน้ำ และจะมีปรากฏสิ่งอันเป็นปาฏิหาริย์ทุกครั้ง นอกจากนั้น ยังมีพระพุทธรูปบูชาทองคำ พระพุทธรูปทองคำสำริด อีกจำนวนมาก เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้สักการบูชาสืบไป

8 ปูชนียสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. เจดีย์พระเกศาธาตุองค์เดิม สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นศิลปกรรมแบบล้านนา ก่ออิฐถือปูน ภายในบรรจุพระเกศาธาตุแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามตำนานที่ได้กล่าวไว้ 2. เจดีย์พระเกศาธาตุองค์ใหม่ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ กรอบองค์เดิมด้านในเพื่อให้มีลักษณะสูงเด่นเป็นสง่า คู่กับวิหารจัตุรมุข สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กก่ออิฐถือปูน สูง ๓๐ เมตร 3. วิหารจัตุรมุข สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังปริศนาธรรม บ่งบอกเรื่องราวแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นคติธรรม เพื่อให้ศรัทธาสาธุชนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา	

จิตใจ และดำเนินชีวิตได้ ปัจจุบันเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พระเจ้า ๕ พระองค์ เป็นพระประธานในวิหารจัตุรมุข

4. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ. ... ลักษณะทรงไทยล้านนา ได้บูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ เมื่อปีพ.ศ.

๒๕๓๘ ก่อสร้างด้วยคอนกรีตโบราณ ก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง ๖ เมตร ยาว ๒๒ เมตร

5. หอพระไตรปิฎก หรือวิหารหลวงพ่อกศทองทิพย์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน ประดับลวดลายปูนปั้น มณฑปและฉัตร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรังสีทิวิโชค หรือหลวงพ่อกศทองทิพย์

6. ตำหนักพระจอมเกล้า สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูนสองชั้น กว้าง 25 เมตร ยาว 40 เมตร ใช้เป็นกุฏิรับรองพระมหาเถระชั้นผู้ใหญ่

7. อาคารสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๒ ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น ขนาดกว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๔๐ เมตร ด้านล่างประดิษฐานรูปเหมือนพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้กราบไหว้บูชา ด้านบนเป็นสำนักคณะสงฆ์ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ด ห้องประชุมเล็ก และห้องประชุมใหญ่

8. ศาลารายบนลานโพธิ์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. เป็นศาลาแบบเรียบง่ายสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทยชั้นเดียวกว้าง 4 เมตร ยาว 15 เมตร หลังคามุงกระเบื้องเคลือบสีส้มอิฐ ยกข้อฟ้า เป็นประดิษฐานพระพุทธรูปประจำวันทั้งเจ็ด พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ผลหรือหลวงพ่พระเจ้าทันใจ พระพุทธรูปหิรัญจังล่อง หล่อด้วยทองเหลือง ปางมารวิชัย ศิลปะเชียงแสน ฯลฯ

9. อาคารหอวัฒนากุล (ศาลาการเปรียญ) สร้างเมื่อปีพ.ศ.25... ต่อเนื่องกับอาคารเจริญทรัพย์ผดุงศาสน์ ลักษณะสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ชั้นบนเป็นห้องประชุม ชั้นล่างเป็นห้องเก็บวัสดุและใช้งานอเนกประสงค์ กว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร ด้านข้างมีพร้อมห้องน้ำ ใช้เป็นอาคารประชุม อาคารจัดกิจกรรมของวัด และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

10. อาคารเจริญทรัพย์ผดุงศาสน์ (ศาลาการเปรียญ) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2536 ลักษณะสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ชั้นบนเป็นห้องประชุม ชั้นล่างเป็นห้องพัก พร้อมห้องน้ำ กว้าง 10 เมตร ยาว 30 เมตรใช้เป็นอาคารประชุม และอาคารจัดกิจกรรมของวัดและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ

11. อาคารเสริมบุญ-หอฉันท์ (ศาลาการเปรียญ) สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ใช้เป็นหอฉันท์ หอสวดมนต์ บำเพ็ญบุญ ลักษณะเป็นอาคาร ๒ ชั้น ทรงไทยล้านนา แบบเรียบง่าย กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๕ เมตร

12. โรงครัว สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ก่อสร้างโรงครัวสำหรับทำอาหาร และเก็บพัสดุด้วยงานของวัด ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 9 เมตร ยาว 24 เมตร

13. ภูมิสังหนนีย์หลังเก่า (ภูมิเจ้าอาวาสเดิม) สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ชั้น เป็นที่พำนักของสงฆ์

14. ภูมิสังหสนีย์หลังใหม่ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น สร้างติดกับหลังเดิม เป็นที่พำนักของสงฆ์
15. ภูมิธรรมภิรมย์ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น เป็นที่พำนักของสงฆ์
16. ภูมิเจริญญาณ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น เป็นที่พำนักของสงฆ์ในชั้นสอง และมีกิจกรรมเรียนรู้พระธรรมในโอกาสต่างๆ ที่ชั้นล่าง
17. ภูมิวิปัสสนา สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๔๐ ลักษณะชั้นเดียว สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตร เป็นกุฏิที่พักของผู้นำมาอาศัยปฏิบัติธรรม และศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม มีจำนวน ๑๔ หลัง ปัจจุบันสร้างเพิ่มอีก 5 หลัง เป็น ๑๙ หลัง
18. ภูมิสงฆ์ ในบริเวณสวนป่าโดยรอบวัด
19. อาคารเรียนพระปริยัติธรรม/ สตอณูสรณ์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ลักษณะลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๕ เมตร พร้อมอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารหลังนี้ได้รับงบประมาณจากมูลนิธิหลวงพ่อดำปากน้ำ โดยหลวงพ่อดำพระธรรมปัญญานิติ เจ้าคณะภาค ๗ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
20. อาคารเฉลิมพระเกียรติ(โรงเรียนปริยัติธรรม 2) สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๒ ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 30 เมตร ยาว 50 เมตร ด้านหน้าเป็น 2 ชั้น ด้านหลังเป็น 3 ชั้น ชั้นบนสุดเป็นห้องเรียน ชั้นกลางเป็นห้องประชุม-จัดกิจกรรม ชั้นล่างเป็นห้องน้ำจำนวน 20 ห้อง
21. อาคารชัยมงคล สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อใช้เป็นสำนักงานคณะสงฆ์อำเภอคลองสะแก ปัจจุบันใช้เป็นสำนักงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำนักศาสนศึกษาวัดพระธาตุคุดอยสะแก โรงเรียนคุดอยสะแกผดุงศาสน์ ลักษณะเป็นอาคาร ๓ ชั้น กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๘ เมตร ชั้นล่างเป็นห้องพัก ห้องพัสดุ ชั้นที่ ๒ เป็นห้องทำงาน ชั้นที่ ๓ เป็นห้องพักอาคันตุกะ
22. อาคารมูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารี สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2539 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 25 เมตร เป็นที่ตั้งเครือข่ายพระสงฆ์ที่ทำงานด้านเอดส์ในประเทศไทย เป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายของศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม ที่ทำงานด้านเอดส์แห่งประเทศไทยเพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ HIV. และผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ผู้ด้อยโอกาส
23. ห้องสมุดวัดพระธาตุคุดอยสะแก สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทรงไทยล้านนา กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๔ เมตร เพื่อให้เป็นห้องสมุดเพื่อการอ่าน และศึกษาหาความรู้แก่พระภิกษุ สามเณรและบุคคลทั่วไป
24. สนามเด็กเล่น สร้างเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๔ ก่อสร้างสนามเด็กเล่นวัดพระธาตุคุดอยสะแก บริเวณใกล้กับห้องสมุด พร้อมอุปกรณ์สนามเด็กเล่น
25. ร้านค้าสังฆาภรณ์มูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารี อาคารแบบเรียบง่ายชั้นเดียวกึ่งชั่วคราว จำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดและสังฆาภรณ์

26. ศูนย์ร้านค้าชุมชน OTOP วัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด ดำเนินการจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ลักษณะเป็นห้องแถวชั้นเดียวต่อเนื่องจำนวน 15 ห้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน สินค้า OTOP ของชาวอำเภอคุดอยสะเก็ดให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป สร้างรายได้ส่วนหนึ่งให้กับชุมชนและครอบครัว
27. ศาลเจ้าแม่กวนอิม สร้างเมื่อปีพ.ศ. ... สถาปัตยกรรมแบบจีน เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อทองเหลืองพระโพธิสัตว์กวนอิม สูง ๑.๕๕ เมตร และรูปปั้นเซรามิก พระโพธิสัตว์กวนอิม ในศาลเจ้าแม่กวนอิมเพื่อการสักการบูชาของประชาชน
28. พระพุทธรูปภูมิบาลเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคมมหาราชินี สร้างเมื่อปีพ.ศ.2538 ขนาดหน้าตัก 9.99 เมตร สูง 39 เมตร และมีฐานขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 20 เมตร ด้านใต้ฐานใช้เป็นสถานที่จัดแสดงพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านล้านนา เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวล้านนาในอดีต
29. ศาลา สม-ศิริ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ... ศาลาทรงไทยที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางสาลี ใกล้กับบริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์บรรจุอัฐิผู้ล่วงลับ หรือ ทางภาคเหนือเรียกว่ากู่กระดูก
30. บริเวณสถูปบรรจุอัฐิ-กู่กระดูก เป็นที่ตั้งสถูปเจดีย์บรรจุอัฐิผู้ล่วงลับหรือกู่กระดูกจำนวนมาก อยู่ติดกับบริเวณพิพิธภัณฑ์หรือที่ตั้งพระพุทธรูปภูมิบาลเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคมมหาราชินี
31. หอระฆัง-หอกลอง-ฆ้อง หอระฆังหลังแรกสร้างเมื่อปีพ.ศ.๒๕๒๒ ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงล้านนา บริเวณที่ตั้งติดกับอุโบสถ และสร้างเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๕ ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงล้านนา จำนวน 2 หอ ที่ตั้งบริเวณใกล้ลานโพธิ์ กว้าง-ยาว 3 x3 เมตร สูง 15 เมตร และในปีพ.ศ. สร้างหอกลองอีก 1 หอ บริเวณศาลารายติดกับกำแพงแก้ว
32. ลานโพธิ์ ลานกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่างๆ ของวัด มีการปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ หน่อกล้าจากพุทธคยาจากประเทศอินเดีย และต้นพระศรีมหาโพธิ์ หล่อกล้าจากพุทธคยาจากประเทศศรีลังกา เป็นภูมิทัศน์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำโบราณที่มีมาแต่อดีต พระพุทธรูปปางนาคปรก และระฆังโบราณแขวนประดับไว้ ณ ลานด้านหน้าอาคารสมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต) พรหมรังสี
33. กำแพงแก้ว สร้างเมื่อปีพ.ศ.2538-2540 ก่อสร้างกำแพงแก้ว เขตพุทธาวาส-สังฆาวาส ประดับลูกกรง
34. บ่อน้ำโบราณ ประมาณอายุเท่ากับการสร้างวัด ตั้งอยู่บริเวณลานโพธิ์ ปัจจุบันไม่ได้ใช้งาน เนื่องจากการพัฒนาระบบประปาสมัยใหม่และที่ตั้งไม่สะดวกใช้งาน ทางวัดอนุรักษ์ไว้ตามประเพณีความเชื่อที่ว่าบ่อน้ำจะต้องไม่ปิดปากบ่อหรือถมบ่อ หากขัดต่อประเพณีจะมีอันเป็นไปในทางที่ไม่ดี น้ำในบ่อนำมาใช้ในการกิจกรรมประเพณีสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นสิริมงคล
35. ประปา วัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด สร้างเมื่อปีพ.ศ.2535 ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล และสร้างถังเก็บน้ำ เดินท่อส่งน้ำ ระบบจ่ายน้ำในวัด ระบบเครื่องกรองน้ำ ในปีพ.ศ.2537 ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล จัดซื้อเครื่องสูบน้ำ พร้อมทั้งระบบประปา น้ำอุปโภค บริโภค ภายในวัดทั้งหมด โดยความ

- อุปถัมภ์ของมูลนิธิหลวงพ่อดปากน้ำ และปีพ.ศ.2545 ก่อสร้างถังเก็บน้ำ คอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร เพื่อเป็นที่เก็บกักน้ำฝนและดึงสำรองน้ำใช้ภายในวัด
36. ห้องน้ำนักท่องเที่ยวดังอยู่ด้านหลังอาคารด้านหน้าพระจอมเกล้า มีหลายห้องแยกสำหรับชาย-หญิง
37. ศาลาพักผ่อน ตั้งอยู่ในบริเวณสวนพักผ่อนริมทาง และจุดต่างๆ
38. ศาลา 9 ห้อง เป็นอาคารกึ่งชั่วคราวชั้นเดียวมี 9 ห้อง สำหรับที่พักช่วงก่อสร้างอาคารสถานที่ต่างๆ
39. บริเวณประดิษฐานพระพุทธรูปปางเลไลยก์ ถ้ำ และพระพุทธรูปปูนปั้นพระประจำวัน ใกล้กับทางลงบันไดนาถหรืออยู่ด้านหลังศาลาครุบาหมื่น
40. ศาลาครุบาหมื่น ศาลาไทยขนาดเล็กใกล้กับอุโบสถ เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นครุบาหมื่นให้ประชาชนได้รำลึกถึงคุณงามความดีและกราบไหว้บูชา
41. เต๊อวัด ศาลเรือนไทยขนาดเล็กสร้างด้วยไม้อยู่ด้านหลังอุโบสถ
42. ป้ายสื่อความหมาย/แผนที่ท่องเที่ยว ตั้งอยู่ที่ลานโพธิ์ติดกำแพงแก้ว
43. บันไดนาถ มี 2 แห่ง 1) บันไดนาถขึ้นบนวัดพระธาตุคุดอยสะเก็ดสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ตัวนาถประดับเกล็ดกระเบื้องเคลือบ 2) บันไดนาถขึ้นลานโพธิ์ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ประดับซี้ลูกกรง บันไดแต่งผิวทรายล้าง
44. ลานชมวิว บริเวณเชิงบันไดนาถ และด้านล่างเป็นสวนสมุนไพร
45. ศูนย์วิทยุชุมชน ตั้งอยู่ด้านข้างหอพระไตรปิฎก หรือวิหารหลวงพ่อกะตองทิพย์ หรือลานโพธิ์
46. สวนสมุนไพร บริเวณปลูกและรวบรวมพืชสมุนไพร อยู่ด้านข้างบันไดนาถใกล้กับอาคารหอวัฒนธรรม (ศาลาการเปรียญ) มีอาณาบริเวณกว้างในพื้นที่ป่าธรรมชาติใกล้เคียงกัน
47. สวนภูมิทัศน์วัฒนธรรม บริเวณจัดสวนและตกแต่งภูมิทัศน์ให้สวยงามด้านหน้าทางขึ้นพิพิธภัณฑสถานไปตลอดแนวกำแพงแก้ว
48. อาคารศรีสุภักอักษร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 อาคารก่ออิฐถือปูนทรงไทยล้านนาประยุกต์ขนาดใหญ่หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียว มีการจัดภูมิทัศน์ด้านหน้าอาคารบริเวณกว้าง ใช้เป็นหอประชุมคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่
49. สวนป่ารอบกุฏิสงฆ์และเขตวัด สวนป่าธรรมชาติสร้างความร่มรื่น และทัศนียภาพที่สวยงามให้แก่วัดทั้งในระยะใกล้และไกล
50. ชุมประตู่ทางเข้าวัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด(ชุมประตู่ประธานพร) สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ตั้งอยู่ด้านหน้าทางเข้าวัด เป็นชุมประตู่ขนาดใหญ่ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูน ด้านบนประดิษฐานพระพุทธรูปปางประธานพร เพื่อเป็นความหมายสำคัญว่า ขอประธานพรให้กับศรัทธาสาธุชนทั้งหลายที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดแห่งนี้
51. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพระธาตุคุดอยสะเก็ดในโครงการ(หมู่บ้าน)ร่มไบบนบุญ
52. วิหารสอธรรม(หลังเก่า) ในโครงการ(หมู่บ้าน)ร่มไบบนบุญ ปัจจุบันใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมของ

ชมรมผู้สูงอายุ ในการผลิตสมุนไพร และหัตถกรรมต่างๆ เพื่อการจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว

53. ศาลาบำเพ็ญบุญ ในโครงการ(หมู่บ้าน)ร่มไบุญ

54. ศาลาเอนกประสงค์ ในโครงการ(หมู่บ้าน)ร่มไบุญ

55. บ้านเรือน ในโครงการร่มไบุญ

56. ป้ายวัด (ที่เชิงบันไดนาค)

9 ปุชนิยวัตถุ

อายุ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์ / สภาพ

1. พระพุทธรั่งสีทวิโชค หรือหลวงพ่อกศทองทิพย์ เป็นพระพุทธรูปสำริด ปางมารวิชัย อายุกว่า ๖๐๐ ปี หน้าตักกว้าง ๓๕ นิ้ว หล่อด้วยทองสำริด พระเศวตเป็นทองคำประดับด้วยอัญมณี ๘ สี ถือเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ และสำคัญยิ่งของชาวอำเภอดอยสะเก็ด ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในหอพระไตรปิฎก
2. พระเจ้า ๕ พระองค์ หรือองค์พระประธาน ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารจัตุรมุข ประกอบด้วย
 - 1) พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว (บนสุดองค์กลาง) ศิลปะช่างท้องถิ่นเชียงใหม่ อายุกว่า ๑๕๐ ปี
 - 2) พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๓๕ นิ้ว (บนสุดองค์ซ้าย) ศิลปะช่างท้องถิ่นเชียงใหม่ อายุกว่า ๑๕๐ ปี
 - 3) พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๓๕ นิ้ว (บนสุดองค์ขวา) ศิลปะช่างท้องถิ่นเชียงใหม่ อายุกว่า ๑๕๐ ปี
 - 4) พระพุทธรูปอุ้มทอง หล่อด้วยทองเหลือง หน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว (องค์กลาง)
 - 5) พระพุทธรูปชินราช หล่อด้วยทองเหลือง ประดับรัศมี หน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว
3. พระพุทธมหาภิรมย์ประทานพร สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้รับพระราชทานพระปรมาภิไธยย่อส.ก. มีขนาดหน้าตักกว้าง ๘.๕๕ เมตร สูง ๒.๕ เมตร ในส่วนชั้นล่างใช้เป็นที่จัดแสดงพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านล้านนา
4. พระพุทธรูปปางแสดงปฐมเทศนา เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ศิลปะช่างเชียงใหม่ หน้าตักกว้าง ๑.๕๕ เมตร ประดิษฐานในวิหารสอธรรม
5. พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ผล(หลวงพ่พระเจ้าทันใจ) เป็นพระพุทธรูปทองเหลืองรมดำ หน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว ประดิษฐานในศาลาราย วัดพระธาตุดอยสะเก็ด
6. พระพุทธรูปหิรัญค้ำทอง หล่อด้วยทองเหลือง ปางมารวิชัย ศิลปะเชียงใหม่ หน้าตักกว้าง ๓๕ นิ้ว ประดิษฐานอยู่ในศาลาราย
7. พระพุทธรูปไม้แกะสลักปางประทับยืน ศิลปะพม่า สูง ๒ เมตร ประดิษฐานอยู่ในศาลาราย
8. พระพุทธรูปนาคปรก สร้างขึ้นเพื่อเกิดพระเกียรติ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตถา มาตุ หน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว ปางมารวิชัย ภายใต้นาค ๙ เศียร ศิลปะอุ้มทอง ปูนปั้น ประดิษฐาน

ฐานบนลานโพธิ์

9. พุทธประธานในอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปทองเหลืองปางสมาธิ หน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว
10. พระพุทธรูปหยกขาว ศิลปะพม่าปางมารวิชัย ทำจากหยกขาวพม่า ประดิษฐานในอุโบสถ
11. พระพุทธรูปปางเลไลยก์ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น สูง ๒.๕๕ เมตร และพระประจำวันปูนปั้นทั้ง ๗ วัน ประดิษฐานอยู่ด้านหลังอุโบสถ
12. พระบรมสารีริกธาตุวัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด ซึ่งจะจัดให้มีประชาชนได้สรงน้ำพระบรมสารีริกธาตุเป็นประจำทุกปี
13. พระอรหันต์ธาตุ ๗ พระองค์
14. พระพุทธรูปคันธารราช พระประธานในอาคารค้ำหนักพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระพุทธรูปทองรมดำ ปางนั่งประทานพร ศิลปะแคว้นคันธารราช
15. พุทธโศธรจำลอง หน้าตักกว้าง ๓๕ นิ้ว หล่อด้วยทองเหลือง ประดิษฐานอยู่ในหอพระไตรปิฎก
16. รูปหล่อทองเหลืองพระโพธิสัตว์กวนอิม สูง ๑.๕๕ เมตร และรูปปั้นเชรามิก พระโพธิสัตว์กวนอิม ประดิษฐานในศาลเจ้าแม่กวนอิม
17. พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ประดิษฐานในค้ำหนักพระจอมเกล้า
18. พระราชานุสาวรีย์พญามังรายมหาราช องค์ปฐมกษัตริย์แห่งเมืองเชียงใหม่ ประดิษฐาน ณ เชิงบันไดนาค วัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด
19. รูปเหมือนสมเด็จพระพุทธจารย์(โต พรหมรังสี) หล่อด้วยปูนปั้น จำนวน ๓ องค์ ประดิษฐานในซุ้มอาคารสมเด็จพระพุทธอาจารย์โต พรหมรังสี และในเจดีย์พระเกศาธาตุ
20. รูปเหมือนหลวงปู่ทวด ๒ องค์ หล่อด้วยปูนปั้น ๑ องค์ หล่อด้วยทองเหลืองรมดำ ๑ องค์ ประดิษฐานในอาคารสมเด็จพระพุทธอาจารย์โต พรหมรังสี และในเจดีย์พระเกศาธาตุ

10 ปุชนียบุคคล

ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ

พระโพธิ์รังษี เจ้าคณะอำเภอคุดอยสะเก็ด เจ้าอาวาสวัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด

ชาติภูมิชื่อ พายัพ นามสกุล กาวิศ เกิดวันที่ ๑๒ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ปีระกา เป็นบุตรของนายศรี นางลัย ภูมิลำเนาเดิม บ้านเลขที่ ๑๒/๑ ถนนสุนนทวาราช ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

บรรพชา และอุปสมบท

เมื่อวันที่ ๓๐ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ปีมะเมีย ณ วัดพระเนตร ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยมี พระครูอรุณธรรมวิภัช วัดพญาภู ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน (พระเทพนันทาจารย์

อดีตเจ้าคณะจังหวัดน่าน) เป็นพระอุปัชฌาย์

พระสมุห์บุญเลื่อน ดิลโก วัดพระเนตร ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
(พระครูบุญกิจสุนทร เจ้าคณะตำบลในเวียง เขต ๑ เจ้าอาวาสวัดพระเนตรองค์ปัจจุบัน) เป็นพระ
กรรมวาจาจารย์

พระมหาพรศักดิ์ ฐมมวาที วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
(พระเทพนันทาจารย์ เจ้าคณะจังหวัดน่านองค์ปัจจุบัน) เป็นพระอนุสาวนาจารย์

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๕ สำเร็จการศึกษาชั้น ป.๗ โรงเรียนชุมชนบ้านพระเนตรสามัคคีวิทยา อำเภอเมือง
น่าน จังหวัดน่าน

พ.ศ. ๒๕๑๕ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก จากสำนักเรียนวัดบุพพาราม อำเภอเมือง
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๑๘ สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จาก โรงเรียนหอพระ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัด
เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๑๘ สอบไล่ได้หลักสูตรมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาโท จากสำนักวัดเมืองมวง อำเภอเมือง
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๒๘ สอบไล่ได้ประโยค ปธ.๖ จากสำนักศาสนศึกษาวัดพระธาตุคอกยสะเกิดอำเภอดอย
สะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๔๓ ศึกษาจบ ศาสตราจารย์บัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร

พ.ศ. ๒๕๔๘ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการพัฒนชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๕๑ พุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาการจัดการเชิงพุทธจากมหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน้าที่การงานและตำแหน่งที่ได้รับ

1. งานปกครอง

พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดพระธาตุคอกยสะเกิด ตำบลเชิงดอย

อำเภอดอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุคอกยสะเกิด ตำบลเชิงดอย

อำเภอดอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นรักษาการแทนเจ้าคณะตำบลเชิงดอย เขต ๑

อำเภอดอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นเจ้าคณะตำบลเชิงดอย เขต ๑

อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2. สมณศักดิ์ที่ได้รับ

พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะตำบลชั้นเอกในราชทินนามที่ พระครูโสภณปริยัติสุธี

พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรเจ้าคณะอำเภอ ชั้นเอก ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น พระครูสัญญาบัตรเจ้าคณะอำเภอ ชั้นพิเศษ ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ พระโพธิ์รังษี

3. ผลงานที่ได้รับเชิดชูเกียรติ

พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับโล่เจ้าสำนักเรียนดีเด่น

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับโล่เกียรติคุณผู้ทำคุณประโยชน์ต่อการศึกษา จากคุรุสภาอำเภอคอยสะเก็ด

พ.ศ. ๒๕๓๕ รางวัลนอร์มา เรื่องการสนับสนุนการศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ จากยูเนสโก ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกาศเกียรติคุณเจ้าคณะอำเภอดีเด่น จากเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๖ รางวัลเสาเสมาธรรมจักรทองคำสาขาการศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ จากสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. ๒๕๓๗ ประกาศเชิดชูเกียรติในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลที่มีผลงานการส่งเสริมพัฒนา พระพุทธศาสนา

กิจการสาธารณะ มีความวิริยะ เสียสละเพื่อสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดี มีปฏิภาณเดินตามรอยเยี่ยง คุรุบา

เจ้าศรีวิชัยนัถ บุญนัถพัฒนาแห่งล้านนาไทย

พ.ศ. ๒๕๓๗ รับรางวัล เจ้าสำนักเรียน ผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมดีเด่น จากเจ้าคณะ จังหวัด

เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับโล่-รางวัลคนดีศรีสังคม

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับโล่เจ้าอาวาสวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับโล่วัดส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับรางวัลคนต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับโล่ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดีเด่น	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นศรีมหาโพธิ์ 1) หน่อกล้าจากพุทธคยา ประเทศอินเดีย อัญเชิญมาโดย พระเทพวิสุทธิคุณ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่องค์ปัจจุบัน ทรงปลูกโดย สมเด็จพระสังฆราช (วาส วาสนมหาเถระ) วัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร และพระอุดมวิธาน อธิบดีเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ และ พระครูมงคลคีตวงศ์ อธิบดีเจ้าคณะอำเภอฝางสะเก็ด หรือพระเทพวิสุทธิคุณเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ทรงปลูกร่วมกันเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๒๔ 2) หน่อกล้าจากประเทศศรีลังกา โดยคุณพงษ์พันธ์ พรหมชาติแก้ว อุปทูตไทยประจำประเทศศรีลังกา ทรงปลูกโดยสมเด็จพระมหานาคะภักดีตันตะเถระ สังฆราชประเทศศรีลังกา เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๕ 2. มะขาม 3. มะขามเทศ 4. ลีลาวดี 5. หางนกยูง 6. หว้า 7. สารภี 8. กระทิง 9. บุนนาค 10. สัก 11. จามจุรี 12. กวาวเครือ 13. ไทรใบแหลม 14. ชงโค 15. กาลพฤกษ์ 16. กัลปพฤกษ์ 17. มะกอก 18. กร่าง/ไกร	

19. ลาน
20. มะม่วง
21. มะขามเทศ
22. ใต้น้ำเต้า และใต้อ่างต่างๆ
23. ศาลาลังกา
24. ขนุน
25. อโศกชนิดต่างๆ เช่น อโศกกระย้า อโศกน้ำหรือส้มสุก ฯลฯ
26. ตะแบก / อินทนิล
27. จี๋เหล็กอเมริกัน
28. ลำไย
29. แสงจันทร์
30. เต่าร้าง
31. ทองอุไร
32. พิกุล
33. สนมังกร
34. สุพรรณิการ์ / ฝ้ายคำ
35. ราชพฤกษ์
36. ป่าเบญจพรรณโดยรอบวัด

คุณค่า

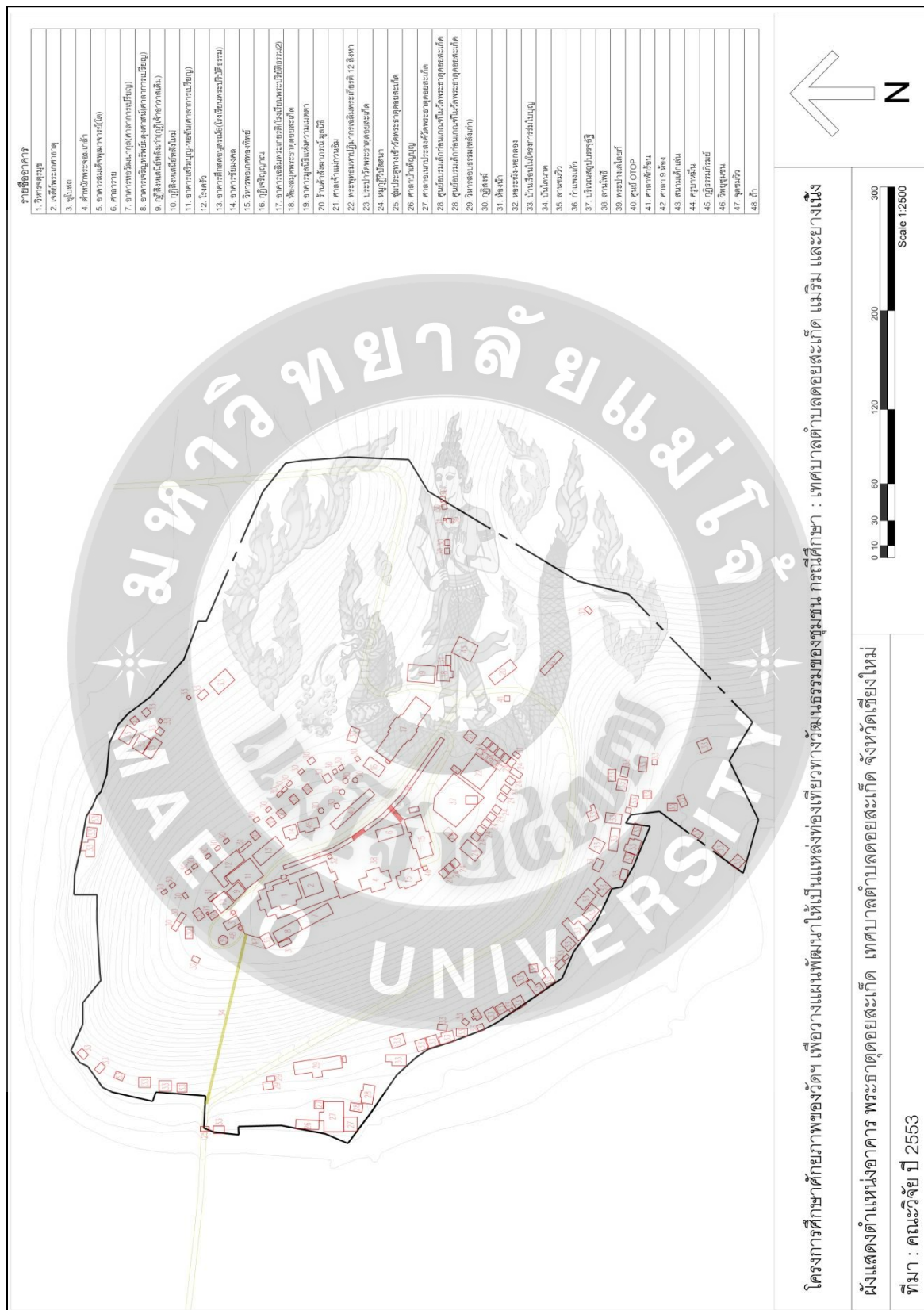
- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ดันโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา มีประวัติศาสตร์จากแหล่งที่มาของต้นกล้า ต้นไม้ส่วนใหญ่ปลูกมาพร้อมกับการพัฒนาวัดในอดีต เช่น ต้นลาน มะขาม หางนกยูง ชงโค บุนนาคสำหรับ ลัก ฯลฯ เป็นต้นเป็นต้นไม้ที่ผูกพันกับวัด ส่วนต้นไม้อื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ เช่น ถิลาหวี มะกอกน้ำ จำปี จำปา สนมังกร ศาลาลังกา ขนุน อโศกต่างๆ เป็นต้น ทัศนียภาพทั่วไป ร่มรื่นโดยรอบวัดเขียวครี้มด้วยป่าธรรมชาติ สวยงามเห็นเด่นชัดเมื่อมองจากถนนใหญ่ ภายในวัดบริเวณลานดันโพธิ์โดดเด่นและเป็นสัญลักษณ์ของวัดที่ร่มรื่น น่าศรัทธา

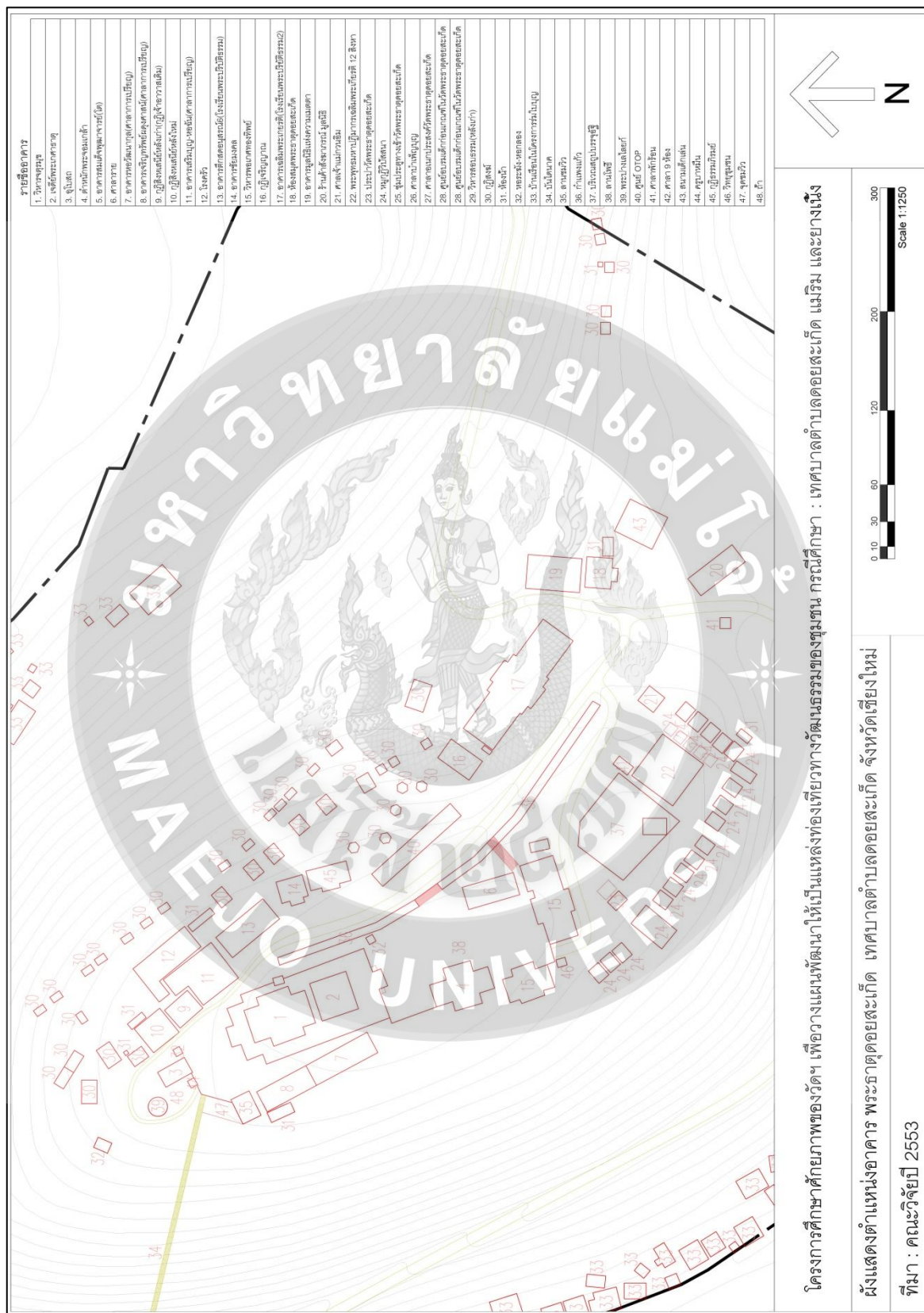
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์ – ทัศนียภาพ

1. ช่วงวัด/ลานวัด 1) ลานบริเวณด้านหน้าวิหารและอุโบสถ เดิมเป็นลานดินกว้าง ปัจจุบันปรับเป็นลานคอนกรีตสำหรับการเข้าถึง จากบันไดนาถ และรองรับกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละโอกาส เป็น

องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่พัฒนามาพร้อมกับการสร้างวัดที่ยาวนาน สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีและวิถีชีวิต ที่โล่งให้รู้สึกสบาย มีวิหาร อุโบสถ เป็นจุดเด่น 2) ลานโพธิ์ ลานกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่างๆ ของวัด มีการปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ หน่อกล้าจาก พุทธ牙จากประเทศอินเดีย และประเทศศรีลังกา เป็นภูมิทัศน์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา มีบ่อน้ำ โบราณ พระพุทธรูปปางนาคปรก ระฆังโบราณแขวนประดับไว้ ณ ลานด้านหน้าอาคารสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี และศาลารายที่ประดิษฐานพระประจำวันเพื่อการสักการะ 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม เนื่องจากที่ตั้งวัดอยู่บนคอยสูงมองเห็นได้ระยะไกลจากชุมชน และวัด มีจุดชมวิวมองจากมุมสูงเห็นภูมิทัศน์ชุมชนทั้งยามเช้าและยามเย็น มีป่าธรรมชาติโอบล้อมพื้นที่สร้างความร่มเย็นและทัศนียภาพที่สวยงาม บรรยากาศเงียบสงบและเรียบง่าย ล้อมรอบด้วยชุมชนขนาดเล็ก พื้นที่เกษตรกรรมและหนองบัวพระเจ้าหลวงที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สร้างวิวทิวทัศน์ วัฒนธรรมที่สวยงาม	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > ทางวัฒนธรรม และ สังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียนและสรงน้ำพระธาตุ แห่นมสดรดถวายต้นศรีมหาโพธิ์ จัดนำดอกบัวบูชาพระเกศาธาตุ จัดให้มีการบวชนกขัมมจารีสีพรหมณ์เพื่อถวายพุทธบูชา การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กิ่งกล้วยสลาก/สลากัด เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรสุ่มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น 2) กิจกรรมปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกา นักเรียน และกลุ่มประชาชนฯ ในโครงการต่างๆ	

3) ทำบุญตักบาตร 4) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ 5) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 6) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 7) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
1. ศูนย์ร้านค้าชุมชน OTOPวัดพระธาตุคุดอยสะเก็ด สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน สินค้า OTOP ของชาวอำเภอดอยสะเก็ดให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่มาท่องเที่ยววัดทุกวัน 2. ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร และหัตถกรรมต่างๆ ของชมรมผู้สูงอายุ ณ อาคารวิหารสอธรรม (หลังเก่า) ในโครงการ(หมู่บ้าน)ร่มไบบนญ ปัจจุบันใช้เป็นที่พักประกอบกิจกรรม ในการผลิตสมุนไพร ลูกประคบ และหัตถกรรมต่างๆ เพื่อการจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 2

1 ชื่อวัด	วัดศรีประดิษฐ์ (ป่าคา)
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อ พ.ศ. 2240 อายุประมาณ 313 กว่าปี (2554)
3 ที่ตั้ง	บ้านป่าคา หมู่ที่ 4 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220 มีเนื้อที่ดิน 5 ไร่ 3 งาน 1 ตารางวา สภาพแวดล้อมโดยรอบด้านหน้าวัดและ ด้านข้างติดชุมชน ด้านหลังวัดติดพื้นที่เกษตรกรรม ทุ่งนา
4 สถานะของวัด	วัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระบุญมี ธรรมธิโป รักษาการแทนเจ้าอาวาส ปีพ.ศ.2552-2554 พระสมห์ นิวัตร กิตติสาโร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน
6 ศรัทธาวัตร	ชุมชนตำบลเชิงดอยหมู่ที่ 4 จำนวน 276 หลังคาเรือน และหมู่ที่ 3 จำนวน 30 กว่าหลังคาเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดศรีประดิษฐ์ หรือวัดป่าคา เดิมชื่อว่า “วัดศรีเกิด” มีความหมายถึง บริเวณที่เป็นป่าหญ้าคาปกคลุม หนาแน่นแต่มีต้นโพธิ์(ศรี) เจริญเติบโตขึ้นเป็นที่สังเกตเห็นได้เด่นชัด และมีต้นดอกแก้ว(พิกุล) เจริญเติบโตในบริเวณเดียวกัน โดยชาวไทลื้อได้มาสร้างถื่นฐานที่อยู่อาศัยในบริเวณเชิงดอย ขยาย ครอบครัวยังเป็นชุมชนขนาดเล็ก และพบพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณดังกล่าว สันนิษฐานว่า เป็นวัดร้าง จึงร่วมกันพัฒนา ให้เป็นที่ตั้งวัดและตั้งชื่อวัดว่า “วัดศรีเกิด” ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ ของชุมชนและเป็นวัดเล็ก ๆ ที่เรียบง่าย มีการปล่อยให้ทิ้งร้างเป็นบางช่วง ต่อมาชุมชนได้ขยายตัวใหญ่ ขึ้น มีความร่วมมือร่วมใจร่วมกันคิดประดิษฐ์สร้างวัดในเวลาต่อมาสืบเนื่องหลายช่วงตามศรัทธาของ ชุมชน ทำให้วัดมีชีวิตชีวาขึ้น จึงเห็นว่าควรเปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็น “วัดศรีประดิษฐ์” และใช้ชื่อนี้ จนถึงปัจจุบัน ประมาณอายุรวม 313 กว่าปี	
8 ปุชนิยสถาน	อายุ/สภาพ/ คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร ไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง เป็นสถาปัตยกรรมแบบล้านนาดั้งเดิมสร้างด้วยไม้ ได้รับการบูรณะ ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2510 โดยเปลี่ยนจากเสาไม้เป็นเสาปูน แต่ยังคงสภาพวิหารไม้อยู่ ต่อมาในปีพ.ศ. 2518 ได้บูรณะครั้งที่ 2 เปลี่ยนหลังคาจากดินขอเป็นกระเบื้องแป้นเกล็ด(แบบโบราณ) และก่อผนังปูน คงสภาพถึงปัจจุบัน เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญมาแต่อดีต เพื่อการสักการบูชาและเป็น ประธานในการประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ในปลายปีพ.ศ.2553 ช่วงเดือน ตุลาคม ทางวัดได้รื้อถอนและเตรียมการสร้างใหม่ โดยใช้แบบวิหารวัดพร้าวห่ม จากอำเภอแม่แจ่ม	

2. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2539 ด้วยศรัทธาของชุมชน เป็นสถาปัตยกรรมก่ออิฐถือปูนแบบร่วมสมัย มีซุ้มประตูด้านหน้าและแนวกำแพงเตี้ยล้อมรอบ 4 ด้าน ใช้ประกอบกิจกรรมทางสงฆ์ การบรรพชาและอุปสมบท
3. เจดีย์ ตั้งอยู่ด้านหลังอุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2534 ก่อนการสร้างอุโบสถ 5 ปีด้วยศรัทธาของชุมชน เป็นองค์พระธาตุสี่ทองทั้งองค์
4. ศาลาบาตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2535 อาคารศาลาบาตรแบบเรียบง่ายกว้าง 3 เมตรยาวประมาณ 17.5 เมตรตั้งอยู่ริมรั้วทางทิศเหนือ สร้างเพื่อประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมของอุบาสกอุบาสิกาเมื่อเข้าวัด การทำบุญตักบาตรในวันพระและวัดสำคัญทางพุทธศาสนา ฯลฯ มีการปรับปรุงติดตั้งประตูเหล็กใช้ประกอบกิจกรรมและเก็บวัสดุเมื่อมีการจัดกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ สภาพค่อนข้างทรุดโทรม
5. เสือวัด ศาลหรือสถานที่เคารพสักการะเทพผู้ดูแลวัดและชุมชน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณมุมกำแพงวัด สร้างขึ้นมาพร้อมกับการสร้างวัด จะมีการบูรณะปรับปรุงอยู่เสมอหากสภาพทรุดโทรมโดยศรัทธาจากชุมชนหรือเจ้าบ้าน ปัจจุบันโครงสร้างก่ออิฐถือปูน
6. ซุ้มประตูและประตูทางเข้า ซุ้มประตูด้านหน้าทางเข้าแบบลั่นนาคจักรส่วนยอด มีรูปพญานาคเป็นฐานโค้งรับกับตัวซุ้ม เสาตั้งประติมากรรมรูปสิงห์ 1 คู่ (ซ้าย-ขวา) และประตูทางเข้าด้านข้างวัดกว้างประมาณ 3 เมตร มีเสาดั้งประติมากรรมรูปสิงห์ 1 คู่ เช่นกัน ลักษณะเป็นช่องเปิดรั้วทางทิศเหนือและทิศใต้ สร้างพร้อมกับการสร้างรั้ว-กำแพงวัด ปัจจุบันติดประตูลูกกรงเหล็กปิดเปิดในโอกาสสำคัญ นอกจากนี้มีประตูเล็กกว้าง 1 เมตร ด้านหลังวัดทิศตะวันตก และกว้าง 2 เมตรด้านข้างวัดทิศใต้ ซึ่งเป็นรูปแบบวัดในอดีตที่จะมีประตู 4 ด้านสำหรับการเข้า-ออกสู่ชุมชน
7. รั้ว กำแพงวัด ไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง สันนิษฐานว่าสร้างมาพร้อมกับการสร้างวิหาร เป็นกำแพงก่อผนังศิลาแลงสีน้ำตาล สูงประมาณ 2 เมตร ยังคงสภาพดี
8. บ่อน้ำ มี 2 บ่อ เป็นองค์ประกอบสำคัญของวัดและชุมชนในอดีตเพื่อการใช้สอย ปัจจุบันความสำคัญทางการใช้สอยลดลงเนื่องจากการมีระบบน้ำประปาทดแทน แต่ด้วยความเชื่อที่ว่าบ่อน้ำสาธารณะห้ามถมหรือปิดปากบ่อ จะต้องเก็บรักษาไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์ บ่อน้ำจึงยังคงสภาพดั้งเดิมแต่ไม่ได้ใช้งาน มีอยู่ด้านหน้าวัด 1 บ่อด้านนอกกำแพงวัดใกล้กับประตูทางเข้า พบเห็นมาพร้อมกับการสร้างวัด สำหรับใช้สอยภายในชุมชน ปัจจุบันไม่ได้ใช้สอยแล้ว และอยู่ภายในวัด 1 บ่อบริเวณศาลาอเนกประสงค์ด้านหลังอุโบสถ ไม่ได้ใช้สอยแล้ว
9. ศาลาการเปรียญ / ศาลาอเนกประสงค์ สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นอาคารคอนกรีตโถงโล่ง ก่อผนังคอนกรีต ดัดลูกกรงเหล็กด้านหน้ารับแสง ใช้ประกอบกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ การบำเพ็ญบุญ ฟังเทศ ฟังธรรม ของอุบาสกอุบาสิกา และกิจกรรมชุมชน ด้านหลังเป็นที่เก็บวัสดุสิ่งของต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรม
10. กุฏิสงฆ์ ที่พักสงฆ์หลังเดิมเป็นเรือนไม้แบบลั่นนา สร้างเมื่อปีพ.ศ.2490 เมื่อสภาพทรุดโทรมได้รื้อ

ถอนสร้างใหม่ในที่เดิมเมื่อปีพ.ศ.2520 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสองชั้นมีระเบียบด้านหน้า 11. โรงครัว/โรงฉันท์ และอาคารเก็บวัสดุ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2525 อยู่ใกล้กับกุฏิสงฆ์ติดแนวกำแพงรั้วทางด้านหลังวัดทิศตะวันตก เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนผนังทึบโปรงมีหลังคาแบบเรียบง่าย มีสภาพทรุดโทรม 12. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ สร้างเมื่อพ.ศ.2533 เป็นอาคารชั้นเดียวสภาพค่อนข้างทรุดโทรม รับฝากดูแลเด็กก่อนเกณฑ์ เพื่อช่วยบรรเทาภาระการเลี้ยงดูให้กับพ่อแม่ที่ต้องออกไปประกอบอาชีพ มีเด็กเล็กในการดูแลและหมั่นเวียนกันไปประมาณ 30 กว่าคน 13. ศูนย์สาธารณะสุข อาคารศาลา 2 หลัง ด้านหน้าทางเข้าวัด สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 ใช้เป็นที่สำหรับการบริการสาธารณะสุขของชุมชน 14. ศาลาโยธา เป็นอาคารชั้นเดียวแบบเรียบง่าย ล้อมด้วยประตูตาข่าย สภาพค่อนข้างทรุดโทรม ใช้เก็บวัสดุต่างๆ ของวัดที่เกี่ยวกับงานวัสดุก่อสร้างและของใช้ในโรงครัว 15. ห้องน้ำและสุขา มี 2 แห่ง บริเวณด้านหลังศาลาบาตร และบริเวณด้านหลังศาลาการเปรียญนอกกำแพงวัด ทั้งสองแห่งมีลักษณะเป็นห้องน้ำแถวชั้นเดียว 6 – 8 ห้อง สำหรับประชาชนที่มาประกอบกิจกรรมหรือทำบุญในวัด 16. แท็งก์น้ำ สร้างเมื่อปีพ.ศ. ... อยู่ทางทิศใต้บริเวณศาลาพักร้อนด้านนอกกำแพงวัด ติดกับศาลาโยธา เป็นโครงสร้างเหล็กสูง 8 เมตรส่งน้ำเพื่อการอุปโภคภายในวัด 17. หอกระจายเสียง ลักษณะ โครงสร้างเหล็ก 4 เสา สูงประมาณ 15 เมตร 18. ป้ายวัด ป้ายเดิมลักษณะเป็นป้ายเสาเหล็ก 2 เสา ประกอบด้วยแผ่นไม้สามแผ่นเขียนภาษาล้านนา ภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วยสีทองสลักนูน หลังคาจั่วสัณฐานแบบเรียบง่าย และข้างเคียงมีป้ายชื่อวัดขนาดเล็กกว่าลักษณะเป็นป้ายเสาเหล็ก 2 เสาเช่นกัน ตัวป้ายเข้ากรอบสีดำพื้นสีฟ้าเขียนชื่อวัดภาษาไทย สีขาว ต่อมาในปีพ.ศ.2554 ได้รื้อทั้งสองป้ายออกแล้วสร้างใหม่เป็นป้ายคอนกรีตขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนฐานเป็นขั้นบันได 3 ชั้น แล้วยกตัวป้ายกว้างประมาณ 3 เมตร	
9 ปุชนิยัตถุและ จิตรกรรม	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระประธานในวิหาร อายุ 300 กว่าปี เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่นับตั้งแต่การบูรณะวัดในช่วงแรกเริ่มสภาพสมบูรณ์ ไม่มีประวัติที่สืบค้นได้ เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวบ้านสืบมาถึงปัจจุบัน 2. พระประธานในอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปสร้างใหม่พร้อมกับการสร้างอุโบสถเมื่อปีพ.ศ.2539 ด้วยศรัทธาของชุมชน เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวบ้าน เป็นองค์ประธานในการประกอบพิธีกรรมทางสงฆ์ต่างๆเช่น การบวชนาค/พระ 3. กลองปฎา กลองหลวง ฆ้องหลวง อายุกว่า 50 ปี เป็นสิ่งที่มีประจำวัดจากศรัทธาของชุมชน ใช้สำหรับการเฉลิมฉลองหรือสมโภชน์อาคารสถานที่สำคัญ และงานประเพณีต่างๆของชุมชน	

10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
ไม่มีการจดบันทึก การสืบค้นและอ้างอิง	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์ - ทศนิยภาพ
1. ต้นศรีมหาโพธิ์/ต้นโพธิ์ เป็นต้นไม้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในพื้นที่นับตั้งแต่การบูรณะวัดครั้งแรกในพื้นที่ป่าห้วยคา ตามประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชน จำนวน 1 ต้น มีอายุใกล้เคียงกับต้นพิบูล ประมาณ 150 กว่าปี 2. พิบูล (แก้ว) ต้นไม้โบราณมีต้นเดียว อายุ 150 กว่าปี สภาพต้นสมบูรณ์ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ 3. ยางนา ต้นไม้ อายุ 100 กว่าปี จำนวน 18 ต้น สภาพต้นสมบูรณ์ เป็นจุดสังเกต (Landmark) ได้ระยะไกล มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และภูมิทัศน์ 4. ไทรใบแหลม ปลูกในช่วง 15-20 ปี เป็นไม้ประดับวัด จำนวน 4 ต้น 5. ปาล์มจีน ปลูกในช่วง 15-20 ปี เป็นไม้ประดับวัด จำนวน 2 ต้น 6. ลำไย ปลูกในช่วง 15-20 ปี เป็นไม้ประดับและรับประทานผลปลูกด้านหลังวิหาร ปัจจุบันได้ตัดทิ้งไปเมื่อมีการรื้อวิหารหลังเดิม 7. สตาร์แอปเปิ้ล-แอปเปิ้ลยาง-แอปเปิ้ลดอย จำนวน 3 ต้น ที่บริเวณศาลาโยธา ตัดทิ้งไป 1 ต้น 8. ขนุน จำนวน 1 ต้น ที่บริเวณศาลาโยธา 9. มะยม จำนวน 2 ต้น ที่บริเวณหน้าวัดตรงด้านหลังซุ้มประตูทางเข้า 10. สะเดา 11. ลีลาวดี คุณค่า - ประวัติศาสตร์และทศนิยภาพ เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาและมีประวัติศาสตร์ในการก่อสร้างวัดยุคตั้งถิ่นฐานของชุมชน ได้แก่ ต้นโพธิ์ หลายต้นปลูกมาพร้อมกับการสร้างวัดและการพัฒนาวัดในอดีต เช่น ต้นยางนา พิกุล ลำไย ขนุน ฯลฯ เป็นต้นไม้ที่ผูกพันกับวัด ส่วนต้นไม้อื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเลียงธรรมชาติ ทศนิยภาพโดยทั่วไปร่มรื่นในส่วนสวนต้นโพธิ์ และมองเห็นยางนาโดดเด่นมากทั้งในระยะใกล้และไกล เป็นภูมิทัศน์สัญลักษณ์ที่จดจำได้ง่ายและน่าประทับใจ	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทศนิยภาพ
1. ช่วงวัด/ลานวัด บริเวณด้านหน้าวิหารและอุโบสถ เดิมเป็นลานดินกว้างสภาพชนบทที่มีเสน่ห์	

ปัจจุบันปรับเป็นลานคอนกรีตสำหรับการเข้าถึง การจอดรถ การละเล่น การออกกำลังกายของกลุ่มเยาวชน และรองรับงานประเพณีต่างๆ ในแต่ละเทศกาล เป็นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่พัฒนามาพร้อมกับการสร้างวัดที่ยาวนาน สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีและวิถีชีวิต ที่โล่งให้รู้สึกสบาย มีวิหาร อุโบสถ และต้นยางเป็นจุดเด่นมองเห็นได้ระยะไกล 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม มีต้นยางนาอายุนับร้อยปีที่ปลูกตามแนวกำแพงวัดเป็นจุดสังเกต (Landmark) สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล บรรยากาศเงียบสงบและเรียบง่าย ล้อมรอบด้วยชุมชนขนาดเล็กและพื้นที่เกษตรกรรมทางทิศตะวันตก สร้างวิวทิวทัศน์วัฒนธรรมที่สวยงาม	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา และประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุ โดยนิมนต์หัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมิบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ กินถ้วยสลาก/สลากภัต เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง ประเพณีกระทงชุมชน บางปีมีการประกวดนางนพมาศ และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) การทำวัตรเช้า-เย็น 2) ทำบุญตักบาตร 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์	

ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้ นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่ต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 3

1 ชื่อวัด	วัดรั้งนีสุทธาวาส (เมืองลงใต้)
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	พ.ศ.2317 อายุประมาณ 237 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 121 หมู่ที่ 8 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220 ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 8 ไร่ 50 ตารางวา โฉนดเลขที่ 13659 และ 13660
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2481 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 14 เมตร ยาว 35 เมตร
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูสุตธรรมวิจิตร
6 ศรัทธาวัตถุ	ชุมชนบ้านลงใต้ประมาณ 180 ครัวเรือน รากฐานเดิมเป็นชาวไทลื้อจากสิบสองปันนา
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดรั้งนีสุทธาวาส สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2317 ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดเมืองลงใต้” ตามชื่อของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานซึ่งเป็นชาวไทลื้ออพยพมาจากเมืองลงใต้เดิมที่สิบสองปันนา (พ.ศ.2317-2417) วัดเดิมชื่อ “วัดศรีนางแยง” แต่ไม่มีการบันทึกประวัติ สันนิษฐานว่าสร้างพร้อมกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนไทลื้อในยุคสร้างบ้านแปงเมืองสมัยพระเจ้ากาวิละขึ้นครองเมืองเชียงใหม่ และอพยพมาเรื่อยๆ จนถึงยุคของเจ้าแก้วนารัฐ ซึ่งเป็นยุคสุดท้ายของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ เมื่อสร้างวัดได้จัดการบริหารและการปกครองโดยเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม 9 รูป คือ รูปที่ 1 พระทองมัน พ.ศ. 2317-2333 รูปที่ 2 พระยอดแก้วรัตนพลญ โพ.ศ. 2333-2417 รูปที่ 3 พระสุรินทร์ อุดกมลญ โพ.ศ. 2417-2455 รูปที่ 4 พระอธิการแสง พรหมสโร พ.ศ. 2455-2465 รูปที่ 5 พระคำแสน ปัญญาธิโป พ.ศ. 2465-2468 รูปที่ 6 พระอธิการแก้ว จันทรสี พ.ศ. 2477-2480 รูปที่ 7 พระครูสิริสุทธาจารย์ พ.ศ. 2480-2516 รูปที่ 8 พระครูรัตนปัญญากร พ.ศ. 2516-2538 รูปที่ 9 พระครูสุตธรรมวิจิตร พ.ศ. 2539-ปัจจุบัน	
8 ปุชนิยสถานและอาคารใช้สอย	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร/อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2317 เป็นสถาปัตยกรรมแบบท้องถิ่นล้านนา โครงสร้างอิฐถือปูน บูรณะครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2480 บูรณะครั้งที่ 2 เมื่อปีพ.ศ.2534 คงสภาพถึงปัจจุบัน ทำหน้าที่เป็นทั้งอุโบสถและวิหาร ในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา 2. สหคัมภีร์หอแห่งประเทศไทย / พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทลื้อ / หอธรรม สร้างเมื่อปีพ.ศ.	

2496 เป็นอาคารทรงไทยล้านนา 2 ชั้น ก่ออิฐถือปูนทาสีขาวตกแต่งหน้าบรรณลวดลายประดับ ตั้งอยู่กลางสระน้ำก่อผนังคอนกรีต ซึ่งได้รับการบูรณะตัวอาคารและภูมิทัศน์มาแล้ว 1 ครั้งแต่ไม่ทราบปีพ.ศ. ใช้ประโยชน์ในการเป็นหอธรรมและเป็นพิพิธภัณฑ์เก็บรวบรวมหนังสือธรรมะ พระธรรมคัมภีร์ที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัด พระไตรปิฎก วัตถุศิลปะและสิ่งของทางวัฒนธรรมของชุมชน

3. **เจดีย์** สร้างเมื่อพ.ศ. 2501 กว้าง 7 เมตรสูง 18.5 เมตร สถาปัตยกรรมแบบล้านนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชน สืบเนื่องจากครูบาภิชัยขาวปีได้นั่งปฏิบัติธรรมกรรมฐานตรงนั้น ชาวบ้านจึงขอเมตตาครูบาภิชัยขาวปีเป็นประธานในการก่อสร้างเจดีย์ กำหนดวงศิลาฤกษ์ เมื่อวันศุกร์ที่ 9 พฤษภาคม 2501 ตรงกับเดือน 8 เหนือแรม 7 ค่ำ เวลา 13.00 น. บรรจุพระธาตุ วันพุธที่ 18 ธันวาคม 2501 เวลา 13.00 น. สมโภชน์ ในวันพฤหัสบดีที่ 18 ธันวาคม 2501 เวลา 12.30 น. บรรจุแกนพระธาตุ วันที่ 22 มกราคม 2502 เดือน 8 เหนือ ขึ้น 13 ค่ำ เวลา 10.00 น. ทุกปีชาวบ้าน จะร่วมกันสรงน้ำพระธาตุโดยถือเอาเดือน 8 ออก 8 ค่ำ เป็นวันทำบุญประจำปี นิมนต์หัววัดมาร่วมทำบุญและรับไทยธรรม 31 วัด

4. **กุฏิสงฆ์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2511 จากศรัทธาของชุมชนเป็นระยะเวลาร่วม 5 ปี จึงสร้างเสร็จในปี 2516 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนแบบเรียบง่าย 2 ชั้นมีระเบียงด้านหน้าตลอดแนว ได้รับการบูรณะทาสีใหม่ในช่วงปีพ.ศ. 2552 ปัจจุบันสร้างต่อเติมเป็นศาลาเก็บของและวัสดุในการประกอบกิจกรรมประเพณีต่างๆ ที่ด้านข้างกุฏิ

5. **หอนันท์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2505 เป็นอาคารเรือนไม้แบบล้านนาโบราณยกใต้ถุนสูง มีมุขยื่นด้านหน้าแบบเปิดโล่ง หลังคาปั้นหยา 2 ชั้น ยังคงสภาพแบบเดิมแต่ทรุดโทรม มีการบูรณะหลายครั้งด้วยการนำไม้เก่ามาซ่อมแซม หลังคาเปลี่ยนจากเป็นเกล็ดเป็นกระเบื้องลอน โดยไม่มีการบันทึกประวัติที่แน่นอน อดีตใช้เป็นศาลาการเปรียญประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาและโรงฉันท์ หาดูไผ่ยาและสูญหายไปในปัจจุบัน

6. **โรงครัวและเก็บวัสดุ** สร้างเมื่อพ.ศ. 2527 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนแบบเรียบง่ายชั้นเดียว ลักษณะเป็นอาคารโถงโล่ง กว้าง-ยาวประมาณ 6 X 21 เมตร ใช้เป็นโรงครัวของกลุ่มแม่บ้าน เก็บวัสดุ และประกอบกิจกรรมอเนกประสงค์

7. **ศาลาอเนกประสงค์/ศาลาศรัทธารวมใจอุปถัมภ์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2539 สถาปัตยกรรมล้านนาประยุกต์ โครงสร้างก่ออิฐถือปูนชั้นเดียวแบบห้องโถงโล่งมีมุขด้านหน้า หลังคาประดับช่อฟ้า ใบระกา ผนังภายในอาคารตกแต่งด้วยภาพวาดจิตรกรรมเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชนชาวไทลื้อ ใช้สาธารณะประโยชน์

8. **หอรบั้ง** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2539 จากศรัทธาคณะแม่จิวมิ่ง เอ็งเอี้ยวเซี่ยม หอรบั้งก่ออิฐถือปูนทรงสูง 2 ชั้น ประดับช่อฟ้า และยกฉัตรทอง

9. **เสี้ยววัด** ศาลหรือสถานที่เคารพสักการะเทพผู้ดูแลวัดและชุมชน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

สร้างขึ้นมาพร้อมกับการสร้างวัด มีการบูรณะปรับปรุงอยู่เสมอหากสภาพทรุดโทรมโดยศรัทธาจากชุมชนหรือเจ้าบ้าน ปัจจุบันโครงสร้างก่ออิฐถือปูนมีหลังคาคลุมแบบเรียบง่าย

10. ป่อน้ำ ป่อน้ำโบราณ 5 แห่ง ทางทิศตะวันออกใกล้แนวกำแพงวัด 1 แห่ง ใกล้กับแท้งก์น้ำ 1 แห่ง และด้านข้างวิหารทางทิศเหนือ 1 แห่งไม่ทราบปีพ.ศ. ที่ขุดสร้าง สันนิษฐานว่ามีมาพร้อมกับการสร้างวัดเพื่อการอุปโภค บริโภคของชุมชนในอดีตที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้สอย ปัจจุบันไม่ได้ใช้งานแล้ว และยังมีด้านข้างกุฏิสงฆ์ 1 แห่ง เป็นบ่อบาดาลใช้สอยเพื่อการอุปโภค

11. กุฏิที่ประดิษฐานรูปเหมือนครูบาอภัยชาวปี สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2551 โดยศรัทธาของชุมชนสืบเนื่องจากครูบาได้มาเป็นประธานสร้างเจดีย์พระธาตุ ชาวบ้านจึงได้มองเห็นคุณูปการของครูบาที่มีต่อพระพุทธศาสนา จึงได้สร้างกุฏิและรูปเหมือนครูบาไว้เป็นที่กราบไหว้ และรำลึกถึงคุณความดีของครูบา

12. ชุ่มประตู/ประตูทางเข้า สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2549 ชุ่มประตูทางเข้าหลักอยู่ทางทิศใต้ ลักษณะเป็นชุมประตูโขงก่ออิฐถือปูนประดับลายปูนปั้นขกัตรทอง มีช่องเปิดแนวกำแพงเป็นประตูทางเข้าขนาดเล็ก 3 แห่ง ด้านแนวกำแพงฝั่งตะวันออกเป็นช่องเปิดกำแพง กว้าง 1 เมตร ฝั่งตะวันตกเป็นประตู 2 เสามีรูปเทวดาพนมมือที่หัวเสา กว้าง 2 เมตร และทิศเหนือ(ปัจจุบันปิดตายเนื่องจากติดสวนชาวบ้าน) และประตูตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเปิดกำแพงกว้างถึง 6 เมตรสำหรับการเข้า - ออกในช่วงเทศกาลต่างๆ โดยมีประตูเหล็กไว้ปิดเปิดเมื่อมีการใช้งาน

13. กำแพงวัด สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นกำแพงก่ออิฐถือปูนแบบลั่นนาประยุกต์สูง 2 เมตรมีรูปเทวดาที่หัวเสา ได้รับการบูรณะหลายครั้ง ส่วนทิศเหนือและตะวันออกลักษณะเป็นกำแพงอิฐบล็อกแบบเรียบง่ายสูง 2 เมตรทาสีขาว

14. อาคารแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ไต้ลื้อ / บ้านไต้ลื้อ เป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการ วิถีชีวิต และจำหน่ายของที่ระลึกผลิตภัณฑ์ไต้ลื้อ ตลอดจนรองรับกิจกรรมโฮมสเตย์ (Home stay) สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2547 โดย คต. ประดิษฐ์ สอาดล้วน นายกเทศมนตรีตำบลดอยสะเก็ด ได้ริเริ่มให้มีการสร้างบ้านทรงไต้ลื้อหรือไทลื้อ และประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการหมู่บ้านศึกษาแบบบ้านไทลื้อในประเทศไทยหลายแห่ง โดยมอบหมายให้นายธนารินทร์ อารอด วิศวกรโยธา เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ถอดแบบจากบ้านไทลื้อต้นแบบ บ้านหย่วน อ.เชียงคำ จ.พะเยา ออกแบบปลูกสร้างให้เหมาะสมกับพื้นที่ดิน 1 งาน 36 ตารางวา ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัด สร้างเสร็จปลายปี 2548 ซึ่งศรัทธาบ้านเมืองลงใต้ได้ร่วมทำบุญบริจาค 400,000 บาท จัดซื้อมอบให้เป็นสมบัติของวัดรังษิสุทธาวาสนับตั้งแต่ปีที่สร้างเสร็จทำบุญฉลองขึ้นบ้านใหม่ เมื่อวันที่พฤหัสบดี ที่ ๖ เมษายน 2549 เวลา 09.39 น. นิมนต์พระสงฆ์ 33 รูป ประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์ ประธานฝ่ายสงฆ์ คือ พระเทพวิสุทธิคุณ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าอาวาสวัดบุพพาราม และเชษฐนายสุวัฒน์ ดันติพัฒน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานพิธีเปิดป้ายบ้านไต้ลื้อ

15. โรงเก็บวัสดุอุปกรณ์ สร้างเมื่อปี 2551 เป็นอาคาร โถงแบบเรียบง่ายหลังคาคลุม ขนาดประมาณ 9X4 เมตร พื้นคอนกรีต ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดแนวกำแพงวัด 16. แท้งก์น้ำประปา และเครื่องผลิตน้ำดื่มชุมชน สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2551 บริเวณบ่อน้ำทางทิศใต้และบริเวณใกล้ประตูทางเข้าวัด เพื่อผลิตน้ำในการอุปโภคและบริโภคภายในวัดและบริการชุมชน 17. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรืออุโบสถ บริเวณที่มีจิตวิญญาณ ศรัทธาและความเชื่อ อยู่ติดแนวกำแพงทางประตูด้านทิศตะวันออก มีเจดีย์หรืออุโบสถของบรรพบุรุษจำนวนมาก ไม่มีการบันทึกประวัติของบริเวณ 18. ห้องน้ำ-สุขา ก่อสร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 อาคารก่ออิฐถือปูนขนาดเล็ก 12 ห้องแยกห้องน้ำชาย-หญิง และมีห้องน้ำ สำหรับคนพิการและคนชรา 1 ห้อง เพื่อบริการประชาชนทั่วไปที่เข้ามาประกอบกิจกรรมในวัดได้ใช้สอย และมีห้องน้ำพระภิกษุ-สามเณร 6 ห้องที่ด้านหลังกุฏิ ห้องน้ำแม่บ้าน 4 ห้องที่โรงครัว ห้องน้ำที่ศาลาอเนกประสงค์ 2 ห้อง ห้องน้ำบริการนักท่องเที่ยวที่บ้านไต้ลื้อ 8 ห้อง 19. หอกระจายเสียง 20. ป้ายวัด 21. ป้ายสื่อความหมาย-ป้ายการท่องเที่ยววัดไต้ลื้อ	
9 ปุชนิยัตถุและ จิตรกรรม	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระประธานในอุโบสถ/วิหาร พระพุทธรูปปูนปั้นองค์สี่ทองปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 1.8 เมตร สูงถึงเปลวเศียร 2.5 เมตร ปางสมาธิ 2 องค์ หน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร สูงถึงเปลวเศียร 1.2 เมตร ที่ประดิษฐานมาพร้อมกับการสร้างวิหารเดิม เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวบ้าน เป็นองค์ประธานในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาต่างๆ และพระพุทธรูปชินราชย์ทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง 1.20 เมตร สูงถึงยอดเปลว 1.8 เมตร โดยประมาณ 2. รูปเหมือนครูบาอภิชัยขาวปี สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2551 พร้อมกับพร้อมกับกุฏิที่ประดิษฐานรูปเหมือนครูบาอภิชัยขาวปี เป็นที่เคารพศรัทธาของชุมชน บูชาเพื่อเสริมสิริมงคลและรำลึกคุณงามความดีของครูบาฯ ควรค่าแก่การท่านบูรณะ 3. จิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ/วิหาร ภาพเขียนสีเรื่องราวพระพุทธเจ้ามหาชาติ 13 กัณฑ์ แสดงถึงรากฐานความศรัทธาในพุทธศาสนา การสืบสานตำนานเรื่องราวของพระพุทธเจ้า เขียนภาพภายหลังการสร้างอุโบสถในช่วงที่มีการบูรณะครั้งที่ 2 เมื่อปีพ.ศ.2534 โดยศรัทธาของชุมชน 4. จิตรกรรมฝาผนังอาคารศาลาอเนกประสงค์ ภาพเขียนสีเรื่องราวเกี่ยวกับรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวไทลื้อ ซึ่งอพยพมาจากสิบสองปันนา เขียนภาพ เมื่อปีพ.ศ. 2539-2540 5. กลองหลวงและกลองปู้จา เป็นสิ่งที่มีประจำวัดจากศรัทธาของชุมชน ใช้สำหรับการเฉลิมฉลองหรือสมโภชน์อาคารสถานที่สำคัญ และงานประเพณีต่างๆของชุมชน	

6. วัตถุโบราณและสิ่งของต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมได้อื้อ ได้แก่ ข้าวของเครื่องใช้ วัตถุศิลปต่างๆ	
10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูสุตธรรมวิจิตร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เกิด 12 มิถุนายน พ.ศ.2511 บิดา-มารดา คือ นายหนั้ว นางอุษา วุฒิคุณวิทยฐานะพ.ศ.2526 สำเร็จนักรธรรมเอก สำนักเรียนวัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน พ.ศ.2537 สอบไล่ได้ ป.ธ. 3 สำนักเรียนวัดพระธาตุคอกยสะเกิด อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2548 สำเร็จการศึกษา ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ งานปกครอง พ.ศ.2538 เป็นรักษาราชการเจ้าอาวาสวัดรั้งมีสุทธาวาส พ.ศ.2538-2543 เป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบลเชิงดอย เขต 2 พ.ศ.2539 เป็นเจ้าอาวาสวัดรั้งมีสุทธาวาส งานศึกษา ประธานแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ประธานศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนวัดรั้งมีสุทธาวาส กรรมการศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ วัดรั้งมีเล็ก ครูสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดรั้งมีเล็ก กรรมการควบคุมห้องสอบธรรมสนามหลวงอำเภอดอยสะเก็ด กรรมการจัดทุนการศึกษาศูนย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดรั้งมีเล็ก กรรมการส่งเสริมการศึกษานักศาสนศึกษาวัดพระธาตุคอกยสะเกิด 2. นายสุพัตร สอดลั่น อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 14/1 หมู่ที่ 8 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่ เกิดวันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2497 ผู้รู้และสืบสานด้านภาษาพูดของชาวได้อื้อ การศึกษา พ.ศ.2509 ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านป่าสักน้อย การทำงาน พ.ศ.2548 เป็นผู้ใหญ่บ้านเมืองลงใต้ คณะทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน คณะทำงานกรรมการหมู่บ้าน คณะทำงานกรรมการวัด(แผนกการเงิน) คณะทำงานกองทุนหมู่บ้าน ประธานคณะทำงานโครงการ SML	

คณะทำงานแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

คณะทำงานศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน

คณะทำงานเกษตรกร

ประธานกลุ่ม สหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ดจำกัด

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ดจำกัด

3. ค.ต. ประดิษฐ์ สอาดล้วน ที่อยู่ 77/1 หมู่ 8 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220
โทร. 053- 291013 มือถือ 081-8811360

เกิด 17 พฤษภาคม 2492

การศึกษา ป.1 - ป.4 โรงเรียนบ้านป่าสักน้อย อำเภอดอยสะเก็ด เชียงใหม่

ม.1 - ม.3 โรงเรียนบ้านเชิงดอย (ดอยสะเก็ดศึกษา)

มศ. 4 - 5 โรงเรียนบูรณศักดิ์วิทยา

มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนดอยสะเก็ด

อนุปริญญา สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

ปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร

การทำงาน พ.ศ.2511-2542 รับราชการดำรงตำแหน่งกำนันตำบลเชิงดอย จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2542-2547 นายกเทศมนตรีตำบลเชิงดอย

พ.ศ.2547-2549 นายกเทศมนตรีตำบลดอยสะเก็ด

พ.ศ.2551-2553 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด

พ.ศ.2554 นายกเทศมนตรีตำบลดอยสะเก็ด

ประกาศเกียรติคุณ ประธานกรรมการจัดงานสืบสานตำนานไต้ล้อ และเป็นประธานสมาคมไต้ล้อแห่งประเทศไทยสาขาเชียงใหม่

คณะทำงานแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

คณะทำงานศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน

คณะไวยาวัจกรวัดรังษีสุทธาวาส (ฝ่ายการเงิน)

4. นายมานพ จินะนา ที่อยู่บ้านเมืองลงใต้ เลขที่ 8/3 หมู่ 8 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

การศึกษาชั้นสูงสุด ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผลงานการวิจัยเด่น วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนางานหัตถกรรมบ้านถวาย

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเวฬุวัน อ.สารภี จ.ลำพูน สพท. เชียงใหม่ เขต 4

ประสบการณ์/ผลงานทำนุบำรุงวัดและชุมชน

ระดับหมู่บ้าน ประธานกรรมการหมู่บ้าน

ประธานสหกรณ์หมู่บ้าน

หัวหน้าเหมืองฝายหมู่บ้าน

กรรมการจัดงานสืบสานตำนานไต้ล้อวัดรังษีสุทธาวาส และฝ่ายทำแผนการ
ท่องเที่ยว

ระดับอำเภอ กรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนอำเภอ

5. นายวินัย สมร ภูมิลำเนาเลขที่ 79/1 หมู่ที่ 8 ต.เชิงคอย อ.คอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

เกิดวันที่ 2 ธันวาคม 2499 บิดานายคำเมือง สมร มารดานางบัวผัด สมร

ปัจจุบัน เป็นเลขานุการประธานสมาคมไต้ล้อแห่งประเทศไทยสาขาเชียงใหม่

ประธานฝ่ายการแต่งกายชุดพื้นเมืองไต้ล้อ

6. ดร. ศิริพร สล่าปันจินะนา ที่อยู่ 8/3 หมู่ 8 ต.เชิงคอย อ.คอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ 50220

โทรศัพท์ 053-495881 มือถือ 086-6139291 เป็นกรรมการหมู่บ้านฝ่ายทำแผนและติดตามผล

เกิด 17 กุมภาพันธ์ 2504 เป็นบุตรของ นายบุญมี นางขันคำ สล่าปัน

การศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนบ้านเชิงคอย

มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) โรงเรียนคอยสะเก็ดวิทยาคม

มัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ

ปริญญาตรี วิทยาลัยครูเชียงใหม่ คณะครุศาสตร์บัณฑิต

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศีษาสาตรมหาบัณฑิต

ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยปทุมธานี เมืองจันดิการ์ ประเทศอินเดีย

วิจัยและพัฒนการศึกษา (Doctor of Philosophy)

ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อที่ มหาวิทยาลัยปทุมธานี คณะ นิติศาสตร์บัณฑิต

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าไผ่ สพท. เชียงใหม่ เขต 1

7. นายสมศักดิ์ ไชยวงศ์ ที่อยู่บ้านเมืองหลวงใต้ หมู่ 8 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
50220

โทร. 053-865457 มือถือ 089-8555437

เกิด 18 เมษายน 2500 เป็นบุตร นายศรีวงศ์ นามวลอย ไชยวงศ์

การศึกษา พ.ศ.2519 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย (มศ. 5) โรงเรียนบูรณศักดิ์วิทยา อ.เมือง

จ. เชียงใหม่

พ.ศ.2522 จบวิทยาลัยครูเชียงใหม่ (ป.ศ. สูง)

พ.ศ.2530 จบปริญญาตรี วิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ศษ.บ.)

พ.ศ.2545 จบปริญญาโท วิทยาลัยรามคำแหง (ศษ. ม.)

การทำงาน พ.ศ.2535 อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านโพธิ์ทองเจริญ อ.คอยสะเก็ด

พ.ศ.2545 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าจั่ว อ.คอยสะเก็ด

พ.ศ.2548 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าไผ่ อ.คอยสะเก็ด

พ.ศ.2554 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลวงเหนือ อ.คอยสะเก็ด

ประกาศเกียรติคุณ พ.ศ.2547 ผู้บริหารดีเด่น ของ อ.คอยสะเก็ด

คณะกรรมการสวัสดิการชุมชนคอยสะเก็ด

คณะกรรมการจัดงานสืบสานตำนานไต้ลื้อ บ้านเมืองหลวงใต้

กรรมการคณะกรรมการภาษาพูดแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาศิลปวัฒนธรรม

8. นายสมบุรณ์ สมโพธิ์ ที่อยู่ บ้านเมืองหลวงใต้ 59 หมู่ 8 ตำบลเชิงดอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เกิด 7 มีนาคม 2499

การศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การทำงาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเมืองหลวงใต้ หมู่ที่ 8

ประกาศเกียรติคุณ ประชาคมหมู่บ้านเมืองหลวงใต้

คณะกรรมการจัดงานสืบสานตำนานไต้ลื้อ

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการภาษาพูดแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน

9. นางสาวสุนีย์ ไชยธา ที่อยู่บ้านเมืองหลวงใต้ 98/1 หมู่ 8 ตำบลเชิงดอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 053-495224, 08-6916-8234

เกิด 30 ธันวาคม 2498

การศึกษา ป. 1 - ป. 7 โรงเรียนบ้านเชิงดอย

ม. 1 - ม. 3 โรงเรียนสตรีวัดโนทัยพ่าย

ปกศ., พม. วิทยาลัยครูเชียงใหม่

คบ. (ปริญญาตรี) เอกการประถมศึกษาวิทยาลัยครูเชียงใหม่

การทำงาน พ.ศ.2517 บรรจุครูสอนโรงเรียนวัดห้วยแก้ว อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2522 ครูสอนโรงเรียนบ้านหลวงเหนือ อำเภอคอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2542 เกษียณอายุราชการก่อนกำหนดข้าราชการบำนาญ

ปัจจุบัน

ประกาศเกียรติคุณ เจริญญีกกลุ่มแม่บ้านเมืองหลวงใต้

ผู้ช่วยเจริญญีกกลุ่มทอผ้าไต้ลื้อเมืองหลวงใต้

คณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการแต่งกาย แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน 10. นายอนุชิต ไชยธำ กรรมการหมู่บ้านฝ่ายประชาสัมพันธ์ 11. นายพงศ์ศักดิ์ ฟองไพล กรรมการหมู่บ้านฝ่ายประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ 12. นายสมศักดิ์ เขื่อนล้อม กรรมการหมู่บ้านฝ่ายประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ 13. พ่อสมชัย สงวน อายุ 62 ปี(2554) หมอยาชาวบ้าน 14. พ่อพรหมมินท์ สะอาดล้วน อายุ 76 ปี (2554)หมอยาชาวบ้านที่สามารถผลิตสูตรยารักษาได้ในแต่ละโรค 15. พ่อวิชัย สะอาดล้วน อายุ 53 ปี(2554) หมอคาถาน้ำมันต์ รักษาผู้เจ็บป่วย 16. พ่อเมืองดี สมโพธิ์ อายุ 74 ปี(2554) หมอคาถาน้ำมันต์ รักษาผู้เจ็บป่วย 17. พ่อพิน สุตาคำ อายุ 83 ปี(2554) พ่อเลี้ยงเจ้าบ้าน/เลื้อบ้าน	
11. ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์และ ทัศนียภาพ
1. ต้นศรีมหาโพธิ์ อายุประมาณ 170 ปี 2. ต้นยางนา 3. ต้นตาล 4. ลาน 5. มะพร้าว 6. มะกอก 7. หว้า 8. สัก 9. จำปี-จำปา 10. ลำไย 11. ลิ้นจี่ 12. มะม่วง 13. พิกุล 14. ราชพฤกษ์-คูณ 15. สะแล 16. อโศกอินเดีย	

17. หมากรวม
18. ฝรั่งกระ
19. ชงโค
20. ใต้น้ำเต้า
21. สนมังกร
22. หมากรวม
23. หมากรวม
24. กระพอน
25. กระถินเทพา
26. แคนา
27. หางนกยูง
28. อินทนิล
29. ลิ่นฟ้า-เพกา
30. ปิบบ้าน
31. พญาสัตบรรณ-ดินเป็ด

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ได้แก่ ต้นโพธิ์ใหญ่ 2 ต้น หลายต้นปลูกมาพร้อมกับการสร้างวัดและการพัฒนาวัดในอดีต เช่น ต้นตาล มะพร้าว ขางนา มะกอก ลาน ลำไย ลิ่นจี่ มะม่วง ฯลฯ เป็นต้นไม้ที่ผูกพันกับวัด ส่วนต้นไม้อื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ เช่น หางนกยูง พญาสัตบรรณ ชงโค คุณ สารีภักดิ์ กระพอน หมากรวม เป็นต้น ทัศนียภาพโดยทั่วไปร่มรื่น เป็นระเบียบ สะอาดตา มีบางส่วนที่ลานสวนด้านตะวันออกที่ต้องการปรับปรุงทัศนียภาพให้โล่งสะอาดตาขึ้น

12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ช่วงวัด/ลานหน้าวัด ลานโล่งบริเวณด้านหน้าอุโบสถ เดิมเป็นลานดินและได้พัฒนาเป็นลานคอนกรีตปูอิฐบล็อก เมื่อปีพ.ศ. 2549 เป็นสถานที่จอดรถสำหรับผู้มาวัด ออกกำลังกาย และจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ได้แก่ ทำบุญตักบาตรปีใหม่ กิจกรรมวันมาฆบูชา/วิสาขบูชา/อาสาฬหบูชา ประเพณีนันทนาการชาวไคลื้อ ดำหัวผู้สูงอายุ สรงน้ำพระธาตุ วันเข้าพรรษา-ออกพรรษา วันพ่อและวันแม่แห่งชาติ วันกตัญญูกตเวทิตาธรรม(วันทำบุญเปตพลี 12 เป็ง) ทำบุญทานต้นเงิน/สลากภัตประจำปี ประเพณีเป็ง วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น

2. ช่วง/ลานวัฒนธรรม ลานโล่งบริเวณด้านทิศตะวันออก เป็นลานดินกว้างได้ร่มเงาไม้ใหญ่ของต้น

โพธิ์ ต้นยางนา ต้นตาล ลานและไม้ประดับอื่นๆ บางส่วนของลานอยู่ในสภาพกลางแจ้งเพื่อรองรับการ
สร้างเวทีการประกอบกิจกรรมต่างๆ เป็นสถานที่ออกกำลังกาย และจัดกิจกรรมประเพณีเช่นเดียวกับ
ลานหน้าวัด โดยเฉพาะ “งานสืบสานตำนานไต้ล้อ” ช่วงเดือนเมษายนก่อนเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี
ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญและมีชื่อเสียงของชุมชน

3. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัดตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไต้ล้อ
มีความเข้มแข็งและยังรักษานับธรรมเนียมประเพณีไว้อย่างเหนียวแน่น สร้างบรรยากาศวัดบ้าน/ความ
เป็นศูนย์กลางชุมชนที่ใกล้ชิด สร้างศรัทธาอย่างต่อเนื่อง มีชีวิต และมีทิวทัศน์พื้นที่เกษตรกรรมที่
สวยงาม

13 กิจกรรมทาง

วัฒนธรรม / ประเพณี

กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ

กิจกรรมตลอดทั้งปี

เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่

เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ และที่สำคัญ คือ “งานสืบ
สานตำนานไต้ล้อ”

เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา และประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุ โดยนิมนต์หัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญ
พระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว)

เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ
พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน)

เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม

เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กินกล้วยสลาก/สลากัด

เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และงานปอยหลวง

เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชา
พระแม่โพสพ

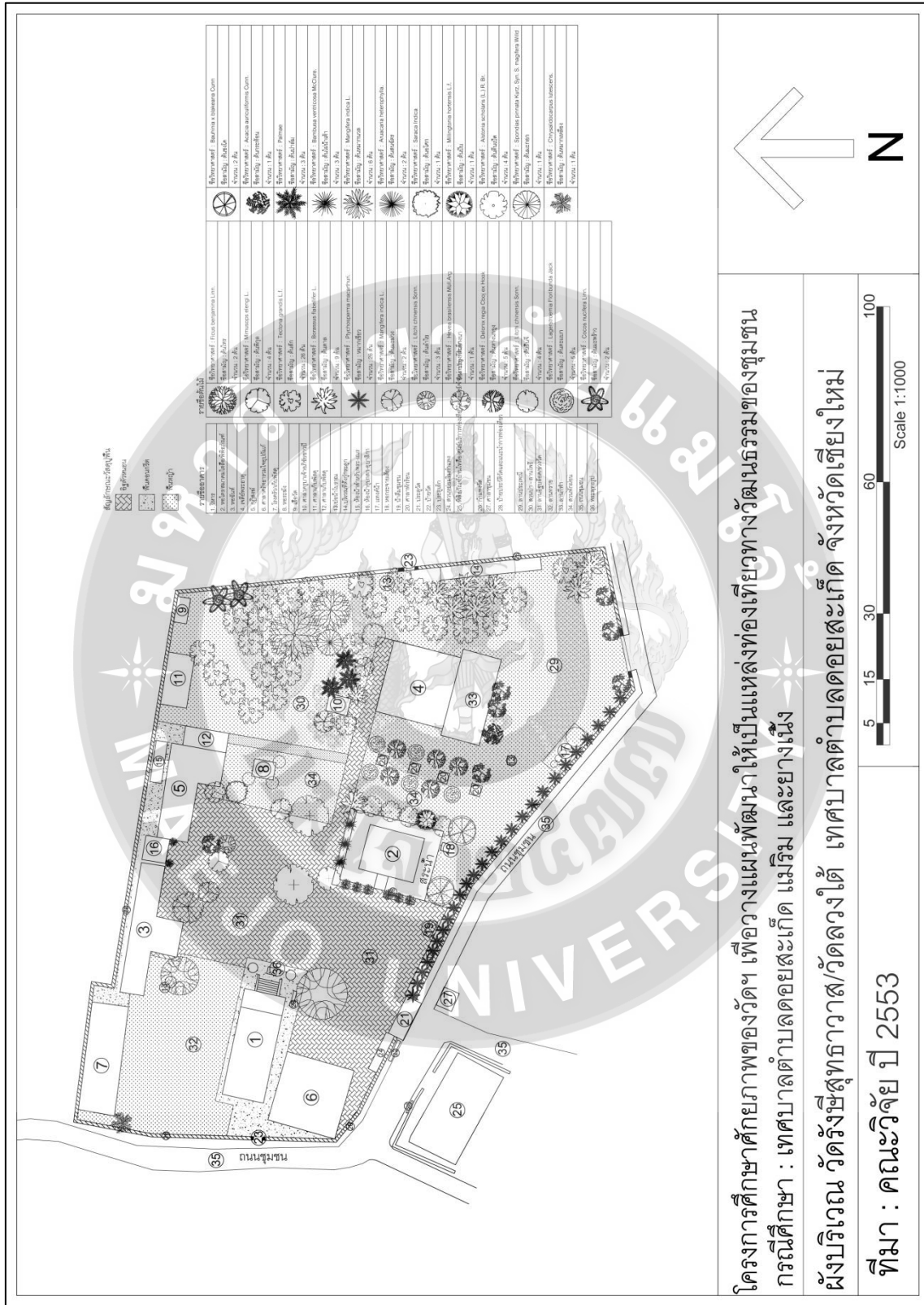
นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) การทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตน

ได้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
1. งานสืบสานตำนานไต้ลื้อ ณ วัดวังสีสุทธาวาส "งานสืบสานตำนานไต้ลื้อ" ณ วัดวังสีสุทธาวาส(เมืองหลวงใต้) อ.คอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ จัดกันต่อเนื่องทุกปี ช่วงเดือนเมษายนก่อนเทศกาลสงกรานต์ วันที่ 5-6 เมษายน ซึ่งในปีพ.ศ.2553 นับเป็นครั้งที่ 11 ที่มีการนัดพี่น้องไต้ลื้อพื้นที่ 7 จังหวัดภาคเหนือ พร้อมกับชาวไต้ลื้อจากสิบสองปันนา บรรพบุรุษชาติพันธุ์ไต้ลื้อที่มีภาษาเดียวกันมาพบปะและสังสรรค์เปิดงานวัฒนธรรมกันอย่างยิ่งใหญ่ ทั้งนี้นายคาบคำจวง ประดิษฐ์ สอาดล้วน ประธานกรรมการจัดงานสืบสานตำนานไต้ลื้อ และเป็นประธานสมาคมไต้ลื้อแห่งประเทศไทยสาขาเชียงใหม่ กล่าวถึง "งานสืบสานตำนานไต้ลื้อ" ว่า เป็นงานประเพณีของพี่น้องชาวไต้ลื้อซึ่งจัดกันมาอย่างต่อเนื่อง ณ วัดวังสีสุทธาวาส (เมืองหลวงใต้) อ.คอยสะเก็ด มีการเตรียมงานกันอย่างใหญ่ขึ้นตามลำดับจากงานเล็กๆ ภายในหมู่บ้านขยายเป็นตำบล และอำเภอ และต่อมามีการประสานพี่น้องไต้ลื้อที่อาศัยอยู่ในแต่ละจังหวัด ตั้งถิ่นฐานกระจายกันนั้น นัดมารวมตัวกันเพื่อร่วมฟื้นฟูประเพณี ซึ่งอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานฯ คุณ ลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ เป็นผู้มีเชื้อสายไต้ลื้อและเป็นนายกสมาคมไต้ลื้อแห่งประเทศไทย ได้นำคณะไต้ลื้อจากทุกสารทิศ ไม่ว่าจะเป็นจากลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา เชียงรายและเชียงใหม่ มาร่วมงานประเพณีสืบสานตำนานไต้ลื้อกันอย่างถ้วนนหน้า ในงานจะพบกับการแสดงวัฒนธรรมของชาวไต้ลื้อ ทั้งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ภาษาพูด อาหารการกิน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ พิธีกรรมความเชื่อของไต้ลื้อ และได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลตำบลคอยสะเก็ด และ บริษัทสยามไรซ์จำกัด ให้การสนับสนุนเพื่อให้งานยิ่งใหญ่ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งใกล้และไกลทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในวันแรก ของการเปิดตำนานไต้ลื้อ จะมีพิธีสืบชะตาหลวงและงานฉลองพัสดขของท่านเจ้าอาวาสวัด	

มีการแข่งบอคไฟลูกหนู นิทรรศการประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของชนเผ่าไตลื้อที่อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่มายังอาศัยอยู่ในประเทศในแถบ 7 จังหวัดภาคเหนือ พร้อมการแสดงของเยาวชนไตลื้ออำเภอคอยสะเก็ด การแข่งขันดอกไม้เพลิงแบบสปริงชิงเงินรางวัลมากมาย วันที่สอง จะเป็นบรรยากาศของภาคมั่วไตลื้อ และช่วงวัฒนธรรมไตลื้อ การเดินริ้วขบวนจากสนามกีฬาเทศบาลตำบลคอยสะเก็ด จนถึงวัดวังมีสุทธาวาส การแสดงกิจกรรมของพี่น้องไตลื้อที่ได้จัดเตรียมกันมาทั้งหมด 7 จังหวัดภาคเหนือ ที่สำคัญจะมีการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการเดินทางมาสู่ประเทศไทย พร้อมถิ่นอาศัยของพี่น้องไตลื้อทั้งหมด โดยจะมีนักแสดงซึ่งเป็นเยาวชนจากพื้นที่ไตลื้อของอำเภอเชียงของ จ.เชียงราย กว่าร้อยชีวิตมาเปิดการแสดง พร้อมการประกวดสุนทรพจน์ภาษาไตลื้อ ประกวดเขียนอักษรไตลื้อ ประกวดดนตรีพื้นเมืองไตลื้อ ฯลฯ ซึ่งทั้งสองวันของการจัดงาน "สืบสานตำนานไตลื้อ" ณ เมืองหลวงได้นั้น จะมีการแสดงสินค้าของพี่น้องไตลื้อจากทั้งหมด 7 จังหวัดภาคเหนือ จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาชมงาน ตลอดระยะเวลาของการจัดงานซึ่งจะมีขึ้นในเดือนเมษายนก่อนเทศกาลสงกรานต์ ประธานสมาคมไตลื้อแห่งประเทศไทยสาขาจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประสานงานในเครือข่ายของชาวไตลื้อทั้งหมด 7 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยให้การสนับสนุนอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อให้งานเกิดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ และสมบูรณ์แบบที่สุด งานนี้ แสดงถึงความรักที่มีต่อชาติกำเนิด การเผยแพร่ และสืบสานตำนานของชาติพันธุ์ชาวไตลื้อ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่มีคุณค่าสูงให้เป็นที่ยอมรับ สร้างสรรค์อัตลักษณ์และบรรยากาศทางวัฒนธรรม สร้างรายได้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีชีวิต และชื่อเสียงของชุมชน 2. ส่วนจัดจำหน่ายของที่ระลึกและจัดแสดงผลภัณฑ์ไตลื้อ ณ อาคารแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ไตลื้อ / บ้านไตลื้อ ที่ตั้งบริเวณด้านหน้าวัด มีสินค้าหัตถกรรมของชุมชนไตลื้อประเภทผ้าทอ เสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้นานาชนิด ซื้หาเป็นของที่ระลึกหรือไว้ใช้สอยได้ วางจำหน่ายทุกวัน กิจกรรมดูแลโดยคณะกรรมการของชุมชน ซึ่งมีความเข้มแข็งมาก สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีชีวิต และชื่อเสียงของชุมชน สร้างสรรค์อัตลักษณ์และบรรยากาศทางวัฒนธรรมที่หายากในสมัยปัจจุบัน 3. กิจกรรมบ้านพักชุมชน (Home stay) โดยคณะกรรมการชุมชน จัดให้มีการรับนักท่องเที่ยวแบบวิถีชนบท ให้บริการที่พัก ชมและร่วมการแสดงพื้นบ้าน พร้อมบริการอาหารพื้นบ้าน และประกอบกิจกรรมนันทนาการทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับเทศกาลและช่วงเวลา ซึ่งรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน เป็นกิจกรรมที่สร้างความรักสามัคคีในชุมชน และเป็นต้นแบบแก่เยาวชน	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

โครงการศึกษาศักยภาพของวัดฯ เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน

กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด แมริม และยางเือง

ผังบริเวณ วัดรังษีสุทธาวาส/วัดหลวงใต้ เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : คณะวิจัย ปี 2553

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 4

1 ชื่อวัด	วัดโพธิ์ทองเจริญ (วัดป่าดึ่งหลวง)
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อปีพ.ศ.2391 อายุ 163 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	บ้านโพธิ์ทองเจริญ เลขที่ 139 หมู่ที่ 2 ต.เชิงดอย อ.ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ 50200
4 สถานะของวัด	เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2459
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูสมมิตร สมจิตโต
6 ศรัทธาวัด	บ้านโพธิ์ทองเจริญ หมู่ที่ 2 ประมาณ 300 หลังคาเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด

วัดโพธิ์ทองเจริญ เดิมมีชื่อว่า “วัดป่าดึ่งหลวง” เพราะในอดีตหมู่บ้านแห่งนี้มีต้นไม้ดึ่ง (พลวง) จำนวนมาก จึงเรียกดั้งเดิมว่า วัดป่าดึ่งหลวง สร้างเมื่อปี พ.ศ.2391 โดยมีท่านพระพรหม ซึ่งได้รับนิมนต์จากศรัทธาบ้านป่าดึ่งหลวงแห่งนี้ให้เป็นผู้ปกครองเป็นเจ้าอาวาสและเป็นประธานในการบูรณปฏิสังขรณ์ก่อสร้างวัด ท่านพระพรหมจึงได้ริเริ่มก่อสร้างวิหารเรือนไม้ขนาดเล็กเป็นการชั่วคราว ด้วยศรัทธาชุมชนในหมู่บ้านและพัฒนาวัดเป็นอารามขึ้น ต่อมาท่านพระพรหมได้ลาสิกขาไป และให้พระอินตะซึ่งเป็นพระรองปกครองดูแลวัดต่อจากท่าน โดยศรัทธาชาวบ้านได้อาราธนานิมนต์ท่านจำพรรษา และนิมนต์ให้เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสแทนพระพรหมสืบต่อไป พระอินตะได้สร้างวิหารถาวรขึ้น 1 หลังเมื่อปีพ.ศ. 2410 โดยริ้ววิหารชั่วคราวนั้นลงไป เพราะเวลานั้นทางหมู่บ้านก็มีศรัทธาประชาชนเพิ่มจำนวนขึ้นมามาก แต่วิหารมีขนาดเล็กและแคบไป จึงได้สร้างขึ้นใหม่ดังกล่าว และหลังจากสร้างวิหารเสร็จแล้ว ก็ได้สร้างกุฏิขึ้นอีกหนึ่งหลัง เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์สามเณรอยู่จำพรรษาในอารามนี้ต่อไป ท่านพระอินตะองค์นี้อยู่อารามนี้ได้ประมาณ 15 พรรษา ก็ได้ลาสิกขาบทเป็นฆราวาสเสีย ต่อจากนั้นศรัทธาก็ได้นิมนต์พระสุรินทร์ อนาคตโย จากเมืองเว้า ตำบลเมืองเด่น อำเภอสันทราย ให้ปกครองต่อไป แต่ในสมัยนั้นปีพ.ศ.2468 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา อารามนี้จึงได้เป็นวัดขึ้นมา โดยสมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ไทยในสมัยนั้น ต่อจากนั้นพระสุรินทร์ก็ได้เริ่มสร้างสิ่งถาวรวัตถุต่างๆ ขึ้น เช่น เจดีย์พระธาตุ และกำแพง ศาลาบาตรหลังเหนือวิหาร ปัจจุบันนี้มีความยาว 24 ห้อง และท่านอยู่ถึง พ.ศ.2483 ท่านก็ได้มรณภาพไป ศรัทธาก็ได้นิมนต์ครูบาหมุย มาจากวัดแม่สะลาบ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มารักษาการเจ้าอาวาส สำหรับท่านหมุยรูปนี้ไม่ได้ปฏิสังขรณ์ก่อสร้างสิ่งใดเลย เพราะขณะนั้นบ้านเมืองก็อยู่ในภาวะสงคราม คือสงครามมหาเอเชียบูรพา ก็มีแต่ทหารมาพักแรมผลัดเปลี่ยนกันหลายกองพัน ทางวัดและชาวบ้านก็ให้การต้อนรับทหารหาญทุกกรม

กองและช่วยเหลือให้ความสะดวก จนกระทั่งหลังสงครามไม่นานท่านองค์นี้ก็ได้มรณภาพลง ทาง
 ศรัทธาจึงได้นิมนต์ภิกษุ ที่เป็นลูกศิษย์ของครูบาเหมยรัชการต่อ แต่อยู่ไม่นานก็ได้ลาสิกขาบทกัน
 ไป วัดนี้จึงขาดเจ้าอาวาสผู้ปกครองไปชั่วระยะพักหนึ่ง จนนั้นจึงเป็นเหตุให้ทางวัดขาดการปฏิสังขรณ์
 ก่อสร้างถาวรวัตถุ ครั้นเมื่อปีพ.ศ.2491 ก็ได้มีนายแสนมหาวัน สุวรรณกิจ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านขณะนั้น
 และเป็นพี่เคารพนับถือของชาวบ้าน ได้ประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อที่จะหาพระมาอยู่จำพรรษาในวัดนี้
 สืบอายุพระพุทธรูปศาสนาให้เจริญต่อไป จึงได้ไปนิมนต์พระอินแก้ว นราสโก วัดป่าสักน้อย ตำบลเชิง
 คอย มาเป็นเจ้าอาวาส และเมื่อปีพ.ศ.2492 ได้รื้อวิหารหลังเก่าลง เพราะทรุดโทรมมาก แล้วดำเนินการ
 ก่อสร้างหลังใหม่แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ.2493 และในปีพ.ศ.2495 ได้รื้อกุฏิหลังเก่าสร้างขึ้นใหม่
 ดำเนินการก่อสร้างเสร็จในปีพ.ศ.2496 จนถึงปี พ.ศ.2500 ได้สร้างหอพระไตรปิฎกขึ้น แต่การสร้างใน
 ครั้งนี้ไม่เสร็จ ในปีพ.ศ.2495 พระอินแก้วคิดว่าวัดควรตั้งชื่อวัดใหม่ให้ไพเราะขึ้น โดยเห็นว่าวัดมีต้น
 โพธิ์เก่าแก่เจริญเติบโตมาก่อนการสร้างวัด จึงได้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดโพธิ์ทองเจริญ” เพื่อเป็นหลักฐานถึง
 ต้นโพธิ์/ศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่สำคัญในพระพุทธศาสนา จากนั้นพระอินแก้วจึงได้ลาสิกขาบทไป
 เป็นเหตุให้การก่อสร้างหอพระไตรปิฎกนี้ไม่เสร็จ ขณะนั้นวัดก็มีเพียงสามเณร 3 รูปที่จำวัดอยู่ ทาง
 ศรัทธาจึงได้ไปนิมนต์พระสุเทพ วัดแม่จ้อง มารักษาการเจ้าอาวาส แต่อยู่ไม่นานก็ได้ลาสิกขาไป
 ต่อมาคณะศรัทธาได้นิมนต์พระบุญเป็ง วัดบ้านคิ้ว ตำบลตลาดขวัญ อำเภอคลองสะแกด เป็นประธาน
 ดำเนินการก่อสร้างหอพระไตรปิฎก และ ศาลาการเปรียญจนเสร็จในปี พ.ศ.2503 กระทั่งปีพ.ศ.2505
 ได้นิมนต์พระสมัย วัดแม่ก่อ มาอยู่จำพรรษาและรักษาการเจ้าอาวาส เป็นผู้ริเริ่มขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ในวัด
 สร้างหอฉันขึ้น 1 หลังทางทิศตะวันตกของกุฏิแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2507 พระสมัยอยู่จำพรรษาในวัดนี้
 ได้ไม่นานก็ลาสิกขาบทกลับวัดเดิม ทางศรัทธาจึงได้ไปนิมนต์พระสุชาติ วัดป่าแหว อำเภอสันกำแพง มา
 รักษาการแทนเจ้าอาวาส ต่อมาท่านเจ้าอาวาสร่วมกับนายบุญเลอ สุจาร์ ผู้ใหญ่บ้านร่วมกับคณะศรัทธา
 ได้ปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมซ่อมฟ้า ใบระกาและหลังคาโบสถ์ โดยได้รับความอุปถัมภ์จากคณะทหารบกกอง
 พันที่ 31 ค่ายกาวิละ เชียงใหม่ ทำการทอดกฐินในปี พ.ศ.2515 โบสถ์หลังนี้จึงสำเร็จลงได้ในปีพ.ศ.2517
 พระสุชาตินี้อยู่มาจนถึงพ.ศ.2522 จึงได้ลาสิกขาบทไป ศรัทธาจึงได้ไปนิมนต์พระสมมิตร ผู้ช่วย เจ้า
 อาวาสวัดวังธาร เพราะวัดนี้มีพระหลายรูป ประกอบกับพระสมมิตรรูปนี้เป็นบุตรหลานของคณะ
 ศรัทธาบ้านโพธิ์ทองเจริญ ท่านจึงรับนิมนต์มาอยู่จำพรรษาในวัดนี้ ท่านได้ประชุมปรึกษาศรัทธา
 คณะกรรมการวัด และกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะหารายได้มาซ่อมแซมซ่อมฟ้า ใบระกาวิหาร ซึ่งเดิมเป็นไม้สัก
 นานเข้าก็ผุพังหักพังลงดูไม่สวยงาม ต่างก็มีมติเป็นเอกฉันท์ให้มีการเข้ากรรมขึ้น โดยขออาราธนา
 นิมนต์ท่านพระครูสิริธรรมจารี วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ มาเป็นประธานในการเข้า
 ยะถาสันติ กังคะวัตร ที่บริเวณกลางทุ่งนาหน้าวัดโพธิ์ทองเจริญ มีกำหนด 7 วัน 7 คืน ในการเข้ากรรม
 ครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ร่วมกันจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ และ
 เป็นประธานในการบูรณะวิหาร เปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคาและฉาบฝาผนังตัววิหาร เขียนรูปภาพ

มหาชาติ 13 กัณฑ์ ภายในวิหารรอบทั้ง 4 ด้าน สร้างศาลาการเปรียญ โดยรื้อศาลาบาตรหลังเดิมทางทิศใต้ ออกแล้วสร้างศาลาการเปรียญขึ้นแทน เมื่อปีพ.ศ.2539 สร้างศาลาอเนกประสงค์หรือหอฉันท์กับซ่อมแซมศาลาหลังทิศเหนือ ตะวันออก และเปลี่ยนหลังคา กระเบื้องดินเผาเป็นกระเบื้องลอนคู่ และ สร้างห้องน้ำ ห้องสุขา	
8 ปุชนียสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร วิหารเดิมสร้างเมื่อปีพ.ศ. 2410 เป็นเรือนไม้สักศิลปะล้านนา ได้มีการบูรณะหลายครั้ง จนถึงปีพ.ศ.2492 ได้รื้อถอนสร้างใหม่เป็นวิหารก่ออิฐถือปูนตามรูปแบบในปัจจุบัน ในปีพ.ศ.2534 ได้มีการบูรณะหลังคา ซ่อฟ้า ใบระกา และในปี พ.ศ.2534 บูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่ ทาสีใหม่และเขียนภาพจิตรกรรม คงสภาพถึงปัจจุบัน 2. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2466 โครงสร้างอิฐถือปูนหลังคามุงเป็นเกล็ดไม้ ต่อมาในปีพ.ศ.2511 ได้บูรณะซ่อฟ้า ใบระกา และหลังคาเปลี่ยนเป็นมุงกระเบื้องดินขอ(แบบโบราณ) และในปีพ.ศ. 2543 ได้รื้อถอนทั้งหลังแล้วสร้างใหม่เป็นโครงสร้างอิฐถือปูน ประดับซ่อฟ้า ใบระกา เมื่อปีพ.ศ.2548 และคงสภาพถึงปัจจุบัน 3. เจดีย์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2477 เป็นองค์พระธาตุปูนปั้นสีขาวอยู่ด้านหลังวิหาร ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อัญเชิญมาจากวัดพุกช้าง จังหวัดเชียงใหม่ และบรรจุพระพุทธรูปแกะสลักจากไม้ แก้วแหวนเงินทอง พร้อมด้วยเครื่องบริวารของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สภาพเก่าแก่ ได้รับการบูรณะเมื่อปีพ.ศ.2554 ให้คงสภาพสมบูรณ์ดังเดิม 4. หอพระไตรปิฎก/หอธรรม/หอไตร สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2500-2503 เดิมเป็นหอไตรโครงสร้างอิฐถือปูน 2 ชั้น ชั้นบนเป็นไม้ ได้บูรณะใหม่ เมื่อปีพ.ศ. 2540 เป็นโครงสร้างอิฐถือปูนทั้ง 2 ชั้น คงสภาพถึงปัจจุบัน ภายในเป็นที่เก็บพระธรรมคัมภีร์โบราณที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัด ปัจจุบันสภาพผุพังเนื่องจากขาดการใช้งานและดูแลรักษาที่ไม่ถูกวิธี คงเหลือแต่คัมภีร์ใหม่ และพระไตรปิฎกฉบับของกรมศาสนา ฉลองครอบรอบ 80 พรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 5. ศาลเสี้ยววัด และเสี้ยวบ้าน สร้างปีพ.ศ. 2447 นับตั้งแต่การสร้างวัด ที่มีการบริหารการปกครองโดยเจ้าอาวาสรูปที่ 1 ลักษณะเดิมเป็นศาลเรือนไม้ทรงไทยขนาดเล็ก และมีการสร้างใหม่ในปีพ.ศ.2545 เมื่อคราวที่มีการบูรณะวิหารครั้งใหญ่ โดยศรัทธาชุมชน เป็นศาลทรงไทยสี่เสา ยกสูงหันหน้าทางทิศตะวันตก ขนาดกว้างยาวประมาณ 1.5 เมตร ตั้งอยู่ริมกำแพงด้านหน้าวัดใกล้กับศาลเดิมและต้นศรีมหาโพธิ์ ส่วนด้านหลังวัด(นอกกำแพง) ติดกับโรงครัว มีศาลเสี้ยวบ้าน 2 หลัง ที่ได้รับการเช่นไหว้เป็นประจำทุกปี เช่นเดียวกับศาลเสี้ยววัด 6. ศาลาบาตร/บำเพ็ญบุญ สร้างปีพ.ศ. 2478 เป็นศาลาที่มีความยาว 24 ห้องตลอดแนวกำแพงวัดด้านทิศเหนือ ความกว้างประมาณ 3 เมตร ได้รับการบูรณะหลังคา โครงสร้างเสา และทาสีใหม่ในปีพ.ศ. 2535 อดีใช้สำหรับทำบุญ ตักบาตร จำวัดของอุบาสกอุบาสิกาญาติโยมในช่วงเทศกาลต่างๆที่	

สำคัญทางพุทธศาสนา เช่น เข้าพรรษา(ปัจจุบันกิจกรรมบำเพ็ญบุญ ถือนิสสัย จำวัดไม่มีแล้ว) ปัจจุบันมีการปรับปรุงบางส่วนเป็นโรงครัว เก็บวัสดุอุปกรณ์ชั่วคราว ในระหว่างการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์หลังใหม่

7. ศาลาการเปรียญ หรือ ศาลาบำเพ็ญบุญ เดิมเป็นศาลาเรือนไม้ทั้งหลังขนาดเล็ก สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2502 ต่อมาทรุดโทรมจึงได้รื้อถอนสร้างใหม่พร้อมกับบูรณะหอพระไตรปิฎกเมื่อปีพ.ศ. 2540 เป็นอาคารคอนกรีตคติดพื้นแบบล้านนาร่วมสมัย ภายในโอ้โรงรองรับกิจกรรมพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชน และกิจของสงฆ์

8. ศาลาอเนกประสงค์ / เดิมเป็นหอฉันท์เรือนไม้สร้างเมื่อปีพ.ศ.2505 ใช้งานจนทรุดโทรมจึงรื้อสร้างใหม่ซึ่งอยู่ระหว่างการก่อสร้างปีพ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน ยังไม่แล้วเสร็จ เป็นอาคารคอนกรีตทรงไทย 2 ชั้น มีการยกช่อฟ้า ใบระกา และฉัตรที่กลางหลังคา ประดับลวดลายปูนดำที่หน้าบรรณด้วยสีทองพื้นสีเขียวและสีเงิน ใช้ประกอบกิจกรรมอเนกประสงค์ เป็นโรงครัว โรงฉันท์ในอนาคต และเก็บวัสดุอุปกรณ์ มีการก่อสร้างอาคารขนาดเล็กด้านหลังเพิ่มเติมเป็นที่เก็บวัสดุชั่วคราว

9. กุฏิสงฆ์ กุฏิหลังแรกเป็นเรือนไม้สักสร้างเมื่อปีพ.ศ. 2411 ในสมัยพระพระอินทร์ ได้รื้อถอนสร้างใหม่สร้างใหม่ครั้งที่ 2 ในสมัยพระอินทแก้ว นราสโร เมื่อปีพ.ศ.2495 เป็นอาคารครึ่งไม้ครึ่งปูน 2 ชั้น หลังคาปั้นหย่า ด้วยสภาพที่ชำรุดตามกาลเวลาเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันได้รื้อถอนสร้างใหม่อีกครั้งในปีพ.ศ.2526 เป็นกุฏิก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น โดยศรัทธาพลเอกสายหยุด เกิดผล ในสมัยที่ท่านเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ปัจจุบันอาคารยังคงสภาพดี เป็นที่จำวัดของเจ้าอาวาส พระภิกษุ และสามเณร

10. ประตูทางเข้า/ประตูด้านหลังวัด/กำแพงวัด สร้างในสมัยพระสุรินทร์เป็นเจ้าอาวาส ปีพ.ศ. 2431-2483 ช่วงเดียวกันกับที่สร้างเจดีย์พระธาตุ และศาลาบาตร ปีพ.ศ. 2477-2478 ลักษณะประตูวัดแบบล้านนาที่มีประติมากรรมรูปสิงห์นั่งอยู่บนหัวเสา 1 คู่ซ้าย-ขวา ส่วนประตูด้านหลังเป็นช่องเปิดกำแพงแบบเรียบง่ายกว้าง 2 เมตร ประกอบด้วยเสาก่ออิฐถือปูน 2 เสา แต่ไม่มีประติมากรรมรูปสิงห์นั่งอยู่บนหัวเสา ใช้เพื่อการเข้าออกของชาวบ้าน ปัจจุบันได้รื้อกำแพงและประตูด้านหลังออกครึ่งหนึ่ง เพื่อก่อสร้างห้องน้ำห้องสุขา และเว้นเป็นช่องเปิดให้มีการเข้าออกแบบง่ายๆ ตามเดิมส่วนกำแพงวัดก่อด้วยอิฐโบราณฉาบปูนสีขาว สูง 2 -2.5 เมตรและได้รับการบูรณะฉาบปูนทาสีใหม่เมื่อปีพ.ศ.2548 ในส่วนกำแพงด้านหน้า และด้านข้างวัดซึ่งติดกับศาลาบาตรและศาลาการเปรียญ ด้านหลังวัดยังคงสภาพเดิมแต่มีการรื้อถอนบางส่วนเพื่อก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์ และห้องน้ำ-สุขา นอกจากนี้ได้มีการเปิดช่องกำแพงวัดด้านข้างทางทิศใต้บริเวณหลังกุฏิเพื่อออกไปที่ศาลาเก็บวัสดุด้านหลังวัด

11. ศาลาพักร้อน อยู่ด้านหน้าวัด สำหรับการพักร้อนของชาวบ้านที่เดินทางผ่านไปมา หรือการนัดพบประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยลูกหลานสร้างอุทิศให้พ่อแสนมหาวัน ในปีพ.ศ.2518 ปัจจุบันมีสภาพทรุดโทรม ซึ่งทางวัดได้ออนให้อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด

12. ห้องน้ำ-สุขา สร้างเมื่อปีพ.ศ.2532 เป็นอาคารชั้นเดียวแบบเรียบง่าย มีห้องน้ำ-สุขาหลายห้อง

สำหรับพระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกา สภาคี	
13. แท้งก์น้ำ มี 2 แห่ง บริเวณใกล้เจดีย์ติดกับโรงครัว 1 แห่ง เป็นแท้งก์น้ำสูง 9 เมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูน สำหรับการอุปโภคภายในวัด ด้านข้างหอไตรและกุฏิสงฆ์ 1 แห่ง เป็นท่อหล่อคอนกรีตสูง 6 เมตร 2 ชุด สำหรับเก็บน้ำฝน 14. ป้ายวัด ที่ปากทางเข้าวัด	
9 ปุณณิยัตถุและจิตรกรรม	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระประธานในวิหาร พระพุทธรูปเก่าแก่ก่ออิฐถือปูนแบบโบราณ ที่ประดิษฐานมาพร้อมกับการสร้างวิหารครั้งแรก เมื่อปีพ.ศ. 2391 ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 1.8 เมตร สูง 3 เมตร ปิดทองทั้งองค์ เป็นที่เคารพสักการะบูชาของชุมชน ควรค่าแก่การอนุรักษ์และอนุรักษ์ 2. พระประธานในอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปทองเหลืองปางสมาธิ ได้รับสรัทธามาจากคณะภิกษุสามัคคีกรุงเทพฯลบุรี นำมาถวายเมื่อปีพ.ศ.2540 ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 1.5 เมตร สูง 2 เมตร ปิดทองทั้งองค์ 3. พระพุทธรูปพระสิงห์สาม พระพุทธรูปทองเหลืองโบราณหน้าตักกว้าง 12 นิ้ว สูง 36 นิ้ว พบในหนองน้ำของหมู่บ้านเมื่อปีพ.ศ. 2466 คาดการณ์ว่าเป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่มาก่อนการขุดพบในหนองน้ำ 4. ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพวาดสี เมื่อปีพ.ศ. 2535 ที่ได้บูรณะซ่อมแซมวิหารครั้งใหญ่ เป็นภาพเรื่องราวพระพุทธเจ้ามหาชาติ 13 กัณฑ์ บนฝาผนังภายในวิหารรอบทั้ง 4 ด้าน 5. กลองหลวงและกลองปี่จ่า เป็นสิ่งที่มีประจำวัดจากศรัทธาของชุมชน ใช้สำหรับการเฉลิมฉลองหรือสมโภชน์อาคารสถานที่สำคัญ และงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน	
10 ปุณณิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
พระครูสมมิตร สมจิตโต เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อปีพ.ศ. 2510 อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ปีพ.ศ. 2518 ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสเมื่อปีพ.ศ. 2524-ปัจจุบัน ได้เลื่อนยศจากพระอธิการมาเป็นพระครูชั้นประทวน ในปีพ.ศ. 2535-ปัจจุบัน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รับผิดชอบงานพัฒนาวัดและชุมชนมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวม 30 กว่าปี	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์ -ทัศนียภาพ
1. ต้นศรีมหาโพธิ์ มีมาก่อนการสร้างวัด อายุเกินกว่า 163 ปี เป็นต้นไม้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา และ	

วัดได้ใช้เป็นที่มาของการตั้งชื่อวัดว่า “โพธิ์ทองเจริญ” (ป่าตึงหลวง)

2. ต้นตาล ต้นไม้ที่ปลูกมาแต่เดิม อายุ 100 กว่าปี

3. ต้นสาละลังกา ปลูกเมื่อปีพ.ศ.2542

4. ต้นโอศกอินเดีย

5. ต้นสัก

6. ต้นลิ้นจี่

7. ต้นมะม่วง

8. หมากนวล

9. พญาไร้ใบ

10. สนฉัตร

11. พญาไร้ใบ

12. ขนุน

13. สะเดา

14. มะพร้าว

15. ปาล์มขวด

16. จำปี-จำปา

17. ลีลาวดี

18. มะกอกน้ำ

19. กฤษณา

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ต้นโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องในการก่อสร้างและการตั้งชื่อวัด และต้นไม้ทั้งหลายต้นปลูกมาในหลายช่วงเวลาพร้อมกับการพัฒนาวัด เช่น ต้นตาล ลิ้นจี่ สัก สาละลังกา โอศกอินเดีย ขนุน ฯลฯ ซึ่งมีความผูกพันกับวัด ส่วนต้นไม้อื่นๆ ได้รับศรัทธาจากประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ เช่น ปาล์มขวด ลีลาวดี มะกอกน้ำ จำปี จำปา หมากนวล ฯลฯ ทัศนียภาพทั่วไป ร่มรื่น ภูมิทัศน์โดยรอบวัด สวยงามเมื่อมองจากถนนใหญ่จะเห็นทุ่งนาเขียวขจี ภายในวัดต้นโพธิ์โดดเด่นและเป็นสัญลักษณ์ของวัดที่ร่มรื่น น่าศรัทธา

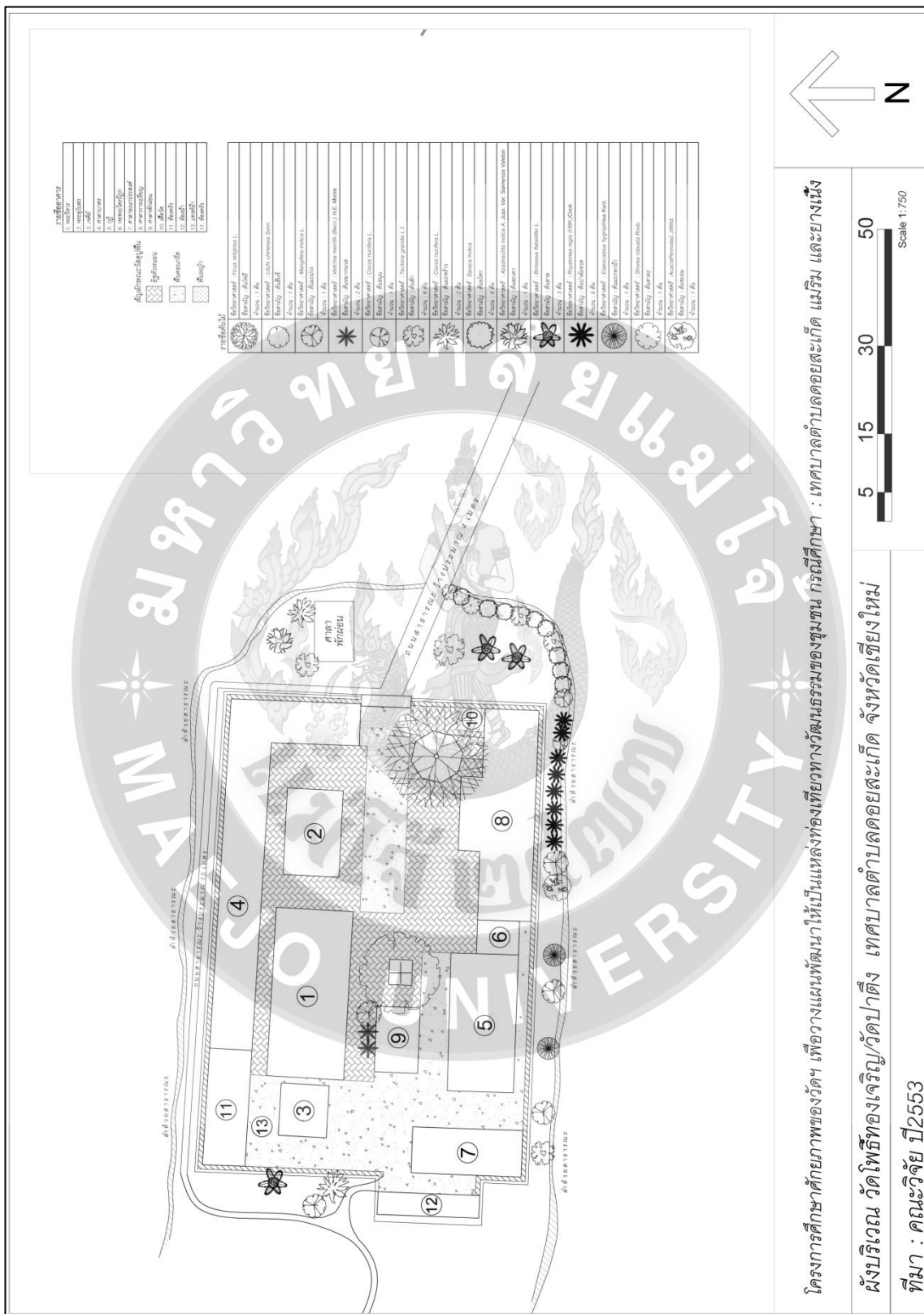
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า >
ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ช่วงวัด/ลานวัด บริเวณต้นศรีมหาโพธิ์ เดิมเป็นลานดินและได้ปรับสภาพเป็นลานอิฐบล็อกล้อมและเท

คอนกรีตในบางส่วน ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2548 รองรับกิจกรรมอเนกประสงค์ งานประเพณีต่างๆ ที่จัดในบริเวณวัด 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม มีต้นโพธิ์ต้นไม้สัญลักษณ์ในพุทธศาสนาอายุนับ 160 กว่าปีที่มามีมาก่อนการสร้างวัด เป็นจุดสังเกต(Landmark) และศูนย์รวมจิตใจในการประกอบกิจกรรมที่สำคัญ เช่น การสืบชะตา สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล บรรยากาศเงียบสงบ ร่มรื่น และเรียบง่าย ล้อมรอบด้วยชุมชนขนาดเล็กและพื้นที่เกษตรกรรมทางด้านทิศใต้ขอวัด สร้างอากาศบริสุทธิ์ ทัศนวิสัยวัฒนธรรมที่สวยงาม และมีคุณค่า มองเห็นได้ระยะไกล	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา และประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุ : กิจกรรมเวียนเทียน ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : กิจกรรมเวียนเทียน ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนกันยายน ทำบุญเปตพลี 12 เป็ง อุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ ถิ่นถั่วสลาท/สลาทกัต เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง การละเล่นปล่อยโคมไฟ และงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรสุ่มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) การทำวัตรเช้า-เย็น 2) ทำบุญตักบาตร 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่ง เป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้	

นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชา และ การอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวชก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

ภาคผนวก 1.3

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 1

1 ชื่อวัด	วัดกู่เสือ
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อ พ.ศ. 2405 อายุ 149 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	บ้านกู่เสือ หมู่ที่ 1 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 50140 ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 3 ไร่ 3 งาน 28 ตารางวา
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2519
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระอธิการสนั่น อภิชาโต
6 ศรัทธาวัตถุ	บ้านกู่เสือ หมู่ 1 ประมาณ 350 ครัวเรือน และหมู่ 5 บางส่วนของตำบลหนอง ผึ้งประมาณ 20 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดกู่เสือ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2405 เดิมชื่อว่า “บ้านปูเสือ” ตำนานเดิมเล่าว่า ก่อนการสร้างวัด ณ บริเวณนี้เคยตั้งอยู่ริมแม่น้ำปิงฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นที่พักของพ่อค้าและผู้คนเดินทางไประหว่างเมืองเชียงใหม่กับเมืองลำพูน มีพระพุทธรูปหนึ่งได้เดินทางมาพักที่แห่งนี ชาวบ้านต่างพากันมากราบไหว้ และนำภัตตาหารมาถวาย เห็นว่าท่านไม่มีอะไรปูนั่ง จึงถอดเสื้อให้ปูนั่ง ต่อมาท่านได้นำชาวบ้านสร้างวัดขึ้น โดยตั้งชื่อว่า “วัดปูเสือ” ซึ่งที่ตั้งริมแม่น้ำปิงเป็นที่ราบลุ่มและอยู่ทางใต้ของเวียงกุมกาม ได้ถูกน้ำท่วมเป็นประจำ สันนิษฐานว่า ครั้งเมื่อน้ำท่วมเวียงกุมกาม วัดจึงถูกน้ำท่วมไปด้วย ประกอบกับเกิดศึกสงครามพม่าทำให้วัดถูกทำลายและร้างไปเป็นเวลานานหลายร้อยปี เมื่อมีคนอพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่ ก็ได้ไปเป็นศรัทธาวัตถุชาว ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และเห็นว่าวัดปูเสือเดิมเหลือแต่ซากปรักหักพังยากเกินกว่าจะบูรณปฏิสังขรณ์ ทั้งยังคงเป็นที่ราบลุ่มอยู่ใกล้ถนนใหญ่ชาวบ้านจึงพากันย้ายมาสร้างที่นี้ ต่อมาพบว่าบริเวณนี้มีกู๋ร้าง(เจดีย์ร้าง) และวิหารเก่าอีกหลังหนึ่ง จึงได้ช่วยกันบูรณะสร้างวัดใหม่โดยสร้างเจดีย์ครอบองค์เดิม รื้อวิหารเก่าแล้วสร้างใหม่ และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดกู่เสือ” ดังได้มีนิทานเล่าต่อกันฟังว่า มีเสือล่าбакทองแก่ตัวหนึ่งถูกนายพรานยิงมาจากบริเวณกู๋แดงแล้วมาตลอดลูกใกล้กับกู๋ร้างก่อนจะตายไป	
8 ปุชนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร ไม่ทราบปีพ.ศ. ที่สร้าง ตามตำนานกล่าวถึงการสร้างวิหารนับตั้งแต่การบูรณะสร้างวัดกู่เสือ	

ซึ่งเป็นวัดที่ได้ย้ายมาที่ตั้งใหม่ อายุประมาณ 140 กว่าปี เดิมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนทรงล้านนา โครงสร้างประกอบด้วยไม้ มีมุขทางขึ้น-ลง 3 ทาง ทางด้านหน้าและด้านข้าง 2 ด้าน มีการบูรณะใหม่ 2 ครั้งนับถึงปัจจุบัน แต่ไม่มีการบันทึกประวัติ ลักษณะเป็นวิหารล้านนาประยุกต์ ปรับให้มีการขึ้น-ลง ด้านหน้าทางเดียว

2. **เจดีย์** จากตำนานการบูรณะวัดร้าง ได้มีการสร้างเจดีย์ครอบทับองค์เดิมเมื่อประมาณปีพ.ศ.2405 ที่มีการบูรณะวัดร้างขึ้นใหม่ ลักษณะเป็นเจดีย์อิฐดินเผาโบราณ ต่อมาเกิดสภาพทรุดโทรมเนื่องจากน้ำท่วมหลายครั้ง จึงได้บูรณะใหม่ในปีพ.ศ. 2527 เป็นแบบปูนปั้นทาสีทอง ภายในบรรจุวัตถุมงคล ข้าวของเงินทอง พระพุทธรูปปางต่างๆ มีฐานกว้าง 3X4 เมตร

3. **อุโบสถ** ในอดีตทางวัดไม่มีอุโบสถ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันได้รับศรัทธาจากประชาชนจัดสร้างอุโบสถขึ้นในปี 2553 ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการออกแบบโดยคุณภัทรภรณ์ คุณบุตร และเตรียมการก่อสร้าง เป็นอุโบสถที่เลียนแบบมาจากวิหารลายคำของวัดพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ กว้าง 8.60 เมตร ยาว 21 เมตร ลักษณะก่ออิฐถือปูนประกอบโครงสร้างไม้ ประดับลายไม้ฉลุและปูนปั้น

4. **หอไตร** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2507 ลักษณะหอไตร 2 ชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูน มีระเบียงล้อมรอบ ได้บูรณะใหม่เมื่อปีพ.ศ. 2517 และดัดระเบียงโดยรอบออก โครงสร้างครึ่งไม้ครึ่งปูนแบบเดิม เป็นที่เก็บพระธรรมต่างๆ และเป็นแหล่งศึกษาธรรมของพระสงฆ์

5. **ศาลาการเปรียญ** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2530 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสองชั้น มีการบูรณะหลังคา 1 ครั้ง เมื่อปีพ.ศ.2538 ใช้ประโยชน์ในการต้อนรับญาติโยม ทำบุญกิจกรรมงานเทศกาลต่างๆ ของชุมชน

6. **กุฏิสงฆ์** เดิมเป็นหอฉันท์ ได้บูรณะปรับปรุงโดยการขยายพื้นที่ใช้สอยให้กว้างขึ้นในปีพ.ศ. 2517 และใช้ประโยชน์เป็นที่พักสงฆ์มาถึงปัจจุบัน ซึ่งในปีพ.ศ. 2553 เป็นต้นไป เจ้าอาวาสได้มีโครงการสร้างกุฏิสงฆ์ขึ้นใหม่ ณ ที่ดั้งเดิมโดยรื้อหลังเก่าแล้วสร้างใหม่เป็นทรงใต้ถุนลักษณะครึ่งไม้ครึ่งปูน 2 ชั้น มีกำแพงเตี้ยล้อมรอบ (อยู่ในระหว่างดำเนินการ)

7. **ศาลาอเนกประสงค์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2548 เป็นอาคารล้านนาแบบร่วมสมัยชั้นเดียว ยกสูงประมาณ 65 เซนติเมตร มีมุขบันไดนาคด้านหน้า โครงสร้างโดยรวมก่ออิฐถือปูน หลังคาปั้นหยา 2 ชั้น ใช้สำหรับเป็นที่ประชุมจัดกิจกรรมต่างๆ ของวัดและชุมชน เป็นที่รวมวัตถุมงคลและพระพุทธรูปจากศรัทธาประชาชน ตลอดจนการบริการ/จำหน่ายวัตถุมงคลต่างๆ

8. **โรงครัว-โรงฉันท์** หลังเดิมไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง เมื่อปีพ.ศ. 2517 ได้ปรับปรุงบางส่วนเป็นกุฏิสงฆ์ และต่อมาได้รื้อสร้างใหม่ในปีพ.ศ. 2535 ณ ที่ดั้งเดิม ลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียวหลังคาจั่วแบบเรียบงาย มีรั้วราวเตี้ยๆ รอบอาคาร

9. **เสื่อวัด/ศาลเจ้าพ่อไวทนต์** ไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง ได้มีการบูรณะมาหลายครั้ง ปัจจุบันเป็นอาคารทรงไทยล้านนากว้างประมาณ 1 เมตร ขนาดกว้างยาว 2.5X2.5 เมตร ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดบริเวณริมรั้วทางทิศใต้ เป็นที่สถิตเจ้าพ่อไวทนต์เพื่อการกราบไหว้เสริมสิริมงคลให้กับวัดและชุมชน จะมีการบวงสรวงเช่น

ไว้ทุกปี

10. หอระฆัง หอทรงสูงสี่ขาแบบประยุกต์ มีฉัตรทองประดับที่กลางยอดหลังคา จากฐานถึงยอดฉัตรสูงประมาณ 9 เมตร ใช้บอกเวลาในการประกอบกิจของสงฆ์ และเหตุการณ์สำคัญให้ชุมชนรับทราบ ในช่วงปลายปีพ.ศ.2553 ได้รื้อถอนและปรับผังบริเวณเพื่อดำเนินการก่อสร้างศาลาพระพุทธรูป ให้เป็นที่เคารพศรัทธาและขอพรแทนที่ตึ๊งหอระฆัง

11. บ่อน้ำ มี 2 แห่งบริเวณแท้งก์น้ำทางทิศเหนือใกล้กับกุฏิระดุก และบริเวณโรงครัวใช้สอยเพื่อการอุปโภค ขุดขึ้นในช่วงมีการบูรณะวัดร้างประมาณ 140 กว่าปีตามอายุการสร้างวัด

12. ประตู-กำแพงวัด ประตูวัดมี 4 ประตู คือ 1) ซุ้มประตูหน้าวัดกว้างประมาณ 4 เมตร ประดับลายปูนปั้น ซุ้มยกฉัตร 2 ชั้น ทาสีเหลืองแดง 2) ประตูด้านข้าง 2 ประตูทางทิศเหนือและทิศใต้ ด้านหลัง 1 ประตูทางทิศตะวันตก ลักษณะเป็นประตูแบบเปิดมีเสาปูนปั้นสองเสาทาสีขาวซ้ายขวาประกอบกำแพงวัด มีประตูเหล็กคัตเปิดปิดอีกครั้ง เป็นทางเข้า-ออกวัดจากย่านพักอาศัยของชุมชนโดยรอบ ส่วนกำแพงวัดต่อเนื่องจากประตูแต่ละด้านลักษณะเป็นผนังฉาบปูนตกแต่งการปั้นที่ส่วนฐานและส่วนแนวกำแพงบน ทาสีขาวและสีแดงที่ผนัง ซึ่งได้มีการบูรณะในปีพ.ศ.2552-2553 บางส่วนด้านหน้าวัดเป็นกำแพงศิลาแลง อยู่ในช่วงการบูรณะปีพ.ศ.2553 และส่วนที่ติดถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน เป็นกำแพงพญานาคลวดลายปูนปั้นสีขาว ขนานทางเข้าวัด อยู่ในช่วงการก่อสร้างปีพ.ศ.2553 นอกจากนี้ยังมีการออกแบบและก่อสร้างป้ายปากทางเป็นลักษณะชุดตุ๊กกระด้างปูนปั้นสีขาวประดับกระจกแววาวสวยงาม สังเกตเห็นได้ง่าย

13. มณฑป/หอพระธาตุ สร้างขึ้นในปีพ.ศ.2553-54 (กำลังดำเนินการก่อสร้าง) เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุให้ประชาชนได้กราบไหว้บูชา เป็นสิริมงคล เป็นมณฑปแบบล้านนาร่วมสมัย สวยงามและสร้างบรรยากาศความศรัทธาในพุทธศาสนา

14. ห้องน้ำ-สุขา สร้างในปีพ.ศ.2552 เป็นอาคารแถวชั้นเดียวก่ออิฐถือปูน มีห้องน้ำแยกชายหญิง จำนวนหลายห้องสำหรับอุบาสกอุบาสิกา มีการปลูกพันธุ์ไม้สร้างความร่มรื่น สวยงามเรียบง่าย

15. แท้งก์น้ำ มีสองแห่งทางทิศเหนือใกล้บ่อน้ำ และทางทิศตะวันตกด้านหลังติดแนวกำแพงวัดบริเวณที่จะสร้างอุโบสถ

16. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรือกู่บรรจุนิธิ บริเวณที่มีจิตวิญญาณ ความเชื่อและศรัทธา สร้างความผูกพันระหว่างชุมชนกับวัด และผู้ที่ล่วงลับ อยู่ใกล้กับบ่อน้ำและแท้งก์น้ำด้านทิศเหนือติดแนวกำแพง และใกล้กับศาลาการเปรียญ มีเจดีย์หรือกู่ของบรรพบุรุษจำนวนมาก ไม่มีการบันทึกประวัติของบริเวณ บรรยากาศศรัทธา เขียวเย็นและสงบ ควรได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มเย็นและสะอาดตา

9 ปุณนิยัตถุและ
จิตรกรรม

อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์

1. พระพุทธรูปสิงห์ 1 และพระพุทธรูปสิงห์ 3 หน้าตักกว้างประมาณ 75 เซนติเมตร เป็นพระพุทธรูป

ทองเหลืองโบราณ อายุ 200 กว่าปี ตามคำบอกเล่าของเจ้าอาวาส แต่ไม่ทราบประวัติ เป็นที่เคารพศรัทธา เพื่อเสริมสิริมงคลชีวิตของชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจสูง

2. พระประธานในวิหาร อายุพร้อมกับการสร้างวิหารเดิม ประมาณ 148 ปี เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น แบบโบราณปางสะดุ้งมาร 3 องค์ และปางสมาธิ 1 องค์ นอกจากนี้มีพระพุทธรูปองค์อื่นๆ อีกหลายองค์ ที่ประดิษฐานรายรอบองค์ประธาน ได้แก่ พระพุทธรูปหล่อทองเหลืองปางรำพึง ปางห้ามมาร พระพุทธรชินราช เป็นต้น

3. พระพุทธรูปในศาลาการเปรียญ มีพระพุทธรูปหลายลักษณะและขนาดที่ได้รับจากเจ้าศรัทธา จะมีประชาชนเข้าไปกราบไหว้ในโอกาสต่างๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล

4. พระพุทธรูปในศาลาอเนกประสงค์ มีพระพุทธรูปหลายลักษณะและขนาด ที่ไม่สามารถสืบประวัติ ได้ รวมถึงพระธาตุแก้วจากสถานที่สำคัญต่างๆ ที่ได้รับจากเจ้าศรัทธาจำนวนมาก จะมีประชาชนเข้าไปกราบไหว้ในโอกาสต่างๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล

5. รอยพระพุทธรูปจำลองหินอ่อนสีเขียว ตั้งอยู่ในวิหาร ขนาดประมาณ 65X65 เซนติเมตรได้รับจากเจ้าศรัทธาโดยไม่มีบันทึกประวัติ เป็นที่เคารพสักการบูชาของประชาชน

6. สัตภัณฑ์โบราณ มีอาสนะสงฆ์หรือธรรมมาสนะแบบต่างๆ ที่วางเครื่องอรรถบริวารในพิธีการทางสงฆ์ ในวาระและโอกาสสำคัญ เช่น เทศมหาชาติ ฯลฯ เป็นเครื่องเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน และมีคุณค่าทางจิตใจสูง

7. รูปปั้นอดีตเจ้าอาวาส 2 รูป ที่มีคุณูปการในการพัฒนาวัด คือ พระพระครูอินทสรธรรม และ พระครูสมุห์อ่อนเรือน ญาณวโร จัดเป็นวัตถุมงคลในทางสัญลักษณ์เพื่อรำลึกถึงบุคคลสำคัญของวัด

8. พระพุทธรูปปางปฐม สร้างขึ้นในปีพ.ศ.2553 (อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง) คือ รูปปูนปั้นพระกกุสันธะ ประดิษฐานใต้ต้นโพธิ์บริเวณด้านหน้าวัด เป็นพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้าองค์แรก ในทั้งหมด 5 องค์ (หมายถึง พระพุทธรูปพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ที่ตรัสรู้ในภพที่ปัจจุบันนี้ คือ พระกกุสันธะ พระโกนาคมนะ พระกัสสปะ พระโคตรมะ และพระเมตเตยยะ หรือพระศรีอริยเมตไตรย์) แสดงถึงสัญลักษณ์แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ใต้ต้นโพธิ์ ชื่อ ไม้ซีก ทรงแสดงปฐมเทศนา คือ พระธรรมจักร ณ มฤคทายวัน

9. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร เป็นภาพเขียนสีเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ และเรื่องพระเวสสันดร ไม่มีบันทึกประวัติการวาดภาพ

10 ปุชนิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ

1. พระพระครูอินทสรธรรม เจ้าคณะอำเภอสารภี ฝ่ายสาธารณูปการ
2. พระอธิการสนั่น อภิชาโต เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน
3. นายปิ่น-นางป่า ธาระระ อุบาสก อุบาสิกาผู้อุปถัมภ์วัด

4. นายจันทร์ เทพกัญญา ไวยากรณ์	
5. นายเป็ง ต้นติ้ว มัคณายก	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติและต้นไม้ใหญ่	ชื่อ / อายุ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นโพธิ์ มี 2 ต้น ต้นแรกอายุ 30 ปี บริเวณที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางปฐมด้านหน้าวัด และต้นที่สองอายุ 10 กว่าปี บริเวณซุ้มประตูวัด ติดกับสถานที่ก่อสร้างมณฑป/หอพระธาตุ 2. ขนุน อายุ 100 กว่าปี บริเวณเจดีย์พระธาตุ 3. ต้นตาล อายุ 100 กว่าปี บริเวณลานหน้าวัด 4. ลำไย อายุ 60 กว่าปี 5. พิกุล อายุ 30 กว่าปี 6. ทองหลางดำ ปลูกเมื่อปีพ.ศ.2548 ด้วยศรัทธาชาวบ้านนำต้นไม้ที่โตแล้วมาปลูก 7. หูกวาง 8. สาละลังกา 9. กระทิ้ง / สารภี 10. จำปี 11. ปืบทอง 12. ทองกวาว 13. ใต้น้ำเต้า 14. ปาล์มขวด 15. สัก 16. ทรงบาดาล 17. สุนแพง 18. แคนา 19. มะยม 20. บัวสวรรค์ 21. ไทรย้อยใบแหลม / ไทรใบยาว 22. ไทรตัดแต่งรูปทรง 23. ชมพู 24. ชงโค 25. หมากรับ 26. หมากรูด	

คุณค่า - ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ต้นไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ได้แก่ ต้นโพธิ์ สาละลังกา หลายต้นปลูกมาพร้อมกับการสร้างวัดและการพัฒนาวัดในอดีต เช่น ต้นตาล พิกุล ลำไย ขนุน ฯลฯ เป็นต้นไม้เก่าแก่ที่ผูกพันกับวัด ส่วนต้นไม้อื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ลาน/ช่วงวัดด้านหน้าวิหาร เป็นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่พัฒนามาพร้อมกับการสร้างวัด เดิมเป็นลานดิน ปัจจุบันพัฒนาเป็นลานพื้นคอนกรีตตรงกลางลานและปูอิฐบล็อกโดยรอบ ทำหน้าที่เป็นทางเข้าและลานกิจกรรมในเทศกาลงานประเพณีต่างๆ และจอดรถเมื่อมีผู้มาเยี่ยมชม คุณค่า - ประวัติศาสตร์ - ทัศนียภาพ ร่มรื่น สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีและวิถีชีวิต ภูมิอากาศที่โล่งให้รู้สึกสบาย มีวิหารและซุ้มประตู เป็นจุดเด่นมองเห็นได้ระยะไกล 2. ลาน/ช่วงวัดด้านหลังวิหาร-เจดีย์ เป็นลานโล่งปูอิฐบล็อกทั้งบริเวณ ทำหน้าที่เป็นทางเข้าของชุมชนด้านหลัง และลานกิจกรรมในเทศกาลงานประเพณีต่างๆ การจอดรถและบริการอื่นๆ มองเห็นเจดีย์เป็นจุดเด่นทำให้เกิดบรรยากาศภูมิทัศน์ที่น่าศรัทธา 3. ลานกีฬาและสวนสุขภาพหน้าวัด ลานโล่งสำหรับชุมชนในการออกกำลังกายและนันทนาการต่างๆ การพักผ่อน และการเล่นของเด็ก ๆ เป็นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่พัฒนาโดยความร่วมมือจากองค์กรบริหารส่วนตำบลและชุมชน มีความเป็นมากับการพัฒนาวัด มีความร่มรื่น สร้างบรรยากาศวิถีชีวิตชุมชน การมีส่วนร่วม การพักผ่อน มีกำแพงนาคนและซุ้มประตู เป็นจุดเด่น 4. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม เป็นวัดที่อยู่ในย่านชุมชนและใกล้ถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน จึงมีบรรยากาศแบบวัดบ้าน เข้าถึงง่ายมีชีวิตชีวา ร่มรื่น สร้างบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมสีเขียว วัฒนธรรม กิจกรรมและวิถีชีวิต	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อนเจดีย์ทราย และแห่ไม้คำโพธิ์	

เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา และประเพณีสงฆ์พระธาตุ โดยนิมนต์หัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธรูปและรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) มิถุนายน ประเพณีสงฆ์พระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ กินกล้วยสลาก/สลากัด เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง การตกแต่งซุ้มประตู การจุดประทีป และประเพณีลอยกระทง	นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น 2) ทำบุญตักบาตร 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่ต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
1. กิจกรรมบูชาวัตถุมงคลและการดูดวงชะตา โดยศรัทธาของประชาชนที่มีต่อวัดและพระเกจิอาจารย์ จึงมีผู้มาบูชาวัตถุมงคลและดูดวงชะตาจำนวนมากในแต่ละวัน เป็นวิถีทางวัฒนธรรมและความเชื่อ สร้างรายได้และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีชีวิต 2. กิจกรรมนำเที่ยว เนื่องจากที่ตั้งวัดติดกับถนนใหญ่ เข้าถึงสะดวก ประกอบกับความร่มรื่น สวยงามของวัดทำให้เทศบาลกำหนดเป็นสถานที่หนึ่งในโครงการกิจกรรมนำเที่ยวชุมชนอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดโดย	

องค์การบริหารส่วนตำบลยางเนิ้งในช่วงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ และวันสงกรานต์ (วันขึ้นปีใหม่ของชาวล้านนา) นอกจากนี้สามารถเป็นจุดแวะของนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินจับจ่ายซื้อของในโครงการกิจกรรม “ถนนสายวัฒนธรรม” ที่จัดขึ้นในทุกวันเสาร์ เป็นวิถีทางวัฒนธรรมแบบร่วมสมัย ที่ต้องการความสะดวกสบาย เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งวัฒนธรรม ที่สร้างรายได้และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีชีวิต	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 2

1 ชื่อวัด	วัดเวฬุวัน / ปันเจียง
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างปีพ.ศ.2451 อายุ 103 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	ตั้งอยู่เลขที่ 114 หมู่ 2 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2501 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูสัทธาโสภณ(หลวงปู่ครูบาอ้าย โสภณ)
6 ศรัทธาวัตถุ	ชุมชนหมู่ที่ 2 และ 3 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 380 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด

วัดเวฬุวัน เป็นวัดที่มีประวัติมายาวนาน เมื่อนับถึงกาลปัจจุบันนี้วัดเวฬุวันมีอายุ 102 ปี(2553) ล่วงมาแล้ว วัดเวฬุวันมีช่วงของการพัฒนาวัดที่สำคัญอยู่ 3 ช่วงด้วยกัน คือ

ช่วงที่ 1 ช่วงเริ่มต้นสร้างวัด ในสมัยของครูบาสมุห์แก้ว คุณธมฺโม (เจ้าอาวาสรูปที่ 1)

ช่วงที่ 2 ช่วงบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด และพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ ในสมัยของ ครูบาขัตติยะ (ก้อนแก้ว ขตุติโย) เจ้าอาวาสรูปที่ 2

ช่วงที่ 3 ช่วงสืบสานงานด้านพุทธศาสนาซึ่งอยู่ในช่วงปัจจุบันนี้ ในสมัยของหลวงปู่พระครูสัทธาโสภณ (อ้าย โสภณ) เจ้าอาวาสรูปที่ 3

วัดเวฬุวัน เดิมมีหลายชื่อด้วยกันเพราะได้ย้ายไปหลายสถานที่เพื่อให้เหมาะสมแก่การตั้งวัด ดังที่ส.ท.สิงห์คำ แสงหล้า ได้ฟังคำบอกเล่าจากพ่ออุ้ยน้อยหน้อย แสงหล้า ซึ่งมีศักดิ์เป็นปู่ได้เล่าให้ฟังว่า

“...จุดเริ่มต้นของวัดเวฬุวัน เริ่มต้นจากสมัยครูบาสมุห์แก้ว คุณธมฺโม สมัยนั้นพ่ออุ้ยน้อยหน้อยได้เคยบวชเป็นสามเณรร่วมกับครูบาสมุห์แก้วที่วัดหัวหนอง ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของบ้านโป่งแห้ง ปัจจุบันอยู่ใน ม.7 ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นได้ย้ายจากวัดหัวหนองมาที่วัดเชียงยืนได้และวัดปันเจียง ซึ่งเป็นที่ธรณีสถิตของวัดเวฬุวันในปัจจุบัน และได้ย้ายจากวัดปันเจียงมาตั้งวัดใหม่ชื่อว่า “วัดป่าหนาด” อยู่ช่วงหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันวัดป่าหนาดอยู่ใน ม.2 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จากวัดป่าหนาดก็ย้ายมาอยู่ที่วัดเวฬุวัน ณ ปัจจุบันนี้ ซึ่งอยู่ห่างจากวัดป่าหนาดประมาณ 300 เมตรเท่านั้น...”

สำหรับ “วัดปันเจียง” ห่างจากที่ตั้งวัดในปัจจุบันไปทางทิศตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตร ปัจจุบันนี้สถานที่ดังกล่าวเป็นธรณีสถิตของวัดเวฬุวัน มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่เศษ จากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่หลายท่านบอกว่า วัดปันเจียง ก่อนหน้านี้นี้ประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว ตั้งอยู่ห่างจากที่ธรณีสถิตไป

ทางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร ชื่อว่า “วัดเชียงยืนใต้” แต่สถานที่ดังกล่าวเป็นที่ลุ่มมักจะมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน จึงได้ย้ายมาหาที่ใหม่ จะเป็น พ.ศ. เท่าไรนั้นไม่อาจจะทราบแน่นอนได้ เมื่อเริ่มทำการก่อสร้างนั้น ชาวบ้านได้ขุดพบเงินเจียงหรือเงินจินโบราณ จำนวน 1,000 เจียง พร้อมทั้งพระเครื่องอีกเป็นจำนวนมากฝังอยู่ใต้ดิน ต่อมาเมื่อสร้างวัดเสร็จแล้วจึงให้ชื่อวัดใหม่ว่า “วัดปันเจียง”

ต่อมาในปี พ.ศ.2451 พระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ ข้าหลวงพิเศษมณฑลพายัพ ได้ริเริ่มโครงการขยายทางเชื่อมจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน และให้ชาวบ้านปลูกต้นยางไว้ 2 ข้างทาง เพื่อกำหนดเขตอำเภอสาร์ภี อีกทั้งยังทำให้ถนนรุ่มรื่นเป็นเอกลักษณ์ของถนนสายสารภีอีกด้วย ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ทางจะต้องออกมาปลูกต้นยางครบครัวละ 1 ต้น และจะต้องหมั่นดูแลรักษาให้ดี ผู้ใดสามารถดูแลรักษาดีจนต้นไม้เจริญเติบโตไม่ล้มตาย ก็จะได้รับรางวัลถ้วยรางวัลประจำปีคนละ 4 บาท ซึ่งในสมัยนั้นถือเป็นจำนวนเงินที่มากพอค

ในปีเดียวกันนั่นเอง ครูบาสมุห์แก้ว คุณชมโม พร้อมด้วยคณะศรัทธาวัดปันเจียงได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่า ต่อไปวัดแห่งนี้จะอยู่ไกลถนน การไปมาไม่สะดวกและจะยากแก่การพัฒนา ประกอบกับพื้นที่ของวัดมีน้อยเพียง 1 ไร่เศษเท่านั้น ด้วยสายตาที่ยาวไกลของบรรพชนเหล่านี้ โดยการนำของครูบาสมุห์แก้ว คุณชมโม จึงได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่า ให้ออกมาสำรวจหาสถานที่เพื่อก่อสร้างวัดใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของพ่ออุ้ยน้อยหน้อยที่ได้เล่าให้ ส.ท.สิงห์คำ แสงหล้า ฟังว่า

“...สาเหตุที่ย้ายวัดจากวัดปันเจียง มาที่วัดป่าหนาด และย้ายมา ณ ที่ตั้งวัดปัจจุบันนี้เพราะว่า ขณะนั้นถนนสายสารภีกำลังเริ่มสร้าง ครูบาสมุห์แก้ว จึงเล็งเห็นถึงการคมนาคมที่สะดวกสบาย และความเหมาะสมในการพัฒนาวัดให้เจริญยิ่งขึ้น จึงได้ย้ายวัดมาตั้ง ณ วัดเวฬุวันในปัจจุบัน...”

และเมื่อชาวบ้านได้ทราบว่าครูบาสมุห์แก้ว จะย้ายวัดออกมาอยู่ใกล้ ๆ กับบ้านของตนต่างก็พากันบริจาคที่บ้างมาช่วยลงป่าไม้บ้าง และไม่นานก็ได้พื้นที่กว้างหลายสิบไร่สำหรับการสร้างวัดใหม่ และได้ย้ายออกมาสร้างวัดใหม่ เมื่อวันอังคารที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2451 หรือจุลศักราช 1270 ตรงกับเดือน 8 เหนือ แรม 12 ค่ำ ณ ที่ตั้งวัดปัจจุบัน ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 114 หมู่ 2 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดดวงดี” แต่ต่อมาไม่นานครูบาท่านได้พิจารณาเห็นว่า ภายในบริเวณวัดมีกอไผ่เกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก จึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดเวฬุวัน” เพื่อให้เหมาะสมกับที่ตั้งวัด และได้ใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน

8 ปุชนียสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. วิหาร สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2535 เป็นสถาปัตยกรรมแบบล้านนาร่วมสมัย โดยยกได้สูงเพื่อกิจกรรมอเนกประสงค์และชั้นบนเป็นวิหารแบบมีระเบียงล้อมรอบ เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของสงฆ์ และฆราวาส เช่น การเวียนเทียน การเทศนาธรรม การมาสักการบูชา ฯลฯ ที่ตั้งเดิมเป็นวิหารหลังเก่าและศาลาบาตร สร้างขึ้นในสมัยพระครูขัดติยะปีพ.ศ.2490 เป็นสถาปัตยกรรมแบบ

ล้านนาเดิม โครงสร้างไม้ผสมปูนหลังคาชั้นเดียว ประดับหน้าบรรณด้วยไม้สักกลุลวดลาย ได้ชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา จึงรื้อถอนสร้างวิหารขึ้นใหม่ โดยออกแบบให้มีการใช้สอย และประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้หลากหลาย ลักษณะเป็นอาคารสองชั้น ด้านล่างเป็นโถงโล่ง และมีห้องอเนกประสงค์ด้านติดแนวกำแพงวัด ตัววิหารอยู่ด้านบน ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบล้านนาโครงสร้างก่ออิฐถือปูน มีบันไดนาคจากพื้นลานหน้าวัดขึ้นสู่ชั้นสองด้านหน้าวิหาร หน้าบรรณประดับลวดลายปูนปั้นสีทอง หลังคาซ้อน 3 ชั้น ยกช่อฟ้าประดับใบระกาและหางหงส์รูปพญานาค 2 ช่วงระดับ ประดับคันทวยที่เชิงชายหลังคา และส่วนกลางหลังคายกฉัตรทองเจ็ดชั้น สร้างระเบียงโดยรอบวิหาร และมีศาลาที่ตั้งพระพุทธรูปที่มุมทั้ง 4 มุม และมีชานเป็นคาคพาคกว้างลดระดับจากตัววิหารทางทิศเหนือไว้ใช้สอยอเนกประสงค์ ประกอบด้วยห้องน้ำ 4 ห้อง ส่วนด้านหลังวิหารสร้างเป็นหอพระไตรปิฎก 2 ชั้น ที่มีพระพุทธรูปปางมารวิชัยประทับอยู่ชั้นล่าง และมีบันไดทางเดินลงชั้น 1 ของวิหารสู่เจดีย์ธาตุ และไปอุโบสถในบริเวณติดกัน

2. **เจดีย์ องค์เดิมสร้างขึ้นในสมัยพระครูขัตติยะ (เจ้าอาวาสรูปที่ 2) พร้อมกับการสร้างวิหารเมื่อปีพ.ศ. 2490 เป็นเจดีย์แบบล้านนาสีขาวที่มีส่วนฐานและช่วงกลางรูปทรงสี่เหลี่ยม ย่อมุมขึ้นไปสู่ส่วนบนรูปทรงระฆัง ต่อด้วยยอดปติ ตัวเจดีย์ตกแต่งกระเจกสีที่หาได้ยากในปัจจุบัน ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ในสมัยพระครูอ้าย โสภโณ(เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน) โดยสร้างครอบองค์เดิม เมื่อปีพ.ศ. 2549 พร้อมกับการสร้างอุโบสถหลังใหม่ ซึ่งมีการตกแต่งเพิ่มเติมปูนปั้นสีทองและยกฉัตรทอง 5 ชั้นเป็นจัตุรมุขทั้ง 4 ด้าน และปรับแต่งส่วนย่อมุมถึงรูปทรงระฆังให้เป็น 8 เหลี่ยม ที่ยอดปลียกฉัตรทอง 7 ชั้น และส่วนฐานมีระเบียงก่อผนังสูง 80 เซนติเมตร เปิดช่องลมรูปกากบาทโดยรอบ และมีทางเข้า 4 ด้าน เป็นประตูสิงห์คู่ขนาดเล็ก สวยงาม ประณีต สามารถเดินได้โดยรอบส่วนฐานเจดีย์ในการประกอบศาสนกิจต่างๆ**

3. **อุโบสถ เดิมสร้างเมื่อปีพ.ศ.2503 ในสมัยพระครูขัตติยะ เป็นโครงสร้างไม้ผสมปูนส่วนฐาน บันไดนาคด้านหน้า หน้าบรรณแบ่งเป็นช่องสี่เหลี่ยม เครื่องลายของทำแบบเรียบง่าย ประดับลายลวดไม้สักแบบล้านนาโบราณ หลังคาซ้อน 3 ชั้น ประดับช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์ 2 ช่วงระดับ มีสภาพทรุดโทรมต่อมาในปีพ.ศ.2549 พระครูอ้าย โสภโณ ได้รื้อถอนแล้วสร้างใหม่เป็นโครงสร้างก่ออิฐถือปูนประดับลวดลายปูนปั้นสีทองที่บันไดนาค ประตู หน้าต่าง และหน้าบรรณ หลังคาซ้อน 2 ชั้น ปูกระเบื้องลอนเล็กสีแดง ประดับช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์ 2 ช่วงระดับ**

4. **ศาลาการเปรียญ / ศาลาบำเพ็ญบุญ** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนขนาดใหญ่แบบล้านนาประยุกต์ 2 ชั้น ลักษณะโถงโล่งทั้ง 2 ชั้น ใช้ประกอบกิจกรรมในการมาบำเพ็ญบุญของอุบาสก อุบาสิกา นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยชั้นคาคพาคสร้างหอพระพุทธรูป 1 หลัง สำหรับบูชากราบไหว้และเป็นสิริมงคล

5. **หอพระไตรปิฎก** หอพระไตรเดิมสร้างในสมัยพระครูขัตติยะ บริเวณที่ติดกับสวนตาล ซึ่งยังอนุรักษ์ไว้ เพื่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน อายุประมาณ 75 ปี(2554) ส่วนหอพระไตรใหม่ สร้าง

เมื่อปีพ.ศ.2547 ทางด้านหลังวิหารชั้นบน โครงสร้างก่ออิฐถือปูน 2 ชั้นขนาด 5 X 5 เมตร มีระเบียงโดยรอบหอ ชั้นล่างประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ชั้นบนเก็บพระธรรมคัมภีร์ต่างๆ หลังคายกข้อฟ้าใบระกาและประดับหางหงส์แบบเดียวกันกับวิหารแต่ยกซ้อน 2 ชั้น

6. หอระฆัง / แท่งก้นน้ำ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2515 อาคารสูงก่ออิฐถือปูน 3 ชั้น ขนาดประมาณ 5X5 เมตรชั้น 1-2 คัดแปลงเป็นกุฏิสงฆ์ ชั้น 3 เป็นที่เก็บน้ำเพื่อการอุปโภค ชั้นบนสุดเป็นหอระฆัง แบบเปิดโล่งประดับด้วยผ้า幔 4 ด้าน หลังคาจัตุรมุขย่อส่วน 3 ชั้นต่อด้วยรูปทรงระฆังและปลียอดแบบเจดีย์ ใช้บอกเวลาในการประกอบกิจของสงฆ์ และเหตุการณ์สำคัญให้ชุมชนรับทราบ

7. กุฏิสงฆ์/กุฏิคิยาณสูตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2513 อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ทรงไทยล้านนาร่วมสมัย หลังคาปั้นหยาแบบเรียบง่าย ทาสีขาว ขนาด 8X12 เมตร และยังมีกุฏิสงฆ์ขนาดเล็กด้านทิศใต้ติดแนวกำแพงวัด 1 หลัง

8. สำนักงานศูนย์เผยแพร่ธรรม สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นอาคารชั้นเดียวแบบเรียบง่าย ตั้งอยู่ด้านหน้าวิหารเอื้องทางทิศเหนือ ใช้เป็นสถานที่ติดต่อประสานงานด้านการศึกษาและเผยแพร่พระธรรม การจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับศรัทธาวัตรและประชาชน

9. ศาลาทรงไทยล้านนา สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 บริเวณด้านหน้าศาลาการเปรียญ เพื่อเป็นส่วนขยายพื้นที่การประกอบกิจกรรมบำเพ็ญบุญและอเนกประสงค์อื่นๆ

10. โรงครัว เดิมเป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ส่วนโครงสร้างฐานก่อปูนแต่สภาพทรุดโทรม จึงบูรณะสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2519 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว หลังคากระเบื้องลอนไม่มีสี

11. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรืออุโบสถจุฬารัตน์ บริเวณที่มีจิตวิญญาณ ความเชื่อและศรัทธา สร้างความผูกพันระหว่างชุมชนกับวัด และผู้ที่ล่วงลับ เพื่อการรำลึกถึงและการเซ่นไหว้ในโอกาสสำคัญ อยู่ด้านข้างอุโบสถทางทิศเหนือติดแนวกำแพงวัด

12. ศาลเสี้ยววัด สร้างปีพ.ศ.2451 พร้อมกับการสร้างวัด เป็นศาลขนาดเล็กยกพื้นสูงแบบเรียบง่าย ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างอุโบสถเอื้องไปทางด้านหลังติดแนวกำแพงวัดต่อเนื่องจากอุโบสถจุฬารัตน์ เป็นที่สักการบูชาและประกอบพิธีกรรมบวงสรวงเซ่นไหว้ประจำทุกปี เป็นศาสนสถานที่มีความผูกพันกับวัด ตามรากฐานของความเชื่อที่ว่าสถานที่ใดๆ ก็ตามจะต้องมีเจ้าบ้านเฝ้าดูแล

13. บ่อน้ำ มี 5 บ่อ บ่อที่ 1 และ 2 อยู่บริเวณด้านหน้าหอระฆังและสวนตาล อายุ 103 ปี(2554) เป็นบ่อเดิมสมัยสร้างวัดไม่ได้ใช้งานแล้วแต่ยังอนุรักษ์ไว้ เนื่องจากความเชื่อที่ว่าห้ามถมบ่อหรือปิดปากบ่อเด็ดขาด จะทำให้ไม่เจริญและมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นต่างๆ นานา บ่อที่ 3 ขุดมา 10 กว่าปี อยู่ที่โรงครัวขุดขึ้นเพื่อการใช้งานที่โรงครัว ปัจจุบันติดตั้งเครื่องสูบน้ำไว้ใช้อเนกประสงค์ บ่อที่ 4 ขุดมา 40 กว่าปี อยู่ที่บริเวณลานด้านข้างกุฏิเจ้าอาวาสด้านประตูทางออกทิศใต้ ใช้สำหรับการรดน้ำต้นไม้และการอุปโภคของสงฆ์ที่พำนักบริเวณนี้ บ่อที่ 5 ขุดมา 60 กว่าปี อยู่ทางด้านหน้าวัดติดแนวกำแพงและศาลาการเปรียญหรือศาลาบำเพ็ญบุญ ติดตั้งระบบสูบน้ำสำหรับการใช้สอยในศาลาบำเพ็ญบุญ

14. ประตู/กำแพงวัด ประตูและกำแพงวัดสร้างเมื่อปีพ.ศ.2517 ประตูวัดมี 5 ประตู ประตูที่ 1 ด้านหน้าวัดทิศตะวันออก เป็นประตูสิงห์คู่ยืนอยู่บนหัวเสาศิลาแลงสูง 2 เมตร ประตูกว้าง 4 เมตร ตัวสิงห์ก่อสร้างด้วยปูนปั้นสีขาวตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีเหลืองและแดง ประตูที่ 2 และ 3 ทางทิศเหนือด้านหลังและทิศใต้ด้านข้างวัด เป็นประตูสิงห์คู่แบบเดียวกันกับประตูด้านหน้าวัดแต่ตัวสิงห์จะเล็กกว่าประตูกว้าง 3 เมตร ประตูที่ 4 เป็นซุ้มประตูเล็กช่องเปิดด้านข้างกำแพงทางทิศเหนือติดกับสำนักงานเผยแพร่ธรรมช่วงเสาศิลาแลงกว้างประมาณ 2 เมตร และประตูที่ 5 ประตูปากทางเข้าวัดเป็นซุ้มประตูโงง อยู่ในระดำนเนินการก่อสร้างปีพ.ศ.2553 ส่วนกำแพงวัดสร้างด้วยศิลาแลงสูง 2 เมตร ยกเว้นด้านหน้าวัดสูง 1 เมตรและต่อด้วยรั้วโปร่งอีก 60 เซนติเมตร ปัจจุบันทาสีขาว และมีการก่อสร้างเพิ่มเติมปรับเปลี่ยนเป็นกำแพงสูง 15. ห้องน้ำ-สุขา มี 3 แห่ง แห่งที่ 1 บริเวณด้านหลังหอรบขัง เป็นอาคารแถว 2 หลังติดกัน ประกอบด้วยห้องน้ำห้องสุขาหลายห้องสภาพทรุดโทรมใช้สอยสำหรับพระสงฆ์ แห่งที่ 2 ที่ด้านข้างวิหารชั้น 1 และชั้น 2 ชั้นละ 3 ห้องสร้างในปีเดียวกันกับการสร้างวิหาร ใช้สอยสำหรับพระสงฆ์และฆราวาสโดยแยกห้องที่ชัดเจน แห่งที่ 3 สร้างขึ้นใหม่เมื่อปีพ.ศ.2552 จำนวน 8 ห้อง สำหรับฆราวาสทั่วไป 16. แท็งก์น้ำและระบบกรองน้ำ สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นแท็งก์น้ำสำหรับชุมชนและวัดใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคประกอบด้วยแท็งก์น้ำ ระบบกรองน้ำ และการจ่ายน้ำใช้ที่มีประสิทธิภาพ 17. สวนรวมพันธุ์ไม้และต้นตาล บริเวณสวนรวมพันธุ์ไม้ด้านข้างศาลาการเปรียญ ที่มีต้นตาลอายุนับร้อยกว่าปีจำนวนมากโดดเด่นและมองเห็นได้ระยะไกล สร้างความร่มรื่น และสภาพแวดล้อมทางสถาปัตยกรรมของอาคารสถานที่ มีพันธุ์ไม้จำนวนมากที่ได้รับสรัทธาจากประชาชนมาปลูกไว้ร่วมกัน	
9 ปุชนิยัตถุและจิตรกรรม	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระประธานในวิหาร พระพุทธรูปหล่อทองสัมฤทธิ์ปางมารวิชัย สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวิหารใหม่เมื่อปีพ.ศ.2535 ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 1.2 เมตร สูงจากฐานบัวถึงยอดเศียรองค์พระประมาณ 1.8 เมตร เป็นพระประธาน และพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 1 เมตร สูงจากฐานบัวถึงยอดเศียรองค์พระประมาณ 1.5 เมตร อีกหนึ่งองค์ประทับด้านล่าง และพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ปางสมาธิ 2 องค์ ปางมารวิชัยอีก 3 องค์ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 85 เซนติเมตร สูงจากฐานบัวถึงยอดเศียรองค์พระประมาณ 1.2 เมตร วางประกอบองค์พระประธานด้านบนและด้านล่าง นอกจากนี้ในปีพ.ศ.2550 ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา วันที่ 5 ธันวาคม 2550 ทางวัดโดยท่านพระมหาณรงค์ จิตฺตพฺพณฺโน รองเจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน (ประธานศูนย์เผยแผ่ธรรมวัดเวฬุวัน) ได้จัดสร้างพระพุทธรูปสี่หิรัญมณฑลปางหนึ่ง หรือ พระเจ้ายงคำ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองล้านนาไทยมาแต่โบราณกาล เป็นที่เคารพสักการบูชา และอัญเชิญเป็นพระประธานในการแห่สรงน้ำพระในช่วงปีใหม่และในโอกาสที่เป็นสิริมงคลต่างๆ ได้	

ประดิษฐ์ฐานไว้ที่วิหารนี้ ส่วนด้านนอกวิหารที่ระเบียงทั้ง 4 ด้าน จะมีพระพุทธรูปประดิษฐ์ฐาน ณ ศาลาทั้ง 4 มุม แก่พระพุทธรูปชินราช พระสังขยา พระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตร 2. พระประธานในอุโบสถ พระพุทธรูปเก่าแก่จากอุโบสถหลังเดิมก่อนการบูรณะใหม่ อายุ 100 กว่าปี หากดูได้ยาก เป็นที่เคารพศรัทธาเพื่อเสริมสิริมงคลของชุมชน มีคุณค่าทางศิลปกรรมและทางจิตใจ 3. พระประธานในหอพระไตรปิฎก พระพุทธรูปปูนปั้นเก่าแก่จากวิหารเดิมปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ 1.5 เมตร สูงจากฐานบัวถึงยอดเศียรองค์พระประมาณ 2 เมตร ฐานบัวประดับด้วยกระจกสีแบบโบราณ หากดูได้ยากในปัจจุบัน 4. พระประธานในศาลาการเปรียญ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 พร้อมกับการสร้างศาลาการเปรียญ มีพระพุทธรูปปางมารวิชัย 1 องค์ ประดิษฐ์ฐานที่ห้องโถงชั้นหนึ่ง พระพุทธรูปปางสมาธิ 3 องค์ ประดิษฐ์ฐานที่ห้องโถงชั้นสอง และที่ศาลาชั้นดาดฟ้า 1 องค์ 5. จิตรกรรมฝาผนังในวิหารและในศาลาการเปรียญ เป็นภาพจิตรกรรมเขียนสีเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ และพระเวสสันดรชาดก เขียนขึ้นในปีที่สร้างวิหารและศาลาการเปรียญใหม่ พ.ศ. 2535 และ 2540 โดยศิลปินชาวลำพูน 6. สัตถภัณฑ์ อาสนะสงฆ์หรือธรรมมาสนะแบบต่างๆ เป็นสิ่งที่มีประจำวัดในการประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ มีทั้งแบบใหม่และแบบเก่า เช่น การเทศน์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การเทศน์มหาชาติ ฯลฯ และสัตถภัณฑ์ สำหรับวางเครื่องอรรถบริวารในพิธีการทางสงฆ์โอกาสต่างๆ 7. นักร้อง / กลองหลวง / กลองปี่ / กลองปี่เป่า เป็นวัตถุศิลป์ที่มีประจำวัดสำหรับการเฉลิมฉลอง การต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง เช่น งานปอยหลวง งานเทศน์มหาชาติ งานทอดผ้าป่า งานทอดกฐิน หรืองานเทศกาลประจำปี ฯลฯ มีทั้งของเก่าโบราณและที่ได้รับศรัทธามาใหม่ เป็นสิ่งเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน มีคุณค่าทางศิลปกรรมและจิตใจ ในอดีตวัดจะจัดสร้างขึ้นโดยช่างหรือ สล่าชาวบ้าน ปัจจุบันจะมีศรัทธาจากประชาชนจัดหาถวาย	
10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. ครูบาสมุห์แก้ว คุณธมฺโม (เจ้าอาวาสรูปที่ 1) ช่วงเริ่มต้นสร้างวัด ครูบาสมุห์แก้ว ฉายา คุณธมฺโม เป็นผู้นำศรัทธาย้ายออกมาตั้งวัดใหม่ในที่ปัจจุบันดังประวัติที่ได้กล่าวมา ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดปันเจียงใหม่รูปที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2451 - พ.ศ.2467 รวมการเป็นเจ้าอาวาสนานถึง 17 ปี 2. ครูบาขัตติยะ (ก้อนแก้ว ขตุติโย) (เจ้าอาวาสรูปที่ 2) ช่วงบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด และพัฒนาวัดในด้านต่างๆ ประวัติและผลงานในการพัฒนาวัด ครูบาขัตติยะ (ก้อนแก้ว ขตุติโย) ครูบาขัตติยะ หรือนามเดิม ก้อนแก้ว ขตุติโย บ้านเดิมอยู่บ้านไชยสถาน ตำบลป่าบาง อำเภอสารภี	

จังหวัดเชียงใหม่ เกิดเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2421 เป็นบุตรพ่อหล้า แม่ฟอง ชัยแก้ว บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุได้ 15 ปี อุปสมบทเมื่ออายุครบ 20 ปี ในวันที่ 1 มีนาคม 2443 ได้ฉายาว่า ขตุติโย มีความหมายว่า กษัตริย์ โดยมีพระครูธรรมลังกา วัดพญาชมพู เป็นพระอุปัชฌาย์

3. หลวงปู่พระครูสัทธาโสภณ (อ้าย โสภโณ) (เจ้าอาวาสรูปที่ 3) เจ้าอาวาสวัดเวฬุวันองค์ปัจจุบัน
ช่วงสืบสานงานด้านพุทธศาสนา (ช่วงปัจจุบัน)

ประวัติและผลงานของหลวงปู่พระครูสัทธาโสภณ (อ้ายโสภโณ)

-ถิ่นกำเนิด หลวงปู่เกิดที่บ้านหนองฟาน ปัจจุบันคือบ้านเวฬุวัน หมู่ที่ 1 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สถานะเดิมชื่อ อ้าย นามสกุล ถิ่นคำ เกิดเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2467 ณ บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 1 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรชายคนโตของ พ่อชื่น ถิ่นคำ และแม่วัน สันเดช มีพี่น้องด้วยกัน 9 คน คือ

1. หลวงปู่พระครูสัทธาโสภณ
2. นางจันทร์ฟอง ชัยบุตร (ถึงแก่กรรม)
3. นางสาวบัวห่ม ถิ่นคำ (ถึงแก่กรรม)
4. นางสาวฟองจันทร์ ถิ่นคำ (ถึงแก่กรรม)
5. นางคำปิ่น ประวิติงาม (ถึงแก่กรรม)
6. จ.ส.อ.ก้อนแก้ว ถิ่นคำ (ถึงแก่กรรม)
7. นายสุนทร ถิ่นคำ (ถึงแก่กรรม)
8. นางสมศรี เทพศิริ
9. นางจินตนา จาริกภากร

-การบรรพชาอุปสมบท

บรรพชา หลวงปู่บรรพชาที่วัดเวฬุวัน ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 3 12๙ 9 ค่ำ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2482 โดยมีพระอธิการคำมูล สิทธิโก วัดศรีคำชมพู ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพระอุปัชฌาย์

-อุปสมบท

วันที่ 3 8๙ 9 ค่ำ ปีมอก วันที่ 27 มิถุนายน 2487 ที่วัดแสนหลวง ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระครูคำมูล สิทธิโก วัดศรีคำชมพู เป็นพระอุปัชฌาย์ พระปลัดอุ่น เรือน อินฺทโร วัดป่าแคโย เป็นพระกรรมวาจา พระอธิการแก้ว อินฺทโร วัดภูเสื่อ เป็นพระอนุสาวนาจารย์

-วิทยฐานะ

พ.ศ.2479 สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดเวฬุวัน (สารภีชนานุกูล) ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ

พ.ศ.2494 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก จากสำนักศาสนศึกษาวัดป่าแคโย่ง
งานปกครอง

พ.ศ.2505 เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน

พ.ศ.2506 เป็นเจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน , เป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอสารภี (สมัยพระครูพุทธา
ทิตยวงศ์ พระครูชัยสีลวิมล) อดีตเจ้าคณะอำเภอสารภี

ปัจจุบัน พ.ศ.2551 วัดเวฬุวันมีพระภิกษุ 7 รูป สามเณร 2 รูป

-งานด้านส่งเสริมการศึกษา

หลวงปู่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ทั้งการศึกษาพระปริยัติ
ธรรม แผนกธรรม - บาลี ทั้งสายสามัญ และสายอุดมศึกษาระดับปริญญา จนมีพระมหาเปรียญ และ
พระบัณฑิตในวัดหลายรูป นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ใช้สถานของวัดจัดเป็นหน่วยสอบธรรมสนามหลวง
ของคณะสงฆ์อำเภอสารภีในรอบ 50 ปีที่ผ่านมา

-สมณศักดิ์

1. พ.ศ.2506 เป็นพระครูชั้นประทวน
2. พ.ศ.2521 เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ พระครูสัทธาโสภณ (ชั้นตรี)
3. พ.ศ.2533 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระครูสัญญาบัตรชั้นโท
4. พ.ศ.2541 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระครูสัญญาบัตรชั้นเอก

-งานด้านสาธารณูปการ

1. พ.ศ.2513 เป็นประธานสร้างกุฏิสงฆ์วัดเวฬุวัน (กุฏิขัตติยานุสรณ์)
2. พ.ศ.2515 เป็นประธานในการก่อสร้างหอระฆัง (แท่งน้ำ)
3. พ.ศ.2517 เป็นประธานก่อสร้างกำแพงสูง 2 เมตร ยาว 1,200 เมตร
4. พ.ศ.2525 เป็นประธานก่อสร้างศาลาการเปรียญ
5. พ.ศ.2535 เป็นประธานก่อสร้างวิหารวัดเวฬุวัน
6. พ.ศ.2539 เป็นประธานก่อสร้างโรงครัววัดเวฬุวัน
7. พ.ศ.2540 เป็นประธานก่อสร้างศาลาทรงไทยล้านนาวัดเวฬุวัน
8. พ.ศ.2540 เป็นประธานก่อสร้างศาลาบำเพ็ญบุญทรงล้านนา
9. พ.ศ.2547 เป็นประธานก่อสร้างหอไตรปิฎกทรงล้านนา
10. พ.ศ.2549 เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์ และอุโบสถ

-งานบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

1. สร้างถนนเชื่อมระหว่างบ้านสายกลางกับบ้านปิ่นเจียง
2. สร้างถนนเชื่อมระหว่างตำบลท่าวังตาล (ตรงวัดบวกรกรเหนือ) กับตำบลหนองผึ่งบ้าน
ปิ่นเจียง และบ้านโป่งแห้ง

3. พ.ศ.2538 เป็นประธานก่อสร้างเมรุเผาศพสุสานเวฬุวัน (เด่นปู่ฝั้น) 4. พ.ศ.2539 เป็นประธานก่อสร้างศาลาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 2	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / ชื่อ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
- ต้นตาล อายุ 100 กว่าปี มีจำนวนมากจนสามารถมองเห็นได้ระยะไกลเป็นจุดสังเกตได้ ต้นสมบูรณ์ดี - พิกุล ต้นไม้โบราณอายุ 80 กว่าปี อยู่ด้านข้างวิหารสภาพทรุดโทรม - ลำไย ปลูกหลายต้นอายุ 60 กว่าปี อยู่ด้านข้างวิหารและมีปลูกเพิ่มในช่วงต่อมภายหลัง - มะพร้าว ส่วนใหญ่ปลูกมาพร้อมกับการสร้างวัดใหม่ อายุ 50 -70 ปี - สัก ส่วนใหญ่ปลูกด้านหน้าวัดริมถนนทางเข้า และปลูกตามแนวกำแพงวัดเป็นบางต้น อายุในช่วง 15-30 ปี - ขนุน ปลูกในช่วง 5-10 ปี จำนวนหลายต้นบริเวณใกล้กุฏิ จากศรัทธาประชาชนทั่วไป - ลิ้นจี่ - มะม่วง - ไผ่น้ำเต้า - โมก - สาละลังกา - กฤษณา - สะเดา - ค้อ - ไทรย้อยใบแหลม - ประยงค์ - มะปราง - ดินเป็ด – พญาสัตตบรรณ - เต่าร้าง - จำปี - เกาลัด - กระท้อน - หมากสงฆ์ - หมากนวล	

25. สันฉัตร

26. สารภี

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ดันตาล เป็นต้นไม้โบราณจำนวนมากที่พบในวัดและเป็นจุดเด่นมองเห็นได้ในระยะไกลควรค่าแก่การอนุรักษ์ ในช่วงต่อมามีการปลูกต้นสัก มะพร้าว พิกุลหรือต้นแก้ว ลำไยและขนุน เป็นต้นไม้ที่มีอายุมากผูกพันกับวัดในอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนต้นอื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ (ส่วนประวัติศาสตร์ได้อ้างถึงสถานที่ตั้งวัดว่ามีต้นไผ่จำนวนมาก เมื่อคราวที่สร้างวัดใหม่ ได้ย้ายสถานที่มา ณ ที่แห่งใหม่นี้ จึงใช้ตั้งชื่อวัดใหม่ว่า “เวพูน” ซึ่งแปลว่า “สถานที่ที่มีป่าไผ่หรือสวนไผ่” แต่ปัจจุบันต้นไผ่ได้ถูกตัดทิ้งไป จนไม่มีให้เห็นตามชื่อวัด จึงควรมีการฟื้นฟูการปลูกต้นไผ่เพิ่มขึ้น)

12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า >
ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ลาน/ช่วงวัด เดิมเป็นลานดิน และในปีพ.ศ.2547 ได้รับงบประมาณจากเทศบาลตำบลยางน่องและศรัทธาประชาชนในการร่วมพัฒนาลานวัด ประกอบด้วย

- ลานด้านหน้าศาลาการเปรียญ เป็นลานโล่งปูอิฐบล็อกต่อเนื่องกับถนนคอนกรีตซึ่งเป็นทางเข้าวัด ทำหน้าที่เป็นลานกิจกรรมในเทศกาลงานประเพณีต่างๆ
- ลานด้านหน้าและด้านข้างวิหาร เป็นลาน โล่งคอนกรีตเชื่อมต่อกับถนนทางเข้าวัด และเปิดพื้นที่กว้างด้านหน้าสวนดันตาล หอธรรม หน้ากุฏิ และเชื่อมกับทางเข้า-ออกของประตูวัดด้านทิศใต้ต่อเนื่องไปถึงประตูด้านหลังวัด
- ลานด้านหลังวัด เป็นลานดินในพื้นที่พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมวัด โดยงบประมาณจากเทศบาลตำบลยางน่องและศรัทธาประชาชน ปีพ.ศ.2553 ประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่เดิม เช่น ดันตาล เกาลัด สัก ฯลฯ ใช้ประกอบกิจกรรมอเนกประสงค์

“ช่วง” เป็นโครงสร้างผังบริเวณที่สำคัญ ในการจัดองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ ที่พัฒนามาพร้อมกับการสร้างวัดในอดีต สภาพถูกปรับเปลี่ยนอันเนื่องจากการพัฒนาอาคารสิ่งก่อสร้างของวัด ลานจึงขาดความต่อเนื่องและถูกแบ่งแยกเป็นส่วนๆ ทัศนียภาพทั่วไปค่อนข้างโล่งและร้อนในส่วนลานคอนกรีตและร่มรื่นในส่วนลานอื่นๆ สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีและวิถีชีวิต มีวิหารและดันตาล เป็นจุดเด่นมองเห็นได้ระยะไกล

2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม เป็นวัดที่อยู่ติดย่านชุมชนและใกล้ถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน จึงมีบรรยากาศแบบวัดบ้าน เข้าถึงง่าย มีความโดดเด่นทางภูมิทัศน์ ด้วยดันตาลอายุกว่าร้อยปีจำนวนมาก ที่สร้างเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของบริเวณวัดได้อย่างน่าสนใจ เป็นจุดหมายตาที่จดจำง่าย ควรค่าแก่การอนุรักษ์ แต่ถ้าพิจารณาจากประวัติศาสตร์สถานที่ในการตั้งชื่อวัดเวพูน ก็คือ วัดที่สร้างและพัฒนา

ในสถานที่ที่มีต้นไม้จำนวนมาก แต่ปัจจุบันได้ถูกตัดทิ้งจนไม่มีเค้าสวนไม้เดิม จึงควรให้มีการฟื้นฟูสวนไม้เพิ่มเติมเพื่อสืบสานตำนานวัดต่อไป	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชาและประเพณีสงกรานต์พระธาตุ โดยนิมนต์หัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) มิถุนายน ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม และจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กินก๋วยสลาก/สลากภัต เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) การทำวัตรเช้า-เย็น 2) กิจกรรมปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกา นักเรียน และกลุ่มประชาชนฯ ในโครงการต่างๆ 3) ทำบุญตักบาตร 4) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ 5) เจริญสมาธิภาวนา และเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 6) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 7) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภาย	

หน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี) รายละเอียดของงานประเพณีที่จัดขึ้นโดยวัดเวฬุวัน

1. โครงการหล่อเทียนและแห่เทียนพรรษา

ศูนย์เผยแผ่ธรรมวัดเวฬุวันร่วมกับชมรมผู้สูงอายุอำเภอสารภี สถาบันการศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลยางหนึ่ง และกลุ่มพลังมวลชนในอำเภอสารภี จัดงานประเพณีหล่อเทียนและแห่เทียนพรรษาเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป โดยคำนึงถึงความมั่นคงของพระพุทธศาสนา การสืบสานและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมไทย

2. ประเพณีตั้งธรรมหลวง (ฟังเทศน์มหาชาติล้านนา)

การตั้งธรรมหลวง หมายถึง การฟังเทศน์ครั้งยิ่งใหญ่ที่ประชาชนมาร่วมฟังเทศน์กันมากเป็นพิเศษ ด้วยการนำเอาภักดิ์เทศน์มาถวายก็ดี มาร่วมฟังเทศน์มหาชาติก็ดี เรียกว่า “ฟังธรรมใหญ่” รวมทั้งการฟังเทศน์แบบธรรมวัตร และฟังเทศน์มหาชาติพระเวสสันดร

เหตุที่นิยมตั้งธรรมหลวงหรือประเพณีฟังเทศน์มหาชาตินั้นมีมาแต่โบราณ นับแต่อาณาจักรไทย โยนก เชียงแสน ล้านนาไทยจนถึงปัจจุบัน ก็เพราะความเชื่อจากคัมภีร์ไตรปิฎกมาลัยสูตร และชินกาลมาลีปกรณ์ กล่าวว่า ...พระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ ตรัสแก่พระมาลัยเถระ และเทพยดาที่ได้พบกับท่านว่า ...หากด้วยจะเกิดร่วมกันกับศาสนาของพระองค์ให้ฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกตั้งแต่ต้นจนจบ ในหนึ่งวัดหนึ่งถิ่น ปฏิบัติสืบ บำเพ็ญธรรมอย่างมั่นคง ก็จะได้ไปเกิดร่วมกับพระองค์ในอนาคตกาลโพ้น... ในพระมาลัยสูตรได้กล่าวถึงภักดิ์ว่าว่า ...พระมาลัยเถระเจ้ามีความประสงค์จะไปสวรรค์ เพื่อบูชาพระเกษแก้วจุฬามณีบนดาวดึงส์ ดั้นเข้ามาได้รับการถวายดอกบัวแปดกำมือจากชายคนหนึ่ง เมื่อได้รับแล้วก็เสด็จไปไหว้พระเกษแก้ว ในขณะนั้นก็ได้พบเทพบุตร เทพธิดาทั้งหลายที่มาประชุมพร้อมไหว้พระเกษแก้วด้วย และได้พบกับพระศรีอริยเมตไตรยบุตร ผู้จะจุติมาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต จึงถามเทพนั้นว่า จะทำอย่างไรคนทั้งหลายจึงจะได้เกิดร่วมศาสนากับพระศรีอารย์

เทพบุตรกล่าวตอบว่า ในสมัยของพระศรีอารย์นั้น ประชาชนไม่ต้องทำไร่ ไถนา ไม่ต้องค้าขาย แต่จะมีความเป็นอยู่เสมอกัน ดั้นกัลปพฤกษ์เอนกประสงค์จะเกิดขึ้นกลางเมือง ผู้คนต้องการสิ่งใดก็สอยเอาได้ตลอดเวลาและผู้จะมาร่วมศาสนากับพระศรีอารย์ได้นั้น จะต้องทำบุญได้ให้ทานและฟัง

ธรรมมหาชาติเวสสันดรชาดกเสร็จภายในหนึ่งวัดหนึ่งคืน ด้วยสัจจะเคารพอย่างสูง บูชาด้วยรูปเทียน ประทีป โคมไฟ ตามกำลังศรัทธาในกัณฑ์นั้น ๆ ก็จะได้ไปเกิดในสมัยพระศรีอารย์

ตามคัมภีร์ได้กล่าวถึงพระมาลัยนั่งอยู่เหนือท่าหินกัมพลลีลาอาสน์ อันเป็นทิพยอาสน์แห่งพระอินทร์ได้ต้นปริฉัตร คือ ไม้ทองกลางทิพย์ หรือทางเหนือเรียกว่า ดอกกาสะลอง มีสีขาว กลิ่นหอม ซึ่งแบ่งบานเต็มต้น บูชาพระมาลัย

ฉะนั้นเวลาถึงเทศน์มหาชาติ เราจึงนิยมนำดอกบัวและดอกกาสะลองมาปักไว้รอบธรรมมาสน์ เมื่อพระมาลัยกลับจากสวรรค์ได้นำเรื่องราวเหล่านั้นมาเล่าให้คนทั้งหลายฟัง ทุกคนอยากเกิดร่วมศาสนากับพระศรีอารย์ ด้วยความปรารถนานั้นจึงทำให้เกิดความนิยมฟังเทศน์มหาชาติ หรือ ตั้งธรรมหลวงสืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน...

ศูนย์เผยแผ่ธรรมวัดเวฬุวัน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดงานประเพณีตั้งธรรมหลวงเทศน์มหาชาติล้านนา ตั้งแต่ปีพ.ศ.2544 นับถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 7 ปีแล้ว และจะดำเนินการจัดทำเป็นประจำของวัดสืบต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

1. เพื่อฝึกหัดพระภิกษุ สามเณร ให้มีความรู้ด้านการอ่านคัมภีร์ได้อย่างคล่องแคล่ว
2. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางด้านพุทธศาสนาหลายประการ เช่น การจัดทำโคมไฟ ผาง ประทีป การทำตุ๊ก การจัดทำกระทงฝีมือของเด็กเยาวชนและการประกวดโคมลอย (ว่าลม)
3. เพื่อให้เกิดการประสานสามัคคีระหว่างชาววัดและชาวบ้านมากขึ้น
4. สร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภายในหมู่บ้าน
5. ทำให้เกิดความรู้วิชาการทางศาสนา เช่น ความรู้เรื่องพระเวสสันดรชาดก
6. ทำให้มีโอกาสดำฟังพระเสียงดี มีความรู้ ความสามารถมาเทศน์

งานตั้งธรรมหลวง เป็นงานที่ถือว่ามีความสำคัญต่อชุมชนมาก เพราะประเพณีดังกล่าวได้สืบทอดแพร่กวีวัฒนธรรมพื้นบ้าน และคติคำสอนไว้หลายสิ่งหลายประการด้วยกัน

3. พิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ

วันเทโวโรหณะ คือ “วัดที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก” หลังจากเสด็จขึ้นไปจำพรรษาอยู่ในดาวดึงส์พิภพด้วยไตรมาส และตรัสพระอภิธรรมเทศนาโปรดพระพุทธมารดาในเทวโลกนั้นมาตลอด 3 เดือน พอออกพรรษาแล้ว ก็เสด็จกับมายังมนุษย์โลก โดยเสด็จลงทางบันไดสวรรค์ที่ประตูเมืองสังกัสสนคร อันตั้งอยู่เหนือกรุงสวาวดี วัดเสด็จลงจากเทวโลกนั้นเรียกกันว่า “วัดเทโวโรหณะ” ตรงกับวันมหาปวารณาเพ็ญเดือน 11 วันนั้น ถือกันว่าเป็นวันบุญวันกุศลที่สำคัญวันหนึ่งของพุทธบริษัท โบราณเรียกอีกหนึ่งว่า “วัดพระเจ้าเปิดโลก” รุ่งขึ้นจากวันนั้นเป็นวัดแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จึงมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะกันเป็นการใหญ่ เพื่อเฉลิมฉลองการเสด็จลงจากเทวโลกของพระพุทธเจ้า

เรื่องราวของวันเทโวโรหณะเป็นวัดพระเจ้าเปิดโลกนี้ มีเล่าไว้ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ใจความว่า

ในสมัยมัชฌิมโพธิกาล พระพุทธองค์ประทับประจำอยู่ที่พระนครสาวัตถีเป็นเวลา 25 พรรษา สมัยนั้นลาคสักการอันเคยบริบูรณ์แก่เหล่าเดียรธีย์นิครนถ์ นักบวชนอกพระพุทธศาสนา ได้เสื่อมถอยลงโดยลำดับกาลเวลา เพราะประชาชนส่วนใหญ่หันมานับถือพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้พวกเดียรธีย์นิครนถ์ต่างพากันคิดรื้อถอน หาทางกลับแกล้งและทำลายพระพุทธศาสนาโดยประการต่าง ๆ เป็นต้นว่า แกล้งใส่ร้ายพระพุทธองค์บ้าง แกล้งเบียดเบียนพระสงฆ์และพุทธบริษัทบ้าง แต่ทุกครั้งก็ต้องแพ้ยัยตนเอง ถึงความย่อยยับหนักเข้าทุกที สุดท้ายพวกเดียรธีย์และสาวกของตน ก็คิดกลขึ้นได้อย่างหนึ่ง อาศัยเหตุที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติห้ามพระสาวกไม่ให้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ โดยเข้าใจว่าพระพุทธองค์คงไม่มีการแสดงปาฏิหาริย์ด้วยพระองค์เองตามที่ทรงห้ามนั้นด้วย จึงช่วยกันป่าวข่าวว่า พระพุทธเจ้าและเหล่าพระสาวกลึ้นท่า หมกอิทธิปาฏิหาริย์ไร ๆ แล้ว จึงดการแสดง ตรงกันข้ามกับเหล่าคณาจารย์เดียรธีย์ซึ่งมีปาฏิหาริย์อบรมมั่นคงเต็มทีพร้อมอยู่เสมอ จะแสดงให้เห็นปรากฏเมื่อไรได้ทุกเมื่อ ถ้าไม่เชื่อก็เชิญพระพุทธเจ้ามาแสดงปาฏิหาริย์แข่งกันดู ว่าใครจะเก่งกาจ สามารถกว่าใคร

คำโฆษณาท้าทายทำนองนี้ได้แพร่หลายสะพัดไปทั่ว ผู้ไม่รู้จักความจริงจนถึงแก่ของพระพุทธศาสนา ต่างพากันวิพากษ์วิจารณ์ทั่วไปทุกหัวระแหง พวกเดียรธีย์เห็นพระพุทธองค์และพระพุทธรูปสาธุเจียมเฉยไม่ทรงแสดงอาการอย่างไร ในการโฆษณาชวนเชื่อของตนก็ได้ใจยิ่งโฆษณาทับบมใหญ่ หว่าพระพุทธรองค์ไม่สามารถจริงแน่แล้วจึงไม่กล้ารับคำท้าแสดงปาฏิหาริย์แข่งกัน พระพุทธรองค์ทรงเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ถ้าทรงนิ่งต่อไป ผลร้ายจะเกิดแก่พระศาสนาของพระองค์แน่ จึงรับสั่งว่า พระองค์จะทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ที่คงไม่มั่วมวง ในวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ คือเดือน 8 ก่อนถึงวัดเข้าพรรษาปีนั้น 1 วัน พวกเดียรธีย์ยังไม่คาดฝันว่าพระพุทธองค์จะกลับทรงแสดงปาฏิหาริย์อีกเช่นนั้น ต่างพากันตะลึงตะลานวางอุบายแกล้งจะไม่ให้พระพุทธองค์ทรงแสดงตามที่รับสั่งไว้ แล้วตนจะถือโอกาสชมว่าพระองค์ไม่จริงตามพูดจึงแบ่งกันเป็นพวก ๆ ออกไปเที่ยวก้าจัดและทำลายต้นมะม่วงไม่ว่าต้นเล็ก ต้นใหญ่ ให้สิ้นไปจนทั่วแขวง พระนครสาวัตถีพวกหนึ่งช่วยกันสร้างมณฑปสูงใหญ่ขึ้นในวัดของตนพวกหนึ่ง อีกพวกหนึ่งออกเที่ยวโฆษณาให้ประชาชนไปชมการแสดงปาฏิหาริย์ของตนในวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ เช่นกัน และให้คอยชมความล้มเหลวของพระพุทธเจ้าในวันนั้นด้วย

ขณะที่พวกเดียรธีย์ดำเนินการดังกล่าวนี้ ฝ่ายพระพุทธองค์หาทรงเตรียมหรือทรงเตรียมหรือทรงเตรียมต่อคำโฆษณาแต่อย่างใดไม่ คงสงบเงียบเป็นปกติมาจนถึงวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ อันเป็นวัดกำหนดนัดแสดงปาฏิหาริย์ ตอนเช้าได้เกิดพายุใหญ่ขึ้นในพระนครสาวัตถี พายุพัดมณฑปของพวกเดียรธีย์พังพินาศลงสิ้น จนหาขึ้นดีไม่ได้ และในตอนเช้าวันนั้นพระพุทธองค์ก็ยังไม่มีทีท่าว่าจะทรงแสดงพระปาฏิหาริย์ตามรับสั่งแต่ประการใด ตกตอนบ่าย มีคนเฝ้าสวนหลวงของพระเจ้าปัสเสนทิโกศล ชื่อ

นายคันทะ นำผลมะม่วงทวายที่หลงคาอยู่ผลหนึ่งจะไปเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน และได้พบกับพระพุทธรองค์ก่อน เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงน้อมผลมะม่วงสุกนั้นถวายพระพุทธรองค์ เมื่อพระพุทธรองค์ทรงรับแล้ว ตรัสสั่งให้พระอานนท์เถระพุทธรูปัญญาจัดทำน้ำปานะด้วยผลมะม่วงนั้นถวาย และให้นำเมล็ดวางลงบนพื้นดินตรงนั้น ทรงฉันทน้ำปานะเสร็จแล้วทรงล้างพระหัตถ์ให้น้ำตกลงมาบนเมล็ดมะม่วงนั้น ทันทีก็เกิดปาฏิหาริย์ เมล็ดมะม่วงนั้นได้งอกออกเป็นมะม่วงต้นสูงใหญ่ขึ้นในปัจจุบันทันใด พระพุทธรองค์จึงรับสั่งว่าจะทรงแสดงปาฏิหาริย์ที่ต้นมะม่วงต้นนี้

พอข่าวแพร่ไปได้ไม่เท่าไรมหาชนก็พากันมาประชุมเนื่องแน่น แม้แต่พระเจ้าปัสเสนทิโกศล และเหล่าเสนาข้าราชการก็เสด็จและมา ณ ที่แห่งนั้น พระพุทธรองค์จึงทรงเริ่มแสดงพระปาฏิหาริย์

ทรงบันดาลให้เกิดข้อไฟและท่อน้ำเล่นเป็นคู่สลับกันไปในอากาศ โดยรอบบริเวณต้นน้ำแล้ว ทรงเนรมิตพระพุทธรูปมีพระพุทธรลักษณะเหมือนพระพุทธรองค์ทุกประการขึ้นองค์หนึ่งให้เป็นคู่กับพระพุทธรองค์ ทรงเปล่งพระกัณฑ์พรณรังสีกระจายออกทั่วบริเวณจับข้อไฟและธารน้ำซึ่งเล่นอยู่นั้น บังเกิดเป็นสีรุ้งงามระยับทั่วไป ทรงแสดงธรรมและทรงจงกรมสลับกันกับพระพุทธรูป เมื่อพระพุทธรองค์ประทับที่โคนต้นมะม่วง พระพุทธรูปก็ประทับบนต้น ครั้นพระองค์ขึ้นไปประทับบนต้น พระพุทธรูปก็กลับลงมาประทับที่โคนต้นแทน สลับกันอยู่เช่นนี้ตลอดเวลา ปรากฏว่ามหาชนพากันกราบไหว้บูชาสรรเสริญพระพุทธรูปคุณกันทั่ว

การแสดงพระปาฏิหาริย์เป็นคู่ ๆ ดังกล่าวนี้นี้จึงเรียกว่า “ขมกปาฏิหาริย์” มีครั้งเดียวคือครั้งนี้เท่านั้น เป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก ครั้นมหาชนได้ทราบความจริงทุกประการว่าพระพุทธรองค์มีพระปาฏิหาริย์บันดาลได้เสมอ ก็พากันสมน้ำหน้าและสาปแช่งเหล่าเดียรถีย์ที่โฆษณาทัฬหะพระพุทธรองค์ จนตนเองต้องย่อยยับลงในครั้งนี้

ครั้นรุ่งขึ้นจากวันทรงแสดงขมกปาฏิหาริย์นั้น ก็เป็นวันแรมหนึ่งค่ำ เดือนอาสาฬหะ ถึงกำหนดจำพรรษา พระพุทธรองค์ทรงประกาศแก่พุทธบริษัทในที่นั้นว่า พระองค์จะขึ้นไปจำพรรษาในดาวดึงส์พิภพตามธรรมเนียมของอดีตพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงกล่าวพุทธบริษัทแล้วก็เสด็จจากไป เป็นที่อาลัยแก่พุทธบริษัททั่วหน้า พวกที่ศรัทธาแรงกล้าถึงกับยอมลำบากขบขันยังรอท่าพระพุทธรองค์อยู่ในที่นั้น จนกว่าพระพุทธรองค์จะเสด็จกลับ โดยไม่ยอมกลับบ้านของตนก็มีจำนวนไม่น้อย

ครั้นถึงวันมหาปวารณา เพ็ญเดือน 11 พระพุทธรองค์ก็เสด็จกลับโดยมีขบวนเทพยดามีท้าวสักกเทวราชเป็นประธาน ตามส่งเสด็จทางบันไดสวรรค์ ลงที่ประตูเมืองสังกัสสนคร และเพราะพระพุทธานุญาตบันดาลในการเสด็จลงจากเทวโลกคราวนั้น ตำนานกล่าวว่า มนุษย์และเทวดา กับบรรดาสัตว์นกรทั่วไป ต่างมองเห็นกายของกันและกันปรากฏชัด วันนั้นโทษกรรมในนรกจะรับชำระจึงเป็นวัดสงบเยือกเย็นของโลกทั้ง 3 ฉะนั้นจึงเรียกว่า “วัดพระเจ้าเปิดโลก” และในการเสด็จลงจากเทวโลกในวันนั้น พระพุทธรองค์ได้ทรงแสดงธรรมโปรดเทวดาและมนุษย์ โดยตรัสถามปัญหาในวิสัยของบุคคลต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา นำมาซึ่งมรรคผลนิพพานแก่ประชาสัตว์จนวนับไม่ถ้วน

เช้าวันรุ่งขึ้น พุทธบริษัทจึงพร้อมกันใส่บาตร แต่พระสงฆ์ที่มีอยู่ทั้งหมดในที่นั่งกับทั้งพระพุทธรองค์ด้วย โดยไม่ได้นัดหมายกันก่อนเลย ภัตตาหารที่ถวายในวันนั้น ส่วนใหญ่เป็นเสบียงกรังของตนตามมีตามได้ ปรากฏว่าการใส่บาตรวันนั้นแออัดมาก ผู้คนเข้าไม่ถึงพระ จึงเอาข้าวสาละของตนหอบ้าง ทำเป็นปั้น ๆ บ้าง แล้วโยนเข้าไปถวายพระ นี่เองจึงเป็นเหตุหนึ่งที่นิยมทำข้าวต้มลูกโยน เป็นส่วนสำคัญของการตักบาตรเทโวโรหณะซึ่งเป็นประเพณีต่อมาในภายหลัง เห็นจะเพื่อรักษาจารีตที่ปรากฏขึ้นในวันนั้น พุทธบริษัทในภายหลังจึงนิยมสืบ ๆ กันมาจนเป็นประเพณีว่า ถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ทุก ๆ ปี ควรทำบุญตักบาตรให้เหมือนครั้งดั้งเดิม เรียกกันว่า ตักบาตรเทโวโรหณะ จนทุกวันนี้

สำหรับพิธีตักบาตรเทโวโรหณะ ที่นิยมทั่วไปในปัจจุบันนี้จัดทำขึ้นในวัดเป็นหน้าที่ของวัดนั้น ๆ และทายก ทายิการ่วมกันจัดขึ้น

ศูนย์เผยแผ่ธรรมวัดเวฬุวัน ได้มองเห็นถึงวันสำคัญดังกล่าวจึงได้จัดงานทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 จวบจนถึงปัจจุบันนี้เป็นเวลากว่า 7 ปีแล้ว ประเพณีการตักบาตรเทโวถือเป็นประเพณีงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่ของวัดเวฬุวัน มีศรัทธาประชาชนจากทั่วทุกสารทิศเดินทางมาร่วมงานบุญนี้อย่างมากมาย

4. ประเพณีปอยหลวง

ประเพณีปอยหลวง คือ “งานฉลอง” หรืองานรื่นเริงเป็นงานเทศกาลที่วัดจัดขึ้น คำว่า ปอย นี้ เพิ่งปรากฏในเอกสารล้านนาไทยในระยะเวลา 300 ปีมานี้เอง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่พม่าเข้ามาปกครองล้านนาไทย แต่เอกสารสมัยอาณาจักรล้านนาไทยนั้นไม่ปรากฏคำว่า ปอย เลย ดังนั้นคำนี้ล้านนาไทยจึงได้มาจากคำว่า ปาเวณี ของพม่านามาใช้โดยออกเสียงเป็น ปอย

งานที่มีชื่อว่า “ปอย” นั้นมี 4 ปอยด้วยกัน คือ

1. ปอยหลวง คือ งานฉลอง
2. ปอยน้อย คือ งานบวชอุปสมบท
3. ปอยข้าวสังข์ คือ งานทำบุญอุทิศหาผู้ตาย
4. ปอยล้อ คือ งานศพพระสงฆ์ หรือเจ้าเมือง

ประเพณีปอยหลวงของล้านนาไทย

ปอยหลวง คือ งานฉลองถาวรวัตถุของวัด หรือฉลองสิ่งก่อสร้างที่ประชาชนช่วยกันทำขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่สาธารณชน มีโรงเรียน หอประชุม เป็นต้น ประชาชนในล้านนานิยมทำการฉลองครั้งใหญ่ หลังจากการก่อสร้างสำเร็จแล้ว ทำเป็นการใหญ่โต เรียกว่า ปอยหลวง เพื่ออุทิศสิ่งก่อสร้างเป็นของสงฆ์ และอุทิศบุญกุศลแก่บรรพชนด้วย ถ้าทำส่วนตัวเรียกว่า อุทิศกุศลไว้ถวายหน้า หากอุทิศแก่ผู้ตายเรียกว่า อุทิศกุศลไปหา

งานปอยหลวงเป็นงานใหญ่ จะต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ซึ่งเจ้าอาวาสและคณะกรรมการ

วัด คณะสงฆ์ จะต้องจัดเตรียมการต้อนรับเลี้ยงดูหัววัดต่าง ๆ ทั้งต้องพิมพ์ใบฎีกาแจกส่งไปตามหัววัด และคณะสงฆ์ เพื่อแจ้งกำหนดการทำบุญของวัดให้ทราบ ทางวัดที่จัดงานจะเตรียมต้อนรับและเลี้ยงดูโดยคณะสงฆ์จะช่วยกันบริจาคเครื่องอุปโภค เช่น ข้าวสารอาหารไว้คอยเลี้ยงดูตามสมควรแก่ฐานะ

ประเภทถาวรวัตถุที่จัดปอยหลวง

การทำบุญปอยหลวงนี้ ทางคณะสงฆ์ได้กำหนดให้การทำบุญเหมาะสมแก่ฐานะ คือ มิให้ทำการฉลองสิ่งก่อสร้างเล็ก ๆ ที่มีค่าน้อย เช่น หอระฆัง กุฏิเล็ก ประตුවัด เป็นต้น ห้ามมิให้มีเพราะปอยหลวงต้องเตรียมการมาก เกี่ยวกันกับหัววัดและสงฆ์ที่อื่น ๆ ด้วย หากทำไม่เหมาะสมจะเป็นที่ครหาได้ เป็นการเสื่อมเสียแก่เจ้าอาวาส และสงฆ์วัดนั้น ๆ ปอยหลวงจึงกำหนดราคาส่งก่อสร้างตั้งแต่หนึ่งล้านบาทขึ้นไปจึงจะจัดงานปอยหลวงได้

กิจกรรมก่อนจะมีปอยหลวง

1. การเตรียมพิมพ์ใบฎีกาแจกส่งไปยังหัววัดต่าง ๆ
2. การเตรียมเครื่องแห่ประจำวัด เช่น กลองตั้งโนง กลองทิ้งม้อม ฯลฯ
3. เตรียมการพ่อน้ำเพื่อป้อนต้อนรับหัววัดอันมีพ่อนเล็บ พ่อนเทียน พ่อนดาบ เป็นต้น
4. ทำความสะอาดเสนาสนะของวัดให้สะอาด ด้วยการล้างและทาสี หรือทาปูนขาว ทางล้านนาเรียกว่า “ลาพอน”
5. ทำผามหรือปะรำสำหรับรับหัววัดและคณะสงฆ์ที่มาร่วมทำบุญ สาเหตุที่ทำผามหรือปะรำนั้น เพราะงานปอยหลวงเป็นงานที่คนมาร่วมงานทำบุญมาก จะต้อนรับบนวิหารหรือในศาลานั้นไม่เพียงพอ จึงต้องทำปะรำข้างนอกให้สะดวกในการดำเนินการ การทำผามหรือปะรำนั้นสงฆ์ชาวบ้านของวัดนั้น ๆ จะนำเอาไม้ไผ่ขนาดสูง 3 เมตร มาทำเป็นเสาและพาดข้างบนด้วยไม้สลับไปมาด้วยใบตองดัดหรือแผ่นกระดากที่สานไม้ไผ่ไว้เรียกกันว่า ถัมปะรำ ทางล้านนาเรียกว่า “ผามเปียง”
6. ประดับผาม และถาวรวัตถุที่จะถวายปอยหลวงด้วยธงทิ้ว และกระดากริ้วสีต่าง ๆ ให้ละลานตา ในปัจจุบันนิยมประดับด้วยธงชาติ ธงศาสนา
7. ตั้งโต๊ะหมู่บูชา และตั้งอาสนะพระสงฆ์ ปลูกด้วยผ้าขาวและพรมให้งดงาม
8. ตั้งเครื่องต้อนรับแขก เช่น คนโท (น้ำต้น) กระโถน (ที่ทิ้งของ) ก๊อกหมาก (พานเมี่ยง ก๊อกเมี่ยง) ขันหมาก (พานหรือเขียนหมาก)
9. บุเสื่อสาธิตให้เต็มบริเวณปะรำผามพิธี ให้เพียงพอต่อการรองรับสงฆ์ประชาชน
10. โรงผามแม่ครัว พ่อครัว (โรงสำหรับทำครัว) เพื่อจัดเลี้ยงหัววัด และประชาชนที่มาร่วมงาน

การเตรียมของสงฆ์ประชาชน

ศรัทธาประชาชนของวัดที่จะมีงานปอยหลวงหรืองานฉลอง ต่างก็ตื่นตื่น เตรียมปัจจัย ไทยทานเป็นการใหญ่ โดยจะต้องจัดเตรียมสิ่งต่อไปนี้

1. เตรียมทำครัวทาน ได้แก่ เครื่องไทยทาน สำหรับแห่ไปถวายวัดคราวมีปอยหลวงเป็น กัณฑ์พิเศษในครอบครัวของตน เรียกว่า “คัณฑ์ครัวทาน”
2. เตรียมเครื่องอุปโภค บริโภคต่าง ๆ มีการเตรียมข้าวสาร อาหารแห้งไว้เป็นอันมากเพื่อจะ เอาไว้ต้อนรับญาติพี่น้องที่จะมาร่วมงาน
3. เตรียมเสื้อผ้าอาภรณ์ทั้งชายหญิงสำหรับสวมใส่ในงานปอยหลวง ชาวบ้านจะพิถีพิถันตัด เสื้อผ้ามากเป็นพิเศษ เพราะถือว่างานปอยหลวงเป็นงานสำคัญ
4. เตรียมซ่อมแซมบ้านช่องห้องหอ หรือรั้ว ฝาบ้าน ซ่อมให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีและ สวยงาม เพื่อต้อนรับญาติพี่น้องที่มาร่วมงาน

เริ่มงานและแห่ครัวทาน

ในงานปอยหลวงนี้ จะมีการแห่เครื่องไทยทานของชาวบ้านและหัววัดต่าง ๆ เข้าร่วมทำบุญด้วย เรียกว่า “แห่ครัวทาน” แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ครัวทานบ้าน หมายถึง เครื่องไทยทานที่ศรัทธาประชาชนชาวบ้านนั้นแต่งดา นำมาถวาย วัด มีวัตถุประสงค์ใช้บำรุงวัดหลายอย่างหลายประการ โดยมากจะนำมาถวายวันแรกของ งาน เรียกว่า “ครัวทานบ้าน”
2. ครัวทานหัววัด คือ เครื่องไทยทานที่วัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งได้รับใบฎีกาอนุญาตให้นำเอา ศรัทธาประชาชนในสังกัดของตนแห่แห่นำเข้าร่วมทำบุญด้วย เรียกว่า “ครัวทานหัววัด” บางวัดมีการแห่อย่างธรรมดาทั่วไปแล้ว ยังมีการประกวดครัวทานด้วย มีการประกวดแห่ เกี่ยวกับความเรียบร้อย และประกวดขบวนแห่ไทยทาน ประเภทความคิด และประเภท สวยงามด้วยเพื่อเพิ่มความครึกครื้นของงาน ขบวนแห่ครัวทานนี้ ถือกันว่ามีอานิสงส์มาก จึงนิยมทำกันตลอดมา

เครื่องแห่สำหรับงานปอยหลวง

เครื่องบรรเลงในการแห่แห่นเครื่องไทยทานหรือแห่ครัวทานนี้ ตามแบบล้านนาไทย มีเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

1. กลองเต็งถึง (ปุมผึ้ง) สำหรับแห่ต้อนรับครัวทานหัววัด จะทำปะรำไว้ใกล้กับประตูวัด
2. กลองตั้งโนง เป็นดนตรีเครื่องแห่ล้านนาไทยแต่โบราณ ใช้แห่นำครัวทานและใช้ ประกอบการฟ้อนเล็บ และฟ้อนเทียน ซึ่งชาวบ้านนิยมให้ลูกสาวของตนฝึกหัดฟ้อนรำกัน เป็นส่วนมาก ถือว่าหากลูกสาวของใครเป็นช่างฟ้อน มีเกียรติยศทำให้ใคร ๆ ชื่นชมยินดี และถือว่าการฟ้อนรำเป็นพุทธบูชา และได้บุญกุศลด้วย
3. เครื่องขยายเสียง ในสมัยปัจจุบันนี้งานฉลองหรือปอยหลวงนิยมมีเครื่องเสียงตลอดงาน

เพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์และการปันพร หรือให้พรของพระสงฆ์อาวุโสซึ่งทางวัดนิมนต์มาให้พรแก่ศรัทธา และหัววัดที่มาทำบุญ เรียกว่า นิมนต์ฐเจ้า “มานั่งหนัก” ในงานปอยหลวง

การนิมนต์พระมหาอุปคุตมาช่วยงาน

ในเรื่องอุปคุตสูตร ซึ่งเป็นเรื่องราวพระเถระผู้ทรงฤทธิ์ที่เป็นพระอรหันตรูปหนึ่ง พานักเสวยวิมุตติสุขอยู่ในโลหปราสาท ในนาคพิภพหรือเมืองบาดาลพระอรหันต์รูปนี้จะออกมาบิณฑบาตในเมืองมนุษย์ เทียวโปรดประชาชนผู้มีบุญญาธิการ ให้ประสบความสุข ตามคติความเชื่อทางศาสนาว่า หากใครได้ถวายอาหารบิณฑบาตแด่พระสงฆ์ พระอรหันต์ที่เข้ามาสมภารบิณฑบาตจะได้รับอานิสงส์มาก พระที่ออกจากฌานสมาบัติจะหิวโหยมาก หากใครได้ถวายจะเป็นบุญใหญ่สำหรับคนนั้น ผู้ชายหากจะปรารถนาเป็นเสนาดีกี่ยอมได้ หญิงจะปรารถนาเป็นภรรยาของเศรษฐี หรือเสนาดีกี่ยอมได้ดั่งใจนึก หากเผอิญใครไปดักบาตรตรงกับพระมหาอุปคุตย่อมจะเป็นคนโชคดี ดังนั้นในล้านนาไทยจึงนิยמדักบาตรพระมหาอุปคุตใน วันเพ็ญพุธ คือ วันขึ้น 15 ค่ำ ตรงกับวันพุธหากวันเพ็ญพุธมาถึงจึงพากันดักบาตรทุกครั้ง เวลาดักบาตรประมาณ 02.00-05.00 น. จึงมีประเพณีใส่บาตร “เพ็ญพุธ” ตลอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ตามประวัติเล่าว่า ขณะที่พระมหาอุปคุตจำพรรษาอยู่ในโลกะปราสาท เมืองนาคนั้น เป็นเวลาที่พระเจ้าอโศกราชมหาราชจะทำบุญถวายเจดีย์ 84,000 องค์ ขึ้นทั่วชมพูทวีป ทรงมีปริวิตกว่า พระยามาราชิราจะมารบกวนทำให้งานฉลองสับสนวุ่นวาย จึงทรงปรึกษากับพระสงฆ์ทั้งหลายว่า จะได้ใครมาเป็นผู้รักษางาน และป้องกันปราบปรามพระยามาร พระสงฆ์ทั้งหลายต่างก็ไม่สามารถทำได้ ในที่สุดได้มีการกล่าวถึงพลังฤทธิ์ของพระเถระรูปหนึ่งชื่อมหาอุปคุต บำเพ็ญฌานสมาบัติอยู่ในโลกะปราสาทเมืองบาดาล จึงขอนิมนต์ท่านมาทำการปราบปรามพระยามาร ท่านรับนิมนต์มาช่วยป้องกันพระยามารถึงกับจับเอาพระยามารไปผูกไว้เป็นเวลา 7 ปี กระทั่งงานฉลองสำเร็จ เรื่องราวที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนา นี้ เป็นเครื่องเสริมศรัทธาให้ประชาชนในล้านนาไทยได้นิมนต์พระมหาอุปคุตมารักษางานปอยหลวง เพื่อมิให้พระยามารและเหล่าร้ายทั้งหลายรบกวน

การสร้างหอพระมหาอุปคุตและการอัญเชิญ

วัดที่จะทำบุญปอยหลวง ต้องทำหอพระมหาอุปคุตไว้ที่ข้าง ๆ พระวิหารด้านหน้า เป็นหอเล็กมีที่มุงกำลังทั้ง 3 ด้าน เปิดแต่เฉพาะด้านหน้าเท่านั้น เตรียมเครื่องบริวาร ผ้าไตร 1 ชุด บาตร 1 ลูก ใส่พานมาตั้งไว้บนหอนั้น เมื่อใกล้จะถึงเวลาปอยหลวง 1 วัน สมภารและคณะกรรมการจัดงานจะชวนศรัทธาหนุ่มสาว นำเอา ฆ้อง กลอง และช่างฟ้อนไปสู่แม่น้ำเพื่อนิมนต์พระมหาอุปคุต โดยเอาพานใส่ดอกไม้ ธูปเทียน ให้ปู่อาจารย์หรือมคทายกเป็นคนถือไป และเมื่อขบวนแห่ไปถึงแม่น้ำแล้ว ปู่อาจารย์จะขออัญเชิญพระมหาอุปคุตออกจากโลหปราสาทและมาช่วยรักษางาน เมื่อกล่าวโอภาสราชนาแล้ว ก็มเอาหินในแม่น้ำ 1 ก้อน สมมุติว่าเป็นพระมหาอุปคุตแล้วแห่แห่นมาสู่วัด ให้ช่างฟ้อน

เพื่อนำมาจนถึงวัดแล้วนิมนต์ท่านขึ้นสู่หอที่เตรียมไว้โดยนำก้อนหินที่เอามาจากแม่น้ำใส่พานไว้ด้วย ในวันตั้งแต่นิมนต์มานั้น ทางวัดและศรัทธาจะต้องถวายอาหาร ข้าวปลา ทั้งตอนเช้าและตอนเพล ตลอดงาน เมื่องานเสร็จ บางแห่งก็แห่แหนไปส่ง บางวัดก็ให้ปุ่อจารย์อาราธนานิมนต์ไปสู่ท่าน้ำที่เขานิมนต์มานั้น โดยเอาก้อนหินทอดลงไป เป็นเสร็จพิธี

การตกแต่งและแห่ครัวทานบ้าน

ครัวทานบ้าน คือ การเตรียมเครื่องไทยทานของชาวบ้านที่ทำบุญประจำวัดนั้น จะแห่มาถวายวัดในคราวงานปอยหลวง การตกแต่งครัวทานเป็นไปตามศรัทธาความเชื่อและความสามารถในการทำบุญของบุคคลในครอบครัวนั้น ๆ แยกประเภทเป็น

1. ประเภทปราสาท
2. ประเภทต้นกล้วย
3. ประเภทต้นผ้า
4. ประเภทเครื่องใช้

ประเภทปราสาท ชาวบ้านจะนำถั่วงอกกล้วยเครื่องไทยทาน โดยเอาไม้ไผ่มาทำเป็นรูปปราสาท ยอดเดียว สูงขึ้นไป ประดับด้วยดอกกระดาดอย่างสวยงาม ข้างบนแขวนเงินเหรียญหรือเลียบธนบัตร เพื่อถวายเป็นยอดปัจจัย

ประเภทต้นกล้วย ทำกัณฑ์ครัวทานด้วยไม้ไผ่เป็นรูป 4 เหลี่ยมและทำเป็นห่วงวงกลม ซึ่งทางล้านนาเรียกว่า “วงไหว” นำเอากล้วย จาน ชาม มาแขวนด้วยการถักด้ายรอบด้วยขามเพื่อกันมิให้ตกแต่ง ส่วนยอดครัวทานก็ปักเงินเป็นยอดปัจจัยด้วยเหมือนกัน

ประเภทต้นผ้า ในสมัยก่อนการหัตถกรรมทอผ้ายังทำกันอยู่ทุกครัวเรือน จึงมีคนทำผ้ามีชาย ย้อมสีเหลืองและน้ำตาลถวาย มีความยาวหนึ่งเมตรครึ่ง กว้าง 1 ศอก เพื่อใช้เป็นผ้าคาดเอว หรือมัดดอกของพระ นำมาติดกับต้นครัวทาน เรียกว่า ต้นผ้า ซึ่งชาวบ้านในล้านนาเรียกผ้านี้ว่า “ผ้ากำปน”

ประเภทเครื่องใช้ เวลาถึงงานปอยหลวง ศรัทธาจะพากันไปสำรวจว่าวัดต้องการอะไรไว้ใช้สอยบ้าง หากไม่มีสิ่งใดก็จะไปหาซื้อมาทำเป็นต้นครัวทานถวายไปกับวัด เพื่อเป็นบุญกุศลไว้กับตนเอง เรียกว่า ถวายไว้ส่วยกายหน้า หรือ บางทีเอาถวายเพื่ออุทิศบุญกุศลแก่บรรพบุรุษของมีบิดา มารดา เป็นต้น

การแห่นั้น ศรัทธาจะนำเอาครัวทานของตนมาพร้อมกัน ณ จุดใดจุดหนึ่งแล้วแห่ร้องกลอง เครื่องดนตรีไปแห่และมีเพื่อนเลียบนำขบวนด้วย หากวัดที่มีศรัทธามากก็จะแบ่งเป็นหัวหมวดแห่เข้ามาวันนี้เป็นวันที่ศรัทธาประชาชนในบ้านนั้นมีความสุขสนุกสนานมากที่สุด เมื่อนำครัวทานแห่เข้ามาในวัดแล้ว ปุ่อจารย์จะเป็นผู้นำประชาชนไหว้พระ รับศีล และสมมาครัวทาน จากนั้นก็ประเคนเครื่องครัวทานแด่พระสงฆ์ พระสงฆ์ให้พรอนุโมทนา เป็นเสร็จพิธี

กว่าจะเป็นพระพุทธรูปหิ้งค์มิ่งมงคลยางเนิ้ง (พระเจ้าย่างคำ)

ปรารภเหตุ

ประวัติความเป็นมาในการจัดสร้าง พระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์มณฑลยางเริง หรือ พระเจ้ายางคำ

พระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์หรือพระสิงห์ เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองล้านนาไทยมาแต่โบราณกาล ซึ่งในวันสงกรานต์ หรือวันปีใหม่เมืองของทางเมืองเหนือ จะอัญเชิญพระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์ประดิษฐานบนรถบุษบก แห่รอบเมืองเพื่อให้ประชาชนได้สักการะ ถือเป็นประเพณีที่สืบเนื่องต่อกันมา

ความเป็นมาในการจัดสร้างพระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์มณฑลยางเริง หรือพระเจ้ายางคำนั้นถือได้ว่าท่านพระมหาณรงค์ จิตวฑฺฒโน รองเจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน (ประธานศูนย์เผยแผ่ธรรมวัดเวฬุวัน) เป็นผู้ริเริ่มในการจัดสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ขึ้นมา โดยสืบเนื่องจากเทศบาลตำบลยางเริงได้จัดงานสงกรานต์หรือปีใหม่เมืองขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยที่ผ่านมามีอัญเชิญพระสิงห์จากสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งองค์พระมีขนาดเล็กมาใช้ในการดำเนินงาน ดังนั้น ท่านพระมหาณรงค์ จิตวฑฺฒโน จึงได้ปรารภกับท่าน ส.ท.สิงห์คำ แสงหล้า และท่าน ส.ท.วิโรจน์ สุต้า ว่าเราควรจะมีการสร้างพระพุทธรูป (พระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์) ขึ้นเพื่อเอาไว้บูชาและแห่สรงน้ำพระในช่วงปีใหม่และในโอกาสที่เป็นสิริมงคลต่าง ๆ ประกอบกับเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา วันที่ 5 ธันวาคม 2550 ท่าน ส.ท.สิงห์คำ แสงหล้า และท่าน ส.ท.วิโรจน์ สุต้า จึงได้นำเรื่องดังกล่าวพูดคุยกับท่านนายกเทศมนตรีตำบลยางเริง นายคะนอง ตนเล็ก และผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลยางเริง นายสมพร ลินธิ์ปัน คณะศรัทธาวัดเวฬุวันและชุมชนตำบลยางเริงทุกหลังคาเรือนจึงได้ประชุม และลงมติเกี่ยวกับการสร้างพระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์ขึ้นโดยให้ศูนย์เผยแผ่ธรรมวัดเวฬุวันและคณะกรรมการวัดเวฬุวันนำโดย ส.ท.สิงห์คำ แสงหล้า และ ส.ท.วิโรจน์ สุต้า เป็นตัวแทนของชาวยางเริง จัดทำหนังสือของบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลยางเริง จำนวน 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน) เพื่อเป็นทุนในการจัดสร้างพระพุทธรูป ซึ่งในการนี้ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนอย่างเต็มที่จากท่านนายกเทศมนตรีตำบลยางเริง

ดังนั้นจึงได้มีการจัดพิธีหล่อพระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์มณฑลยางเริง หรือพระเจ้ายางคำขึ้น เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2550 (ออก 3 คำ เดือน 3 เหนือ) โดยใช้วัสดุในการจัดสร้างประกอบด้วยแผ่นทองเหลือง จำนวน 3,000 แผ่นทองสำริด และทองคำที่ทางพุทธศาสนิกชนที่มีจิตศรัทธาร่วมถวายอีกเป็นจำนวนมาก องค์พระมีหน้าตักกว้าง 29 นิ้ว และมีน้ำหนักขององค์พระรวม 200 กิโลกรัม ซึ่งลักษณะของพระพุทธรูปเป็นพุทธศิลป์ของล้านนาสกุลช่างแบบเชียงใหม่ มีพระพุทธรูปลักษณะสง่างาม ยืน ประทับขัดสมาธิเพชร ปางมารวิชัย พระอุระ (อก) ใหญ่ สันถาฏี (ผ้าพาดบ่า) สั้นเหนือพระกัน พระพักตร์กลมคล้ายผลมะตูม พระหนุ (คาง) เป็นรอยหยักกลม พระองค์ (นิ้วมือ) ไม่เสมอกัน เม็ดพระศก (ผมใหญ่) พระรัศมีเป็นต่อมกลมแบบบัวตูม พระกร (มือ) ขาวาวงเหนือพระขานู (เข่า) หรือที่ชาวพุทธเรียกกันว่า พระสิงห์ 1

ในการจัดทำพิธีหล่อพระพุทธรูปหิรัญคัมภีร์มณฑลยางเริง หรือพระเจ้ายางคำนี้ ได้รับความเมตตา

จากพระเทพวิสุทธิคุณ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และท่านนายกเทศมนตรีตำบลยางเนิ้ง นายคะนอง ตนเล็ก เป็นประธานฝ่ายฆราวาส ในการตั้งชื่อพระพุทธรูปที่จัดสร้างขึ้นว่า “พระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์มณฑลยางเนิ้ง” หรือ “พระเจ้ายางคำ” นั่นถือได้ว่า “พระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์” เป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองชาวล้านนาไทยมาแต่โบราณกาล คำว่า “มณฑลยางเนิ้ง” หมายความว่า ความเป็นสิริมงคลการเชิดชูสิ่งที่เป็นมงคลในยางเนิ้ง ส่วนคำว่า “พระเจ้ายางคำ” ทางเมืองเหนือนิยมใช้คำว่า “พระเจ้า” เช่น พระเจ้าฝางแสนหา พระเจ้าเก้าตื้อ เป็นต้น จะไม่ใช่คำว่า “หลวงพ่อ” เหมือนทางภาคอื่น ๆ ส่วนคำว่า “ยาง” ก็คือ ยางเนิ้ง หมายถึง แผ่นดินยางเนิ้งที่เป็นแผ่นดินธรรมอันสงบร่มเย็น มีต้นยางนาสองฟากถนนเชียงใหม่-ลำพูน เป็นเอกลักษณ์ คำว่า “คำ” ก็คือ ทอง หมายถึง แผ่นดินที่มีคุณค่าประดุจดังทองคำและองค์พระซึ่งมีทองคำบริสุทธิ์ผสมอยู่ด้วยเมื่อนำมารวมกันแล้ว “พระเจ้ายางคำ” จึงแปลความหมายว่า พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในดินแดนของแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ที่จะให้ความเจริญรุ่งเรือง ปกปักษ์รักษาคนมีศีล มีธรรม ให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป

ก่อนที่จะนำพระเจ้ายางคำไปประดิษฐานไว้ ณ สำนักงานเทศบาลตำบลยางเนิ้ง ได้มีการอัญเชิญพระเจ้ายางคำประดิษฐานบนรถบุษบกแห่ไปตามถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน ตลอดถนนสายต่าง ๆ ในชุมชนหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้งทุกสาย เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมศรัทธา สักการบูชา ให้เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิตและครอบครัว

“คำบูชาพระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์มณฑลยางเนิ้ง (พระเจ้ายางคำ)”

ตั้งนะโม 3 จบ สีสึงพะนาโถ ราชาสึงโห ติโลกะนาถัง สุธังพะ มะหาสุสังพะ สัพพะลาภา
ภาวันตุ เม

ท่านพระครูสังฆาโสภา (อ้าย โสภโณ) เจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (ได้ให้คำไหว้ไว้)

พระพุทธรูปต้นแบบในการสร้างพระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์มณฑลยางเนิ้ง (พระเจ้ายางคำ)

พระสิงห์ (พระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์)

พระสิงห์ หรือพระสี่หลี่ยมของชาวล้านนานั้น รู้จักกันทั่วไปในนาม พระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์เป็นพระพุทธรูปหล่อขนาดใหญ่ หน้าตักกว้างประมาณ 1 เมตร “จัดอยู่ในสกุลช่างเชียงใหม่”

เป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองชาวล้านนาไทยมาแต่โบราณ ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่าพระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระสิงห์ห้วยหมากขาว ประมาณ 255 ปี จนถึงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา ทรงได้เชียงใหม่ไว้ในอำนาจ เมื่อปี พ.ศ.2205 จึงโปรดให้อัญเชิญพระพุทธรูปสี่หิรัญคัมภีร์ไปอยุธยา และประดิษฐานไว้ ณ วิหารหลวงวัดพระศรีสรรเพชญ์อยู่ประมาณ 105 ปี จนถึง พ.ศ.2310 เมื่ออยุธยาเสียกรุงครั้งที่ 2 ท้าพระเชียงใหม่ซึ่งเป็นกองหนึ่งในกองทัพพม่า จึงอัญเชิญกลับมาเชียงใหม่ตามเดิม ครั้นต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

มหาราช แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้อัญเชิญพระพุทธรูปสี่องค์ไปกรุงเทพฯ และประดิษฐานไว้ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในพระบรมมหาราชวัง

ปัจจุบันพระพุทธรูปสี่องค์มี 4 พระองค์ คือ ที่นครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ เชียงราย และ เชียงใหม่ ซึ่งเราเรียกกันว่า พระสิงห์ ตามความเชื่อของชาวไทยลัว่ถือกันว่า พระพุทธรูปที่ประดิษฐานในถิ่นแล้วล้วนเป็นพระพุทธรูปสี่องค์จริงทั้งสิ้น แต่เมื่อนักโบราณคดีได้พิจารณาพระพุทธรูปทั้ง 4 องค์แล้ว ปรากฏว่าองค์ที่นครศรีธรรมราชเป็นฝีมือช่างสกุลช่างนครศรีธรรมราช ส่วนองค์ที่ กรุงเทพฯ มีลักษณะว่าสร้างในสมัยสุโขทัยยุคต้น ตามแบบศิลปะลังกา และองค์ที่ประดิษฐานที่วิหาร ลายคำ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ นั้น เป็นศิลปะสกุลช่างเชียงแสน ตามองค์ก็มีพุทธ ลักษณะและขนาดต่างกัน

พระสิงห์เป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองล้านนา ในวันสงกรานต์จะมีการอัญเชิญพระพุทธรูปสี่องค์มาประดิษฐานบนรถบุษบก แห่ไปรอบเมือง เพื่อให้ประชาชนได้สรงน้ำเพื่อความเป็นสิริมงคล และทำเป็นประเพณีมาแต่ครั้งโบราณจวบจนกระทั่งปัจจุบัน

5. อานิสงส์การสร้างพระพุทธรูป

การบริจาคทรัพย์สร้างพระพุทธรูป เป็นทานบารมีได้ชื่อว่า ฝังขุมทรัพย์ไว้ดีแล้ว ใน พระพุทธศาสนา กุศลผลบุญนี้จะติดตามผู้บริจาคไปทุกภพทุกชาติ ประดุจเงาตามตัว และเมื่อมีผู้อื่น เคารพกราบไหว้บูชา และอาศัยพระพุทธรูปนี้เจริญพุทธานุสติ จนกระทั่งได้ดวงตาเห็นธรรม บุญกุศล ของผู้สร้างก็จะยิ่งทวีมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าผู้สร้างพระพุทธรูปนี้จะจากโลกนี้ไปแล้วก็ตาม ทุกครั้งที่มีการ กราบไหว้บูชาพระพุทธรูป ก็จะได้ยังได้อานิสงส์ที่เกิดขึ้นเป็นเนื่องนิรันดร์ไม่รู้จบ ยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลให้ ผู้สร้าง หากเกิดเป็นมนุษย์ก็จะพ้นจากฐานแห่งความอาภัพ 18 ประการ เช่น เป็นง่อยเปลี้ย เสียขา ตา บอด หูหนวก บ้า ใ้ เป็นต้น แต่จะได้เกิดเป็นผู้ที่มีรูปร่างสวยงามสง่า ผิวพรรณดี มีวรรณะสูง เป็น ที่เคารพรักใคร่ของผู้คน และมีอสิริยศ บริวาร ทรัพย์ สมบัติ ตลอดจนมีความสุข และเป็นผู้ที่ศัตรู จะครอบงำไม่ได้ และในขณะที่จะมรณะ หากมีจิตระลึกถึงพระพุทธรูปก็จะไม่ไปอบายภูมิ แต่จะมี สุกตัญญู เป็นต้น จนตราบเข้าสู่นิพพาน และด้วยอำนาจกุศลกรรมจะส่งผลให้ได้เกิดมาได้ร่วม พระพุทธศาสนาอีก

นอกจากนี้การสร้างพระพุทธรูป ยังเป็นการส่งเสริม และเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกล ออกไป พระพุทธรูปภูมิตั้งในชนที่มีความเจริญทางสติปัญญาขย่องว่าประณีต ละเอียดอ่อน เป็น สัญลักษณ์แห่งสันติธรรมอันบริสุทธิ์ หลีกแหลม เป็นผู้ฝึกฝืนในการบุญ การกุศล เป็นผู้ไม่ประมาท มัวเมาในชีวิต ไม่ใช่วิสัยของผู้โง่เขลาจะกระทำได้ ดังนั้นจึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการ ของเหล่า มนุษย์ และเทวดาเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันวัดเวฬุวน ตั้งอยู่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวัดที่มีความสงบ ร่มรื่น มีกิจกรรม ทางด้านพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทั้งนี้เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและดำรงรักษาไว้

ซึ่งวิถีชีวิตแห่งชาวพุทธ เพื่อให้ศรัทธาสาธุชน เด็ก ๆ และเยาวชนได้หันหน้าเข้าวัด ร่วมใจกันพัฒนา วัด และพัฒนาพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบต่อไป	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 3

1 ชื่อวัด	วัดพระนอนป่าเก็ดลี
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างขึ้นราวปี พ.ศ.2098 อายุ 456 ปี (2554) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2486 เขต วิสุงคามสีมากว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร
3 ที่ตั้ง	บ้านป่าเก็ดลี เลขที่ 198 หมู่ที่ 4 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ตั้งวัดเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 76 ตารางวา โฉนดเลขที่ 11740
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2486
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูโสภณธรรมานุวัตร (สงคราม อาจิณฺธมฺโม) เจ้าคณะอำเภอสารภี ผู้จัดการ โรงเรียนสารภีปริยัติศึกษา
6 ศรัทธาวัตถุ	ประมาณ 319 ครั้วเรือน ได้แก่ หมู่ที่ 2,3 และ 4 ต.ยางเนิ้ง หมู่ที่ 7 ต.หนองผึ้ง และหมู่ที่ 4 ต.หนองแฝก
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด ตามตำนานกล่าวไว้ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จโปรดสัตว์โลกนั้นพระองค์เสด็จมาโปรดยักษซึ่งกำลังไล่ จับลูกสาวนายแสนแซ่ว คือ นางอุทุม กิน พระพุทธเจ้าทรงเทศนาสั่งสอนจนยักษ์เกิดความเลื่อมใสจึงทำ ให้ลูกสาวนายแสนแซ่วปลดศรัทธา ดังนั้นลูกสาวเศรษฐีจึงนำบิดาของนาง คือ นายแสนแซ่ว ไปเฝ้า พระพุทธเจ้าพระองค์ประทานเส้นเกศาให้ ต่อมานายแสนแซ่วและลูกสาวได้สร้างพระพุทธรูปปาง ไสยาสน์ขึ้น โดยนำเอาพระเกศาของพระพุทธเจ้าประดิษฐานไว้ในพระเศียรของพระพุทธรูป ซึ่งต่อมา บริเวณที่ประดิษฐานพระพุทธรูปดังกล่าวกลายเป็นวัดขึ้น เรียกว่า “พระนอนแสนแซ่ว” ตามชื่อนาย แสนแซ่ว เนื่องจากบริเวณที่ตั้งมีสภาพเป็นป่าต้นเก็ดจำนวนมาก บางครั้งชาวบ้านก็เรียกว่า “วัดพระ นอนป่าเก็ดลี” และเป็นพระนอนที่ใหญ่แห่งเดียวที่นอนในท่าปรินิพพาน จนครั้งหนึ่งพระราชยาเจ้า दारาร์ศรีเสด็จมานมัสการ ด้วยเห็นพระพักตร์ที่อิมังดงามขององค์พระพุทธรูปจึงประทานชื่อว่า “พระ นอนแสนสุข” ความสำคัญในปาฏิหาริย์ของพระนอนแสนสุข ที่ปรากฏในพงศาวดารแห่งนครเชียงใหม่ ตอนหนึ่งว่าเมื่อปี พ.ศ.๒๐๕๘ ครั้งนั้นแผ่นดินแห่งนครเชียงใหม่อดเวง เพราะศึกพม่าประชิด เสนา ข้าราชการก็ไม่เอาธุระใจใส่ในหน้าที่ของตน ความฉาฉาด ก็เดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า ครั้งนั้นได้เกิดอุ บาสถกกาลกิณีขึ้นกับเมืองสามอย่างในวันเดียวกัน คือ 1) ยอดเจดีย์หลวงกลางเมืองพังทลาย 2) แร้งจับ บนยอดพระธาตุดอยสุเทพ คนไล่เท่าใดก็ไม่ไป 3) นำพระเนตร พระนอนแสนสุขตกเป็นเลือด ตั้งแต่ นั้นมาอีกสามวันเมืองเชียงใหม่ก็ถูกพม่ายึดเป็นเมืองขึ้น

วัดพระนอนแสนสุขเป็นวัดร้างมาก่อน หลังจากที่มีเมืองเชียงใหม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าแล้ว ก็ไม่ได้ทำนุบำรุงจากชาวพม่า จนเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองร้างหาผู้คนอยู่มิได้ วัดวาอารามและบ้านเมืองเงียบสงัด มีแต่แต่แรกเถาวัลย์ขึ้นปกคลุมอยู่ จนเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่า พระพุทธรูปปฏิมากร หรือ พระนอนแสนสุขก็ถูกทอดทิ้ง และเมื่อประมาณ 150 กว่าปี ที่ผ่านมานี้ มีผู้เฒ่าชาวเมืองพม้างค์หนึ่งชื่อว่า หมอคำ หรือ หมอประคำ เพราะท่านผู้นี้เวลาไปไหนมาไหนมักมีประจำติดตัวแล้วนับไปด้วย เป็นการเจริญสมาธิวิธีหนึ่ง ครั้งนั้นบริเวณ อำเภอสารภี เต็มไปด้วย ป่าไผ่ ป่าสัก ป่าไม้เต็ง ป่ายาง และไม้เถื่อนจำนวนมาก ตลอดจนมีสัตว์ป่า เช่น เสือ และสัตว์เลื้อยตามบ้านเรือนที่อยู่อาศัยพวกวัว ควาย สัตว์เลี้ยงอื่นๆ ถ้าปล่อยไปเฉยๆ มักจะถูกเสือเอาไปกิน วันหนึ่งหมอคำได้ไปเลี้ยงควาย ก็ได้ไปพบเห็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่องค์หนึ่งนอนอยู่ในป่า มีรอยเท้าสัตว์ป่าเข้ามาตรงแถวจนเป็นรอยก่ำ แต่องค์พระมีใบหน้าอันงดงามนัก ตลอดจนองค์พระพุทธรูปเป็นหินแดงหมด จึงมีความเลื่อมใสมาก และได้เฝ้าถว้ทำการปฏิสังขรณ์ใหม่โดยชักชวนชาวบ้านให้มาช่วยกันบูรณะวัด และมาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยบริเวณนี้ จึงได้พัฒนาวัดขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

8 ปุชนียสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร เป็นวิหารสร้างใหม่ครอบองค์พระนอนแสนสุข ซึ่งเดิมเคยอยู่กลางแจ้งและได้สร้างวิหารครอบไว้ก่อนหน้านี้ แต่สภาพทรุดโทรมจึงรื้อถอนสร้างใหม่ เป็นอาคารทรงไทยล้านนาชั้นเดียวติดพื้น มีมุขด้านหน้า การตกแต่งลวดลายปูนปั้นวิจิตรบรรจง หลังคา 2-3 ชั้น ประดับช่อฟ้า ใบระกา และยกฉัตรที่สันกลางหลังคา เริ่มสร้างเมื่อปีพ.ศ. 2546 แล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2553 2. เจดีย์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2482 ได้รับการบูรณะเมื่อปีพ.ศ.2528 ตั้งอยู่ด้านหน้าอุโบสถ เป็นองค์เจดีย์สี่เหลี่ยมจัตุรัสพระบรมสารีริกธาตุ สูงประมาณ 6 เมตร มีระเบียงคดและซุ้มประตูยอดส่วน ล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน มีลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมที่สวยงาม หาดูได้ยาก มีคุณค่าทางจิตใจสูง สร้างบรรยากาศความศรัทธาในพุทธศาสนาที่ควรได้รับการอนุรักษ์ 3. หอไตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2482 และบูรณะพร้อมกับเจดีย์เมื่อปีพ.ศ.2528 เป็นหอไตรก่ออิฐถือปูนทรงสูง 2 ชั้น ชั้นบนเก็บพระไตรปิฎก ชั้นล่างยกสูงเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นพระอุปัชฌาย์ มีบันไดนาคขึ้นถึงองค์พระพุทธรูปเพื่อสักการบูชา มีลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมที่สวยงามที่ควรได้รับการอนุรักษ์ 4. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2537 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนแบบล้านนาประยุกต์ยกใต้ถุนสูง ตกแต่งลวดลายปูนปั้น หลังคา 2 ชั้น ประดับช่อฟ้าใบระกาและยกฉัตร มีบันไดนาคด้านหน้าอุโบสถ 5. ศาลาการเปรียญ ได้รับการบูรณะสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ. 2546 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ลักษณะเป็นห้องโถงโล่งมีความอ่อนน้อมประสงค์สูง หลังคาซ้อนสองชั้นยกช่อฟ้า ใบระกา ประดับหางหงส์รูปพญานาค ตกแต่งลวดลายปูนปั้นที่หน้าบรรณ ใช้ประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของวัดและชุมชน 6. กุฏิสงฆ์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2520 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้นสีขาว เป็นที่จำวัดของเจ้าอาวาส และ	

พระสงฆ์

7. **ศาลเสี้ยววัด** มีหลายแห่ง แห่งแรกตั้งอยู่บริเวณที่ตั้งกุฏิกระดุกด้านข้างอุโบสถติดแนวกำแพงวัดทางทิศตะวันออก เรือนสี่ขาขนาดเล็กหันหน้าไปทางทิศใต้ แห่งที่สอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกใกล้ประตูวัดริมสระน้ำด้านหลังศาลาการเปรียญ ลักษณะเป็นศาลขนาดเล็กเรือนสี่แดงและสีเขียว 2 เรือนวางคู่กันหันหน้าทางทิศตะวันออก แห่งที่สามอยู่ด้านหลังวัดติดมุมกำแพงทิศใต้หน้าห้องสุขาของอาคารเรียนปริยัติธรรม เป็นเรือนไม้แบบเรียบง่าย หันหน้าไปทางตะวันออก และแห่งที่สี่ อยู่ด้านหลังอาคารโรงครัวติดถนนชุมชน เป็นเรือนไม้แบบเรียบง่าย หันหน้าไปทางตะวันออก ศาลแต่ละแห่งไม่มีการบันทึกประวัติ เป็นสถานที่ที่สร้างบรรยากาศความเชื่อ ความศรัทธา และวัฒนธรรม ควรได้รับการอนุรักษ์และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สะอาดตา
8. **โรงครัวและเก็บพัสดุ** อยู่ด้านหลังอาคารที่ทำการคณะสงฆ์ฯ เป็นอาคารชั้นเดียวก่ออิฐถือปูนทำหน้าที่เป็นทั้งโรงครัวและเก็บวัสดุต่างๆ ของวัด สภาพค่อนข้างทรุดโทรม ควรได้รับการปรับปรุง
9. **ศาลาอเนกประสงค์และโรงอาหารชั่วคราว** อยู่ด้านหลังกุฏิเจ้าอาวาส รองรับกิจกรรมเชื่อมกับโรงครัว เป็นอาคารชั้นเดียวแบบเรียบง่าย ใช้งานอเนกประสงค์ แต่ค่อนข้างทรุดโทรม ควรได้รับการปรับปรุง
10. **ศาลาโรงอาหารชั่วคราว** อาคารชั่วคราวในบริเวณสวนลำไยด้านข้างอุโบสถ หรือ ด้านหน้าสำนักงานสงฆ์ฯ สำหรับเฝ้ารับภัตตาหารเพล
11. **อาคารสำนักงานเจ้าคณะตำบลยางเนิ้ง** เป็นอาคารคอนกรีตก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น หลังคาจั่วแบบเรียบง่าย เป็นที่ตั้งสำนักงานที่ทำการคณะสงฆ์อำเภอสารภี
12. **โรงเรียนปริยัติธรรม 1 (อนุรักษธรรมปริยัติคุณวิทยา)** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2533 เดิมเป็นโรงเรียนประถม 1-4 ชื่อโรงเรียนโสภารายภูธรูเคราะห์ ต่อมาได้ยุบโรงเรียนประถมแล้วจัดตั้งเป็นโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้น ใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนพระธรรมของพระภิกษุ สามเณร ในระดับต่างๆ มีที่ทำการสำนักงานโรงเรียนฯ และหอระฆังที่ระเบียงศาลาฟ้าชั้นสอง
13. **โรงเรียนปริยัติธรรม 2 (อาคารสังฆสัทธาสารภีอุปถัมภ์)** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2545 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 3 ชั้น เพื่อขยายการเรียนการสอนจาก ม.1-ม.6 ให้มีนักธรรมโท-เอก และภาษาบาลี เปิดสอนทุกวันยกเว้นวัน โคนและวันพระ
14. **บ่อน้ำ** มี 5 บ่อ คือ ด้านหน้าศาลาการเปรียญ 1 บ่อเป็นบ่อโบราณเก่าแก่ตั้งแต่สมัยก่อตั้งวัด ด้านข้างวิหาร 1 บ่อ เป็นบ่อเก่าแก่เช่นกัน ปัจจุบันไม่ได้ใช้งานแล้วแต่ยังคงอนุรักษ์ไว้ แห่งที่ 3-4 ที่โรงครัวและโรงอาหาร 2 บ่อ ใช้สอยอเนกประสงค์ และแห่งที่ 5 บ่อน้ำด้านข้างอาคารเรียนปริยัติธรรมใช้สอยสำหรับพระเณรและการอุปคตทั่วไป บ่อน้ำเป็นวัฒนธรรมล้านนาโบราณที่ต้องมีเพื่อการใช้สอยของวัดและชุมชน ซึ่งปัจจุบันความสำคัญน้อยลงเพราะมีน้ำประปาทดแทนแต่ยังคงมีความเชื่อว่าห้ามถมบ่อน้ำ หากฝ่าฝืนจะมีอันเป็นไปต่างๆ นานา

15. บริเวณที่ตั้งสถาปัตยกรรมหรืออุโบสถอยู่ติดแนวกำแพงด้านหน้าวัดบริเวณสวนลำไยและด้านข้างอุโบสถ มีเจดีย์หรืออุโบสถของบรรพบุรุษจำนวนมาก เป็นสถานที่ที่มีจิตวิญญาณ ศรัทธาและความเชื่อ สร้างความผูกพันระหว่างชุมชนกับวัด และผู้ที่ล่วงลับ ไม่มีการบันทึกประวัติ 16. อัฐิเจ้าอาวาส 2 รูป มรณภาพเมื่อปีพ.ศ.2481 และ 2534 ตั้งอยู่ติดกับที่ทำการคณะสงฆ์อำเภอสารภี เป็นอัฐิของพระครูคัมภีรธรรม (หล้า โสภโณ) และพระครูอนุรักษ์ปริยัติคุณ (พระมหาสงวน ปาติโต) เพื่อเป็นสถานที่รำลึกถึงบุคคลสำคัญของวัด ด้วยจิตวิญญาณ ศรัทธาและความเชื่อ 17. ประตู กำแพงวัด ประตู เข้า-ออกมี 3 ประตูที่ใช้งานปกติ คือ ด้านหน้าวัด ด้านหลังวัด และด้านข้างบริเวณโรงเรียนปริยัติธรรม เป็นประตูแบบล้านนามี 2 เสาก่ออิฐปูนปั้นวางประติมากรรมรูปสิงห์ 1 คู่ ลักษณะเหมือนกันทั้ง 3 ประตู ส่วนประตูด้านหน้าวัดมีการสร้างซุ้มชั่วคราวซ้อนสูงขึ้น (นอกจากนี้มี 2 ประตู ที่ใช้เฉพาะกิจ บริเวณโรงครัว กับ บริเวณด้านหลังอาคารเรียนซึ่งไม่นับการใช้สอยปัจจุบันเพราะส่วนใหญ่จะปิดตาย และมีประตูขนาดเล็กอีก 3 ประตู ด้านทิศใต้ และทิศตะวันตก) กำแพงวัด เป็นศิลาแลงทาสีแดงประกอบเสาและหัวเสาปูนปั้นสีขาวตลอดแนว ลักษณะเหมือนกันโดยรอบเขตวัด 18. แท่งก้น้ำ เพื่อการสาธยายปฐกและสาธยายการภายในวัด 19. หอกระจายเสียง เพื่อการสื่อสารระหว่างวัดกับชุมชน 20. ป้ายแผนผังและประวัติวัด / ป้ายคำสอน-คติธรรม ติดตั้งภายในบริเวณวัดส่วนด้านหน้า และบริเวณทั่วไปที่มีการเข้าไปใช้สอย เพื่อการสื่อความหมาย และสอนธรรม 21. ป้ายวัด ด้านหน้าวัดทิศตะวันออก 22. สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นพุทธศาสนา คลื่น 98.25 Mz เปิดกระจายเสียงเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2554 ณ อาคารสำนักงานเจ้าคณะตำบลยางเงิง เป็นสถานีข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของชาวพุทธ พระสงฆ์ และกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ของอำเภอสารภี	
9 ปุชนิยัตถุและ จิตรกรรม	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระนอนป่าเกดถี่ เป็นพระพุทธรูปที่มีความงาม นอนในท่าปรินิพพาน ยาว ๗ วา ๑๒ นิ้ว กว้าง ๑ วา ๕ นิ้ว ต่อมาในสมัยของพระครูคัมภีรธรรมหล้า (ประมาณ พ.ศ. 2447) ได้มีการปฏิสังขรณ์ โดยได้แกะทาสีส่วนพระพักตร์ขององค์พระปฏิมาออก ปรากฏว่าภายหลังนายช่างผู้นั้นกลับเสียดาไปทั้งสองข้าง มีความสำคัญคือ (1) มีเกษาธาตุของพระพุทธเจ้าสถิตอยู่ (2) มีเขี้ยวยักษ์ฝังอยู่ที่หมอนพระ ซึ่งทำให้คนไม่บริสุทธิ์เข้าไปในวิหารมีอาภักติกระสับกระส่าย (3) เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นในยุคทองของนางงามเทวี (4) เป็นพระที่นั่งในท่าปรินิพพาน จนพระราชราชาเจ้าดารารัศมีประทานชื่อว่า พระนอนแสนสุข คำให้ว่าพระนอนแสนสุข (ว่า นโม 3 จบ) แล้วว่าดังนี้ อหิ ภนฺเต พุทธปรินิพพณฺปิ ตํ ภควนฺตฺส รณํ คตา คจฺฉามิ อภิวิทาเมฯ ว่า 3 คน (อายุ 455 กว่าปี ตามตำนานการสร้างวัด)เป็นที่เคารพศรัทธา	

เพื่อเสริมสิริมงคลชีวิตของชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจสูง 2. พระอุปคุต พระพุทธรูปเก่าแก่ที่ประดิษฐานอยู่ด้านล่างหอพระไตรปิฎก เป็นที่เคารพสักการบูชาเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต 3. ประประธานในอุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2537 พร้อมกับการสร้างอุโบสถ เป็นองค์ประธานในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา ในพิธีกรรมต่างๆ ของสงฆ์ และเป็นที่เคารพศรัทธาเพื่อเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจสูง 4. พระประธานในศาลาการเปรียญ พระประธานในกิจกรรม งานประเพณีต่างๆ ของสงฆ์และฆราวาส 5. จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร วาดในช่วงปีพ.ศ.2549-2552 เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เป็นสมบัติทางศิลปกรรมที่มีคุณค่า เพื่อเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจสูง 6. สัตภัณฑ์ อาสนะสงฆ์หรือธรรมมาสนะแบบต่างๆ อาสนะสงฆ์เป็นอาสนะใช้สอยในการประกอบกิจกรรมของสงฆ์ตามวาระโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น เทศมหาชาติ การเทศน์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ฯลฯ และ สัตภัณฑ์ใช้สำหรับวางเครื่องอรรถบริวารในพิธีการทางสงฆ์ มีทั้งแบบใหม่และแบบโบราณ มีคุณค่าทางศิลปกรรมไม่สามารถสืบประวัติได้ จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ 7. นัองหลวง / กลองหลวง / กลองปู่จา เป็นวัตถุศิลป์ที่มีประจำวัดใช้ในงานเฉลิมฉลอง และงานแสดงความยินดีหรือการต้อนรับบุคคลสำคัญของวัดและชุมชน ตามวาระโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น งานปอยหลวง งานเทศมหาชาติ งานทอดผ้าป่า งานทอดกฐิน หรืองานเทศกาลประจำปี ฯลฯ เป็นสิ่งเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน มีคุณค่าทางศิลปกรรมและจิตใจสูง ในอดีตวัดจะจัดสร้างขึ้นเองด้วยช่างชาวบ้านร่วมศรัทธาถวาย ปัจจุบันจะมีศรัทธาจากประชาชนจัดหาถวาย จึงมีทั้งของเก่าโบราณและที่ได้รับศรัทธามาใหม่ จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์	
10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1 บุคลากรที่ทรงความรู้และเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้าน คือ - นายกะอาด ทองจันทร์ ความรู้ทางด้านพุทธศาสนา ประเพณีพื้นบ้าน - นายวิโรจน์ ลาปิ่น ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณีทางล้านนา - นางลัดดา ถาปานพันธ์ ความรู้ด้านการทำขนม อาหาร - นางสุมิตรา วงศ์คำฟูเจริญ ความรู้ด้านศิลปดอกไม้ใบตอง - นางบัวไหล สายสุคนธ์ ความรู้ด้านการประดิษฐ์ของพื้นบ้าน 2 เจ้าอาวาส ลำดับเจ้าอาวาสมีดังนี้ 1. พระสุเมโธเถระ 2. พระสุคันโทเถระ ราชครูจังหวัดเชียงใหม่ 3. พระมณีวรรณ (ครูบามณีวรรณ)	

4. พระสุภาจาโร (พระครูคัมภีรธรรมหาล้า) อดีตเจ้าคณะอำเภอสารภี (ทั้งสี่รูปได้มรณภาพในวัดนี้ทั้งหมด) 5. พระมหาปริชา อตตปริชา อดีตเจ้าคณะอำเภอสารภี 6. พระมหาบุญเป็ง ปุณฺณปภา อดีตศึกษาอำเภอสารภี 7. พระครูคัมภีรธรรม (หล้า โสภโณ) อดีตเจ้าคณะอำเภอสารภี 7. พระครูอนุรักษปริยัติคุณ อดีตรองเจ้าคณะอำเภอสารภี และเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ 8. พระครูโสภณธรรมานุวัตร (สงคราม อาจิณฺธมฺโม) เจ้าอาวาสปัจจุบัน เป็นเจ้าคณะอำเภอสารภี ผู้จัดการโรงเรียนสารภีปริยัติศึกษา	
11 ต้นไม้ในพุทธ ประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / ชื่อ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นสาละลังกา ปลูกในช่วง 2-3 ปี บริเวณหอพระไตรปิฎก จากศรัทธาประชาชน 2. ต้นลำไย อายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี ยังมีสภาพสมบูรณ์ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณด้านหน้าวัดติดแนวกำแพง และ อุโบสถ ปริยัติธรรม ด้านหน้าอาคารเรียน 3. มะพร้าว 4. มะขาม 5. สุนัข 6. ลิ่นจี่ 7. น้อยหน้า 8. จำปี จำปา 9. ปาล์มจีน 10. พญาสัตบรรณ 11. พิกุล 12. สารภี 13. ชมพู / ชมพูน้้าดอกไม้ 14. ขนุน 15. ราชพฤกษ์ – คุณ 16. หมากริเยว 17. แคบ้าน 18. กระเทียม 19. มะม่วง	

20. ไฟไร่ / ไฟบง 21. กล้วย 22. ต้นเกิด ปลุกใหม่ในปีพ.ศ.2553 คุณค่า - ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ มีต้นสาละลังกาเป็นต้นไม้ในพุทธประวัติแต่ปลูกไม่นานจากศรัทธาวัดและบริเวณหอไตร-พระอุโบสถ-ด้านข้างอุโบสถ มีต้นลำไยหลายต้น เป็นต้นไม้เก่าแก่ปลูกมานานมีความผูกพันกับวัด ส่วนต้นอื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ มีการปลูกประดับโดยทั่วไป และเป็นที่น่าสังเกตว่า “ต้นเกิด” ตามชื่อวัดไม่มีเหลืออยู่แล้ว มีปลูกขึ้นใหม่ 1 ต้น ด้านข้างอุโบสถ ในปีพ.ศ.2553 ทัศนียภาพโดยทั่วไปร่มรื่น และมีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ /คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ลาน/ช่วงวัด ช่วงวัดในอดีตจะเป็นลานดิน ปัจจุบันสภาพเป็นลานคอนกรีตและใช้เป็นถนนเพื่อการสัญจรกินเนื้อที่บริเวณกว้างจากหน้าวัดถึงประตูเข้า-ออกด้านหลังและด้านข้าง (ช่วงวัดเป็นองค์ประกอบตามแบบประเพณีล้านนาที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัด ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และพัฒนาให้มีสภาพตามแบบเดิมหรือปรับสภาพให้เหมาะกับการใช้สอย และทำหน้าที่ร่วมกันได้ดีระหว่างลานกับถนนยานยนต์ ลาน/ช่วงจะสร้างทัศนียภาพวัดให้สวยงาม สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม เปิดมุมมองของสถาปัตยกรรมให้เป็นจุดเด่น สวยงาม) 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัดตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้อย่างเหนียวแน่น สร้างบรรยากาศวัดบ้าน/ความเป็นศูนย์กลางชุมชนที่ใกล้ชิด สร้างศรัทธาวัดอย่างต่อเนื่องและมีชีวิต และมีทิวทัศน์พื้นที่เกษตรกรรมที่สวยงามด้านหน้าวัด และเป็นวัดที่เชื่อถือตามภูมินาม คือ “ป่าเกิดเถี” ซึ่งป่าต้นเกิดในปัจจุบันไม่มีเหลืออยู่แล้ว ควรพัฒนาภูมิทัศน์ให้มีต้นไม้เกิดเป็นสัญลักษณ์ที่พ้องกับชื่อวัดดั้งเดิม ปัจจุบันมีการปลูกต้นเกิด 1 ต้นด้านข้างอุโบสถในปีพ.ศ.2553 ทัศนียภาพโดยทั่วไป ร่มรื่น สบายตา บรรยากาศทางวัฒนธรรมสูง ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีชีวิต	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม /คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ แห่ไม้ค้ำโพธิ์ และการละเล่นพื้นบ้าน เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา ประเพณีสงกรานต์และพระธาตุและพระนอนแสนสุข เป็นประเพณี	

พิธีกรรมทางศาสนา พระนอนป่าเกิดถึ ยาว ๗ วา ๑๒ นิ้ว กว้าง ๑ วา ๕ นิ้ว มีงานนมัสการสงฆ์น้ำปัดทอง โดยถือเอาวันวิสาขบูชาเป็นประจำทุกปี และประเพณีทำบุญตักบาตรพระอุปคุต ซึ่งจะเริ่มตักบาตรในช่วง 0.00 น.ของวันใหม่ เป็นต้นไป

เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม และแห่เทียนเข้าพรรษา

เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ กินกล้วยสลาก/สลากภัต

เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง

เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้ นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่

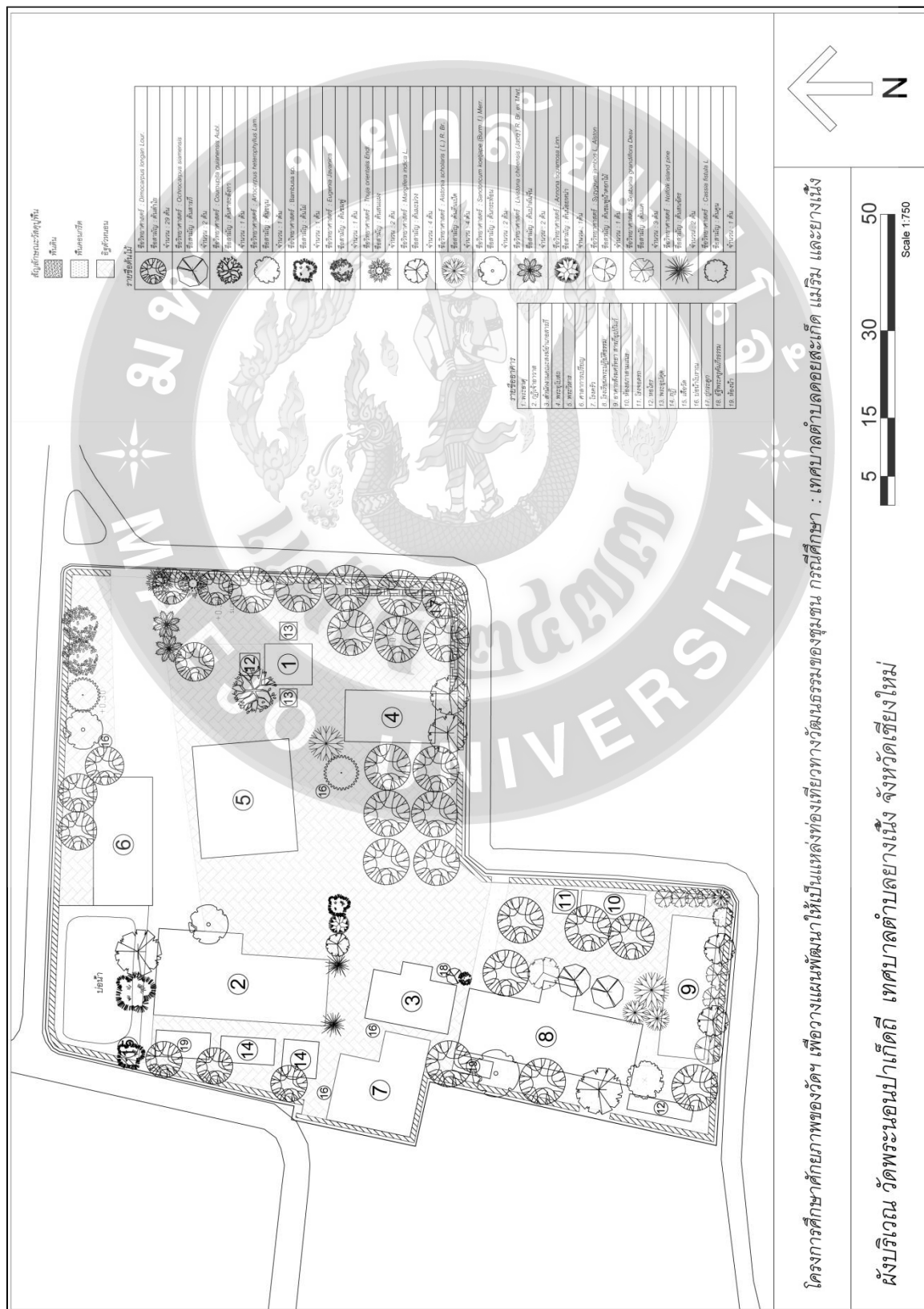
การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)

14 กิจกรรมบริการ/การ
ท่องเที่ยว

กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ

ไม่มี

15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลยางนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 4

1 ชื่อวัด	วัดแสนหลวง
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อปี พ.ศ.2338 ในสมัยพระเจ้ากาวิละ อายุ 216 ปี(2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 2 หมู่ 3 บ้านแสนหลวง ตำบลยางนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 5 ไร่ 2 งาน (โดยมีพระเจ้ากาวิละ เป็นผู้สร้างหมู่บ้านขึ้นในพื้นที่ ประมาณ 50-60 ไร่)
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2461 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 1 เส้น 6 วา ยาว 2 เส้น 8 วา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระอธิการปรีชา มุนีวิโส ปีพ.ศ.2552-ปัจจุบัน
6 ศรัทธาวัตถุ	บ้านแสนหลวง หมู่ที่ 2 และ 4 ตำบลยางนึ่ง ประมาณ 450 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
ในรัชสมัยของพระเจ้าเมกุฏิวิสุทธิวงศ์ แห่งราชวงศ์เม็งราย องค์ที่ 20 ได้เสียดินเมืองเชียงใหม่ให้แก่พระเจ้าบุเรงนองมหาราช กษัตริย์พม่า เมื่อปีพ.ศ.2102 และพระองค์ได้ถูกจับตัวไปไว้ยังกรุงอังวะ นับตั้งแต่นั้นมาลานนาไทยก็หมดอิสรภาพโดยสิ้นเชิงและต้องตกไปอยู่ใต้อำนาจของพม่าเป็นเวลาช้านานถึง 216 ปี ต่อมาในปีพ.ศ.2317 พญาเจ้าบ้าน(บุญมา) ซึ่งเป็นน้ำของพระเจ้ากาวิละ ได้ร่วมกับพระเจ้ากาวิละนำทัพของพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งตั้งตนเป็นใหญ่หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยา เข้าตีเมืองเชียงใหม่ ทำการขับไล่พม่าออกจากแผ่นดินลานนา เมืองเชียงใหม่จึงเป็นอิสระอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็หาความผาสุกมิได้ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ไม่เป็นอันทำมาหากิน เนื่องจากถูกพม่า ยกทัพมารบกวณอยู่เสมอ ข้าวไร่ยังขาดแคลนเสบียงอาหาร ประกอบกับป้อมคูประตูหอรบชำรุดทรุดโทรมมาก จึงปรึกษากันอพยพผู้คนถอยร่นจากเมืองเชียงใหม่ มาตั้งรับข้าศึกอยู่ที่ “เวียงหาวก” เวียงหาวกนี้ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอสารภี เป็นเวียงร้างสร้างมาแต่ครั้งใดไม่ปรากฏหลักฐาน เหลือแต่ซากของกำแพงและมูลดินขาดเป็นช่อง ๆ จึงเรียกว่าเวียงหาวก ในปัจจุบันนี้ถูกชาวบ้านบุกเบิกจับจองเป็นที่อยู่อาศัย ไม่ได้ได้รับการอนุรักษ์รักษาไว้เป็นมรดกตกทอดให้ชนชั้นหลังได้เห็นร่องรอยโบราณสถานอันเก่าแก่นี้ เมื่อพระเจ้ากาวิละเป็นเจ้าหลวงเชียงใหม่ พระองค์ได้ตั้งคณะผู้ทรงอำนาจเพื่อดูแลราชการบ้านเมืองขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะปฐมอัครมหาเสนาบดี” มีอยู่ 4 เหล่า ได้แก่ 1) พญาแสนหลวง 2) พญาสามล้าน 3) พญาเจ้าบ้าน 4) พญาเด็กชาย เทียบเท่ากับตำแหน่ง เวียง วัง คลัง นา นั่นเอง มีบทบาทในการบังคับบัญชางานด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม “คณะอัครมหาเสนาบดี” นี้มิใช่เจ้านายพี่น้องและลูกหลานเชื้อสายเจ้าเจ็ดคนแต่เป็นเสนาอำมาตย์ผู้ใหญ่ต่างพระเนตรพระกรรฐ์ของพระองค์ท่านที่ไว้นิยมนำใจได้	

หลังจากที่พระเจ้ากาวิละและพญาเจ้าบ้านได้อพยพผู้คนถอยร่นจากเมืองเชียงใหม่ มาตั้งรับข้าศึกอยู่ที่ “เวียงหาวก” จึงปรึกษากัน และเห็นชอบตรงกันว่าควรจะสร้างวัดขึ้นสักวัดหนึ่ง เพื่อไว้บำเพ็ญกุศลของข้าราชการในราชสำนักและไพร่ฟ้าประชาชน จึงประชุมเสนาอำมาตย์และชาวเมือง ที่ประชุมมีมติให้สร้างวัด โดยมอบอำนาจให้พญาแสนหลวงเป็นสลา (นายช่าง) ออกแบบก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2338 ตรงกับเดือน 6 เหนือ (เดือน 4 ใต้) ออก 15 ค่ำ ยามแตรรุ่ง (ใกล้รุ่งอรุณ) เป็นเวลาฤกษ์ยามยามดี จึงได้ทำพิธีฝังลูกนิมิต โดยอาราธนามหาเถระเจ้าจ้อคำตะโรเป็นองค์ประธานฝ่ายสงฆ์ พญาแสนหลวงเป็นหัวหน้าฝ่ายฆราวาส แบ่งหน้าที่ให้ผู้ชำนาญแต่ละหมวดหมู่รับงานไปทำ การก่อสร้างดำเนินกันไปเกือบจะเสร็จ ทางสลาอยากจะได้จอง (เตียง) วัโนโสง (กุฏิ) ให้พระสงฆ์ไว้นอน และอยากจะได้เตียงถวายเจ้าเหนือหัว (พระยาภาวโละ) ด้วย จึงได้พาพวกสลาไปตัดต้นไม้ยางต้นหนึ่งในดำนานกล่าวว่า เป็นต้นไม้ใหญ่ขนาดสามคนโอบ มีลำต้นหนึ่งไปทางทิศตะวันออก (เอน) สันนิษฐานว่าต้นยางต้นนี้คงจะขึ้นอยู่แถวบริเวณโรงฆ่าสัตว์เทศบาลเดิมเพราะเป็นเวลาล่วงเลยมาเป็นเวลาสองร้อยกว่าปีแล้ว พอคณะช่างไปถึงที่ต้นยางใหญ่ สลาห่มันจ้องตะ ผู้เป็นหัวหน้าก็ยกขวานใหญ่ฟันลงไปที่ดินยางนั้น ก็บังเกิดอาเพศ โดยต้นยางใหญ่ต้นนั้น มีอาการลั่นสะเทือน และมีเสียงครางฮือๆ เหมือนได้รับความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส พวกสลาเหล่านั้นต่างพากันทิ้งเครื่องมือวิ่งหนีไปคนละทิศละทาง ผู้ที่มีสติดีกว่าเพื่อได้แก่พญาแสนหลวงผู้เป็นหัวหน้าได้ตะโกนสั่งให้ลูกน้อง ไปนำเอาข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เหล้าไห ไก่คู่ มากมาย มาตั้งศาลเพียงตาทำพิธีบวงสรวง เสร็จแล้วจึงสั่งให้นายช่างเข้าตัดต้นยางต่อไป คราวนี้ปรากฏว่า ไม่มีการลั่นสะเทือนหรือเสียงครางออกมาจากต้นยางแต่ประการใดอีกเลย การก่อสร้างวัดก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่นานนักพญาแสนหลวงก็ถึงแก่อนิจกรรมลงและอีกเพียง 3 วัน มหาเถระเจ้าจ้อคำตะโร เจ้าอาวาสก็ถึงแก่อนิจกรรมลงในระยะเวลาใกล้ๆ กันนั้น พระเจ้ากาวิละจึงได้จัดการปลงศพพร้อมกัน เมื่อทำบุญปลงศพเสร็จแล้ว จึงได้ให้สลาเป้งหอ (ศาล) ไว้สองหอ หอคำสร้างไว้ที่หลังพระวิหาร ต่อมาหอคำหลังนี้ก็ได้นายสาบสูญไป ส่วนอีกหอหนึ่ง คือ หอพญาแสนหลวงสร้างไว้ที่แจ้ง(มุม) กำแพงวัดด้านเหนือ คือ ที่ริมศาลาบาตร ใต้ต้นโพธิ์ トラบเท่าทุกวันนี้ พระเจ้ากาวิละและพญาเจ้าบ้าน จึงได้พระกรุณาโปรดให้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดแสนหลวง” เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานให้แก่ “พญาแสนหลวง” นายช่างใหญ่ผู้ออกแบบและดำเนินการก่อสร้างวัดนี้ ส่วนศาลพญาแสนหลวงต่อมาได้นามว่า “ศาลเจ้าพ่อแสนหลวง” เพื่อเป็นที่สักการบูชาของประชาชน

8 ปุชนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร วิหารเดิมเป็นไม้สักทั้งหลัง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2338 ต่อมาในปีพ.ศ. 2479 หลวงปู่ครูบาสุภา เจ้าอาวาส รูปที่ 6 ได้จัดการบูรณะครั้งใหญ่ โดยรื้อหลังเดิมแล้วก่อสร้างใหม่เป็นโครงสร้างอิฐถือปูน หลังคากระเบื้องดินขอแบบโบราณ ประคบน้ำต่างเป็นบานไม้ โดยผังบริเวณมีลักษณะคล้ายวิหารของวัดหริภุญชัยของพระนางจามเทวี ผู้สร้างเมืองลำพูน คือ มีทางเดินรอบวิหารได้ แต่สร้างยังไม่เสร็จ จนถึงช่วงครุบาเติ้ง เจ้าอาวาส รูปที่ 7 จึงสร้างเสร็จ และมีการบูรณะหลายครั้ง จนถึงปีพ.ศ.2544 ได้	

บูรณะเพิ่มเติม และเขียนภาพจิตรกรรมบนฝาผนังเป็นเรื่องราวพระพุทธเจ้า 10 ชาติ และเรื่องนรก-สวรรค์ โดยช่างเขียนภาพชื่อ นายเพชร มโนรินทร์ เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของสงฆ์ และฆราวาส มีคุณค่าทางจิตใจสูง วิหารมีความสง่าและงดงาม มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ในช่วงสมัยเจ้ากาวิละและพญาเจ้าบ้าน ซึ่งมอบหมายให้ “พญาแสนหลวง” เป็นช่างออกแบบสร้างวัดขึ้นในปีพ.ศ.2338

2. อุโบสถ สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวัด เมื่อปีพ.ศ.2338 เป็นอุโบสถไม้สักทั้งหลังเช่นเดียวกับวิหาร ในปีพ.ศ.2520 ได้รื้อสร้างใหม่โดยสร้างกรอบโครงสร้างฐานเดิมด้วยการก่ออิฐถือปูน ประตูหน้าต่างยังคงเป็นบานไม้ เป็นวัดเดียวของชุมชนสารภีที่มีอุโบสถในขณะนั้น ชุมชนจะมาประกอบกิจทางสงฆ์หรือทำสังฆกรรมต่างๆ เช่น บวชพระ ทอดกฐิน ที่วัดแสนหลวงนี้ (เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ในช่วงสมัยเจ้ากาวิละและพญาเจ้าบ้าน ซึ่งมอบหมายให้ “พญาแสนหลวง” เป็นช่างออกแบบสร้างวัดขึ้นในปีพ.ศ.2338 และอุโบสถใหม่ได้สร้างกรอบฐานเดิมไว้ โดยเลียนแบบวัดหริภุญชัย จังหวัดลำพูน)

3. หอพระไตรปิฎก เดิมเคยมีแต่ถูกรื้อถอนไป (หอไตรเดิมมีโครงสร้างครึ่งไม้ครึ่งปูน ตั้งอยู่ด้านหน้ากุฏิ เป็นที่เก็บพระไตรปิฎกโบราณที่ทำด้วยใบลาน แต่เกิดน้ำท่วมในปีพ.ศ.2548 ทำให้พระไตรปิฎกที่เก็บไว้ในหีบไม้ได้รับความเสียหายอย่างหนัก และด้วยสภาพที่ทรุดโทรมของหอพระไตร ทางวัดจึงได้รื้อถอนและไม่ได้สร้างใหม่จนถึงปัจจุบัน)

4. หอระฆัง เป็นหอระฆังทรงสูงหลังคาจัตุรมุข ความสูงจากพื้นถึงหลังคาประมาณ 8 เมตร ด้านล่างเป็นที่วางกลองชุดปี่จ่า

5. เจดีย์พระธาตุศรีแสนหลวง ในปีพ.ศ.2553 อยู่ในระหว่างดำเนินการก่อสร้างคาดว่าจะแล้วเสร็จต้นปีพ.ศ. 2554 ส่วนฐานถึงช่วงบัวปากระฆังมีลักษณะเลียนแบบเจดีย์พระธาตุวัดหริภุญชัย เมืองลำพูน ส่วนองค์ระฆังถึงปลียอดและหยาดน้ำค้างลักษณะเลียนแบบเจดีย์พระธาตุวัดคอยสุเทพ เมืองนครเชียงใหม่ ภายในมีการบรรจุพระพุทธรูปขนาดต่างๆ และข้าวของมีค่าที่ส่วนฐานเจดีย์ ฐานองค์ระฆังและส่วนปลียอดบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระสังฆราช เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2553

6. ศาลเจ้าพ่อแสนหลวง ตั้งอยู่ใต้ต้นโพธิ์บริเวณหน้าวัดฝั่งตะวันตกติดถนนใหญ่ สร้างหลังจากสร้างวัดไม่นานนัก อายุประมาณ 200 กว่าปี และจากศิลาจารึกประวัติศาสตร์เจ้าพ่อแสนหลวง ได้บันทึกไว้ ความว่า “แสนหลวง” เป็นชื่อของอำมาตย์ผู้ใหญ่ของพระเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่หนึ่ง มีหน้าที่ดูแลราชการบ้านเมือง จนได้รับความดีความชอบตั้งให้เป็น “พญาแสนหลวง” ร่วมอยู่ในคณะปฐมอัครมหาเสนาบดี และเป็นผู้ออกแบบดำเนินการสร้างวัดแสนหลวง ตามบัญชาของพระเจ้ากาวิละ เมื่อพญาแสนหลวงถึงอนิจกรรม เจ้ากาวิละจึงได้ให้ช่างสร้างหอ(ศาล) พญาแสนหลวง ไว้บริเวณที่แจ้ง (มุม) กำแพงวัดด้านทิศเหนือ บริเวณริมศาลาบาตรใต้ต้นโพธิ์ เป็นที่รำลึกถึงและเคารพศรัทธาของ

ชาวบ้านจนถึงทุกวันนี้ ศาลได้รับการบูรณะมาหลายครั้ง ปัจจุบันศาลมีลักษณะเป็นศาลาก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง มีบันไดขึ้น-ลงให้ประชาชนเข้าไปกราบไหว้บูชาเพื่อเป็นสิริมงคล

7. **กุฏิสงฆ์** กุฏิสุวรรณสามัคคีสร้างเมื่อปีพ.ศ.2522 จากศรัทธาชุมชน โดยรื้อถอนกุฏิเดิมซึ่งเป็นเรือนไม้ทั้งหลังออกแล้วสร้างใหม่เป็นโครงสร้างอิฐถือปูน 2 ชั้น สีขาวแบบร่วมสมัย

8. **โรงครัว** สร้างขึ้นใหม่ในปีพ.ศ.2551 โครงสร้างอิฐถือปูน 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นโรงครัวและโรงฉันที่ชั้นบนเป็นที่พักแขกที่มาเยี่ยมเยือนวัด

9. **ศาลเสี้ยววัด** อยู่ด้านหลังอุโบสถ เป็นศาลขนาดกลางยกสูงจากพื้นประมาณ 80 เซนติเมตร เป็นที่สถิตของเทพผู้ดูแลวัดและชุมชน จะมีการบวงสรวงเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปี และในเทศกาลสำคัญต่างๆ เป็นที่ศรัทธา กราบไหว้ เคารพสักการของทุกคนเพื่อเป็นสิริมงคล

10. **บริเวณที่ตั้งสตูปรเจดีย์หรืออุโบสถจุฬารัตน** อยู่ติดกับศาลเสี้ยววัดแนวกำแพง เป็นที่ตั้งของบุคคลสำคัญของวัด เช่น อุโบสถจุฬารัตนเจ้าอาวาสรูปที่ 1, 2, 3 และผู้ล่วงลับที่มาบรรจุอัฐิไว้ เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่วงลับและกราบไหว้บรรพบุรุษ สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม ความศรัทธา และความเชื่อ มีคุณค่าทางจิตใจสูง

11. **ศาลาการเปรียญ** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2513 ด้วยศรัทธาของชาวชลบุรี จึงเรียกว่า ศาลาชลบุรี เป็นอาคารแบบเรียบง่าย มีคุณค่าด้านสาธารณะบริการในการประกอบกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ (ศาลาการเปรียญเดิมเป็นเรือนไม้ได้รื้อถอนไปเนื่องจากทรุดโทรม)

12. **ศาลาอเนกประสงค์และศาลา฼ยรี** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2551 เป็นศาลาเปิดโล่งขนาด 6X9 เมตร 2 หลัง ใกล้กับโรงครัวและทางเข้าออกวัดด้านหลังทิศตะวันออก ใช้อเนกประสงค์ ในกิจกรรมต่างๆ ของวัดและชุมชน

13. **อาคารเก็บวัสดุและอเนกประสงค์** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 ที่ด้านข้างโรงครัวและห้องน้ำ ใช้สอยเพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ของวัด

14. **อาคารสำนักงานยูเนียนสารภี 999** อาคารชั้นเดียวขนาดเล็ก ใช้เป็นที่ทำการของสหกรณ์ออมทรัพย์หมู่บ้านในเขตอำเภอสาร์ภี และทุกวันที่ 1-10 ของเดือนสมาชิกจะนำเงินมาออมทรัพย์กัน ณ สหกรณ์แห่งนี้

15. **บ่อน้ำ** มี 2 บ่อ บริเวณหน้าวัด 1 บ่อเป็นบ่อเก่าแก่ที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัดปัจจุบันไม่ได้ใช้งานแต่ยังคงอนุรักษ์ไว้ ตามความเชื่อที่ว่าห้ามถมบ่อน้ำหากฝ่าฝืนจะมีเหตุในทางอัปมงคล และอีก 1 บ่อ บริเวณโรงครัว ใช้สอยเพื่อการอุปโภค

16. **ประตู/กำแพงวัด ประตูวัดมี 5 แห่ง** ประตูด้านหน้าวัดปัจจุบันอยู่ทิศตะวันตกติดถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน ประตูด้านหลังวัดทางทิศตะวันออก (เดิมเป็นด้านหน้าวัด) ทั้งสองประตูมีลักษณะเหมือนกัน คือ ประตูเสาปูนปั้น 2 เสาทาสีแดง ด้านบนตั้งประติมารูปสิงห์สีขาว 1 คู่ ประตูที่ 3-4-5 อยู่ด้านหน้าอุโบสถด้านข้างกำแพง ด้านข้างกำแพงบริเวณต้นโพธิ์ และบริเวณด้านหลังอาคารสำนักงาน

ยูเนียนฯ เป็นประตุนาถเล็ทกวาง 2 เมตรและ 1 เมตรตามลำดับ ให้ชุมชนเข้า-ออก ปัจจุบันใส่ประตูเหล็กคล้องกุญแจ โดยปกติแล้ววัดจะสร้างประตูเข้า-ออกทั้ง 4 ด้าน เพื่อเชื่อมโยงกับชุมชน แต่ประตูอาจมีขนาดและรูปแบบแตกต่างกัน ส่วน<u>กำแพงวัด</u> ในอดีตเป็นกำแพงเตี้ยสูง 80 เซนติเมตรก่ออิฐถือปูนสีขาว ที่ช่วงบนเจาะโปร่งแบบรั้วและตกแต่งเป็นราวคลื่น แต่มีความไม่ปลอดภัยเนื่องจากข้าวของมีค่าสูญหายบ่อยครั้ง ทางวัดและศรัทธาชาวบ้านเห็นว่า ควรรื้อกำแพงเดิมแล้วสร้างใหม่ให้ปลอดภัยต่อทรัพย์สินของวัด ในปีพ.ศ.2526 จึงได้รื้อกำแพงเดิมสร้างใหม่ทั้งหมด เป็นศิลาแลงสูง 2 เมตร ทาสีแดง ประกอบกับเสาปูนปั้นสีขาวตกแต่งส่วนบนตลอดแนวกำแพงโดยรอบวัด 17. หอฉัน้ำและสุขา อยู่ใกล้กับโรงครัว สำหรับอุบาสก-อุบาสิกา และแยกส่วนกับของพระเณรซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน 18. แท้งก์น้ำ ตั้งอยู่ติดกับโรงครัวและอาคารเก็บวัสดุ 19. หอกระจายเสียง 20. ป้ายวัด	
9 ปุชนิยัตถุและจิตรกรรม	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ -ประวัติศาสตร์
1. พระประธานในวิหาร เดิมเป็นพระพุทธรูปศิลปะเชียงแสน สันห้ 3 หล่อสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร (ประมาณ 30 นิ้ว ขนาดเท่ากับคนจริง) เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่นับตั้งแต่มีการสร้างวัด ไม่สามารถสืบประวัติได้ แต่ถ้านับจากการสร้างวิหารครั้งแรกปีพ.ศ. 2338 พระประธานมีอายุร่วม 216 ปี (2554) แต่ถ้านับจากการบูรณะเมื่อในปีพ.ศ. 2479 พระประธานมีอายุร่วม 75 ปี(2554) ได้หายไปเมื่อปีพ.ศ.2521 ศรัทธาญาติโยมจากกรุงเทพฯ จึงได้นำพระพุทธรูปพระชินราชบารมีไพร่พินาศนราศกัย หล่อด้วยทองเหลืองปิดทอง หน้าตักกว้าง 1.5 เมตร สูง 2.5 เมตร มาถวายเมื่อปีพ.ศ.2522 และประดิษฐานมาถึงปัจจุบัน และในปีพ.ศ.2526 ได้ย้ายพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจจากอุโบสถ พระพุทธรูปปูนปั้นสมัยแรกสร้างวัด หน้าตักกว้าง 25 นิ้ว อายุร่วม 216 ปี (2554) มาประดิษฐานที่วิหารด้วย 2. พระประธานในอุโบสถ เดิมเป็นพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ พระพุทธรูปปูนปั้นสมัยแรกสร้างวัด หน้าตักกว้าง 25 นิ้ว อายุร่วม 216 ปี (2554) ต่อมาในปีพ.ศ.2526 มีการบูรณะอุโบสถขึ้นใหม่โดยสร้างกรอบในที่ดั้งเดิม ได้ย้ายพระเจ้าทันใจไปประดิษฐานที่วิหาร และศรัทธาจากชุมชนได้ร่วมกันหล่อพระพุทธรูปทองเหลืองปิดทองทั้งองค์ปางมารวิชัยขึ้นใหม่ เพื่อเป็นพระประธานในอุโบสถ ชื่อ “พระพุทธรูปแสนหลวงศิริมงคล” ลักษณะฐานบัวคว่ำหางกว้าง 0.85 เมตร สูง 1.25 เมตร 3. พระพุทธรูปปางมารวิชัย 1 พระพุทธรูปทองสำริดโบราณศิลปะเชียงแสน อายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 21 สันหาปฏิสันเหนือพระถัน พระเมาลีรูปบัวตูมถอดได้ ฐานบัวคว่ำหาง สูงตั้งแต่ฐานถึงพระเกตุ 73 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 53.5 เซนติเมตร	

4. พระพุทธรูปปางมารวิชัย 2 พระพุทธรูปทองสำริดโบราณ แบบขาคั่งใต้พระเกตุและพระหัตถ์ถอดได้ ฐานบัวคว่ำหงาย
5. พระพุทธรูปปางสมาธิเพชร พระพุทธรูปทองสำริดโบราณ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2463 พระเกตุรูปบัวตูม สังฆาฏิสั้นเหนือพระถัน ฐานบัวคว่ำหงาย สูงตั้งแต่ฐานถึงพระเกตุ 23 เซนติเมตร ฐานกว้าง 15.5 เซนติเมตร มีอักษรธรรมล้านนาจารีกรอบฐาน บอกปีที่สร้าง คือ จ.ศ.1282(พ.ศ.2463)
6. พระพุทธรูปปางถวายเนตร พระเกตุรูปเปลวเพลิง ฐานบัวคว่ำหงาย ที่หน้าฐานมีอักษรจารึกตัวเลข พุทธศักราชของปีที่สร้าง คือ พ.ศ.2478
7. ระฆัง(เต็ง) ทองเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร สูงตั้งแต่ปากถึงหูแขวน 42 เซนติเมตร ด้านบนมีรูปกลีบดอกบัวประดับโดยรอบ บอกปีที่หล่อคือ พ.ศ.2493 เส้นทองเหลือง 40 กิโลกรัม บอกชื่อนายป้อมเป็นผู้หล่อ
8. กลองปู้จา กลองหลวง ข้องหลวง เป็นสิ่งที่มีประจำวัดจากศรัทธาของชุมชน ใช้สำหรับการเฉลิมฉลองหรือสมโภชนาการสถานที่สำคัญ การต้อนรับแขกเมือง และงานประเพณีต่างๆของชุมชน เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชุมชน มีความเป็นมากับการพัฒนาและศรัทธาวัค และวิถีชีวิตของชุมชน กลองบางชุดเก่าแก่อายุร่วม 100 ปี บางชุดได้รับศรัทธามาใหม่ในช่วง 10-20 ปี
21. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร เมื่อปีพ.ศ.2544 ได้บูรณะวิหารเพิ่มเติม และเขียนภาพจิตรกรรมบน ฝาผนังเป็นเรื่องราวพระพุทธเจ้า 10 ชาติ และเรื่องนรก-สวรรค์ โดยช่างเขียนภาพชื่อนายเพชร มโน รนทร์ เป็นศิลปกรรมที่ภาคภูมิใจของชุมชนที่แสดงรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมและความศรัทธาใน พุทธศาสนา

10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. บุคลากรที่ทรงความรู้และเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้าน คือ - นายสายันต์ สมทอง ความรู้ด้านพุทธศาสนา ประเพณีพื้นบ้าน - นายมูล หน่อแก้ว ความรู้ด้านการจักสาน - นายอินทร์ บุญสูง ทางด้านดนตรีสะล้อ ซอ ซึง การทำน้าบวย - นายเจริญ ไชยวงศ์ และนายสุรินทร์ ไชยเพย ความรู้ด้าน สะล้อ ซอซึง 2. เจ้าอาวาสวัด ดังมีรายนามดังนี้ 1. ครูบาจ้อคำดีะโร พ.ศ.2338-2338 มรณภาพ 2. ครูบาอู๊ด มรณภาพ 3. พระอธิการหลวงพรหม ลาสิกขาบท 4. พระอธิการคำ ลาสิกขาบท 5. ครูบาเสาร์ มรณภาพ 6. ครูบาสุภา มรณภาพ	

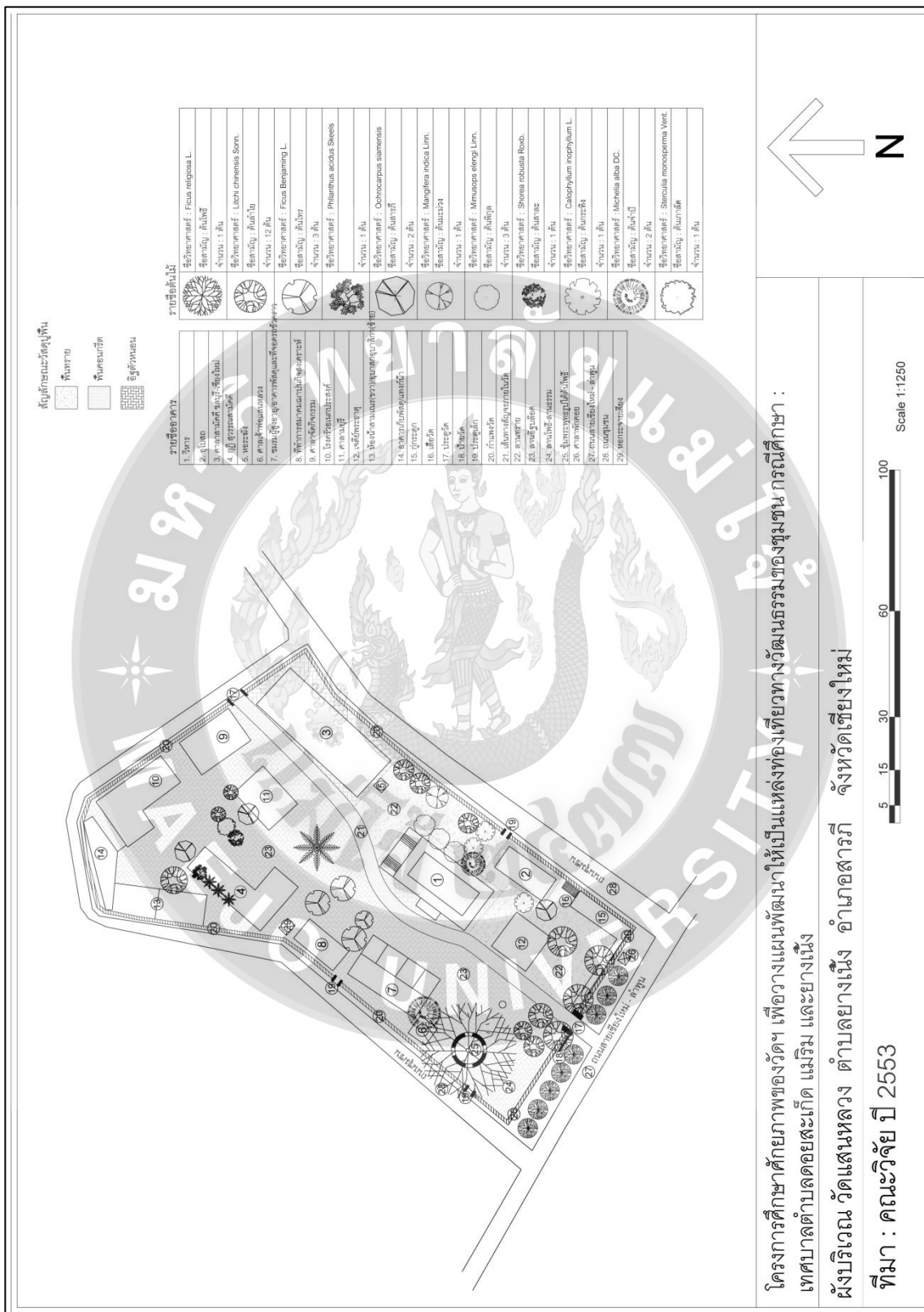
7. ครุบาตั้งอินทรีโส พ.ศ.2479-2509 มรณภาพ 8. พระครูสุวรรณสาธุกิจ พ.ศ.2509 – มรณภาพ 9. พระอธิการปรีชา มุนีวิโส เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน นับจากปีพ.ศ.2552-ปัจจุบัน	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	ชื่อ / อายุ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทักษณียภาพ
1. ศรีมหาโพธิ์/ต้นโพธิ์ ปฐมมานานับตั้งแต่มีการสร้างวัด ประมาณอายุ 200 กว่าปี 2. ลำไย ส่วนใหญ่ปลูกด้านหน้าวัด ริมรั้ว และลานหลังวัด อายุ 30-40 ปี และบางต้นอายุ 3-5 ปี 3. ลิ้นจี่ 4. สาละลังกา 5. กระทิง - สารภี 6. จำปี 7. พิกุล 8. มะม่วง 9. มะตาด 10. มะขม 11. ป๊อบ 12. สัก 13. หมากนวล 14. เกาลัด 15. พุดใหญ่ 16. ไทรย้อยใบแหลม คุณค่า - ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ มีต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ในพุทธประวัติ ที่สำคัญและปฐมมานานับตั้งแต่การสร้างวัด มีไม้ผล คือ ต้นลำไย เป็นต้นไม้ที่ผูกพันกับวัดสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนต้นอื่นๆ ปลูกในช่วง 1-10 ปี ขนาดต้นยังเล็กบ้าง โตบ้าง ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่นร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ บางต้นเป็นต้นไม้ในพุทธประวัติ ได้แก่ จำปี ไทร กระทิง สารภี พิกุล สาละลังกา ฯลฯ ทักษณียภาพโดยทั่วไปด้านหน้าวัดร่มรื่นและมีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม ส่วนบริเวณลานวัดค่อนข้างร้อน	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์ - ทักษณียภาพ

1. ลานวัด/ช่วงวัด เป็นองค์ประกอบวัดตามแบบประเพณีด้านนาควรค่าแก่การอนุรักษ์ สภาพเดิมเป็นลานดิน มีช่วงบริเวณด้านหน้าวิหารและอุโบสถ และช่วงบริเวณด้านหน้าศาลเจ้าพ่อแสนหลวงเป็นลานโพธิ์ที่ร่มรื่นใช้ประกอบกิจกรรมงานประเพณี กิจกรรมในวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การมาสักการเจ้าพ่อแสนหลวง การออกกำลังกาย ฯลฯ ปัจจุบันในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาวัดได้รับการพัฒนาช่วงให้เป็นลานอิฐบล็อกล้อมทั้งบริเวณวัด และบางส่วนเป็นถนนลาดคอนกรีต แต่ก็ใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างถนนกับลานกิจกรรม มีลานดินเล็กน้อยบริเวณด้านหลังวิหารและอุโบสถ ซึ่งอนาคตคาดว่าจะเป็ลานคาค้างทั้งหมด 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัดที่ตั้งติดกับถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน ย่านที่พักอาศัยค่อนข้างหนาแน่น เข้าถึงสะดวก บรรยากาศจึงมีชีวิตชีวา ร่มรื่นในบริเวณลานต้นโพธิ์หน้าวัด และเชื่อมโยงกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นได้ดี เนื่องจากเป็นวัดที่ชื่อตามสถาปัตยกรรมและสร้างวัด และยังคงมีอนุสรณ์สถานศาลเจ้าพ่อแสนหลวง ให้รำลึกถึง กราบไหว้บูชาเป็นสิริมงคลชีวิตสถานที่ร่มรื่น สบายตา บรรยากาศทางวัฒนธรรมสูง ขนบธรรมเนียมประเพณีมีชีวิตชีวา	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ และแห่ไม้เท้าโพธิ์ การละเล่นพื้นบ้าน ก่อเจดีย์ทราย เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา ประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุ และเจ้าพ่อแสนหลวง เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนกันยายน ประเพณีอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ และ บวงสรวงเจ้าพ่อแสนหลวง เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ กินก๋วยสลาก/สลากภัต เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และงานปอยหลวงประจำปี เดือนธันวาคม ประเพณีทานข้าวใหม่ หิงไฟพระพุทธรเจ้า ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระพุทธรเจ้าและพระแม่โพสพ (การหิงไฟพระพุทธรเจ้าโดยชาวบ้านจะนำพินมารวมกันแล้วก่อกองไฟแต่เช้ามีค่าน้ำวิหารให้พระภิกษุมานิไฟ หรือเพื่อให้พระพุทธรเจ้า ซึ่งเชื่อว่ายังสามารถติดต่อสื่อสารกันได้มาไฟไฟ และรับถวายทานข้าวใหม่) นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น 2) ทำบุญตักบาตร 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ	

4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
1. ชมรมผู้สูงอายุและผลิตภัณฑ์ ชมรมผู้สูงอายุก่อตั้งมาประมาณ 18 ปีเมื่อปีพ.ศ.2535 เป็นที่พบปะร่วมทำผลิตภัณฑ์เครื่องสักการบูชาต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ซื้อหาในการกราบไหว้เจ้าพ่อแสนหลวง และพระพุทธรูปที่เคารพศรัทธาในวัด การถวายสังฆทาน และอื่นๆ นอกจากนี้ผู้สูงอายุจะมาร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งด้านรายได้ สุขภาพกายและใจ ปัจจุบันมีนางพวงทอง บุญยืน เป็นประธาน มีการจัดตั้งระบบการบริหารองค์กรที่เป็นรูปธรรม กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ - ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ณ ลานโพธิ์ - สุมาฆารวาระผู้สูงอายุ ในวันผู้สูงอายุ/ วันสงกรานต์ - ธรรมะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในวัยสูงอายุ หรือ โครงการธรรมะรดควนขบวนพิเศษ - กิจกรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การสอนลูกหลานตีกลองปี่จ่า การทำดอกไม้จันทน์ การฟ้อนรำ การทำตุ้งล้านนา การทำสวดดอก กระทงใบตอง กระทงบายศรี ฯลฯ 2. รองรับกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม ในทุกวันเสาร์ เป็นวิถีทางวัฒนธรรมแบบร่วมสมัย ที่มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนในการดำเนินกิจกรรม แสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน ความมีชีวิตชีวาในการเข้าถึงแหล่งวัฒนธรรม สร้างรายได้และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีชีวิต	
15 ผังบริเวณ/	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่

องค์ประกอบ	
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด

ในเขตเทศบาลตำบลยางนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 5

1 ชื่อวัด	วัดศรีโพธาราม
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2202 อายุ 316 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	ตั้งอยู่เลขที่ 92 หมู่ที่ 5 ตำบลยางนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่รวมทั้งโรงเรียน 6 ไร่ 3 งาน 80 วา
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2477
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูถาวรวิธรรม องค์ปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ.2514
6 ศรัทธาวัตถุ	หมู่ที่ 4 และ 5 ตำบลยางนึ่ง ประมาณ 300 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด

วัดศรีโพธาราม เดิมชื่อวัดสังกำแพง และวัดศรีก่อเกล้า ประมาณปี พ.ศ.2202 ได้มีภิกษุรูปหนึ่งจากวัดที่วัดพญาชมพู ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีชื่อว่าพระภิกษุอินจันทร์ ท่านเดินธุดงค์และได้ปักกลด ณ บริเวณนี้และเกิดนิมิตเห็นแสงสว่างเจิดจ้าทุกทิศ ทั่วทิศช่วงสี่เชียวเป็นประกายเจิดจ้า จากลูกแก้วดวงหนึ่งประมาณเท่าลูกส้มโอ ลอยวนเวียนอยู่ทางทิศตะวันตก พอท่านออกจากนิมิตท่านก็เดินไปยังที่เห็นแสงสว่างนั้น ก็เห็นมีวิหารสภาพชำรุดทรุดโทรม มีซากสลักหักพังเกลื่อนกลาดไปทั่วบริเวณนั้น แสดงให้เห็นว่าสถานที่นี้เป็นวัดที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน และห่างออกไปทางทิศตะวันตกของเจดีย์ประมาณ 20 เมตร มีดินโพธิ์ดินใหญ่ต้นหนึ่ง

หลังจากนั้นพระอินจันทร์ และญาติโยมต่างช่วยกันบูรณะปฏิสังขรณ์ จนสำเร็จเรียบร้อย ชาวบ้านญาติโยมที่ร่วมกันบูรณะก็พร้อมใจกันอาราธนาให้พระอินจันทร์มาจำวัดอยู่ ณ วัดนี้ และได้เป็นเจ้าอาวาสในเวลาต่อมา จึงได้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า วัดสังกำแพง โดยตั้งชื่อตามนิมิตจากเจดีย์สององค์ ด้านหน้าและหลังวิหาร เพราะมีความสงสัยว่าเจดีย์องค์ไหนเป็นเจดีย์จริงกันแน่ (ปัจจุบันนี้เจดีย์ด้านหน้าวิหารไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะผุพังไปตามกาลเวลา)

ในเวลาต่อมาก็มีญาติโยมจากที่อื่นเข้ามาจับจองเป็นที่อยู่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นหมู่บ้าน และในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัด “ศรีก่อเกล้า” โดยถือเอาต้นโพธิ์ใหญ่เป็นมงคลนาม เพราะต้นโพธิ์ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า ไม้ศรี (อ่านว่าสะหรี) หมายความว่าต้นโพธิ์ต้นแรก ชื่อวัดศรีก่อเกล้า ที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ชาวบ้านไม่นิยมเรียก จนเลือนหายไปโดยปริยาย และเรียกวัดนี้ว่า “วัดศรีโพธาราม” ซึ่งมีความหมายถึงต้นโพธิ์ใหญ่เช่นกันกับ ศรีก่อเกล้า ซึ่งเรียกยากกว่า ได้ตั้งชื่อนี้เมื่อปีพ.ศ.2480 ในสมัยหลวงพ่อบุญธรรมโกศาจารย์ เจ้าคณะมณฑลพายัพ ได้มาตรวจการคณะสงฆ์ และพักแรมที่วัดนี้ เห็นชื่อวัดแล้วให้ความเห็นว่าไม่เหมาะสม เป็นชื่อพื้นบ้านเกินไป ท่านแนะนำให้เปลี่ยนใหม่ จึงได้เปลี่ยนชื่อ

ใหม่เป็น วัดศรีโพธาราม โดยพระครูปริยัติยานุรักษ์ วัดเกตการาม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ตั้งชื่อให้

8 ปุชนิยสถาน	อายุ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ / สภาพ

- 1. วิหาร/อุโบสถ** เดิมเป็นอาคารไม้สักทั้งหลัง เป็นโบราณสถานที่สำคัญ เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ การสร้างวัดเมื่อปีพ.ศ.2202 ต่อมาเมื่อต้นปีพ.ศ.2513 ในสมัยพระครูอนุสรณ์ศีลขันธเจ้าอาวาสรูปที่ 9 ได้รื้อวิหารและสร้างใหม่โดยสร้างกรอบที่ตั้งวิหารเดิม ซึ่งมีอายุรวม 316 ปี(2554) แต่ยังไม่แล้วเสร็จก็มรณภาพก่อน พระครูถาวรวิจิตรธรรม เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ 10 ได้เป็นประธานการก่อสร้างจนเสร็จเรียบร้อย ในปีพ.ศ.2516 ลักษณะเป็นวิหารก่ออิฐถือปูนหลังคาฉาบเคลือบเซรามิกแบบโบราณสีส้มอิฐและเขียว และในปีพ.ศ.2553 ได้บูรณะหลังคาเป็นเซรามิกสมัยใหม่สีน้ำเงิน วิหารนี้ทำหน้าที่เป็นอุโบสถ และเป็นที่พักพิงพระพุทธรูปโบราณด้วย เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของสงฆ์ และฆราวาส มีคุณค่าทางจิตใจสูง และในปีพ.ศ.2554 ได้บูรณะส่วนภายในให้มีการประดับลวดลายต่างๆ เพิ่มขึ้นจากเดิมที่เป็นผนังเรียบๆ วิหารมีความสง่างามและงดงาม แต่บริเวณโดยรอบวัดแคบ ทำให้มีข้อจำกัดทางด้านมุมมอง ประกอบกับด้านหลังวิหารหันไปทางซุ้มประตูโขง (ด้านหน้าวัดปัจจุบัน) ติดถนนใหญ่ ซึ่งถูกบังด้วยกำแพงวัด
- 2. เจดีย์** ตามประวัติวัดตั้งถ้ำ พระอินจันทร์ผู้ก่อสร้างวัดได้มีนิมิตเห็นเจดีย์สององค์ ด้านหน้าและหลังวิหาร และมีความสงสัยว่าเจดีย์องค์ไหนเป็นเจดีย์จริงกันแน่ จึงสร้างเจดีย์ขึ้นทั้งสององค์เมื่อได้บูรณะวัดร้างขึ้นเป็นวัดใหม่ในปีพ.ศ.2202 ปัจจุบันเจดีย์ด้านหน้าวิหาร ไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะผู้ฝังไปตามกาลเวลา เหลือไว้แต่ด้านหลังวิหาร ได้สร้างกรอบทับองค์เดิม เมื่อปีพ.ศ.2466 ซึ่งมีการบูรณะหลายครั้ง และครั้งหลังสุด เมื่อปีพ.ศ.2517 ปัจจุบันเจดีย์มีลักษณะองค์สีขาวแบบจัตุรมุขฐานฐาน ตกแต่งซุ้มประตู 4 ด้านมีลายปูนปั้นขลิบสีแดงและสีทองและรูปปั้นเทวดา 4 มุม องค์เจดีย์มีข้อจำกัดด้านมุมมอง ควรปรับภูมิทัศน์ให้โล่งและสะอาดตา
- 3. กุฏิสงฆ์และหอพระไตรปิฎก** เดิมเป็นกุฏิไม้สัก ไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง ได้รื้อสร้างใหม่ เมื่อปีพ.ศ. 2517-2525 ใช้เวลาก่อสร้าง 6-7 ปีในสมัยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 3 ชั้น ชั้นล่างใช้ประโยชน์อเนกประสงค์และเก็บวัสดุต่างๆ ชั้น 2-3 เป็นที่พักสงฆ์ มีหอพระไตรเป็นมุขด้านหน้าอาคาร 3 ชั้นเช่นกัน ใช้เก็บพระไตรปิฎกแทนหอพระไตรเดิมที่ได้รื้อถอนไปที่ชั้น 3 และเก็บวัตถุศิลปในชั้นที่ 2 มีการบูรณะทาสีใหม่ 1 ครั้ง รมรื่นด้วยพืชพรรณ แต่มุมมองค่อนข้างปิดและแคบ ควรปรับสภาพภูมิทัศน์เปิดให้โล่งขึ้นและสะอาดตา
- 4. ศาลาการเปรียญ** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2527 เป็นอาคารล้านนาประยุกต์แบบห้องโถงโล่ง ก่อผนังและมีประตูเปิด-ปิด ตกแต่งลวดลายปูนปั้นที่ช่องหน้าต่าง หน้าบรรณ และเสาอาคาร หลังคากระเบื้องลอนทาสีเขียว มีส่วนต่อเติมเป็นชายคากันแดดและฝนด้านหน้าอาคาร ใช้ประโยชน์เพื่อการประชุม การ

ประกอบกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ งานสำคัญของวัดและชุมชน ทศนียภาพ ร่มรื่น บรรยากาศทางวัฒนธรรม สวยงามแต่ส่วนต่อเติมทำให้อาคารมีมุมมองปิดดูไม่สวยงาม ควรปรับสภาพภูมิทัศน์เปิดให้โล่งขึ้นและสะอาดตา

5. หอพระไตรปิฎก สร้างปี พ.ศ.2464 ในสมัยครูบาเดชเทพเป็นเจ้าอาวาส ครูบาได้สร้างหอพระไตรเพื่อรวบรวมเก็บไว้ซึ่งคัมภีร์ไบบลาน ไม่ให้สูญหายกระจัดกระจาย ต่อมาหอพระไตรได้ทรุดโทรมและรื้อถอนไป มีการสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2517-2525 อยู่ร่วมกับกุฏิสงฆ์ส่วนมุขทางขึ้นด้านหน้าอาคารเป็นหอไตรทรงสูง 3 ชั้นและชั้นที่ 3 เป็นที่เก็บพระไตรจนถึงปัจจุบัน เป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเก็บรวบรวมพระธรรมตั้งแต่ยุคโบราณถึงปัจจุบัน เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม มีคุณค่าทางจิตใจสูง

6. หอระฆัง และแท็งก์น้ำ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2517 เป็นหอระฆังก่ออิฐถือปูนทรงสูง 3 ชั้น ก่อผนังเปิดช่องหน้าต่าง หลังคาจัตุรมุข เป็นทั้งหอระฆังและแท็งก์น้ำ ใช้บอกเวลาในการประกอบกิจของสงฆ์ และเหตุการณ์สำคัญให้ชุมชนรับทราบ และมีความอนุเคราะห์สงฆ์ในด้านสาธารณูปโภคของวัด และยังมีแท็งก์น้ำที่ด้านหลังศาลาเก็บวัสดุและที่จอดรถของวัดด้านกำแพงโรงเรียน ทศนียภาพ สวยงาม ร่มรื่น สร้างบรรยากาศพุทธศาสนา และความสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์กับชุมชน

7. ศาลเสี้ยววัด สันนิษฐานว่ามีมาพร้อมกับการสร้างวัด ตั้งอยู่ด้านหลังอาคารปฏิบัติธรรมบริเวณมุมกำแพงวัดใกล้กับที่ตั้งกุฏิบรรจ้อฐิ ลักษณะเป็นศาลเรือนไม้ยกพื้นสูงแบบเรือนไทยล้านนา 3 เรือน ทาสีโอ๊กมีบันไดไม้เป็นทางขึ้น ขนาดประมาณ 85X85 เซนติเมตร เือนแรกขวามือเป็นเรือนเจ้าบ้านเรือนที่สองและสามเป็นเรือนเทพ รุกข์เทวดา ผู้ดูแลรักษาสถานที่วัดให้มีความสุขร่มเย็น หรือ ศาลเจ้าที่มีการบูรณะและสร้างใหม่ตามศรัทธาแต่ละยุคสมัย เป็นศาสนสถานที่สำคัญทางศรัทธาสัญลักษณ์ความเชื่อและจิตใจ สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์กับชุมชน ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้สะอาดตา

8. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรือกุฏิบรรจ้อฐิ ตั้งอยู่ติดด้านหลังอาคารปฏิบัติธรรม ใกล้กับที่ตั้งศาลเสี้ยววัด เป็นที่ตั้งกุฏิระดับเจ้าอาวาสรูปต่างๆ ใกล้บริเวณเจดีย์พระธาตุ และอื่นๆ ของผู้ล่วงลับ เป็นศาสนสถานที่มีสำคัญทางศรัทธาสัญลักษณ์ ความเชื่อและจิตใจ สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม มีความสำคัญกับวัดทั้งในอดีตและปัจจุบันซึ่งได้รำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่วงลับ

9. โรงครัวและหอฉันท์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2543 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนแบบร่วมสมัย ยกใต้ถุนสูง มีมุขบันไดทางขึ้นซ้าย-ขวาด้านหน้า หลังคากระเบื้องลอนคู่สีเขียว ใช้สอยเพื่อเป็นโรงครัวและฉันท์ภัตตาหารของพระเณร และอุบาสกอุบาสิกาที่มาถือศีลกินเพล ช่วยงานวัดในวาระต่างๆ ตลอดจนใช้งานอเนกประสงค์ ด้านข้างติดกำแพง-ถนนใหญ่ จะมีโรงครัวเดิมและห้องน้ำที่ยังใช้งานได้ เป็นส่วนขยายการใช้สอย

10. วิหารเล็กสมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต) สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2536 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนแบบล้านนาประยุกต์ ยกพื้นสูง มีมุขบันไดทางขึ้นซ้าย-ขวา ตกแต่งอาคารด้วยลวดลายปูนปั้น หลังคากระเบื้องลอนสีน้ำตาล

เข้ม เป็นที่ประดิษฐานรูปปูนปั้นของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือหลวงพ่อดุพทุธรังสี ที่ได้ัญเชิญมาจากวัดระฆัง โดยศรัทธาญาติโยมจากวัดระฆัง กรุงเทพฯ นำมาถวายเพื่อการสักการบูชา

11. ศาลา 67 วัดนวมงคล สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2547 เป็นศาลแบบเรียบง่ายด้านข้างวิหาร ขนาด 3X12 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนไม่ทาสี เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติ พระสาวลี และรูปปั้นอดีตเจ้าอาวาส เพื่อการสักการบูชา มีส่วนต่อเติมเป็นซุ้มมุงหลังคาแผ่ชั่วคราวด้านข้างศาลา

12. ศาลาเก็บวัสดุและที่จอดรถของวัด สร้างเมื่อปีพ.ศ.2539 เป็นศาลาเปิดโล่งหน้าจั่วมีเชิงชายโอบหลังคามุงกระเบื้องว่าวดินเผา ขนาด 4X6 เมตร เป็นที่ตั้งกลองหลวง กลองปี่ และเก็บข้อฟ้าใบระกา และฉัตร 7 ชั้นวิหารเดิม ฯลฯ และติดกันเป็นศาลาเปิดโล่งมีลูกกรงเหล็กปิดเปิดสำหรับ เป็นที่จอดรถ 1 คันของวัด

13. บ่อน้ำ มี 4 บ่อ บริเวณลานหน้าวัดใกล้แท็งก์น้ำ 1 บ่อ เป็นบ่อโบราณสมัยสร้างวัด ด้านหลังกุฏิ 2 บ่อขุดปีพ.ศ.2484 และ2513 และบริเวณเชิงบันไดโรงครัวที่สร้างใหม่ 1 บ่อ บ่อน้ำส่วนใหญ่เป็นบ่อเดิมที่ขุดขึ้นสมัยต่างๆ เพื่อการใช้น้ำในอดีต ปัจจุบันยังใช้งาน โดยการตักและติดตั้งเครื่องปั้มน้ำ

14. ห้องน้ำ-สุขา มี 2 แห่ง สำหรับพระสงฆ์ด้านหลังกุฏิ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2518 และสำหรับประชาชนทั่วไปสร้างเมื่อปีพ.ศ.2550 บริเวณด้านข้างกำแพงทางทิศเหนือ ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้มีการกรองสายตาและสะอาด

15. ประตู/กำแพงวัด ประตูวัดมี 5 แห่ง ได้แก่ ประตูโขงด้านหน้าวัดติดถนนใหญ่ เดิมเป็นประตูสิงห์คู่ใคร่สร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2541 ประตูด้านหลังวัดทางทิศตะวันออก (หน้าวิหาร) เป็นประตูก่ออิฐถือปูนสิงห์คู่แบบล้านนาโบราณ และประตูด้านหลังกุฏิ เป็นประตูเปิดช่องกำแพงวัดประมาณ 2 เมตร และประตูเล็กด้านกำแพงโรงเรียนวัดอีก 2 ประตู ตรงมุมศาลาเก็บวัสดุฯ กว้าง 1 เมตร และด้านหลังวัดหน้าห้องน้ำ กว้าง 2 เมตร ส่วนกำแพงวัด ด้านหน้าเป็นกำแพงสูง 2 ชั้น ก่ออิฐปูนปั้นลวดลายวิจิตรบรรจงสีแดงเหลือง โดยรื้อกำแพงเดิม แล้วสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ. 2541 พร้อมประตูโขง มีการตกแต่งภูมิทัศน์ด้านหน้ากำแพงติดถนนใหญ่เป็นที่สังเกตชัดเจน และ ส่วนด้านข้างและด้านหลังเป็นกำแพงก่ออิฐถือปูน ประดับใบเสมาทาสีขาว สร้างเมื่อปีพ.ศ. และสร้างกำแพงด้านเหนือวัดติดโรงเรียนวัดศรีโพธาราม ปีพ.ศ.2524 มีการบูรณะกำแพงโดยรอบวัด เมื่อปีพ.ศ.2542 สร้างกำแพงศิลาแลงและประตูสิงห์คู่ในส่วนที่ดินซื้อเพิ่มด้านหลังวัดอีกสิบกว่าไร่ ในปีพ.ศ.2534 ถ้านับประตูนี้ด้วยรวมเป็น 6 ประตู

16. โรงเรียนวัดศรีโพธาราม ในปี พ.ศ.2478 ครูบาเดชเทพเป็นเจ้าอาวาสได้ให้เปิดการสอนประถมศึกษาแก่เด็กที่วัด โดยใช้ศาลาบาตรเป็นห้องเรียน และมีพระภิกษุ สามเณร เป็นครูสอน ต่อมาทางการก็ให้การสนับสนุน และจัดหาอุปกรณ์และจัดครูสอนให้ เมื่อมีเด็กเพิ่มมากขึ้น สถานที่เรียนไม่พอกับจำนวนเด็ก ครูบาก็ได้สละเงินส่วนตัว ขอซื้อที่ดินของชาวบ้านด้านเหนือวัด แล้วสร้างอาคารเรียนเพื่อให้เด็กๆ ได้มีที่เรียนใกล้บ้าน แต่ทว่าการสร้างอาคารเรียนยังไม่ทันเสร็จดี ครูบาก็มรณภาพลงไปตามอายุสังขาร ในปีพ.ศ.2479 เมื่อครูบาเดชเทพ มรณภาพลง พระอธิการพรหมมา พรหมเทโว ก็

ได้เป็นเจ้าอาวาสสืบต่อจากครูบา หลวงพ่อพรหมมา ก็สืบสืบทอดการสร้างอาคารเรียนจนสำเร็จในปี พ.ศ.2480 เปิดสอนเป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษา มีชื่อโรงเรียนว่า โรงเรียนเดชะเทพอุทิศ และที่อาคารเรียนก็มีชื่อว่า “ตึกเดชะเทพอุทิศ” เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ครูบา ที่ได้ซื้อที่ดินแล้วสร้างโรงเรียนให้เด็ก ๆ ได้มีการศึกษาจนถึงปัจจุบันนี้ แม้จะมีชื่อว่า โรงเรียนวัดศรีโพธาราม แต่ก็ยังมีวงเล็บเปิด-ปิดว่า “เดชะเทพอุทิศ” ปรากฏให้เห็นอยู่ปัจจุบันโรงเรียนนี้เป็นสถานที่ราชการโดยสมบูรณ์ และในสมัยพระครูอนุสรณ์ศีลขันธ ท่านได้พัฒนาวัดและโรงเรียนประชาบาล เช่น อาคารเรียน ได้รื้อตึกเดชะเทพอุทิศที่เก่าแก่ชำรุดทรุดโทรม สร้างอาคารเรียนต่อจากทางที่จัดงบประมาณสร้าง เพื่อให้พอกับการขยายจาก ป.4 ถึง ป.6 คืออาคารด้านเหนือสุดเชื่อมต่อกับอาคารจากทางสร้างงบประมาณของทางการในปีพ.ศ.2511

17. **สุสานศรีโพธาราม** ไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง อยู่แยกส่วนไปจากวัด ฝั่งตรงกันข้ามถนน เป็นสุสานในเขตชุมชนบางหนึ่ง ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ ปีพ.ศ.2522 สร้างศาลาสุสานศรีโพธาราม และในปีพ.ศ.2535 สร้างเมรุ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เตาเผาศพ ศาลาและห้องน้ำ

18. **ปายวัดและสวนประดับ** บริเวณด้านหน้าวัดที่ติดถนนใหญ่ มีการจัดสวนตกแต่งบริเวณ

19. **หอกระจายเสียง**

9 ปุชนิยัตถุ /
จิตรกรรม

อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์

1. **พระประธานในวิหาร/อุโบสถ** พระพุทธรูปปูนปั้นและทองสำริดแบบโบราณปางมารวิชัย และปางสมาธิ พระพุทธรูปทองสำริดประทับยืนปางห้ามญาติ และปางห้ามสมุทร เป็นที่เคารพสักการบูชา เสริมสิริมงคลของชุมชน คุณค่าทางจิตใจสูง

2. **พระประธานในศาลา 67 วัฒนมงคล** มีพระพุทธรูปปางห้ามญาติ พระพุทธรูปยืน พระครูบาเจ้าศรีวิชัย รูปปั้นครูบาเดชะเทพ เจ้าอาวาสรูปที่ 8 และรูปปั้นครูบาอนุสรณ์ศีลขันธ เจ้าอาวาสรูปที่ 9

3. **รูปปั้นพระพุทธรูป (โต)** ณ วิหารเล็กสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) โดยศรัทธาญาติโยมจากวัดวัดระฆัง กรุงเทพฯ นำมาถวายเพื่อการสักการบูชา เมื่อปีพ.ศ.2536

4. **กลองหลวง กลองปี่จ่า ม้องหลวง อาสนะสงฆ์และสัตว์ภัณฑ์** เป็นวัตถุเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจ เป็นสิ่งที่มีประจำวัดจากศรัทธาของชุมชน ใช้สำหรับการเฉลิมฉลองหรือสมโภชน์อาคารสถานที่สำคัญ การต้อนรับแขกเมือง และงานประเพณีต่างๆของชุมชน ส่วนอาสนะสงฆ์ และเครื่องสัตว์ภัณฑ์ ใช้ในโอกาสเทศกาลและพิธีสำคัญ เช่น เทศมหาชาติ การบวช ฯลฯ

5. **ข้อฟ้าใบระกาและฉัตร 7 ชั้นของวิหารเดิม** เก็บรักษาไว้เพื่อการศึกษา และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

6. **ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร** เป็นจิตรกรรมลงรักยปิดทองบนฝาผนังวิหารด้านหลัง เพื่อเป็นฉาก

หลังขององค์พระพุทธรูปที่เป็นพระประธานในวิหาร วาดภาพโดยช่างท้องถิ่นในช่วงการบูรณะสร้างวิหารใหม่ ในปีพ.ศ.2516 เป็นศิลปกรรมเสริมสิริมงคลของชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจสูง	
10 ปุชนิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พ่อหลวงแก้ว เชียงนวล เสียชีวิตแล้ว เป็นสาลาล้านนา กรรมการวัด เป็นนายช่างผู้ก่อสร้างกุฏิสงฆ์ ศาลาอเนกประสงค์ 2. พ่อหลวงดวงทวี ไชยแก้ว อายุ 57 ปี(2553) เป็นสาลาล้านนา กรรมการวัด ไวยาวัจกร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลยางเนิ้ง เป็นนายช่างผู้ก่อสร้างวิหารเล็กหลวงพ่อโต กุฏิวัด ชุมประตูดัด กำแพงวัด และโรงครัว 3. พ่อหนานแก้ว ประถม อายุ 83 ปี(2553) มัคทายก 4. อาจารย์ประเวศ สิริพงศ์เศรษฐ์ อายุ 70 ปี(2553) มัคทายก 5. พ่อจรัส คำเจริญ อายุ 58 ปี(2553) เป็นสาลาล้านนา เป็นนายช่างร่วมก่อสร้างอาคารต่างๆ และเป็นผู้ก่อสร้างอาคารเก็บพัสดุ และห้องน้ำ-สุขา 6. เจ้าอาวาสวัด มีเจ้าอาวาสสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ตามลำดับดังนี้ 1.) พระอินจันทร์ องค์แรกเริ่มบูรณะ ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.2202 มรณภาพด้วยโรคชรา 2.) พระอธิการครูบาเทพ มรณภาพ 3.) พระอธิการจินา มรณภาพ 4.) พระอธิการอินจันทร์ ลาสิกขา 5.) พระอธิการอินตา ลาสิกขา 6.) ท่านเจ้าคุณอภัยอินทจักร ย้ายไปอยู่สำนักวัดเชตวัน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่และได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ 7.) พระอธิการแสนพิทักษ์ มรณภาพ 8.) พระอธิการครูบาเดชะเทพ ตั้งแต่พ.ศ.2432 ถึง พ.ศ.2479 มรณภาพ 9.) พระครูอนุสรณ์ศีลขันธ ตั้งแต่พ.ศ.2480 ถึง พ.ศ.2513 มรณภาพ 10.) พระครูดวงเนตร จิตวิโร ตั้งแต่ พ.ศ.2513 ถึง พ.ศ.2514 11.) พระครูถาวรวิริยธรรม เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ.2514 ประวัติพระครูถาวรวิริยธรรม เจ้าอาวาสวัดศรีโพธารามและเจ้าคณะตำบลยางเนิ้ง - ชาติกำเนิด เกิดวันพุธที่ 17 กันยายน 2479 บ้านศรีโพธาราม(สังกา) ป่าซวด บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 5 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรของนายสม นางแสน ลิทธิ ชื่อเดิมนายดวงเนตร หลวงโย เป็นบุตรร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน ลำดับดังนี้ 1. นางจันทร์ดี คำต่อ	

2. นางสาวคำมูล สิทธิ (มรณกรรม)

3. พระครูถาวรวิริยธรรม

บรรพชา-อุปสมบท

บรรพชาที่วัดศรีโพธาราม เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2494 พระครูอินทสรธรรม วัดกู่เสือ เป็นพระอุปัชฌายะ และอุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดศรีโพธาราม เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2499 พระครูอินทสรธรรม วัดกู่เสือ เป็นพระอุปัชฌายะ พระครูเรือน ญาณวโร วัดกู่เสือเป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูสุทธาโสมณ(อ้าย โสมโณ) วัดเวฬุวัน เป็นพระอนุสาวนาจารย์

การศึกษา

ปี พ.ศ.2492 เรียนจบประถมศึกษา ป.4 โรงเรียนวัดศรีโพธาราม(เดชะเทพอุทิศ)

ปี พ.ศ.2501 เรียนจบการศึกษานักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดปากทอง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

การบริหารและการปกครอง

- ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2514

- ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลยางเนิ้ง วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2520

สมณะศักดิ์

- ได้รับพระราชทานสมณะศักดิ์ เป็นพระครูชั้นประทวน วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2519

- ได้รับพระราชทานสมณะศักดิ์ เป็นพระครูถาวรวิริยธรรมชั้นตรี วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2528

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณะศักดิ์ เป็นพระครูถาวรวิริยธรรมชั้นโท วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2535

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณะศักดิ์ เป็นพระครูถาวรวิริยธรรมชั้นเอก วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2548

- ได้รับพระราชทานเป็นพระครูประทวน วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2519

11 ต้นไม้ในพุทธ

ประวัติ / ต้นไม้ใหญ่

อายุ / ชื่อ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์ - ทศนิยภาพ

1. ต้นศรีมหาโพธิ์/โพธิ์ ต้นโพธิ์เดิมตามประวัติวัดได้ตายไปโดยไม่ได้ปลูกทดแทนที่เดิม แต่มีต้นโพธิ์ 1 ต้นบริเวณมุมกำแพงติดถนนใหญ่ อายุกว่า 80 ปี ที่ยังคงเป็นต้นไม้หลักในการประกอบกิจกรรม ประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีไม้ค่าต้นโพธิ์ เพื่อความเป็นสิริมงคลและอายุยืน แต่มีข้อจำกัดเนื่องจากติดแนวกำแพงและถนนใหญ่

2. ลำไย ปลูกมานานในบริเวณต่างๆ ใกล้อาคาร อายุ 40-50 ปี

3. ขนุน มี 1 ต้น ด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส

4. อโศกอินเดีย

5. สนมังกร

6. สาละลังกา

7. ราชพฤกษ์-คูณ

8. มะพร้าว

9. มะม่วง

10. มะเฟือง

11. มะขาม

12. มะยมชิด

13. กระเทียม

14. หมากรวม

15. จำปี

16. ลั่นทม-ลีลาวดีดอกชมพู/ลีลาวดีใบหยัก

17. ไทรย้อยใบแหลม/ไทรย้อยใบมน

18. อโศกอินเดีย

19. ชมพู่มะเหมี่ยว

20. ปาล์มน้ำมัน

21. ใฝ่สีทอง

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ มีต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ในพุทธประวัติ ที่สำคัญและมีมานาน แต่ตำแหน่งไม่เหมาะสม มีไม้ผล คือ ต้นลำไย ลิ้นจี่ ขนุน ฯลฯ เป็นต้นไม้ที่ผูกพันกับวัด สภาพค่อนข้างทรุดโทรม ส่วนต้นอื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างทัศนียภาพโดยทั่วไป บริเวณด้านหน้ากุฏิค่อนข้างร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ ด้านหน้าวัดมีการจัดภูมิทัศน์ประกอบป้าย ส่วนบริเวณลานวัดค่อนข้างร้อนและมีการสัญจรร่วมด้วย

12 ภูมิทัศน์สถานและที่
โล่ง

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-
ทัศนียภาพ

1. ลาน/ช่วงหน้าวัด เดิมเป็นลานดิน ต่อมาเปลี่ยนเป็นลานคอนกรีตและปูอิฐบดล็อก เมื่อปีพ.ศ.2539 ได้แก่ ลานหน้าวัดบริเวณซุ้มประตูโขง-ศาลาการเปรียญ-กุฏิ-ศาลา 67 วัฒนมงคล และลานบริเวณด้านหน้าวิหารซึ่งค่อนข้างแคบกว่าลานหน้าวัด ใช้เป็นทางสัญจรและประกอบกิจกรรมประเพณีต่างๆ

(ช่วงวัดตามแบบประเพณีล้านนาที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัด ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และพัฒนาให้มีสภาพที่ร่วมสมัย หรือปรับสภาพภูมิทัศน์ให้น่ามอง เพราะลานค่อนข้างแคบและแยกส่วนเป็นหลายบริเวณด้านหน้าอาคารต่างๆ ทักษิณภาพ ค่อนข้างโล่งร้อน มีสิ่งที่เป็นโครงสร้างค่อนข้างมาก เช่น ศาลาไม้ ศาลาโครงเหล็ก โครงสร้างกันแดดที่จอกรด ฯลฯ แต่บรรยากาศทางวัฒนธรรมสูง มีซุ้มประตู โขง วิหารและเจดีย์ เป็นจุดเด่น

3. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัดอยู่ในย่านชุมชนที่มีชีวิตชีวาสูง ใกล้ถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน เข้าถึงสะดวก มีบรรยากาศทางวัฒนธรรม และเชื่อมโยงกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นได้ดี ประกอบกับประวัติศาสตร์วัดยาวนานร่วม 316 ปี เป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ และกิจกรรมประเพณีต่างๆ ทำให้เป็นที่น่าสนใจ

13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ

กิจกรรมตลอดทั้งปี

เดือนมกราคม	ทำบุญตักบาตรปีใหม่
เดือนเมษายน	รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ บางปีจะมีการละเล่นพื้นบ้าน
เดือนพฤษภาคม	วันวิสาขบูชา เวียนเทียน และประเพณีสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม
เดือนกันยายน	ประเพณีเปิดพลีอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ
เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ ถิ่นกล้วยสลาก/สลากกั๊ด
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณีเป็ง และงานปอยหลวงประจำปี
เดือนธันวาคม	ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ และอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้

ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 6

1 ชื่อวัด	วัดคันเหียว
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ.2385 อายุ 169 ปี (2554) ตามบันทึกทะเบียนวัด
3 ที่ตั้ง	ตั้งอยู่เลขที่ 2 หมู่ 6 ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ มีเนื้อที่ 7 ไร่ 64 ตารางวา ตามโฉนดเลขที่ 11336
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ.2518 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 9 เมตร ยาว 23.50 เมตร
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระปลัดศรีบุญ บุญญาโร
6 ศรัทธาวัตถุ	ศรัทธาวัตถุคันเหียว ประกอบด้วยราษฎรในหมู่ที่ 6 และ 7 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จำนวน 282 หลังคาเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดคันเหียว ไม่มีการบันทึกประวัติที่แน่นอน ชื่อวัดเป็นชื่อคันไม้ที่ขึ้นอยู่บริเวณหน้าวัด คือ “คันเหียว” ปัจจุบันคันเหียวยังคงมีอยู่ 1 คันอายุประมาณ 200 กว่าปี พ่อหลวงอุทัย หวลกาพย์ ได้อ้างถึงหลักฐานทางโบราณสถาน คือ หอพระไตรปิฎกหรือหอธรรม สร้างมาเมื่อปี 2452 อายุประมาณ 102 กว่าปี(2554) และวิหารหลังเก่าได้สร้างมาเมื่อปีพ.ศ.2482 โดยประมาณ 72 ปีแล้ว(2554) ซึ่งวิหารหลังเก่าทรุดโทรมตามกาลเวลา ปัจจุบันได้สร้างใหม่ แต่ยังคงมีสิ่งของและชิ้นส่วน โครงสร้างต่างๆ ของวิหารเก็บรักษาไว้ เช่น หน้าบรรณ นาคกระตั้น กลองหลวง ฯลฯ	
8 ปุณนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร วิหารหลังเก่าสร้างมาเมื่อปีพ.ศ.2482 โดยประมาณ 72 ปีแล้ว (2554) ปัจจุบันได้สร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2533-2538 โดยสร้างครอบที่ตึกวิหารเดิม โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้างยาว 11X18 เมตร ตกแต่งลวดลายปูนปั้นทั้งหลังมีความประณีตในทางศิลปกรรม ทางขึ้นบันไดนาคคู่ หลังคา 3 ชั้น ยกช่อฟ้า นัทรทอง(7 ชั้น) ประดับใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณประดับลายปูนปั้น วิจิตรบรรจงสีทองพื้นสีเขียว ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพระเวสสันดรชาดก ทำหน้าที่เป็นทั้งวิหารและอุโบสถ เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของสงฆ์ และฆราวาส มีคุณค่าทางจิตใจสูง ทัศนียภาพวิหารมีความสง่างามและงดงาม รับกับมุมมองทางเข้า มองเห็นได้ระยะใกล้ 2. เจดีย์ เป็นเจดีย์เก่าแก่ตั้งแต่การสร้างวัดในอดีตอายุนับร้อยกว่าปี ต่อมาสันนิษฐานว่าได้บูรณะใหม่พร้อมกับการสร้างวิหาร เมื่อปีพ.ศ.2482 โดยสร้างครอบองค์เดิม ลักษณะเจดีย์สีขาว ส่วนฐานสี่เหลี่ยมแบบนูนบก ส่วนบนกลมรูประฆัง และยอดปลียกนัทรทอง 5 ชั้น ด้านข้างเจดีย์ทางทิศเหนือจะมีแท่น	

บุษเป็นองค์ประกอบสำคัญ สำหรับวางเครื่องสักการบูชาในโอกาสต่างๆ

3. หอพระไตรปิฎก/หอธรรม หอไตรหรือหอธรรม มีไว้สำหรับเก็บพระธรรมใบลานของเก่า ผู้ธรรมโบราณก็ยังคงมีอยู่ ที่เทศน์ธรรมหรือหอธรรมสร้างก่อนวิหาร เมื่อปีพ.ศ.2452 มีอายุ 102 กว่าปี(2554) แต่ในบันทึกของชุมชนระบุว่าสร้างในปีพ.ศ.2465-2468 ขนาดกว้าง 5X8.5 เมตร ลักษณะคล้ายอุโบสถขนาดเล็ก โครงสร้างก่ออิฐถือปูนแบบโบราณ หลังคา 2 ชั้นปูกระเบื้องว่าว ยกช่อฟ้าประดับหางหงส์ ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมาก ตกแต่งจันทันและหน้าบรรณด้วยกระจกสีเป็นลวดลายเรขาคณิตตรงกลาง และสลักลวดลายไทยนูนโดยรอบกระจกสี ประตูด้านหน้าและหน้าต่างโค้งย่อมุมแบบเดียวกัน คล้ายแบบตะวันตก ประตูหน้า 1 ประตู หน้าต่างด้านละ 2 บาน มีบันไดทางขึ้น 5 ชั้นแบบเรียบง่าย ฐานสูงจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตรจากระดับดิน ปัจจุบันไม่ได้ใช้สอย ในปีพ.ศ.2549-2550 กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และได้บูรณปฏิสังขรณ์ให้คงสภาพเดิมต่อไป

- ทางสถาปัตยกรรม ลักษณะเฉพาะแบบล้านนาโบราณผสมตะวันตก เป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเก็บรวบรวมพระธรรมตั้งแต่ยุคโบราณ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม มีคุณค่าทางจิตใจสูง
- ประวัติศาสตร์ เป็นโบราณสถานที่สำคัญ และได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ในปีพ.ศ.2549-2550 โดยกรมศิลปากร

- ทักษิณภาพ สวยงาม ร่มรื่น บรรยากาศทางวัฒนธรรมย้อนยุค ควรเปิดมุมมองให้โล่งขึ้น

4. กุฏิสงฆ์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2523-2526 เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีมุขด้านหน้าอาคาร 2 ชั้นเช่นกัน และมีระเบียงยื่นด้านหน้าเล็กน้อย ส่วนมุขอาคารทาสีแดงและสีครีมที่ตัวอาคาร ชั้นล่างใช้สอยอเนกประสงค์ ชั้นบนเป็นที่พักสงฆ์ ทักษิณภาพ ร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ แต่มุมมองค่อนข้างปิดและแคบ ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้โล่งขึ้นและสะอาดตา

5. ศาลาการเปรียญ เดิมเป็นศาลาบาตร แต่ได้รื้อถอนแล้วสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2515-2518 ขนาดกว้าง 8X42 เมตร เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียวสีขาว ด้านตะวันออกยกเป็น 2 ชั้น ลักษณะพิเศษคล้ายวิหาร (ชั้นบนทำหน้าที่แทนหอธรรม) หลังคา 2 ชั้นยกช่อฟ้า ถัดทอง ประดับใบระกาและหางหงส์รูปพญานาค ช่วงหลังเป็นอาคารชั้นเดียว มีมุขทางเข้า หลังคามุงกระเบื้องลอนยกช่อฟ้า ประดับใบระกาและหางหงส์รูปพญานาค ใช้ประกอบกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ

6. ศาลาฝึกอบรมศิลปะประดิษฐ์และการตกแต่ง/ศาลาครุฑาสามัคคี สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 กว้าง 8X12 เมตร โดยศรัทธาญาติโยม ก่อสร้างติดกับศาลาการเปรียญด้านตะวันออก เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียวแบบเรียบง่าย หลังคาปูกระเบื้องลอนสีแดง

อายุ 13 ปี

7. ศาลาอเนกประสงค์/ศาลาปัญญาศรัทธาสามัคคี สร้างเมื่อปีพ.ศ.2546 ขนาดกว้าง 9X27 เมตร เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นโถงมีประตูเหล็กม้วนตลอดแนว ใช้ประโยชน์อเนกประสงค์ในการประกอบกิจกรรมและงานประเพณีต่างๆ ด้านหลังมีห้องน้ำไว้บริการ

8. หอระฆัง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2539 โดยศรัทธา พ.ต.ท.โกวิท ภักดีภูมิ คุณผจญ อุปลากร คุณศิรินทรา นิ ยากร และครอบครัว เป็นหอระฆังก่ออิฐถือปูนสี่ขาทรงสูง 4 ชั้น ลดหลั่นขนาดจากใหญ่ไปเล็กที่ส่วน ยอด แต่ละชั้นก่อผนังเปิดช่องหน้าต่าง ส่วนบนสุดเปิดโล่งแบบศาลาและเป็นที่แขวนระฆังใช้บอกเวลา ในการประกอบกิจของสงฆ์ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับชุมชน และใช้ประโยชน์อเนกประสงค์ในแต่ละ ชั้น ทักษิณภาพ รมรินทร์ เป็นจุดเด่นที่มองเห็นได้ในระยะไกล มีบรรยากาศทางวัฒนธรรม ควรปรับ สภาพภูมิทัศน์เปิดให้โล่งขึ้นและสะอาดตา

9. ศาลเสี้ยววัด มีตั้งแต่การก่อสร้างวัด ในบริเวณด้านหลังวิหาร ได้รับการบูรณะมาหลายครั้ง ปัจจุบัน สร้างโดยพระวัลลภ ปัญญาโร เมื่อปีพ.ศ.2536 ลักษณะเป็นรูปทรงโค้ง ก่อสร้างด้วยคอนกรีต ติดประตูดุ กรงเหล็ก เป็นศาสนสถานที่สำคัญทางศรัทธาสัญลักษณ์ ความเชื่อและจิตใจ จะมีการบวงสรวงและเช่น ไขหัวทุกปี

10. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรืออุโบสถอุฎฐิ บริเวณมุมกำแพงด้านหลังศาลาบาตรเดิม(ศาลาการเปรียญ) ใกล้กับศาลเสี้ยววัดและเจดีย์ มีผู้ผู้ล่งลับจำนวนมาก และเป็นที่สำคัญ คือ ถู่อุดมเจ้าอาวาส 2 รูป ตั้งใกล้ ฐานเจดีย์ เป็นส่วนที่สำคัญของวัดทั้งในอดีตและปัจจุบัน สร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม มีคุณค่าทาง จิตใจสูง เป็นที่รำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่งลับ

11. หอฉันท์ - โรงครัวและศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยแบบองค์รวม เป็นอาคารแบบร่วมสมัยก่ออิฐถือ ปูน 2 ชั้น หลังคาจั่วเชิงชายแผ่ 2 ด้าน มุงกระเบื้องลอนสีแดง ขนาด 10X16 เมตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2539- 2543 ด้านหลังสร้างเป็นศาลาอเนกประสงค์ ปัจจุบัน (ปีพ.ศ.2552-ปัจจุบัน) ทางโรงพยาบาลสารภีได้ขอ ใช้สถานที่ที่เป็นศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยแบบองค์รวมเพื่อขยายการให้บริการแก่ผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาตและผู้ป่วยทั่วไป โดยก่อสร้างเพิ่มเติมในส่วนห้องอบสมุนไพรสำหรับชาย-หญิง และสร้างสวน สมุนไพรเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีคุณค่าด้านการบริการสุขภาพกายและ จิตใจ ทักษิณภาพรมรินทร์ มุมมองค่อนข้างปิด ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้โล่งขึ้นและสะอาดตา

12. บ่อน้ำ มี 3 บ่อ บ่อที่ 1 บริเวณโรงครัวเป็นบ่อโบราณ สืบขึ้นแท่งก้นน้ำ อายุ 168 ปีเท่ากับการก่อสร้าง วัด ใช้สอยถึงปัจจุบัน บ่อที่ 2 บ่อน้ำหน้าวัด ประมาณ 70-80 ปี เดิมเป็นบ่อของโรงเรียนวัดคันเหียวแต่ โรงเรียนได้ยุบไป ปัจจุบันบ่อน้ำนี้ไม่ได้ใช้สอย และบ่อที่ 3 บ่อน้ำข้างกุฏิขุดขึ้นภายหลัง สืบน้ำขึ้น แท่งก้นน้ำบริเวณหอระฆังใช้สอยสำหรับกุฏิสงฆ์และอื่นๆ บ่อน้ำเป็นองค์ประกอบวัดตามแบบแผนผัง โบราณ ควรค่าแก่การอนุรักษ์และปรับสภาพภูมิทัศน์ให้สะอาดตา

13. แท่งก้นน้ำ มี 2 แท่ง บริเวณโรงครัว และบริเวณกุฏิสงฆ์ใกล้หอระฆัง เป็นแท่งก้นน้ำโครงสร้าง คอนกรีต สร้างโดยกรมอนามัย เมื่อปีพ.ศ. - เก็บน้ำจากบ่อที่ 1 เพื่อใช้สอยส่วนโรงครัวและบริเวณ ใกล้เคียง แท่งก้นน้ำแท่งที่ 2 โครงสร้างเหล็กสร้างเมื่อปีพ.ศ. - เก็บน้ำจากบ่อที่ 3 เพื่อใช้สอยส่วนกุฏิ สงฆ์ ศาลาอเนกประสงค์และอื่นๆ ทักษิณภาพมองเห็นได้ระยะไกล ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้มีการ กรองสายตา และรมรินทร์

14. ประตู/กำแพงวัด มีประตูทางเข้า 4 ทาง ได้แก่ 1) ประตูทางเข้าด้านหน้าวัด ลักษณะเป็นประตูสิงห์คู่ โครงสร้างก่ออิฐถือปูนแบบล้านนาโบราณ กว้าง 4.9 เมตร คিদตั้งประตูเหล็กสีเขียวอ่อนปิด-เปิดอีกครั้ง หัวเสาทั้งสองทาสีขาวตัดขอบเขียว เป็นแท่นรับประติมากรรมรูปสิงห์ ตัวสิงห์ทาสีขาวมีลวดลายปูนปั้นทาสีทองตัดขอบแดง 2) ประตูด้านหลังเป็นแบบช่องเปิดกว้าง 1.5 เมตรมีประตูเหล็กปิด-เปิด 3) ด้านข้างทางทิศเหนือใกล้หอฉันท์และโรงครัว กว้างประมาณ 3 เมตร ลักษณะแบบเดียวกับประตูหลังวัด และ 4) ประตูทางทิศใต้ ติดฝาผนังศาลาการเปรียญ (ศาลาบาตรเดิม) ส่วนกำแพงวัด ด้านหน้าและด้านข้างเป็นกำแพงสร้างใหม่ ลักษณะก่ออิฐถือปูนฉาบเรียบทาสีขาวและตัดขอบด้วยสีเขียวที่ส่วนบน-ล่างและช่วงเสาสูงประมาณ 1.8 เมตร กำแพงหน้าวัดประดับใบเสมาสีทองด้านบน สูง 2 เมตร ส่วนกำแพงด้านหลังวัดเป็นกำแพงเดิมแบบโบราณสีขาว สูงประมาณ 1.5 เมตร 15. ห้องน้ำ-สุขา มี 2 แห่งสำหรับบริการพุทธศาสนิกชนที่มาเยี่ยมเยือนวัดและทำบุญ แห่งที่ 1 อยู่ด้านหลังศาลาอเนกประสงค์ สร้างพร้อมกับศาลาอเนกประสงค์แต่แยกส่วนอยู่ด้านหลังเพื่อความสะดวกในการใช้สอย มีจำนวนหลายห้องแยกชาย-หญิง แห่งที่ 2 อยู่บริเวณประตูด้านหลังวัดนอกเขตกำแพงวัด 16. ลานกีฬาและนันทนาการหน้าวัด เป็นลานโล่งพื้นคอนกรีตติดกับทางเข้าวัด สำหรับการเล่นกีฬาและนันทนาการต่างๆ ของชุมชน เดิมเป็นที่ตั้งโรงเรียนวัดคันเหียว ปัจจุบันได้ยุบไป จึงใช้เป็นพื้นที่วัดเพิ่ม และจัดให้เป็นข่วงนันทนาการของชุมชน เชื่อมโยงกับความเป็นข่วงวัดในอดีตและยังคงสำคัญถึงปัจจุบันแต่มีการปรับใช้ตามยุคสมัย และพาดตรงข้ามเป็นสวนลำไยเก่าใช้พักผ่อนและจัดกิจกรรมต่างๆ 17. สถานศาลพระภูมิ บริเวณต้นโพธิ์ติดถนนทางเข้าวัดและลานกีฬา เป็นบริเวณที่ชาวบ้านได้นำศาลพระภูมิเก่าหรือที่ชำรุดทรุดโทรมมาวางไว้จนเนื่องจากได้เปลี่ยนศาลใหม่ โดยความเชื่อที่ว่าเป็นสิ่งต้องห้ามจะไม่นำไปทิ้งที่อื่นจะนำพาส่งไม้ดีสู่ครอบครัว สถานที่ที่เหมาะสมคือการนำเข้าวัด ซึ่งจะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ความเชื่อและจิตใจ ทักษิณภาพมีมุมมองแบบเปิด ร่มรื่น ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้เป็นระเบียบ และสะอาดตา	
9 ปุชนิยัตถุ/จิตรกรรม	อายุ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์ / สภาพ
1. พระประธานในวิหาร พระพุทธรูปปูนปั้นโบราณปางมารวิชัยฐานบัวหงาย สีทองทั้งองค์ ขนาดโดยประมาณหน้าตักกว้าง 1.5 เมตร สูงจากหน้าตักถึงยอดเศียรประมาณ 2 เมตร อายุร่วม 73ปี(2554) เป็นที่เคารพสักการบูชาเสริมสิริมงคลของชุมชน คุณค่าทางจิตใจสูง 2. พระเจ้าทันใจ ประดิษฐานในวิหาร 1 องค์ และที่ใต้ต้นไทรหน้ากุฏิ 1 องค์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2547 โดยศรัทธาญาติโยม สำหรับประชาชนกราบไหว้ขอพรให้การกระทำการใดๆ ประสบผลสำเร็จโดยเร็วดังใจ ซึ่งการสร้างพระพุทธรูปนี้สิ่งสำคัญจะต้องให้เสร็จภายใน 1 วันเท่านั้นนับเป็นประเพณีปฏิบัติของช่างปั้นพระพุทธรูปที่เคร่งครัด เป็นที่เคารพสักการบูชาเพื่อขอพรให้กระทำการใดๆ ได้รวดเร็วและประสบความสำเร็จดังใจ คุณค่าทางจิตใจสูง	

3. พระสิวลี พระพุทธรูปขนาดเท่าคนยืน องค์สีดำ อยู่ด้านหน้าวิหารเบื้องทิศตะวันตก เจ้าศรัทธาได้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้เมื่อปี 2550 เพื่อเคารพสักการบูชาเสริมสิริมงคล
4. พระพุทธชินราช พระพุทธรูปสีทอง ขนาดโดยประมาณหน้าตักกว้าง 1.2 เมตร สูงจากหน้าตักถึงยอดเปลวสุริยาประมาณ 2 เมตร อายุ 6 ปี(2553) ประดิษฐานในศาลาปัญญาสามัคคี อันเชิญมาจากจังหวัดพิษณุโลกโดยญาติโยมเจ้าศรัทธาจากต่างจังหวัด
5. พระพุทธรูปพระเจ้าฝนแสนห่า อันเชิญมาโดยญาติโยมเจ้าศรัทธาจากต่างจังหวัด
6. บุญบั้งและธรรมมาส บุญบั้งเป็นอาสนะสงฆ์ชั้นสูงในพิธีการที่สำคัญ เช่น การเทศมหาชาติ ปัจจุบันมีการใช้น้อยและหายาก เนื่องจากเป็นศิลปะชั้นสูงที่ต้องการความประณีตในการก่อสร้าง และมีธรรมมาสแบบโบราณและแบบสมัยใหม่ที่ใช้ในพิธีการต่างๆ เป็นวัตถุศิลป์ที่หายาก ควรอนุรักษ์ให้เป็นสมบัติของวัดและชุมชน
7. กลองหลวงและกลองปี่จ่า เป็นวัตถุศิลป์ที่สำคัญกับวัดในการประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ที่ต้องการความมโหรีทึก พ่อหลวงอุทัย หวลกาพย์ ได้กล่าวถึง กลองหลวง ว่าเป็นกลองโบราณมีกระบวนการทำที่ประณีตของภาคเหนือ ส่วนมากจะใช้ไม้ท่อนและไม้ซุงขนาดเล็กๆ มาเจาะทะลวงให้กลวงทะลุถึงกัน แล้วควั่นให้คอดตรงกลาง ส่วนตอนปลายก็จะสลักให้เป็นลวดลายสุดแต่จะเห็นว่าสวยงามจะเอาหนังวัวหรือหนังควายแห้งมาขูดให้บางแล้วนำมาซึ่งที่ปากกลอง จึงให้แน่นแล้วใช้เอ็นหนังควายคาดทับ จากนั้นจะนำข้าวเหนียวที่นึ่งแล้วมาทุบจนเหนียวได้ที่ ผสมกับขี้เถ้าคลึงจนเข้ากันดีแล้ว นำมาถูบนแผ่นหนังที่หน้ากลอง ทาถูแต่เฉพาะตรงกลางเท่านั้น แล้วทิ้งไว้ให้แห้งเมื่อแห้งแล้วหนังก็จะตึง คนที่ตีกลองก็จะนำผ้าขาวม้าเก่าๆ หรือผ้าที่ไม่ใช้แล้วมาพันมือให้หนาจนดูคล้ายกับนักมวยที่สวมนวมก่อนขึ้นชก คนที่ตีกลองต้องเป็นคนที่แข็งแรงลำสันข้อลำบักบิ่น เพราะเวลาเหวี่ยงมือลงไปแต่ละครั้งจะต้องออกแรงมาก จะทำให้กลองมีเสียงดังกังวานไปไกล ฟังไพเราะ และเสียงมีอำนาจมาก ส่วนมากจะตีกลองหลวงในงานฉลอง เช่น งานปอยหลวง งานบวชนาคหรืองานเทศกาลต่าง ๆ กลองหลวง วัตถุประสังข์ครั้งแรก เพื่อเป็นเครื่องบอกสัญญาณแจ้งเหตุ บอกเหตุ เพราะมีเสียงดังไปไกล วัดเป็นศูนย์รวมของศรัทธาชาวบ้าน เวลาที่มีกิจกรรมประชุม หรือเกิดเหตุอาเพศภัย ทางวัดก็จะได้ตีกลองบอกเหตุ ศรัทธาชาวบ้านก็จะได้มาพร้อมกัน
8. หน้าจั่วและนาคกระดาน บันทีกโดยพ่อหลวงอุทัย หวลกาพย์ : หน้าจั่ว เป็นของโบราณที่ได้รื้อถอนจากวิหารหลังเก่า ปัจจุบันเก็บไว้ที่ศาลาการเปรียญ วิหารหลังเก่านั้นได้สร้างมาเมื่อปี 2482 โดยประมาณ 72 ปีแล้ว(2554) ซึ่งได้มีผู้มาขอซื้อแต่ทางวัดไม่ยอมขายให้ใคร และได้มีแนวคิดว่าจะทำเป็นพิพิธภัณฑ์ของโบราณ ส่วนนาคกระดาน เป็นไม้ค้ำยัน ซึ่งมีการแกะสลักเป็นรูปเทวดา รูปยักษ์ รูปนก รูปอื่น ๆ มากมาย บางอันจะแกะสลักเป็นรูปนาค ซึ่งนาคกระดานนั้นจะใช้สำหรับค้ำยันหน้าวิหารวัด ซึ่งจะค้ำยันบริเวณดินชายคาวัด แถว ๆ เป็นน้ำย่อย
9. เป็นภาพวาดสีเรื่องราวพระเวสสันดรชาดก วาดในช่วงการก่อสร้างวิหาร จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร

เมื่อปีพ.ศ.2533-2538 เป็นภาพจิตรกรรมสอนธรรม ควรอนุรักษ์ให้เป็นสมบัติของวัดและชุมชน คุณค่าทางจิตใจสูง	
10 ปุณณียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูสันตยาภิรัต เจ้าอาวาสรูปที่ 3 ที่เป็นเจ้าอาวาสนานที่สุดถึง 53 ปี เดิมชื่อ ดวงคำ ดันโสด เกิดวันที่ 19 สิงหาคม 2428 ปีระกา เป็นบุตรของพ่อหนานปิ่น – แม่เขียว ดันโสด ตอนเด็กได้เข้าศึกษาเล่าเรียนที่วัดคันเหี้ยว จนอายุได้ 15 ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร พออายุครบ 22 ปี จึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ อุปสมบทได้ 6 พรรษา คือ พ.ศ.2456 ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการเจ้าอาวาสเนื่องจากเจ้าอาวาสองค์ก่อนได้ลาออกจากการเป็นเจ้าอาวาส จนถึง พ.ศ.2464 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.2482 ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ตำบลสารภี และตำบลหนองแฝก จนถึงเกษมณภาพในปี พ.ศ.2509 รวมอายุได้ 81 พรรษา เกียรติคุณ - เป็นเจ้าอาวาสวัดคันเหี้ยวได้ 45 พรรษา - เป็นเจ้าคณะตำบลสารภี – หนองแฝก ได้ 27 พรรษา - เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนวัดคันเหี้ยว (ชัยประดิษฐ์ราชวาส) ปัจจุบันได้ ปิดไปแล้ว - ได้ก่อสร้างอาคารเสนาสนะของวัดหลายอย่าง เช่น วิหาร เจดีย์ กุฏิสงฆ์ ศาลาการเปรียญ ฯลฯ 2. พระปลัดศรีบุญ ปณฺญารโ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เกิดวันพฤหัสบดีที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2493 ที่บ้านศรีบุญยืน หมู่ที่ 3 ต.เหมืองง่า อ.เมือง จ.ลำพูน เป็นบุตรของนายปิ่น - นางเขียว ยะถา วุฒิกการศึกษา ป.4 นร.เอก บรรพชาเมื่ออายุ 40 ปี วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2533 ณ วันศรีบุญยืน ต. เหมืองง่า อ.เมือง จ.ลำพูน อุปสมบทเมื่ออายุ 40 ปี วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2533 ณ วัดคันเหี้ยว ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ เป็นเจ้าอาวาสวัดคันเหี้ยวตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ได้ก่อสร้างอาคารเสนาสนะของวัด ได้แก่ ศาลาเอนกประสงค์ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณวัดจนถึงปัจจุบัน เกียรติคุณ - ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ.2546 โดยได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าคณะอำเภอสารภี มีเจ้าอาวาสบริหารและปกครองวัดติดต่อกันมาหลายรูป ดังนี้ 1. ครูบาอินจัย ไม่ทราบประวัติ 2. พระอินตา ไม่ทราบประวัติ 3. พระครูสันตยาภิรัต รักษาการเจ้าอาวาสตั้งแต่ พ.ศ.2456 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อ พ.ศ.2464 ถึง 2509 รวมเวลา รักษาการและเป็นเจ้าอาวาส 53 ปี 4. พระครูอุ้นเรือน อภิวัณฺโณ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 ถึงพ.ศ.2529 รวม 19 ปี	

5. พระรัชช สลัญจโม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 ถึง พ.ศ. 2541 รวม 11 ปี 6. พระปลัดศรีกุญ ปลูกญาโร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบัน 3. ปราชญ์ชาวบ้าน / ชุมชน นายอุทัย หวลกาพย์ 4. รายนามมัคทายก จากอดีต - ปัจจุบันเท่าที่ทราบ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “อาจารย์วัด” ซึ่งเป็นผู้นำด้านศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ 1. พ่อหนานเรือน 2. พ่อหนานสมาน สังวัตถุ 3. นายจักรพันธ์ นันติ 4. นายอ้าย บุญสูง ประวัตินายอ้าย บุญสูง หรือชาวบ้านรู้จักกันในนาม “พ่อหนานปิ่น” เป็นบุตรของ นายสุข - นางปิ่น บุญสูง เกิดวันที่ 1 ม.ค. 2498 มีอาชีพทำสวน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 7 ต.ยางน่อง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ 5. ไวยาวัจกรวัดต้นเหี้ยว คนที่ 1 นายแก้ว กิตติ พ.ศ.2504 – 2523 คนที่ 2 นายสิงห์คำ เขื่อนคำ พ.ศ.2524 – 2535 คนที่ 3 นายอุทัย หวลกาพย์ พ.ศ.2536 ถึงปัจจุบัน ประวัตินายอุทัย หวลกาพย์ เกิดเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2480 เป็นบุตร นายสัน - นางสุ หวลกาพย์ บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อ พ.ศ.2492 ลาสิกขา พ.ศ.2499 วุฒิการศึกษา ป.4 , นักธรรมเอก อาชีพทำสวน - ค้าขาย ปัจจุบัน อยู่บ้านเลขที่ 128 ม. 6 ต.ยางน่อง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ อำนาจหน้าที่ไวยาวัจกร เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสดูแลทรัพย์สิน ศาสนะสมบัติของวัด	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / ชื่อ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นศรีมหาโพธิ์/โพธิ์ บริเวณหน้าวัดนอกเขตกำแพง อายุ 60 กว่าปี ต้นเดิมอยู่บริเวณศาลาการเปรียญ อายุมากกว่าวัดแต่ได้ตายไป 2. ต้นตาล มีมาก่อนการสร้างวัด อายุมากกว่า 150 ปี 3. ต้นเหี้ยว อายุกว่า 200 ปี เหลือต้นเดียวนอกเขตกำแพงวัดใกล้ถนนใหญ่ เดิมมีหลายต้นแต่ถูกตัดทิ้งไปเนื่องจากการพัฒนาวัด 4. ละมุด(โบราณ) อายุมากกว่า 80 ปี ต้นใหญ่สมบูรณ์ 5. มะเฟือง(โบราณ) อายุมากกว่า 60 ปี สภาพทรุดโทรมใกล้ตาย 6. ลิ้นจี่(โบราณ) อายุมากกว่า 60 ปี	

7. ลำไย(โบราณ) อายุมากกว่า 60 ปี
8. ขนุน อายุมากกว่า 60 ปี
9. สนมสามใบ/เกี๋ยง อายุมากกว่า 60 ปี
10. หลิวต้น หรือ แปรงล้างขวด ปลูกเมื่อปีพ.ศ.2518 อายุมากกว่า 35 ปี
11. เกล็ด อายุมากกว่า 30 ปี
12. ชงโค
13. ไทรย้อยใบแหลม
14. มะม่วง
15. กระท้อน
16. พญาสัตบรรณ
17. ใฝ่น้ำเต้า
18. กระทิง / สารภี
19. หูกวาง
20. หมากเขียว
21. สนมประติพัทธ์
22. สิบสองปันนา
23. อินทนิล
24. มะกอก
25. เพกา-ลิ้นฟ้า

คุณค่า

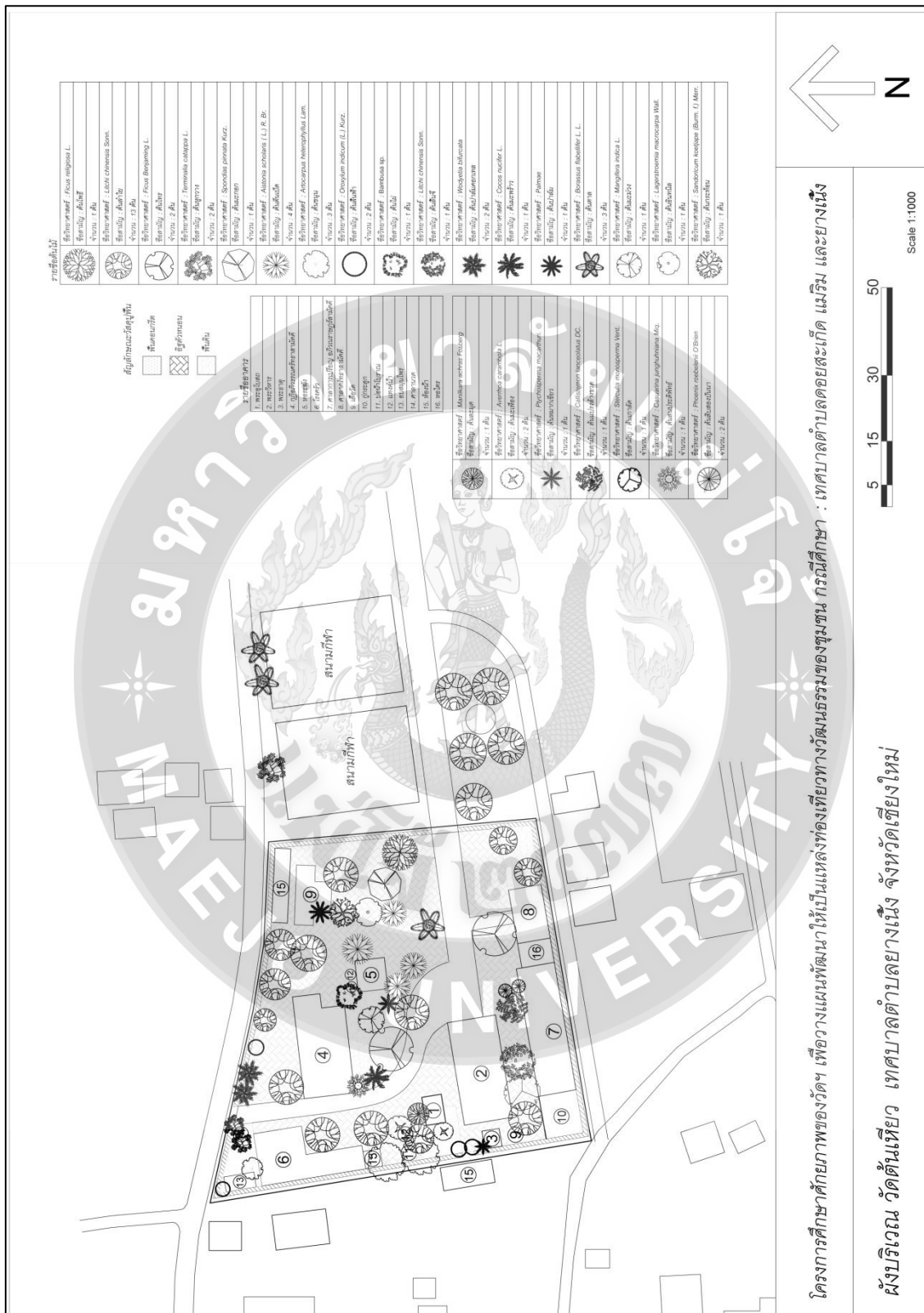
- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ มีต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ในพุทธประวัติ ต้นไม้จำนวนมากมีอายุเก่าแก่มาก พร้อมกับการสร้างวัด เช่น ตาล ตะมุด ขนุน ลำไย ลิ้นจี่ มะเฟือง สนมสามใบ ฯลฯ ต้นเหี่ยวอายุกว่า 200 ปี คงเหลือเป็นสัญลักษณ์เพียง 1 ต้นตามชื่อวัด และต้นไม้จำนวนมากที่ได้รับจากศรัทธาประชาชน เพื่อให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสถียรธรรมชาติ บางต้นให้ผลทานได้ได้แก่ ไทร กระทิง สารภี มะพร้าว เกล็ด หมากสงฆ์ เพกา หูกวาง ฯลฯ ทัศนียภาพโดยทั่วไปด้านหน้าวัดร่มรื่น และมีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม ส่วนบริเวณลานวัดค่อนข้างร้อน และเป็นเส้นทางสัญจร

12 ภูมิทัศน์สถานและที่

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-

โล่ง	ทัศนียภาพ
1. ลาน/ช่วงหน้าวัด เดิมเป็นลานดิน ได้พัฒนาถนนคอนกรีตทางเข้าต่อเนื่องถึงด้านหน้าวิหารและปูอิฐบล็อกโดยรอบบริเวณ เมื่อปีพ.ศ. ใช้เป็นทางสัญจร รองรับกิจกรรมออกกำลังกายของชมรมผู้สูงอายุ และประกอบกิจกรรมประเพณีต่างๆ ช่วงวัดตามแบบประเพณีล้านนาที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัด ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และพัฒนาให้มีสภาพที่ร่วมสมัย หรือปรับสภาพภูมิทัศน์ให้น่ามอง ทัศนียภาพค่อนข้างโล่งร้อน แต่บรรยากาศทางวัฒนธรรมสูง วิหารเป็นจุดเด่นที่มองเห็นได้ระยะไกล และหอธรรมโบราณสร้างเรื่องราวทางวัฒนธรรมผ่านกาลเวลาที่น่าสนใจและสร้างศรัทธา 4. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัดอยู่ในย่านชุมชนที่มีชีวิตชีวาสูง ร่มรื่นด้วยพรรณไม้ใหญ่ที่มีประวัติความเป็นมาและด้วยที่ตั้งใกล้ถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ลำพูน เข้าถึงสะดวก มีบรรยากาศทางวัฒนธรรมสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นได้ดี ประกอบกับประวัติศาสตร์วัดที่ยาวนาน มีวิหารและหอธรรมที่เก่าแก่ สวยงาม สร้างความน่าสนใจได้เป็นอย่างดีต่อผู้พบเห็น ทัศนียภาพโดยทั่วไปร่มรื่น และมีกิจกรรมเพื่อการรักษาสุขภาพ การนวด การอบสมุนไพร และการกายภาพบำบัด ฯลฯ ทำให้เกิดกิจกรรมที่มีชีวิตชีวา	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในวัด และตามวัดต่าง ๆ ผู้สูงอายุที่เคารพนับถือ การแห่ไม้ค้ำโพธิ์สืบดวงชะตา การละเล่นพื้นบ้าน ขนทรายเข้าวัดและก่อเจดีย์ทราย การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุ ได้ถือเอาวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 (เหนือ) มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และสงฆ์น้ำพระธาตุ(เจดีย์) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนกันยายน - เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กิ่งกล้วยสลาก/สลากกั๊ด กำหนดวันอาทิตย์ในเดือน 12 (เหนือ) ซึ่งอาจตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ หรือแรมก็ได้ ตามความเชื่อของคนโบราณ เชื่อว่าในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เป็นต้นไป จะเป็นช่วงเวลาที่ยุติธรรมและสัมภเวสีทั้งหลายจะได้รับการปลดปล่อยให้มารับกุศลผลบุญที่ญาติพี่น้องลูกหลานอุทิศไปให้ เรียกว่า “ประเพณีเปตพลีอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ” และที่กำหนดเป็นวันอาทิตย์ก็เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาและปฏิบัติต่อไป	

ในอนาคต เดือนพฤศจิกายน ประเพณีเป็ง ตรงกับวันเพ็ญเดือนยี่(เหนือ) หรือเดือน 12 จะมีการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์มหาชาติ และงานปอยหลวงประจำปี เดือนธันวาคม ประเพณีทานข้าวล้นบาตร(ทานข้าวใหม่) ทำบุญตักบาตรสุ่มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพและอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ กำหนดวันเพ็ญเดือน 4 (เหนือ) เป็นประเพณีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ชาวนาจะแบ่งข้าวที่ได้มาถวายทาน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษและไหว้พระแม่โพสพ โดยนำข้าวเปลือกและข้าวสารมาเทใส่บาตรจนข้าวล้นบาตรออกมา จึงเรียกว่า “ข้าวล้นบาตร” หากข้าวที่ได้มีจำนวนมาก ทางวัดจะนำออกขายเพื่อนำเงินมาทำนุบำรุงวัด และนำเงินไปทำบุญในงานฉลองของหัววัดต่างๆ นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น 2) ทำบุญตักบาตร 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

**แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลยางน่อง จังหวัดเชียงใหม่**

วัดลำดับที่ 7

1 ชื่อวัด	วัดมงคลวนาราม / ป่าแดด
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อปีพ.ศ.2338 อายุ 215 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 76 หมู่ที่ 1 บ้านป่าแดด ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีที่ดิน 5 ไร่ 1 งาน
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2519 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระอธิการบุญยืน ถาวรธมฺโม
6 ศรัทธาเขต	บ้านป่าแดดหมู่ที่ 1 ตำบลสารภี และหมู่ที่ 7 ตำบลยางน่อง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 110 หลังคาเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดมงคลวนาราม สร้างเมื่อปีพ.ศ.2339 (ตามบันทึกทะเบียนวัดจังหวัดเชียงใหม่) ซึ่งเป็นช่วงเดียวกันกับการสร้างวัดแสนหลวง เมื่อปีพ.ศ.2338 ในสมัยพระเจ้ากาวิละปกครองเมืองเชียงใหม่ แต่ตามบันทึกในแบบกรอกประวัติวัด(ในช่วงเวลาต่อมาโดยผู้รู้ อาจไม่ได้สืบสาวเรื่องราวถึงเมื่อสมัยสร้างวัดในอดีต)ได้บันทึกไว้ว่า ประมาณปีพ.ศ.2401(62 ปีหลังจากปีที่สร้างวัด) ได้มีพระรูปหนึ่งชื่อพระเดชะร่วมกับชาวบ้านได้สร้างวัดขึ้นในที่ดินของวัดร้าง ให้ชื่อว่า “วัดป่าอารามบ้านไร่” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดป่าแดด” เพราะพื้นที่วัดเป็นที่โล่งมีต้นไม้ไม่เยอะ และในปีพ.ศ.2520 พระสังฆราช จากวัดราชบพิธสุทธธรรมาราม กรุงเทพมหานคร ได้มาพำนักและวางศิลาฤกษ์การสร้างอุโบสถ จึงเสนอแนะให้ทางวัดเปลี่ยนชื่อใหม่ เป็น “วัดมงคลวนาราม” ทางวัดก็เห็นด้วย และได้ใช้ชื่อนี้มาตั้งแต่ปีพ.ศ.2521 เป็นต้นมา และปีพ.ศ.2526 ได้แจ้งขอเปลี่ยนชื่อวัดอย่างเป็นทางการต่อกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับประกาศเปลี่ยนชื่อวัดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ.2526 มาจนถึงปัจจุบัน	
8 ปุชนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร วิหารเดิมเป็นทรงไทยล้านนา (ไม่ทราบปีพ.ศ.ที่สร้าง) ก่ออิฐถือปูน ประดับช่อฟ้าใบระกา หลังคาโครงสร้างไม้มุงกระเบื้องเซรามิกดินขอแบบโบราณ สร้างในสมัยครูบาสม มณีคุณ โน เจ้าอาวาสยุคแรกสร้างวัด (สมัยเจ้ากาวิละปกครองเมือง) ต่อมาในปีพ.ศ.2519-2520 พระอาจารย์บุญยืน ถาวรธมฺโม ซึ่งรักษาการเจ้าอาวาสและเป็นเจ้าอาวาสเมื่อปีพ.ศ.พ.ศ.2519-2521 ได้บูรณะใหม่เป็นวิหารก่ออิฐถือปูนที่ตั้งกลางสระน้ำ จนปัจจุบันปีพ.ศ.2553 ได้ถมสระปรับสภาพภูมิทัศน์และปรับปรุงต่อเติมระเบียงวิหารให้สามารถเดินได้โดยรอบ	

2. **เจดีย์** ตั้งอยู่ด้านหลังวิหาร เป็นเจดีย์เก่าแก่มีมาตั้งแต่การสร้างวัด บูรณะใหม่เมื่อปีพ.ศ.2526 โดยยกให้สูงขึ้น สร้างครอบเจดีย์องค์เดิมไว้ ด้านล่างปรับปรุงเป็นห้องเก็บวัตถุมงคล ด้านบนให้เป็นระเบียงทางเดินล้อมรอบฐานเจดีย์ ฐานเจดีย์มีลักษณะสี่เหลี่ยมย่อมุมจัตุรมุขแต่งผิวด้วยเชรามิคสลับสีกรมทอน ด้วยสีน้ำตาลอมเขียวและเทาดำทั้งองค์ เรือนธาตุรูประฆัง มีบัลลังก์ ยกฉัตรทอง 5 ชั้น
3. **อุโบสถ** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2520 เป็นอุโบสถเรือนไม้สักทั้งหลัง (ที่หาได้ยากในปัจจุบัน) รูปแบบไทยล้านนาประยุกต์ที่มีความประณีตในทางศิลปกรรม ขนาด 5X11 เมตร หลังคายก 2 ชั้นประดับช่อฟ้าใบระกา และหางหงส์ หน้าบรรณประดับไม้ฉลุลวดลายประณีต มีบันไดนาคขึ้น-ลงด้านหน้าทางทิศตะวันออก ซึ่งปัจจุบันมีลักษณะเป็นเขตรั้วหลังวัด มีพระพุทธรูปพระชิราขประดิษฐ์ฐานที่ด้านหลัง อุโบสถหันหน้าออกทางลานวัดทำให้อุโบสถมีความงดงาม ภายหลังมีการบูรณะพื้นลานโดยรอบตัวอุโบสถด้วยการปูแผ่นคอนกรีตทับพื้นดินเดิม ทำให้บันไดพญานาคจมลงเล็กน้อย อุโบสถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา มีคุณค่าทางจิตใจสูง ทัศนียภาพอาคารโดดเด่นและร่มรื่นด้วยพรรณไม้
4. **หอรบ** มี 2 แห่ง แห่งที่ 1 สร้างเมื่อปีพ.ศ.2546 ตั้งอยู่ด้านหลังศาลาการเปรียญติดกับศาลาสมเด็จพะพุฒาจารย์โตพรหมรังสี โครงสร้างก่ออิฐถือปูนทรงสูงสี่เหลี่ยมแบบไทยของทาสีขาว หลังคาปูนปั้นย่อมุมถึงปลายยอด คัดตั้งระฆังไว้ด้านบน 1 ใบ ด้านล่าง 4 ใบ แห่งที่ 2 สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2524 ตั้งอยู่ด้านข้างเรือนรับรองแขกสงฆ์ทางทิศเหนือของวัด โครงสร้างก่ออิฐถือปูนทรงสูง หลังคาไทยแบบจัตุรมุขปูกระเบื้องเป็นเกล็ดเคลือบเชรามิคสีส้มปน ก่อสร้างเป็นแท็งก์น้ำใช้สอยส่วนล่าง และแขวนระฆังด้านบน 1 ใบ การตั้งระฆังใช้บอกเวลาในการประกอบกิจของสงฆ์ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจ ทัศนียภาพอยู่ในตำแหน่งมุมมองปิด ควรปรับสภาพภูมิทัศน์เปิดให้โล่งขึ้น และสะอาดตา
5. **กุฏิสงฆ์** มี 4 แห่ง ได้แก่ 1) **กุฏิศูนย์รวมใจสิงคโปร์ที่จำวัดของเจ้าอาวาส** เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว รับศรัทธาจากชาวสิงคโปร์ เมื่อปีพ.ศ.2536 2) **กุฏิพระสงฆ์** อยู่ริมทางเข้าวัดตรงข้ามกับกุฏิเจ้าอาวาส เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนเป็นห้องๆ สีขาว หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียวต่อเนื่องกัน 4 ห้อง และอีก 5 ห้องในอาคารถัดไป และ 3) **กุฏิรับรองแขกสงฆ์ 2 หลัง** : หลังแรกสร้างเมื่อปีพ.ศ. 2530 สำหรับรับรองแขกที่ไม่ได้พักค้างแรม เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ผนังคอนกรีตร่วมกับการใช้ระแนงโปร่งสีขาว หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียว ศรัทธาโดยชาวสิงคโปร์ ด้านหลังเป็นที่ประกอบกิจกรรมอาบน้ำมนต์ สะเดาะเคราะห์ของผู้ศรัทธา **หลังที่ 2** กุฏิรับรองแขกสงฆ์ที่มาพักค้างแรม เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูง 60 เซนติเมตร มีมุขทางขึ้นทางทิศใต้ติดถนน หลังคาจั่วมุงกระเบื้องลอนสีเขียว
6. **ศาลาการเปรียญ** อยู่ด้านข้างวิหารทางทิศตะวันตก สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียวยกพื้นสูง 60 เซนติเมตร หลังคาจั่ว เชิงชายแผ่โดยรอบ มุงกระเบื้องลอนสีเขียว มีภาพจิตรกรรมตกแต่งหน้าบรรณ และภายในผนังอาคาร ใช้ประกอบกิจกรรมประเพณีต่างๆ

7. ศาลาสมเด็จพระพุฒาจารย์โตพรหมรังสี / เสือวัด สร้างเมื่อปีพ.ศ.2531 เป็นศาลาเปิดก่ออิฐถือปูน ขนาด 3X4 เมตร ทางขึ้นด้านทิศเหนือ หลังคาจั่ว ปูกระเบื้องแผ่นเรียบสีเขียว เป็นที่ประดิษฐานรูปปูนปั้นพระพุฒาจารย์โตพรหมรังสี และครุบาสม มณีวง โณ อดีตเจ้าอาวาสที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ให้ญาติโยมได้สักการบูชา ขอพร รำลึกถึงคุณความดีของบุคคลสำคัญ และปัจจุบันทำหน้าที่เป็นศาลเสี้ยววัดด้วย
8. ศาลาบำเพ็ญบุญรวมใจสามัคคี สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548 อาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ยกพื้นสูง 1 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียว ที่ตั้งใกล้ประตูทางเข้าติดถนนสุขุมวิท เป็นที่จัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และต้อนรับคณะผู้ศรัทธาที่มาเป็นกลุ่มใหญ่ๆ
9. โรงครัวและเก็บวัสดุ อาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ผนังคอนกรีตและลวดตาข่าย หลังคามุงกระเบื้องลอนไม่ทาสี ใช้เป็นที่กั้นที่กักตุนอาหารของคณะสงฆ์ และเก็บวัสดุใช้สอยของเนกประสงค์
10. หอฉันท์ เดิมเป็นเรือนไม้แบบล้านนา และได้บูรณะใหม่ เมื่อปีพ.ศ. 2551 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ผนังคอนกรีตสีขาว หลังคามุงกระเบื้องลอนไม่ทาสี ใช้เป็นที่กั้นที่กักตุนอาหารของคณะสงฆ์ และเก็บวัสดุใช้สอยของเนกประสงค์
11. อนุสาวรีย์ครุบาเจ้าศรีวิชัย สร้างเมื่อปีพ.ศ.2538-2539 บริเวณผังรูปสี่เหลี่ยมเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ มีขอบเขตชัดเจนโดยทางวัดได้สร้างรั้วเหล็กแบบโปร่งล้อมรอบไว้ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของวัด เป็นอนุสาวรีย์กลางแจ้งล้อมรอบด้วยภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น มีพันธุ์ไม้นานาชนิด ป้ายสื่อความหมาย และที่นั่งพักผ่อน เป็นสถานที่สาธารณะประโยชน์ การสักการบูชาและรำลึกถึงคุณงามความดีของครุบาเจ้าที่มีต่อพระพุทธศาสนาและการพัฒนาชุมชน ทศนิยาพรหมรัตน์ สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพืชพรรณขนาดเล็กและมีบรรยากาศทางวัฒนธรรม
12. ศาลเจ้าแม่กวนอิม สร้างเมื่อปีพ.ศ.2545 ศรัทธาถวายเนื่องในวาระครบรอบ 74 ปีพระอาจารย์บุญยืน ถาวรรมโม เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ตั้งอยู่ใกล้อุโบสถ เป็นศาลาเปิดก่ออิฐถือปูน ขนาด 3X4 เมตร มีมุขทางขึ้น 3 ทาง ทางด้านทิศเหนือ ทิศใต้ และตะวันตก หลังคาทรงไทยยกช่อฟ้า ประดับใบระกา และหางหงส์สีขาว ปูกระเบื้องเป็นเกล็ดเคลือบเซรามิกสีเขียว เป็นสถานที่สักการบูชาขอพรจากพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม
13. ที่ทำการมูลนิธิมณฑล ถาวรรมโม สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 อาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ขนาด 4X6 เมตร ผนังคอนกรีตร่วมกับการใช้ระแนงโปร่งสีขาว หลังคาจั่วมุงกระเบื้องลอนสีเขียว ใช้สอยสาธารณะประโยชน์รองรับกิจกรรมมูลนิธิมณฑล ถาวรรมโม เพื่อการพัฒนาวัดและชุมชน ทศนิยาพรหมรัตน์ในบริเวณมุมมองปิด สังเกตเห็นยาก แต่มุมอื่น ควรปรับปรุงภูมิทัศน์และเส้นทางเดินให้เปิดโล่งเข้าถึงง่าย
14. บ่อน้ำ มี 3 บ่อ แห่งที่ 1 อยู่หน้าวัด/วิหาร/ศาลาการเปรียญ ใกล้กับแท็งก์น้ำ เป็นบ่อโบราณมีมาพร้อมกับการสร้างวัด ทางวัดได้สร้างศาลาคลุมไว้และมีประตูเข้า-ออก ติดตั้งระบบสูบน้ำเพื่อใช้สอย แห่งที่ 2 บริเวณหอฉันท์ แห่งที่ 3 บริเวณ กุฏิรับรองแขกสงฆ์ ยังใช้งานได้ดีทั้ง 3 บ่อ นอกจากนี้ยังมีน้ำบาดาลอยู่ใกล้กับศาลเจ้าแม่กวนอิม ติดตั้งระบบสูบน้ำและเครื่องกรองน้ำ สามารถจ่ายน้ำเพื่อการใช้

สอยได้ดี

15. แท้งก์น้ำ ที่ตั้งด้านหน้าศาลาการเปรียญใกล้บ่อน้ำโบราณ ลักษณะโครงสร้างเหล็กสูงประมาณ 9 เมตร และมีแท้งก์น้ำคอนกรีตใกล้กับกุฏิรับรองแขกสงฆ์อีก 1 แห่ง เป็นทั้งหอระฆังและที่เก็บน้ำใช้ เป็นองค์ประกอบที่พัฒนาในยุคสมัยใหม่เพื่อความสะดวกทางด้านการใช้สอย ทักษิณภาพเป็นจุดเด่นที่ไม่มองและมองเห็นได้ระยะไกล ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีการกรองสายตา

16. ประตูกำแพงวัด ซุ้มประตูเข้า-ออกวัดมี 2 แห่ง บรูณะใหม่เมื่อปีพ.ศ.2543 พร้อมกับกำแพงวัด ได้แก่ **1) ซุ้มประตูทางทิศตะวันตก** ติดถนนใหญ่/ซุเปอร์ไฮเวย์ ลักษณะแบบวัดล้านนาโบราณแต่มีการผสมผสานประตูลีหู้สี่ขาตกแต่งลวดลายปูนปั้นทาสีแดงตัดเหลือง กับ ซุ้มประตู ยกช่อฟ้า ประดับใบระกาและหางหงส์ 2 ชั้น ตกแต่งหน้าบรรณ และเสา ด้วยลวดลายปูนปั้นและพระพุทธรูปประทับนั่งกลางหน้าบรรณ 1 องค์ ทาสีแดงตัดสีเหลืองตลอดตัวซุ้มประตู **2) ซุ้มประตูทางทิศใต้** ไม่มีสิ่งหุ้ม ลักษณะเป็นซุ้มยกช่อฟ้าประดับใบระกาและหางหงส์ชั้นเดียว ตกแต่งหน้าบรรณ และเสา ด้วยลวดลายปูนปั้นทาสีแดงตัดสีเหลืองตลอดตัวซุ้ม นอกจากนี้ยังมีประตูกำแพงในวัด **2 ประตู** ทางทิศตะวันออกและทิศใต้ เป็นประตูเหล็กเข้า-ออกส่วนพื้นที่อนุสาวรีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งมีขอบเขตที่เฉพาะชัดเจนในการใช้สอย จึงมีประตูในการเข้า-ออกที่แยกส่วนแต่สะดวกเข้าถึง จากประตูทั้งด้านหน้าและด้านหลังวัด (ประตูวัด ตามประเพณีแล้วประตูหน้าวัดจะอยู่ทางทิศตะวันออก ซึ่งปัจจุบันเป็นประตูเหล็กใช้สอยภายในระหว่างพื้นที่กิจกรรมวัด กับ ส่วนพื้นที่อนุสาวรีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัย) **กำแพงวัด** เป็นกำแพงโดยรอบเขตวัด (ยกเว้นด้านทิศเหนือและตะวันออก) ลักษณะก่ออิฐถือปูนทาสีขาว สูง 2 เมตร กว้าง 65 เซนติเมตรย่อมุมยกขอบบัว ประดับปูนปั้นรูปดอกบัวเป็นช่วงๆ ที่หัวเสา และแต่ละช่วงกำแพงจะทำช่องที่เก็บกระดุกผู้ล่วงลับเสมือนเป็นกุระดุก ซึ่งในวัดจะไม่มีกุระดุกปรากฏ นอกจากที่เห็นด้านหลังเจดีย์ 2 กู่ ซึ่งเป็นกู่เดียว และกู่แฝดสาม (กำแพงเดิมเป็นอิฐมอญถือปูน ขนาดสัดส่วนจะเล็กกว่าปัจจุบัน ซึ่งผุกร่อนตามกาลเวลา) ส่วนด้านทิศเหนือเป็นกำแพงเดิมและตะวันออกเป็นรั้วสร้างใหม่เมื่อมีการสร้างอนุสาวรีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัย ทักษิณภาพกำแพงหน้าวัดเป็นจุดเด่น แสดงขอบเขตของบริเวณวัดได้สวยงามและน่าศรัทธา รมรื่นด้วยพรรณไม้ภายในวัด

17. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรือกู่บรรจุอัฐิ อยู่ด้านหลังเจดีย์ แต่มีกู่จำนวนน้อย ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมมากนัก ที่จะนำกระดูกผู้ตายมาบรรจุในกู่แล้วเก็บไว้ที่วัด แต่ที่วัดป่าแดดได้พัฒนากำแพงวัดให้เป็นที่เก็บกระดูกผู้ล่วงลับด้วย ในทุกช่วงกำแพง โดยเจาะเป็นช่องเก็บแล้วกรุด้วยพระพุทธรูปด้านหน้า

9 ปุชนิยัตถุ/จิตรกรรม

อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์

1. พระประธานในวิหาร พระพุทธรชินราชจำลอง เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นสีทอง หน้าตักกว้าง 1.2 เมตร ความสูงจากฐานบัวถึงยอดเปลวสุริยะประมาณ 2 เมตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2520 พร้อมกับการบูรณะวิหารใหม่ เป็นที่เคารพสักการบูชาเสริมสิริมงคลของวัดและชุมชน คุณค่าทางจิตใจสูง

2. พระประธานในอุโบสถ พระพุทธรูปสิงห์ 1 จำลอง ลักษณะศิลปะสมัยเชียงแสน สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2520 พร้อมกับการสร้างอุโบสถเรือนไม้สัก 3. พระประธานในศาลาการเปรียญและพระพุทธรูปประจำวันทั้ง 7 มีพระพุทธรูปเก่าแก่ที่อาราธนา ย้ายจากวิหารเดิมเมื่อมีการบูรณะใหม่ 3 องค์มาประดิษฐานอยู่ที่ศาลาการเปรียญ ซึ่งมีอายุเท่ากับการ สร้างวิหารเดิม แต่พระประธานเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นแบบโบราณปางมารวิชัย สีทองทั้งองค์ หน้าตัก กว้าง 1.5 เมตร ความสูงจากฐานบัวถึงยอดเศียรประมาณ 2 เมตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2539 มีพระพุทธรูป องค์อื่นๆ อีกหลายองค์ รายรอบองค์พระประธาน และพระพุทธรูปประจำวันทั้ง 7 ที่ได้รับศรัทธาจาก ญาติโยมเพื่อการบำรุงพระศาสนาให้มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ 4. พระพุทธรูปใต้ฐานเจดีย์ พระพุทธรูปจำนวนมากขนาดต่างๆ ได้จัดเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นสมบัติของ ชุมชน และแหล่งเรียนรู้ในอนาคต 5. จิตรกรรมฝาผนังวิหารและศาลาการเปรียญ ในวิหารจะมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับ พุทธประวัติ เป็นภาพเขียนสีโดยช่างล้านนา เขียนเมื่อปีพ.ศ. 2520 เมื่อครั้งบูรณะวิหารใหม่ และใน ศาลาการเปรียญเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราววิถีชีวิตและประเพณีต่างๆ ของชาวล้านนา เป็น ภาพเขียนสีโดยช่างล้านนา เขียนเมื่อปีพ.ศ. 6. ตู้พระธรรมคัมภีร์ ทั้งที่เป็นตู้ไม้แผ่นเรียบแบบโบราณลงรักยปิดทอง และตู้พระธรรมลงรักยปิด ทองบนลวดลายประติมากรรมนูนต่ำ เก็บพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ.2530 และแบบตู้ไม้ติดบานกระจก มีพระธรรมโบราณจำนวนมาก เป็นเครื่องเสริมสิริมงคลของชุมชน แหล่ง เรียนรู้พระธรรม คุณค่าทางจิตใจสูง 7. ธรรมมาศ และ แท่นสัจจกัณฑ์ เป็นเครื่องโบราณที่มีใช้สอยประจำในวิหารและศาลาการเปรียญ ใช้ ในกิจกรรมประเพณีต่างๆ และการเทศนาธรรม ได้แก่ ธรรมมาศโบราณชุดใหญ่แบบบุษบก ธรรมมาศ เรือนไม้แบบโบราณ ธรรมมาศสมัยใหม่ แท่น-ตั้งวางเครื่องสัจจกัณฑ์แบบโบราณขนาดต่างๆ เป็นสิริ มงคลในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญต่างๆ ของชุมชน มีคุณค่าทางจิตใจสูง 8. นัองหลวง และกลองมโหระทึก มีจำนวนมากทั้งที่เป็นของโบราณและที่ได้รับศรัทธามาใหม่ วัด และชุมชนได้ใช้สอยในประเพณีการเฉลิมฉลอง งานบุญต่างๆ ที่สำคัญ	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
10 ปุชนียบุคคล	1. พระอธิการบุญยืน ถาวรธมฺโม เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ประวัติ นามเดิมชื่อบุญยืน พรหมวงศ์ เป็นบุตรนายแก้ว นางหน้อย พรหมวงศ์ เกิดวันพฤหัสบดีที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2471 บ้านปากกอก ตำบลปากกอก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 4 คน เป็น ชาย 1 หญิง 3 คน ตามลำดับดังนี้ 1. นางบัวคำ พรหมวงศ์ 2.นางจันทร์ที พรหมวงศ์ 3.นางอุสาห์ พรหม

วงศ์ 4.นายทอง

อินทร์ พรหมวงศ์ ซึ่งทั้งหมดได้ถึงแก่กรรมแล้ว

การศึกษา / การเรียนนักธรรม จบชั้นประถม 4 จากโรงเรียนวัดปากทอง และเข้าอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา โดยท่านพระครูศิริ ธรรมโมยิต วัดปากทอง เป็นพระอุปัชฌายะ พระอธิการคำมูลธมฺโมโชโต วัดหนองสีแจ่ง เป็นกรรมวาจาจารย์ พระบุญมา ถาวโร วัดปากทอง เป็นอนุสาวนาจารย์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2500 เวลา 15.13 น. ณ พัทธสีมาวัดปากทอง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พระอุปัชฌายะให้ฉายาว่า ถาวรธมฺโม สอบนักธรรมตรีได้ปีพ.ศ.2502 สอบนักธรรมโทได้ปีพ.ศ.2503 ต่อมาได้ย้ายไปรักษาการเจ้าอาวาสวัดสันตันทกอก ตำบลคอนแก้ว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ.2505-2506 และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดสันตันทกอกในเวลาต่อมา จนถึงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2508 ได้ย้ายเข้าสู่สำนักเดิม ณ วัดปากทอง และในปีเดียวกันวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2508 ได้ย้ายเข้าเป็นศิษย์พระสุพรหมยานเถระ วัดพระพุทธรบาทตากผ้า ตำบลต้นกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เพื่อเรียนประพฤติปฏิบัติในทางวิปัสสนากรรมฐาน ต่อจากนั้นได้กลับเข้าสู่สำนักเดิมวัดปากทอง มาปฏิบัติพระอุปัชฌายะได้ไม่ถึงเดือน ก็ได้ลาอุปัชฌายะไปศึกษาต่อ ณ สำนักจิต ตภาววิทยาลัยสงฆ์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และในวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2511 ก็ได้เข้าเรียนต่อพระปริยัติธรรมนักธรรมเอกที่สำนักสงฆ์บุญศรีมณีกรณ อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร สอบนักธรรมเอกได้ในปีพ.ศ.2515 และพำนักปฏิบัติธรรมที่สำนักสงฆ์นี้จนถึงปีพ.ศ.2516ได้ประพฤติปฏิบัติกิจธุระคงคึดต่อกัน 3 ปี แล้วเดินทางกลับสำนักเดิม ณ วัดปากทอง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในปีพ.ศ.2519 ต่อจากนั้นมาก็ได้รับอาราธนาให้มณเฑียรจากคณะศรัทธาประชาชนชาวบ้านป่าแดด ให้เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาส และรับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2521 จนถึงปัจจุบัน

2. ไวยาวัจกร

- นายประเสริฐ ทองจันทร์
- นายสุนทร นวลตา

3. กรรมการวัด

- พ่อแก้ว แก้วมีสี
- พ่อตา กัณฑ์พนม
- คุณแม่ศรีวรรณ ธรรมเสน

4. กรรมการมูลนิธิมงคล ถาวรธมฺโม

- คุณแม่ศรีวรรณ ธรรมเสน
- นางกัลยา ทิพย์สม

11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / ชื่อ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นโพธิ์ / ศรีมหาโพธิ์ ต้นแรกอายุ 50 กว่าปี อยู่ด้านหน้าซุ้มประตูหลังวัด(ติดถนนใหญ่) นอกเขตกำแพงวัด ซึ่งเดิมอยู่ในเขตกำแพงวัด แต่เมื่อถนนขยายจึงได้ขยับเขตวัดเข้าและสร้างกำแพงขึ้นใหม่ ต้นที่ 2-3 อายุประมาณ 20 กว่าปี ปลูกภายในเขตวัดใกล้กำแพง-ซุ้มประตูหลังวัด(ติดถนนใหญ่) 2. ศาลาลังกา ด้านซ้ายวิหาร ปลูกเมื่อปีพ.ศ.2526 โดยพันเอกแสง ไชยเสน ศรีทราจากกรุงเทพมหานคร 3. อโศกอินเดีย อายุ 33 ปี เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันปลูกจำนวนมาก ตั้งแต่มาเป็นเจ้าอาวาส เมื่อปีพ.ศ. 2520 4. สัก อายุ 33 ปี เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันปลูกจำนวนมาก ตั้งแต่มาเป็นเจ้าอาวาส เมื่อปีพ.ศ.2520 5. ตาล เป็นต้นไม้โบราณมีมาตั้งแต่ก่อนการสร้างวัด และปลูกใหม่บริเวณด้านหน้าอุโบสถทิศตะวันออก 6. ปืบ-กาสะลอง 7. ลำไย 8. มะยม 9. ไทรค่าง 10. อินทนิล 11. มะม่วง 12. ขางนา 13. มะพร้าว 14. มะเฟือง 15. พญาสัตบรรณ-ดินเป็ด 16. ราชพฤกษ์-คูณ 17. จี่เหล็ก 18. มะขาม 19. ประดู่ 20. หูกวาง 21. แคนแสด 22. ไข่ขาว 23. สะเดา 24. สันทะเล 25. อโศกน้ำ/ส้มสุก/อโศกเหลือง	

คุณค่า - ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ มีต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ในพุทธประวัติที่สำคัญ และปลูกมานานโดยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันรวมถึงต้นโอศกอินเดีย ต้นสักจำนวนมาก มีไม้ผล คือ ต้นลำไย เป็นต้นไม้ที่ผูกพันกับวัดสภาพค่อนข้างดี ส่วนต้นอื่นๆ ได้รับจากศรัทธาประชาชนที่ต้องการให้วัดมีต้นไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ได้แก่ ต้นสาละลังกา และสร้างความร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และสร้างเสียงธรรมชาติ ทัศนียภาพโดยทั่วไปด้านหน้าวัดร่มรื่น และมีสวนป่ารวมพันธุ์ไม้บริเวณกว้างด้านหน้าศาลาบำเพ็ญบุญ ส่วนบริเวณลานหน้าวิหารร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้และม้านั่งจำนวนมาก และร่มรื่นด้วยสวนพุ่มพุ่มบริเวณอนุสาวรีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัยที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ลาน/ช่วงหน้าวัด ลานทรายด้านหน้าวิหาร ได้พัฒนาทางเดินเท้าปูอิฐบล็อกลักษณะกว้าง 2 เมตร เชื่อมระหว่างศาลาการเปรียญ วิหาร และทางเข้า-ออกวัดด้านประชิดประตูตะวันออก มีการปลูกต้นไม้จำนวนมากเพื่อสร้างร่มเงา และการจัดชุดที่นั่งพักผ่อนจากศรัทธาญาติโยม สภาพจึงดูไม่เป็นลานวัดแต่ดูเป็นสวนร่มเงาจากพันธุ์ไม้นานาชนิด (ช่วงวัดตามแบบประเพณีล้านนาที่มีมาพร้อมกับการสร้างวัดควรค่าแก่การอนุรักษ์ และพัฒนาให้มีสภาพที่ร่มสมัย หรือปรับสภาพภูมิทัศน์ให้น่ามอง ปัจจุบันสภาพช่วงไม่เด่นชัด ทัศนียภาพเป็นสวนร่มเงา มีบรรยากาศทางวัฒนธรรม วิหารเป็นจุดเด่นที่มองเห็นได้ระยะไกลผสมผสานกับร่มไม้นานาชนิด) 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัดไม่ได้อยู่ใกล้ย่านศูนย์กลางชุมชน ค่อนข้างสงบ แต่มีบรรยากาศทางวัฒนธรรม สังเกตเห็นง่าย ร่มรื่นด้วยพรรณไม้ใหญ่ที่มีประวัติศาสตร์ และด้วยที่ตั้งใกล้ถนนใหญ่สายสายชูปเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่-ลำพูน-กรุงเทพฯ การเข้าถึงสะดวก สามารถเชื่อมโยงกับการเดินทางอื่นๆ ได้ดี และ เป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน รวม 214 ปี เป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ และกิจกรรมประเพณีต่างๆ เป็นที่รู้จักของชาวไทยและต่างชาติ โดยเฉพาะชาวลีดโป่งจะมีศรัทธาจำนวนมากในแต่ละปี มีศักยภาพเป็นสถานที่พักผ่อนของชุมชนเนื่องจากสวนอนุสาวรีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัย และส่วนอื่นๆ ของวัดที่ร่มรื่น	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในวัด และตามวัดต่าง ๆ ผู้สูงอายุที่เคารพนับถือ	

	การแห่ไม้ค้ำโพธิ์สืบดวงชะตา ขนทรายเข้าวัดและก่อเจดีย์ทราย ถวายตุง ปลอยนก การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับ
เดือนพฤษภาคม	วันวิสาขบูชา ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุ ได้ถือเอาวันวิสาขบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (เหนือ) มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และสงฆ์น้ำพระธาตุ (เจดีย์)
เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม จำวัดถือศีลของอุบาสกอุบาสิกาที่ศรัทธาในหลักการปฏิบัติธรรม
เดือนกันยายน	ทำบุญไปให้ผู้ล่วงลับในวันเพ็ญเดือน 12 (เหนือ)
เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน ตักบาตรเวโว วันแรม 1 ค่ำ เดือนเดียว (เหนือ) หรือ กิ่งกล้วยสลาก/สลากัด กำหนดในเดือนเดียว (เหนือ) แรม 8 ค่ำ ออกพรรษาแล้ว 7 วัน ซึ่งตามความเชื่อของคนโบราณ เชื่อว่าในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เป็นต้นไป จะเป็นช่วงเวลาที่บรรดาเปรตและสัมภเวสีทั้งหลายจะได้รับการปลดปล่อยให้มารับกุศลผลบุญที่ญาติพี่น้องลูกหลานอุทิศไปให้ เรียกว่า “ประเพณีเปตพลีอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ” บางปีมีการจัดงานวันออกพรรษา 7 วัน 7 ค่ำ นับเป็นงานใหญ่ซึ่งจะคาบเกี่ยวเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณียี่เป็ง ตรงกับวันเพ็ญเดือนยี่(เหนือ) หรือเดือน 12 จะมีการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์มหาชาติ และงานปอยหลวงประจำปี
เดือนธันวาคม	ประเพณีทานข้าวล้นบาตร(ทานข้าวใหม่) ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพและอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ กำหนดวันเพ็ญเดือน 4 (เหนือ) เป็นประเพณีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ชาวนาจะแบ่งข้าวที่ได้มาถวายทาน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษและไหว้พระแม่โพสพ โดยนำข้าวเปลือกและข้าวสารมาเทใส่บาตรจนข้าวล้นบาตรออกมา จึงเรียกว่า “ข้าวล้นบาตร” หากข้าวที่ได้มีจำนวนมาก ทางวัดจะนำออกขายเพื่อนำเงินมาทำนุบำรุงวัด และนำเงินไปทำบุญในงานฉลองของหัววัดต่างๆ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) การทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา

6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ / องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

ในเขตเทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 8

1 ชื่อวัด	วัดต้นฝิ่ง
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อปีพ.ศ.2415 อายุ 139 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 158 หมู่ที่ 8 บ้านต้นฝิ่ง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีที่ดิน 3 ไร่ 1 งาน 20 ตารางวา
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ - เขตวิสุงคามสีมา กว้าง - เมตร ยาว - เมตร
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูวินัยธร นรินทร์ญาณวิโร
6 ศรัทธาวัด	บ้านต้นฝิ่ง หมู่ที่ 8 และศรัทธาทั่วไป ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ ประมาณ 150 หลังคาเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดต้นฝิ่ง เดิมมีชื่อว่า “วัดต้นศรี” (ออกเสียงว่า สะหรี หมายถึงต้นโพธิ์) ในปีพ.ศ. 2517 ได้มีการสำรวจวัดเพื่อจัดทำทะเบียนวัด และเห็นว่ามิ่วัดร้างอยู่ ไม่มีพระภิกษุจำวัด ทางกรมจึงให้พัฒนาวัดขึ้นใหม่บนที่ดินวัดเดิม ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่แผ่กิ่งขยายร่มรื่น และชุมชนได้พัฒนาวัดมาเรื่อยๆ จนถึงพ.ศ.2542 เจ้าอาวาสชื่อพระครูวิเชียร ปัญญา ได้ร่วมกับศรัทธาชาวบ้านบูรณะวัดครั้งใหญ่ และมีความเห็นว่าควรตั้งชื่อวัดใหม่ และได้ใช้ชื่อวัดใหม่ว่า “วัดต้นฝิ่ง” ภายหลังได้ขุดพบพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณใต้ต้นโพธิ์เดิมนี (ปัจจุบันตายแล้ว) ถึง 2 องค์ เมื่อปีพ.ศ. 2546 ซึ่งปรักหักพังเห็นไม่เต็มองค์ ได้แก่ พระพุทธรูปปูนปั้นประทับยืนปางห้ามญาติ หันหน้าทางทิศตะวันออก องค์ที่ 2 ปางมารวิชัย หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ซึ่งประดิษฐานใกล้กับพระเจ้าทันใจ ที่ได้สร้างก่อนหน้านี้นี้เมื่อปีพ.ศ.2542 หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเช่นกัน และอาจสร้างทับพระพุทธรูปองค์ที่ 1 เดิมไว้ จึงได้ยกองค์ขึ้นขยับที่ตั้งใหม่ให้หันหน้าไปทางทิศเหนือ และช่างชาวบ้านได้หล่อซ่อมเสริมพระพุทธรูปโบราณดังกล่าวให้เต็มองค์ เพื่อเป็นที่สักการบูชาของชุมชน สันนิษฐานว่าพระพุทธรูปทั้ง 2 องค์ได้สร้างขึ้นมาตั้งแต่ในยุคแรกของการสร้างวัดซึ่งไม่สามารถสืบประวัติความเป็นมาได้ ต่อมาในสมัยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน พระครูวินัยธร นรินทร์ญาณวิโร ได้ยกฐานะวัดจากวัดร้างให้มีฐานะเป็นวัดที่มีพระภิกษุจำพรรษาถูกต้องตามกฎหมายเถรสมาคม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2550	
8 ปุณนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2546-47 เป็นอาคารล้านนาประยุกต์ก่ออิฐถือปูนยกใต้ถุนสูงทาสีขาว ประตูหน้าต่างเป็นไม้สักทาสีแดงด้านใน และเขียนภาพจิตรกรรมรูปเทวดาลงรักยิปตทอง มีมุขบันไดนาคขึ้นลงด้านหน้าทางทิศตะวันออกแต่หันบันไดทางทิศใต้ และด้านข้างทางทิศใต้มีมุขและสร้างเป็นได	

รูปนก หลังคายซ่อน 4 ชั้น สิบรอนซ์ ประดับข้อฟ้าใบระกาและหางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณ สลักกลดลายนูนต่ำสิบรอนซ์เช่นกัน เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาของสงฆ์ และฆราวาส มีคุณค่าทางจิตใจสูง ทักษิณภาพมีมุมมองแคบเห็นได้เฉพาะในส่วนด้านข้างทางทิศใต้ เนื่องจากที่ตั้งติดแนวกำแพงวัด มีข้อจำกัดในการมองเห็นทั้งระยะใกล้และไกล

2. อุโบสถ อยู่ในช่วงการก่อสร้างจากปีพ.ศ.2553 เป็นต้นไป เมื่อแล้วเสร็จจะได้ัญเชิญพระประธานซึ่งเป็นพระพุทธรูปชินราชขนาดหน้าตักกว้าง 2.70 เมตร สูง 4 เมตร จากวัดสะแก กรุงเทพมหานคร โดยหลวงพ่อดุสิตนิยาคเป็นผู้มอบให้

3. เจดีย์ สร้างเมื่อปี 2543 ตั้งอยู่ด้านหลังอุโบสถ เป็นเจดีย์ขนาดเล็กฐานสี่เหลี่ยมสีขาวยกสูงถึงตัว เจดีย์รูปประฆังคำสีทอง ส่วนยอดยกฉัตรห้าชั้นสีทอง ภายในบรรจุพระพุทธรูปปางต่างๆ พร้อมเหรียญ ปลุกเสก คงสภาพถึงปัจจุบัน และเตรียมการจะบูรณะใหม่พร้อมกับการสร้างอุโบสถ ทักษิณภาพ สวยงาม บรรยากาศทางวัฒนธรรมในมาตราส่วนขนาดเล็ก ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้สะอาดตา

4. กุฏิสงฆ์ มี 5 หลัง ได้แก่ กุฏิเรือนไม้ยกใต้ถุนสูงขนาดเล็ก 2 หลัง (ยกพื้นสูง 1.8 เมตร 1 หลังและ 80 เซนติเมตร 1 หลัง) ที่ตั้งใกล้ลำเหมืองสร้างเมื่อปีพ.ศ.2546-47 สภาพทรุดโทรม และ เรือนก่ออิฐถือปูนผสมโครงสร้างไม้ชั้นเดียวติดพื้นดิน 2 หลัง เป็นกุฏิเจ้าอาวาส 1 หลัง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2543 และ เรือนพระสงฆ์ 1 หลัง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2547 ใกล้กับโรงเก็บพัสดุฯ สภาพใช้งานได้แต่ต้องการการปรับปรุง ส่วนหลังสุดท้ายสร้างติดกับศาลาบำเพ็ญบุญ เมื่อปีพ.ศ.2546 ทักษิณภาพรุ่มร้อนด้วยพันธุ์ไม้ แต่มุมมองค่อนข้างปิด ควรปรับสภาพภูมิทัศน์เปิดให้โล่งขึ้น ร่มรื่นและสะอาดตา

5. ศาลเสี้ยววัด อยู่บริเวณต้นลำไยทางเข้าวัด สร้างเมื่อปีพ.ศ.2547 พร้อมกับการสร้างวิหาร จึงใช้วัสดุ และออกแบบลักษณะอาคารคล้ายคลึงกันแต่เรียบง่าย มีขนาดเล็ก 2X2 เมตร หลังคาสิบรอนซ์ซ้อน 2 ชั้น 2 ชุดในส่วนตัวเรือนศาลและส่วนด้านหน้าทางเข้าศาล และมีบันไดทางขึ้น 3 ชั้น นอกจากนี้ยังมี ศาลเจ้าที่ (ศาลรุกข์เทวดา) อีกแห่งหนึ่งบริเวณมุมกำแพงวัดทางทิศใต้ติดลำเหมือง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 มีขนาดเล็กเหมือนศาลพระภูมิทั่วไป ทาสีน้ำตาลแดง หันหน้าทางทิศตะวันออก เป็นสถานที่ สักการบูชาและจัดพิธีกรรมการฉลอง การขอขมา การบอกกล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ หรือการไหว้ศาล ประจำปี มีคุณค่าทางจิตใจสูง

6. ศาลาบำเพ็ญบุญ / อเนกประสงค์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2546 โดยรื้อถอนจากศาลาบำเพ็ญบุญ / ปฏิบัติธรรมชั่วคราวเดิมที่บริเวณก่อสร้างอุโบสถใหม่ เพื่อทำหน้าที่เป็นศาลาบำเพ็ญบุญปัจจุบันและประกอบ กิจกรรมอเนกประสงค์ ลักษณะเป็นศาลาเปิดโล่งมุงกระเบื้องลอนไม่ทาสี มีพระพุทธรูปประธานเพื่อการสักการบูชา

7. ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระสิวลี สร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 ตั้งอยู่เบื้องด้านหน้าศาลเสี้ยววัด สร้างเพื่อการสักการบูชาและเป็นสัญลักษณ์แห่งพุทธศาสนา พระพุทธรูปมีขนาดสูง 7.5 เมตรสีขาว ฐานพื้นสูง 1 ฟุต รูปสี่เหลี่ยมขนาด 4X4 เมตร หันหน้าทางทิศตะวันออก ทักษิณภาพเป็นจุดเด่น สวยงามเมื่อมอง

จากทางเข้าวัด

8. ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548 บริเวณใต้ต้นโพธิ์ใกล้เจดีย์ องค์พระสีขาวหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ขนาดหน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร ความสูงถึงพระเศียร 120 เซนติเมตร สร้างแทนที่เหลี่ยมวางบนทอกลมแบบเรียบง่ายเพื่อการสักการะขอพรจากศรัทธาประชาชน และชุมชนให้ประสบความสำเร็จทันใจในทุกประการ ทศนียภาพมีข้อจำกัดด้านมุมมอง เนื่องจากองค์พระพุทธรูปมีขนาดเล็กและตั้งใต้ต้นโพธิ์ซึ่งมีร่มเงาบังไปปกคลุมระดับที่ต่ำ แต่มีบรรยากาศทางวัฒนธรรม

9. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรือกู่บรรจุน้ำ บริเวณติดแนวกำแพงวัดด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส เป็นที่ตั้งเจดีย์บรรจุน้ำผู้ล่งลับเพื่อการรำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่งลับ และมากราบไหว้ในวาระต่างๆ ตามประเพณี จัดเป็นศาสนสถานที่มีสำคัญทางศรัทธาสัญลักษณ์ ความเชื่อและจิตใจ ทศนียภาพสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้โล่งสะอาดตา

10. ห้องน้ำ-สุขา-สวนรวมพันธุ์ไม้ สร้างเมื่อปี 2552 เพื่อบริการประชาชนที่มาทำบุญและประกอบกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด ประกอบด้วยห้องน้ำ-สุขา 12 ห้อง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง 50 เซนติเมตร ทาสีน้ำตาลแดง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ติดแนวกำแพงวัด ด้านหน้าได้มีการปลูกพันธุ์ไม้นานาชนิดเพื่อความร่มรื่น สวยงาม และสร้างร่มเงาสำหรับพื้นที่ เช่น ต้นจำปี จำปา อินทนิล ต้นโชค/ไคร้ น้ำ ถัก เป็นต้น

11. อาคารเก็บพัสดุและโรงครัว สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548-2553 เป็นอาคารคอนกรีตโถงโล่งชั้นเดียวแบบเรียบง่ายและอ่อนน้อมประสงฆ์ ใช้เก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และเป็นโรงครัวสำหรับงานบุญที่จัดขึ้นในวัด ที่ตั้งติดถนนสาธารณะเพื่อสะดวกในการขนย้าย และมีประตูเข้าออกทางด้านในเขตวัดได้ มีคุณค่าทางการใช้สอยและสาธารณะประโยชน์ ทศนียภาพมีมุมมองแบบปิด สังเกตเห็นได้ยาก แต่ติดถนนสาธารณะการเข้าถึงสะดวก

12. บ่อน้ำ มี 1 บ่อ เป็นบ่อน้ำโบราณนับตั้งแต่มีการสำรวจพบวัดร้างในอดีต และพัฒนาใช้สอยได้จนถึงปัจจุบัน (เป็นองค์ประกอบวัดตามแบบแผนผังโบราณ) ควรปรับสภาพภูมิทัศน์ให้สะอาดตา และสะดวกใช้งาน

13. หอกระจายเสียง หอโครงสร้างเหล็กขนาดเล็กสูงประมาณ 8 เมตรสร้างเมื่อปีพ.ศ.2543 เพื่อกระจายเสียงสื่อสารถึงชุมชน ในการมาร่วมประกอบกิจกรรมและประสานความร่วมมือต่างๆ

14. ประตู/กำแพงวัด วัดมีประตูเข้า-ออกที่เป็นทางการ 2 ทาง ในส่วนด้านหน้าวัดฝั่งขวาและฝั่งซ้ายของสถานที่สร้างอุโบสถ ลักษณะเป็นประตูเสาคู่แบบล้านนา มีรูปปั้นเทพพนมบนหัวเสาทั้งสองข้าง ทางวัดได้สร้างประตูเหล็กรางเลื่อนเพื่อการปิดเปิด และทางช่องเปิดกำแพงขนาดเล็กกว้าง 1 เมตรด้านทิศใต้ อีก 1 ช่องทาง ส่วนกำแพงวัด ด้านทิศเหนือและด้านหน้าวัดทิศตะวันออกเป็นกำแพงคอนกรีตทาสีขาวสูงประมาณ 1.2 เมตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2543 พร้อมการสร้างเจดีย์(การบูรณะวัดครั้งแรก) และ

ด้านทิศใต้เป็นกำแพงก่อด้วยศิลาแลงสูง 2 เมตร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548 ต่อเนื่องจากการสร้างวิหารในปี พ.ศ.2546-47	
9 ปุชนียวัตถุ	อายุ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์ / สถาป
1. พระประธานในวิหาร เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ปางมารวิชัยและปางสมาธิ และพระพุทธรูปปูนปั้นสีทอง เป็นพระประธานในการประกิจกรรมทางพุทธศาสนา ที่เคารพสักการบูชาเสริมสิริมงคลของชุมชน คุณค่าทางจิตใจสูง 2. พระพุทธรูปโบราณที่ขุดพบใต้ต้นโพธิ์ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางห้ามญาติและปางมารวิชัย ขุดพบเมื่อปี 2546 ได้ขุดเจอต้นโพธิ์ใหญ่ซึ่งเป็นที่มาของชื่อวัดว่า “วัดต้นศรี” (“ศรี” ออกเสียงว่า “สะหรี” หมายถึง “ต้นโพธิ์”) เนื่องจากต้องขุดขุดเจอไม้ต้นโพธิ์ออกเพื่อเตรียมการสร้างอุโบสถ จึงพบพระพุทธรูปดังกล่าว ในสภาพที่ปรักหักพัง ช่างชาวบ้านจึงได้หล่อเสริมเป็นองค์เต็ม ทาสีขาวอนุรักษ์รักษาไว้เป็นที่เคารพสักการะของชุมชนสืบไป 15. พระเจ้าทันใจ พระพุทธรูปปูนปั้นประดิษฐาน ณ ที่ซากต้นโพธิ์เดิมทับพระพุทธรูปโบราณ (ที่มีการขุดพบพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยและปางสมาธิ) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2542 เพื่อการสักการบูชาและขอพร ในครั้งเมื่อมีการบูรณะวัดขึ้นใหม่พร้อมกับการตั้งชื่อวัดใหม่ว่า “วัดต้นผึ้ง” ปัจจุบันย้ายตำแหน่งและหันหน้าองค์พระไปทางทิศเหนือเฉียงข้างองค์พระพุทธรูปโบราณทั้ง 2 องค์ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจอีก 1 องค์ ประดิษฐานใต้ต้นโพธิ์ที่ปลูกใหม่ด้านหลังเจดีย์พระธาตุ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548 หันหน้าไปทางทิศตะวันออก องค์พระสีขาว ขนาดหน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร ความสูงถึงพระเศียร 120 เซนติเมตร เพื่อการสักการะขอพรจากศรัทธาประชาชนและชุมชน 3. พระสิงห์ 1 ไม่ทราบประวัติและปีพ.ศ. ที่สร้าง เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ จากวัดป่าจี้ ตำบลท่าวัง ตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยพระครูวิเชียร ปัญญา ได้นำมาถวาย 4. พระสิวลี สร้างในปีพ.ศ.2553 พระพุทธรูปปูนปั้นสีขาวสูง 7.5 เมตร โดยศรัทธาชุมชน เพื่อการสักการะขอพรและเป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา	
10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
พระครูวินัยธร นรินทร์ญาณวีโร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ในช่วงปีพ.ศ.2545 เป็นต้นมา เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนบุตรทั้งหมด 7 คน ของนายคำ และนางแสงหล้า โป่งสี บ้านเลขที่ 52/3 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในปีพ.ศ.2512 ได้มาสมัครเป็นลูกศิษย์วัด ณ วัดผาสูการาม ท้าวผายุ ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง เป็นเวลา 1 ปี จึงได้บวชเป็นสามเณร เมื่อปีพ.ศ.2513 จนถึงปีพ.ศ. 2518 จึงลาสิกขา ต่อมาในวันที่ 1 เมษายน ปีพ.ศ.2543 ได้บวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดป่าจี้ ตำบลท่าวัง ตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ครองตนเป็นพระภิกษุศึกษาพระธรรมโดยสม่ำเสมอ และบำเพ็ญประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จนเป็นได้รับพระยศเป็นพระฐานานุกรมพระครูวินัยธร	

ของหลวงพ่อพระธรรมเมธี ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดนครพนม วัดพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม เมื่อปีพ.ศ.2552	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / ชื่อ / คุณค่า > -ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นโพธิ์ / ศรีมหาโพธิ์ ต้นแรกเป็นต้นโพธิ์ใหญ่ที่บริเวณจุดพบพระพุทธรูปโบราณ เมื่อปีพ.ศ. 2546 ซึ่งได้ตายมานานแล้วและมีประวัติศาสตร์กับความเป็นมาของวัด ปัจจุบันได้ปลูกใหม่ เมื่อปีพ.ศ. 2546 อายุ 7 ปี(2553)โดยศรัทธาญาติโยมที่ไปแสวงบุญที่ประเทศอินเดียได้นำต้นกล้าจากอินเดียมาถวาย และปลูกใกล้กับเจดีย์พระธาตุที่ตั้งด้านหลังอุโบสถ เป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจเพื่อการกราบไหว้และขอพร 2. ศาลาลังกา ด้านหน้าวิหารเชิงบันได 3. สัก ปลูกบริเวณริมลำเหมืองแนวขอบเขตวัดด้านตะวันตก 4. น้อยหน้า บริเวณกำแพงด้านทิศเหนือ 5. ลำไย 6. ขนุน 7. จี๋เหล็กเทศ 8. มะหาด 9. กระเทียม 10. ราชพฤกษ์-คูณ 11. มะพร้าว 12. มะขาม 13. พญาสัตบรรณ-ตีนเป็ด 14. หมากสงฆ์ 15. ประดู่ 16. ตะขบ 17. บุนนาค 18. แคแสด 19. อินทนิล 20. ลำควน 21. พิกุล 22. โขก	

23. ปิ๊ป

24. จำปา-จำปี

25. สารภี

26. ใฝ่ไร่

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ มีต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ในพุทธประวัติที่สำคัญ ที่ได้ต้นกล้าจากประเทศอินเดีย ต้นสักจำนวนหลายต้นริมลำเหมืองและแนวกำแพง มีไม้ผล คือ ต้นลำไย ลิ้นจี่ และต้นไม้หายากหลายต้น มีการปลูกพันธุ์ไม้นานาชนิดคล้ายสวนปารวมพันธุ์ไม้บริเวณด้านหน้าห้องน้ำ ซึ่งจะเป็นร่มเงาในอนาคต ได้แก่ ต้นจำปี จำปา โขก อินทนิล ชมพู ฯลฯ ต้นไม้ส่วนใหญ่ผูกพันกับวัด โดยได้รับศรัทธาจากประชาชนที่ต้องการให้วัดมีต้นไม้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา และสร้างความร่มรื่น ร่มเย็น สวยงาม ให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ สร้างเสียงธรรมชาติ ทัศนียภาพโดยทั่วไป ความร่มรื่นส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณกุฏิเจ้าอาวาส เนื่องจากศรัทธาญาติโยมนำต้นไม้มาถวาย และมีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม ส่วนบริเวณลานและทางสัญจรค่อนข้างร้อน

12 ภูมิทัศน์สถานและที่
โล่ง

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า >
ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ลาน/ช่วงหน้าวัด เนื่องจากวิหารและสถานที่ก่อสร้างอุโบสถติดแนวกำแพงด้านหน้าวัด ด้านหลังติดลำเหมืองสาธารณะ ที่ดินวัดมีน้อยและมีข้อจำกัดความกว้างยาวจึงไม่มีที่โล่ง-ลานในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นทางเข้าออก ซึ่งมีสภาพเป็นพื้นดินจากประตูด้านหน้าวัดอุโบสถและเจดีย์ออกไปทางประตูอีกด้านหนึ่งในแนวเดียวกัน ทางเข้า-ออกจึงทำหน้าที่เป็นที่โล่ง อเนกประสงค์และเป็นเส้นทางการสัญจรไปด้วย นอกจากนี้จะใช้พื้นที่ทั่วไปโดยรอบเป็นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ แบบยืดหยุ่น ทัศนียภาพค่อนข้างร้อนและขาดระเบียบของบริเวณ มีบรรยากาศทางวัฒนธรรมระดับปานกลาง วิหารเป็นจุดเด่นที่มองเห็นได้ระยะไกล แต่มุมมองแคบและมีข้อจำกัด ในอนาคตจะร่มรื่นขึ้นเนื่องจากการปลูกต้นไม้พันธุ์

2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม วัด ไม่ได้อยู่ใกล้ย่านศูนย์กลางการค้าของชุมชน ค่อนข้างสงบ มีบรรยากาศทางวัฒนธรรมแบบชนบท ชุมชนละแวกบ้าน เข้าถึงได้ง่าย ประกอบกับเป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานร่วม 138 ปีที่ได้รับการฟื้นฟูมาไม่นาน ทัศนียภาพยังไม่มีจุดเด่นที่น่าสนใจมากนัก นอกจากตัววิหารที่สร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2546-47 มีความร่มรื่นในบางส่วน ต้องรอการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้ในอนาคต บรรยากาศทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีจะมีชีวิตชีวาในช่วงเทศกาลงานบุญต่างๆ แบบเรียบง่าย

13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม
/ประเพณี

กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ

กิจกรรมตลอดทั้งปี

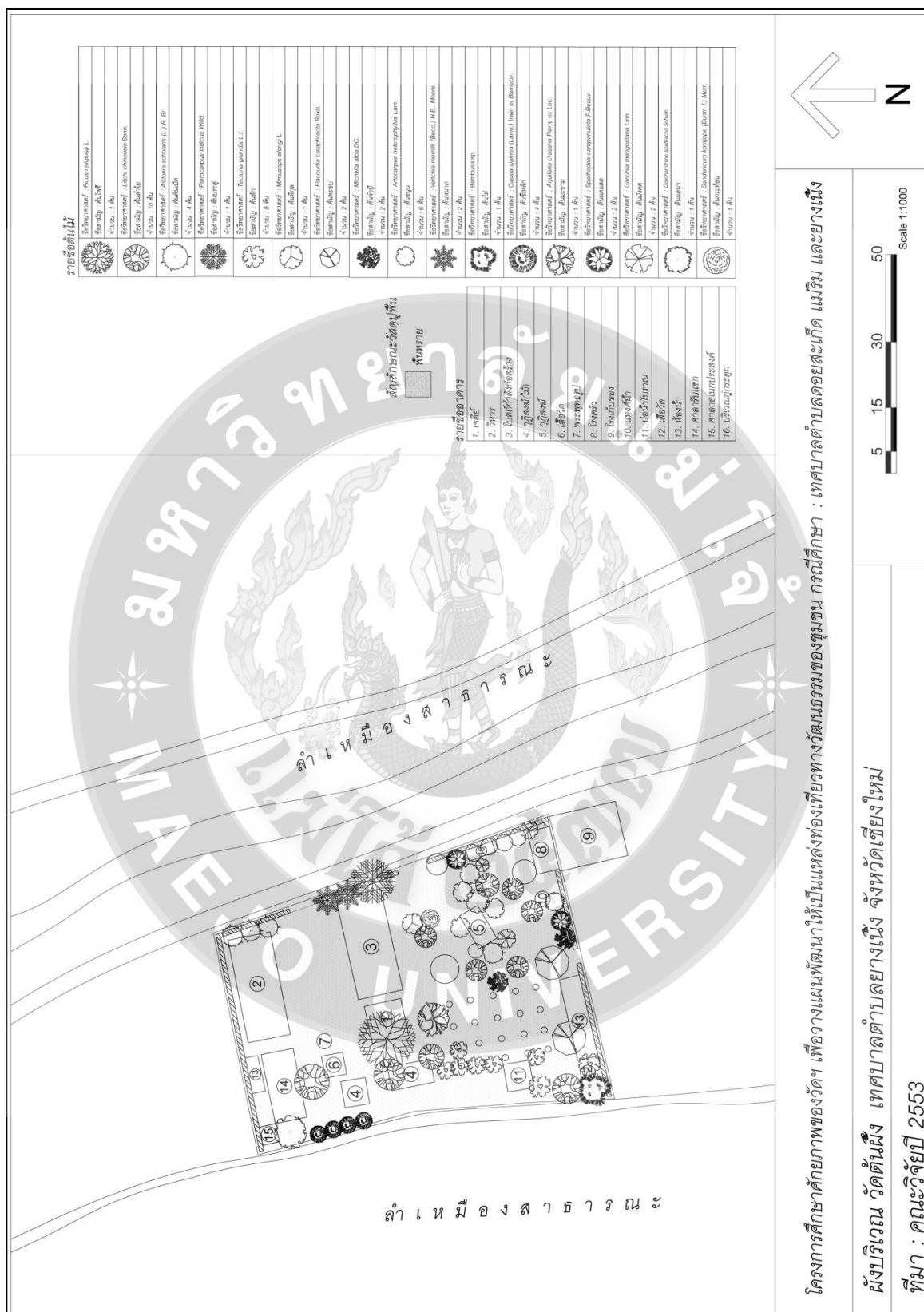
เดือนมกราคม	ทำบุญตักบาตรปีใหม่
เดือนเมษายน	รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทรายและแห่ไม้ค้ำโพธิ์ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับ
เดือนพฤษภาคม	วันวิสาขบูชา ประเพณีสงกรานต์พระธาตุ
เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ฟังเทศ ฟังธรรม
เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ กินก๋วยสลาก/สลากภัต
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณียี่เป็ง
เดือนธันวาคม	ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชาพระแม่โพสพ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) นำทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆ วันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า

14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ฝั่งบริเวณ/องค์ประกอบ	ฝั่งบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ฝั่งบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

ภาคผนวก 1.4

แบบบันทึกข้อมูลวัด

ในเขตเทศบาลตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 1

1 ชื่อวัด	วัดป่าดาราภิรมย์
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	ได้ประกาศตั้งเป็นวัดวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2481 อายุ 15 บ (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 514 หมู่ที่ 1 บ้านริมใต้ ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ดิน 23 ไร่ 1 งาน 3 ตารางวา
4 สถานะของวัด	พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญแห่งที่ 7 ในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระโสภณธรรมสาร (ฤทธิรงค์ ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ พ.ศ.2536 – ปัจจุบัน
6 ศรัทธาวัตถุ	ชุมชนหมู่ที่ 1 ตำบลริมใต้ ประมาณ 2,000 ครัวเรือน และชุมชนใกล้เคียงอีกประมาณ 1,000 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
ปฐมเหตุแห่งการสร้างวัดเริ่มด้วยพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตมหาเถระ ได้ออกจาริกธุดงค์มาทางภาคเหนือเมื่อปีพ.ศ. 2477 และได้พำนัก ณ ป่าช้าร้างต้นกอกติดกับสวนเจ้าสหาย พระตำหนักดาราภิรมย์ของ พระราชยาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสถานที่สงบ เป็นสปปายะในการบำเพ็ญกรรมฐาน และมีพระสงฆ์ได้เข้ามาบำเพ็ญกรรมฐาน ณ ที่แห่งนี้ เมื่อชาวบ้านในละแวกเห็นแล้วได้เกิดศรัทธา จากนั้นประชาชนก็ได้เริ่มสร้างวัดขึ้นเป็นเสนาสนะป่า ถวายเพื่อให้คณะสงฆ์ได้ใช้ในกิจการสงฆ์ เรียกกันโดยสามัญชนว่า “วัดป่าวิเวกจิตตาราม” ในปี พ.ศ. 2482 หม่อมเจ้าหญิงลดาคำ ณ เชียงใหม่ พร้อมทั้งข้าราชการ ประชาชน พร้อมใจกันถวายที่ดินอันเป็นส่วนแห่งพระตำหนักดาราภิรมย์ถวายให้ทางวัดเนื้อที่ 26 ไร่ เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระราชยาเจ้าดารารัศมีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และให้นามใหม่แก่วัดว่า “วัดป่าดาราภิรมย์” วัดป่าดาราภิรมย์ได้มีการพัฒนาการสืบต่อไปในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยพระเทพกวี (พระพุทฺธพจนวราภรณ์) และพระโสภณธรรมสาร เป็นเจ้าอาวาส ทางด้านศาสนวัตถุอันประกอบไปด้วยพระอุโบสถ พระบรมธาตุเจดีย์ พระวิหารหลวง โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศาลาการเปรียญ ฯลฯ ในด้านศาสนธรรม ได้มีการส่งเสริมทั้งทางฝ่ายปริยัติธรรมและฝ่ายปฏิบัติธรรม มีการศึกษาทางนันทกรรม	

และบาลี ตลอดจนส่งเสริมให้เยาวชนมีการศึกษาธรรมะด้วย ในด้านการปฏิบัติ ได้ตั้งสำนักปฏิบัติธรรม ให้แก่ประชาชน ส่งเสริมและนำพระภิกษุสามเณรให้มีการปฏิบัติกรรมฐาน และจัดตั้งมูลนิธิศึกษา พัฒนาชนบท เพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคม มีการจัดตั้งธนาคาร วัว-ควาย ธนาคารข้าว ส่งเสริมวิชาชีพแก่ประชาชน ตลอดจนจัดตั้งโรงเรียนอบรมแก่เยาวชนสตรี ชื่อว่า สถาบัน เยาวสตรี เป็นต้น จนวัดได้รับการยกฐานะเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น และอุทยานการศึกษาของกรม ศาสนา และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ยกฐานะเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ ในวันที่ 9 ธันวาคม พุทธศักราช 2542 อันเป็นปีฉลองพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ

8 ปุชนียสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. พระอุโบสถ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐานนิยมหาเถร) วัดมกุฏกษัตริยาราม เสด็จวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2510 เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2521 ขนาดกว้าง 17 เมตร ยาว 30 เมตร สิ้นทุนทรัพย์ 723,000 บาท ตัวอุโบสถสร้างเป็นศิลปะล้านนา พระประธานเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ศิลปะสุโขทัย ลงรักปิดทอง พระนามว่า "พระสยามภูโลภนาถ" สร้างถวายโดยนางสาวสร้อยทิพย์ เอื้อวิทยา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 พร้อมทั้งลงพระปรมาภิไธย และพระนามาภิไธยในแผ่นหินอ่อน และทรงปลูกต้นไม้ไว้เป็นที่ระลึกด้วย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (วาสนมหาเถร) วัดราชบพิธฯ เสด็จเป็นประธานสงฆ์ในการเจริญชัยมงคลคาถารับเสด็จ ในปี พ.ศ. 2538 ได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์อุโบสถใหม่ทั้งหมด สิ้นทุนทรัพย์ประมาณ 800,000 บาท อุโบสถเป็นที่รวมศิลปะล้านนา หน้าบันใดเป็นลวดลายเครือเถาล้านนา ล้อมรอบดาว ๓ ดวง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ประดู หน้าต่าง แกะสลักด้วยลวดลายล้านนา ลงรักปิดทอง มีพญานาค 3 คู่, สิงห์ 1 คู่, เทวดา 1 คู่, และมอม 1 คู่ ที่หลังคาประดับด้วยรูปปั้นหงส์วางเป็นจังหวะตลอดแนวหลังคา	2. พระวิหารหลวง (หอคำ) มีขนาดกว้าง 12 เมตร ยาว 46 เมตร สร้างในวโรกาสที่วัดได้รับสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวง ในปี พ.ศ. 2542 และถวายพระราชกุศลเชิดชูبارมีในเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นศิลปะล้านนา จำลองมาจากหอคำของเจ้าหลวงเชียงใหม่ในสมัยโบราณ เป็นที่รวมศิลปะการแกะสลัก ปูนปั้นและลายคำแบบล้านนา ภายในพระวิหารประดิษฐานพระประธานทรงเครื่องในมณฑปปราสาทพร้อมทั้งพระบรมสารีริกธาตุ และแวดล้อมด้วยพระพุทธรูปพระพุทธรูปเจ้า ๒๘ พระองค์ นับว่ามีความงดงามเป็นที่เชิดชูศิลปะท้องถิ่นหลังหนึ่ง ใช้เวลาในการก่อสร้าง พ.ศ. 2542-2546 สิ้นทุนทรัพย์ประมาณ 15 ล้านบาท 3. พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นมหาปูชนียสถานสำคัญของวัดและของท้องถิ่น เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลองและพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ

สมเด็จพระสังฆราชสมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2530 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดบวรนิเวศวิหารเสด็จเป็นองค์ประธานยกฉัตรประดิษฐานบนยอดพระบรมธาตุ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2533 พระธาตุเจดีย์องค์นี้ เป็นที่รวมศรัทธาปสาทะในพระพุทธศาสนา และความจงรักภักดีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกลิมพระเกียรติในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ เมื่อปี พ.ศ. 2532 ศิลปกรรมในพระธาตุเป็นศิลปะล้านนาประยุกต์ ภายในประดิษฐานรอยพระพุทธบาทลีรอยจำลอง มีพระประธานขนาด 175 เซนติเมตร ศิลปะสุโขทัยประยุกต์ ลงรักปิดทอง สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ถวายพระนามว่า **"พระพุทธการุญกิตติคุณขจร"** จอมพลถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรี และท่านผู้หญิง สร้างถวาย ภายในจิตรกรช่างชาวเหนือ วาดภาพประวัติพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ พระธาตุประจำปีเกิดของชาวเหนือ พระพุทธประวัติ และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวน่าน ชั้นบนประดิษฐานซุ้มพระพุทธรูปประจำทิศ 8 องค์ มีที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณเก่าใหม่พร้อมด้วยวัตถุมงคล บนยอดประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุพระราชทาน และพระบรมสารีริกธาตุที่ประทานจากสมเด็จพระสังฆราช พระบรมธาตุเจดีย์จัดสร้างถวายโดย คุณนิลวรรณ อุดมศรีสุข, คุณนิวัธน์ และคุณบุญทอง ทิพย์กมล พร้อมลูกหลานและคณะศรัทธาสาธุชน

4. หอกิตติคุณ จัดสร้างในการฉลองชนมายุ 80 ปี พระธรรมดิลก (จันทร์ กุสโล) (เป็นอาคารที่คณะศิษยานุศิษย์ จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ รวบรวมเกียรติประวัติ สัญญาบัตร พัดยศของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ธรรมดิลก ได้รับการอุปถัมภ์จาก คุณบุญมา คุณไพเราะห์ พึ่งทอง) เมื่อปีพ.ศ. 2540 สถาปัตยกรรมเป็นศิลปะล้านนาผสมผสานศิลปะไทยลื้อชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้องเคลือบสีน้ำตาลไหม้ ปักฉัตรสีทองตรงกลาง ประดับช่อฟ้ารูปนกหัสดีลิงค์ สันหลังคาประดับลวดลายปูนปั้นรูปตัวดวง (ลักษณะคล้ายมังกรผสมสิงห์มีปีก) หน้าบรรณประดับตราประทับเจ้าคณะภาค 4-5-6-7 (ช) มีประตูทางเข้าสองทาง ด้านทิศใต้และด้านทิศเหนือ มีมุขยื่นออกไปคลุมบันได หน้าบันใดทั้งสองด้านประดับสิ่งคู่ศิลปะไทยลื้อ ประกอบเสาหน้ามุขสองต้นประดับลวดลายลงรักปิดทองรูปหม้อดอกปูณณภูและลายเครือเถาแบบล้านนาทั้งดงามยิ่ง เหนือประตูทางเข้าประดับลวดลายแกะสลักพญานาคพันกัน อันหมายถึงปิ่นกษัตริย์ของพระเดชพระคุณท่าน คือปีมะเส็ง ภายในเป็นห้องโถง ด้านทิศตะวันตกประดิษฐานพระปฏิมาประธาน ด้านทิศตะวันออกประดิษฐานหุ่นขี้ผึ้งพระเดชพระคุณพระพุทธพจนวราภรณ์ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์พระราชาคณะชั้นธรรม ที่พระธรรมดิลก นอกจากนี้ยังจัดแสดงความเป็นมาของสมณศักดิ์ พัดยศ สัญญาบัตร ตั้งแต่สมัยดำรงตำแหน่งพระครูสัญญาบัตรจนถึงปัจจุบัน รวมถึงรูปภาพโบราณ ศิลปวัตถุ โล่รางวัลเกียรติยศที่สถาบันต่าง ๆ น้อมถวายพระเดชพระคุณท่าน จึงนับว่าหอกิตติคุณแห่งนี้เป็นพิพิธภัณฑ์แหล่งรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์แห่งพุทธจักรล้านนาอันทรงคุณค่าแก่นุชนรุ่นหลังอย่างแท้จริง โดยข้อมูลและรูปภาพส่วนใหญ่ได้เป็นที่มาของ

หนังสือที่ท่านได้อ่านอยู่ขณะนี้ โดยทางวัดป่าดาราภิรมย์ได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้ารับชมทุกวัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

5. **มณฑปพระเจ้าทันใจ** มณฑปเป็นศิลปะล้านนาแบบเชียงใหม่ สร้างจำลองแบบมาจากที่บรรจุอัฐิของ เจ้าฟ้าเชียงใหม่ ประเทศพม่าทนายท้าวเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ มีเจ้าวรจักร ฌ เชียงตุง เป็นประธานสร้าง ถวายเมื่อปี พ.ศ.2537 เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปศิลปะเชียงแสนสิงห์ 3 หน้าตักประมาณ 1 เมตร สร้างด้วยอิฐถือปูน ลงรักปิดทอง สร้างเสร็จภายในวันเดียว จึงทรงพระนามว่า **“พระเจ้าทันใจ”** ไว้เป็นอนุสรณ์สถานบรรจุอัฐิเจ้าฟ้าเชียงใหม่และเจ้าแม่ทิพวรรณ ฌ เชียงตุง และเป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งของวัด

6. **พระวิหารราย 7 หลัง** ศาลาทรงไทยยกฐานสูง 60 เซนติเมตร ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตร หลังคา 2 ชั้น ยกช่อฟ้าประดับเชิงชายรูปพญานาค หน้าบรรณและเสาประดับลวดลายปูนปั้นสีทอง มีราวลูกกรงสูง 60 เซนติเมตรโดยรอบ ตั้งรายรอบพระธาตุเจดีย์ เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูป 1) พระพุทธรูปมารดาและเจ้าชายสิทธัตถะ (ปางประสูต) 2) ปางตรัสรู้ 3) ปางปฐมเทศนา 4) ปางปรินิพพาน 5) พระเจ้าทันใจ (ปางชนะมาร) 6) พระมหากัจจายน 7) พระสิวลีมหาสาวกพระพุทธเจ้า

7. **สวนป่าในเขตพระวิหารราย 7 หลัง** สวนป่ารวมพันธุ์ไม้มงคลนานาชนิด สร้างความร่วมมือและการพักผ่อนในการเดิน การแวะพักประกอบกิจกรรมต่าง ฌ พระวิหารราย 7 หลัง

8. **คูบรรจุอัฐิพระครูสังฆรัตนดาวงค์** อดีตเจ้าอาวาสรูปแรกนับตั้งแต่ยกฐานะเป็นวัด เป็นที่สักการะและรำลึกถึงคุณงามความดีน่านับการที่ได้พัฒนาวัดมา

9. **มณฑปพระจุฬามณีศรีมหาธาตุ (หอพระแก้ว)** มณฑปพระทันตธาตุวัดป่าดาราภิรมย์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **“หอแก้ว”** ได้สถาปนา ก่อสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระทันตธาตุเจ้าองค์ประเสริฐ เป็นมณฑปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างด้านละ 21 เมตร สูง 4 ชั้น มีหลังคาซ้อนกัน 4 ชั้น ยอดมณฑปเป็นรูปทรงปราสาทเจดีย์ปิดทองคำหุ้มจังโก มีขนาดสูงจากฐานถึงยอดฉัตร 39 เมตร ศิลปะล้านนาไทยผสมสกุลไต บริเวณที่ก่อสร้างมณฑปตั้งอยู่ใจกลางวัดซึ่งเป็นชัยมงคล เดิมเป็นศาลาปฏิบัติธรรมตั้งแต่สมัยเริ่มก่อตั้งวัด งานวางผังออกแบบสถาปัตยกรรมยึดเอาคติความเชื่อในจักรวาลทางพระพุทธศาสนา โดยสมมุติเอามณฑปเป็นเขาพระสุเมรุอันหลักของจักรวาล แต่ละชั้นของมณฑปเปรียบเหมือนสวรรค์วิมานต่างๆ ชั้นที่ 2 เปรียบเหมือนดาวดึงส์ ตรงกลางมีมณฑปจุฬามณีแทนพระเกษแก้ว งานออกแบบสถาปัตยกรรมวางผังยึดเอาคติความเชื่อในจักรวาลทางพระพุทธแทนพระเกษแก้วจุฬามณีศรีบรมธาตุ ในสรวงสวรรค์ อันเป็นที่ประดิษฐานพระเกษธาตุโมลีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่องค์อัมรินทร์ราชอัญเชิญไปประดิษฐานในพระจุฬามณีเช่นกัน ทุกวันพระวันโกนองค์เทพดาทั้งหลาย ตั้งแต่ท้าวอัมรินทร์ (ท้าวสักกะ) ตลอดจนพระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลายมีองค์พระศรีอริยเมตไตร จะลงมาสักการะไหว้พระสวดมนต์เวียนเทียน ฯลฯ พระจุฬามณีจำลองนี้ก็จะประดิษฐานพระทันตธาตุพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อเป็นการบูชาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย บนยอดสุดจะบรรจุ พระบรมธาตุที่ได้รับ

ประธาน มอบจากสมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆปริณายก เปรียบเหมือน จุดหมาย สูงสุดของ พระพุทธศาสนา คือพระนิพพาน โดยมีพระวิหารหลวงทองคำ พระอุโบสถदारารัศมี หอกิตติคุณ มณฑป พระเจ้าทันใจ เปรียบเหมือนชมพูทวีป ป่าไม้ในวัด วัดเปรียบเหมือนป่าหิมพานต์ รูปปั้น พญานาค สิงห์ เปรียบเหมือนสัตว์ในหิมพานต์ ชุ่มประตู่โขง เปรียบเหมือนประตูแห่งจักรวาล คลองชลประทานหน้าวัด และสระแห่งพระอุทิศเปรียบเหมือนกองคา นามหญ้าที่อยู่รายรอบแทนสนามทราย เปรียบเหมือนมหาสมุทรศรีทันดร ทั้งหมดเป็นการจำลองคติความเชื่อทางระบบจักรวาลในคติโบราณของชาวพุทธ โดยอาศัยขอมณฑป องค์พระบรมธาตุ เป็นแกนของจักรวาล

ในเทวภูมิชั้นดาวดึงส์มีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง เป็นเทวโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนาอย่างมาก โดยเฉพาะพระอินทร์ หรือ ท้าวสักกะเทวราช ซึ่งได้เกื้อหนุนพระสัมมาสัม พุทธเจ้ามาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชาติสุดท้าย ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีเป็นพระเวสสันดร และ ยังได้ดักบาตรแก่พระกัศสปเถระที่ออกจากนิโรธสมาบัติด้วย เป็นทิวสุทธธรรมเวทนิยกรรมที่ให้ผล ในทันที ทำให้รัศมีกายและวิมานที่เคยรุ่งโรจน์แจ่มจรัสน้อยนั้น กลับสว่างงามเจิดจ้ามาในทันที

ผู้ที่ปรารถนาจะเกิดเป็นพระอินทร์ จะต้องหมั่นสร้างบุญกุศลโดยสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีธรรม 7 ประการ คือ

1. เลี้ยงดูบิดามารดา
2. เคารพผู้ใหญ่ในตระกูล
3. กล่าววาจาอ่อนหวาน
4. ไม่กล่าวคำส่อเสียด
5. ไม่มีความตระหนี่
6. มีความซื่อสัตย์
7. ระวังความโกรธได้

ปัจจุบัน พระอินทร์หรือ ท้าวสักกะเทวราชองค์นี้ ได้สำเร็จเป็นพระโศดาบัน ด้วยการฟังพระธรรม เทศนา จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในสักกปิณฑสูตร นับเป็นพระอริยบุคคลขั้นแรก ใน พระพุทธศาสนา และอยู่ในดาวดึงส์พิภพนี้ต่อไปจนสิ้นอายุขัย เมื่อจุติจากชั้นดาวดึงส์แล้ว จะมา บังเกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิในโลกมนุษย์ และสำเร็จเป็นพระสกทาคามีบุคคลเมื่อสิ้นชีพแล้วกลับไป เกิดในชั้นดาวดึงส์อีก และได้สำเร็จเป็นพระอนาคามี เมื่อสิ้นอายุแล้วจะไปบังเกิดเป็นพรหมโลก ใน ชั้นสุทธวาสภูมิขั้นต้น คือ อวิหา อตปปา สุทัตสา สุทัตสี และอกนิฏฐานภูมิ ตามลำดับ และเขานิพพานในชั้นสุดท้ายนี้ นี่เป็นเรื่องราวของพระอินทร์พอสังเขป

สถานที่ที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อันเป็นพุทธศาสนาสถานที่สำคัญของ เทวโลก คือ

1. สวนสวรรค์

ได้แก่ สวนสวรรค์ซึ่งเป็นอุทยานทิพย์ที่มีชื่อเสียง 4 อุทยานแห่งดาวดั่งสวรรค์ คือ

- 1) นันทวันอุทยานทิพย์ ตั้งอยู่ในด้านทิศตะวันออก
- 2) จิตรลดาวันอุทยานทิพย์ ตั้งอยู่ในทิศตะวันตก
- 3) มิสกวันอุทยานทิพย์ ตั้งอยู่ในด้านทิศเหนือ
- 4) ปารุสกวันอุทยานทิพย์ ตั้งอยู่ในด้านทิศใต้

ซึ่งเป็นสวนขวัญอุทยานทิพย์ที่มีความรื่นรมย์ สนุกสนาน หาที่เปรียบไม่ได้ในมนุษย์โลกซึ่งเต็มไปด้วยบุปผาจินานาพรรณ มีสระ โบกขรณีนทิพย์ มีน้ำใสดั่งแก้ว มีกลิ่นคลาที่เป็นทิพย์มีรัศมีรุ่งเรือง มีแท่นที่นั่งอันอ่อนนุ่มมีสีใสสะอาด เหล่าเทพธิดา ก็จะมาในสวนสำราญเหล่านี้โดยไม่ขาดสาย

2. พระเกษแก้วจุฬามณี

เป็นสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง สร้างด้วยแก้วอินทนิลอันเป็นทิพย์มีความสวยงาม รุ่งเรืองยิ่งนัก ยอดพระเจดีย์เป็นทองคำบริสุทธิ์ ประดับด้วยรัตนะ 7 ประการ (รัตนคือแก้ว 7 ประการ) เจดีย์สูง 80,000 วา มีกำแพงทองคำล้อมทั้ง 4 ทิศ มีความยาว 160,000 วา ประดับด้วยธงนานาชนิด พระเจดีย์เป็นที่บรรจุสิ่งมีค่า 2 อย่าง คือ

1) พระเกษโมลี ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือมวยผมที่ตัดออก ขณะที่เสด็จออกบรรพชา (ภิกษุกรรม) และได้อธิษฐานว่า “ถ้าจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ขอให้มวยพระเกษโมลีตกลงไปบนนภากาศเถิด อย่าได้ตกลงสู่พื้นปฐพีเลย” ครานั้นสมเด็จพระมหาอมรินทราธิราชผู้เป็นใหญ่ในชั้นดาวดึงส์นี้ จึงนำเอาพระผิบทองมารองรับพระเกษโมลีไว้ แล้วนำขึ้นไปบนดาวดึงส์สวรรค์ สร้างเจดีย์สำหรับบรรจุพระเกษโมลีโดยเฉพาะ

2) พระบรมธาตุ เขี้ยวแก้วเบื้องขวา ของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าในสมัยที่ถวาย พระเพลิงพระพุทธสรีระ ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโทณพราหมณ์ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ให้เป็นผู้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ได้นำเอาพระเขี้ยวแก้วซ่อนไว้ที่ฝ่าโพกศรีษะ แล้วจึงได้ขีด พระบรมสารีริกธาตุที่เหลือออกเป็น 8 ส่วน เพื่อถวายแก่กษัตริย์ต่างๆ ในครั้งนั้น ท้าวลักกะเทวราช จึงได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ เขี้ยวแก้วจากฝ่าโพกศรีษะของโทณพราหมณ์นั้นลงสู่พระผอบทองคำทิพย์อีกทอดหนึ่ง ด้วยกิริยาอันเลื่อมใสยิ่ง แล้วรีบเสด็จมาประดิษฐานบรรจุไว้ในพระเกษจุฬามณีเจดีย์นี้

3. ดันปาริชาติ (กัลปพฤกษ์)

อยู่ในอุทยานทิพย์ ปุณฺทริกวัน มีบริเวณกว้างขวางมีกำแพงล้อมรอบ 4 ด้าน กลางสวนนั้นมีต้นไม้ทองเหลืองใหญ่แผ่สาขาอยู่ต้นหนึ่ง ซึ่งชื่อว่า ดันปาริชาติ หรือ กัลปพฤกษ์ ซึ่งเป็นต้นไม้ทิพย์มีแท่นศิลาแกะสลามว่า “บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์” เป็นแท่นสี่แฉกดั่งดอกชบา อ่อนนุ่มดั่งฟูก เมื่อพระอินทราธิราชประทับ พักผ่อนอิริยาบถอยู่เหนือแท่นศิลาอาสน์แล้ว แท่นทิพย์นี้ก็จะอ่อนยุบลงไป และเมื่อพระองค์ทรงลุกขึ้น แท่นศิลาก็จะฟื้นเต็มตามเดิม เป็นแท่นศิลาที่ประหลาดมหัศจรรย์ ยุบและฟูขึ้นเองโดยธรรมชาติ

ต้นพฤษภนี้ 100 ปี ถึงจะออกดอกครั้งหนึ่ง เมื่อถึงคราวนั้นดอกไม้ในสวรรค์นี้จะบานสะพรั่ง เหล่าเทพบุตรเทพธิดา ก็จะกันมารื่นเริง ผลัดเปลี่ยนเวียนกันมาเฝ้า จนกว่าดอกไม้ในสวรรค์นั้นบานแล้ว ก็จะปรากฏแสงรุ่งเรืองไปไกลหลายหมื่นวา เมื่อลมราเพพัดพาไปในทิศทางใด ย่อมส่งกลิ่นหอมไปในทิศนั้น เป็นระยะไกลแสนไกล ดอกไม้นี้จะบานสะพรั่งไปทุกกิ่งก้านทั่วทั้งต้น ถ้าเทพบุตรเทพธิดาองค์ใด ปราศรัยจะได้ดอกปาริชาติ ก็จะตกลงมาในมือนั่งรู้ใจ ถ้ายังไม่ได้รับในมือดอกก็ยังไม่ทันตกลงดิน โดยมีลมชนิดหนึ่งจะพัดชูดอกไม้ไว้ในอากาศ จนกว่าเทพธิดาผู้ใดประสงค์ ก็จะมารับเอาไป

4. ศาลาสุธรรมาเทวสภา

เป็นเทวสถานที่อยู่มาไกลจากต้นปาริชาติเท่าไรนัก เป็นศาลาทิพย์ที่งามสง่ายิ่งนัก ศาลานี้เต็มไปด้วยแก้วพลีต ประดับไปด้วยแก้วรัตนะ 4 ประการ มีกำแพงล้อมรอบเป็นทองคำ ที่ศาลามีดอกไม้พิเศษอีกชนิดหนึ่งชื่อว่า ดอกอสาพดี หนึ่งพันปีจะออกดอกครั้งหนึ่ง ส่งกลิ่นหอมอบอวล เทพธิดาทั้งหลายก็จะเปลี่ยนเวียนกันมาเฝ้า โดยมีจิตผูกพันรักใคร่ดอกไม้ชนิดนี้ยิ่งนัก

ศาลาสุธรรมา เป็นที่ประชุมฟังธรรม ของเหล่าเทวดาสัมภิกขุทั้งหลาย

การก่อสร้างหอพระรัตนตัตถาณนี้ จะต้องอาศัยทุนทรัพย์อีกเป็นจำนวนมากท่านผู้ใดที่มีความเคารพเลื่อมใส เกี่ยวข้องกับพระรัตนตัตถาเจ้าองค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช องค์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระปิยมหาราช พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ตลอดจนบุญทั้งหลาย จงช่วยกันสถาปนาหอพระรัตนตัตถา หลังนี้ขึ้นเพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระรัตนตัตถา ให้เป็นที่เคารพสักการะของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย และให้เป็นบุญนิธิของชาวพุทธสืบไป

“นิพพาน ปจโย โหตุ นิพพาน ปรม สุข ”

10. หอระฆัง เป็นรูปลักษณะธรรมาสน์ ถ้านาสองชั้น สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2530 สรีทธาคุณบุญมาและคุณไพเราะห์ พึ่งทอง

11. อนุสาวรีย์พระนเรศวรมหาราช ตั้งอยู่ด้านหน้าหอพระแก้วหันหน้าไปทางทิศตะวันออก เป็นที่เคารพสักการะแก่ประชาชนทั่วไป สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยพระโสภณธรรมสาร เจ้าอาวาส และสรีทธาประชาชน เพื่อรำลึกถึงความกล้าหาญของพระองค์และนำพาประเทศไทยสู่ความเป็นเอกราชตราบเท่าทุกวันนี้

12. อาคารกาญจนาภิเษกฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี อาคารทรงไทยประยุกต์ก่ออิฐถือปูน 3 ชั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์เปิดอาคารกาญจนาภิเษก เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2540 ทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยมและปลูกต้นสาละ ต้นกฤษณาเป็นที่ระลึกหน้าอาคาร อาคารแห่งนี้เป็นที่ตั้งสำนักงานสำนักศาสนศึกษาวัดป่าดาราภิรมย์ / สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเชียงใหม่ / ศูนย์ศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ญาณวรทวีปัญญา / ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จังหวัดเชียงใหม่ / โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดป่าดาราภิรมย์แผนกธรรม

และบาลี

13. หอพระไตรปิฎก และห้องสมุดพุทธธรรม (หอปรัชญิตธรรม “ทรวง เติรยาภิรมย์”) เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นห้องสมุดประจำวัด ชั้นบนเป็นหอพระไตรปิฎกและห้องเรียนปรัชญิตธรรมของพระภิกษุ จัดสร้างถวายโดยคุณสุมาลี เติรยาภิรมย์

14. ภูมิเจ้าอาวาส อาคารครึ่งไม้ครึ่งปูนชั้นเดียว เป็นที่พำนักของเจ้าอาวาสและรับรองศรัทธาญาติที่เข้าพบในโอกาสต่างๆ

15. ตำหนักสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช อาคารก่ออิฐถือปูนทรงไทยประยุกต์ 2 ชั้น สร้างเพื่อเป็นที่ประทับขององค์สมเด็จพระสังฆราช และพระเถรานุเถระที่มาเยี่ยมวัด สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชประทานพระนามของกุฏิ

16. อุทยานมรดกธรรมคำสอนหลวงปู่จันทร์ กุสโล เป็นสวนป่ารวมพันธุ์ไม้มงคลนานาชนิด สำหรับการพักผ่อนและเรียนรู้ธรรมจากต้นไม้และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในสวน และแบ่งคำสอนติดตั้งไว้ตามจุดต่างๆ ในสวนให้เป็นคติเตือนใจ

17. พระราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 5 และ พระชายาเจ้าดารารัศมี พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คุณสิทธิ กิตติสิทโธ ได้ขออนุญาตสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ประดิษฐานไว้เป็นที่เคารพสักการบูชาที่บริเวณหน้าวัด และอนุสาวรีย์พระรูปพระราชาเจ้าดารารัศมี คณะสงฆ์และศรัทธาประชาชนร่วมใจกันสร้างขึ้นเพื่อเชิดชูพระเกียรติคุณและแสดงกตัญญูทำให้ปรากฏโดยที่ทางวัดได้รับสถาปนาตั้งขึ้นเพื่อเชิดชูพระเกียรติคุณพระองค์ท่านคุณวัชระ ตันตรานนท์และคุณงามนิญ เรืองศรี เป็นผู้บริจาคทรัพย์สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2546

18. อนุสาวรีย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นรูปเหมือนยืนท่าองค์จริงของอาจารย์มั่น พระบูรพาจารย์ของพระกรรมฐาน ผู้วางรากฐานพระประเพณีปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน ปฐมอาจารย์ผู้เป็นจุดเริ่มต้น แห่งการกำเนิดวัด สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2544

19. หอพระมหาอุปคุตเถระเจ้า สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.25.. เป็นรูปพระมหาอุปคุตเถระเจ้า ปางจัดอาหาร (ปางจกบาตร) ประดิษฐานภายในมณฑปแบบล้านนากลางสระบัว และในปีพ.ศ.2554 ได้บูรณะยกขอบสระบัวให้สูงขึ้นและติดตั้งน้ำพุ หอพระอุปคุตเป็นที่เคารพสักการบูชาขอขมามีคุ้มครองรักษาให้ความร่มเย็นเป็นสุข

20. เสือวัด มีมาพร้อมกับการสร้างวัด ได้รับการบูรณะเมื่อปี พ.ศ.25.. เป็นแบบศาลาไทยเรือนไม้ยกเสาสูง 80 เซนติเมตร ตั้งบนฐานพื้นคอนกรีตขนาด 60X85 เซนติเมตร ตัวเรือนขนาด 45X45 เซนติเมตร มีระเบียงโดยรอบตัวเรือน

21. ศาลาพัฒนาคุณธรรม อาคาร โถงพื้นคอนกรีตขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร มีประพุทธรูปปูนปั้นปางสมาธิ เป็นองค์ประธาน สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2548 โดยศรัทธาสามัคคีคุณแม่ประเจียด จันทโรวาทไว้เป็นที่ประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์และการปฏิบัติธรรมของฆราวาสและเยาวชน

22. **อาคาร 72 ปีพระเทพกวี** อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น เป็นที่ตั้งสำนักงานมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทในเขต 3 จังหวัดภาคเหนือได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน
23. **อาคารที่พักมรราช** อาคารรับรองศรัทธาวัฑที่มาประกอบกิจกรรมและปฏิบัติธรรมในวัด รองรับได้ถึง 200 กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียวอยู่ใกล้กับเรือนพักแม่ชี และอาคารสำนักงานมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท
24. **อาคารชี พริต เยสเปอร์เซ่น** สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2535 อาคารก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น เป็นที่ตั้งศูนย์หัตถกรรมเมตตานารี ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วางรากฐานโดยพระพุทฺธพจนวราภรณ์ จันทร กุสโล ชั้นล่างด้านหน้าให้เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าหัตถกรรม ผ้าปัก ถัก ร้อย ผ้าไตรจีวร เสื้อพื้นเมือง ข้าวอินทรี สมุนไพร ของฝากที่ระลึกแก่ศรัทธาวัฑที่มาเยี่ยมเยือน ด้านในและชั้นบนเป็นที่พักมรราชที่มาประกอบกิจกรรมของมูลนิธิ และการปฏิบัติธรรม
25. **อาคารพัฒนาอาชีพของกลุ่มเมตตานารี** สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2537 อาคารแบบโรงชั้นเดียวพื้นซีเมนต์กรุผนังด้วยกระเบื้องเคลือบแบบโปรง เป็นที่สำหรับกลุ่มสตรีตัดเย็บผ้าไตรจีวรไว้จำหน่ายแก่ศรัทธาวัฑเพื่อสร้างรายได้
26. **ห้องน้ำ-สุขา** อาคารก่ออิฐถือปูนแบบห้องแถวชั้นเดียว มีห้องน้ำแยกชายหญิง รวม 12 ห้อง ตั้งอยู่ติดกำแพงวัดด้านหน้าลานไทรที่จอดรถทางทิศเหนือ
27. **กลุ่มอาคารที่พักแม่ชีและเขตปฏิบัติธรรมแม่ชี** ประกอบด้วยอาคารปฏิบัติธรรมเรือนไม้ชั้นเดียว และที่พักแม่ชีแยกเป็นแต่ละเรือนจำนวนหลายหลังอยู่ในบริเวณเดียวกัน
28. **เรือนพยาบาล** อาคารขนาดเล็กอยู่ในกลุ่มเรือนที่พักแม่ชี มีเจ้าหน้าที่อนามัยอำเภอมานิบัติการประจำให้บริการสำหรับพระสงฆ์ แม่ชีและศรัทธาประชาชนทั่วไปที่มาเยี่ยมวัด
29. **กลุ่มอาคารกุฏิสงฆ์และเขตสังฆาวาส** กลุ่มอาคารที่พักสงฆ์ทั้งเรือนใหญ่ และเรือนเล็กในสวนป่าลำไยและสวนพันธุ์ไม้ต่างๆ
30. **ประตูปญาลิงหีใหญ่ 1 คู่** เป็นประตูปญาลิงหีตามขนบธรรมเนียมของชาวล้านนาที่สร้างสิงห์ขึ้นตามประตูปญาลิง เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ของพระศรีอริยเมตตรัย พระพุทธเจ้าองค์ที่ 8 เป็นสิงหนาทแก่บ้านเมือง แก้วดี และแก่สถานที่ และเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจบารมีที่เกิดขึ้นโดยธรรม จัดสร้างโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
31. **ประตูและกำแพงวัด** นอกจากประตูปญาลิงหีประตูปญาลิง ในแต่ละด้าน คือ 1) ประตูปญาลิงหีทิศตะวันออก สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2522 นับตั้งแต่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา กว้าง 6 เมตร สูง 2 เมตร ก่อด้วยศิลาแลงผนังฉาบปูน หัวยาวมีประติมากรรมรูปดอกบัวตูมตลอดแนว หัวยาวของกำแพงวัดด้านทิศตะวันออก และ ทิศใต้บางส่วน 2) ประตูและกำแพงวัดทางทิศตะวันตกกว้าง 6 เมตร สูง 1.8 เมตร ก่ออิฐถือปูนสร้างยังไม่แล้วเสร็จ และ 3) ประตูและกำแพงวัดทางทิศเหนือเขตที่พักแม่ชี เชื่อมกับสวนขยายที่ดินซื้อเพิ่ม ก่ออิฐถือปูนสร้างยังไม่แล้วเสร็จ

32. พื้นที่ส่วนขยายเขตวัด 1 ใช้เป็นเขตสังฆาวาส พื้นที่ 14 ไร่ ทางทิศใต้ของวัด 33. พื้นที่ส่วนขยายเขตวัด 2 ใช้ที่พัคแม่ชีและเขตปฏิบัติธรรมแม่ชี พื้นที่ ๒2 ไร่ 50 ตารางวา ทางทิศตะวันตกของวัด 34. แท็งก์น้ำประปา วัด ตั้งอยู่ในบริเวณสวนป่าพระวิหารราย 7 หลัง 35. ป้ายวัด มีป้ายวัดปากทางเข้าติดถนนสายข้ามคลองชลประทาน ป้ายที่ประตูทางเข้าทิศตะวันออกและทิศใต้ 36. หอกระจายเสียง ติดตั้งระบบกระจายเสียงเพื่อการสื่อสารภายในวัด ระหว่างวัดกับชุมชน และอุบาสกอุบาสิกาที่มาประกอบกิจกรรมที่วัด	
9 ปุชนิยัตถุ	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระบรมสารีริกธาตุ ได้รับประทานจากสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เมื่อปี พ.ศ. 25.... ความเป็นมาของพระบรมสารีริกธาตุ มีว่า เมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน ณ อุทยานสาละวัน ใกล้กรุงกุสินาราแคว้นมัลลชนั้น พระอานนท์ได้ กราบทูลถามขอควรปฏิบัติภายหลังปรินิพพาน รวมทั้งการถวายพระเพลิงพระบรมศพด้วย ทรงตรัส “เป็นหน้าที่ของภคคฤชายพรหมณ์ และบัณฑิตจะพึงจัดทำกันเอง” พระอานนท์ ทูลถามต่อไปว่า “เราจะพึงจัดอย่างไร” ตรัสตอบว่า “เราจะจัดทำอย่างพระศพของ พระเจ้าจักรพรรดิ” เมื่อทูลถามต่อไปว่า “พระศพของพระเจ้าจักรพรรดินั้นจัดทำอย่างไร “รับสั่งว่า” เขาห่อพระศพด้วยผ้าไหมแล้วหุ้มด้วยสำลีสลักกัน 500 ชั้น ใส่ลงในรางน้ำมันที่ทำด้วยเหล็กแล้วปิดด้วยฝาเหล็ก ตั้งเผาบนไม้หอม เสร็จแล้วนำอัฐิไปบรรจุในสถูปที่สร้างไว้ ณ หนทางสี่แพร่งเป็นที่สักการบูชาของคนที่มาจากสี่ทิศ” คตินั้นพวกเจ้ามัลลชนครชาวประจวบนั้นก็มาถวายบังคม รุ่งขึ้นรีบประชุมปรึกษากันเรื่องการเตรียมจัดถวายพระเพลิงพระพุทธรูป ครั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จนิพพานแล้ว ก็เตรียมจัดพิธีถวายพระเพลิงพระศพตามพระพุทธานุญาต และจัดสถานที่ให้ประชาชนมาถวายบังคม 7 วัน แล้วอัญเชิญพระบรมศพไปตั้งที่มกุฏพันธเจดีย์ นอกกำแพงเมืองกุสินารารอเวลา พระมหากษัตริย์พร้อมด้วยบริวารเดินทางมาจากปาวนคร เมื่อพระมหากษัตริย์ ถวายบังคมพระบาทยุคลแล้ว ปรากฏเหตุอัศจรรย์ว่าเพลิงทิพย์เกิดขึ้นเอง ลูกไหม้พระพุทธรูประจันเหลือแต่พระอัฐิ พระเกศา พระโลมา พระขนบ พระทันตา กับผ้าคู่หนึ่ง พระอัฐิธาตุทั้งปวงไหม้ละเอียดเป็นเกล็ดขนาดใหญ่เท่าเม็ดถั่วแตก ขนาดเท่าเม็ดข้าวสารหัก ขนาดเท่าเม็ดพันธุ์ผักกาด ส่วนที่ยังเป็นชิ้นเป็นอันตามเดิม คือ พระอุณหิสธาตุ (พระอัฐิหน้าผาก) 1 พระทาสธาตุ (พระเขี้ยวแก้ว) 4 และพระอัฐิธาตุ (พระรากขวัญ) 2 พร้อมทั้งพระทนต์เขี้ยว 36 ซี่ (พระเขี้ยวฝาง) เมื่อได้มีการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุแก่พระมหากษัตริย์ และพราหมณ์ทั้ง 7 นครที่มาขอแล้ว พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์และพราหมณ์ต่างก็สร้างพระสถูปมาสัมพุทธเจดีย์ขึ้นบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ในแวนแคว้นของตน	

กรัณพุทธศาสนาแล้วได้ 218 ปี พระเจ้าโศกมหาราชโปรดอัญเชิญพระบรมธาตุที่ขุดได้จากพระสัมมาสัมพุทธเจดีย์ต่างๆ นำไปบรรจุในเจดีย์ที่พระองค์สร้างขึ้น กับได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุบางส่วนมอบให้พระเถระนำไปประดิษฐานสืบพระพุทธศาสนาที่ลังกาทวีป และนานาประเทศในทวีปเอเชีย

ความเคารพเลื่อมใสในพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งถือเป็นยอดมงคลแทน องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เจริญแพร่หลายขยายตามกันไป พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองประเทศต่างสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้เป็นที่เคารพสักการเป็นจำนวนมาก เช่น พระเจดีย์สุวรรณมาลิก ที่ลังกา พระเจดีย์ชเวดากอง ที่พม่า พระธาตุคอกยุง พระธาตุจอมกิตติ พระธาตุพนม พระธาตุคอกยุงเทพ พระธาตุหริภุญชัย ฯลฯ ในเมืองไทย เป็นต้นนอกจากตามเจดีย์ร้างบางแห่ง ซึ่งเคยเป็นบ้านเมืองที่รุ่งเรืองมาแต่โบราณกาล เมื่อขุดค้นลงไป จะมีข่าวว่าได้พบผอบทองคำบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระธาตุพระอรหันต์เนื้อๆ แต่ส่วนใหญ่ ผู้พบมักปกปิดเอาไว้ด้วยความหวงแหน ได้มีผู้ยืนยันว่า พบเห็นอิทธิปาฏิหาริย์ของพระบรมสารีริกธาตุต่างๆ กัน เช่น ปรากฏเป็นดวงไฟส่องสว่างดุจสีรุ้งพุ่งไปในอวกาศหรือเป็นแสงเสด็จจากพระเจดีย์องค์หนึ่งลอยไปยังอีกองค์หนึ่ง หรือบางครั้งพระบรมสารีริกธาตุ ลพระธาตุพระอรหันต์ที่เก็บบูชารักษาไว้ ขยายจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าสนใจ

2. พระทันตธาตุพระเขี้ยวฝาง พระทันตธาตุเจ้าองค์ประเสริฐ ที่ประดิษฐาน ณ วัดป่าดาราภิรมย์ พระอารามหลวง แห่งนี้ เป็นพระทันตธาตุ 1 ใน 36 องค์ ที่ไม่ได้ถูกเพลิงพิภพไหม้ไปพร้อมกับพระพุทธศรีระ และมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจและภาคภูมิใจของชาวพุทธเป็นอย่างยิ่ง พระทันตธาตุองค์นี้ เดิมประดิษฐานที่พระธาตุเจดีย์ร้างที่เรียกว่า จองไต เมืองเขมรรัฐ เชียงตุง ประเทศพม่า ที่เจดีย์ร้างถูกเจ้าวลัยลุมขาดการปลุกการบูชาจากชนทั้งหลาย มีสภาพทรุดโทรม ลักษณะเป็นเจดีย์สี่เหลี่ยม มีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูป และเทวดาอารักขาทั้ง 4 แห่ง มีกำแพงแก้วล้อมรอบประตู ที่กำแพงแก้วมีสิงห์โลหะขนาดใหญ่ ยืนพิทักษ์รักษาอยู่ 2 ตัว ไม่มีใครทราบตำนานประวัติศาสตร์ความเป็นไปของพระเจดีย์ทั้งสิ้น จนเมื่อพระพุทธศักราช 2545 มีพระภิกษุนามว่า พระกำจาย พระปัญญาสิริ และพุทธบริษัททั้งหลาย ได้พบเห็นสภาพพระเจดีย์องค์นี้ จึงเกิดศรัทธาปสาทะ อยากจะบูรณะ ได้พากันบูรณะและขุดพระธาตุเจดีย์องค์นี้ พบว่าที่องค์ระฆังของพระธาตุเจดีย์มีผอบบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปทองคำ และเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์ ซึ่งบรรจุไว้เป็นพุทธรูป ผอบทองคำพระบรมสารีริกธาตุที่พบนี้มีสี่ส่วนวรรณะตามตำรา มีเมตต์ดา เมตต์พันธุผกาด และข้าวสารหัก เป็นต้น และมีพระทันตธาตุบรรจุเป็นประธานอยู่ตรงกลาง ตรงโคนพระทันตธาตุมีทองคำหล่อเป็นรูปพระเขี้ยวแก้วหุ้มสลักเป็นอักษรตระกูลไทยล้านนาว่า “สากขมูนิ” นำความยินดีมาสู่คณะสงฆ์เป็นอย่างยิ่งเครื่องราชูปโภคทองคำ พระพุทธรูปเทวดา และเครื่องประดับทั้งหลาย ได้ถูกอัญเชิญมาเมืองไทยกับ คณะที่บูรณะ บางชิ้นได้สูญหายไป บางชิ้นได้ถูกเอกชนครอบครองไว้

ต่อมาข่าวการพบพระทันตธาตุ ที่มีอักษรจารึกว่าเกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระ

เถรคันฉ่อง นำความสนใจมาสู่ท่านเจ้าคุณพระโสภณธรรมสารอย่างยิ่ง เนื่องจากมีภิกษุชาวไทยใหญ่หลายรูป โดยเฉพาะเชียงตุงได้มาพักอาศัยที่วัดป่าดาราภิรมย์ บางรูปสามารถสอบรักษธรรมตรี โท เอกได้ บางรูปสามารถสอบเปรียญธรรมได้ และลูกศิษย์ลูกหาเหล่านี้มีความคุ้นเคยกับเจ้าอาวาสวัดนี้ท่านจึงเกิดความสนใจ ใคร่ชมบารมีและคิดว่าถ้าเป็นบุญวาสนาบารมีของชาวไทย วาสนาบารมีของวัดและของตัวท่านเองที่จะอุปฐานดูแล ขอให้คลายใจให้เจ้าอาวาสมอบให้ จนระหว่างที่ทราบข่าวก็ได้ตั้งขันธ 5 บูชาอาราธนาด้วยพระพุทธรูปต่าง ๆ มีธรรมจักรฯ ได้อุตสาหะเดินทางไปมัสการ และขอโอกาสอาราธนาประดิษฐานไว้ที่เมืองไทย ใช้เวลาถึง 3 เดือน และติดต่อเจรจาถึง 5 ครั้ง จนสุดท้ายท่านเจ้าอาวาสพร้อม พระปัญญาสิริได้เดินทางมาที่วัดพร้อมคณะศิษย์ ได้ทำการปฏิสังขาร และพาขมณฑลที่กำลังก่อสร้าง และขอโอกาสอาราธนาพระรัตนธาตุเจ้ามาประดิษฐานที่วัดแห่งนี้ จะด้วยเดชแห่งพระบรมธาตุตามที่เล่ากันมาแต่โบราณว่า ณ ที่ใดประดิษฐานพระบรมฐาน แต่ถ้าขาดผู้ปฏิบัติธรรมเอาใจใส่ดูแล ขาดการเคารพก็มักจะเสด็จ แสดงนิมิตเพื่อเสด็จไปประทับ ณ สถานที่อื่นเสมอ ในโอกาสนั้นท่านเจ้าอาวาสจึงตัดสินใจมอบพระรัตนธาตุพร้อมผอบ ประดิษฐานที่จารึกประวัติความเป็นไป ในวันที่ 26 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2548 ภายหลังจากท่านเจ้าคุณพระโสภณธรรมสารและคณะศรัทธาได้น้อมถวายพระบรมสารีริกธาตุและถวายพระป่าเพื่อสมทบการบูรณะเป็นการเชื่อมสัมพันธไมตรีสืบไป และภายหลังจึงได้ทราบเหตุผลจากเจ้าอาวาสว่า พระรัตนธาตุสมควรที่จะประดิษฐานที่ประเทศไทย เนื่องจากพระสงฆ์ไทยและชาวพุทธไทยยังยึดมั่นในพระธรรมวินัย มีกำลังเอาใจใส่ดูแลและเป็นบุญกุศลแก่ท่านด้วย ที่มอบสิ่งมงคลแก่ชาวไทย

เมื่อได้พระรัตนธาตุ มาประดิษฐานที่วัดแล้ว ได้นำมาประดิษฐานบนสุวรรณปทุมอาสน์ (ดอกบัวทองคำ) บรรจุในผอบทองคำเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ท่านเจ้าคุณพระโสภณธรรมสารได้พาพระภิกษุ สามเณร ทำการเจริญพุทธมนต์อธิษฐานขอให้พระบารมีแห่งพระรัตนธาตุเจ้าองค์ประเสริฐ เทพดาอารักษ์ที่ปกป้องรักษาพระบรมธาตุ พระบารมีแห่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จงประสิทธิผลให้สิ่งที่ตั้งใจขอให้สำเร็จดังคำอธิษฐานไว้

เมื่อได้นำความนี้ปรึกษาท่านผู้มี เจ้าหน้าทีกรมศิลปากร จึงได้สันนิษฐานว่า “พุทธศักราช 2143 – 2146 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงแผ่ราชอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาไปถึงตองอู หงสาวดี รัฐไทยใหญ่ ต่างๆ แสนหัว สิบป้อ เขมรรัฐ เชียงตุง เป็นต้น เมื่อแผ่พระบารมีถึงที่ไหนก็จะสร้างปูชนียสถานไว้ที่นั่น สันนิษฐานว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเชียงตุงได้มีจิตกุศลโสมนัส พร้อมทั้งได้รับคำแนะนำจากพระอาจารย์ คือ พระมหาเถรคันฉ่อง จึงสร้างพระธาตุเจดีย์นี้ไว้ แล้วส่งสมณทูตไปขอพระรัตนธาตุจากกรุงลังกา ซึ่งในสมัยนั้นมีพระสมณทูตจากเมืองไทยไปเจริญศรัทธาที่เมืองลังกา ดังคำจารึกเป็นอักษรล้านนา (ไทยลื้อ) ที่ผอบทองสัมฤทธิ์ใหญ่ที่บรรจุพระรัตนธาตุว่า “ในกาลบัดนี้ ข้าเจ้าเรศกระทำการที่เมืองหงสาวดี ได้ผาบบแพ้ (ชนะ) แล ชาวเมืองพุกามมี ความชื่นชมยินดี และพระพุทธรูปในพุกาม ด้วยคำชวนจากพระสวาทคันฉ่อง พระมหาเถรคันฉ่อง) หื้อนำพระไตรปิฎกพระรัตนธาตุ แล

จัดหมู่ชุมอันเจริญ มีพระสังฆ 108 คน ช้าง 30 แลกรมการอโยธยา 500 มา อัญเชิญที่เมืองลังกา เพื่อบำรุงพระพุทธศาสนาและสร้างพระธาตุเพื่อใส่พระทันตธาตุศากยมุณี เพื่อเป็นมิตรสหาย แก่กันสืบไป”

พระทันตธาตุเจ้าองค์ประเสริฐพระองค์นี้เป็นฟันกราม ซึ่งคนล้านนาโดยทั่วไปเรียกว่า “พระธาตุเขี้ยวฝาง” มีจำนวน 36 พระทนต์ ตามตำราพระธาตุโบราณกล่าวว่า เสด็จไปประดิษฐานตามที่แตกต่างกัน ตามที่ต่างๆ ตามเทวรูปภาพ แต่พระเขี้ยวแก้วมีเพียง 4 พระองค์ ประดิษฐานตามที่แตกต่างกัน ตามประวัติข้างต้น พระทันตธาตุพระองค์นี้ ประดิษฐาน บนพระเขี้ยวทองคำจำลอง มีภาษาอักษรล้านนาจารึกว่า “สากยมุณี” มีลักษณะเป็นฟันเก่าแก่ มีสีจางๆ บางส่วนเป็นแก้วใสถ้าส่องด้วยกล้องจะเห็นเป็นสีเหลืองอุไรเหมือนแก้วบุษราคัม นับว่าเป็นพระธาตุอันเกี่ยวเนื่องกับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภายหลังทางวัดได้แจกจ่ายแก่พระภิกษุ ได้มีสาธุชนมาขอกราบนมัสการเป็นจำนวนมาก ตลอดจนพระเถระผู้ใหญ่ผู้มีชื่อเสียง หลายรูปต่างมานมัสการขอชมบารมีแห่งพระทันตธาตุเจ้า จะมีพิธีอัญเชิญพระทันตธาตุประดิษฐานในห้องพระบรมธาตุ พร้อมทั้งพระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับประทานจากสมเด็จพระสังฆราช เมื่อการก่อสร้างมณฑปเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3. พระพุทธการุณกิตติคุณขจร พระประธานในพระบรมธาตุเจดีย์

4. พระพุทธมหาธรรมมิกราชเจ้า พระเจ้าธรรมจักรพรรดิ พระประธานในโขงพระเจ้าบนพระวิหารหลวง หอคำแห่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมี สร้างเพื่อถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระราชชายาเจ้าดารารัศมี พระศรีมิ่งเมืองเชียงใหม่

5. พระหยก ไม่มีประวัติ

6. พระบรมธาตุเจ้าดารารัศมี พระบรมสารีริกธาตุประจำอำเภอแม่ริม พระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานในมณฑปปราสาทคำเบื่องหน้าแห่งพระพุทธมหาธรรมมิกราชเจ้า หรือพระเจ้ามหารัชมังคลาจารย์ สถิตดำรงอยู่ในผอบทองคำ และมีพระสถูปเจดีย์ทองคำอยู่รักษา ภายนอกมีพานเงินรองรับ

ที่มาของพระบรมธาตุ

1. เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (สุวฑฒนมหาเถระ) วัดบวรนิเวศวิหาร ประมุขแห่งคณะสงฆ์ไทย ได้โปรดเมตตาประทานให้เป็นพระธาตุประจำเมืองแม่ริม ให้เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2547 จำนวน 9 องค์

2. พระประทีป มาจากพระแท่นศิลาอาสน์ นำพระบรมธาตุมาถวาย เพื่อประดิษฐานในพระมณฑป 2 องค์ สันฐานมีวาระสืบบุษราคัม อัญเชิญมาจากพระบรมธาตุจอมแจ้ง อ.วังเหนือ จ.ลำปาง ซึ่งในขณะนั้นได้บูรณะและขุดพบ จึงได้ขอจากประธานสงฆ์เก็บติดตัวมาตลอด และมอบถวายไว้แก่วัดป่าดาราภิรมย์

3. พระบรมธาตุที่เป็นของเก่าแก่ประจำวัด สืบทอดมาหลายชั่วเจ้าอาวาส มีวาระเลื่อมมันดูจเมลิ้นเภา

พระบรมธาตุเหล่านี้ สถิตเป็นมิ่งขวัญ เป็นองค์แทนแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

7. พระพุทธรูปมหาเศรษฐีสำเร็จด้วยโลหะเงินทั้งองค์ ขนาดหน้าตัก 30 นิ้ว

8. รูปหล่อพระมหาเถรเจ้าเถรคณ้อง พระอาจารย์ของเจ้าฟ้านเรศ สำเร็จด้วยเงินทั้งองค์ขนาด ๒๐ นิ้ว

9. พระพุทธรูปต่างๆ อีกจำนวนมากที่ประดิษฐาน ณ วิหารหอคำ หอแก้ว พระอุโบสถ พระบรมธาตุเจดีย์ ฯลฯ เป็นที่สักการบูชาเสริมสิริมงคลชีวิตแก่อุบาสกอุบาสิกาทั่วไป

10 ปุณนิยบุคคล

ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ

1. เจ้าดารารัศมี พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ประสูติเมื่อวันอังคารเดือน 10 เหนือ ขึ้น 8 ค่ำ ปีระกา พ.ศ.2416 เป็นพระธิดาองค์สุดท้ายของเจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 7 พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ประสูติจากแม่เจ้าทิพโกสธ เจ้าดารารัศมีทรงมีเชษฐา 6 ท่าน และเชษฐภคินีถึง 5 ท่านด้วยกัน

ครั้นยังทรงพระเยาว์นั้น ได้ทรงศึกษาอักษรไทยเหนือและไทยกลาง ทรงเข้าพระทัยในขนบธรรมเนียมขัดต๊ะประเพณีเป็นอย่างดี เมื่อพระชนมายุ ๑๑ พรรษาเศษ พระบิดาโปรดให้มีพิธีโสกันต์ ภายหลังเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงพิชิตปรีชากรขึ้นมาทรงจัดตั้งตำแหน่งเสนาทั้งหก ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระคุณทูลประคับเพชรมาพระราชทานเป็นของขวัญด้วยและโปรดเกล้าฯ ตั้งให้นางเต็มเป็นแม่นางกัลยารักษ์ ให้นายน้อยบุญทาเป็นพญาพิทักษ์เทวี ตำแหน่งพี่เลี้ยงทั้งสองคนตั้งแต่นั้น

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2429 ปีจอ ได้ตามพระบิดาลงไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ กรุงเทพฯ ทรงอยู่รับราชการฉลองพระเดชพระคุณฝ่ายในเป็นเจ้าจอม ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการสมโภชเป็นการรับรองพระราชชายาฯ ได้รับพระราชทานตำแหน่งที่ประทับ ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ซึ่งต่อมาได้ทรงขอพระราชทานพระราชทรัพย์จากพระบิดาเพื่อมาต่อเติมพระตำหนักสำหรับให้พระประยูรญาติที่ตามเสด็จไปพักอยู่ด้วย ต่อมาดูเหมือนภายในพระบรมมหาราชวังจะคับแคบลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตำหนักที่ประทับพระราชทานแก่เจ้าจอมและพระราชวงศ์ในบริเวณพระราชวังสวนดุสิตมีชื่อว่า "สวนฝรั่งไกล" ในระหว่างที่พระราชชายาเสด็จเยี่ยมนครเชียงใหม่ครั้งแรก

ตลอดเวลาที่ประทับรับราชการฝ่ายในที่กรุงเทพฯ พระราชชายาฯ ได้อนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา ทรงโปรดให้ผู้ติดตามจากเชียงใหม่แต่งกายแบบชาวเหนือ คือนุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอก หมวกไหม้เฉียงและไว้ผมยาวเกล้ามวย ซึ่งต่างจากการนุ่งโจงกระเบน ไว้ผมสั้นทรงดอกกระพุ่มของชาววัง แม้แต่ภายในพระตำหนักยังเต็มไปด้วยบรรยากาศล้านนา โปรดให้พูด"คำเมือง" มีอาหารพื้นเมืองรับประทานไม่ขาด แม้กระทั่งการ "อมเหมียง" ซึ่งชาววังเมืองกรุงเห็นเป็นของที่แปลกมาก พระราชชายาฯ ทรงเปิดพระทัยรับวัฒนธรรมอื่นด้วย โดยโปรดให้มีการเล่นดนตรีไทยและสากล ดำริให้มีการเรียนดนตรีไทยในพระตำหนัก ทรงตั้งวงเครื่องสายประจำตำหนัก และทรงดนตรีได้หลายอย่าง ทั้งซออู้ ซอด้วง และ

จะเข้า แต่ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถมากคือ "จะเข้า" ทั้งยังสนพระทัยในการถ่ายรูปซึ่งเพิ่งเข้ามาจากต่างประเทศในรัชกาลที่ 5 ทรงสนับสนุนให้พระญาติ คือ เจ้าเทพกัญญาได้เรียนรู้และกลายเป็นช่างภาพอาชีพหญิงคนแรกของเมืองไทยไปด้วย

หลังจากทรงประสูติพระองค์เจ้าหญิงวิมลนาคนพิสี (ประสูติเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2432 สิ้นพระชนม์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2435 ขณะมีพระชนมายุได้ 3 ปี 4 เดือน กับ 19 วัน (จากหนังสือราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ 5 เล่ม 9 แผ่นที่ 43 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 111 หน้า 425) และได้รับพระราชทานเพลิงพระศพที่วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2438 (จากหนังสือราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ 8 เล่ม 12 แผ่นที่ 2 วันที่ 14 เมษายน ร.ศ. 114 หน้า 9-12) ทรงได้รับพระเกียรติยศสูงขึ้นตามโบราณราชประเพณีจากเจ้าจอมเป็นเจ้าจอมมารดา ในปี พ.ศ.2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯสร้างตราปฐมจุลจอมเกล้า สำหรับพระราชทานแก่ผู้รับราชการฝ่ายใน พระราชชายาทรงได้รับพระราชทาน พร้อมกับพระมเหสีและพระราชธิดารวมทั้งหมด 15 พระองค์เท่านั้น พ.ศ.2451 ทรงได้รับการสถาปนาเป็น "พระราชชายา" เป็นตำแหน่งพระมเหสีเทวี ที่เพิ่งจะมีการสถาปนาขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยนั้น

ในปี พ.ศ.2451 เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ พระเชษฐาของพระราชชายาฯลงไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่พระบรมมหาราชวัง พระราชชายาฯ จึงได้กราบบังคมทูลลาขึ้นมานครเชียงใหม่ เพื่อเยี่ยมเยียนมาตุภูมิ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2451 ได้เสด็จจากพระราชวังสวนดุสิตไปขึ้นรถไฟที่สถานีสามเสน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปส่งพระราชชายาฯพร้อมบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ตลอดจนบรรดาข้าราชการเป็นจำนวนมาก ไปส่งถึงสถานีรถไฟปากน้ำโพมณฑลนครสวรรค์ ซึ่งเป็นที่สิ้นสุดทรงรถไฟสายเหนือเวลานั้น และประทับลงเรือพระที่นั่งกิ่งประพาสมิชบวนเรือตามเสด็จกว่า 50 ลำ ในการเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระบัญชาให้บรรดาหัวเมืองที่เสด็จผ่าน จัดพิธีต้อนรับให้สมพระเกียรติ พระราชชายาฯ ทรงเห็นว่ามากเกินไป ได้มีพระอักษรกราบบังคมทูลขอพระราชทานรับสั่งให้เพลาพิธีการลงบ้าง ใช้เวลาเดินทางทั้งหมด 56 วัน จึงเสด็จถึงนครเชียงใหม่ ในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2451

ระหว่างประทับอยู่ที่เชียงใหม่ได้เสด็จไปเยี่ยมเจ้าผู้ครองนครลำพูน ลำปาง และพระประยูรญาติในจังหวัดนั้น ๆ และเสด็จไปนมัสการพระบรมธาตุ และปูชนียสถาน สำคัญ ๆ อีกหลายแห่ง ในการเสด็จนมัสการพระบรมธาตุคอกยสุเทพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงเอาพระพุทธรูปรดเกล้าฯ ให้ทำแผ่นกาไหล่ทองมี สัญลักษณ์ของพระราชชายาฯ คือ รูปดาวมณีศรีมณี อีกทั้งพระราชทานข้อความที่โปรดเกล้าฯ ให้จารึกเป็นเกียรติยศแก่พระราชชายาฯ พระราชชายาฯ ทรงดำริเห็นว่าบรรดาพระอัฐิของพระประยูรญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งบรรจุไว้ตามกุฏิที่สร้างกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณช่วงเมรุ เป็นบริเวณที่ถวายพระเพลิงพระศพเจ้านายตระกูล ณ เชียงใหม่ จึงโปรดให้รวบรวมและอัญเชิญพระอัฐิไปสร้างรวมกันไว้ ณ บริเวณวัดบุบผาราม (วัดสวนดอก) ตำบลสุเทพ เมื่อสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

ได้จัดงานฉลองอย่างมโหฬาร มีคนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก มีการจัดมหรสพต่าง ๆ เช่น หนึ่งละคร
ขอ มวย ตั้งแต่วันที่ 15 ถึง 30 ตุลาคม พ.ศ.2425 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง
เหรียญทองคำทำด้วยกะไหล่ทองและกะไหล่เงินมีตัวอักษร "อ" และ "ค" ไขว้กัน พระราชทานเป็นของ
แจกในงานเฉลิมฉลองแก่ พระราชชายาฯ เสด็จกลับกรุงเทพฯ วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2452 เสด็จโดย
ลงเรือพระที่นั่งที่ทำหน้าคุ้ม มีกระบวนเรือรวม 50 ลำ เมื่อถึงอ่างทอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงเรือยนต์พระที่นั่งเสด็จมารับถึง ที่นั่นแล้วทรงพาไปประทับที่พระราชวังบางปะอินและ
พระราชทานสร้อยพระกรประดับเพชรเป็นของขวัญ

หลังจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตในปี พ.ศ.2453 ต่อมา พ.ศ.2457
รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เจ้าแก้ววรัญฯ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
องค์ที่ 9 ได้ลงไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่กรุงเทพฯ พระราชชายาฯ ได้กราบถวายบังคมทูลลา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อกลับมาประทับที่นครเชียงใหม่

วันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2457 พระราชชายาฯ เสด็จออกจากกรุงเทพฯ โดยขบวนรถไฟซึ่งวิ่งไปถึงเพียง
สถานีผาคอ จังหวัดอุดรดิตถ์เท่านั้น จากนั้นเสด็จโดยขบวนช้างม้านับร้อย คนหาบหามกว่าพัน
ข้าราชการจากเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง จัดไปคอยรับเสด็จ ถึงเชียงใหม่วันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2457 เมื่อ
พระราชชายาฯ ประทับอยู่ที่เชียงใหม่แล้ว ทรงมีพระดำหนักหรือคุ้มที่ประทับอยู่สี่แห่งด้วยกัน คือ

ตำหนักแรก ตำหนักที่เจ็ดยกั้วเรียกว่า "คุ้มเจ็ดยกั้ว" ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำปิงเป็นอาคารสองชั้นทรงยุโรป
ปัจจุบันเป็นสถานกงสุลอเมริกันประจำจังหวัดเชียงใหม่

ตำหนักที่สอง สร้างขึ้นที่ถนนห้วยแก้ว เรียกว่า "คุ้มรินแก้ว" เป็นอาคารทรงยุโรป เป็นตำหนักที่พระ
ราชชายาฯ เสด็จมาประทับเป็นครั้งสุดท้ายและสิ้นพระชนม์ที่นั่น

ตำหนักที่สาม สร้างบนดอยสุเทพสำหรับประทับในฤดูร้อน เรียกว่า "ตำหนักพระราชชายา" เป็น
อาคารไม้หลังใหญ่ชั้นเดียว ตำหนักนี้สร้างด้วยไม้ จึงได้ทรุดโทรมผุพังไปตามกาลเวลา และถูกรื้อถอน
ไปในที่สุด

ตำหนักที่สี่ ตั้งอยู่อำเภอแม่ริม พระราชชายาฯ ทรงโปรดตำหนักแห่งนี้และทรงใช้เวลาประทับ
มากกว่าตำหนักอื่นๆ เรียกว่า "ตำหนักคาราภิรมย์" โปรดให้เรียกชื่อว่า "สวนเจ้าสหาย" ตัวตำหนักเป็น
อาคารก่ออิฐปูนไม้ลักษณะค่อนข้างไปทางทรงยุโรป

เมื่อพระราชชายาฯ เสด็จกลับมาประทับเป็นการถาวรที่นครเชียงใหม่ พระองค์ได้ประกอบพระกรณีย
กิจหลายด้านตลอดเวลา 19 ปี ที่ดำรงพระชนม์อยู่ สรุปได้ดังนี้

ทรงส่งเสริมการเกษตร ทรงให้มีการทดลองค้นคว้าปรับปรุงวิธีการปลูกพืชเผยแพร่แก่ประชาชน ณ ที่
ตำหนัก สวนเจ้าสหายอำเภอแม่ริม ทรงควบคุมการเพาะปลูก และปลูกเพื่อขายทรงตั้งพระทัยที่จะให้
เป็นตัวอย่างในการประกอบอาชีพในด้านการเกษตรแก่ราษฎร

ทรงทำนุบำรุงศาสนา โดยปกติ พระราชชายาฯ จะถวายอาหารบิณฑบาตและถวายจตุปัจจัยสำหรับวัด

และพระสงฆ์ สำหรับพระสงฆ์บางรูปได้รับการสนับสนุนเป็นรายเดือนตลอดพระชนม์ชีพ ทรงทำบุญวันประสูติและถวายกุศลทุกปี นอกจากนั้นยังทรงบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์วัดและปูชนียสถานเป็นจำนวนมาก อาทิ สร้างและฉลองวิหารพระบรมธาตุ วัดพระธาตุจอมทอง ยกตำหนักบนดอยสุเทพถวายเป็นของวัดพระธาตุดอยสุเทพ

ทรงส่งเสริมการศึกษา ทรงอุปการะส่งเสริมให้เจ้านายลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียน แม้กระทั่งส่งไปเรียนที่ทวีปยุโรป ทรงรับอุปถัมภ์โรงเรียนต่าง ๆ ในนครเชียงใหม่ อาทิเช่น โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่ ได้ประทานที่ดินทั้งโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย กับทรงอุปถัมภ์โรงเรียนคาราวิตวิทยาลัย

ทางด้านวรรณกรรม ทรงสนับสนุนวรรณกรรมประเภท "คร่าวซอ" จนเป็นที่นิยมอย่างสูงในยุคนั้น พระองค์มีนักกวีผู้มีความสามารถประจำราชสำนักหลายคน เช่น ท้าวสุนทรพจนกิจ ได้ประพันธ์บทละครเรื่อง "น้อยไชยา" ถวาย พระองค์มีส่วนในการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ยังได้นิพนธ์บทร้องเพลงพื้นเมืองทำนองล่องน่านเพื่อขับร้องถวายสวดดีพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้งเสด็จประพาสเชียงใหม่ พ.ศ.2465

ทางการหัตถกรรม การทอผ้า ทรงเห็นว่า ชินดินจก เป็นเครื่องนุ่งห่มตามประเพณีวัฒนธรรมล้านนา มาแต่โบราณเป็นผ้าที่ต่อชาย(ตีน) ด้วยฝ้ายกอันมีสีสันลวดลายสวยงาม การทอดินจกเป็นศิลปะชั้นสูงที่ต้องใช้ฝีมือในการทอมาก จึงทรงรวบรวมผู้ชำนาญการทอผ้าชินดินจกจากที่ต่างๆ เข้ามาทอในตำหนัก นอกจากจะทอไว้ใช้เป็นการส่วนพระองค์และสำหรับประทานให้ผู้อื่นในโอกาสต่างๆ แล้ว วัตถุประสงค์ใหญ่เพื่อเป็นที่ฝึกสอนให้ลูกหลานได้มีวิชาติดตัวนำไปประกอบอาชีพได้ การทอผ้าชินยกดอก ศิลปะการทอผ้าอันสูงส่งของล้านนาอีกผลงาน ที่พระราชชายาฯ ทรงพบว่าผ้าชินยกดอกทั้งผืนมีเหลืออยู่ผืนเดียว คือผ้าชินยกดอกไหมทองของแม่เจ้าทิพไกรสร ที่พระราชชายาฯ ได้ไว้เป็นมรดก จึงได้ใช้ชิ้นไหมผืนนี้เป็นตัวอย่าง ในที่สุดพระองค์ก็ทรงประดิษฐ์คิดค้นการทอผ้ายกดอกชนิดเดียวกันนี้ได้สำเร็จ ศิลปะด้านนี้จึงได้ดำรงคงอยู่สืบมา

การเย็บใบตองและบายศรี ทรงรวบรวมผู้มีฝีมือในการเย็บใบตองและบายศรีในเชียงใหม่มาฝึกสอนแก่ผู้ที่มีความสนใจในตำหนัก ทรงจัดแบบอย่างระดับชั้นของบายศรีให้เหมาะสมแก่การจัดถวายเจ้านายในชั้นต่าง ๆ และบุคคลทั่วไป นับเป็นต้นแบบที่ได้นำมาปฏิบัติจนกระทั่งในปัจจุบัน

ด้านการทำดอกไม้สด ทรงสอนให้คนในตำหนักร้อยมาลัย จัดพุ่มดอก จัดกระเช้าดอกไม้ทั้งสดและแห้ง จัดแต่งด้วยดอกไม้สดทุกชนิด ตำหนักพระราชชายาฯ ในครั้งนั้นจึงเป็นแหล่งรวมแห่งศิลปวัฒนธรรม เป็นที่เจิดหน้าชูตาของชาวเชียงใหม่ และส่งผลดีในการอวดแขกบ้านแขกเมืองอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

อนุเคราะห์พระประยูรญาติ ทรงให้ความอุปการะแก่สมณะประชาชนทั่วไป และพระประยูรญาติแล้ว ทรงเปี่ยมไปด้วยความกตัญญูตเวทีต่อบรรพบุรุษ ทรงสร้างกุแล้วอัญเชิญพระอัฐิของพระประยูรญาติมาไว้ร่วมกัน ณ บริเวณวัดสวนดอกในครั้งเสด็จเยี่ยมนครเชียงใหม่ และเมื่อเสด็จกลับมาประทับ

เชียงใหม่แล้วได้ทรงอัญเชิญพระอัฐิส่วนหนึ่งของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ พระบิดาไปบรรจุไว้ที่สถูปบนยอดดอยอินทนนท์ตามพระประสงค์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่พระองค์ท่านได้รับพระราชทาน ดังนี้

1. ปฐมจุลจอมเกล้าฯ พร้อมด้วยคาราจุลจอมเกล้า
2. มหาวชิรมงกุฏ
3. ปดมาภรณ์มงกุฎสยาม
4. เหรียญรัตนาภรณ์ จ.ป.ร. ลงยากรอบประดับเพชร รัชกาลที่ 5
5. เหรียญรัตนาภรณ์ ว.ป.ร. ลงยากรอบประดับเพชร รัชกาลที่ 6
6. เหรียญรัตนาภรณ์ ป.ป.ร. ลงยากรอบประดับเพชร รัชกาลที่ 7
7. เข็มพระปรมาภิไธยรัชกาลที่ ๖ ประดับเพชร ล้วน

สิ้นพระชนม์ พระราชชายาฯ ได้เริ่มประชวรด้วยโรคพระปับผาสะ(ปอด) แต่ยังคงประทับอยู่ที่ตำหนักดารารัศมี กระทั่งวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2476 เจ้าแก้วนารีจึงเชิญเสด็จมาประทับที่คุ้มรินแก้ว และได้สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2476 รวมพระชนมายุได้ 60 พรรษา 3 เดือน 13 วัน หลังจากสิ้นพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ทรงมีพระราชโอรสเสวยมาแสดงความเศร้าสลดพระราชหฤทัย ตลอดจนถึงพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้าจอมหม่อมห้าม ข้าราชการพ่อค้าหีบค้าชาวไทยและชาวต่างประเทศได้มี พระโทรเลขและโทรเลข ลายพระหัตถ์หนังสือมาแสดงความสลดพระทัยและเสียใจหลายฉบับ สมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากมลชนกอุทองขัดติยะนารี ประทานเงินทำบุญ 3,000 บาทด้วย

ในการพระศพนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานพระศพเป็นงานพิธีหลวง ให้พระยาราชโกษาเป็นหัวหน้านำพนักงาน 25 นาย นำน้ำพระสุคันธสงพระศพกับพระโกศกุดั่นเครื่องสูง 10 เสด็จแห่หน้าฟ้า พระกลด และเครื่องประกอบอีกหลายประการ พระราชทานมาเป็นพระเกียรติยศและโปรดเกล้าฯ ให้ไว้ทุกข์ถวาย 7 วัน พระราชทานผ้าไตรหลวง ๒๐ ไตร ของสมเด็จพระบรมราชินี 20 ไตร พระสงฆ์ 20 รูปสดับปกรณ์ พระราชทานแสดงพระธรรมเทศนา 1 รูป พระฐานานุกรม 4 รูปสวดธรรมคาถาทิ้งกลางวันกลางคืน ถิ่นเช้าวันละ 4 รูป กำหนด 15 วัน เหล่านี้เป็นส่วนพระองค์พระราชทานมาทั้งสิ้น ในการพระเมรุก็โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงวังขึ้นมามีจัดทำเป็นส่วนของพระองค์พระราชทานเหมือนกัน หลังจากพระราชทานเพลิงพระศพแล้วเสร็จ พระอัฐิส่วนหนึ่งบรรจุไว้ที่พระคู่วัดสวนดอกจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสร้างขึ้นด้วยพระองค์เอง อีกส่วนหนึ่งอัญเชิญไปบรรจุไว้ ณ สุสานหลวง วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

(จาก เจ้าหลวงเชียงใหม่ โดย เจ้าวงศ์ศักดิ์ ณ เชียงใหม่ และคณะ, 2539)

2. **พระพุทธพจนวราภรณ์** นามเดิม จันทร แสงทอง เกิดเมื่อ วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2460 ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 1 ปีมะเส็ง ณ บ้านริมน้ำปิง บ้านท่ากอจิว ตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง จังหวัด

ลำพูนเป็นบุตรของนายจารินโต๊ะ และนางแสง แสงทอง เมื่ออายุได้ 15 ปีได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ได้ทำการอุปสมบท ณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหารได้รับฉายาว่า “กุสโล” พระพุทธพจนวราภรณ์ ได้มรณภาพลงเมื่อวันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม 2551 ในเวลา 18.33 น. ณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหารด้วยโรคอุจลุมโป่งพองและโรคปอดมารดา หลวงปู่จันทร์ กุสโล

ปฐมวัย เมื่อปีพ.ศ.2474 เมื่อท่านอายุย่างเข้า 14 ปี โยมมารดาได้พากันไปฝากเป็นศิษย์วัดป่าแดง ตำบลเวียงยอง จังหวัดลำพูน เป็นศิษย์วัดร่วมกับพี่ชาย (นายบุญปิ่น) ซึ่งบวชเป็นสามเณรอยู่ที่นั่น ท่านได้มีโอกาสเรียนอักษรพื้นเมือง ท่องบทสวดเจ็ดตำนาน และคำขอบวช เพื่อเตรียมตัวบวช

บรรพชา ท่านได้ทำการบรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุได้ 15 ปี ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2475 ณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระครูนพวิมลคุณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร เป็นพระอุปัชฌาย์ พระพุทธพจนวราภรณ์ เป็นสามเณร ในระหว่างเป็นศิษย์วัด ท่านเล่าให้ฟังว่า ลูกศิษย์ที่เป็นเพื่อนๆ กัน เมื่อพวกเขาได้รับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว ได้ไปโรงเรียนกันหมด ส่วนตัวท่านไม่ได้ไปเรียน เนื่องจากอายุเลยเกณฑ์ เลยต้องทำหน้าที่โขม (เป็นภาษาเหนือ หมายถึงศิษย์วัด) ไปเก็บอาหารจากชาวบ้านมาถวายท่านสมภาร ประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2475 ขณะที่ท่านกำลังตัดไม้ไผ่ จะทำรั้วพี่ชายได้มาตามให้ไปอยู่ที่วัดเจดีย์หลวงฯ เนื่องจากญาติที่อยู่ในเมืองลำพูนจะบวชเป็นสามเณรอยู่ที่นั่น ท่านจึงได้มีโอกาสเข้ามาเป็นศิษย์วัดเจดีย์หลวงฯ โดยได้รับการศึกษาชั้นเตรียม (ก่อนเรียนชั้นประถม) นับเป็นการเริ่มต้นเรียนภาษาไทยของท่าน ที่โรงเรียนพุทธโสภณ (ซึ่งในสมัยตั้งอยู่ในวัดเจดีย์หลวงฯ ทางด้านเหนือของวิหาร ตรงที่เป็นศาลาเอนกประสงค์ในปัจจุบัน) เป็นเวลาประมาณ ๔ เดือน พออ่านออกเขียนได้แล้วท่านพระครูสังฆรักษ์ (แหว) (ต่อมาได้รับสมณศักดิ์เป็นพระพุทธิโสภณ) เห็นว่าอายุมากแล้วจึงให้บรรพชาเป็นสามเณร ในวันที่เสด็จพระราชยาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดเจดีย์หลวง นับว่าเป็นการเริ่มต้น เข้าสู่ศาสนา

การศึกษา ในปี พ.ศ.2474 ท่านได้เข้าเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธโสภณ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดเจดีย์หลวงฯ ด้วยความที่เป็นเด็กกว่านอนสอนง่ายพูดจาสุภาพอ่อนน้อม กิริยามารยาทเรียบร้อย มีความมานะพยายามขยันท่องบ่น สวดมนต์ และเรียนนักธรรม ซึ่งท่านสอบนักธรรมตรีได้เมื่อปี พ.ศ.2476 ในปี พ.ศ.2477 สอบได้บาลีไวยากรณ์ ในปี พ.ศ.2479 สอบได้นักธรรมโท ท่านได้ย้ายไปเรียนที่วัดบรมนิวาสที่กรุงเทพฯ สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ในปี พ.ศ.2482 สอบได้นักธรรมเอก และเปรียญธรรม 4 ประโยค ในปี พ.ศ.2483 และท่านได้ย้ายกลับมาจำพรรษาอยู่ที่วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร จนสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยคในปี พ.ศ.2784 หลังจากนั้นท่านได้พยายามลงไปสอบเปรียญธรรม 6 ประโยค ที่กรุงเทพฯ อยู่หลายปี แต่ไม่ผ่าน เนื่องจากในสมัยนั้นเต็มไปด้วยปัญหา อุปสรรคนานัปการ เพราะว่อยู่ช่วงของสงครามโลก อีกทั้งการติดต่อสื่อสารกันลำบากมากโดยเฉพาะการเดินทางจากเชียงใหม่ไป

กรุงเทพฯ

3. พระโสมณธรรมสาร (อุทธีรงค์ ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ พ.ศ.2535 – ปัจจุบัน
ภูมิถิ่นเนาเดิม นายอุทธีรงค์ นามสกุล ญาณพันธุ์ เกิดเมื่อวันอังคารที่ 22 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2504 ที่
 บ้านห้วย ต.มะกอก อ.ป่าซาง จ.ลำพูน เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย บิดา นายสัมฤทธิ์ ญาณพันธุ์
 มารดา นางบัวไล ญาณพันธุ์

ประวัติการศึกษา (ก่อนอุปสมบท)

พ.ศ.2511 จบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านห้วย จังหวัดลำพูน

พ.ศ.2523 จบชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนจักรคำคณาธร จังหวัดลำพูน

พ.ศ.2528 จบชั้นอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะเกษตรศาสตร์

อุปสมบท

เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2530 วัดป่าดาราภิรมย์ ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พระ
 อุปัชฌาย์ พระเทพกวี (พระพุทฺธพจนวราภรณ์ จันทร์ กุสโล) พระกรรมวาจาจารย์ พระครูสุเมธมุนีวัฒน์
 (พระพุทฺธสิริสาร โสภณ) พระอนุสาวนาจารย์ พระครูวินัยธรวิสุทธิ ได้ฉายาว่า “ญาณวโร”

ประวัติการศึกษา (หลังอุปสมบท)

สอบไล่ประโยคนักธรรมชั้นตรี เมื่อ พ.ศ.2533 สำนักศาสนศึกษา วัดป่าดาราภิรมย์

สอบไล่ประโยคนักธรรมชั้นโท เมื่อ พ.ศ.2534 สำนักศาสนศึกษา วัดป่าดาราภิรมย์

สอบไล่ประโยคนักธรรมชั้นเอก เมื่อ พ.ศ.2535 สำนักศาสนศึกษา วัดป่าดาราภิรมย์

สมณศักดิ์ที่ได้รับแต่งตั้ง

พ.ศ.2533 เป็นพระครูสังฆวิชัย ฐานานุกรมในพระเทพกวี พระราชาคณะชั้นเทพ

พ.ศ.2535 เป็นพระครูปลัด ฐานานุกรมในพระเทพกวี พระราชาคณะชั้นเทพ

พ.ศ.2535 เป็นพระครูปลัดธรรมจริยวัตร ฐานานุกรมในพระธรรมดิลก

พระราชาคณะชั้นธรรม

พ.ศ.2544 เป็นพระครูปลัดสุวัฒนวรคุณ ฐานานุกรมในพระพุทฺธพจนวราภรณ์

พระราชาคณะชั้นหิรัญบัฏ

พ.ศ.2547 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่พระโสมณธรรม
 สาร ในพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

ดำรงตำแหน่งทางคณะสงฆ์

พ.ศ.2535 เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์

พ.ศ.2535 เป็นเลขานุการรองเจ้าคณะภาค 4-5-6-7 (ธ)

พ.ศ.2537 เป็นรองเจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์

พ.ศ.2539 เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค 4-5-6-7 (ธ)

พ.ศ.2539 เป็นเจ้าคณะตำบลแม่หอพระ (ธ)

พ.ศ.2540 เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าคาราภิรมย์ วัดราษฎร์

พ.ศ.2542 เป็นรองเจ้าอาวาสวัดป่าคาราภิรมย์พระอารามหลวงและเจ้าคณะอำเภอแม่ริม – แม่แตง (ธ)

พ.ศ.2543 เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสวัดป่าคาราภิรมย์พระอารามหลวง

พ.ศ.2547 เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าคาราภิรมย์พระอารามหลวง พระครูปลัดสุวัฒนวรคุณ ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ พระโสภณธรรมสารได้นำพระภิกษุสามเณร และอุบาสก อุบาสิกา ช่วยกันพัฒนาวัด รักษาศาสนสมบัติ ทำวัตรปฏิบัติที่พระบูรพาจารย์ได้พากันปฏิบัติมาแต่กาลก่อน มีการไหว้พระสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น การเจริญกรรมฐานภาวนา การบิณฑบาต การบำรุงวัดให้ร่มรื่น สะอาด สงบ ร่มเย็นสมกับเป็นอารามในพระพุทธศาสนา จัดวางระเบียบของการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย งดงามสมตามสมณะสาธูป จนได้รับความนิยมเลื่อมใสจากสาธุชน

พ.ศ.2550 เป็นเจ้าสำนักปฏิบัติแห่งที่ 1 คณะธรรมยุตเป็นพระอุปัชฌาย์วิสามัญ จังหวัดเชียงใหม่ พระโสภณธรรมสาร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอแม่ริม แม่แตง (ธ) เจ้าอาวาสวัดป่าคาราภิรมย์ ประชานศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดเชียงใหม่ รองประธานมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบทเป็นพระเถระที่มีบทบาทในคณะสงฆ์รูปหนึ่งได้พัฒนาวัดป่าคาราภิรมย์ให้ถึงพร้อมทั้งทางศาสนวัตถุ และศาสนบุคคล จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ยกฐานะเป็นอารามหลวง ได้ชักชวนและนำพุทธศาสนิกชน ประพฤติปฏิบัติบริสุทธิ ได้เนนยวชนให้สำนึกคุณธรรม จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ได้รณรงค์เผยแพร่ให้กว้างขวาง จึงเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนโดยทั่วไป

4. เจ้าอาวาส วัดป่าคาราภิรมย์จากอดีตถึงปัจจุบัน มีรายนามดังนี้

1. พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เริ่มตั้งสำนัก พ.ศ.2473
2. พระอาจารย์อ่อนตา อคฺคธมฺโม พ.ศ.2481 จำนวน 1 ปี
3. พระอาจารย์พุทธา จำนวน 1 ปี
4. พระญาณดิลก พิมพ์ ธรรมโร) ต่อมาเป็นสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า คุเล 1 ปี
5. พระอาจารย์ อจลธมฺโม (หลวงปู่ตื้อ พ.ศ.2483) จำนวน 9 ปี
6. พระครูสังฆรักษ์ยั้งศักดิ์ โอทาตวนโณ (หลวงปู่กาฬวสี พ.ศ.2495-2516) จำนวน 20 ปี
7. พระราชวินยาภรณ์ (หลวงปู่จันทร์ กุสโล) (ต่อมาเป็นพระเทพเวที, พระธรรมดิลก,) (ปัจจุบัน พระพุทธพจนวราภรณ์) พ.ศ.2521-2535 จำนวน 15 ปี
8. พระครูธรรมจริยวัฒน์ ต่อมาเป็นพระครูปลัดสุวัฒนวรคุณ และ พระโสภณธรรมสาร เป็นเจ้าอาวาสพระอารามหลวงรูปแรก พ.ศ.2536- ปัจจุบัน

5. บุคคลสำคัญเยื่อนวัด และให้การอุปถัมภ์บำรุงวัด วัดป่าคาราภิรมย์ได้รับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธรูปทุกองค์ทั้งใกล้และไกลด้วยดีมาตลอด นับตั้งแต่เริ่มสร้างมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเหตุให้วัดป่า

คาราภิรมย์เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ ที่สำคัญก็คือ

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงตัดลูกนิมิตพระอุโบสถวัดป่าคาราภิรมย์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2523 ทรงลงพระปรมาภิไธย และพระนามภิไธยในแผ่นหินอ่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงปลูกต้นบุปผนาถ สมเด็จพระเทพฯ ทรงปลูกต้นพิบูล สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ ทรงปลูกต้นนิโครธ ไว้เป็นที่ระลึกด้วย

2. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระราชทาน ณ พระธาตุเจดีย์พระพุทธบาทสืโรย เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ.2533 ทรงลงพระนามภิไธยไว้เป็นที่ระลึก

3. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดศูนย์ศึกษาพัฒนาชนบท อาคาร ซี.ฟริส.เยสปอร์เซ่น มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วัดป่าคาราภิรมย์ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2536 ทรงลงพระนามภิไธย และปลูกต้นโอศก บัว ไว้เป็นที่ระลึก

4. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ ในการเยี่ยมวัด ในโอกาสที่พระองค์เสด็จทรงจรรย์านพร้อมพระสหายและข้าราชการบริพารผ่านบริเวณวัดเมื่อ พ.ศ.2539

5. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินในการเปิดอาคารกาญจนาภิเษก ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2540 ทรงพระนามภิไธย และปลูกต้นสาละลังกา และต้นกฤษณา ไว้เป็นที่ระลึกด้วย

6. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในพิธีสมโภชพระอารามหลวง และพระวิหารหลวง ในวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2547 ทรงทรงพระบรมสารีริกธาตุ และสุหรัยพระเจ้าแก้ว

7. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) วัดมกุฏกษัตริยาราม เสด็จทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อุโบสถวัดป่าคาราภิรมย์ เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2510 ในการนี้มีพระเถระตามเสด็จหลายรูป อาทิ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วาสนา มหาเถระ) วัดราชบพิธ, สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ฐม.มธรมหาเถระ) วัดพระศรีมหาธาตุ, พระสาสนธสมณ (เจริญ สุวฑฺฒโน) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นต้น

8. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (วาสน์ วาสนมหาเถระ) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เสด็จทรงประกอบพิธี เจริญชัยมงคลคาถา ในการประกอบพิธีผูกพัทธสีมาตัดลูกนิมิต อุโบสถ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2523 นอกจากนี้ยังเสด็จเป็นการส่วนพระองค์ในการสำราญพระอริยาบถ เสวยภัตตาหารเพล อีกหลายครั้ง

9. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒ.พนมมหาเถระ) วัดบวรนิเวศวิหาร แต่

ครั้งยังทรงดำรงพระสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระญาณสังวรก็เสด็จเยี่ยมวัดป่าคาราภิรมย์หลายครั้ง ทรงวางศิลาฤกษ์พระธาตุเจดีย์ ทรงยกฉัตรพระธาตุเจดีย์ เสด็จประทับแรม เป็นต้น ตลอดจนทรงประทานพระอุปถัมภ์แก่วัดป่าคาราภิรมย์โดยอเนกประการ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่ง ตลอดจนเสด็จประกอบพิธีทำสังฆกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ ในวาระวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 2 วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2542 ณ พระอุโบสถ ทรงแผ่เมตตาประทานพระนามให้เป็นชื่อของพระตำหนักรับรอง ทรงลงพระนามและปลูกต้นไม้โสกระย้าไว้เป็นที่ระลึกด้วย

10. พระมหาเถระทั้งฝ่ายคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ รูปสำคัญหลายรูป ตลอดจน ฯพณฯ อดีต นายกรัฐมนตรี องคมนตรี รวมไปถึงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ให้ความสนใจเยี่ยมชมเยยมนวัด ตลอดจนให้การอุปถัมภ์ทั้งนี้ นับว่าเป็นสิริมงคลแก่วัดคาราภิรมย์ และพระพุทธศาสนิกชนชาวเชียงใหม่เป็นอย่างยิ่ง

11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ

1. ต้นไม้ที่ระลึกจากบุคคลสำคัญ ได้แก่ ต้นบุญนาถ ต้นพิบูล ต้นนิโครธ ต้นอโศก บัว ต้นสาละลังกา ต้นกฤษณา และ ต้นอโศกระย้า ฯลฯ ตามเหตุแห่งวโรกาสต่างๆ ที่มีการบันทึกไว้ คือ

- 1) เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2523 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงปลูกต้นบุญนาถ / สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปลูกต้นพิบูล / สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงปลูกต้นนิโครธ ไว้เป็นที่ระลึก เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงตัดลูกนิมิตพระอุโบสถวัดป่าคาราภิรมย์
- 2) เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปลูกต้นอโศก และ บัว ไว้เป็นที่ระลึก เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดศูนย์ศึกษาพัฒนาชนบท อาคาร ซี.ฟริส.เฮสเปอร์เซ่น มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท
- 3) เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2540 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปลูกต้นสาละลังกา และต้นกฤษณา ไว้เป็นที่ระลึก เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินในการเปิดอาคารกาญจนาภิเษก จลอสสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
- 4) วันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2542 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒ.พนมมหาเถระ) วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงปลูกต้นอโศกระย้า ไว้เป็นที่ระลึก เนื่องจากการเสด็จประกอบพิธีทำสังฆกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ ในวาระวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 2 ณ พระอุโบสถ

2. ต้นไม้ที่มาจากศรัทธา ต้นไม้ที่มีอยู่เดิม และจากวัดนำมาปลูก

- 1) โพธิ์
- 2) ไทรย้อยใบแหลม
- 3) อโศกต่างๆ ได้แก่ อโศกระย้า อโศกเขา อโศกโคลัมเบีย อโศกเหลือง อโศกสะปัน อโศกน้ำ (ส้มสุก) ฯลฯ

- 4) ฝนแสนห่า
- 5) ปิ๊ปทอง และปิ๊ปบ้าน
- 6) จำปี และจำปา
- 7) ขางอินเดีย และขางอินเดียต่าง
- 8) ต้นช่าน (เก่าแก่อายุมากกว่า 200 ปี) มี 1 ต้น ติดกำแพงวัดทิศตะวันออก ด้านข้างห้องน้ำ-สุขา
- 9) มะยม
- 10) ขนุน
- 11) มณฑาทอຍ
- 12) ไม้ต่างๆ เช่น ไม้เนื้อดำ ไม้ซาง ไม้จันทน์ ไม้สีทอง ฯลฯ
- 13) มะขาม
- 14) บุนนาค
- 15) สุนทร
- 16) บุนนาค
- 17) พิกุล
- 18) พญาสัตบรรณ(ต้นเป็ด)
- 19) หมากเหล็ก
- 20) เครือออน
- 21) ลีลาวดีพันธุ์ต่างๆ ได้แก่ ขาวพวง ดอกชมพู ดอกขาวไล่เหลือง ฯลฯ
- 22) สัก
- 23) กัลยพัศ
- 24) สาเก
- 25) สตาร์แอปเปิ้ล
- 26) มะฮอกกานี
- 27) ลิ้นจี่
- 28) ลำไย
- 29) มะม่วง
- 30) มะม่วงหิมพาน
- 31) อินทนิล และเสลา
- 32) สาละลังกา
- 33) หมากสงฆ์
- 34) มะขามป้อม

- 35) สิบสองปันนา
- 36) หมากรวม
- 37) จันทน์ผา
- 38) กระดังงา
- 39) ขางนา
- 40) สารภี และกระทิง
- 41) พะยอม
- 42) จี่เหล็ก
- 43) มะเฟือง
- 44) กระถินณรงค์

3. ต้นไม้บริเวณสวนป่าพระวิหารราย 7 หลัง

- 1) ไทรย้อย
- 2) พญาสัตบรรณ(ตีนเป็ด)
- 3) สาละลังกา
- 4) อโศกน้ำ(ส้มสุก) อโศกระย้า ฯลฯ
- 5) จำปี และจำปา
- 6) ฝ้ายจีน และฝ้ายสีสุก(ทอง)
- 7) ช่อย
- 8) ปืบบ้าน
- 9) หนวดปลาหมึก
- 10) ประยงค์
- 11) พุดใหญ่ หรือโมกหลวง
- 12) บุนนาค
- 13) ชงโค
- 14) ตะเคียนทอง
- 15) เต่าร้าง
- 16) ไกร(กร่าง)
- 17) นนทรี
- 18) ลีลาวดีชนิดต่างๆ
- 19) แคแสด
- 20) การเวก

- 21) มะค่าโมง
- 22) หมากรวม หมากรเหืองและหมากรสงฆ์
- 23) ราชพฤกษ์(คูณ / ลมแล้ง)
- 24) หางนกยูง
- 25) มะตาด
- 26) โขศ(ไคร้หน้า)
- 27) มณฑาดอย
- 28) ทองอไร
- 29) กระทิง และสารภี
- 30) คำแสดคำเงาะ
- 31) สาเก
- ฯลฯ

4. ต้นไม้บริเวณอุทยานมรดกธรรมคำสอนหลวงปู่จันทร์ กุสโล

- 1) ไทรใบช้อย
- 2) ไทรใบชอ
- 3) มะค่าโมง
- 4) สะเลพิกุล
- 5) พญาสัตบรรณ(ตีนเป็ด)
- 6) ขางนา
- 7) หมากรเขียว
- 8) สาละลังกา
- 9) หางนกยูง
- 10) ฝัสน้ำเต้า
- 11) สารภี และกระทิง
- 12) บุนนาค
- 13) จี๋เหล็ก
- 14) เต่าร้าง
- 15) อโศกระช้ำ
- 16) ลีลาวดิชนิดต่างๆ
- 17) ปืบทอง
- 18) มิกกี้เมาส์

19) นนทรี

20) พะยอม

21) ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ ได้แก่ ค้างคาวผี ดาหลา กล้วยบัว ผักโขมสี เข็มเศรษฐี ฯลฯ

22) ต้นไม้เดิมอีกหลายต้นที่ไม่รู้จักชื่อและเป็นไม้ป่า

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ต้นไม้จำนวนมากมีที่มาจากบุคคลสำคัญ และด้วยแนวคิดของวัดในการจัดภูมิทัศน์เพื่อความร่มรื่น และ ใช้เป็นกุศโลบายในการสร้างแหล่งเรียนรู้ธรรมะ และ เรียนรู้พันธุ์ไม้ของท้องถิ่น พันธุ์ไม้ในพุทธศาสนา ต้นไม้ส่วนใหญ่จึงมีที่มา และมีความสำคัญกับวัด สำคัญต่อผู้พบเห็น ได้ชื่นชม พักผ่อน เรียนรู้ธรรมะไปพร้อม ๆ กัน นับเป็นคุณค่าที่หาได้ยากยิ่ง และ ยังสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ สร้างเสียงธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ทัศนียภาพทั่วไป ร่มรื่นโดยรอบวัดเขียวครึ้มด้วยสวนป่า และ พันธุ์ไม้นานาชนิด ส่งเสริมความงามแก่สถาปัตยกรรมของวัด เป็นลักษณะพิเศษภายในวัดที่น่าศรัทธาของประชาชนที่ได้พบเห็น

12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า >
ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ช่วงวัด/ลานวัด 1) ลานบริเวณด้านหน้าวิหารและอุโบสถ เดิมเป็นลานดินกว้าง ปัจจุบันปรับเปลี่ยนเป็นทางคอนกรีตสำหรับการเข้าถึง และเป็นที่ตั้งพระราชนุสาวรี รัชกาลที่ 5 และ พระชายาเจ้าดารารัศมี ประกอบกับการพัฒนาเป็นสวนรวมพันธุ์ไม้มงคลนานาชนิดเพื่อสร้างความร่มรื่นแก่วัด และเป็นที่พักผ่อนประกอบกิจกรรมต่างๆ ความเป็นลานวัดจึงไม่ปรากฏ 2) ลานไทร ด้านข้างมณฑปพระเจ้าทันใจหรือด้านประตูทางทิศเหนือ เป็นลานดินกว้างใช้ประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญต่างๆ ในเป็นวันสำคัญของวัด แต่ส่วนใหญ่ในทุกวันจะใช้เป็นที่จอดรถของศรัทธาต่างๆ ที่เข้ามาเยี่ยมชมและทำบุญในวัด 3) ลานโพธิ์ ด้านหน้าอาคารกาญจนาภิเษกฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของวัด และเป็นที่จอดรถของอุบาสกอุบาสิกา

2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม เนื่องจากวัดเป็นพระอารามหลวงที่มีแนวคิดด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่น ประกอบกับการมีบุคคลสำคัญได้มาปลูกต้นไม้มงคลไว้เป็นที่ระลึกจำนวนมาก ทำให้วัดเห็นถึงความสำคัญของต้นไม้ และได้ภูมิทัศน์โดยรอบวัด พัฒนาสวนรวมพันธุ์ไม้ อุทยานมรดกธรรมคำสอนของหลวงปู่จันทร์ กุสโล โดยเน้นการปลูกต้นไม้มงคลนานาชนิดที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนา ความสวยงามร่มรื่น และการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ทำให้วัดมีภูมิทัศน์และบรรยากาศที่ร่มรื่น สงบ และน่าศรัทธา สร้างความน่าสนใจในแต่ละฤดูกาลของสี่ต้นพรรณไม้ ทั้งยามเช้าและยามเย็น และ ล้อมรอบด้วยชุมชนขนาดเล็ก พื้นที่เกษตรกรรม คลอง เหมือง ฝ่าย ที่สร้างวิวัฒนาการวัฒนธรรมที่สวยงาม

13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสงฆ์นำพระธาตุ การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์นำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กั้นกล้วยสลาก/สลากัด เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชา พระแม่โพสพ	
นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมพิเศษ ได้แก่	
1. ในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ คือ	
1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น 2) ทำบุญตักบาตร 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์พระเกศาธาตุ 5) จัดอบรมอาชีพเกษตรและธรรมะรุ่นเยาว์ ชาวบ้าน กลุ่มสตรี และผู้สนใจในการมาปฏิบัติธรรมในโอกาสต่างๆ 6) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา	
2. กิจกรรมเชื่อมโยงกับชุมชน ในโครงการของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท (ในเขต 3 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน)ในด้านต่างๆ เช่น ๑) งานหัตถกรรมเย็บปักถักร้อย ของที่ระลึกของกลุ่มสตรี ๒) สินค้าเกษตรอินทรีย์ การผลิตดิน ปุ๋ย ต้นไม้ และผลิตภัณฑ์อาหารสมุนไพร ข้าวสาร เครื่องดื่ม และของใช้สอยตกแต่งบ้านเรือน ฯลฯ ๓) งานฝึกอบรมต่างๆ ในโครงการศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน เครือข่ายวิถีชีวิตเกษตรกรรมยั่งยืน สนับสนุนโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ๔) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมแก่เยาวชน และอุบาสกอุบาสิกาในโครงการและโอกาสต่างๆ	

3. การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่ต้องเตรียมในการบวช การเข้าพิธีบรรพชา – การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาคต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เปิดบริการทุกวัน เวลา ๘.๓๐ น. – ๑๗.๐๐ น. 1. จำหน่ายของที่ระลึก ในกลุ่มสินค้าหัตถกรรมตามรอยเจ้าดารารัศมี เช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ผ้าปัก ร้อย ฯลฯ ผลิตภัณฑ์พืชสมุนไพร ข้าวอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป และอื่นๆ 2. จำหน่ายต้นไม้ พืชผักสวนครัว และไม้ประดับ ดินปลูก และปุ๋ยอินทรีย์ 3. จำหน่ายเครื่องสังฆทาน ผ้าไตร จีวร และเสื้อผ้าพื้นเมือง	
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 2

1 ชื่อวัด	วัดแมริม
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2444 อายุ 110 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 250 หมู่ที่ 1 ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2466 มีอาณาเขตกว้าง 2 เส้น ยาว 3 เส้น เนื้อที่ดิน 7 ไร่ 2 งาน 71 ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูอมรธรรมประยุต ปุณณจันโท (บุญจันทร์) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อปีพ.ศ.2495 – 2553 พระครูปัญญาวชิเชียร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน
6 ศรัทธาวัตถุ	หมู่ที่ 1 ตำบลริมใต้ ประมาณ 2,000 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
เมื่อประมาณปีพ.ศ.2444 มีชาวไทยใหญ่และชาวตองสักกลุ่มหนึ่ง เข้ามาค้าขายในเขตอำเภอแมริม ซึ่งพักอาศัยอยู่บริเวณบ้านข่วงเปา ตำบลริมใต้ โดยมีศรัทธาที่จะสร้างวัดขึ้น เพื่อเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาตามแบบประเพณีพม่า จึงได้ร่วมใจกับจับจองแผ้วถางพื้นที่ราบแห่งนี้ เดิมมีสภาพเป็นป่าไม้เต็ง ไม้รัง ชาวบ้านเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า “ข่วงเปา” และใช้เป็นสถานที่ก่อตั้งวัดขึ้น เรียกว่า “วัดข่วงเปา” ต่อมาชาวตองสักได้แยกไปสร้างวัดอีกแห่งหนึ่งทางทิศใต้ ห่างจากที่เดิมไปประมาณ 500 เมตร เรียกวัดที่สร้างขึ้นก่อนว่า “วัดพม่าเหนือ” (วัดแมริม) และเรียกวัดที่สร้างขึ้นใหม่ว่า “วัดพม่าใต้” (วัดอรุณนิवास) วัดพม่าเหนือ (วัดแมริม) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2466 โดยมีอุโบสถสถาปัตยกรรมแบบพม่ากว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตร 1 หลัง เป็นอาคารเสนาสนะสงฆ์ และในปีพ.ศ.2468 ได้สร้างเจดีย์ และกำแพงวัด พร้อมกับเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดศิริมงคล” ตามรัฐนิยม มีเจ้าอาวาส คือ พระกัน คนธวัโส ในช่วงปีพ.ศ.2461-2475 และ พระบุญช่วย อุณนดิย เป็นเจ้าอาวาสในช่วงปีพ.ศ.2475-2493 เจ้าอาวาสแต่ละรูปและพระสงฆ์ส่วนใหญ่ เป็นพระนิกายพม่ารักษาคูแลการประกอบกิจกรรมของสงฆ์และฆราวาสตามแบบประเพณีพม่า ต่อมาเจ้าอาวาสได้ลาสิกขาบทเมื่อปีพ.ศ.2493 ศรัทธาผู้อุปการะวัดได้พิจารณาเห็นว่า พระพม่าที่จะมาอยู่ต่อไม่มี ประกอบกับชาวไทยใหญ่ผู้อุปการะวัดมีน้อยลงเกินกำลังที่จะทำนุบำรุงต่อไปได้ จึงพร้อมใจกันโอนวัดนี้ให้แก่คณะสงฆ์ไทย โดยมีพระครูอุดมวุฒิคุณ เจ้าคณะอำเภอสมัยนั้นเป็นผู้รับโอน และส่งพระมหาบุญจันทร์ ปุณณจันโท (หรือ พระครูอมรธรรมประยุต ปุณณจันโท ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสที่มีบารมีธรรม และมีชื่อเสียงตลอดระยะเวลา 58 ปี ในช่วงปีพ.ศ.2495-2553 ท่านได้มรณภาพเมื่อต้นปีพ.ศ.2554) มารักษาการแทนเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ 5	

เมษายน 2494 และแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2495 ต่อมาในปีพ.ศ. 2497 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสิโ) เป็นเจ้าคณะตรวจการภาคในขณะนั้นได้ปรารภว่า อำเภอแม่ริมไม่มีชื่อวัดประจำอำเภอ จึงได้เปลี่ยนชื่อ “วัดสิริมงคล” เป็น “วัดแม่ริม” แต่นั้นมา	
8 ปุชนิยสถาน	อายุ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ / สภาพ
1. วิหาร วิหารเดิมเป็นไม้ไม้สักขนาดเล็ก ได้รื้อถอนสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.2509 โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ขนาด 6X18 เมตร ทางขึ้นเป็นบันไดนาคและระเบียงด้านหน้า หน้าต่างบานไม้ลงพื้นสีแดงข้างละ 5 บาน หลังคาซ้อน 3 ชั้น ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค (ไม่มีฉัตร) มุงด้วยกระเบื้องเซรามิกเป็นเกล็ดสีส้มปน ตกแต่งคันทวยด้วยไม้แกะสลักลงสีแดงรูปพญาหงส์ ม้ามังกร ฯลฯ 2. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ. (จุลศักราช 1968) สถาปัตยกรรมแบบพม่า/ไทยใหญ่ ที่มีลักษณะพิเศษพบแห่งเดียวในประเทศ ลักษณะโครงสร้างคอนกรีตรูปสี่เหลี่ยมสีขาวขนาด 4X6 เมตร ยกพื้น 45 เซนติเมตร หันหน้าทางทิศตะวันออก มีประตูบานไม้แบบร่มสมัย 1 ประตูและมุขทางขึ้นด้านหน้าเป็นบันได 3 ชั้น ชาย-ขวา และป้ายสลักอักษรไทยใหญ่ที่ด้านหน้าราวกันตก (ยังไม่มีคำแปล) หลังคาถ่อปูนเรียบ (Slab) ตกแต่งประติมากรรมปูนปั้นลวดลายพุกขาทาสีเหลืองตัดขอบแดงเป็นกรอบโดยรอบแผ่นหลังคา หน้าต่างบานไม้แบบร่มสมัย ด้านละ 3 บาน ตกแต่งกรอบหน้าต่างด้วยปูนปั้นลวดลายพุกขารูปครึ่งวงกลมที่ส่วนบนทาสีเหลืองตัดขอบแดง (ได้รับการบูรณะทาสี เปลี่ยนประตุนหน้าต่าง) 3. เจดีย์ และตุ๊กกระด้าง สร้างในสมัยเจ้าอาวาสรูปที่ 1 ลักษณะเดิมเป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนสีขาว ต่อมามีการบูรณะใหม่โดยสร้างครอบองค์เดิมและปิดทองทั้งองค์ เป็นเจดีย์แปดเหลี่ยมยกบัว ตัวระฆังตกแต่งด้วยเซรามิกสีโทนเขียว-เหลือง-ฟ้า ก้านฉัตรเป็นปล้องและยกฉัตรทอง 5 ชั้น มีระฆังทางเดินโดยรอบส่วนฐาน และมีตุ๊กกระด้างทำจากไม้สักตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเจดีย์ โดยความเชื่อของชาวไทยใหญ่ว่าเป็นสัญลักษณ์ของพระเจ้าอโศกมหาราชผู้เป็นที่รักของเทวดา เสาตุ๊กลักษณะกลมก่อด้วยปูนหินเผาแบบโบราณสูงจากฐานถึงยอดน้ำค้างประมาณ 6 เมตร มีเสาหลักค้ำยัน 4 ต้นที่ส่วนฐาน ยกบัวเป็นชั้น ๆ และตั้งฉัตรทองที่ยอดเสา ส่วนตัวตุ๊กทำจากไม้สัก แกะสลักนูนปิดทองพื้นสีน้ำตาลไหม้ (ของเดิมสภาพทรุดโทรม จึงได้จำลองตุ๊กขึ้นใหม่แทนของเดิม เมื่อปีพ.ศ.2552 และเก็บตุ๊กเดิมไว้เพื่อการศึกษาต่อไป) 4. เสาหลักเมือง/เสาอินทขิล มีมาดั้งเดิมตั้งแต่เมื่อสร้างวัด ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดบริเวณด้านหลังซุ้มประตูสิงห์คู่ ลักษณะเสากลมก่อด้วยปูนหินเผาแบบโบราณ สูงจากฐานถึงยอดประมาณ 3 เมตร ส่วนฐานและยอดก่อด้วยปูนปั้นรูปกลีบบัวทาสีแดง ที่กลางเสาดัดตั้งตุ๊กกระด้างขนาด 1 เมตร โดยรอบเสา 4 ตุ๊ก มีความเชื่อว่าสัญลักษณ์แห่งภูต และเจ้ากรรมนายเวรของดวงเมือง ซึ่งตั้งไว้ ณ วัดที่เป็นศูนย์กลางชุมชนเดิมเป็นสีขาว ปัจจุบันที่การตกแต่งทาสีแดงบนลายปูนปั้น ได้มีการบูรณะสร้างครอบทับเสาเดิมมา 1 ครั้ง 5. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรือกู่บรรจุนิธิ ตั้งอยู่ด้านข้างเจดีย์ ส่วนใหญ่เป็นกู่เจ้าอาวาสรูปก่อน ๆ	

6. ศาลเสี้ยววัด เป็นศาลาเรือนไม้ขนาด 1.5 เมตร ยกใต้ถุนสูง หลังคาจั่วมีเชิงชาย มุงสังกะสีลอนเล็กสีแดง ตั้งอยู่ด้านข้างกุฏิทางทิศเหนือติดกำแพงวัด
7. ศาลาการเปรียญ สร้างเมื่อปีพ.ศ. และบูรณะเมื่อปีพ.ศ.2539 ลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ขนาด 8X15 เมตร ผนังก่อปูนติดตั้งประตูเหล็กม้วน หลังคาจั่ว 2 ชั้นมุงด้วยกระเบื้องลอนสีแดงประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาคที่หน้าบรรณ 2 ด้าน
8. กุฏิเจ้าอาวาส สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 8X16 เมตร อยู่ติดกับสำนักงานที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัด
9. กุฏิสงฆ์ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาหลังเดียวขนาด 3X4 เมตร จำนวน 9 หลัง ตั้งอยู่ด้านหลังกุฏิเจ้าอาวาส
10. อาคารสำนักงานที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัด และ ศาลาหอฉัน สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 8X12 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนสีแดง มีการปรับปรุงด้านหน้าขยายพื้นที่ใช้สอยให้เป็นส่วนติดต่อที่สะดวกขึ้น
11. หอระฆัง สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2552 ตั้งอยู่ด้านข้างอุโบสถ ลักษณะเป็นศาลาเรือนไม้ ฐานคอนกรีตสี่เหลี่ยมพื้นสูง 85 เซนติเมตร ขนาด 3X3 เมตร สูงจากฐานถึงยอดหลังคา ประมาณ 7 เมตร มีบันไดกนกและระเบียงโดยรอบฐานทางขึ้น เป็นที่วางกลองปฐาชั้นล่าง และแขวนระฆังที่ชั้นบน
12. ศาลาพระเจ้าทันใจ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2552 ตั้งอยู่ด้านหน้าวิหาร สร้างโดยศรัทธาญาติโยม เป็นศาลาก่ออิฐถือปูนผสมโครงสร้างไม้ ขนาด 3X3 เมตร หลังคาซ้อน 3 ชั้น แบบสอบเข้าประดับช่อฟ้า และเชิงชายรูปกนก มีบันไดกนกทางขึ้นด้านหน้า 3 ชั้น
13. ศาลาพระพุทธรูป สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นศาลาแบบเรียบง่าย ติดกรงเหล็กโปร่งเพื่อความปลอดภัยต่อองค์พระ มีพระพุทธรูปที่ได้รับศรัทธาจากประชาชนหลายองค์ ได้แก่ พระสิวลี พระพุทธรูปปางห้ามญาติ ปางถวายเนตร ฯลฯ
14. อาคารอเนกประสงค์ สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 6X15 เมตร อยู่ด้านหน้าวัดติดกำแพงทิศตะวันออก ใช้เป็นที่พักสงฆ์ชั่วคราว และประกอบกิจกรรมอเนกประสงค์
15. โรงเรียนปริยัติธรรมสามัญวัดแมริมวิทยา สร้างเมื่อปีพ.ศ. เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนขนาดใหญ่ 3 ชั้น สำหรับการเรียนการสอนของพระเณร
16. อาคารห้องเรียน และ ห้องสมุด สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารชั้นเดียวติดกำแพงวัดทางทิศใต้ ด้านหน้าเป็นลานพิกุล ใช้เป็นห้องเรียนของพระ-เณร การค้นคว้าหาความรู้ และอ่านหนังสือธรรม
17. อาคารห้องสมุดหลังใหม่ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ในปีพ.ศ.2553 เป็นต้นไป
18. ศาลารัชมังคลาภิเษกฯ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านหลังอาคารเรียนปริยัติธรรม ใช้สอยอเนกประสงค์
19. อาคารห้องวิทยาศาสตร์ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านหลังอาคารเรียนปริยัติธรรม ใช้เป็นห้องเรียน

วิทยาศาสตร์

20. บ่อน้ำ มี 2 บ่อ บ่อเก่าแก่ด้านข้างอุโบสถ ปัจจุบันได้ปูพื้นทับ และ วางช่องอากาศที่ปากบ่อไว้ และ บ่อใช้สอยหลังห้องน้ำ – สุขา ใกล้กับแท็งก์น้ำวัด

21. ศาลาโรงอาหาร หรือโรงทาน สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ทางทิศเหนือติดกำแพงวัด เป็นศาลาคอนกรีต โถงโล่งขนาด 8X20 เมตร ก่อผนังอิฐบล็อกแบบมีช่องลม

22. โรงครัว และอาคารเก็บวัสดุ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านหน้าเจดีย์ติดกำแพงวัด เป็นศาลาคอนกรีต โถงโล่งขนาด 4X8 เมตร มีประตูเหล็กเลื่อนปิดเปิด

23. ห้องน้ำ ห้องสุขา สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านข้างโรงอาหารทางทิศตะวันออก เป็นห้องน้ำสำหรับ อุโบสถ-อุบาสิกา แยกชาย-หญิง และห้องน้ำพระ-เณรที่ด้านหลังโรงเรียนปริยัติธรรม 1 หลัง

24. ประตูวัด และ กำแพงวัด มีมาตั้งแต่สมัยสร้างวัด ในอดีตมีประตูเข้า-ออกทางเดียวด้านตะวันออก ประกอบกับเขตที่ดินวัดเป็นร้านค้าด้านหน้า ทำให้วัดมีผังลักษณะรูปน้ำเต้า ทางเข้าเป็นคอกขวิดก้าน น้ำเต้า ภายในเป็นถ้ำลูกน้ำเต้า สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของวัดและชุมชน ต่อมาในปีพ.ศ. 2535 ได้ สร้างประตูด้านทิศเหนือ และทิศใต้ เมื่อมีการสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้น **ประตูวัด** แต่ละด้าน 4 ประตู ได้แก่ 1) ประตูสิงห์คู่ด้านหน้าทางเข้าทิศตะวันออก กว้าง 4 เมตร ตั้งอยู่ที่ฐานคอกขวิดน้ำเต้าถัด จากซุ้มป้ายทางเข้าวัด 2) ประตูทางทิศเหนือมีประตูสิงห์คู่ กว้าง 4 เมตร บริเวณกำแพงวัดด้านข้างโรง อาหาร และประตูช่องเปิดกำแพงกว้าง 1 เมตร ติดประตูทรงเหล็ก บริเวณกุฏิพระ-เณร 3) ประตูทางทิศ ใต้ เป็นประตูสิงห์คู่กว้าง 2 เมตร มีประตูทรงเหล็กปิดเปิด **กำแพงวัด** เป็นกำแพงก่ออิฐถือปูนสูง 2 เมตรสีขาวตลอดแนวเขตที่ดินวัดทั้ง 4 ด้าน ส่วนกำแพงทางทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก เดิม สูง 1.2 เมตร ภายหลังก่อเพิ่มสูงขึ้นและความหนาของกำแพงลดลงสังเกตเห็นได้ชัดเจนของรอยต่อ กำแพงเดิม

25. แท็งก์น้ำ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านหลังห้องน้ำ – สุขาอุบาสกอุบาสิกา ทาสีแดงมองเห็นได้ระยะไกล

26. หอกระจายเสียง

27. ตู้โทรศัพท์ เป็นตู้สาธารณะ ตั้งอยู่บริเวณลานวัด

28. ตู้น้ำดื่ม

29. ป้ายต่างๆ ของวัด ได้แก่ ป้ายประวัติวัด ป้ายแผนผังวัดและประวัติโดยสังเขป ป้ายวัดพัฒนาตัวอย่าง ป้ายโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา ป้ายรายนามเจ้าอาวาส ฯลฯ

30. ป้ายทางเข้าวัด

9 ปุชนียวัตถุ

อายุ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์ / สภาพ

1. พระประธานในวิหาร สร้างขึ้นเมื่อครั้งที่สร้างวิหารไม้สักหลังแรก เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปาง มารวิชัย และ เมื่อสร้างวิหารใหม่ในปีพ.ศ.2509 ได้บูรณะโดนหล่อโลหะบางด้วยเหล็กอ่อนครอบทับ

องค์เดิม แล้วปิดทอง มีขนาดหน้าตักกว้าง 2 เมตร นอกจากนี้มีพระพุทธรูปประจำวันเกิด ชนิดหล่อทองเหลืองปิดทอง พระพุทธรูปปางมารวิชัย หล่อด้วยโลหะปิดทอง อีก 2 องค์ ที่ได้รับศรัทธามาถวายไว้ที่วัด

2. พระประธานในอุโบสถ พระพุทธรูปปูนปั้นสีขาวปางมารวิชัยศิลปะแบบพม่า 3 องค์ องค์กลางหน้าตักกว้าง 1 เมตร องค์ซ้าย-ขวา หน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร ลักษณะทรวดทรงโค้งงอ ใบหน้ากลม ริมฝีปากแดง และยิ้มพองาม และมีพระสงฆ์ 1 องค์

3. น้อยหลวง กองปู่จา กลองหลวง และกองเพล ใช้สำหรับการเฉลิมฉลองอาคารสถานที่ (งานปอยหลวง) งานประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ หรือการต้อนรับแขกผู้ใหญ่ชั้นสูงของวัดและชุมชน ส่วนกลองเพลใช้ตีบอกเวลาลั่นที่เพลของพระเณร

4. วัตถุศิลปะ-พุทธศิลป์เก่าแก่ของวัด ได้แก่ พระพุทธรูปไม้สักแกะสลักศิลปะแบบพม่าจำนวนหลายองค์ ตู้คัมภีร์ธรรมแบบโบราณ คัมภีร์ธรรมแบบต่างๆ ทั้งแบบโบราณ พระไตรปิฎกแบบพับและแบบเล่ม ที่ตั้งเครื่องบูชาแบบโบราณ 3 ชุด เรือนแก้วที่ตั้งพระพุทธรูปแบบต่างๆ ที่ทำด้วยไม้สักแกะสลักแบบปูนปั้นหินเผาแบบโบราณ อายุกว่า 100 ปี จำนวน 7 ชุด และธรรมมาศแบบนุชบก และแบบธรรมคาทำด้วยไม้พื้น ไม้แกะสลักปิดทอง ฯลฯ (หลายรายการนอกจากนี้ได้นำไปไว้ที่พิพิธภัณฑสถานจังหวัดเชียงใหม่)

5. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร ภาพเขียนสีน้ำมันเรื่องราวพุทธประวัติ เขียนเมื่อปีพ.ศ.

10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูอมรธรรมประยุต ปุณณจันโท (บุญจันทร์) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อปีพ.ศ.2495 – ปัจจุบัน (ไม่มีบันทึกเกียรติประวัติ) ในสมัยของพระครูได้พัฒนาวัดด้านต่างๆ จนได้รับเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง เมื่อปีพ.ศ.2520 โดยได้ริเริ่มการจัดตั้งมูลนิธิวัดแม่ริม การจัดตั้งสหกรณ์วัดแม่ริม การเปิดโรงเรียนปริยัติสามัญโดยอนุญาตให้ฆราวาสเข้าเรียนกับสามเณรได้ การสงเคราะห์ทางศึกษาให้กับสามเณรในวัด และในด้านการบริหาร การปกครองวัดได้มีการจัดทำแผนงานการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่องรวมถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด การออกกฎระเบียบพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ตลอดจนการให้สวัสดิการด้านต่างๆ ปัจจุบันท่านมีอายุ 90 กว่าปี 2. รายนามเจ้าอาวาส จากอดีต ถึงปัจจุบัน รูปที่ 1-2 ไม่มีการจดบันทึก รูปที่ 3 พระกัน คนธวัโส ปีพ.ศ.2461-2475 รูปที่ 4 พระบุญช่วย อุณนดิย ปีพ.ศ.2475-2493 รูปที่ 5 พระมหานุกญจันทร์ ปุณณจันโท (พระครูอมรธรรมประยุต ปุณณจันโท (บุญจันทร์)) รักษาการเจ้าอาวาส ในปีพ.ศ.2493 – 2495 และดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อปีพ.ศ.2495 – 2553 และได้มรณภาพ	

เมื่อต้นปีพ.ศ.2554	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ต้นพิกุล อายุกว่า 100 ปี
2. ปิบบ้าน
3. อโศกพันธุ์ต่างๆ ได้แก่ อโศกกระช้ำ อโศกน้ำ (ส้มสุก) อโศกพม่า ฯลฯ
4. สนมั่งกร
5. ชมพูพันธุ์ทิพย์
6. ลีลาวดีพันธุ์ต่างๆ
7. สาละลังกา
8. จำปี-จำปา
9. ตาล
10. ชงโค
11. สะเดา
12. ลำไย
13. บุนนาค
14. แคนา
15. มะม่วง
16. ชมพู
17. ลิ้นจี่
18. มะขาม
19. มะกอก
20. ไกร-กร่าง
21. สตาร์แอปเปิ้ล
22. มะยม
23. จีเหือกเทศ (อเมริกัน)
24. ฝืนแสนห้า
25. กฤษณา
26. ท้อเขมร หรือ ท้ออินเดีย
27. มะม่วงหิมพานต์
28. ไม้ต่างๆ ได้แก่ ไม้หน้าเต้า ไม้ซาง ไม้บง ไม้จัน ฯลฯ

29. มะไฟ
30. มะฮ็อกกานิ
31. อินทนิล
32. ขนุน
33. การเวก
34. แปรงลำซวด
35. ราชพฤกษ์ (คูณ)
36. สนแพง
37. นนทรี
38. หว้า
39. ต้นไม้อีกจำนวนมากที่ไม่ได้บันทึกชื่อไว้

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ต้นไม้ที่มีการปลูกตั้งแต่มีการสร้างวัด เช่น ต้นพิบูล ต้นตาล ต้นมะขาม มะม่วง ฯลฯ เพื่อความร่มรื่นและเป็นพันธุ์ไม้สัญลักษณ์ในพุทธศาสนา ภายหลังจะเป็น ต้นไม้จากศรัทธาจากหลายแห่งจำนวนมาก ที่ต้องให้วัดร่มรื่น สวยงาม และปลูกสืบทอดกันมาหลายปี จนทำให้ต้นไม้ในวัดมีจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นต้นไม้หายาก ต้นไม้มงคล ต้นไม้ให้ดอกผล รับประทานได้ ต้นไม้จึงมีที่มา และ มีความผูกพันกับวัด และ ผู้พบเห็นได้ชื่นชม พักผ่อนได้ร่มไม้ และเรียนรู้ธรรมไปพร้อม ๆ กัน นับเป็นคุณค่าที่หาได้ยากยิ่ง และยังสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ สร้างเสียงธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ทัศนียภาพทั่วไปร่มรื่น ภูมิทัศน์โดยรอบวัดเขียว ครึ้มด้วยสวนป่าและพันธุ์ไม้นานาชนิด ส่งเสริมความงามแก่สถาปัตยกรรมของวัด

12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. ช่วงวัด/ลานวัด 1) ลานบริเวณด้านหน้าวิหาร เดิมเป็นลานดินกว้าง ปัจจุบันปรับเป็นลานคอนกรีต สำหรับการเข้าถึง และประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น ทำบุญตักบาตร 2) ลานด้านหน้าโรงเรียนปริยัติธรรม เป็นลานกิจกรรมการชุมนุมกิจกรรมสงฆ์ และนักเรียนปริยัติธรรมในโอกาสและวันสำคัญต่างๆ ของคณะสงฆ์และสามเณร 3) ลานด้านข้างวิหารฝั่งซ้ายและอุโบสถฝั่งขวา เป็นลานปูอิฐบล็อกและคอนกรีตบางส่วน มีความร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ใหญ่ เป็นที่ตั้งบ่อน้ำเดิมในสมัยสร้างวัด และหอรบขังใหม่ที่สร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ในโอกาสของวันสำคัญทางพุทธศาสนาและกิจกรรมประเพณี 3) ลานพิบูล ด้านหน้าอาคารห้องเรียนของพระ-เณร และห้องสมุดวัด เป็นลานปูอิฐบล็อกยกสูงจากระดับถนน 3 เซนติเมตร มีที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือได้ร่มพิบูลใหญ่

2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม พื้นที่วัดส่วนใหญ่มีการปลูกพันธุ์ไม้มาแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน พบต้นไม้ใหญ่อายุกว่า 100 ปี หลายชนิด และมีต้นไม้ที่ปลูกเนื่องจากศรัทธาจำนวนมากในเวลาต่อมา ทำให้วัดมีภูมิทัศน์ร่มรื่น และเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมะที่มีความหลากหลายของพันธุ์ไม้เป็นองค์ประกอบอย่างน่าสนใจ และด้วยที่ตั้งวัดที่อยู่ใกล้แหล่งการค้าขายและศูนย์กลางของชุมชนแมริม ทำให้วัดมีเส้นทางด้านสิ่งแวดลอม สงบ และน่าศรัทธา เข้าถึงได้ง่าย และสะดวกในการมาปฏิบัติธรรมในโอกาสต่างๆ

13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ

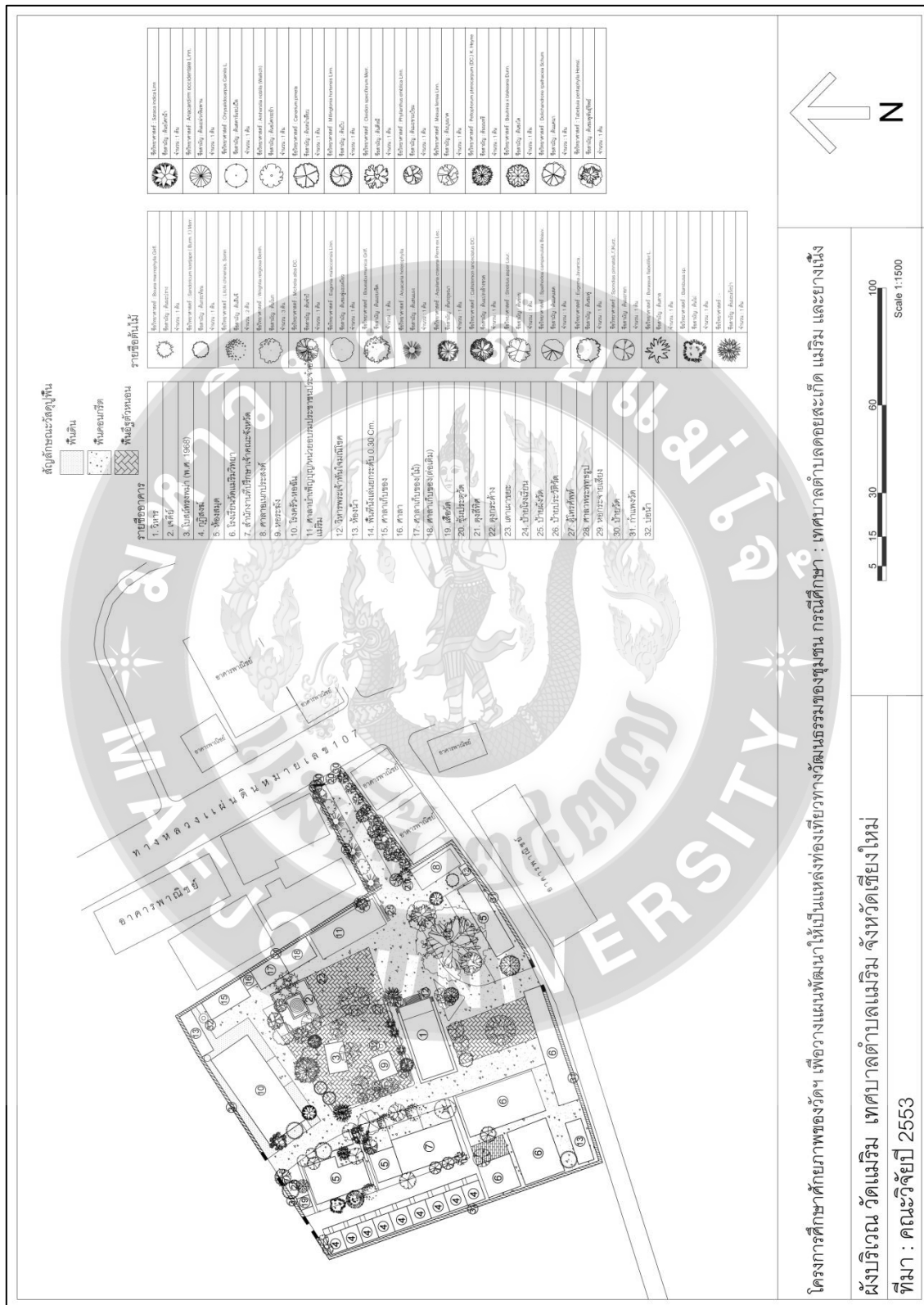
กิจกรรมตลอดทั้งปี

เดือนมกราคม	ทำบุญตักบาตรปีใหม่
เดือนเมษายน	รดน้ำคำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้คำโพธิ์
เดือนพฤษภาคม	วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสร้างพระธาตุ การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว)
เดือนมิถุนายน	ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน)
เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม
เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กั้นกล้วยสลาก/สลากภัต
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน
เดือนธันวาคม	ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชา พระแม่โพสพ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็น ศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภาย

หน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาคต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ฝั่งบริเวณ/ องค์ประกอบ	ฝั่งบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ฝั่งบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 3

1 ชื่อวัด	วัดบุปผาราม
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	เมื่อปีพ.ศ.2434 อายุ 120 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 93 หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งหัวช้าง ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีที่ดิน 2 ไร่ 2 งาน 64 ตารางวา
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2469 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๒ เส้น ยาว ๓ เส้น
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูวิจิตรรัตนคุณ (เสาร์แก้ว เดชปัญญา)
6 ศรัทธาวัด	ชุมชนบ้านทุ่งหัวช้าง หมู่ที่ 7 ตำบลริมใต้ ประมาณ 120 ครัวเรือน บ้าง ท้องฝ่าย หมู่ที่ 2 ตำบลริมเหนือ ประมาณ 50 ครัวเรือน บ้านน้ำงาม หมู่ที่ 1 ตำบลริมใต้ ประมาณ 50 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด

วัดบุปผาราม เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง อายุ 120 ปี (2554) มีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามบนที่เนิน เดิมชื่อว่า “วัดทุ่งหัวช้าง” ตามชื่อที่ตั้งหมู่บ้าน โดยมีครูบาจันต๊ะเจ้าอาวาสรูปแรก เป็นประธานในการสร้างวัด เมื่อปีพ.ศ.2434 ต่อมาปีพ.ศ.2469 วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และมีพระอธิการคำ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสสมัยนั้น ได้ถือฤกษ์ดีเปลี่ยนชื่อวัด เป็น “วัดบุปผาราม” แต่ไม่มีการบันทึกประวัติวัดไว้จนถึงปัจจุบัน

วัดบุปผาราม มี “คำขวัญ” และ “คำกลอนชมวัด” ที่สะท้อนถึงความงดงามและบรรยากาศของวัด ดังนี้

คำขวัญ :
“ชื่อวัดคูดี เขียวจี๊ดน้ไม้ ถานธรรมอุ่นใจ พระเณรไฝธรรม”

คำกลอนชมวัด :
“สวยงามนามดอกบอกซัด “บุปผาราม” ชื่อวัดไม่ขัดสน

ศรัทธา ประชาอุ่นใจ	ทุกคนใจบุญสุนทาน
พระเณรอิงอุ่นหนุนวัด	เจนจัดหัดมนต์ไม่หม่นหมอง
ทำวัตรหัดสวดท่องทำนอง	กึกก้องทั่วไปในอาราม
รุ่งเช้าบ่ายเย็นถึงคำ	เสียงกลอนบอกอย่าขี้ขาน
คือเสียงระฆังกังวาน	ศรัทธาชาวบ้านชื่นชม

ขมิ้นมันกันทุกผู้	ศรัทธาร้องกู่กันสั่งสม
น้อมรับพระธรรมอบรม	ชื่นชมในบุญผลกุศลพลัน
วันศีลวันพระไม่ละขาด	ร่วมกันใส่บาตรสุขสันต์
พระเณรร่วมด้วยช่วยกัน	สววรรค์ไร้ไรไกลันพพาน
เจ้าอาวาสเป็นหลักเป็นสักขี	ใจงามใจดีคอยจับขาน
นั่งอยู่เป็นผู้ประธาน	ศรัทธาชาวบ้านชื่นชม
สมแล้วท้องแท่นบูชา	อารามสง่าเหมาะสม
ศรัทธา-พระเณรชอบชม	ร่วมกันก้มวันทาสาธุการ”

นอกจากนี้ มีหลักฐานเกี่ยวกับขอบเขตที่ดินวัด กล่าวคือได้มีพระราชบัญญัติ โอนที่ธรณีสงฆ์ วัดบุปผาราม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ให้แก่กรมชลประทาน พ.ศ. 2529 มาตราที่ 1-4 เป็นหลักฐานแสดงถึงอาณาเขตที่ดินวัดในอดีต ดังปรากฏ ความว่า

:: ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2529 เป็นปีที่ 41 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควร โอนที่ธรณีสงฆ์ วัดบุปผาราม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ให้แก่กรมชลประทาน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของ รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติ โอนที่ธรณีสงฆ์ วัดบุปผาราม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ให้แก่กรมชลประทาน พ.ศ. 2529"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้โอนที่ธรณีสงฆ์ วัดบุปผาราม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 แปลง คือ แปลงที่ 1 เนื้อที่ 2 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา และแปลงที่ 2 เนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 28 ตารางวา รวมเนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 48 ตารางวา ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้าย พระราชบัญญัตินี้ ให้แก่กรมชลประทาน

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้

:: ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

:: พลเอก ป. ตีนตุลานนท์ นายกรัฐมนตรี

*หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกรมชลประทานได้ ขุดคลองส่งน้ำสายใหญ่ เพื่อประโยชน์แก่การชลประทานตามโครงการแม่แตงที่ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม

จังหวัดเชียงใหม่ และได้ทำการสำรวจแล้วปรากฏว่า แนวเขตคลองส่งน้ำสายนี้ ตอน กม. ที่ 31.250 ถูกที่ ธรณีสงฆ์ “วัดบุปผาราม” ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 แปลง รวมเนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 48 ตารางวา ตามหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ (น.ส. 3) เลขที่ 215 และเลขที่ 216 ซึ่ง คณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน จังหวัดเชียงใหม่ได้ชำระค่า พาติกรรมเป็นค่าทดแทนแล้ว กรมชลประทานจึงได้ติดต่อกับกรมการศาสนาเพื่อขอโอนที่ธรณีสงฆ์ ดังกล่าวให้แก่กรมชลประทาน และกรมการศาสนาได้นำเสนอหาเถรสมาคมพิจารณาแล้วไม่ขัดข้อง สมควรโอนที่ธรณีสงฆ์ดังกล่าว ให้แก่กรมชลประทาน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (ร.จ.เล่ม 103 ตอนที่ 231 หน้า 13 29 ธันวาคม 2529) จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้ทราบถึงอาณาบริเวณที่แท้จริงของวัดในอดีต ซึ่งปัจจุบันพบว่ามียคลอง ชลประทานติดแนวขอบเขตวัดด้านทิศตะวันตก ทำให้แนวอาคารเดิมและกำแพงวัดที่สร้างขึ้นใหม่ถูก สร้างคร่อมกันอยู่	
8 บุชนียสถาน	อายุ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ / สภาพ
1. วิหาร เดิมเป็นวิหารครึ่งไม้ครึ่งปูนแบบล้านนาโบราณ ได้รื้อถอนสร้างใหม่ เมื่อปีพ.ศ.2531 แล้ว เสร็จ เมื่อปีพ.ศ.2536 เป็นโครงสร้างก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง 1 เมตร ขนาด 5X15 เมตร ด้านหน้าและ ด้านหลังเป็นมุขระเบียงทางขึ้น มีบันไดนาคเป็นทางขึ้นด้านหน้า หลังคาซ้อน 3 ชั้น มุขกระเบื้อง เชรามิกเป็นเกล็ดสี่เหลี่ยม (ไม่มีฉัตร) ประดับช่อฟ้า ใบระกา และ หางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณ ตกแต่งปูนปั้นนูนลอยลายพรรณพฤกษาปิดทองพื้นเขียว ประติมากรรมหน้าต่างเป็นบานไม้แกะสลักลายไทย รูปเทวดา รูปกนิณี ฯลฯ ปิดทองพื้นแดง และ ตกแต่งด้วยซุ้มปูนปั้น 2. อุโบสถ สร้างเมื่อปี พ.ศ.2569 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนทาสีขาว ยกพื้นสูง 45 เซนติเมตร ขนาด 4X9 เมตร หลังคาซ้อน 2 ชั้น มุขกระเบื้องเชรามิกเป็นเกล็ดสีน้ำตาลแดงไหม้ (ไม่มีฉัตร) ประดับช่อฟ้า ใบระกา และ หางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณตกแต่งปูนปั้นนูนลอยลายพรรณพฤกษาและช้าง 1 คู่ ปิด ทองพื้นเขียวตัดขอบแดง ประติมากรรมหน้าต่างไม้แบบเรียบง่ายทาสีเหลืองตัดขอบแดง หน้าต่างขนาดเล็ก ด้านละ 2 บาน ตกแต่งคันทวยไม้แกะสลัก ทางขึ้นด้านหน้ามีมุขบันได 3 ชั้น ชาย-ขวา (มีการบูรณะ ปรับปรุง 2 ครั้ง เมื่อปีพ.ศ.2536 ได้เปลี่ยนหลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินขอ ช่อมแซมส่วนที่ชำรุด ทาสี ใหม่ และปีพ.ศ.2551 เปลี่ยนหลังคากระเบื้องดินขอเป็นเป็นเกล็ดเชรามิกสีน้ำตาลแดงไหม้ สภาพ โดยรวมได้อนุรักษณ์แบบเดิมไว้ 3. เจดีย์ ตั้งอยู่ด้านหลังวิหาร มีอายุมากกว่า 120 ปี ก่อนการสร้างวัดเมื่อปีพ.ศ.2434 สันนิษฐานว่าอาจ เป็นวัดร้างมาก่อน เมื่อมีการตั้งถิ่นฐาน ชาวบ้านจึงสร้างวัด ณ บริเวณนี้ โดยอนุรักษณ์เจดีย์เดิมไว้ ซึ่งตาม ขนบธรรมเนียมของชาวล้านนา เมื่อสร้างเจดีย์จะมีการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูป และข้าว ของมีค่าไว้ภายในเจดีย์ เป็นศูนย์กลางธาตุ เรียกว่า “หัวใจพระธาตุ” ลักษณะเป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนสีขาว ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรมุขประดับด้วยเสาฐานรับรองค์เจดีย์เล็กที่มุมทั้ง 4 ก่อบัวสูงขึ้นประดับด้วย	

ประติมากรรมแจกันดอกบัวตูมที่มุมทั้ง 4 และก่อบนพระพุทธรูปไว้ 4 ด้าน ด้านบนมีตุ๊กตาปูนปั้นที่มุมทั้ง 4 ก่อนย่อมุมเป็นแปดเหลี่ยมก่อบัว 3 ชั้น ต่อด้วยตัวเรือนระฆัง ปลียอด ยกฉัตร 5 ชั้น และหยาดน้ำค้าง

4. กุโบรรจุอัฐิเจ้าอาวาสรูปที่ ๘ ตั้งอยู่ด้านหลังวิหารเคียงคู่กับเจดีย์พระธาตุ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2537 วัตถุประสงค์เดิมสร้างเพื่อเป็นหอรระฆัง แต่ยังไม่ได้แขวน พระครูสุภัทรศีลคุณ (ดวงดา สุภทฺโท) อาวาสรูปที่ ๘ ได้มรณภาพลงในปีนี้ คณะสงฆ์และชาวบ้านจึงเห็นตรงกันว่าจะใช้หอรระฆังนี้เป็นที่บรรจุอัฐิเจ้าอาวาสแทน ในปีพ.ศ.2538 จึงทำพิธีบรรจุอัฐิเจ้าอาวาสรูปที่ ๘ ไว้ ณ หอรระฆังนี้ และกลายเป็นเจดีย์อัฐิพระครูสุภัทรศีลคุณ (ดวงดา สุภทฺโท) มาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะเป็นเจดีย์แบบจตุรมุขย่อมุมทั้ง 4 จนถึงปลายยอด มีช่องเปิดตรงกลางคล้ายมณฑปเป็นที่บรรจุอัฐิ และยังคงมีตะขอกีวาระฆังปรากฏอยู่ที่เพดาน

5. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์หรือกุโบรรจุอัฐิ ไม่มี

6. ศาลเสี้ยววัด ตั้งอยู่ด้านหลังอุโบสถหันหน้าไปทางทิศใต้ เป็นศาลาก่ออิฐถือปูนสีขาว ยกพื้นสูง 60 เซนติเมตร ขนาด 1X1 เมตร หลังซ้อน 3 ชั้น มุงกระเบื้องทาสีแดง ลักษณะคล้ายวิหารขนาดเล็ก มีแท่นบูชาที่ด้านหน้าศาล เป็นที่เคารพสักการบูชา จะมีการเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปี และในโอกาสสำคัญต่างๆ เป็นความเชื่อของชาวล้านนาว่าเสี้ยววัดจะช่วยดูแลคุ้มครองให้วัดและชุมชนปลอดภัยต่อสิ่งไม่ดีทั้งปวง เสี้ยววัดจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างวัด

7. ศาลาการเปรียญ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านข้างวิหาร เป็นศาลาชั้นเดียวแบบเปิดโล่ง มีราวระเบียงโดยรอบ ขนาด 6X16 เมตร โครงสร้างครึ่งไม้ครึ่งปูน หลังคาจั่ว มีเชิงชายโดยรอบ ได้บูรณะเมื่อปีพ.ศ. 2542 โดยเปลี่ยนหลังคาเป็นกระเบื้องลอนทาสีเขียวประดับช่อฟ้า ปรับปรุงส่วนที่ผุกร่อนทาสีใหม่ เทพื้นคอนกรีตปูกระเบื้อง ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และกิจกรรมการทำบุญต่างๆ

8. กุฏิสงฆ์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2508 เป็นกุฏิเรือนไม้ชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง ขนาด 8X16 เมตร เป็นที่จำวัดของเจ้าอาวาส และพระ-เณร ในปีพ.ศ.2548 ได้ปรับปรุงชั้นล่างเป็นที่จำวัดของพระ-เณรเพิ่มขึ้น และใช้เป็นสำนักงานเจ้าคณะตำบลริมใต้มาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาได้สร้างกุฏิหลังอื่น ๆ ในช่วงปีพ.ศ.2534-2534 ซึ่งเป็นกุฏิหลังขนาดเล็ก จำนวน 2 หลัง ที่ด้านข้างกุฏิเดิม และที่ด้านหน้าวิหาร

9. หอฉัน อยู่ด้านข้างกุฏิ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2537 เดิมเป็นอาคารโล่งชั้นเดียวติดพื้นดิน ขนาด 4x6 เมตร ใช้สอยอเนกประสงค์ ต่อมาปรับปรุงให้มีฝาผนัง มุงหลังคากระเบื้องลอนสีเขียว และใช้เป็นหอฉันมาจนถึงปัจจุบันเป็น

10. โรงครัว และ อาคารเก็บวัสดุ อยู่ด้านหลังกุฏิ สร้างเมื่อปีพ.ศ..... ลักษณะเป็นศาลาเปิดมีห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ครัว สภาพค่อนข้างทรุดโทรม

11. หอรระฆัง อยู่ด้านหน้าหอฉัน สร้างเมื่อปีพ.ศ.2544 โดยศรัทธาญาติโยม ลักษณะโครงสร้าง

คอนกรีต 2 ชั้น ปลายสอบเข้า สูง 9 เมตร ชั้นบนเป็นศาลาจัตุรมุขหลังคาซ้อน 2 ชั้น มุงกระเบื้องเซรามิกเป็นเกล็ดสีน้ำเงิน ยกฉัตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค แขนงระฆังชั้นละ 1 ใบ ใช้บอกเวลา การปฏิบัติ/ประกอบกิจของสงฆ์ ในช่วงเช้าและเย็นเท่านั้น แต่ช่วงเวลาคืน จะเป็น การบอกเหตุการณ์ต่าง ๆ ถึงชุมชนให้มาชุมนุมเพื่อรับทราบและหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น การมรณภาพของเจ้าอาวาส ไฟไหม้ มีโจรผู้ร้ายเข้ามาขโมยทรัพย์สิน ฯลฯ

12. โรงเก็บวัสดุ/ศาลาสามัคคี สร้างเมื่อปีพ.ศ.... โดยศรัทธาชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้น จึงเรียกว่า “ศาลาสามัคคี” เป็นอาคารชั้นเดียวแบบห้องโถง ขนาด 3X8 เมตร ก่อฝาค้างด้วยกระเบื้องไม้ และบางส่วนก่อด้วยอิฐบล็อก ในช่วงปีพ.ศ.2532-2548ใช้ประโยชน์เป็นที่ทำการศูนย์สาธารณะสุขมูลฐานชุมชน(ศสมข.) ในปีพ.ศ.2549 ปรับเป็นที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ของวัด สภาพค่อนข้างทรุดโทรม

13. ศาลาปฏิบัติธรรมศรีสมร กำคำ / อาคารรับรองญาติโยม อยู่ด้านข้างอุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2550 โดยศรัทธาคณะศรีสมร กำคำ เพื่ออุทิศส่วนกุศลแด่พ่อแก้ว คุณหาร(กำคำ) เป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียว สีขาว ขนาด 3X8 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนสีน้ำเงิน ใช้รับรองแขกญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ยังมีอาคารที่พักญาติโยมเยื้องอาคารศรีสมรไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนืออีก 1 หลังซึ่งสภาพค่อนข้างทรุดโทรม

14. ศาลาพักร้อน ส่วนใหญ่เป็นศาลาไม้ที่ได้รับศรัทธาจากญาติโยมในหลายโอกาส มีหลายรูปแบบทั้งที่เคลื่อนย้ายได้ และ ที่ก่อสร้างถาวร ตั้งในสวนป่า ปากทางเข้าวัด และที่ร่มเงาต่าง ๆ เพื่อการพักร้อน

15. หอกลอง/ศาลากลองปู้จา สร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 บริเวณสวนป่าด้านหน้าวัด ลักษณะเป็นศาลา คอนกรีตโครงสร้างเหล็ก 4 เสา ขนาดฐาน 3X3 เมตร หลังคาจั่วแบบมีเชิงชายโดยรอบ มุงกระเบื้องลอนสีแดง เป็นที่ตั้งกลองปู้จา (กลองบูชา)

16. ชุมพระสิวลีมหาสาวกพระพุทธเจ้า ศาลาพระพุทธรูปประจำวันเกิด และพระเจ้าทันใจ สร้างเมื่อปี พ.ศ.2552-53 ตั้งอยู่ด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาสบริเวณลานวัด ประกอบด้วยพระสิวลีมหาเถรยี่สิบบนแท่น คอนกรีต มีร่มฉัตรบังแดด และ แท่นบูชาขอพรด้านหน้า ศาลาพระพุทธรูปประจำวันเกิด และ พระเจ้าทันใจ เป็นศาลาโครงสร้างไม้ ขนาด 2X9 เมตร หลังคามุงไม้แป้นเกล็ด มีการยกแท่นคอนกรีตเป็นที่ตั้งองค์พระประจำวันเกิด และ แท่นองค์พระเจ้าทันใจ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหล่อทองเหลือง แต่งองค์ด้วยจิตรผ้านแพรทองคำ

17. อาคารศาลาปฏิบัติธรรม ตั้งอยู่ด้านหน้าลานวัดทางทิศตะวันออก เริ่มดำเนินการก่อสร้างในช่วงปี พ.ศ.2553 เป็นต้นไป โดยทุนทรัพย์จากศรัทธาญาติโยม เป็นอาคารคอนกรีต 3 ชั้น ขนาด 12X20 เมตร มีมุขทางขึ้นด้านหน้า หลังคาซ้อน 4 ชั้น มุงกระเบื้องแป้นเกล็ด ใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรมของอุบาสก อุบาสิกา

18. ศาลาพระพินนสวร อยู่ด้านหน้าวัดหันหน้าไปทางทิศเหนือ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2551 โดยศรัทธาญาติโยม เป็นศาลา ขนาด 3X4 เมตร หลังคาทรงจั่วสอบเข้ามุงด้วยกระเบื้องแผ่นเรียบ องค์พระพินนสวร

ก่อปูนปั้นสีน้ำตาลแดง หน้าตักกว้าง 65 เซนติเมตร ตั้งบนแท่นคอนกรีตแต่งผิวหินล้างสีเทาเข้ม สูง 1X1X0.80 เมตร

19. ป่อน้ำ มี 2 ป่ออยู่ใกล้กัน ที่บริเวณสวนป่าหน้าวัดใกล้กับสถานที่ก่อสร้างศาลาปฏิบัติธรรม เป็นป่อน้ำเก่าแก่ตั้งแต่สมัยเมื่อสร้างวัด ไม่ได้ใช้สอย 1 ป่อ แต่ยังคงสภาพไว้ และใช้สอย 1 ป่อโดยการติดตั้งปั๊มน้ำขึ้นแท่งก้นน้ำวัด ทั้งนี้มีโครงการบูรณะป่อน้ำไปพร้อมกับการสร้างศาลาปฏิบัติธรรม

20. ห้องน้ำ ห้องสุขา สำหรับอุบาสกอุบาสิกา มี 3 แห่ง ได้แก่ 1) ห้องน้ำ-สุขา ด้านหลังกุฏิ ตั้งอยู่นอกเขตกำแพงวัด มีสภาพดี 2) ห้องน้ำ-สุขา ในสวนป่าด้านหลังอุโบสถ จำนวนหลายห้อง มีสภาพดี แยกชายหญิง 3) ห้องน้ำ-สุขา ที่ด้านข้างศาลาปฏิบัติธรรมศรีสมร กำแพง สภาพทรุดโทรม ขนาดเล็กมี 5 ห้อง

21. ประตู และ กำแพงวัด ประตูและกำแพงวัดบูรณะสร้างใหม่พร้อมกันในช่วงปีพ.ศ.2545-2546

ประตูวัด มี 6 ประตู ได้แก่ 1) ประตูฝั่งกำแพงด้านตะวันออก เป็นประตูสิงห์คู่ 2 ประตู ที่หน้าทางเข้าวิหาร(ซึ่งเดิมเป็นทางเข้าวัด) และที่มุมกำแพงทิศเหนือ ทั้ง 2 ประตูกว้าง 4 เมตร เสาสูง 2.5 เมตร เป็นที่ตั้งตัวสิงห์ข้างละ 1 ตัว และมีประตูช่องเปิดกำแพงกว้าง 1 เมตร ทางใต้ของกำแพง 2) ประตูสิงห์คู่ทางทิศใต้ ปัจจุบันเป็นทางเข้าออกที่เชื่อมถนนหลัก สังเกตเห็นง่ายสำหรับนักท่องเที่ยว 3) ประตูฝั่งกำแพงทางทิศตะวันตก เป็นประตูช่องเปิดกำแพงที่เข้าไปหาโรงครัว กว้าง 3 เมตร และประตูสิงห์คู่ 1 แห่ง ที่ด้านหน้าห้องน้ำ-สุขา และเป็น ทางเข้าด้านหลังวิหาร (เป็นที่สังเกตว่าตัวสิงห์บนหัวเสาของประตูทางเข้า จะมีการตกแต่งลวดลายปูนปั้นเป็นรูปดอกไม้โดยรอบช่วงคอและหัวไหล่ของสิงห์) กำแพงวัด เป็นกำแพงคอนกรีตสีขาวสูง 2 เมตร

22. ป้ายต่างๆ ของวัด ได้แก่ ป้ายชื่อวัด ป้ายประวัติวัด และบอร์ดติดประกาศ ป้ายคติสอนใจ ฯลฯ รูปแบบแตกต่างกันตามความสำคัญ การใช้งาน และลักษณะเฉพาะท้องถิ่น

23. แท็งก์น้ำ มีหลายแห่งตามการใช้งานของอาคารต่างๆ ได้แก่ บริเวณโรงครัว กุฏิสงฆ์ สวนป่าหน้าวัด ฯลฯ

24. หอกระจายเสียง ตั้งอยู่ติดกำแพงวัดทางทิศตะวันออกใกล้กับชุมชน

25. ที่เผาขยะ อยู่บริเวณโรงครัว เป็นแบบเรียบง่าย เสาในท่อซีเมนต์

26. สวนป่าหน้าวัด 1) บริเวณด้านนอกกำแพงฝั่งทิศใต้ เป็นสวนป่ารวมพันธุ์ไม้ ลานกีฬา ที่จอดรถ และถนนทางเข้าวัดจากเส้นทางหลัก มีร้านค้าผลิตภัณฑ์เกษตรและผลสตรอเบอร์รี่จำหน่ายตามฤดูกาลให้นักท่องเที่ยว 2) สวนป่าด้านในกำแพงวัด ต่อเนื่องจากด้านนอก เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และสร้างความร่มรื่นให้แก่วัด

27. สวนป่าหน้าห้องน้ำ-สุขา เป็นสวนป่ารวมพันธุ์ไม้นานาชนิด สร้างความร่มรื่นให้แก่วัด

9 ปุชนิยวัตถุ

อายุ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์ / สภาพ

1. พระประธานในวิหาร พระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะล้านนาปางมารวิชัย (พระพักตร์ยิ้ม) มีความเก่าแก่

ซึ่งสร้างพร้อมกับวิหารเดิม มี 3 องค์ องค์ประธานตรงกลางหน้าตักกว้าง 1 เมตร องค์ซ้าย และ ขวา หน้าตักกว้าง 65 เซนติเมตร ทั้ง 3 องค์ ตั้งเดิมเป็นสีขาว ต่อมามีการการบูรณะปิดทอง แต่งองค์ด้วยจิวรผ้าแพรดินทอง นอกจากนี้มีพระพุทธรูปหล่อทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย (ซ้าย) ปางประทานพรทรงนั่ง (ขวา) หน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร อายุ 20-25 ปี (2545) ส่วนองค์เล็กหน้าตักกว้าง 1 ฟุต และ 10 นิ้ว เป็นปางนาคปรก และพระพุทธรูปชินราช

2. พระประธานในอุโบสถ พระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะล้านนาปางมารวิชัย (พระพักตร์ไม้มิ้ม) มีความเก่าแก่ ซึ่งสร้างพร้อมกับอุโบสถเดิม มี 3 องค์ องค์ประธานตรงกลางหน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร องค์ซ้าย และ ขวา หน้าตักกว้าง 65 เซนติเมตร ทั้ง 3 องค์ ตั้งเดิมเป็นสีขาว ต่อมามีการการบูรณะปิดทอง แต่งองค์ด้วยจิวรผ้าแพรดินทอง และมีพระแก้วมรกต หน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร 1 องค์

3. พระประธานในศาลาการเปรียญ พระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะล้านนาปางมารวิชัย (พระพักตร์ไม้มิ้ม) มีความเก่าแก่เช่นเดียวกับองค์พระประธานอื่น ๆ แต่ยังรักษาเอกลักษณ์องค์พระสีขาวไว้ ขนาดหน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร หรือขนาดเท่าคนจริง แต่งองค์ด้วยจิวรผ้าแพรดินทอง ต่อมาได้มีศรัทธาญาติเพิ่ม ได้แก่ พระพุทธรูปหล่อสัมฤทธิ์ปางประทานพรทรงนั่ง หน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร และ ปางมารวิชัยหล่อทองเหลืองปิดทอง(ขวา) หน้าตักกว้าง 1 เมตร ปางสมาธิหล่อทองเหลืองปิดทอง(ซ้าย) หน้าตักกว้าง 1 เมตร

4. พระสิวลี อยู่ด้านหน้ากุฏิ เป็นพระพุทธรูปหล่อทองเหลืองรมดำ ขนาดเท่าคนจริง แต่งองค์ด้วยจิวรผ้าแพร

พระสิวลีเถระ หรือ พระสิวลี เป็นพระภิกษุสาวกเอตทัคคะของพระพุทธเจ้า นับเนื่องในพระอัสติมหาสาวก 80 องค์สำคัญในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล

พระสิวลีเถระเป็นเจ้าชายในโกถยวงศ์ ออกบวชในสำนักพระสารีบุตร บรรลุพระอรหันต์ในขณะที่ปลงเกศานั้นเอง และหลังจากผนวช ท่านเป็นผู้มีลาภสักการะมากด้วยกุศลกรรมที่ท่านมาแต่อดีต ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้รับยกย่องจากพระพุทธองค์ให้เป็นเอตทัคคะผู้เลิศในทาง **ผู้มีลาภมาก**

(ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki. พระเจ้าทันใจ>. 21 พฤษภาคม 2554)

5. พระพุทธรูปประจำวันเกิด ตั้งอยู่ที่ศาลาลานวัดหน้ากุฏิ หล่อทองเหลืองปิดทอง แต่งองค์ด้วยจิวรผ้าแพร มีทั้งหมด 7 ปาง ตามวันในสัปดาห์ คือ วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ และเสาร์ และเพิ่มปางวันพุธกลางคืน ที่เรียกว่าวันราหูเข้าไปด้วย

- **พระประจำวันอาทิตย์** คือ ปางถวายเนตร ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน ลืมพระเนตรทั้งสองเพ่งไปข้างหน้า พระหัตถ์ทั้งสองห้อยลงมาประสานกันอยู่ระหว่างพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาซ้อนเหลื่อมพระหัตถ์ซ้าย อยู่ในพระอาการสังวรทอดพระเนตรดูต้นพระศรีมหาโพธิ์

- **พระประจำวันจันทร์** คือ ปางห้ามญาติ หรือ ห้ามสมุทร ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองยกขึ้นเสมอพระอุระ (อก) ตั้งฝ่าพระหัตถ์ยื่นออกไปข้างหน้าเป็นกิริยาห้าม เป็นปาง

เดียวกันกับปางห้ามสมุทร ต่างกันตรงที่ปางห้ามญาติจะยกมือขวาขึ้นห้ามเพียงมือเดียว ส่วนปางห้ามสมุทร จะยกมือทั้งสองขึ้นห้าม แต่ส่วนใหญ่มักจะนิยมสร้างเป็นปางห้ามญาติ และนิยมทำเป็นแบบพระทรงเครื่อง

-**พระประจำวันอังคาร** คือ ปางโปรดสุรินทราหู หรือ ปางไสยาสน์ หรือ ปางปริณิพพาน ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถนอนตะแคงขวา พระบาททั้งสองข้างซ้อนทับเสมอกัน พระหัตถ์ซ้ายทาบไปตามพระวรกาย พระหัตถ์ขวาดั้งขึ้นรับพระเศียรและมีพระขนง (หมอน) รองรับ บางแบบพระขนงวางอยู่ใต้พระกัจฉะ (รักแร้)

-**พระประจำวันพุธ (กลางวัน)** คือ ปางอุ้มบาตร ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองประคองบาตรราวสะเอว

-**พระประจำวันพุธ (กลางคืน)** ได้แก่ ปางป่าเลไลยก์ (ผู้ที่เกิดระหว่างเวลา 18.00 น. ของวันพุธถึง 06.00 น. ของวันพฤหัสบดี หรือบางคนก็นับตั้งแต่ 18.00 – 24.00 น. ของวันพุธ (สุดแต่ความเชื่อ)) ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถประทับ (นั่ง) บนก้อนศิลา พระบาททั้งสองวางบนดอกบัว พระหัตถ์ซ้ายวางคว่ำบนพระขนง (เข่า) พระหัตถ์ขวาวางหงาย นิยมสร้างช้างหมอบใช้งวงจับกระบอกน้ำ อีกด้านหนึ่งมีลิงถือรวงผึ้งถวาย

-**พระประจำวันพฤหัสบดี** คือ ปางสมาธิ หรือ ปางตรัสรู้ ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถประทับ (นั่ง) ขัดสมาธิ พระหัตถ์ทั้งสองวางหงายซ้อนกันบนพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาทับพระหัตถ์ซ้าย พระขนง (เข่า) ขวาทับพระขนงซ้าย

-**พระประจำวันศุกร์** คือ ปางรำพึง ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองประสานกันยกขึ้นประทับที่พระอุระ (อก) พระหัตถ์ขวาทับพระหัตถ์ซ้าย

-**พระประจำวันเสาร์** คือ ปางนาคปรก ลักษณะพระพุทธรูป อยู่ในพระอิริยาบถประทับ (นั่ง) ขัดสมาธิ หงายพระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาซ้อนทับพระหัตถ์ซ้ายเหมือนปางสมาธิ แต่มีพญานาคขมวดร่างเป็นวงกลมเป็นพุทธบัลลังก์และแผ่พังพานปกคลุมอยู่เหนือพระเศียร (ที่มา : kapook.com/view/27407.พระประจำวันเกิด. 10 มีนาคม 2554)

6. พระเจ้าทันใจ ตั้งอยู่ที่ศาลาลานวัดหน้ากฤฏี หล่อทองเหลืองปิดทอง แต่งองค์ด้วยจีวรผ้าแพร พระเจ้าทันใจ หมายถึง พระพุทธรูปที่สามารถสร้างเสร็จภายใน 1 วัน พุทธศาสนิกชนจึงเชื่อว่ามีพระพุทธานุญาต ที่จะสามารถบันดาลให้เกิดโชคลาภ และความสมปรารถนาได้ทันอกทันใจเมื่ออธิษฐานขอพร ในวัดสำคัญทางภาคเหนือนิยมสร้างพระพุทธรูปที่เรียกว่า “พระเจ้าทันใจ” ซึ่งหมายถึง พระพุทธรูปที่ใช้เวลาสร้างได้สำเร็จภายใน 1 วัน กล่าวคือ จะเริ่มพิธีตั้งแต่หลังหกทุ่มเป็นต้นไป จนสามารถสร้างองค์พระได้สำเร็จก่อนพระอาทิตย์ตกดิน (ก่อนเวลา 18.00 น.) ของวันถัดไป ถ้าสร้างไม่เสร็จถือเป็นพระพุทธรูปธรรมดาทั่วไป และ สามารถทำพิธีพุทธาภิเษกได้ในเย็นอีกวันหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างพระพุทธรูปนั้น มักจะมีขั้นตอน และพิธีกรรมที่ละเอียดซับซ้อน การสร้างพระพุทธรูป และสามารถทำ

พิธีพุทธาภิเษกได้สำเร็จภายใน 1 วัน จึงถือว่าเป็นเรื่องมหัศจรรย์ และเชื่อกันว่า เป็นเพราะพระพุทธานุภาพ และอาณาภาพแห่งเทพดาที่บันดาลให้พิธีกรรมสำเร็จโดยปราศจากอุปสรรค **การสร้างพระเจ้าทันใจนั้น มีลักษณะที่แตกต่างการสร้างพระพุทธรูปอื่นๆ** กล่าวคือ จะมีการบรรจุหัวใจพระเจ้า คล้ายกับหัวใจของมนุษย์ ตลอดจนการบรรจุวัตถุมงคลสิ่งของมีค่าไว้ในองค์พระพุทธรูปด้วย และในช่วงระยะเวลาที่กำลังปั้น จะต้องมีการเจริญพระพุทธรมณฑ์ของพระสงฆ์ตลอดทั้งคืนจนสว่างด้วย (ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki. พระเจ้าทันใจ>, 21 พฤษภาคม 2554)

7. **พระพินนเสว** เป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จ ตามลัทธิฮินดู ตั้งอยู่ด้านหน้าวัด องค์พระพินนเสวก่อปูนปั้นสีน้ำตาลแดง หน้าตักกว้าง 65 เซนติเมตร

8. **ฆ้องหลวง กลองหลวง และกลองป้อ** เป็นวัตถุศิลป์ที่มีประจำวัด และ หาดูได้ยากขึ้น จะใช้ตีในงานสมโภชเฉลิมฉลองอาคารสถานที่ งานประเพณีต่างๆ และงานต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง เป็นของสูงที่ควรได้รับการอนุรักษ์ ปัจจุบัน ช่างประดิษฐ์กลองเหล่านี้นับวันจะหายากขึ้น

9. **อาสนสงฆ์ / ธรรมมาส และธรรมมาสแบบบุษบก** ใช้สำหรับพระสงฆ์ขึ้นนั่งเทศนาธรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ธรรมมาสทั่วไปมีแบบไม้พื้น ไม้แกะสลัก ไม้แกะสลักปิดทอง อาจยกสูงแตกต่างกัน ส่วนบุษบก เป็นธรรมมาสชั้นสูงสำหรับการเทศนาธรรมในโอกาสพิเศษ การเทศมหาชาติ หรือพระผู้ใหญ่เทศแก่เจ้านายชั้นสูง ซึ่งปัจจุบันหาดูได้ยากมาก และมีใช้น้อย

10. **แท่นสัตตบรรณ** ที่วางเครื่องบูชาพระพุทธรูป / พระศาสดาแห่งพุทธศาสนา มีหลายรูปแบบ และหาดูได้ยากมากในปัจจุบัน

11. **ภาพจิตรกรรมฝาผนัง** เขียนเมื่อปีพ.ศ. เขียนด้วยสีน้ำมันเรื่องราวพุทธประวัติ

10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูวิจิตรตนคุณ (เดชปัญญา) เจ้าอาวาสวัดบุปผารามรูปปัจจุบัน และเจ้าคณะตำบลริมใต้ อายุ 47 ปี 25 พรรษา (2554)	
สถานะเดิม	
	ชื่อ พระเสาร์แก้ว นามสกุล เกี้ยงหล้า เกิดวัน 7 ๓ ¹¹ 2 ค่ำ ปีมะโรง วันที่ 2 เดือนมกราคม พ.ศ.2508 บิดา นายตีบ มารดา นางหวัน บ้านสันนกกแก้ว เลขที่ 57 หมู่ที่ 5 ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่
บรรพชา	
	วัน 1 ๓ ⁹ 6 ค่ำ ปี มะเมีย วันที่ 15 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2521 วัดป่าลาน ตำบลยางคราม อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ นามพระอุปัชฌาย์ พระครูวรวิจิตร วัดฟ้าหลัง ตำบลยางคราม อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่
อุปสมบท	

วัน 2 ๓¹ 6 คำ ปี ขาด วันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2529 วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระ
สิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นามพระอุปัชฌาย์ พระราชสิทธิอาจารย์ วัดพระสิงห์
วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยฐานะ

- 1) พ.ศ.2530 สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธรรมราชาศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) พ.ศ.2532 สอบไล่ได้ น.ธ. เอก สำนักเรียน วัดแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- 3) พ.ศ.2538 สำเร็จชั้น ปริญญาตรี สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 4) พ.ศ.2544 สำเร็จชั้น ปริญญาโท มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัด
พิษณุโลก

งานปกครอง

- 1) พ.ศ.2538 เป็นเจ้าอาวาสวัดบุปผาราม
- 2) พ.ศ.2541 เป็นรองเจ้าคณะตำบลริมใต้
- 3) พ.ศ.2547 รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลริมใต้
- 4) มีการทำวัตรสวดมนต์ (เช้า-เย็น) เป็นประจำทุกวัน
- 5) มีพระภิกษุ 3 รูป สามเณร 6 รูป ศิษย์วัด 1 คน

งานการศึกษา

พ.ศ.2539 เป็นครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชิน
วงศ์ วัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2540

- เป็นครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำสำนักศาสนศึกษาวัดแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัด
เชียงใหม่

- เป็นกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดแม่ริมวิทยา วัดแม่ริม อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2542 – ปัจจุบัน เป็นครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดแม่ริมวิทยา อำเภอแม่
ริม จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2543 – ปัจจุบัน เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา อำเภอแม่
ริม จังหวัดเชียงใหม่

การส่งเสริมการศึกษา

- 1) ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ในปกครองให้ได้รับการศึกษาทั้งปริยัติธรรมแผนกนักธรรม-
บาลี และแผนกสามัญ
- 2) จัดหาทุนเพื่อสมทบการศึกษาพระปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณร ศิษย์วัดในวัด

บุปผาราม เป็นประจำทุกปี

- 3) มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร-ศิษย์วัด ที่เรียนดี มีความตั้งใจเรียนเป็นประจำทุกปี
- 4) มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ตั้งใจเรียนดีมีความประพฤติเรียบร้อย เป็นประจำทุกปีการศึกษา
- 5) มอบอุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่ทางโรงเรียน สถานที่ราชการ เช่น สมุด ดินสอ อุปกรณ์การกีฬา โต๊ะทำงาน เป็นต้น
- 6) รับอุปถัมภ์เด็กผู้ด้อยโอกาส โดยให้เข้ามาบวชเป็นสามเณรและสนับสนุนให้เรียนหนังสือที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- 7) ร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนจัดทำหอกระจายข่าว เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ของหน่วยงานคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการให้ประชาชนได้รับทราบ
- 8) จัดซื้อและจัดให้สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้ประจำที่ห้องสมุดของวัดเพื่อให้พระภิกษุสามเณร ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้มีหนังสืออ่านเพื่อการส่งเสริมและเป็นการปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่าน
- 9) ร่วมบริจาคปัจจัยสมทบทุนจัดมูลนิธิเพื่อการศึกษาของคณะสงฆ์อำเภอแม่ริม
- 10) จัดวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลริมใต้ (วัดบุปผาราม)

งานเผยแผ่

- 1) พ.ศ.2539 – ปัจจุบัน เป็นพระธรรมจาริกเผยแผ่ในช่วงเข้าพรรษาของคณะสงฆ์อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- 2) มีการทำพิธีวันวิสาขบูชา กิจกรรมนี้ทางวัดบุปผารามได้จัดเป็นประจำทุกปี โดยได้มอบเห็นความสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวัดประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ของพระพุทธเจ้า ได้จัดทำกิจกรรมดังนี้
 - จัดทำซุ้มประตูปวด ประดับธงชาติ ธงเสมาธรรมจักร
 - จัดทำความสะอาดภายในและนอกวัด รวมทั้งจัดป้ายนิทรรศการ
 - ตอนเช้ามีการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และรักษาอุโบสถศีลเวียนเทียน
- 3) มีการทำพิธีอัฐมีบูชา ได้จัดให้มีกิจกรรมดังนี้
 - ทำบุญตักบาตร และกล่าวสัมนโมทนิยกลา
 กลางคืนจัดให้มีการเวียนเทียนทำสมาธิโดยผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป
- 4) มีการทำพิธีมาฆบูชา ได้จัดให้มีกิจกรรมดังนี้
 - จัดทำซุ้มประตูปวด ประดับธงชาติ ธงเสมาธรรมจักร
 - จัดทำป้ายนิทรรศการเกี่ยวกับความสำคัญและกิจกรรมต่าง ๆ

- ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์
- บรรยายธรรมะ ทำพิธีเวียนเทียน
- ทำสมาธิภาวนา

5) มีการทำพิธีอาสาฬหบูชา ได้จัดให้มีกิจกรรมดังนี้

- การถวายเทียนพรรษา
- ทำบุญตักบาตร รักษาอุโบสถศีลแสดงพระธรรมเทศนา
- ถวายภัตตาหารเช้าพระสงฆ์-สามเณร
- ตอนบ่ายได้นำญาติโยมร่วมกันถวายเทียนพรรษา
- ทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา และเวียนเทียน

6) ให้ความร่วมมือกิจกรรมทางคณะสงฆ์หรือราชการ หมู่บ้าน ดังนี้

- โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด
- ให้ประชาชนร่วมใจกันปฏิบัติตามแนวศีล 5
- จัดให้วัดเป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬา

ให้ความร่วมมือกับทางราชการ คือ

- อนุญาตให้ใช้สถานที่วัด เป็นที่อบรมให้ความรู้แก่ประชาชน
- อนุญาตให้ใช้เสนาสนะในการออกพื้นที่พบปะประชาชน
- มอบสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภคให้กับหน่วยงานราชการ เพื่อนำไปแจกจ่ายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ

งานสาธารณูปการ (เฉพาะในวัด) ได้แก่

งานก่อสร้าง

- 1) พ.ศ.2544 เป็นประธานก่อสร้างหอระฆังทรงล้านนา ประดับด้วยลวดลาย สูง 14 เมตร กว้าง 8 เมตร เป็นเงินทั้งสิ้น 460,000 บาท (สี่แสนหกหมื่นบาทถ้วน)
 - 2) พ.ศ.2545-2546 เป็นประธานในการก่อสร้างกำแพงล้อมรอบวัด มีความยาว 384 เมตร เป็นเงินทั้งสิ้น 747,000 บาท (เจ็ดแสนสี่หมื่นเจ็ดพันบาทถ้วน)
 - 3) พ.ศ.2547 เป็นประธานก่อสร้างห้องน้ำ จำนวน 10 ห้อง พร้อมด้วยแทงค์น้ำ เป็นเงินทั้งสิ้น 224,900 บาท (สองแสนสองหมื่นสี่พันเก้าร้อยบาทถ้วน)
- รวมค่าบูรณปฏิสังขรณ์ทั้งหมด 1,431,900 บาท (หนึ่งล้านสี่แสนสามหมื่นหนึ่งพันเก้าร้อยบาทถ้วน)

การพัฒนาวัดและหมู่บ้านหรือตำบล ดังนี้

- 1) พัฒนาภายในบริเวณวัดโดยปรับพื้นที่ ปลูกพื้นซีเมนต์ จัดทำสวนหย่อม จัดปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ดัดพุทธศาสนสุภาษิต คำคม ตามต้นไม้

- 2) จัดทำถังเก็บขยะมูลฝอยตามจุดต่าง ๆ ภายในบริเวณวัดและรอบ ๆ กำแพงวัด จัดทำหลุมเตาเผาขยะ และทำบ่อเก็บน้ำเสียไว้นอกบริเวณวัด
- 3) ภายในวัดจัดให้มีการปลูกไม้ประดับและไม่ยืนต้นเพื่อความสวยงาม ความร่มรื่นเป็นรมณียสถาน
- 4) ร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาสุสานป่าช้าในวันสำคัญต่าง ๆ
- 5) ให้ความอุปถัมภ์แก่คณะกรรมการหมู่บ้านในการตรวจเวรยามรอบ ๆ หมู่บ้าน โดยขอรับบริจาคเสื้อผ้าในการใส่ออกตรวจเวรยามจากหน่วยงานต่าง ๆ
- 6) ร่วมกับคณะสงฆ์ในตำบลเข้าโครงการพัฒนาศุสานป่าช้าในตำบลริมใต้
- 7) ร่วมกับคณะสงฆ์และเทศบาลตำบลแม่มริมในการส่งเสริมประเพณีอู่เป็งประจำปี

งานศึกษาสงเคราะห์

- 1) บริจาคหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนวัดแม่มริมวิทยา อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่
- 2) บริจาคอุปกรณ์การเรียนการสอน และทุนการศึกษาเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ แก่โรงเรียนบ้านหนองปลามัน อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่
- 3) มอบอุปกรณ์การเรียนการสอนและอุปกรณ์การศึกษาให้แก่โรงเรียนบ้านจันทร์ อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่
- 4) มอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิมหาราช 5 อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่

งานพิเศษอื่น ๆ

- 1) ได้เข้าร่วมอบรมการจัดทำแฟ้มสะสมงานของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ณ โรงเรียนผดุงศาสตร์ วัดดอยสะเก็ด อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
 - 2) ได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ณ โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ อำเภอมเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 - 3) ได้เข้าร่วมอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา ณ โรงเรียนแม่มริมวิทยาคม อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่
 - 4) ได้เข้าร่วมอบรมการเผยแพร่ธรรม ในช่วงเข้าพรรษา โดยคณะสงฆ์อำเภอมแม่มริม ณ วัดโสภณาราม อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่
 - 5) ได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาไวยาวัจกร โดยคณะสงฆ์อำเภอมแม่มริม ณ วัดโสภณาราม อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่
2. **เจ้าอาวาสในอดีต** นับตั้งแต่มีการสร้างวัด และพัฒนาวัดมาตลอด ระยะเวลา 120 กว่าปี มีรายนามดังนี้

1) กรูบาจันต๊ะ พ.ศ.2434-2455 2) พระอาจารย์แก้ว พ.ศ.2455-2460 3) พระอธิการคำ พ.ศ.2460-2470 4) พระอธิการเขียว พ.ศ.2470-2480 5) พระดวงจันทร์ พ.ศ.2480-2485 6) พระนิกร พ.ศ.2485-2487 7) เจ้าอธิการดวงคำ ฐิตธโม พ.ศ.2488-2515 8) พระครูสุภัทรศีลคุณ (ดวงตา สุภทฺโท) พ.ศ.2516-2537 9) พระครูวิจิตรคณคุณ (เสาร์แก้ว เดชปญฺโญ) พ.ศ.2538-ปัจจุบัน	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ต้นไม้ในบริเวณวัด 1) ต้นโพธิ์ 2) มะขาม 3) กระเทียม 4) ปิ๊ป 5) เฟิร์นทรี 6) น้ำเต้าจีน 7) ปาล์มขวด 8) หูกวาง 9) ขนุน 10) ไทรต่างๆ ได้แก่ ไทรใบแหลม ไทรใบมน กร่าง(ไกร) ฯลฯ 11) สัก 12) พุทรา 13) หางนกยูง 14) มะกอก 15) ลำไย 16) ทรงบาดาล 17) ค้างเาะคำแสด 18) ราชพฤกษ์(คูณ,ลมแล้ง) 19) พิกุล	

20) พญาสัตบรรณ (ดินเปิด)

21) จำปี-จำปา

22) จี๊เหล็ก

23) จี๊เหล็กอเมริกัน

24) สาละลังกา

25) โมกหลวง

26) ชงโค(ดอกเสี้ยว)

27) มะฮ็อกกานี

28) หมากเหลือง

29) ใฝ่น้ำเต้า

30) ตาล

2. ต้นไม้ในสวนป่าหน้าห้องน้ำและสุขา

1) สัก

2) สัมป่อย

3) บุนนาค

4) อโศกน้ำ(ส้มสุก)

5) หว้า

6) กัลปพฤกษ์

7) มะม่วง

8) พระเจ้าห้าพระองค์

9) พญาสัตบรรณ(ดินเปิด)

10) กฤษณา

11) หูกวาง

12) เต่าร้าง

13) หมากเหลือง

14) ปีบ

15) จำปี-จำปา

16) โพธิ์

17) ราชพฤกษ์(คูณ)

3. ต้นไม้ในสวนป่าหน้าวัด (ภายในเขตกำแพงวัด)

1) สัก

- 2) ชงโค(ดอกเสี้ยว)
- 3) ราชพฤกษ์(คูณ,ลมแล้ง)
- 4) มะยม
- 5) สมอไทย
- 6) ดาล
- 7) พิกุล
- 8) พญาสัตบรรณ(ดินเปิด)
- 9) ไทรต่างๆ
- 10) ฝัสน้ำเต้า
- 11) โพธิ์
- 12) มะฮ็อกกานี
- 13) สาละลังกา
- 14) จำปี-จำปา
- 15) หมากเขียว
- 16) ปีบ
- 17) ประดู่(อังสนา)
- 18) หมากเฌียว
- 19) ปาล์มขวด

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ดันไม้จำนวนมากมีการปลูกมาตั้งแต่มีการสร้างวัด เช่น ดันกระท้อน และ ดันดาล อายุ 100 กว่าปี ดันโพธิ์ ฯลฯ เพื่อความร่มรื่นและเป็นพันธุ์ไม้ในพุทธศาสนา ภายหลังจะเป็นดันไม้จากศรัทธาบริจาคจากหลายแห่งจำนวนมาก ที่ต้องให้วัดร่มรื่น สวยงาม และปลูกสืบต่อกันมาหลายปี จนทำให้ดันไม้ในวัดมีจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นดันไม้หายาก ดันไม้มงคล ดันไม้ให้ดอกผลรับประทานได้ ได้แก่ สาละลังกา ดันพระเจ้าห้าพระองค์ สัมปอ ยี่เหล็ก มะม่วง ฯลฯ ดันไม้จึงมีที่มา และมีความผูกพันกับวัดและผู้พบเห็นได้ชื่นชม พักผ่อน และเรียนรู้ธรรมไปพร้อมๆ กัน นับเป็นคุณค่าที่หาได้ยากยิ่ง และยังสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ สร้างเสียงธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ทัศนียภาพทั่วไป ร่มรื่นแบบสวนป่าโดยรอบวัดเขียวครึ้มด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ส่งเสริมความงามแก่สถาปัตยกรรมของวัด เป็นลักษณะพิเศษภายในวัดที่น่าศรัทธาของประชาชนที่ได้พบเห็น

12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง

การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า >
ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. **ช่วงวัด/ลานวัด** เนื่องจากสภาพภูมิประเทศมีความลาดชันบริเวณด้านหน้าวัดตลอดแนวกำแพงวัด ทำให้ลานวัดได้รับการพัฒนาในบริเวณที่ราบปรับแต่งด้านหน้ากุฏิ หรือ ด้านข้างศาลาการเปรียญ ซึ่งเดิมเป็นลานดินกว้าง ปัจจุบันปรับเป็นลานปูอิฐบล็อกสำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและงานประเพณี เช่น ทำบุญตักบาตร ลานกิจกรรมชุมชน การจัดงานสมโภชหรืองานปอยหลวง ฯลฯ ณ บริเวณลานวัดมีจุดสนใจที่ประดิษฐานของพระสิวลีได้ร่มต้นहुกวางใหญ่ ศาลาพระพุทธรูปประจำวันทั้งเจ็ด และพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ ให้เป็นที่กราบไหว้บูชาและทำบุญมองเห็นสวนน้ำและหอระฆัง ที่นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือได้ร่มมะขามใหญ่ และหอกลองในบริเวณเดียวกัน

2. **ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม** ด้วยที่ตั้งวัดมีภูมิประเทศเป็นเนินลาดเท ทำให้วิวทิวทัศน์สวยงามเมื่อมองจากระยะไกล ประกอบกับอยู่ติดเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งการค้าขายของที่ระลึกชุมชนแมริม ทำให้วัดมีโอกาสรองรับนักท่องเที่ยวได้ง่าย ท่ามกลางเสน่ห์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ร่มรื่น สงบ และน่าศรัทธา การเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกในการมาปฏิบัติธรรมในโอกาสต่างๆ พื้นที่วัดส่วนใหญ่มีการปลูกพันธุ์ไม้มาแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน พบต้นไม้ใหญ่อายุกว่า 100 ปี หลายชนิด และมีต้นไม้ที่ปลูกเนื่องจากศรัทธา วัดจำนวนมากในเวลาต่อมา ทำให้วัดมีภูมิทัศน์ร่มรื่น และเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติที่มีความหลากหลายของพันธุ์ไม้เป็นองค์ประกอบอย่างน่าสนใจ และแวดล้อมด้วยพื้นที่ป่าธรรมชาติ ทุ่งนา และชุมชนสร้างบรรยากาศวัดที่อบอุ่น

13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ

กิจกรรมตลอดทั้งปี	
เดือนมกราคม	ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่
เดือนเมษายน	รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์
เดือนพฤษภาคม	วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสงฆ์น้ำพระธาตุ การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว)
เดือนมิถุนายน	ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน)
เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม
เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา ทำบุญทานดินเงิน หรือ กินกล้วยสลาก/สลากภัต
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน
เดือนธันวาคม	ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรสุ่มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชา

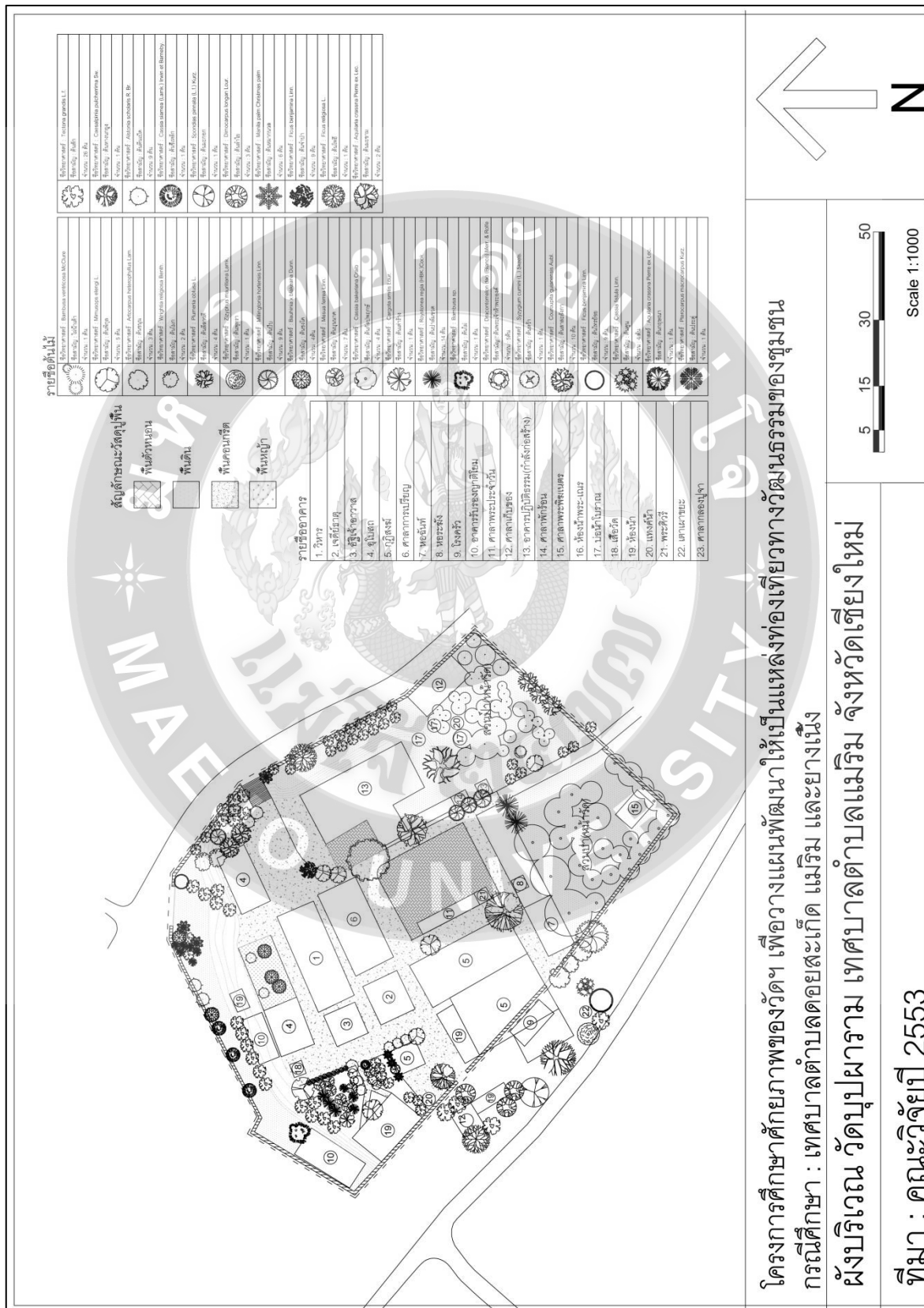
พระแม่โพสพ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) นำประชาชนทำวัตรเช้า-เย็น
- 2) ทำบุญตักบาตร
- 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมในทุกๆวันพระ
- 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา

6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่ต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาคต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)

14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - เศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบสำรวจบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 4

1 ชื่อวัด	วัดรัตนาราม (วัดต้นแก้ว / วัดต้นตื้น)
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	เมื่อปีพ.ศ.2331
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 139/4 หมู่ 4 ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2493 มีเขตที่ดินกว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร เนื้อที่ดิน 3 ไร่ 60 ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระอธิการคะนอง ภูทาวโร (ตริวาลอง)
6 ศรัทธาวัตถุ	ชุมชนต้นแก้ว หมู่ที่ 4 ตำบลริมใต้ ชุมชนท้องฝาย หมู่ที่ 2 ตำบลริมเหนือ และชุมชนน้ำงาม หมู่ที่ 1 ตำบลริมใต้ รวมประมาณ 350 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดรัตนาราม ประวัติความเป็นมาของวัดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด จากการบอกเล่าสืบต่อกันมาว่า มูลเหตุในการสร้างวัดนี้อาศัยจิตศรัทธาของชาวบ้าน ซึ่งเป็นชาวพม่าเพราะมีการศึกษาพบในคัมภีร์ไบเบิล และคาดว่าวัดคงสร้างมาประมาณ 220 กว่าปีแล้ว ที่ตั้งเดิมของวัดอยู่กลางทุ่งนาติดกับแม่น้ำริม (ปัจจุบันเป็นสวนสาธารณะของชุมชน และยังคงปรากฏร่องรอยของโบสถ์ วิหาร พระพุทธรูปองค์ประธานเดิมให้ไปสักการะ) แต่ประสบภัยน้ำท่วมเป็นประจำ ต่อมาในปีพ.ศ.2331 ชาวบ้าน (ชาวพม่า) ที่ตั้งถิ่นฐานในขณะนั้น ได้ย้ายวัดมาอยู่ในที่ปัจจุบันนี้ ซึ่งห่างจากบริเวณเดิมประมาณ 100 เมตร ในอดีตมีสภาพเป็นป่ากระท้อน (ต้นตื้น) หนาแน่น จึงเรียกชื่อวัดว่า “วัดต้นตื้น” และตั้งชื่อชุมชนว่า “ชุมชนต้นตื้น” เช่นกันตามสภาพภูมิประเทศป่าดง โดยมียศฐานเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก และครูบาจันต๊ะเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ 2 ศรัทธาวัตถุให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก ต่อมาได้มีศรัทธาชาวบ้านนำต้นแก้ว (พิกุล) มาปลูกที่บริเวณหน้าวัด (ทิศตะวันออก) และเจริญเติบโตดีเป็นสัญลักษณ์ของวัด จึงได้เปลี่ยนชื่อวัดและชื่อชุมชนใหม่ว่า “ต้นแก้ว” เนื่องจากป่าต้นตื้นเริ่มหมดไป ต่อมาได้มีกาฝากจากจิ้งกชซึ่งเป็นต้นโพธิ์เจริญเติบโตบนคาบไม้ต้นแก้ว และหยั่งรากครอบทับจนต้นแก้วได้ตายลง ประกอบกับช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.๒๔๗๕ ก่อนจะได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ทางกรมได้มีแนวคิดให้วัดทั้งหลายเปลี่ยนชื่อเป็นสากลขึ้น วัดต้นแก้วจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดรัตนาราม” โดยคงความหมายเดิมไว้ และในปีพ.ศ.๒๔๘๔ ช่วงสมัยพระครูวิจิตรสังฆการ ได้ปกครองวัดและสร้างความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก จนได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าคณะอำเภอแม่ริม แต่ได้ลาสิกขาบทไปเมื่อปีพ.ศ.๒๕๒๕ และได้แต่งตั้งพระสิงห์คำ สุภาจาโร รักษาการแทนเจ้าอาวาสเป็น	

เวลาพิเศษก็ได้ย้ายออกไปจำวัดที่อื่น ต่อมาได้มี พระสุมินทร์ ปัญญาวิชโร ซึ่งย้ายมาจากวัดเจติยสถาน หรือ วัดเหมืองผั่ว มารักษาการแทนเจ้าอาวาส และได้รับตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อมา และเป็นยุคที่ วัดได้รับความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากอีกยุคหนึ่ง ได้มีการจัดระบบการปกครองวัดให้ทันสมัย จัดระบบการศึกษาให้แก่พระ เณร และพัฒนารมณีย์สถานของวัดให้เป็นทีเคารพศรัทธาอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้พระคุณท่านได้รับ พระราชทานสมณศักดิ์ว่า “พระครูปัญญาวชิรธรรม” ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบลห้วยทราย-สะลง เป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อเสียงโด่งดังมาก พระคุณท่านเป็นพระนักเทศน์ ฝึปากเอกรูปหนึ่งของอำเภอแม่ริม จนถึงพ.ศ.2551 พระคุณท่านได้มรณภาพลง ด้วยสิริรวมอายุได้ 54 ปี 34 พรรษา และปัจจุบันได้พระลูกศิษย์ชื่อ “พระอธิการคะนอง ภาณุทวี” ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสสืบมาถึงทุกวันนี้ ซึ่งภารมิจของ “พระครูปัญญาวชิรธรรม” ยังกึกก้องเป็นที่เคารพศรัทธาไม่เสื่อมคลาย

8 ปุชนียสถาน	อายุ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ / สภาพ

1. วิหาร เดิมสร้างเมื่อปีพ.ศ.2331 มีลักษณะเป็นวิหาร โครงสร้างครึ่งไม้ครึ่งปูน แบบล้านนาขนาดเล็กกว่าปัจจุบัน ในปีพ.ศ.2522 ได้รื้อวิหารเดิมแล้วสร้างใหม่ขนาดใหญ่กว่าเดิมมาก โดยสร้างกรอบฐานเดิม เป็นโครงสร้างก่ออิฐถือปูน มีบันไดนาคทางขึ้นด้านหน้าและด้านหลัง 2 ข้างซ้าย-ขวา หน้าต่างด้านละ 5 บาน หลังคา 3 ชั้น ยกฉัตร ประดับช่อฟ้า ใบระกาและหางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นสีน้ำเงิน ชาวบ้านจึงเรียกวิหารใหม่ว่า “วิหารหลวง” (วิหารที่มีขนาดใหญ่) เพื่อความสะดวกในการประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา เถลิงฉลองเมื่อปีพ.ศ. 2524 และคงสภาพถึงปัจจุบัน
2. อุโบสถ อุโบสถเดิมตั้งอยู่ที่วัดต้นคันริมแม่น้ำแม่ริม (ปัจจุบันเป็นส่วนสาธารณะของชุมชน และอุโบสถคงเหลือแต่เค้าโครงสิ่งก่อสร้างเดิมไว้) รูปแบบล้านนาหลังคา 2 ชั้น 2 ดับ ประดับหางหงส์ด้วยไม้แกะสลัก หน้าบรรณตกแต่งด้วยไม้แกะสลักลวดลายก้านขดลงรักปิดทองรวมทั้งคันทวยโก่งกั่วประดับด้วยนาค 2 ตัว หันหน้าเข้าหากัน มีรวงผึ้งตรงหางนาค เสาตกแต่งด้วยกระจกลี เมื่อย้ายวัดมา ณ บริเวณปัจจุบัน ได้สร้างอุโบสถใหม่ขึ้น เมื่อปีพ.ศ.2493 รูปแบบล้านนาประยุกต์ โครงสร้างก่ออิฐถือปูน หลังคายกฉัตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ ที่ทำด้วยไม้แกะสลัก ต่อมาในปีพ.ศ.2552-53 ได้บูรณะปรับปรุงทาสี เปลี่ยนหลังคา ช่อฟ้า และบันลม เป็นแบบปูนปั้น (หลังคาสองชั้นเครื่องประดับหลังคาล้ายวัดทั่วไป คือ มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ภายในวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง) ส่วนหน้าบรรณสลักลงรักปิดทองพุดกษา ประดับด้วยกระจกลีน้ำเงิน หน้าต่างแกะสลักพระพุทธรูปประวัติ บานประตูทั้งสองข้างมีภาพแกะสลักรูปพระอินทร์
3. วิหารเล็ก สร้างเมื่อปีพ.ศ.2543 ใช้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่สำคัญของวัด เป็นวิหารก่ออิฐถือปูนแบบล้านนา หลังคา 2 ชั้น 2 ดับ ยกฉัตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค มีบันไดนาคเป็นมุขทางขึ้น และมีประติมากรรมปูนปั้นพระสิวลี และพระประทานพร ขนาดเท่าคนจริงที่ด้านข้างบันไดนาค

4. **เจดีย์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2331 พร้อมกับการสร้างวิหารหลังเดิม ลักษณะเจดีย์ทรงล้านนาก่ออิฐถือปูน สีขาวทึบองค์ ล้อมรอบด้วยระเบียงและมีประติมากรรมนูนลอยนักษัตรยี่สิบสองตัว (สัตว์ประจำปีเกิด) ต่างๆ โดยรอบเจดีย์ทิวทิศ และมีมณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ทั้ง 4 ด้าน ต่อมาได้มีการบูรณะใหม่เมื่อปีพ.ศ. 2535 โดยสร้างแผ่นทองครอบองค์เดิม
5. **หอไตร** มีสองชั้น ชั้นบนทำด้วยไม้ หน้าบันก่ออิฐถือปูนแกะสลักลงรักปิดทองลายพระอินทร์ ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ลักษณะพิเศษของหอไตรจะไม่มีบันไดขึ้นชั้นบน
6. **ศาลาการเปรียญ** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2507 เป็นศาลาโล่งแบบล้านนาลาย 9 ช่วงเสา (ช่วงเสากว้าง 2.5 เมตร) หลังคาจั่วแบบมีเชิงชายแผ่โดยรอบ เดิมมุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ดิบ และได้บูรณะเปลี่ยนเป็นกระเบื้องลอนเล็กสีแดง ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณตกแต่งลายรดน้ำสีทองพื้นสีแดง
7. **หอรบะนัง** ลักษณะเป็นแบบศาลาทรงไทย ขนาด 2X2 เมตร หลังคาจั่วมุงกระเบื้องเกล็ดเซรามิกสีส้ม ปูน หน้าบรรณตกแต่งด้วยปูนปั้นลวดลายกนกและช้างสามเศียร ขาวระบะนังทองเหลือง 1 ใบ ใช้เพื่อการสื่อสาร แฉ่งเวลา และบอกเหตุการณ์ต่างๆ ภายในวัด
8. **ศาลากลองเพล** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 25.. ตั้งอยู่ด้านข้างศาลาเมดาวชิรธรรม เป็นศาลาขนาดเล็กขาวกลองหนึ่ง 2 ใบ ใช้ตีบอกเวลาฉันท์เพล (กลางวัน) ของพระเณร
9. **ศาลากลอง** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2547 ที่ด้านหน้าวิหาร เป็นศาลาทรงไทยหลังคาซ้อน 3 ชั้นลดหลั่น ขนาดประดับด้วยตัว มุงกระเบื้องเป็นเกล็ดสีแดง เป็นที่ตั้งกลองปฐา(บูชา) ที่มีอายุเก่าแก่กว่าวัด กลองปฐาใช้ในโอกาสสำคัญของงานเฉลิมฉลอง งานเทศกาลต่าง แต่ละวัดมักจะมีไว้เป็นสิริมงคลเสริมบารมีวัด หากดูได้ยากในปัจจุบัน
10. **กุฏิสงฆ์ (ศาลาเมตตา 48)** เป็นกุฏิหลังแรก สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2525 อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 6X18 เมตร มีมุขด้านหน้าเป็นห้องโถง หลังคามุงกระเบื้องลอนสีแดง (ซึ่งได้รับการบูรณะภายหลัง) ชั้นล่างปรับปรุงเป็นโรงฉันท์
11. **กุฏิวิชรสามัคคี** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2529 ตั้งอยู่ด้านหลังศาลาการเปรียญ โครงสร้างครึ่งไม้ครึ่งปูนทาสีเขียว
12. **กุฏิมงคลเขตวัด** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2531 โดยกองพลรบพิเศษ ที่ 2 กรมรบพิเศษที่ 5 อำเภอแม่ริม สร้างถวาย อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 6X12 เมตร
13. **กุฏินิมิตสุวรรณเลขา** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2535 อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 6X9 เมตร มีมุขด้านหน้า ตั้งอยู่ติดกับกุฏิวิชร โปธา
14. **กุฏิวรรณพิศมัย** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2535 อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 5X8 เมตร
15. **ศาลาเมดาวชิรธรรม และ กุฏิวิชรโปธา** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2536 อาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ขนาด 8X10 เมตร ด้านหน้าชั้นล่างเป็นศาลาเมดาวชิรธรรม เพื่อรับกิจจากศรัทธาวัตร ชั้นบนและด้านหลังเป็นกุฏิ

สงฆ์ (ต่อเติมขึ้นภายหลังขยายพื้นที่เป็นกุฏิวิหาร โปธา)

16. สำนักงานวัดฯ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2548 อาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ขนาด 4X6 เมตร ติดกับกุฏิ
วรรณพิศิษฐ์ และ ประตูทางเข้าวัดทางทิศใต้

17. โรงครัว สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2497 อยู่ด้านหลังกุฏิ (ศาลาเมตตา 48) ได้รับการพัฒนาขยายมาหลาย
ครั้ง จนถึงปีพ.ศ. 2551 มีการบูรณะต่อเติมสร้างใหม่ให้กว้างขวางขึ้น ลักษณะเป็นศาลาโล่งติดแนว
กำแพงวัดด้านตะวันตก

18. ศาลาพระเจ้าทันใจและพระอุปคุต สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2550-51 ตั้งอยู่ด้านหลังเจดีย์ ขนาด 2X2 เมตร
ลักษณะศาลาลักษณะคล้ายศาลาลองปูจา คือ เป็นศาลาทรงไทยหลังคาซ้อน 3 ชั้นลดหลั่นขนาดประดับด้วย
ฉิว มุงกระเบื้องเป็นเกล็ดสีแดง แต่บันไดทางขึ้นตกแต่งด้วยประติมากรรมรูปมอม และด้านข้างศาลามี
ศาลเล็กเดิมที่ประดิษฐานพระอุปคุตอีก 1 องค์ (พระเจ้าทันใจปั้นในปีพ.ศ.2550 ส่วนศาลาสร้างปีพ.ศ.
2551 และมีพระอุปคุตประดิษฐานร่วมด้วย 1 องค์)

19. เสือวัด ตั้งอยู่ด้านหลังสำนักงานวัด เป็นศาลขนาดเล็กที่ได้รับการสักการบูชา เช่น ไหว้เป็นประจำ
ทุกปี และโอกาสสำคัญๆ มีการบูรณะปรับปรุงตามแต่โอกาสหลายครั้ง

20. เสือบ้าน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ด้านนอกกำแพงวัดตรงกันข้ามกับประตูวัด

21. ศาลาพ่อปู่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ด้านนอกกำแพง บริเวณมุมกำแพงติดซุ้มประตูวัด ขนาด 2X2 เมตร
หลังคาซ้อน 2 ชั้น แบบประยุกต์ให้โค้งสอบเข้า ประดับกาแล มีเชิงชายโดยรอบศาลา และมีป้ายรูปใบ
เสมาสีขาวแสดงรายนามศรัทธาผู้สร้างถวายเป็นอุทิศถวาย

22. สวนน้ำประดิษฐานรูปปั้นพระแม่ธรณี มี ๒ แห่ง ใกล้หอรบขัง และที่ลานจอดรถติดแนวกำแพง
ด้านนอกวัดทางทิศใต้

23. ห้องน้ำ และสุขา สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2551 จำนวน 2 หลังแยกชายหญิง หลังละ 12 ห้อง ที่ตั้งติดกับโรง
ครัว

24. บ่อน้ำ มี 2 แห่ง ที่โรงครัว และ หน้ากุฏิกุฏิวรรณพิศิษฐ์ เป็นบ่อน้ำที่มีมานานตั้งแต่สมัยสร้างวัด ยัง
สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคได้ดี โดยการติดตั้งเครื่องสูบน้ำ และการดักน้ำแบบเดิมร่วมด้วย

25. ศาลาพักร้อน มีหลายแห่ง ทั้งแบบถาวรบริเวณกุฏิด้านหน้าห้องน้ำ-สุขา 1 ศาลา และแบบ
เคลื่อนย้ายได้ ที่บริเวณลานวัด 4 ศาลา (หน้ากุฏิกุฏิวรรณพิศิษฐ์) ซึ่งลักษณะแตกต่างกันตามแต่เจ้า
ศรัทธาที่ได้จัดหาถวาย

26. ที่จอดรถ และ ลานจอดรถ ภายในวัดไม่มีที่จอดรถที่ชัดเจน นอกจากการเป็นลานวัด แต่ทางวัดได้
สร้างที่จอดรถไว้ที่ด้านหน้ากุฏิกุฏิวิหารสามัคคี 1 แห่งสำหรับรถของวัด ส่วนพระราชาสงฆ์ที่ลานวัด และ
ที่ลานจอดด้านนอกกำแพงทางทิศใต้

27. ประตู และ กำแพงวัด ประตูวัดมี 5 ประตู ได้แก่ 1) ประตูทิศตะวันออก เป็นประตูใหญ่หน้าวิหาร
ลักษณะเป็นซุ้มประตูไม้สัก ส่วนฐานของเสาขลุ่ยปูนปั้น และมีกำแพงพญานาคทั้ง 2 ข้าง หลังคายกซ้อน

3 ชั้น ยกฉัตร 5 ชั้น ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค มีมุขด้านหน้ารับกับวิหาร หน้า บรรณประดับปูนปั้นทรงกลมรูปพระอาทิตย์และรายรอบด้วยดวงดาว 2) ประตูด้านทิศใต้ เป็นประตู ใหญ่แบบปูนปั้นตกแต่งลวดลายกนกที่ซุ้ม ที่หัวเสาและยอดซุ้มเป็นรูปใบเสมาหุ้มวงล้อพระธรรมจักร ส่วนหน้าบรรณประดับปูนปั้นลวดลายพุกษาสีทองพื้นสีแดง มีอักษรไทยเขียนชื่อวัดไว้ที่ฐานหน้า บรรณ เป็นจุดเด่นเห็นได้ระยะไกล 3) ประตูทิศใต้ เป็นซุ้มประตูไม้สักช่องเปิดกำแพงด้านหลังกุฏิ กว้าง 2 เมตร หลังคาซ้อน 3 ชั้นลดหลั่นขนาดประดับตัวกล้ายศาลากลาง มีประตูเหล็กเสริมให้ปิดเปิดได้เพื่อ ความปลอดภัยของทรัพย์สิน 4) ประตูทิศเหนือ มี 2 ประตู ด้านข้างวิหารเป็นซุ้มประตูไม้สักช่องเปิด กำแพงกว้าง 2 เมตร ส่วนตัวซุ้มกว้าง 3 เมตร หลังคาซ้อน 2 ชั้นลดหลั่นขนาดประดับตัวกล้ายศาลา กลาง มีประตูเหล็กเสริมให้ปิดเปิดได้เพื่อความปลอดภัยของทรัพย์สิน และประตูด้านข้างอุโบสถ มี ลักษณะแบบเดียวกันแต่กว้าง 1.5 เมตร ส่วนกำแพงวัด ลักษณะเหมือนกันโดยรอบวัด เป็นกำแพงก่ออิฐ ถือปูนสีขาวสูง 1.8 เมตร ตกแต่งผนังกำแพงและช่วงเสาด้วยปูนปั้นลายไทยสีทอง ยกเว้นกำแพงด้าน ตะวันตกไม่ได้ตกแต่งปูนปั้น 28. หอกระจายเสียง สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2547 พร้อมกับการสร้างหอกลอง(ศาลากลาง) ใช้กระจายข่าว และการสื่อสารกับชุมชน 29. ป้ายต่างๆ ของวัด ได้แก่ ป้ายประวัติวัด ป้ายติดประกาศ ป้ายคติสอนใจ ฯลฯ ติดตั้งบริเวณลานวัด และที่ต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน 30. ป้ายชื่อวัด มีหลายป้าย เนื่องจากที่ตั้งมีถนนล้อมรอบ ป้ายวัดจึงทุกด้านลักษณะแตกต่างกัน คือ 1) ป้ายด้านทิศตะวันออกและทิศใต้เป็นป้ายก่ออิฐถือปูน ขนาด 1.8X2 เมตร มีแผ่นป้ายสีดำเขียนชื่อวัดเป็น ภาษาไทยอักษรสีทอง 2) ป้ายด้านทิศเหนือเป็นป้ายไม้มีหลังคาคลุมแบบล้านนาคล้ายซุ้มประตู เขียนชื่อ วัดด้วยอักษรไทยสีทองพื้นไม้ทาสีแดง 3) ป้ายด้านทิศใต้บริเวณลานจอดรถ เป็นป้ายไม้ขนาดเล็กมี หลังคาคลุมแบบล้านนา เขียนชื่อวัดเป็นภาษาล้านนาสีทองและมีข้อความ “เรารักวัฒนธรรมไทย” ที่ ด้านล่าง 31. ป้ายปากทางเข้าวัด และ พระพุทธรูปปางประธานพร ติดกับถนนสายเชียงใหม่-แม่ริม ลักษณะเป็น ป้ายเสาคอนกรีตสีขาวตัดขอบสีแดง เขียนชื่อวัดด้วยอักษรไทยสีแดง มีพระพุทธรูปปางประธานพรเป็น จุดเด่นให้ผู้ผ่านไปมาได้สักการบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลในการเดินทาง	
9 ปุชนิยวัตถุ	อายุ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์ / สถาป
1. พระประธานในวิหารหลวง พระพุทธรูปปูนปั้นองค์สีทองปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 2 เมตร มี อายุเก่าแก่ร่วม 230 กว่าปี สร้างนับตั้งแต่การสร้างวิหารครั้งแรก เมื่อปีพ.ศ.2331 และมีพระสาวกยืน ซ้ายขวาสององค์ ในช่วงปีพ.ศ.2553-54 ได้รับการบูรณะซ่อมแซมผิวองค์พระ ทาสีและปิดทองคำเปลว โดยช่างพุทธศิลป์ล้านนา	

2. พระประธานในวิหารเล็ก มีพระประธานที่ย้ายมาจากอุโบสถเดิมเมื่อครั้งเป็นวัดคันตันที่ริมแม่น้ำแม่ริม (ปัจจุบันเป็นสวนสาธารณะชุมชน) ตามตำนานโบราณ ว่ามีอายุเก่าแก่ 400 กว่าปี และพระพุทธรูปอื่นๆ อีก หลายสิบองค์ที่มีอายุแตกต่างกันไป ได้แก่ พระสิงห์ 1 พระสิงห์ 2 และพระสิงห์ 3 ซึ่งล้วนแต่เป็นพระคู่บ้านมาแต่โบราณ นับเป็นสมบัติและศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญควรค่าแก่การอนุรักษ์รักษา
3. พระประธานในอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปชินราชหล่อทองเหลืองสมัยใหม่ ขนาดหน้าตักกว้าง 1.2 เมตร อายุประมาณ 15 ปี (2554) ได้รับศรัทธามาประดิษฐานแทนองค์เดิมซึ่งย้ายไปที่วิหารเล็ก
4. พระประธานในศาลาการเปรียญ ส่วนใหญ่ได้รับศรัทธาจากญาติโยม มีอายุนับ จาก 20-30 ปี เป็นต้นมา ได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ปางสมาธิ พระสาวกองค์นั่งซ้าย-ขวา พระพุทธรูปชินราช และองค์อื่นๆ อีกจำนวนมาก
5. พระพุทธรูปพระเจ้าทันใจและพระอุปคุต พระพุทธรูปปูนปั้นปิดทอง ขนาดหน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร ปั้นเมื่อปีพ.ศ.2550 และพระอุปคุตหล่อโลหะเคลือบผิวดำ ตลอดจนพระอุปคุตสีทองที่ศาลาเล็กด้านข้างอีก 1 องค์
6. รูปปั้นพ่อปู่ฤๅษี สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2524 จากศรัทธาญาติโยมหลายแห่ง
7. รูปปั้นพระแม่ธรณี มี 2 แห่ง
8. กลองปฐา กลองหลวง ฉ่องหลวง ระฆังและกลองเพล มีทั้งของโบราณหาได้ยาก และของใหม่
9. ธรรมมาศ แบบต่างๆ บุษบก ตะหมั่บุษบาและแท่นวางเครื่องอรรถบริหารสำหรับบวชพระพุทธรูป ธรรมมาศหรืออาสนะสงฆ์มีหลายแบบใช้ในงานพิธีสำคัญทางพุทธศาสนาต่างๆ บุษบกเป็นของสูงใช้ในโอกาสสำคัญ โต๊ะหมั่บุษบาแบบดั้งเดิมและแท่นวางเครื่องอรรถบริหารแบบต่างๆ ซึ่งถ้าเป็นเครื่องอรรถบริหารสำหรับการบวชพระพุทธรูป ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “เตียงพระพุทธรเจ้า” หาได้ยากมากในปัจจุบัน ควรได้รับการอนุรักษ์รักษา
10. ภาพจิตรกรรมในวิหารหลวง วิหารเล็ก และศาลาการเปรียญ ส่วนใหญ่เป็นภาพจิตรกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มักจะพบเห็นในวัด นับเป็นศิลปกรรมที่มีคุณค่า

10 ปุชนิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระอธิการคณะนง ภทฺทวโร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เดิมชื่อคณะนง ตริवालอง เป็นบุตรนางคำมูลและนายดวงดี ตริवालอง บ้านเลขที่ 111 หมู่ที่ 4 ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ บรรพชา เมื่ออายุ 13 ปี วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2536 ณ วัดป่ากัณหาวาส ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระครูสถิตบุญสารเป็นพระอุปัชฌาย์ อุปสมบท เมื่ออายุ 20 ปี วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2543 ณ วัดแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระครูโสภณประภากร เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสุวิทย์ธรรมภรณ์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูสุธรรมานุสิฐ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้ปกครองดูแลพระณรร ปฏิบัติ	

ธรรม และประกอบกิจในพระพุทธศาสนา และทำนุบำรุงพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในกรอบของพระธรรมวินัยมาโดยตลอดนับถึงปัจจุบัน 2. เจ้าอาวาสในอดีต นับตั้งแต่มีการสร้างวัดในปีพ.ศ.๒๓๓๑ และพัฒนาวัดมาตลอด ระยะเวลา 222 ปี ถึงปีพ.ศ.๒๕๕๔ มีรายนามดังนี้ 1) ครูบามณี พ.ศ.2331-2350 2) ครูบาธรรม พ.ศ.2350-2374 3) ครูบาวงศ์ พ.ศ.2374-2417 4) ครูบาจันต๊ะ พ.ศ.2417-2443 5) พระศรีแก้ว คนธวโส พ.ศ.2443-2471 6) พระคำมา พ.ศ.2471-2484 7) พระครูวิวิธสังฆการ พ.ศ.2484-2523 8) พระครูสิงห์คำ สุภาจาโร พ.ศ.2523-2524 9) พระครูปัญญาวชิรธรรม พ.ศ.2524-2551 10) พระอธิการคะนอง ภูทาวโร พ.ศ.2551-ปัจจุบัน	
11 ดันไม้ในพุทธประวัติ / ดันไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ดันไม้ในเขตกำแพงวัด 1) โพธิ์ 2) ชมพู 3) พลู 4) มะกรูด 5) กระเทียม 6) มะม่วง 7) มะยม 8) ไทรต่างๆ เช่น ไทรค่าง ไทรใบแหลม ฯลฯ 9) ทองหลาง 10) ฝักรั้ว 11) แสงจันทร์ 2. ดันไม้บริเวณลานจอดรถ (ทางทิศใต้นอกกำแพงวัด) 1) พิกุล 2) อโศกอินเดีย	

- 3) ป่าน
- 4) หมากนวล
- 5) ไทรใบมน

คุณค่า

- **ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ** ดันไม้มีจำนวนน้อย ดันกระทอนเป็นดันไม้เดิมในพื้นที่ป่ากระทอน ซึ่งปัจจุบันไม่มีเหลืออยู่ และได้ปลูกใหม่หนึ่งดันที่เห็นในปัจจุบันบริเวณบ่อน้ำ ส่วนดันแก้ว (พิกุล) ปลูกในยุคแรกของการสร้างวัดโดยศรัทธาชาวบ้านนำมาปลูกกลายเป็นสัญลักษณ์ของวัดในเวลาต่อมา และด้วยการเจริญเติบโตของดันโพธิ์บนคาบไม้ดันแก้ว ทำให้ดันแก้วตายลง คงเหลือดันโพธิ์เป็นที่ยอดหมายตาแทนดันแก้วเดิม สร้างบรรยากาศของร่มเงาแห่งพระพุทธศาสนา มีการปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นในบริเวณกุฏิเจ้าอาวาส และสำนักงานวัด ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และร่มรื่นขึ้นบ้าง ทัศนียภาพทั่วไป จึงค่อนข้างโล่งและร้อน จะเห็นความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของวัดมากกว่าความร่มรื่นของพืชพรรณ

12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. **ช่วงวัด/ลานวัด** พื้นที่ลานส่วนใหญ่เด่นชัดที่ด้านหน้าศาลาการเปรียญและวิหารเล็ก เดิมเป็นลานดินทรายกว้าง ได้รับศรัทธาญาติโยมให้อธิษฐานบวช เมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๐ และในปีพ.ศ.๒๕๔๓ มีการบูรณะลานใหม่อีกครั้งโดยการปูอิฐบดทับลานเดิม ใช้สำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและงานประเพณี เช่น ทำบุญตักบาตร ลานกิจกรรมชุมชน การจัดงานสมโภชหรืองานปอยหลวง ฯลฯ ณ บริเวณลานวัดมีจุดสนใจที่ศาลาการเปรียญ วิหารหลวง(ใหญ่) วิหารเล็ก (ซึ่งมีพระพุทธรูปปางสิวลี ปางประทานพร ปางสมาธิและพระสาวก ประดิษฐานอยู่ด้านหน้าวิหารเล็ก) และหอไตร ฯลฯ ที่มีความงดงามทางสถาปัตยกรรม
2. **ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม** ที่ตั้งวัดเป็นศูนย์กลางของย่านชุมชน มีที่ดินจำกัด มีถนนล้อมรอบวัด ดันไม้เดิมได้ตัดทิ้งไปเพื่อการพัฒนาเสนาสนะของวัดมาหลายสมัย และมีการปลูกพืชพันธุ์ขึ้นใหม่จำนวนน้อย ความเป็นลานโล่งจึงเด่นชัด สร้างมุมมองได้กว้างจากพื้นที่ลานและมองเห็นความงดงามทางสถาปัตยกรรมที่สงบ และน่าศรัทธา แต่จะรู้สึกร้อนในช่วงกลางวัน

13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ

กิจกรรมตลอดทั้งปี

เดือนมกราคม	ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่
เดือนเมษายน	รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์
เดือนพฤษภาคม	วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสรงน้ำพระธาตุ

การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กินกล้วยสลาก/สลากภัต เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคลบูชา พระแม่โพสพ นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่ 1) ทำบุญตักบาตร 2) กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การต่อสู้แบบล้านนา สิ่งประดิษฐ์ คนตรีพื้นบ้าน ฯลฯ การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และส่งเสริมสุขภาพ 3) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม 4) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ 5) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา 6) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่ต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	

15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 5

1 ชื่อวัด	วัดดวงดี
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	เมื่อปีพ.ศ.2439 อายุ 115 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 218/2 หมู่ที่ 2 บ้านดวงดี ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ดิน 1 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ เดือน..... พ.ศ.2488 มีเขตที่ดินกว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร เนื้อที่ดิน 3 ไร่ 60 ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูสังฆรักษ์บุญชัย ชยสมปโน
6 ศรัทธาวัตถุ	ชุมชนดวงดี หมู่ที่ 2 ตำบลริมใต้ รวมประมาณ 359 ครัวเรือน และศรัทธา ชุมชนบ้านกลาง , สุโท หมู่ที่ 3 ตำบลริมเหนือ
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดดวงดี สร้างขึ้นโดยพระรูปหนึ่งชื่อว่า พระสุรินทร์ (ครูบาหมี) ได้เดินทางจากบ้านเกิดที่อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มาเล่าเรียนพระธรรมที่อำเภอแมริมระยะเวลาหนึ่ง ได้เล็งเห็นว่าควรมีการก่อสร้าง วัดเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม จึงได้ชักชวนชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาแผ้วถางป่า ซึ่งขณะนั้นมีสภาพเป็น ป่าทึบดงใหญ่ ชาวบ้านเรียกว่า “ป่าดงดี” ให้เป็นสถานที่สร้างวัดขึ้น จนในปีพ.ศ.2439 พระสุรินทร์และ ศรัทธาชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันจนสามารถก่อสร้างกุฏิ ศาลา วิหาร และเสนาสนะต่างๆ ภายในวัด และตั้งชื่อวัดว่า “วัดดงดี” ต่อมาในปีพ.ศ.2458 ได้ก่อสร้างอุโบสถ 1 หลัง พร้อมกับยกฐานะวัดเป็นวัด ราษฎร์ เปลี่ยนชื่อวัดจากวัดดงดีเป็น “วัดดวงดี” และพระสุรินทร์(ครูบาหมี) ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครู มหามงคล เจ้าอาวาสวัดดวงดีรูปแรก และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอแมริมรูปแรก ได้ทำงาน ให้กับคณะสงฆ์ เป็นเวลา 41 ปี จนมรณภาพ	
8 ปุชนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร สร้างเมื่อปีพ.ศ. โครงสร้างก่ออิฐถือปูน หลังคาซ้อน 3 ชั้น 3 ดับ ยกฉัตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค มีบันไดนาคทางขึ้นด้านหน้า และด้านหลังเป็นมุขบันไดนาค 2 บันไดที่มีหลังคาคลุมประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาคแบบเดียวกัน ตัววิหาร ประกอบด้วยประตูบานไม้ และช่องหน้าต่างบานไม้ด้านละ 5 บาน ตกแต่งกรอบหน้าต่างด้วยปูนปั้น ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธประวัติ และพระประธานเก่าแก่คู่วัด 2. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2507 เป็นวิหารขนาดเล็กแบบดั้งเดิม ขนาด 3X8 เมตร โครงสร้างครึ่งไม้ครึ่ง	

ปูน หลังคาซ้อน 2 ชั้น 2 ดับ มีบานหน้าต่างไม้ด้านละ 3 บาน ด้าน หน้าเป็นมุขโล่งกว้าง 2 เมตร ภายในผนังก่อปูนฉาบเรียบสีขาว มีพระประธาน 1 องค์

3. **เจดีย์** วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2553 อยู่ในระหว่างดำเนินการก่อสร้าง คาดว่าจะแล้วเสร็จในปีพ.ศ.2555-56

4. **ศาลาการเปรียญ** มี 2 หลัง 1) ศาลาสมโภช 700 ปีเมืองนครเชียงใหม่ หรือ ศาลาบำเพ็ญบุญ สร้างเมื่อปีพ.ศ. อยู่ด้านหน้าอุโบสถ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ขนาด 6X15 เมตร ทาสีขาวกรุเหล็กโปรง ด้านหน้า หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียว มีมุขบันไดทางขึ้นด้านหน้า 2) ศาลาการเปรียญด้านทิศเหนือ สร้างเมื่อปีพ.ศ. ลักษณะคล้ายกันกับหลังแรก ขนาด 6X15 เมตรเช่นกัน แต่มีการประดับตกแต่งด้วยประติมากรรมปูนปั้นรูปสิงห์ 2 ตัวด้านหน้ามุขทางขึ้นศาลาและมีคันทวยรูปหนุมานที่เสาด้านหน้า คันทวยรูปลายกนกที่เสาด้านอื่น ๆ

5. **กุฏิสงฆ์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารก่ออิฐทาสีน้ำตาล 2 ชั้น ขนาด 6X9 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนสีไม่ทาสี เป็นกุฏิจำวัดสำหรับพระ-เณร

6. **กุฏิเจ้าอาวาส** สร้างเมื่อปีพ.ศ. อาคารก่ออิฐถือปูนสีขาว 2 ชั้น ขนาด 6X17.5 เมตร หลังคามุงกระเบื้องสีแดง มีมุขด้านหน้าเป็นบันได (ซ้าย-ขวา) ทางขึ้นชั้น 2 ซึ่งเป็นห้องจำวัดสำหรับพระ-เณร ส่วนชั้นล่างเป็นห้องโถงสำหรับรับแขกที่มาทำบุญและการประกอบกิจต่าง ๆ ของสงฆ์ และเป็นห้องจำวัดของเจ้าอาวาส 1 ห้อง

7. **ศาลารับรอง (ศาลาเจริญชัย)** สร้างเมื่อปีพ.ศ. ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดทางทิศเหนือโดยศรัทธาพ่อน้อยจันทร์ตา และแม่สมนา เชื้อคำ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสีขาวชั้นเดียว ขนาด 3X6 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียว ใช้สอยสำหรับรับรองแขกสงฆ์ และการจำวัดของพระ-เณร

8. **ศาลาอเนกประสงค์** สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2549 ขนาด 3X7.5 เมตร เป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียวติดแนวกำแพงทางทิศเหนือ ประตูเหล็กม้วน หลังคามุงกระเบื้องลอนไม่ทาสี ภายในเป็นห้องโถงโล่งใช้สอยอเนกประสงค์ และเก็บวัสดุต่าง ๆ

9. **หอระฆัง** ไม่มี แต่จะมีระฆังตั้งแขวนไว้ที่ด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส

10. **เสี้ยววัด และ ที่ตั้งสถูปเจดีย์หรืออุโบสถ** เสี้ยววัดตั้งอยู่ทางทิศเหนือติดแนวกำแพงวัดด้านหลังศาลาอเนกประสงค์ ลักษณะเป็นศาลาคอนกรีตติดพื้นดิน 2 หลังหันหน้าไปทางทิศใต้ ขนาดไล่เลี่ยกัน เรือนใหญ่เป็นหอเทพ(ขวามือ) เรือนเล็กกว่าเป็นหอเสี้ยววัด ด้านข้างหอเทพมีสถูปเจดีย์หรืออุโบสถผู้ล่วงลับวางเรียงต่อกัน

11. **เสือบ้าน** ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดฝั่งตรงกันข้ามถนน เป็นสถานที่ที่มีมาแต่เดิม ได้รับการบูรณะใหม่เมื่อปีพ.ศ.2535โดยศรัทธาพ่อน้อยจันทร์ตา และแม่สมนา เชื้อคำ ลักษณะเป็นศาลาคอนกรีตสีขาว ขนาด 1.5X2 เมตร 2 หลังหันหน้าไปทางทิศเหนือ มีบันไดทางขึ้นด้านหน้า 3 ชั้น หลังคา 2 ชั้น เป็นที่สักการบูชา และ มีการเช่นไหว้เป็นประจำทุกปี มีดินโพธิ์เป็นจุดสังเกต

12. ศาลาโรงครัว อยู่ด้านข้างกุฏิเจ้าอาวาสติดกำแพงฝั่งทิศใต้ ลักษณะเป็นศาลาโล่ง พื้นคอนกรีต ขนาด 4X10 เมตร สภาพเก่าและทรุดโทรม
13. ป่อน้ำ มี 1 ป่อ ที่โรงครัว มีมาพร้อมกับการสร้างวัด ปัจจุบันติดตั้งปั้มน้ำ และใช้สอยเพื่อการอุปโภคในโรงครัว
14. ศาลาเก็บของ สร้างเมื่อปีพ.ศ. ติดกับศาลาโรงครัว ขนาด 4X8 เมตร เป็นห้องโถงโล่ง ก่อผนังคอนกรีต ใช้สอยขนกประสงค์ สภาพเก่าและทรุดโทรม
15. ศาลาพักร้อน มี 3 หลัง ได้แก่ 1) บริเวณด้านหน้าทางเข้าวัด เป็นศาลาเรือนไม้ ยกฐานคอนกรีต ขนาด 3X4 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนไม่ทาสี ใช้สำหรับประชาชนที่เดินทางผ่านไปมาได้พักร้อน และ 2) ศาลาด้านหน้าในเขตกำแพงวัดเชิงประตูทางเข้า เป็นศาลาเรือนไม้ แบบเดียวกัน แต่หลังคามุงกระเบื้องลอนสีเขียว 3) ศาลาแปดเหลี่ยม ขนาด 3 เมตร หลังคายกซ้อน 3 ชั้น ที่ด้านหน้าศาลารับรอง (ศาลาเจริญชัย)
16. ห้องน้ำพระ-ณร มี 2 แห่ง ที่ด้านหลังกุฏิเจ้าอาวาส และด้านข้างกุฏิสงฆ์
17. ห้องน้ำ-สุขาอุบาสก-อุบาสิกา มี 1 แห่งสร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 ที่ด้านข้างศาลาการเปรียญทางทิศเหนือ ติดแนวกำแพงทางเข้า
18. ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางประทานพร สร้างเมื่อปีพ.ศ.25.. ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดติดกับประตูทางเข้า ลักษณะฐานคอนกรีตก่อขอบบัวลดหลั่น สูง 2 เมตร องค์พระสีทองจากส่วนฐานองค์พระถึงเปลวเศียรองค์พระ สูง 2 เมตร มีร่มฉัตรกางกันแดด
19. ประตูและกำแพงวัด บูรณะเมื่อปีพ.ศ.2543 ประตูวัด มี 4 ประตูในแต่ละด้านของกำแพงวัด ตามแบบประเพณีการสร้างวัดของล้านนา 1) ประตูทางทิศตะวันออก เป็นประตูสิงห์คู่ทางเข้าหลัก กว้าง 5 เมตร เสาก่ออิฐถือปูน ยกบัวที่ส่วนฐาน และหัวเสา ความสูง 2.5 เมตร วางประติมากรรมรูปสิงห์สีขาวหันหน้าเฉียงเข้าที่บนหัวเสาทั้งสองข้าง สิงห์ตกแต่งปูนปั้นสีทองและขลิบแดงที่ส่วนเท้าและหน้าอก ที่ด้านหน้าเสาประตูมีสิงห์คู่ขนาดเล็กหันหน้าตรง สูงจากฐานถึงส่วนหัว 1.45 เมตร 2) ประตูทิศตะวันตก เป็นช่องเปิดกำแพงอยู่ระหว่างกุฏิสงฆ์หลังใหม่กับหลังเก่า กว้าง 2 เมตร ก่อเสาคอนกรีตแบบโบราณ 2 เสา มีประตูเหล็กปิด-เปิดได้ 3) ประตูทิศเหนือ เป็นประช่องเปิดกำแพง กว้าง 1 เมตร มีประตูเหล็กปิด-เปิดได้ 4) ประตูทิศใต้ เป็นช่องเปิดกำแพง กว้าง 1 เมตร มีประตูเหล็กปิด-เปิดได้ ส่วนกำแพงวัด กำแพงวัดโดยส่วนใหญ่เป็นกำแพงก่ออิฐถือปูนสีขาว สูง 1.8 เมตร ที่ได้รับการบูรณะใหม่ในช่วง 2543 ปี มีบางส่วนทางทิศเหนือและทิศตะวันตก ที่เป็นกำแพงเก่า สูง 1.5 เมตร
20. หอกระจายเสียง ตั้งอยู่ด้านหน้าวัด เพื่อการสื่อสารระหว่างวัดกับชุมชน
21. ตู้โทรศัพท์ เป็นตู้สาธารณะที่ลานด้านหน้าวัดนอกเขตกำแพง
22. ป้ายวัด และป้ายรกรักวัฒนธรรมไทย ป้ายวัดตั้งอยู่ด้านหน้าวัดก่อด้วยคอนกรีตปั้นเลียนแบบเปลือกต้นไม้กว้าง 1.8 เมตร ขวบนป้ายสลักชื่อวัดด้วยอักษรไทยสีขาวพื้นน้ำตาล ส่วนป้ายที่อยู่ใกล้กัน

เป็นป้ายมีฐานหลังคา กว้าง 1 เมตร ตัวป้ายทำด้วยชนไม้ผ่าซีกสลักอักษรสีทองพื้นน้ำตาลเข้ม	
9 ปุชนิยวัตถุ	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์
1. พระประธานในวิหาร พระพุทธรูปปูนปั้นสีขาว เก่าแก่นับร้อยกว่าปี ชื่อว่า “พระองค์ขาว” เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.5 เมตร และมีพระพุทธรูปหล่อโลหะปิดทอง ขนาดหน้าตักกว้าง 1.2 เมตร อีก 2 องค์วางเคียงคู่กันด้านหน้าองค์ประธาน 2. พระประธานในอุโบสถ สร้าง เมื่อปีพ.ศ.2507 พร้อมกับการสร้างอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ขนาดเท่าคนจริงสีขาวปางมารวิชัย ตั้งอยู่บนแท่นคอนกรีตประดับกระจกสี สูง 80 เซนติเมตร 3. พระประธานในศาลาการเปรียญ 1) ศาลาสมโภช 700 ปีเมืองนครเชียงใหม่ หรือ ศาลาบำเพ็ญบุญ มีพระพุทธรูปชินราชหล่อโลหะปิดทอง ขนาดหน้าตักกว้าง 1 เมตร และพระสาวก 2 องค์ หันหน้าเข้าหาองค์พระประธาน 2) ศาลาการเปรียญด้านทิศเหนือ มีพระพุทธรูปหล่อโลหะปิดทองปางสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง 1 เมตร เป็นพระประธาน และมีพระพุทธรูปหล่อโลหะปิดทองปางมารวิชัย และพระพุทธรูปชินราช ขนาดหน้าตักกว้าง 80 เซนติเมตร อีก 2 องค์ ประดิษฐานทางซ้ายและขวา 4. พระพุทธรูปต่างๆ ประดิษฐานที่ห้องโถงกุฏิเจ้าอาวาส ส่วนใหญ่ได้รับศรัทธาจากประชาชน นำมาถวายแก่เจ้าอาวาส ได้แก่ พระพุทธรูปปางสมาธิ ปางมารวิชัย พระอุปัชฌาย์ ฯลฯ 5. ตู้พระไตรปิฎก จำนวน 2 ตู้ เป็นตู้ไม้แกะสลักปิดทอง เก็บพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ.2530 6. ธรรมมาศ หรือ อาสนสงฆ์แบบต่างๆ ที่วางเครื่องสักกัณฑ์ และโต๊ะหมู่บูชา ธรรมมาศเป็นที่นั่งสำหรับพระสงฆ์ขึ้นเทศนาธรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และโอกาสต่างๆ ประกอบกับที่วางเครื่องสักกัณฑ์บูชาพระพุทธเจ้า และโต๊ะหมู่บูชาแบบต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นของสูงที่มักพบเห็นในวัด	
10 ปุชนิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูสังฆรักษ์บุญชัย ชยสมฺปนฺโน เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน เดิมชื่อนายสมบุญชัย สนธิสรณ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๕๒ บ้านเลขที่ ๕๓ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรของนายแสวง-นางคำบาง สนธิสรณ์ บรรพชา และอุปสมบท เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๐ ณ วัดสันป่าข่อย ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระครูสุวัฒนวรคุณ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระมหาเจริญ สุวาทัมโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาอินแก้ว สุวโจ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ 2. เจ้าอาวาสในอดีต นับตั้งแต่มีการสร้างวัดในปีพ.ศ.๒๔๓๕ และพัฒนาวัดมาตลอด ระยะเวลา ๑๑๔ ปีถึงปีพ.ศ.๒๕๔๘ มีรายนามดังนี้ 1) พระครูหมามงคล พ.ศ.2440-2472 2) พระดวงแก้ว พ.ศ.2473-2475	

3) พระสิงห์แก้ว พ.ศ.2475-2477 4) พระอิทธิพรหลวง อนุโท พ.ศ.2479-2505 5) พระดวงจันทร์ ฐมณโณ พ.ศ.2506-2507 6) พระมหาดวงดี อภิวัฒน์ พ.ศ.2508-2509 7) พระบุญทอง พ.ศ.2510-2511 8) พระอินสอน อรินทโม พ.ศ.2513-2535 9) พระครูนิทัศน์ สารกิจ พ.ศ.2535-2545 10) พระครูสังฆรักษ์บุญชัย ชยสมปโน พ.ศ.2549– ถึงปัจจุบัน	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. โพธิ์ ปลูกบริเวณเสื่อบ้าน มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อไม่ให้ติดเสาไฟฟ้าของการไฟฟ้าฯ 2. พิกุล ปลูกบริเวณเสื่อบ้านมีอายุนับร้อยกว่าปี 3. หมากนวล ปลูกด้านข้างวิหาร 12 ต้น 4. ด้าว มี 1 ต้น ปลูกด้านข้างวิหาร ระหว่างต้นหมากนวล เป็นต้นไม้มงคลที่เชื่อถือว่าในการก่อสร้างบ้านใหม่ใช้ใบด้าวสำหรับรองฐานเสาเข็มเพื่อเป็นสิริมงคล 5. ลีลาวดีดอกชมพู 6. กระดังงา 7. มะยม 8. สนฉัตร 9. อินทนิล 10. แก้ว 11. ทุเรียน 12. พญาสัตบรรณ (ตีนเป็ด) 13. ปืบทอง 14. วาสนา 15. แคแสด 16. กล้าย 17. มะกรูด 18. เล็บครุฑ คุณค่า	

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ดันไม้เดิมมีดันโพธิ์และดันพิกุล ณ บริเวณเสื่อบ้านด้านหน้าวัดฝั่งตรงกันข้ามถนน ส่วนดันไม้อื่นๆ ปลูกเพื่อความร่มรื่นและประดับให้สวยงามมีจำนวนไม่มากนัก ในบริเวณป่าด้านหน้าวัด ด้านหน้าอุโบสถ ด้านข้างวิหาร และด้านหน้ากุฏิสงฆ์ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับศรัทธาจากชาวบ้าน และพระเณรร่วมกันหามาปลูกขึ้นบ้าง ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และร่มรื่นในบางส่วนของเสนาอาสนะของวัด ทัศนียภาพทั่วไป จึงค่อนข้างโล่งและร้อนโดยเฉพาะในส่วนลานวัด แต่จะเห็นความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของวัดมากกว่าความร่มรื่นของพืชพรรณ	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ช่วงวัด/ลานวัด บริเวณด้านหน้าวิหาร อุโบสถ และศาลาการเปรียญ มีความเด่นชัดในสองส่วน คือ 1) ช่วง/ลานนอกกำแพงวัด เดิมเป็นลานดินกว้างที่ติดกับสามแยกถนนชุมชนด้านหน้าวัด ปัจจุบันเป็นลานคอนกรีต ร่วมกับถนนลาดยางทางเข้าวัด และสวนประดับป่าหน้าวัด ใช้เป็นที่ชุมนุม นัดพบ ประกอบกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ การออกกำลังกาย และเป็นกาถแสง(ตลาดขนาดเล็ก) ในตอนเย็นของทุกวัน ฝั่งตรงกันข้ามเป็นช่วง/ลานเสื่อบ้านที่มีศาลเสื่อบ้านสองศาล ดันโพธิ์และดันพิกุลอายุนับร้อยปี เป็นจุดสังเกตเด่นชัด 2) ช่วง/ลานในกำแพงวัด เดิมเป็นลานดินทรายกว้าง ปัจจุบันได้รับศรัทธาญาติโยมให้ปลูกกล้วยไม้ เมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๘ ใช้สำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและงานประเพณี เช่น ทำบุญตักบาตร ลานกิจกรรมประเพณี การจัดงานสมโภชหรืองานปอยหลวง ฯลฯ ณ บริเวณลานวัดจะมองเห็นวิหารได้สวยงามในระยะใกล้ และไกล ซึ่งมีประตูลีลา และพระพุทธรูปปางสิวลี เป็นฉากหน้า 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม ที่ตั้งวัดเป็นศูนย์กลางของย่านชุมชน ติดกับถนนชุมชนที่เลียบริมฝั่งลำน้ำแม่มิ มีที่ดินจำกัด และมีการปลูกพืชพันธุ์ไม่มากนัก ความเป็นลานโล่งจึงเด่นชัด สร้างมุมมองได้กว้างจากพื้นที่ลานและมองเห็นความงดงามทางสถาปัตยกรรมที่สงบ และน่าศรัทธา แต่จะรู้สึกร้อนในช่วงกลางวัน	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสงฆ์นำพระธาตุ การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว)	

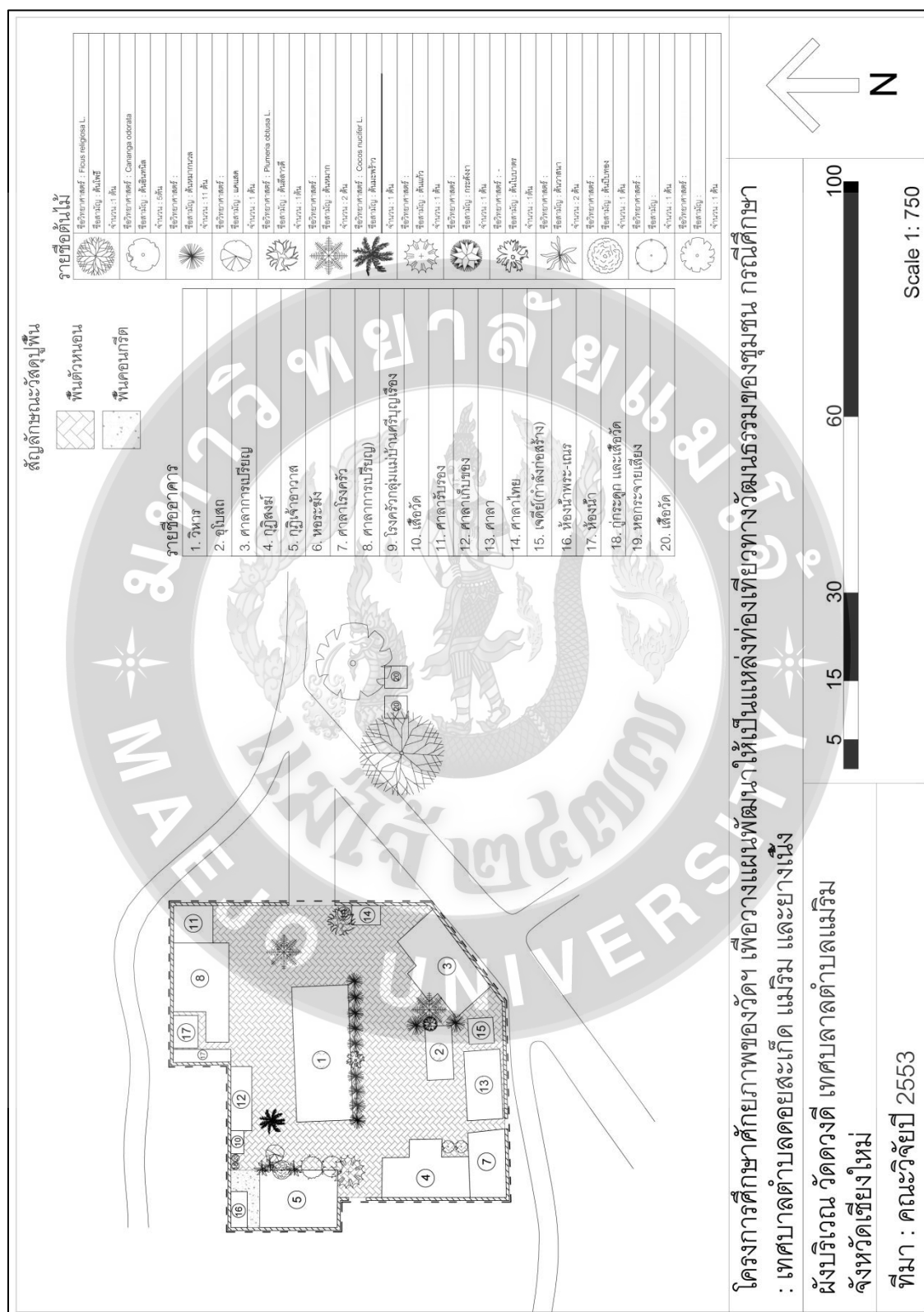
เดือนมิถุนายน	ประเพณีสงฆ์นำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน)
เดือนกรกฎาคม	วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม
เดือนตุลาคม	วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ ถิ่นก้วยสลาก/สลากภัต
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน
เดือนธันวาคม	ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคล บูชา พระแม่โพสพ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) ทำบุญตักบาตร
- 2) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม
- 3) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 4) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 5) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)

14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 6

1 ชื่อวัด	วัดอรุณนิवास
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	เมื่อปีพ.ศ.2449 อายุ 105 ปี(2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 194 หมู่ที่ 1 บ้านริมใต้ ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ เดือน..... พ.ศ. มีเนื้อที่ดิน 6 ไร่ 50 ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูปัญญาวรวิวัฒน์
6 ศรัทธาวัตร	ชุมชนบ้านริมใต้ และบางส่วนของชุมชนบ้านหมื่นถ้อย-น้ำงาม หมู่ที่ 1 ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม ประมาณ 200 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดอรุณนิवास เดิมเป็นวัดไทยใหญ่ นิกายพม่า สร้างขึ้นโดยชาวไทยใหญ่ ชื่อนายจอง จินะ และชาว ตองตู่กลุ่มหนึ่งที่แยกตัวจากกลุ่มเดิม (เมื่อครั้งที่เจ้าคำชายโนในอำเภอแมริม เมื่อประมาณปีพ.ศ.2444 ซึ่งพักอาศัยอยู่บริเวณบ้านช่วงเปา ตำบลริมใต้ โดยมีศรัทธาที่จะสร้างวัดขึ้น เพื่อเป็นที่ประกอบกิจกรรม ทางพุทธศาสนาตามแบบประเพณีพม่า จึงได้ร่วมใจกับจับจองแผ้วถางพื้นที่ราบป่าไม้เต็ง ไม้รัง ไม้เปา ซึ่งชาวบ้านเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า “ช่วงเปา” และใช้เป็นสถานที่ก่อตั้งวัดขึ้น เรียกว่า “วัดช่วงเปา” ต่อมา คือ “วัดศิริมงคล” และ “วัดแมริม” ตามลำดับ) ไปสร้างวัดอีกแห่งหนึ่งทางทิศใต้ ห่างจากที่วัดช่วงเปา เดิม ไปประมาณ 500 เมตร เรียกวัดที่สร้างขึ้นก่อนว่า “วัดพม่าเหนือ” (วัดแมริม) และเรียกวัดที่สร้างขึ้น ใหม่ว่า “วัดพม่าใต้” และในปีพ.ศ.2449 เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดอรุณนิवास” เมื่อมีการโอนให้ขึ้นทะเบียน เป็นวัดไทย และนับเวลาการก่อตั้งวัดในปีพ.ศ.นี้เป็นต้นมา	
8 ปุชนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร หรือ ศาลาการเปรียญ (ศาลาพิทักษ์ชายแดน) เดิมวัดแห่งนี้มีวิหารเรือนไม้ศิลปกรรมแบบ พม่าหรือไทยใหญ่ โดยเอกลักษณ์ที่ตัวเรือนยกพื้นสูง และหลังคาช่อ 5-7-9 ชั้น ตกแต่งลายฉลุที่ สวยงาม ใช้ประโยชน์เป็นวิหาร อุโบสถ ศาลาธรรม และศาลาการเปรียญ รวมอยู่ในอาคารหลังเดียว ต่อมาในปีพ.ศ.2551-2552 ได้รื้อถอนสร้างใหม่ทั้งหลัง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว โถงโล่งแบบ เรียบง่าย ขนาด 9X27 เมตร หลังคากระลอนทาสีแดงฉัตรทอง 5 ชั้น(ที่ส่วนฐานเป็นรูปหงส์หันหน้า ไปทางทิศตะวันออก-ศิลปะแบบพม่า) ประดับข้อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณ ตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นแดง ตรงกลางเป็นรูปช้าง 3 เศียร โดยตั้งชื่อว่า “ศาลาพิทักษ์ชายแดน” เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้ล่วงลับ ซึ่งเป็นคำร่ว ทหาร (อันเนื่องมาจากในสมัยการปกครองยุคจอมพลถนอม	

กิตติขจร ได้เกิดจลาจล ทำให้ข้าราชการตำรวจ ทหาร เสียชีวิตจำนวนมาก กว่า 280 ศพที่ได้นำมาบำเพ็ญกุศลที่วัดอรุณนิवास ซึ่งทำให้วิหารคู่ตบแค้นในขณะนั้น เมื่อเสร็จกิจการบำเพ็ญกุศลลง พลตำรวจเอกเจริญฤทธิ์ จรัสโลมรต์ ได้เป็นประธานในการพัฒนาวัด มีดำริให้รื้อถอนวิหารเดิม เพื่อสร้างใหม่ให้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนอาคารอื่นๆ อีกหลายอาคาร โดยสมบัติที่มีค่าทางพุทธศิลป์ก็ได้ยกให้พิพิธภัณฑ์เชียงใหม่ เพื่อเก็บรักษาต่อไป ได้แก่ พระพุทธรูป ชุ่มประต้ออาคาร เครื่องประดับอาคารต่างๆ และสิ่งมีค่าอื่นๆ) ต่อมาในปีพ.ศ.2552 ได้บูรณะตกแต่งเพิ่มเติมลวดลายปูนปั้นแบบลายไทย ทาสีทองพื้นสีแดง และได้ทำสีอาคารใหม่ทั้งหลัง

2. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2534 โดยศรัทธาแม่คำนวน กาละสนั่น และญาติโยมชาวมินได้ ลักษณะก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง 1 เมตร ขนาด 5X10 เมตร หน้าต่างไม้แต่งลายรดน้ำด้านละ 4 บาน กรอบบานหน้าต่างประดับลวดลายปูนปั้นสีทอง หลังคา 2 ชั้นปูกระเบื้องเซรามิกเคลือบสีส้มอิฐ ยกช่อฟ้า ใบระกาประดับหางหงส์รูปพญานาค หน้าบรรณตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีทอง

3. เจดีย์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2534 พร้อมกับอุโบสถโดยศรัทธาแม่คำนวน กาละสนั่น และญาติโยมชาวมินได้ ลักษณะส่วนฐานเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส 5 ชั้นสีขาว ตัวเรือนธาตุเป็นองค์ระฆังสีทอง มีส่วนปากเรือนแบบจัตุรมุข ประดับมณฑป/ชุ่มพระพุทธรูป 4 ชุ่มทั้ง 4 ด้านโดยรอบฐานเจดีย์ ได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัย(ตะวันออก) ปางอุ้มบาต(ทิศใต้) พระสิงห์ 1(ทิศเหนือ) และ พระสิงห์ 3 (ทิศตะวันตก) ต่อจากองค์ระฆังเป็นก้านฉัตร ปลียอดยกฉัตรทอง 7 ชั้น และหยาดน้ำค้าง

4. หอระฆัง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2550 โดยศรัทธาญาติโยมจากเชียงใหม่ กรุงเทพฯ นครปฐม ร่วมกับชาวแมริม ในการทอดผ้าป่าสามัคคี เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 3 ชั้น เสาตกแต่งคันทวย และ ลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นแดง หลังคาจัตุรมุขปูกระเบื้องเซรามิกเคลือบสีส้มอิฐ ประดับช่อฟ้า และหางหงส์รูปพญานาค ยกฉัตรทอง 7 ชั้น และหยาดน้ำค้าง ส่วนหน้าบรรณตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นแดงคล้ายกับตัวเสา ชั้นบนสุดเป็นที่ตั้งระฆังจำนวน 5 องค์(ระฆังทองเหลืองและสัมฤทธิ์เก่าแก่กว่า) ชั้น 2 เป็นที่ตั้งฆ้องหลวง กลองปี่ และชั้นล่างสุดเป็นที่ตั้งระฆัง 1 องค์ มีประตูเหล็กปิด-เปิด ในการรักษาความปลอดภัย หอระฆังใช้เป็นที่สื่อสารบอกเวลาการปฏิบัติกิจของสงฆ์ และแจ้งเหตุต่างๆ ภายในวัด ซึ่งสามารถสื่อถึงย่านชุมชนโดยรอบวัด

5. ศาลาพระสังฆายและเจ้าแม่กวนอิม สร้างเมื่อปีพ.ศ.2541 โดยศรัทธาแม่ผั้น นางสุวรรณา ทังนา รุ่งโรจน์ ญาติโยมจากกรุงเทพฯ โครงสร้างก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ขนาด 3X3 เมตร ก่อผนังโดยรอบ และติดประตูเหล็กม้วน ประดิษฐ์ฐานพระสังฆาย และพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เพื่อสักการขอพร

6. กุฏิเจ้าอาวาส และกุฏิสงฆ์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2542 ลักษณะอาคารสองชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูน ขนาด 6X9 เมตร สำหรับเจ้าอาวาสและพระเณรลูกวัด ต่อมาในปีพ.ศ.2547 และ 2552 มีการสร้างกุฏิหลังเดียวขนาดเล็กเพิ่มขึ้นจำนวน 10 หลัง ขนาด 3X5 เมตร 5 หลัง และ 5X5 เมตร 5 หลัง ตามลำดับ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติธรรมของพระเณร กุฏิหลังแรกจึงเป็นกุฏิเจ้าอาวาสและรับรองแขกสงฆ์

7. **โรงครัว และโรงฉันท์** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2549 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ขนาด 6X15 เมตร ก่อผนังทึบเป็นห้อง 1 ช่วงหลังของอาคารสำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์งานครัว และก่อผนังติดตาข่ายโปรงช่วงบนในส่วนด้านหน้าตลอดแนว 3 ช่วงอาคาร
8. **ศาลาแม่เผ่าอนุสรณ์** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2549 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว ขนาด 4X12 เมตร ก่อผนังทึบด้านข้างและด้านหลังของอาคาร และก่อบล็อกลูกติดตาข่ายโปรงช่วงบนในส่วนด้านหน้าและด้านข้างอาคาร ใช้ประโยชน์ทั่วไปและเก็บวัสดุต่างๆ ของวัด เช่น กลองปี่พาทย์ พระพุทธรูป ฯลฯ
9. **เสี้ยววัด** ตั้งอยู่ด้านหลังวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่ สร้างตั้งแต่การก่อตั้งวัดยุคแรกของชาวไทยใหญ่ ก่อนการขึ้นทะเบียนเป็นวัดไทยเมื่อปีพ.ศ.2449 เดิมเป็นศาลขนาดเล็กแบบเรียบง่าย ต่อมาได้บูรณะใหม่ให้ใหญ่ขึ้นแบบศาลาไทยประยุกต์ทรงสูง โครงสร้างเหล็ก ตั้งบนฐานคอนกรีตมีบันไดขึ้นทางทิศเหนือ และระเบียงโดยรอบศาลา จุดเด่น คือ แบบจำลองประติมากรรมหุ่นขี้ผึ้งขนาดเล็ก และประติมากรรมรูปเทพพนม 4 องค์ที่ด้านหน้าศาล
10. **ศาลเจ้า** ศาลขนาดเล็กคล้ายศาลพระภูมิ ตั้งอยู่ติดกำแพงทางทิศใต้บริเวณลานจอดรถ
11. **ที่ตั้งสถูปเจดีย์ หรือ กุบริรจุลจี** มีกุฏิจำนวนไม่มากนักตั้งอยู่บริเวณด้านข้างเจดีย์
12. **ศาลาอเนกประสงค์** มี 2 แห่ง 1) ศาลาสาธิตธรรมโอสธอนุสรณ์ ตั้งอยู่ด้านหน้าอุโบสถ ได้ใช้บำเพ็ญศพ ทชด. ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ลักษณะเป็นศาลาโล่ง มีการบูรณะเมื่อปีพ.ศ.2535 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนขนาด 5X8 เมตร สภาพค่อนข้างทรุดโทรม มีภาพจิตรกรรมเก่าแก่ที่เขียนขึ้นในปี พ.ศ.2522 (1979) และพระพุทธรูปศิลปะแบบพม่า ปัจจุบันปรับปรุงเป็นศาลาอเนกประสงค์ให้พระสงฆ์จำพรรษา หรือรับรองแขกสงฆ์ 2) ศาลาอเนกประสงค์ที่ลานจอดรถ ขนาด 3X6 เมตร ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น เป็นที่ตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน มวลชนสัมพันธ์ ส.ภ.อ. แม่ริม ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ชมรมผู้สูงอายุ ฯลฯ ตามวาระของกิจกรรมแต่ละช่วงไป
13. **โรงเก็บวัสดุ** ตั้งอยู่ด้านหลังศาลาบำเพ็ญศพ ทชด. อาคารโครงสร้างไม้ก่อผนังด้านหลัง และเปิดโล่งใช้เก็บวัสดุต่างๆ ของวัด สภาพค่อนข้างทรุดโทรมมาก
14. **ห้องน้ำและสุขา** ตั้งอยู่ด้านข้างวิหารติดแนวกำแพงทางทิศใต้ มีห้องน้ำแยกชายหญิงหลายห้องไว้รองรับประชาชนที่มาเยี่ยมเยือนวัดในโอกาสต่างๆ
15. **ประตู และ กำแพงวัด** ประตูวัดหน้าวัด สร้างเมื่อปีพ.ศ.2534 โดยศรัทธาแม่คำนวม กาละสนั่น ลักษณะเป็นซุ้มประตูสี่เหลี่ยมทรงสูง ส่วนบนเป็นป้ายชื่อวัดอักษรสีทอง ประดับลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นสีแดง ที่หัวเสาและคานคดโค้งหางหงส์รูปพญานาค นอกจากนี้มีประตูด้านหน้าอุโบสถ 1 แห่ง กว้าง 4 เมตร เชื่อมกับชุมชนฝั่งทิศเหนือ ประตูด้านทิศใต้กว้าง 4 เมตร ประตูด้านตะวันออก 1 แห่ง กว้าง 2 เมตร เชื่อมกับชุมชน และประตูแนวกำแพงด้านข้างโรงครัว กว้าง 1 เมตร (ทุกประตูของวัดจะมีประตูเหล็กตาข่ายปิดเปิดอีกครั้งเพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สินของวัดซึ่งอยู่ใกล้ย่านศูนย์กลางชุมชน)

ส่วนกำแพงวัดสร้างโดยศรัทธาญาติโยมชาวมัยใต้ พร้อมกับการสร้างอุโบสถ ลักษณะกำแพงก่ออิฐถือปูนสูง 2 เมตร ทาสีครีม บางช่วงที่อยู่ในเขตวัดเพื่อกำหนดขอบเขตสังฆาวาส จะสร้างเป็นกำแพงบล็อกโปรงสูง 80 เซนติเมตร นอกจากนี้พบว่ามีกำแพงบางช่วงต้องเปิดให้เป็นทางเข้าออกของบ้านเรือนประชาชนที่อยู่ติดกับเขตวัด

16. บ่อน้ำ มี 3 แห่ง 1) ที่บริเวณสวนพันธุ์ไม้ด้านหน้ากุฏิ เป็นบ่อเดิมสมัยเมื่อสร้างวัด ปัจจุบันไม่ได้ใช้งานแล้ว ทางวัดได้ทำฝาดปิดไว้โดยไม่ได้ถมบ่อ เนื่องจากชาวล้านนาเชื่อว่าการถมบ่อเป็นสิ่งต้องห้ามถ้าฝาดฝืนจะมีเหตุร้ายต่อสถานที่และครอบครัว 2) บ่อน้ำด้านข้างวิหารทางทิศเหนือ เป็นบ่อเดิมสมัยเมื่อสร้างวัดอีกบ่อหนึ่ง ปัจจุบันติดตั้งปั้มน้ำเพื่อใช้สอยภายในวัด 3) บ่อน้ำด้านหลังวิหารติดกับแท้งก์น้ำ ติดตั้งระบบสูบน้ำขึ้นแท้งก์น้ำ และจ่ายน้ำใช้สอยภายในวัด

17. แท้งก์น้ำ ตั้งอยู่ด้านหลังวิหารติดกับบ่อน้ำ เป็นระบบเก็บน้ำเพื่อส่งไปใช้สอยภายในวัด

18. หอกระจายเสียง ติดตั้งเพื่อการสื่อสารกับชุมชน ส่วนใหญ่จะมีทุกวัด

19. ป้ายวัด เป็นป้ายที่ชุ่มประตู่ และป้ายปากทางติดถนนใหญ่

9 ปุชนิยัตถุ

อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์

1. พระประธานในวิหาร หรือ ศาลาการเปรียญ มีพระพุทธรูป 3 องค์ ที่หล่อเมื่อปีพ.ศ.2522 พร้อมกับการสร้างวิหารใหม่ โดยมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปสมัยใหม่สิงห์ 1 ขนาดหน้าตักกว้าง 1.25X2 เมตร องค์ขวา (ของพระประธาน) พระพุทธรูปสมัยใหม่สิงห์ 1 ขนาดหน้าตักกว้าง 1.5X2.5 เมตร และองค์ซ้ายพระพุทธรูปสุโขทัย หน้าตักกว้าง 1.25X2 เมตร ส่วนองค์กลางด้านหน้าพระพุทธรูปสุโขทัยจากศรัทธาญาติโยมกรุงเทพฯ ขนาดหน้าตักกว้าง 1X1.5 เมตร ทั้ง 4 องค์หล่อด้วยทองเหลืองปิดทองทั้งองค์ นอกจากนี้มีพระสาวก 2 องค์ พระอุปคุต และพระพุทธรูปอื่นๆ จากศรัทธาญาติโยม

2. พระประธานในอุโบสถ องค์ประธานเป็นพระพุทธรูปสมัยใหม่สิงห์ 1 ขนาดหน้าตักกว้าง 1.5X2.5 เมตร ภายในบรรจุพระสมเด็จจิตรดาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ องค์ขวา (ของพระประธาน) เป็นพระสุโขทัยสมัยใหม่รูปหน้าวงรี ขนาดหน้าตักกว้าง 1.5X2 เมตร องค์ซ้าย เป็นพระอุทองสมัยใหม่รูปหน้าสี่เหลี่ยม ขนาดหน้าตักกว้าง 1.2X2 เมตร และ หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ปิดทองทั้ง 3 องค์

3. พระประธานกุฏิเจ้าอาวาส พระพุทธรูปปางสมาธิหล่อด้วยทองเหลืองปิดทองทั้งองค์ ขนาดหน้าตักกว้าง 1 เมตร พระสาวก 2 องค์ และพระพุทธรูปอื่นๆ จากศรัทธาญาติโยมจำนวนมาก ได้แก่ พระอุปคุต พระสิวลี ฯลฯ

4. พระประธานในศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาธรรมโอสถอนุสรณ์/ศาลาบำเพ็ญศพล ดชด. ในอดีต)

พระพุทธรูปเก่าแก่ปูนปั้นสีทองปางสมาธิศิลปะแบบพม่า ขนาดหน้าตักกว้าง 85 เซนติเมตร (เท่าคนจริง ซึ่งเป็นขนาดที่นิยมสร้างพระพุทธรูปในอดีต)

5. พระสังฆายและเจ้าแม่กวนอิม พระสังฆายหล่อด้วยทองเหลืองปิดทองทั้งองค์ ขนาดหน้าตักกว้าง

85 เซนติเมตร และเจ้าแม่กวนอิมเป็นรูปแกะสลักด้วยหินอ่อนสีขาว ขนาดหน้าตักกว้าง 65 เซนติเมตร และรูปหล่อแบบต่างๆ ขนาดเล็กใหญ่ อีกจำนวน 4 องค์ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปอื่นๆ จากศรัทธาญาติโยมมาจัดตั้งไว้เพื่อสักการขอพร 6. รูปปั้นพระฤๅษี ที่บริเวณต้นคันทิมิ ซึ่งปัจจุบันได้ตายไป และมีต้นไทรเติบโตแทนที่ เป็นรูปปูนปั้นมาจากคอยแทนพระ บ้านแม่โจ้ อำเภอสันทราย เมื่อปีพ.ศ.2548 โดยศรัทธาของช่างปั้น ซึ่งเคยเป็นพระบวชที่วัดคอยแทนพระ และรู้จักกับเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน 7. หม้อหลวง กลองปู้จา และระฆัง เป็นสิ่งที่มีประจำวัดสำหรับงานเฉลิมฉลอง และการต้อนรับแขกวัดและชุมชน ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ทำหาคูได้ยาก และมีช่างผู้รู้ในกระบวนการผลิตน้อย 8. ธรรมมาศ หรือ อาสนสงฆ์แบบต่างๆ และเครื่องสักกัณฑ์พระพุทธรูป ใช้สำหรับการเทศนาธรรมของพระสงฆ์ มีทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ และเครื่องสักกัณฑ์ที่วางเครื่องบูชาพระพุทธรูปในพิธีการสำคัญต่างๆ เป็นของสูงที่นับวันจะหาหาคูได้ยากขึ้น 9. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร อุโบสถ และศาลาธรรมโอสถอนุสรณ์ ภาพจิตรกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เป็นองค์ประกอบที่มักจะพบเห็นในวิหาร ศาลาการเปรียญ และอุโบสถ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติอย่างย่อ มีคุณค่าทางศิลปกรรม ส่วนใหญ่เขียนขึ้นพร้อมกับการสร้างอาคาร เช่น วิหาร เมื่อปีพ.ศ.2522 อุโบสถเมื่อปีพ.ศ.2534 ส่วนภาพจิตรกรรมที่ศาลาธรรมโอสถอนุสรณ์ เขียนโดยช่างบุญปั่น พงษ์ประดิษฐ์ ชาวแม่ริม เมื่อปีพ.ศ.2522 (1979) โดยมีผู้ศรัทธาถวายแก้ววัด	
10 ปุชนิยบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูปัญญาวรวิวัฒน์ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ไม่มีการบันทึกประวัติ (ได้ศึกษาพระธรรมจนจบนักธรรมเอก ที่โรงเรียนปริยัติธรรมวัดแม่ริม เมื่ออายุ 25 ปี (2513) และมาจำวัดที่วัดอรุณนิवास ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสเมื่อปีพ.ศ.2522 จนถึงปัจจุบัน) 2. เจ้าอาวาสในอดีต นับตั้งแต่โอนเป็นวัดไทย เมื่อปีพ.ศ.2449 เท่าที่ทราบนาม ได้แก่ 1) พระใหญ่ ชามโร เจ้าอาวาสรูปแรก ที่มีเชื้อสายเป็นไทยใหญ่ 2) พระอธิการประสงค์ ปัญขาวโร ต่อมาเป็นพระครูปัญญาวรวิวัฒน์ เป็นเจ้าอาวาสเมื่อปีพ.ศ.2522 ถึงปัจจุบัน	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ- ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ลำไย 2. มะเฟือง 3. หมากนวล 4. หน้าเลียบ	

5. หมากรเหือง
6. มะขามป้อม
7. สุนัข
8. มะกอกน้ำ
9. มะขาม
10. ทองอุไร
11. ตาลฟ้า
12. แก้ว
13. กล้าย
14. มะกอก
15. แคน
16. สาละลังกา
17. สะเดา
18. มะม่วง
19. ดีหมี
20. ใสน้ำเต้า
21. พญาสัตบรรณ(ตีนเป็ด)
22. สารภี
23. คอนเฒ่า
24. กร่าง และ ไทรใบแหลม
25. ปาล์มน้ำมัน
26. ไทรค่าง
27. เป้ง
28. ศุภโชค
29. ขนุน
30. ลิ้นจี่
31. ซองออฟจาไมก้า

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ต้นไม้เดิมมีต้นโพธิ์ที่หน้าวัดบริเวณซุ้มประตูแต่ได้ตายไป มีต้นหน่าเลียบนำจากประเทศจีนโดยศรัทธาญาติโยมมาปลูก อายุประมาณ 90 ปี ต้นดีหมีบริเวณรูปปั้นพระฤๅษี ซึ่งได้ตายไปเมื่อปีพ.ศ.๒๕๕๒ และมีต้นไทรใบแหลมขึ้นมาแทนที่ ต้นลำไยหลายต้นและต้นมะขาม

บริเวณกุฏิสงฆ์ มีอายุกว่า 100 ปี และมะขามป้อม อายุ 50 กว่าปี ส่วนคันอื่นๆ ได้รับศรัทธาจากชาวบ้าน และพระเณรร่วมกันหามาปลูก ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และร่มรื่นในบางส่วนของเสนาอาสนะของวัด ทศนียภาพทั่วไป จึงค่อนข้างโล่งและร้อนโดยเฉพาะในส่วนลานวัด แต่จะเห็นความร่มรื่นของพืชพรรณในสวนรวมพันธุ์ไม้ด้านหน้ากุฏิ ด้านข้างศาลาการเปรียญ ในบริเวณเขตสังฆาวาส(ที่พักสงฆ์) และโรงครัว ที่ได้ปลูกรวบรวมไว้ให้เป็นที่นั่งพักผ่อน และประดับบริเวณ	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทศนียภาพ
1. ช่วงวัด/ลานวัด เนื่องจากทางเข้าวัดเป็นทิศตะวันตก ทำให้ลานวัดตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าหอรระฆัง ซึ่งเป็นด้านข้างอุโบสถ และเจดีย์ ลักษณะเดิมเป็นลานดินกว้าง ต่อมาได้รับศรัทธาจากญาติโยมเปลี่ยนเป็นพื้นคอนกรีต เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๒ ใช้สำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและงานประเพณี เช่น ทำบุญตักบาตร ลานกิจกรรมประเพณี การจัดงานสมโภชหรืองานปอยหลวง ฯลฯ และมีลานทางตะวันตกติดแนวกำแพงบ้านเรือนของชุมชน ยังเป็นดินบดอัดผสมหินคลุก ใช้ประโยชน์เพื่อการบริการที่จอดรถ และการเข้าถึงบ้านเรือนของชุมชนที่มีทางเข้าในเขตพื้นที่วัด ด้วยสภาพลานวัดดังกล่าวทำให้มองเห็นเจดีย์และด้านหลังอุโบสถ ได้เด่นชัดเมื่อเข้าถึงเขตวัด และค่อนข้างโล่งร้อน 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม ที่ตั้งวัดเป็นศูนย์กลางของย่านชุมชน มีการปลูกพันธุ์ไม้ บริเวณกุฏิสงฆ์ ด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส ด้านข้างศาลาการเปรียญ และบริเวณโรงครัว ในลักษณะสวนรวมพันธุ์ไม้ จึงสร้างความร่มรื่นเฉพาะที่ได้เป็นอย่างดี ต้นไม้บางต้นมีอายุเก่าแก่มากพร้อมกับการสร้างวัด แต่ความเป็นช่วงหรือลานโล่งที่เด่นชัดในส่วนด้านหน้าทางเข้าวัด สร้างมุมมองได้กว้างจากพื้นที่ลาน แต่จะรู้สึกร้อนในช่วงกลางวัน	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสรงน้ำพระธาตุ การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน)	

เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม

เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ ถิ่นกล้วยสลาก/สลากัด

เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน

เดือนธันวาคม ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคล
บูชา พระแม่โพสพ

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันชาติ และกิจกรรม
เชื่อมโยงกับชุมชน(กิจกรรมพิเศษ)ได้แก่

- 1) ทำบุญตักบาตร
- 2) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม
- 3) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สำหรับเยาวชน
- 4) กิจกรรมผู้สูงอายุ
- 5) กิจกรรมค่ายคุณธรรมโรงเรียนบ้านแม่ริม
- 6) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 7) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 8) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตน
ได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์
ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้
นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภาย
หน้า การบวชจะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็น
พระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจาก
พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อ
ความหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการ
อุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการ
บวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่อง
คำก่อนเข้าพิธี)

- 9) เป็นที่ตั้ง อบต. ประจำตำบลริมใต้ และที่ตั้งมวลชนสัมพันธ์ สกอ. แม่ริม

14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ

ไม่มี

15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 7

1 ชื่อวัด	วัดศรีบุญเรือง
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	เมื่อปีพ.ศ.2395 อายุ 159 ปี(2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 42/1 หมู่ที่ 1 บ้านศรีบุญเรือง ตำบลแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2539 มีเนื้อที่ดิน 1 ไร่ 3 งาน 15 ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูสิริอาภากร (บุญธรรม อาภาโร)
6 ศรัทธาวัด	ชุมชนบ้านศรีบุญเรือง หมู่ที่ 1 ตำบลแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 180 ครัวเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด
วัดศรีบุญเรือง ที่ตั้งวัดเดิมอยู่ทางใต้ของชุมชนปัจจุบัน ซึ่งเป็นสถานที่พักแรมระหว่างทางของพ่อค้าจากเมืองฝางที่มาค้าขายในเมืองเชียงใหม่ จนกลายเป็นที่พักอาศัยและเกาะกลุ่มเป็นชุมชนขนาดเล็ก ในเวลาต่อมาได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดขึ้นเพื่อประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาตามแบบประเพณี แต่ได้เกิดน้ำท่วมบ่อยครั้งทำให้ชุมชนต้องอพยพขึ้นมาทางเหนือ (ในบริเวณที่ตั้งปัจจุบัน) เดิมมีสภาพเป็นป่าดงดิบ จึงตั้งชื่อชุมชนว่า “ชุมชนช่วงเปา” และยังไม่มีสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา ท้าวบุญเรืองซึ่งเป็นคหบดีในหมู่บ้านขณะนั้น ได้เป็นผู้นำจัดตั้งวัดขึ้น โดยบริจาคพื้นที่ดินส่วนหนึ่ง และรวบรวมศรัทธาชาวบ้านช่วยกันถากถางพื้นที่ป่าเพิ่มเติมจนสามารถจัดตั้งวัดสำเร็จ ในช่วงปีพ.ศ. 2395 และตั้งชื่อวัดว่า “วัดช่วงเปา” ตามชื่อชุมชน ประกอบกับมีต้นเปาใหญ่อายุนับร้อยกว่าปี เจริญเติบโตที่ด้านหน้าวัดทางทิศตะวันออก ต่อมาต้นเปาได้ตายไปโดยไม่มีการปลูกทดแทน ประกอบกับช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 ก่อนที่วัดจะได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ทางกรมได้มีแนวคิดให้วัดทั้งหลายเปลี่ยนชื่อเป็นสากลขึ้น ศรัทธาชาวบ้านได้พิจารณาเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะเปลี่ยนชื่อวัดใหม่ว่า “วัดศรีบุญเรือง” เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ “ท้าวบุญเรือง” ผู้สร้างวัด โดยนำคำว่า “ศรี” ซึ่งมีความหมายเป็นมงคลนำหน้าชื่อ “บุญเรือง” และได้ใช้ชื่อวัดศรีบุญเรืองนับแต่นั้นมาถึงปัจจุบัน	
8 ปุณนิยสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. วิหาร สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยท้าวบุญเรืองก่อตั้งวัดขึ้นในช่วงปีพ.ศ.๒๓๙๕ โดยร่วมกับศรัทธาชาวบ้าน วิหารเดิมสร้างด้วยอิฐฉาบปูนแบบโบราณ โครงสร้างหลักเป็นไม้ แต่ชำรุดทรุดโทรมมาก	

ต่อมาในปีพ.ศ.2532-35 ได้รื้อถอนแล้วสร้างใหม่ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น โครงสร้างก่ออิฐถือปูนยกฐานสูง 1 เมตร มีบันไดนาคเป็นทางขึ้นด้านหน้า และ ด้านหลังมีทางออกทางฝั่งขวา โดยสร้างเป็นมุขขนาดเล็ก หลังคาซ้อน 3 ชั้น ปูกระเบื้องเซรามิคสีส้มอิฐ ยกช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์รูปพญานาค และคันทวยเป็น ประติมากรรมฉลุลายรูปพญานาค 5 คู่ซ้าย-ขวา หน้าต่างบานไม้สักตกแต่งปูนปั้นสีทองโดยรอบ 5 บาน ที่หน้าบรรณประดับลวดลายไทยปูนปั้นสีทองพื้นสีน้ำเงิน มีการบูรณะทาสีใหม่ 1 ครั้ง

2. เจดีย์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2482 ได้บูรณะทาสีใหม่ในทุกๆ 5.6 ปี โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ฐานรูปสี่เหลี่ยมรองรับองค์เจดีย์รูปแปดเหลี่ยมแบบย่อมุม 4 ช่วง/ชั้น ส่วนปลายลดหลั่น ๕ ชั้นถึงฐานยอดปลี ก่อบัวแล้วกลึงเป็นทรงกลมรูปประฆังขนาดเล็กต่อด้วยยอดปลีสีทองเป็นวงแหวนเจ็ดวง และยกฉัตรทองเจ็ดชั้น

3. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540-42 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนยกฐานสูง 1.5 เมตร มีบันไดพญาลิงห์เป็นทางขึ้น และสร้างประติมากรรมพระพุทธรูปปางประทานพรไว้ตรงกลางด้านหน้าบันได หลังคาซ้อนสองชั้นยกช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์รูปพญานาค และคันทวยเป็นประติมากรรมฉลุลายรูปพญานาค

4. กุฏิสงฆ์ มี 2 หลัง กุฏิเดิมสร้างเมื่อปีพ.ศ.2502 เป็นกุฏิเรือนไม้แบบล้านนา ต่อมาในปีพ.ศ.2535 ได้รื้อถอนสร้างใหม่ โครงสร้างก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น คือ กุฏิณรงค์ อนุสรณ์ อยู่ด้านหน้า และกุฏิที่สร้างถัดกันเป็นอาคาร 2 ชั้น ที่ใหญ่กว่า กว้าง 20X8 เมตร ต่อมาในปีพ.ศ.2556 ได้บูรณะต่อเติมบางส่วน เปลี่ยนหลังคา ทาสีใหม่ ใช้สอยมาถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยกุฏิด้านหน้าต่อเนื่องถึงกุฏิส่วนกลางซึ่งเป็นอาคาร 2 ชั้น

5. อาคารอเนกประสงค์ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2545 เป็นอาคารครึ่งไม้ครึ่งปูน 2 ชั้น กว้าง 15X6 เมตร ติดกับกุฏิสงฆ์ชั้นล่างใช้สอยอเนกประสงค์ ชั้นบนสำหรับรับรองแขกสงฆ์ และ สามเณร

6. ศาลาการเปรียญ (ศาลาจิตติมา ควรประเสริฐ) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2546 อาคารก่ออิฐถือปูนสองชั้น กว้าง 20X8 เมตร ลักษณะเป็นห้องโถงทั้งชั้นล่างและชั้นบน มีประตูเหล็กปิดเปิดชั้นล่าง ชั้นบนก่อผนังติดบานกระจก

7. โรงครัวกลุ่มแม่บ้านศรีบุญเรือง อาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียว หน้าต่างโปร่งติดตาข่าย ทำหน้าที่เป็นโรงครัวและสถานที่ผลิตขนมเพื่อจำหน่ายของกลุ่มแม่บ้าน

8. ศาลาพระพิมพ์นตร ศาลาขนาดเล็กสีขาวคล้ายศาลพระภูมิ ลักษณะเป็นซุ้มสี่เหลี่ยมรูปใบเสมา ยอดเป็นเจดีย์แปดเหลี่ยมรูปโค้งสลักลายนูนต่ำเจ็ดชั้นและยกฉัตร ประดิษฐานองค์พระพิมพ์นตร ด้านหน้ามีกระถางทรายเพื่อปักธูป เทียน ดอกไม้ในการสักการบูชา ขอพร

9. เสือวัด เป็นศาลขนาดเล็กขนาดประมาณ 1 ฟุต ยกสูง 1 เมตร เสาเดียวแบบเรียบง่าย หลังคามุงไม้ไผ่สาน จัดด้วยใบตองตึง ปัจจุบันทรุดโทรมมาก ตั้งอยู่ด้านหลังวิหารข้างฐานเจดีย์ เป็นที่เคารพศรัทธา จะมีการเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปี และในวันสำคัญต่างๆ

10. ห้องน้ำ-สุขา-แท้งก์น้ำ อาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียวสีขาวติดกับโรงครัว ด้านหน้ามีการปลูกไม้

ประดับกรองสายตาและสร้างสวยงาม

11. ศาลาพักร้อน ศาลาเรือนไม้ ๔ เรือน ขนาดแตกต่างกัน ที่ได้รับศรัทธามาใช้สอย และรับรองแขกที่เข้ามาทำบุญในวัด ได้นักพักผ่อน

12. ศาลาอ่านหนังสือชุมชน วัดได้แบ่งพื้นที่ขนาดเล็กบริเวณมุมกำแพงปากซอยทางเข้าวัดด้านข้างให้เป็นที่ตั้งศาลาประชาชน มีหนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ ให้ประชาชนได้อ่าน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนทนา นัดพบปะกัน

13. ประตู่ และกำแพงวัด ประตู่วัดด้านติดถนนใหญ่ เป็นซุ้มประตู่โง่งสร้างเมื่อ ปีพ.ศ.๒๕๕๑ ตัวซุ้มเป็นสีเงิน ตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีทอง ที่หัวเสาสองเสาซ้าย-ขวาลักษณะเป็นปราสาทเจดีย์เงินยกลัทรทอง ๓ ชั้น ที่ตรงกลางยกฐานแปดเหลี่ยมย่อมุม ๓ ชั้น และสร้างหน้าบรรณ ๓ ชั้นแบบลดหลั่นเช่นกัน ที่ส่วนยอดเป็นปราสาทเจดีย์ยกลัทรทอง ๕ ชั้น ส่วนประตู่วัดด้านตะวันออกติดถนนชุมชน กว้าง ๖ เมตร ได้รับการปรับปรุง เมื่อสร้างศาลาจิตติมา ควรประเสริฐ แต่ยังไม่แล้วเสร็จ สภาพเป็นประตู่เสาคอนกรีตสี่เหลี่ยมมีแท่นด้านบนเพื่อรอการพัฒนาต่อ นอกจากนี้มีประตู่เล็กกว้าง ๑ เมตร ที่กำแพงด้านตะวันออกเพื่อเชื่อมกับชุมชน กำแพงวัด ก่ออิฐบล็อกจากคอนกรีตทาสีขาวโดยรอบวัด สูง ๑.๕ เมตร มีเน้นความสวยงามและความหมายที่กำแพงด้านหน้าวัดให้เป็นกำแพงเงิน-กำแพงทองด้านซ้ายและด้านขวาของซุ้มประตู่โง่ง

14. หอกระจายเสียง เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างวัดกับชุมชนในการประกอบกิจกรรมต่างๆ การแจ้งเหตุ ตลอดจนการขอความร่วมมือจากชุมชน

15. แท็งก์น้ำ อยู่ที่หลังคาห้องน้ำ โดยใช้ น้ำบาดาลสูบเข้า และบางส่วนใช้น้ำประปา

16. ป้ายวัด มี 2 แห่ง 1) บริเวณด้านหน้ากำแพงด้านซ้ายและขวา ของซุ้มประตู่โง่ง เขียนเป็นภาษาไทย ที่กำแพงทอง(ขวา) และภาษาล้านนาที่กำแพงเงิน(ซ้าย) สร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ.2551 พร้อมกับประตู่โง่ง และ2) ป้ายด้านประตู่ทิศตะวันออก เป็นป้ายแผ่นไม้ขนาดเล็ก พื้นสีน้ำตาล อักษรสีเหลืองทอง ยกสองเสาแบบเรียบง่าย ตั้งอยู่ด้านข้างกำแพงฝั่งซ้าย ติดตั้งมานาน ตั้งแต่ปีพ.ศ.

9 ปุชนิยัตถุ

อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์

- 1. พระประธานในวิหาร** เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์สิงห์ ๑ มีอายุ ๖๐๐ กว่าปี ย้ายมาจากวัดนางเหลียววัดเก่าแก่ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบัน คือ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ในปีพ.ศ. ๒๕๓๒-๓๕ ช่วงการบูรณะสร้างวิหารใหม่ ได้มีการปิดทองทับเอาไว้ ขนาดหน้าตักกว้าง ๑.๒ เมตร นอกนี้ยังมีพระพุทธรูปที่เป็นพระสาวก ๒ องค์ พระพุทธรูปหล่อทองเหลืองขนาดหน้าตักกว้าง ๒ เมตร ๑.๕ เมตร ๑ เมตร ๐.๖ เมตร และพระแก้วมรกตหน้าตักกว้าง ๘ นิ้ว รวมทั้งหมด ๘ องค์
- 2. พระประธานอุโบสถ** พระพุทธรูปชินราชจำลอง หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ จากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๒

3. **พระพุทธรูปคู่วัด** พระสิงห์ ๑ หน้าตักกว้าง 24 นิ้ว เป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์เก่าแก่นับจากมีการสร้างวัด อายุ ๑๕๕ ปี(๒๕๕๔) ที่ทางวัดได้เก็บรักษาไว้ให้เป็นสมบัติคู่ชุมชน

4. **พระพุทธรูปประจำวันเกิด** พระพุทธรูปทองเหลือง ตั้งอยู่ที่ด้านหน้ากุฏิ ให้ประชาชนได้กราบไหว้ขอพรการบูชา เป็นความเชื่อของชาวพุทธว่า การได้ไหว้พระประจำวันเกิดเป็นมงคลอันสูงยิ่งอีกประการหนึ่ง สำหรับพระพุทธรูปประจำวันเกิดจะมีทั้งหมด 7 ปาง ตามวันในสัปดาห์ คือ วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ และเสาร์ และเพิ่มปางวันพุธกลางคืน ที่เรียกว่าวันราหูเข้าไปด้วย

- **พระประจำวันอาทิตย์** คือ ปางถวายเนตร ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน ลืมพระเนตรทั้งสองเพ่งไปข้างหน้า พระหัตถ์ทั้งสองห้อยลงมาประสานกันอยู่ระหว่างพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาซ้อนเหลื่อมพระหัตถ์ซ้าย อยู่ในพระอาการสังวรทอดพระเนตรดูต้นพระศรีมหาโพธิ์

- **พระประจำวันจันทร์** คือ ปางห้ามญาติ หรือ ห้ามสมุทร ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน ยกพระหัตถ์ทั้งสองยกขึ้นเสมอพระอุระ (อก) ตั้งฝ่าพระหัตถ์ยื่นออกไปข้างหน้าเป็นกริยาห้าม เป็นปางเดียวกันกับปางห้ามสมุทร ต่างกันตรงที่ปางห้ามญาติจะยกมือขวาขึ้นห้ามเพียงมือเดียว ส่วนปางห้ามสมุทร จะยกมือทั้งสองขึ้นห้าม แต่ส่วนใหญ่มักจะนิยมสร้างเป็นปางห้ามญาติ และนิยมทำเป็นแบบพระทรงเครื่อง

- **พระประจำวันอังคาร** คือ ปางโปรดสุรินทราหู หรือ ปางไสยาสน์ หรือ ปางปรินิพพาน ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถนอนตะแคงขวา พระบาททั้งสองข้างซ้อนทับเสมอกัน พระหัตถ์ซ้ายทาบทับตามพระวรกาย พระหัตถ์ขวาวางตั้งขึ้นรับพระเศียรและมีพระเขนย (หมอน) รองรับ บางแบบพระเขนยวางอยู่ใต้พระกัจฉะ (รักแร้)

- **พระประจำวันพุธ (กลางวัน)** คือ ปางอุ้มบาตร ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองประคองบาตรราวสะเอว

- **พระประจำวันพุธ (กลางคืน)** ได้แก่ ปางปาล์ไลยก์ (ผู้ที่เกิดระหว่างเวลา 18.00 น. ของวันพุธถึง 06.00 น. ของวันพฤหัสบดี หรือบางคนก็นับตั้งแต่ 18.00 – 24.00 น. ของวันพุธ (สุดแต่ความเชื่อ)) ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถประทับ (นั่ง) บนก้อนศิลา พระบาททั้งสองวางบนดอกบัว พระหัตถ์ซ้ายวางคว่ำบนพระขนุ (เข่า) พระหัตถ์ขวาวางหงาย นิยมสร้างช้างหมอบไว้ข้างงับกระบอบอกน้ำ อีกด้านหนึ่งมีสิงห์เฝ้าระวังด้วย

- **พระประจำวันพฤหัสบดี** คือ ปางสมาธิ หรือ ปางตรัสรู้ ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถประทับ (นั่ง) ขัดสมาธิ พระหัตถ์ทั้งสองวางหงายซ้อนกันบนพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาทับพระหัตถ์ซ้าย พระขงฆ์ (แข้ง) ขวาทับพระขงฆ์ซ้าย

- **พระประจำวันศุกร์** คือ ปางรำพึง ลักษณะพระพุทธรูปอยู่ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองประสานกันยกขึ้นประทับที่พระอุระ (อก) พระหัตถ์ขวาทับพระหัตถ์ซ้าย

-**พระประจำวันเสาร์** คือ ปางนาคปรก ลักษณะพระพุทธรูป อยู่ในพระอิริยาบถประทับ (นั่ง) จัดสมาธิ หายพระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบนพระเพลา (ตัก) พระหัตถ์ขวาซ้อนทับพระหัตถ์ซ้ายเหมือนปางสมาธิ แต่มีพญานาคขนาบร่างเป็นวงกลมเป็นพุทธบัลลังก์และแผ่พังพานปกคลุมอยู่เหนือพระเศียร (ที่มา : kapook.com/view/27407.พระประจำวันเกิด. 10 มีนาคม 2554)

5. พระพุทธรูปพระพินนศวรร ตั้งอยู่ ณ ศาลาพระพินนศวรร ได้ค้นสาละลังกาหน้าวัด เป็นองค์สีขาวขนาดเล็ก และตั้งอยู่ด้านหน้ากุฏิเป็นองค์สีดำขนาดใหญ่ ให้ประชาชนได้สักการบูชาขอพร (พระพินนศวรรเป็นเทพแห่งปราชญ์ ความรอบรู้ต่าง เป็นเทพแห่งขจัดอุปสรรคความขัดข้อง ดังนั้นหากผู้ใดเป็นผู้รู้และประสบความสำเร็จต่อกิจการทั้งปวงมักจะบูชาพระพินนศวรรก่อน ในอินเดียเองก็มีแนวความเชื่อในเรื่องพระพินนศวรรในทุกลัทธิศาสนาไม่ว่าลัทธิที่ถือองค์พระศิวะเป็นใหญ่ นับถือพระพรหมเป็นใหญ่หรือพระนารายณ์เป็นใหญ่ ทุกลัทธิล้วนให้ความสำคัญต่อพระพินนศวรรทั้งสิ้น ด้วยทุกตำราได้กล่าวถึงที่มาของพระพินนศวรรไว้สูง สำคัญและฤทธิ์มาก มีความเฉลียวฉลาด มีคุณธรรม คอยช่วยเหลือปกป้องปราบปรามสิ่งชั่วร้ายและเป็นขอดกตัญญู แม้พระพินนศวรรจะเป็นเทพที่มีความเก่งกาจสามารถยิ่ง แต่ก็เป็เทพที่สงบนิ่งไม่เย่อหยิ่งทะนงอันเป็นคุณสมบัติอันประเสริฐอีกประการหนึ่งของผู้อยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง จึงกล่าวได้ว่า พระพินนศวรรเป็นมหาเทพที่ดีพร้อมครบถ้วนด้วยความดีงามสมควรแก่การยกย่องบูชาเป็นนิจ แม้แต่องค์พระศิวะมหาเทพผู้สร้างและพระบิดาแห่งองค์พระพินนศวรรยังกล่าวว่า ไม่ว่าจะกระทำการสิ่งใดหรือทำพิธีบูชาใด ให้ทำการบูชาพระพินนศวรร ก่อนกระทำการทั้งปวง

6. ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร ภาพจิตรกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เขียนภาพหลังจากที่ได้สร้างวิหารแล้วเสร็จ ในช่วงปีพ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๔๕

7. ธรรมมาส(อาสนสงฆ์) และเครื่องสักกัณฑ์พระพุทธรูป ธรรมมาสแบบต่างๆ เป็นเครื่องใช้สอยในการเทศนาธรรมในวันสำคัญต่างๆ และที่วางเครื่องอัฐะบริหารสำหรับถวายพระพุทธรูป เป็นของสูงที่มีมาแต่โบราณ ต้องใช้ศิลปะในการสร้างสรรค์ ควรอนุรักษ์เป็นสมบัติของวัดสืบไป

8. น้อยหลวง กลองหลวง กลองปฏา และระฆัง เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในงานประเพณีการเฉลิมฉลองต้อนรับแขกวัดและชุมชน เป็นสิ่งที่มีมาแต่โบราณ ต้องใช้ศิลปะในการสร้างสรรค์โดยช่างที่มีฝีมือ ในอดีตทางวัดจะสร้างสรรค์โดยช่างหมู่บ้านหรือช่างที่มีชื่อเสียงเชิญมา ปัจจุบันมีศรัทธาจากประชาชนนำมาถวาย และหาได้ยากขึ้น ควรอนุรักษ์เป็นสมบัติของวัดสืบไป

10 ปุชนียบุคคล	ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ
1. พระครูสิริอาภากร (บุญธรรม อาภาโร) เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน 2. เจ้าอาวาสในอดีต เท่าที่ทราบนาม มีดังนี้ 1) พระอธิการบุญเป็ง โปธิโก พ.ศ. 2460-2482 2) พระอธิการจันทร์ จันทิยาโน พ.ศ. 2482-2489	

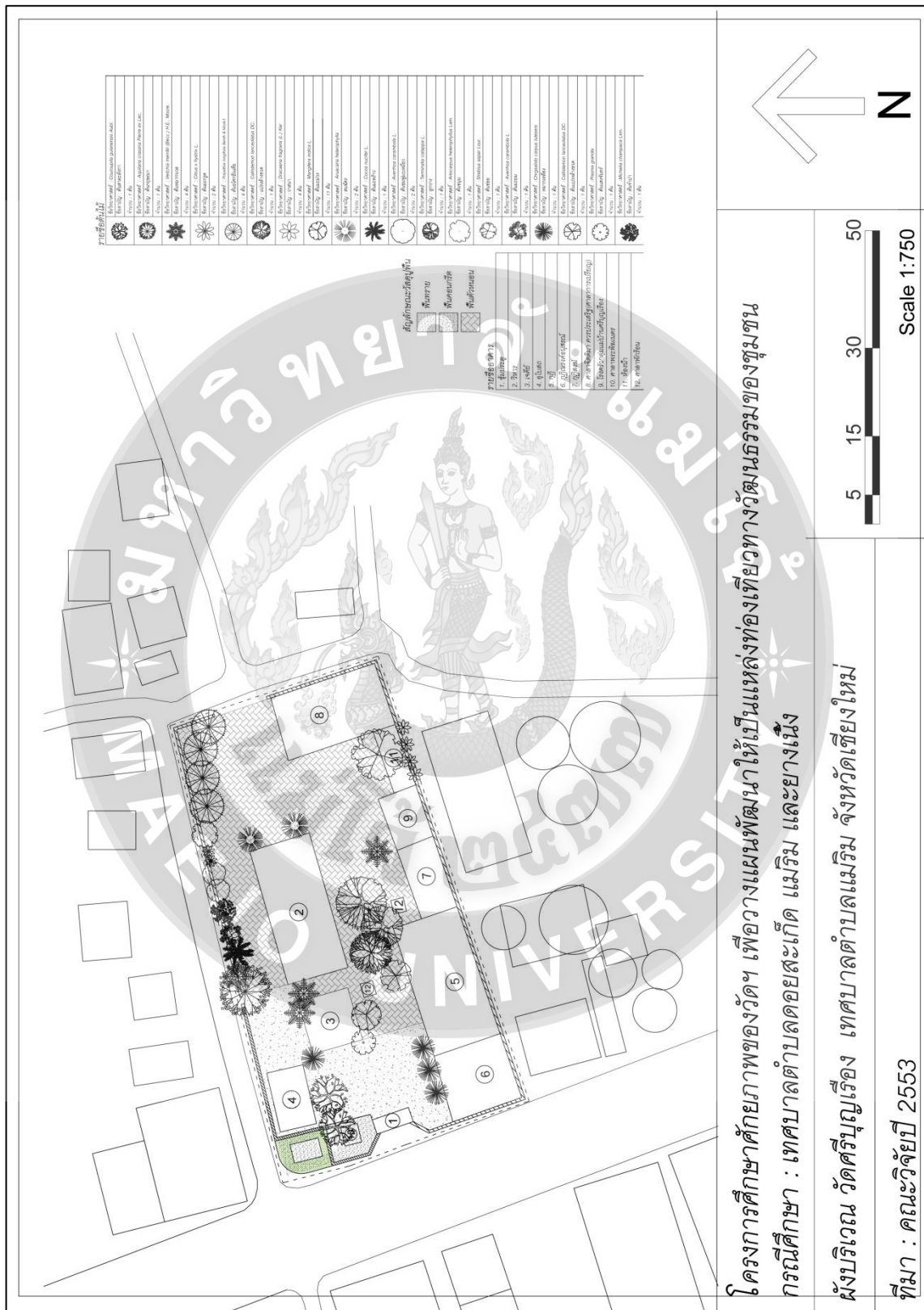
3) พระอิกราก่อนแก้ว พ.ศ. 2492-2493 4) พระบุญมา พ.ศ. 2494-2495 5) พระอิกรากันทร เขมวณฺโณ พ.ศ. 2498-2499 6) พระบุญปิ่น พ.ศ. 2500-2506 7) พระโลพล พ.ศ. 2507-2510 8) พระพรหมมา พ.ศ. 2510-2511 9) พระบุญทอง พ.ศ. 2512-2514 10) พระครูสิริอาภากร (บุญธรรม อาภาโร) พ.ศ. 2515 - ปัจจุบัน	
11 ต้นไม้ในพุทธประวัติ / ต้นไม้ใหญ่	อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ทัศนียภาพ
1. สันฉัตร ปลูกหน้าวิหาร 2 ต้น ด้านซ้าย-ขวาของบันไดทางขึ้น 2. อโศกอินเดีย ปลูกตามแนวกำแพงวัดด้านหน้าทางทิศตะวันออก จำนวน 8 ต้น 3. หมากหวด ปลูกตามแนวกำแพงวัดด้านทิศเหนือ สลับกับต้นอโศกอินเดีย และต้นไม้อื่นๆ เช่น ชมพู่มะยม มะพร้าว จำปี-จำปา ฯลฯ 4. หมากเหลือง 5. ชาทอง 6. คริสต์มาสหนู 7. มะพร้าว 8. จำปี-จำปา 9. ขนุน 10. ชมพู่มะเหมี่ยว 11. มะยม 12. กฤษณา 13. สาละลังกา 14. แสงจันทร์ 15. มะม่วง 16. หลิวต้น (แปรงล้างขวด) 17. หูกวาง 18. ข่อยตัดแต่งรูปทรง 19. สวนไม้ประดับหน้าห้องน้ำ-สุขา ได้แก่ ต้นวาสนา โกสน เอื้องหมายนา ฯลฯ	
คุณค่า	

-ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ ดันไม้เดิมมีดันเปาใหญ่ที่หน้าวัดฝั่งตะวันออกแต่ได้ตายไป ดันสาละลังกาที่บริเวณด้านข้างอุโบสถ ดันไม้ส่วนใหญ่ได้รับศรัทธาจากญาติโยม และพระ-เณรช่วยกันหามาปลูก แต่จำนวนก็มีไม่มากนัก เนื่องจากบริเวณวัดมีพื้นที่จำกัด จะปลูกได้ตามแนวกำแพงวัด และบางส่วนของด้านหน้าอาคารกุฏิสงฆ์ ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และร่มรื่นในบางส่วนของเสนาอาสนะของวัด ทัศนียภาพทั่วไป จึงค่อนข้างโล่งและร้อนโดยเฉพาะในส่วนลานวัด	
12 ภูมิทัศน์สถานและที่โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ
1. ช่วงวัด/ลานวัด ทางเข้าวัดในปัจจุบันอยู่ทิศตะวันตกติดกับถนนใหญ่สายเชียงใหม่-ฝาง ซึ่งมีบริเวณค่อนข้างแคบ ที่ด้านหลังวิหารและเจดีย์ สามารถพัฒนาเป็นทางเข้าถึงและเป็นเสมือนลานขนาดเล็ก ส่วนช่วง/ลานวัดจะเด่นชัดที่บริเวณด้านหน้าวิหารประตูทางเข้าทิศตะวันออก แต่ไม่กว้างมากนักเนื่องจากที่ดินวัดมีจำกัด ลานด้านข้างวิหารและด้านหน้าอาคารโรงครัว พื้นที่ลานบางส่วนได้ใช้เพื่อก่อสร้างศาลาการเปรียญใหม่(ศาลาจิตินา) สภาพช่วงและลานเดิมเป็นพื้นดินทราย ต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับศรัทธาญาติโยมปูเป็นอิฐบล็อกโดยรอบบริเวณวัด ใช้สำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและงานประเพณี เช่น ทำบุญตักบาตร ลานกิจกรรมประเพณี การจัดงานสมโภชหรืองานปอยหลวง ฯลฯ ส่วนด้านหน้าวัดฝั่งตะวันตกเป็นพื้นลานคอนกรีต ใช้ประโยชน์เพื่อการเข้าถึงวัด ด้วยสภาพลานวัดดังกล่าวทำให้มองเห็นเจดีย์และด้านหลังวิหารเด่นชัดเมื่อเข้าถึงเขตวัด และค่อนข้างโล่งร้อนในบริเวณลานด้านหน้าโรงครัว 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม ที่ตั้งวัดเป็นศูนย์กลางของย่านชุมชน มีการปลูกพันธุ์ไม้ บริเวณด้านหน้าวัดฝั่งตะวันตก ด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส ตามแนวกำแพงวัดฝั่งทิศเหนือ และด้านหน้าห้องน้ำ-สุขา จึงสร้างความร่มรื่นได้เฉพาะที่ บางแห่งเป็นมุมแคบและเป็นจุดอับทางสายตา เช่น บริเวณอุโบสถ สามารถมองเห็นความงดงามทางสถาปัตยกรรมของวัดได้ในบางมุมมองเมื่ออยู่ภายในวัด อันเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่วัดที่แคบ และปิดล้อมด้วยย่านชุมชนที่ค่อนข้างหนาแน่น แต่ยังคงสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นน่าศรัทธาแบบวัดบ้านที่ใกล้ชิดชุมชน	
13 กิจกรรมทางวัฒนธรรม / ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยการนำรูปถ่ายของผู้เสียชีวิตมาทำพิธี	

เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสงฆ์นำพระธาตุ เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์นำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กิ่งกล้วยสลาก/สลากัด เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคล บูชา พระแม่โพสพ	ร่วมกันที่วัด เพื่อแสดงความกตัญญูตักเตือนผู้ที่มีพระคุณที่ล่วงลับ ซึ่งเป็น ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนศรีบุญเรือง ในโอกาสวันสงกรานต์
นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันชาติ และกิจกรรม เชื่อมโยงกับชุมชน(กิจกรรมพิเศษ)ได้แก่ ๑) กิจกรรมทำขนมของกลุ่มแม่บ้านวัดศรีบุญเรือง เพื่อสร้างรายได้เสริมแก่กลุ่มแม่บ้าน ๒) ทำบุญตักบาตร ๓) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรม ๔) เจริญสมาธิภาวนาและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์ ๕) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา ๖) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตน ได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้ นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภาย หน้าที่ การบวชจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจาก พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความ หลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการ เข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)	
14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ

ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

แบบบันทึกข้อมูลวัด
ในเขตเทศบาลตำบลแม่มิม จังหวัดเชียงใหม่

วัดลำดับที่ 8

1 ชื่อวัด	วัดลัญจิวัน (ขอนแก่นศักดิ์สิทธิ์)
2 ปีพ.ศ.ที่สร้าง / อายุ	เมื่อปีพ.ศ. 2303 อายุ 251 ปี (2554)
3 ที่ตั้ง	เลขที่ 203 หมู่ที่ 3 ตำบลริมใต้ อำเภอแม่มิม จังหวัดเชียงใหม่
4 สถานะของวัด	สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2546 ให้ยกฐานะจากสำนักสงฆ์ลัญจิวัน (ขอนแก่น) เป็นวัดลัญจิวัน (ขอนแก่น) มีเนื้อที่ดิน 8 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา
5 เจ้าอาวาสปัจจุบัน	พระครูบัณฑิตธรรมาภรณ์ (จร.ขท.)
6 ศรัทธาวัตถุ	ชุมชนขอนแก่น และท่าวัง หมู่ที่ 3 ตำบลริมใต้ อำเภอแม่มิม จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 350 หลังคาเรือน
7 ประวัติศาสตร์	ประวัติความเป็นมาของวัด

วัดลัญจิวัน (ขอนแก่นศักดิ์สิทธิ์) จากความบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ภายในหมู่บ้าน ได้พูดถึงประวัติความเป็นมาของวัดขอนแก่นเดิมก่อนที่จะมีการย้ายมาสร้างวัดใหม่แห่งนี้ ว่าตั้งอยู่บริเวณหัวบ้านร่องมะเกี๋ยง (ต้นลูกหว้า) บนพื้นที่ดินจำนวน 2 ไร่ 3 งาน 69 ตารางเมตร โดยมีชื่อว่า “วัดโขง” (จากบัญชีสำรวจวัดร้างและที่ดินศาสนสมบัติกลาง จังหวัดเชียงใหม่) ซึ่งมีหลักฐานว่า บริเวณแห่งนี้เคยเป็นวัดเก่ามาก่อน จากการพบซากของอิฐปรักหักพัง และถูกปล่อยให้ร้างว่างเปล่ามีแต่เถาวัลย์ปกคลุมเป็นระยะเวลานาน อันเนื่องจากเมืองเชียงใหม่ช่วงนั้นยังตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าอยู่ (เป็นเวลานานถึง 200 ปี) ชาวบ้านในหมู่บ้านสมัยก่อนอาจจะมีการถูกเกณฑ์ให้เป็นข้าทาสของพม่าในเมืองหงส์สาวดี จึงเป็นเหตุให้ “วัดโขง” แห่งนี้ต้องร้างไป อีกทั้งพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในขณะนั้นอาจจะมีจำนวนไม่กี่รูป เมื่อเวลาผ่านไป ทำให้โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ เสื่อมสภาพและพังทลายลงไป อีกทั้งหลักฐานทางธรณีวิทยา พบว่า บริเวณที่ตั้งวัดโขงมีสายน้ำที่ไหลผ่านในช่วงฤดูน้ำหลาก จึงเป็นเหตุให้โบราณสถาน โบราณวัตถุของวัดถูกตะกอนดินแม่น้ำทับถมฝังอยู่ภายใต้พื้นดินเป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งชาวบ้านหมู่บ้านอื่นซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวลัวะ ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานภายในที่รกร้างของหมู่บ้านร่องมะเกี๋ยง (ต้นหว้า) ได้อยู่อาศัยและขยายครอบครัวออกไปรอบหมู่บ้าน โดยไม่มีใครทราบว่าบริเวณที่รกร้างว่างเปล่านั้นเคยเป็นวัดมาก่อน แต่ก็มีชาวบ้านพูดต่อ ๆ กันว่า ในทุก ๆ วันพระขึ้น 15 ค่ำ และ แรม 15 ค่ำ จะมีลูกดวงไฟพุ่งขึ้นจากพื้นดิน ชาวบ้านก็จะพากันกลัวและพูดกันว่าเป็นที่อาถรรพ์ เพราะก่อนที่ชาวบ้านจะพัฒนาเป็นสถานีอนามัยปรากฏว่าในตอนกลางคืนชาวบ้านได้ยินเสียง คนจี่มานั่งเกวียน ช้างเดิน และฟังเสียงคล้ายกับจะชนสินค้าไปที่ใดที่หนึ่ง แต่ชาวบ้านไม่มีใครออกมาดู (แม่ฮ้อยคำ บัวโรย อายุ 80 ปี เสียชีวิตไปแล้ว) ชาวบ้านจึงพูดกันต่าง ๆ นานาว่าอย่าเข้าไปทำประโยชน์

หรือทำการเกษตรกรรมอะไรทั้งสิ้น เพราะอาจจะเสียชีวิตได้

จนกระทั่งเวลาล่วงผ่านไปหลายร้อยปี ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านร้องมะเกี๋ยง (ต้นหว้า) ต่างก็มีความสามัคคีพร้อมใจกัน ต้องการจะสร้างวัดขึ้นภายในหมู่บ้านเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน จึงได้ปรึกษาหารือว่าจะสร้างวัดขึ้น ณ บริเวณที่ใด เพื่อให้เป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้าน ทั้งบ้านร้องมะเกี๋ยง บ้านสบริม บ้านท่าวัง ได้เข้ามาทำบุญ และต้องไม่ถูกน้ำท่วม ชาวบ้านจึงตกลงพร้อมใจกันสร้างวัดขึ้นในบริเวณกลางหมู่บ้าน บนมีเนื้อที่ดิน 8 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา โดยชาวบ้านได้กราบอาราธนา พระธรรมชัย เขมรตุโน (ครูบาธรรมชัย เขมรตุโน) เป็นประธานสงฆ์ ในปีพ.ศ.2303-2363 มีแก้วน (ผู้ใหญ่บ้าน) ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านร่วมกันสร้างวัดขึ้น โดยแบ่งที่ออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนด้านหน้าใช้เป็นที่จำพรรษาของพระสงฆ์ ส่วนด้านหลังเป็นหนองน้ำที่มีสัตว์น้ำ และสัตว์ป่ามากมาย ได้อยู่อาศัยโดยได้ตั้งชื่อนามวัดตามสิ่งที่ชาวบ้านคิดว่าจะเป็นนามที่เป็นสัญลักษณ์ของวัดได้โดยได้ตั้งชื่อว่า “วัดต้นแห่น” เพราะบริเวณหน้าวัดด้านทิศใต้ มีต้นไม้แห่น ที่มีขนาดใหญ่อายุหลายร้อยปีอยู่ต้นหนึ่ง ชาวบ้านจึงได้ใช้นามของต้นแห่นนี้เป็นนามของชื่อวัด แต่ในสมัยนั้น ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นวัดในพระพุทธศาสนา เรียกว่าเป็น “สำนักสงฆ์” จนกระทั่งต้นไม้แห่นนั้นถูกแม่น้ำปิงที่ไหลผ่านเข้ามาบริเวณหน้าวัด กัดเซาะรากจนเป็นเหตุให้ต้นแห่น ซึ่งเป็นนามของวัดมีอันต้องล้มลงเหลือไว้แต่นามของวัด ทำให้วัดต้นแห่นได้ถูกใช้เรียกเป็นนามของวัดเป็นระยะเวลานานถึง 60 ปี มาถึงเจ้าอาวาสรูปที่ 2 คือ พระอินสม (ครูบาอินสม) พ.ศ.2363 – 2425 จึงได้ปรึกษาหารือกับชาวบ้านว่าควรจะมีการเปลี่ยนนามของวัดใหม่ เพื่อให้เป็นสิริมงคล แก่วัดจึงได้เปลี่ยนจาก “วัดต้นแห่น” มาเป็น “วัดลัญจวิวัน” มีความหมายว่าสวนป่าตาลหนุ่ม เพราะจะได้เป็นอนุสรณ์ในทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จไป ณ ป่าสวนตาลหนุ่ม ชาวบ้านจึงได้พากันปลูกต้นตาลเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์นามของวัดมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

วัดลัญจวิวัน หรือ วัดขอนตาล มีเจ้าอาวาสและคณะศรัทธา ได้ร่วมกันพัฒนาวัดให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยในปี พ.ศ.2510 ได้ขยายอาณาเขตของวัดที่มีอยู่เดิม เพราะเหตุว่าคับแคบ ออกไปให้ครอบคลุมบริเวณหลังวัด ก่อนที่จะมีการพัฒนานั้น ชาวบ้านทุกคนพากันพูดเป็นต่าง ๆ นานาว่าคนใดที่คิดจะขยายวัดต้องมีอันเป็นไป ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์หรือชาวบ้านจะต้องพบกับอาถรรพ์ ถึงขั้นเสียชีวิตอันเนื่องมาจากบริเวณหลังวัดมีความศักดิ์สิทธิ์มาก ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำนา ที่ใช้วัวควายไถนาจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ถ้าวัว ควายของใครพลัดเข้ามาภายในบริเวณหลังวัด ก็จะมีอันไม่พบวัว ควาย แม้แต่ซากของสัตว์เหล่านั้นอีกเลยโดยไม่ทราบสาเหตุว่าสัตว์เหล่านั้นหายไปไหน จนในที่สุดชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณติดกับทางวัด (พ่ออุ้ยเย็น สวนผกา อายุ 80 ปี) ได้เล่าต่อไปอีกว่า ก่อนวันที่จะมีการใช้รถปรับบริเวณที่ด้านหลัง (คง) หลังวัดในตอนกลางคืนนั้นมีแสงของดวงไฟประมาณ 7-9 ลูกที่พุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้า โดยไปทิศเหนือ ชาวบ้านเชื่อว่าอาจเป็นเพราะพระธาตุที่ฝังอยู่ใต้ดินหรือธาตุอะไรสักอย่างที่อยู่ใต้ดินหลุดลอย (ถ้าเชยงดาว) ซึ่งในบริเวณหลังวัดนี้จะมีสิ่งที่น่าสนใจอยู่ 3

อย่างด้วยกัน คือ หนึ่งต้นไม้ศรีมหาโพธิ์ สองพระเกี้ยวที่สร้างมาด้วยปูนแต่เสียรถูกตัดทิ้งไป ตามศาล
 เจ้าบ้าน โดยของสามอย่างนี้บางครั้งก็สร้างสิ่งท้อศรรยให้กับชาวบ้านได้เห็นบ่อยครั้ง เช่น กรณี
 ต้นไม้ศรีมหาโพธิ์ ที่เรียกว่าเกี้ยวเป็นของคู่ที่หลังวัด (คง) ก่อนการสร้างวัดก็ได้ คือ มีเหตุการณ์
 ปรหลาดเกิดขึ้น เมื่อชาวบ้านต้องการให้ตัดกิ่งของต้นไม้ศรีมหาโพธิ์เพื่อจะไม่ให้มาทับพระที่อยู่ใต้
 ต้นไม้ ชาวบ้านได้ว่าจ้างให้นายปิ่น คนจังหวัดลำพูนเป็นผู้ตัดกิ่งของต้นไม้ศรีมหาโพธิ์ สิ่งที่เกิดขึ้นกับ
 เจ้าตัวคือ หลังจากตัดกิ่งของต้นไม้ศรีมหาโพธิ์แล้ว นายปิ่น ก็ล้มป่วย ในช่วงที่ล้มป่วยก็ละเมอว่ามีคนมา
 หา และจะทำร้าย จนในที่สุดก็เสียชีวิตลงไป ส่วนเรื่องของพุทธรูปที่มีแต่ลำตัว ไม่มีส่วนเศียรและ
 อย่างอื่นครบถ้วน มีสามเศียรองค์หนึ่งชื่อ สามเศียรสุพล สุริยสม ได้เข้ามาหลังวัด (คง) พยายามจะ
 เอาแก้วที่อยู่ภายในองค์พระ แต่ก็ปรากฏว่าอยู่มาไม่นานเท่าไร เมื่อลาสิกขาออกมาก็ปรากฏว่าเป็นบ้า
 ครอบครัแตกแยกและจะพูดตลอดเวลาเมื่อถึงวัดพระที่สำคัญๆ โดยไม่ทราบสาเหตุ จนกระทั่งเมื่อปี
 พ.ศ.2532 ได้มีศรัทธา คือ พ่ออิน แม่เตียม จินา ได้ว่าจ้างให้ช่างจากจังหวัดชุมพร มาทำการต่อเติม
 พระพุทธรูปเป็นองค์สมบูรณ์และประดิษฐานไว้ใต้ต้นไม้ศรีมหาโพธิ์ และชาวบ้านก็พากันมากราบไหว้อธิ
 ฐานขอสิ่งต่าง ๆ ก็ปรากฏว่าได้ในสิ่งที่ขอไว้ แม้แต่ คุณดิลก โกมารกุล ณ นคร เป็นอาจารย์สอนของ
 นายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่เป็นหมอรัยผู้ป่วยด้วยจิต เกิดอาการไม่สบายไปรักษาที่โรงพยาบาลศิริ
 ราช กรุงเทพฯ ไม่หาย ถึงขั้นจะเป็นอัมพฤกษ์ ล้มเป็นค้าง พูดไม่ออก แต่ได้มารักษาอาการอยู่ที่บ้าน
 ดิคนบริเวณวัด และได้เข้ามากราบพระพุทธรูปและอธิฐานขอให้อาการป่วยหาย และจะกลับมาอุปฐาก
 วัดนี้ให้เจริญ ปรากฏว่าไม่ถึงหนึ่งเดือนอาการของคุณดิลก โกมารกุล ณ นคร ก็หาย จึงกลับมาพัฒนา
 วัดและให้ชาวบ้านตั้งชื่อพระองค์นี้ว่า “หลวงพ่อพระเจ้าทันใจ” ชาวกรุงเทพฯ ที่มีปัญหาต่าง ๆ ก็จะ
 พากันนำดอกไม้ ธูป เทียน ของถาวหวาน มาบนบาน อธิษฐานขอพรจากท่าน เพื่อให้กิจการงาน
 เจริญรุ่งเรือง สอบเข้าในสถานศึกษาต่าง ๆ ก็จะมีผู้คนเข้ามาแะเวียนมาเป็นประจำ ส่วนเรื่องของศาล
 เจ้าวัด (หรือศาลเจ้าบ้าน) ชาวบ้านจะให้ความนับถือมากเช่นกันโดยเฉพาะเมื่อถึงประเพณีเดือนเก้า
 ชาวบ้านขนตาลจะพากันมาทำอาหารโดยจะต้องเป็นเนื้อหมูเท่านั้น มาปรุงเป็นอาหารเพื่อถวาย และ
 ขอพรจากท่าน โดยเฉพาะเมื่อเวลาทางวัดมีกิจกรรมที่สำคัญและเป็นงานที่ใหญ่ บางครั้งฟ้าฝนก็ไม่
 เอื้ออำนวย ถึงขั้นฟ้ามีดดำ แต่เมื่อแก้บน (คนตั้งเข้า) นำเอาอาหารและสุรามาขอให้ท่านช่วย อย่าให้
 ฝนตก ขอให้เสร็จงานแล้วค่อยตก ปรากฏว่า ท้องที่รอบๆ ภายในตำบล อำเภอ หมู่บ้าน ฝนจะตก
 หนักมาก แต่เมื่อเข้ามาสู่บริเวณหมู่บ้านขนตาล ฝนจะไม่มี ทำให้ทุกคนพากันแปลกใจว่าเป็นเพราะ
 อะไร แม้แต่เด็กที่เรียนไม่เก่ง แต่ต้องการเรียนหนังสือในสถาบันที่มีชื่อมาบนบานเพื่อขอให้สอบเข้า
 ได้ ก็ปรากฏว่า สอบเข้าได้จริง ๆ อีกทั้งบริเวณหน้าวัดจะมีหนองน้ำที่คงเหลือจากแม่น้ำปิงแห่งหนึ่งไว้
 จะเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ ชาวบ้าน จึงได้พร้อมใจกันสร้างอุโบสถ กลางน้ำถวายเป็นสมบัติของวัด
 โดยเป็นอุโบสถกลางน้ำหลังแรกในอำเภอแม่ริม และทุก ๆ วันพระที่สำคัญ ๆ ชาวบ้านที่ไปตลาดพา
 กันพูดเป็นเสียงเล่าลือกันว่า อุโบสถกลางน้ำมีปลาประหลาด เช่น บางเข้าก็เป็นปลาช่อนขนาดใหญ่

ออกมาขนาดเท่าเด็ก ๓ เดือน ลูกตาแดงซึ่งเมื่อชาวบ้านจะเข้าไปจับปลาตัวนั้นก็กระโดดน้ำหายไป บางครั้งก็เป็นหมาดำ ขนาดใหญ่ ยืนเฝ้าหน้าบันไค้เข้าไปในอุโบสถ (พ่อน้อยกอบ กี้หม้าย ได้เล่าให้ฟัง) แต่ก็พังทลายลงไปเพราะถูกแม่น้ำปิงท่วม ซึ่งปัจจุบันนี้ทางวัดก็ใช้เป็นสนามออกกำลังกายของหมู่บ้าน อยู่หน้าวัดด้านทิศตะวันออก จนกระทั่งทางวัดโดยมีอดีตเจ้าอาวาสและเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันได้นำคณะศรัทธาทั้งภายในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้านพัฒนาวัดลัญจิววัน (ขอนแก่น) ให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยในวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้ยกฐานะจากสำนักสงฆ์ลัญจิววัน (ขอนแก่น) เป็น “วัดลัญจิววัน” (ขอนแก่น)

หมายเหตุ : รวบรวมข้อมูล จากคำบอกเล่าของคนชราภายในหมู่บ้าน เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ขออนุมัติในสิ่งที่ท่านเหล่านี้ได้ให้ข้อมูลแก่นุชนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดตั้งแต่ออดีต “ถึงตัวตาย ภายดับไม่ลับหาย จะสถิตติดแน่น แทนร่างกาย ถึงตัวตายชื้อยังอยู่โลกเอย”

พระอาจารย์ณัฐศักดิ์ วิสุทธาจาโร เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอแม่ริม และ เจ้าอาวาสวัดลัญจิววัน (ขอนแก่น) เป็นผู้รวบรวมเรียบเรียง ปัจจุบันได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น “พระครูบัพติธรรมาภรณ์” (จร.ชท.)

8 ปุชนียสถาน	อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางสถาปัตยกรรม-ประวัติศาสตร์-ทัศนียภาพ

1. วิหาร สร้างในช่วงปีพ.ศ.2303-2363 โดย เจ้าอาวาสรูปแรกร่วมกับศรัทธาชาวบ้าน ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบล้านนาเดิม โครงสร้างไม้ ผนังก่ออิฐถือปูน หลังคาซ้อนสองชั้น มุงกระเบื้องรูปเกล็ดปลาสี่เหลี่ยมติดขอบสี่เหลี่ยม ประดับช่อฟ้า(รูปหัวมังกรคาบพญานาค) ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาค ที่สันกลางหลังคาขยกรั้วทำชั้นส่วนฐานเป็นรูปหงส์ศิลปะแบบพม่า ด้านหน้าทางขึ้นเป็นบันไดนาควนหนึ่งรอบ หน้าบรรณตกแต่งลวดลายไม้แกะสลักทาสีทองพื้นสีเขียว ตกแต่งคันทวยรูปพญาครุฑ มีมุขทางขึ้นด้านข้างฝั่งทิศใต้ ภายในวิหารจะเห็น โครงสร้างไม้ทาสีแดง และเสาไม้สักทั้งต้นจำนวน 12 เสา ตกแต่งลวดลายไทยลงรักปิดทองแบบเดิม มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติจำนวน 28 ภาพ ศรัทธาโดยพ่อหนานคำปัน-แม่บัวผัน พงสุวรรณ เมื่อปีพ.ศ.2522 ตัววิหารได้รับการบูรณะมาหลายครั้ง โดยการทาสีและอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมไว้ แต่เนื่องจากได้รับอุทกภัยน้ำท่วมบ่อยครั้งจึงมีการยกพื้นให้สูงขึ้น

2. อุโบสถ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2545-2548 ตั้งอยู่ด้านข้างวิหารทางทิศเหนือ เป็นสถาปัตยกรรมไทยล้านนาประยุกต์ โครงสร้างอิฐถือปูน หลังคาซ้อนสามชั้น ขยช่อฟ้าใบระกา และหางหงส์รูปพญานาคลำตัวเลื้อยรูปคลื่น ที่สันกลางหลังคาขยกรั้วทำชั้นส่วนฐานเป็นรูปหงส์ศิลปะแบบพม่า มีทางขึ้นด้านหน้าและด้านหลังเป็นบันไดนาค หน้าบรรณตกแต่งลวดลายปูนปั้นและไม้แกะสลักทาสีทองพื้นสีเขียว ตกแต่งคันทวยรูปหงส์

3. เจดีย์ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548 ศิลปะล้านนาเลียนแบบเจดีย์ของวัดหริบุญชัย จังหวัดลำพูน สีทองทั้งองค์ มีระเบียงตกแต่งรูปเทพพนมล้อมรอบองค์เจดีย์ ส่วนฐานรูปทรงสี่เหลี่ยม ย่อมุมถึงส่วนกลางเป็น

รูปแหวนสองชั้นสามช่วง ต่อด้วยระฆังคว่ำ ยอดปลี และยกฉัตรทองเก้าชั้น

4. ศาลาการเปรียญ (บำเพ็ญบุญ) มี 4 ศาลาก่อสร้างในเวลาต่างๆ คือ **หลังแรก** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 ตั้งอยู่ติดแนวกำแพงเดิมทางทิศใต้ รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยล้านนาประยุกต์ร่วมกับภาคกลาง หลังคาสี่เหลี่ยมค้อนฟ้า ใบระกา ประดับหางหงส์รูปพญานาค ที่สันกลางหลังคายกฉัตรเจ็ดชั้นส่วนฐานเป็นรูปหงส์ศิลปะแบบพม่าหรือมอญ ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เรื่องพระเวสสันดรและพระพุทธเจ้าสิบชาติ ใช้สอยเพื่อปฏิบัติธรรมและบำเพ็ญศาสนกิจ มีบันไดนาคทางขึ้นด้านหน้าทิศตะวันออก मुखทางขึ้นด้านข้างทิศเหนือ และทางขึ้นด้านหลังขนาดเล็ก

ศาลาการเปรียญ (บำเพ็ญบุญ) หลังที่สอง สร้างเมื่อปีพ.ศ.2545 ตั้งอยู่ติดแนวกำแพงทางทิศเหนือติดกับบริเวณลานโพธิ์ รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยล้านนาประยุกต์ร่วมกับภาคกลาง หลังคาสี่เหลี่ยมค้อนฟ้า ใบระกา ประดับหางหงส์รูปพญานาค มี मुखทางขึ้นทางทิศใต้ และประตูเล็กทางทิศตะวันตก ใช้สอยเพื่อปฏิบัติธรรม บำเพ็ญศาสนกิจ และปัจจุบันใช้เก็บวัสดุต่างๆ

ศาลาการเปรียญ (บำเพ็ญบุญ) หลังที่สาม สร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 ใกล้กับหอมหาเทพฯ รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยล้านนาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดทางช่างของเจ้าอาวาส ใช้สอยเพื่อการปฏิบัติธรรม และเป็นที่พักของอุบาสกอุบาสิกาที่มาปฏิบัติธรรม

ศาลาการเปรียญ (บำเพ็ญบุญ) หลังที่สี่ เริ่มก่อสร้างเมื่อปีพ.ศ.2553 เป็นอาคารที่สร้างขึ้นสำหรับปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกา มีขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ด้านหลังวัดทางทิศตะวันตก ใกล้กับศาลายาย (ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการก่อสร้าง)

5. กุฏิเจ้าอาวาส หรือ หอมหาเทพบูรพาจารย์ (อานวยอวยพร โชคลาภ อานาจวาสนา บารมี เสง เสง เสง รวย รวย รวย ทนใจสมปรารถนา) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 เป็นสถานที่รับเครื่องสังฆทานจากศรัทธาญาติโยม และรับมอบศรัทธาองค์พระพุทธรูปปางต่างๆ เพื่อให้เป็นพุทธรูปบูชา ได้แก่ พระพินนตร พระพุทธรูปสิงห์ 1 สิงห์ 2 เจ้าแม่กวนอิม และองค์อื่นๆ จำนวนมาก

6. กุฏิสงฆ์ มี ๒ หลัง **หลังแรก** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2534 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนกว้าง 6 เมตร ยาว 12 เมตร ยกพื้นสูง 80 เซนติเมตร มี मुखทางขึ้นด้านหน้ากว้าง 4 เมตร และ मुखหลังคาเพิ่มอีก 2 मुख หลังคาปูกระเบื้องลอนสีเขียว เดิมเป็นกุฏิเจ้าอาวาส ปัจจุบันเป็นที่เก็บสิ่งของที่มียาคของวัด พระพุทธรูปโบราณต่างๆ **หลังที่ 2** (อาคารสหัมปปฏิพรม ภิกขเนตรกสิปศรีวิสุทธา กตัญญู) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2551-2552 โครงสร้างก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น กว้าง 7 เมตรยาว 27 เมตร นอกจากนี้มีกุฏิหลังเล็กขนาด 4X4 เมตร จำนวน 2 หลัง อยู่ในบริเวณเดียวกัน

7. วิหารพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์ (อวโลกิตेश্বর) สร้างเมื่อปีพ.ศ..... เป็นศาลาขนาดเล็ก 1.5X1.5 เมตร โครงสร้างเหล็ก หลังคา ๒ ชั้น มุงกระเบื้องสีเทา ตั้งอยู่ด้านข้างกุฏิหลังแรก

8. วิหารพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2540 โดยศรัทธาหมุ่มบ้าน รูปแบบสถาปัตยกรรมทรงไทย โครงสร้างก่ออิฐถือปูนกว้าง 3 เมตรยาว 6 เมตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์รูปพญานาค

และคันทวยรูปหงส์ หน้าบรรณประดับลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นเขียว เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พระเจ้าทันใจเพื่อการสักการขอพร เมื่อกระทำการใดขอให้สำเร็จลุล่วงทันใจ (การก่อสร้างพระพุทธรูป จะต้องปั้นให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งวัน)

9. **วิหารเล็กพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ และ พระพุทธรูปพระเจ้าสมใจปรารณา** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2550 รูปแบบสถาปัตยกรรมทรงไทยคล้ายอุโบสถ โครงสร้างก่ออิฐถือปูนกว้าง 4 เมตรยาว 6 เมตร ยกพื้นสูง 1 เมตร มีมุขบันไดทางขึ้นและระเบียงโดยรอบวิหาร ประดับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์รูปพญานาค และ คันทวยฉลุรูปลายไทย หน้าบรรณประดับลวดลายปูนปั้นสีทองพื้นสีน้ำเงิน เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปทองเหลืองพระเจ้าทันใจ และพระพุทธรูปปูนปั้นสีขาวมุขพระเจ้าสมใจปรารณา เพื่อการ สักการขอพร เมื่อกระทำการใดขอให้สำเร็จลุล่วงทันใจ

10. **วิหารประดิษฐานองค์พระพินนเศรษฐี** มี 2 หลัง ตั้งอยู่ด้านหน้าหอนาฬิกาเทพบุรพาจารย์ฯ สร้างเมื่อปี พ.ศ.2553 รูปแบบสถาปัตยกรรมทรงไทยประยุกต์ กว้าง 3 X3 เมตร ยกพื้นสูง 90 เซนติเมตร มีมุข บันไดทางขึ้นด้านหน้าตกแต่งด้วยปูนปั้นรูปกนก หลังคาสองชั้นมุงกระเบื้องว่าวสีเทาประดิษฐานองค์ พระพินนเศรษฐีแกะสลักจากไม้ขนุนอายุ 450 ปี ที่ได้รับศรัทธามาจากจังหวัดลำพูน

11. **ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางประทานพร ชุ่มพระพุทธรูปเศรษฐีนวโกษเงินล้านทันใจ และพระ เจ้าทันใจ** ตั้งอยู่ด้านหน้ากุฏิหลังแรก ครั้งแรกสร้างเมื่อปีพ.ศ.2536 สำหรับที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ปางประทานพร ต่อมาในปีพ.ศ.2553ได้สร้างชุ่มพระพุทธรูปเศรษฐีนวโกษเงินล้านทันใจ และพระเจ้า ทันใจ 2 ชุ่ม

12. **โรงครัวและหอน้ำ** สร้างเมื่อปีพ.ศ.2539 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง 50 เซนติเมตรกว้าง 7 X15 เมตร มีมุขทางขึ้นด้านหน้ากว้าง 3 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนสีแดง

13. **เสี้ยววัด** มี 3 แห่ง แห่งแรกอยู่ติดกับโรงครัวทางทิศเหนือ มีมาตั้งแต่ก่อนการสร้างวัด และเมื่อสร้าง วัดจึงได้พัฒนาเป็นเสี้ยววัด ได้รับการบูรณะเป็นศาลาเรือนไม้ยกพื้นสูง 50 เซนติเมตรตั้งบนพื้นคอนกรีต ยกกระดานสูง 60 เซนติเมตร ตัวเรือนกว้าง 2X2 เมตร แห่งที่ 2 อยู่ด้านหน้าวิหาร สร้างเมื่อปีพ.ศ.2547 เป็น ที่ประดิษฐานอัฐิหลวงปู่ฮ้าย (พระอธิการคำฮ้าย ปกสฺสโร เจ้าอาวาสรูปก่อนช่วง พ.ศ.2536-2547) เป็นศาลาทรงไทยขนาดเล็กยกพื้นสูง 80 เซนติเมตร โครงสร้างก่ออิฐถือปูน กว้าง 1X1.5 เมตร มีบันได กนกทางขึ้นด้านหน้า แห่งที่ 3 อยู่ด้านหลังวัดติดสระน้ำ (ด้านข้างศาลาบำเพ็ญบุญที่กำลังดำเนินการ ก่อสร้าง) เรียกว่า “ศาลายาย” เนื่องจากได้ขุดพบโครงกระดูกบรรจุในหม้อดินที่ลึกจาพื้นประมาณ 2 เมตร เมื่อปีพ.ศ.2552 ตามนิมิตของเจ้าอาวาสว่าเป็นกระดูกของหญิงชรา จึงได้สร้างศาลขึ้นเพื่อ ประดิษฐานอัฐิยายให้เป็นผู้ดูแลวัดสืบไป ลักษณะเป็นศาลาทรงไทย โครงสร้างก่ออิฐถือปูนกว้าง 1X1.5 เมตร มีบันไดกนกทางขึ้นด้านหน้า และระเบียงยื่นด้านข้างเล็กน้อย ศาลเสี้ยววัด เป็นที่เคารพของ วัดและชุมชน จะมีการบวงทรวงเช่นไหว้ตามประเพณีเป็นประจำทุกปี และในโอกาสสำคัญ เป็น สถานที่ที่สภาสถาปัตย์ลักษณะ ความเชื่อ และจิตวิญญาณ

14. บริเวณที่ตั้งสถูปเจดีย์ หรือ กุบริรจ้อฐิ อยู่ด้านหน้าเสื่อวัดแห่งแรก ที่บริเวณด้านหลังศาลาการเปรียญ ติดแนวกำแพงวัดทางทิศเหนือ มีกุระคูอดิตเจ้าอาวาสและผู้ล่วงลับซึ่งเป็นเจ้าศรัทธาในอดีต อายุ 100-200 กว่าปี เป็นสถานที่ศรัทธาสัญลักษณ์ และรำลึกถึงผู้ที่ล่วงลับ (ปัจจุบันไม่นิยมสร้างกุคนตายไว้ที่วัด เนื่องจากมีวิธีเก็บอัฐิในรูปแบบอื่น)
15. บ่อน้ำ มี 2 บ่อ บ่อที่ 1 บริเวณหน้าวัด/ศาลาการเปรียญ เป็นบ่อที่มีมาในยุคแรกของการสร้างวัด ปัจจุบันไม่ได้ใช้งานแล้ว และบ่อที่ 2 ที่บริเวณด้านข้างเจดีย์ มีขนาดใหญ่แต่เมื่อไม่มีการใช้งานจึงทำฝาปิดปากบ่อไว้ โดยมีช่องเจาะฝาที่ขนาดเล็กที่สามารถดึงน้ำมาใช้ได้ (บ่อน้ำในอดีตเป็นแหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน ตามความเชื่อแล้วจะห้ามถมบ่อเด็ดขาด หากฝ่าฝืนจะมีอันเป็นไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นบ่อน้ำจึงต้องเก็บรักษาไว้แม้จะไม่ได้ใช้งานแล้วก็ตาม เนื่องจากมีระบบประปามาทดแทน)
16. ศาลาพระประจำวันเกิด เป็นศาลาที่ตั้งอยู่ด้านข้างศาลาการเปรียญบริเวณทางเข้าหน้าวัด ขนาดกว้าง 0.6X5 เมตร หลังคามุงกระเบื้องลอนทาสีน้ำเงินแบบเรียบง่าย
17. หอพระอุปลุต เป็นที่ตั้งพระอุปลุตขนาดเล็ก คล้ายศาลพระภูมิ อยู่ด้านหน้าวิหารทางขวาเชิงบันไดนาค (เป็นพระเถระสำคัญองค์หนึ่ง ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (ผู้นำกองทัพธรรมแผ่กระจายไปทั่วโลก) เป็นพระเถระผู้เปี่ยมด้วยพุทธานุภาพ และฤทธิ์เดชเกรียงไกร สามารถปราบพญามารและกำจัดสิ่งชั่วร้าย ที่จะมาทำลายพิธีกรรมใหญ่ ๆ มาแต่ครั้งโบราณ)
18. เมรุ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 สถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง โครงสร้างก่ออิฐถือปูน กว้าง 6X9 เมตร สูง 9 เมตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์รูปพญานาคสีทอง ตกแต่งลวดลายปูนปั้นสีทองที่หน้าบรรณ เป็นรูปเจดีย์พระธาตุ 3 ด้าน พร้อมกับสร้างบันไดเป็นมุขทางขึ้น 3 ด้าน สูง 50 เซนติเมตร 5 ขั้นบันไดด้านหลังเป็นเตาเผาไฟฟ้า
19. ประตู และ กำแพงวัด ประตูวัด ประกอบด้วย 1) ประตูหน้าวัด สวยงามและโดดเด่นมาก มี 2 ประตู คือ ซุ้มประตูโขง(ประตูมงคลโชคกลาง) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2538 สถาปัตยกรรมล้านนาผสมมอญ เป็นซุ้มห้าชั้นยกฉัตรทองเจ็ดชั้นที่ปลายยอด ชั้นที่ 1 และ 2 ด้านข้างยกฉัตรทอง ห้าชั้นและสามชั้นลดหลั่นกันข้างละสองฉัตร ตรงกลางซุ้มตกแต่งปูนปั้นรูปพญานาค 1 คู่ และหงส์ 10 ตัว มีพระพุทธรูป 4 องค์ ตรงกลางซุ้มในชั้นที่ 2-5 ชั้นละองค์ และซุ้มประตูพระประธานพร(ประตูมามีชัยไปติมิโชค) สร้างเมื่อปีพ.ศ.2551 ซึ่งมีตราสัญลักษณ์เฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ประดับที่หน้าบรรณ มีประติมากรรมช้างเงินช้างทอง และพญานาคเฝ้าที่ซุ้มประตูทางด้านซ้ายและขวา เป็นองค์ประกอบที่น่าสนใจ 2)ประตูทางทิศเหนือ สร้างเมื่อปีพ.ศ.2515 และบูรณะใหม่เมื่อปีพ.ศ.2551 เป็นประตูปราสาทเพ็อง (ทิพย์วิมาน มีหน้าที่ดูแลทิศทั้งสี่) โครงสร้างก่ออิฐถือปูนประดับประติมากรรมรูปพระพิฆเนตรด้านขวา และพระตรีมูรติด้านซ้าย ติดตั้งอันลอย 3) ประตูทางทิศใต้ (ประตูผี) เป็นประตูเดิมของวัด ลักษณะเป็นประตูสองเสาแบบเปิด ที่หัวเสาประดับประติมากรรมรูปเทพพนม (ประตูเทพพนม) ใช้เป็นเส้นทางนำศพคนตายเข้ามาประชุมเพลิง ณ เมรุมาศ

ในอดีตยังไม่มีเมรุใช้เป็นประตูลำดับสามเณร หรือ พระภิกษุ เดินทางกลับบ้านเมื่อลาสิกขาบท ปัจจุบันเมื่อมีการขยายเขตที่ดินวัดได้รื้อถอน และมีโครงการจะบูรณะใหม่

ส่วนกำแพงวัด ประกอบด้วย 1) กำแพงเดิมไม่สามารถกำหนดอายุได้ อยู่ด้านข้างศาลาการเปรียญ เส้นทางประตูศิว 2) กำแพงทิศเหนือ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2545-48 เป็นกำแพงก่ออิฐประสานแบบสมัยใหม่ ไม่มีการโบกปูน ทาสีขาว ประดับหัวเสาด้วยประติมากรรมปูนปั้นและดินเผา 3) กำแพงทิศตะวันตก สร้างเมื่อปีพ.ศ.2520 โดยศรัทธาช่างหมู่บ้าน เป็นกำแพงก่ออิฐกลาบปูนทาสีขาว 4) ประตูทางเข้าทิศตะวันออก สร้างเมื่อปีพ.ศ.2548 ศิลปะแบบร่วมสมัยระหว่างล้านนา จีน และสิบสองปันนา โครงสร้างก่ออิฐถือปูนช่วงล่างทาสีขาว และฉาบเรียบเหล็กช่วงบนทาสีเหลือง มีซุ้มที่ตั้งประติมากรรมรูปสิงห์(ซุ้มพญาลิงห์)ที่มุมกำแพงซ้าย-ขวา 5) กำแพงที่ดินใหม่ สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2553-54 เป็นกำแพงก่ออิฐบล็อกลาบปูน

20. **ห้องน้ำ-สุขา** มี 2 หลัง 1) ห้องน้ำสร้างเมื่อปีพ.ศ.2545 จำนวน 10 ห้อง กว้าง 1.5 X15 เมตร 2) ห้องน้ำแบบร่วมสมัยสไตล์ รีสอร์ท สร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 โครงสร้างก่ออิฐถือปูนกว้าง 3X8 เมตร จำนวน 12 ห้อง แยกชายหญิงสองด้านๆละ 6 ห้อง 3) ห้องน้ำแบบร่วมสมัย สร้างเมื่อปีพ.ศ.2552 ความยาว 20 เมตร จำนวน 40 ห้อง แยกชายหญิงสองด้านๆ ละ 20 ห้อง

21. **แท้งก์น้ำ** เจาะบาดาลลึก 150 เมตร พร้อมแท้งก์น้ำสูง 15 เมตร โดยศรัทธาจากชาวต่างประเทศ

22. **หอกระจายเสียง**

23. **ป้ายวัด** ไม่มี

9 **ปูชนียวัตถุ**

อายุ / สภาพ / คุณค่า > ทางจิตใจ-ประวัติศาสตร์

1. **พระพุทธรูปเก่าแก่** พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ อายุ 1,200 กว่าปี ที่พบ ณ บริเวณวัดเก่า ปัจจุบัน คือที่ตั้งสถานือนามัยบ้านขอนตาล จากหลักฐานการสืบประวัติไม่ตรงกับพ.ศ.ที่สร้างวัด ทำให้วัดไม่ถูกบันทึกว่าเป็นวัดที่มีความเก่าแก่ทางโบราณสถาน แต่จากบันทึกด้วยวาจาของชาวบ้านที่มีอายุช่วง 90-100 ปี กล่าวเป็นนัยเดียวกันว่าวัดนี้สร้างมาไม่ต่ำกว่า 400 ปี และเชื่อมโยงกับวัดโบราณเดิมที่พบพระพุทธรูปเก่าแก่จำนวนหลายองค์ ซึ่งทางวัดได้อนุรักษ์รักษาไว้

2. **พระประธานในวิหาร** พระพุทธรูปปางไสยาสน์ หรือที่เรียกกันว่า “พระนอนขอนตาล” และพระสาวกพระพุทธรูป 2 องค์ทางทิศเหนือและใต้ขององค์พระนอน คือ “พระสารีบุตร” นอกจากนี้ยังมี พระร่วงโรจนฤทธิ์ 1 องค์ พระเจ้าทันใจสัมฤทธิ์ผลหรือพระเจ้าสมใจปรารถนา 1 องค์ รวมเป็น 5 องค์ ทั้งหมดเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะล้านนา อายุ 400 กว่าปี ได้รับการบูรณะเมื่อปีพ.ศ.2551 โดยการปิดทองคำเปลวทั้งองค์ นอกจากนี้มีพระพุทธรูปพระเจ้าทันใจหล่อทองเหลืองและทองสัมฤทธิ์อีก 6 องค์ ที่ได้รับศรัทธามาประดิษฐานไว้ ณ วิหารนี้ในประชาชนได้กราบไหว้บูชา

3. **พระประธานในอุโบสถ** พระพุทธรูปทองเหลืองอาบผิวสีทอง ศิลปะภาคกลาง และพระแก้วมรกตหล่อเรชิน ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2551 พร้อมกับการสร้างอุโบสถ

4. พระประธานในศาลาการเปรียญหลังที่ 1 และ 2 หลังที่ 1 ประกอบด้วย พระพุทธรูปทองเหลืองปางสมาธิ และพระสาวก 2 องค์ กับพระพุทธรูปปางมารวิชัยซึ่งองค์เล็กกว่าตั้งวางด้านหน้าลงมา ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2548 หลังที่ 2 ประกอบด้วย พระพุทธรูปทองเหลืองปางสมาธิ ปางมารวิชัยและพุทธรชินราช ศิลปะภาคกลาง ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2540 เป็นต้นมา แต่ละองค์มาต่างเวลากัน
5. พระพุทธรูปปางประทานพร พระพุทธรูปเศรษฐีนวโกษเงินล้านทันใจ และพระพุทธรูปพระเจ้าทันในสัมฤทธิ์ผล พระพุทธรูปปางประทานพร เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2536 ณ บริเวณด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาสหลังเดิม(ลานโพธิ์) ต่อมาในปีพ.ศ.2553 เจ้าอาวาสได้สร้างซุ้มพระพุทธรูปเศรษฐีนวโกษเงินล้านทันใจ และพระพุทธรูปพระเจ้าทันในสัมฤทธิ์ผล ขึ้นอีก 2 ซุ้ม ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทองเหลืองขนาดหน้าตัก 15 นิ้ว
6. พระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์ (อวโลกิเตศวร) ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2548 ณ ศาลาด้านข้างกุฏิเจ้าอาวาสหลังเดิม
7. พระพุทธรูปในหอนมหาเทพฯ มีพระพุทธรูปจำนวนมาก โดยเฉพาะองค์พระพินนครหล่อทองเหลืองและทองสัมฤทธิ์ มีถึง 11 องค์ และแกะสลักด้วยไม้ 2 องค์ โดยตั้งใจให้มีถึง 108 องค์ ตามนิมิตของเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังมีพระสิงห์ 1 ศิลปะเชียงใหม่ และพระสิงห์ 2 ทำด้วยทองสัมฤทธิ์(ทองจังโก้วัดเจดีย์หลวง) และเจ้าแม่กวนอิม
8. พระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ พระพุทธรูปปูนปั้น ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2540 ณ ศาลาใต้ร่มโพธิ์ โดยศรัทธาชุมชน ได้รับการบูรณะเมื่อปีพ.ศ.2552
9. พระพุทธรูปในวิหารเล็ก พระพุทธรูปหลวงพ่อดมใจปรารถนาอาบผิวสีขามุข (จำลองจากพระพุทธรูปในวิหาร) และพระเจ้าทันใจอาบผิวสีทอง (องค์เล็กกว่า) อยู่ทางด้านหน้าลงมา ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2550
10. พระพุทธรูปไม้แกะสลักพระพินนคร มี 2 องค์ แกะสลักจากไม้ขนุนอายุ 450 ปี ที่ได้รับศรัทธามาจากจังหวัดลำพูน ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2553 ณ ศาลาพระพินนครด้านหน้าหอนมหาเทพฯ 2 ศาลาด้านซ้ายและขวา
11. พระพุทธรูปประจำวันเกิด ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.2550 ณ ศาลาด้านข้างศาลาการเปรียญบริเวณลานหน้าวัด
12. พระอุปคุต ประดิษฐานเมื่อปีพ.ศ.25... ณ ศาลาขนาดเล็กด้านข้างวิหารฝั่งขวาของบันไดนาถ
13. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ จำนวน 28 ภาพ ศรัทธาโดยพ่อหนานคำปัน-แม่บัวผัน พวงสุวรรณ ถวายเมื่อปีพ.ศ.2522
14. ธรรมเนียมแบบต่างๆ และเครื่องสักการบูชาพระพุทธรูป เป็นเครื่องใช้สอยในการเทศากรรมในวันสำคัญต่างๆ และที่วางเครื่องอัฐะบริวารสำหรับถวายพระพุทธรูป เป็นของสูงที่มีมาแต่โบราณ ต้องใช้ศิลปะในการสร้างสรรค์ ควรอนุรักษ์เป็นสมบัติของวัดสืบไป

15. **น้องหลวง กลองหลวง กลองป้อ และระฆัง** เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในงานประเพณีการเฉลิมฉลอง การต้อนรับแขกวัดและแขกของชุมชน เป็นสิ่งที่มีมาแต่โบราณ ต้องใช้ศิลปะในการสร้างสรรค์โดยช่าง ที่มีฝีมือ ในอดีตทางวัดจะสร้างสรรค์โดยช่างหมู่บ้านหรือช่างที่มีชื่อเสียงเชิญมา ปัจจุบันมีศรัทธาจาก ประชาชนนำมาถวายและหาได้ยากขึ้น ควรอนุรักษ์เป็นสมบัติของวัดสืบไป

10 ปุณนิยบุคคล

ชื่อ / ประวัติ / เกียรติคุณ

1. พระครูบัณฑิตธรรมมาภรณ์ (จร.ชท.) เจ้าอาวาสวัด“วัดลัญจิวัน” (ขอนแก่น) รูปปัจจุบัน

สถานะเดิม

ชื่อ ฌฐศักดิ์ นามสกุล นวลศรี เกิดวัน 4 ๗ 2 ค่ำ ปี จตุ

วันที่ 10 เดือน มกราคม พ.ศ.2516 บิดาชื่อ นายเรื่อน มารดา นางคำมา นามสกุล นวลศรี บ้านหมู่ที่ 5 เลขที่ 115 ตำบลริมใต้ อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่

เคยรับราชการหรือเคยปฏิบัติงานสำคัญมาแล้ว

ชาติภูมิกำเนิด พระครูบัณฑิตธรรมมาภรณ์ (จร.ชท.) หรือ สมณศักดิ์เดิมคือพระปลัดฌฐศักดิ์ วิสุทธาจาโร เจ้าอาวาสวัดขอนแก่น เป็นบุตรของพ่อเรื่อน-แม่คำมา นวลศรี มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน ได้แก่ 1) นางฟอง สมเงิน 2) นางป้อก สมเงิน 3) นางสมนึก นวลศรี 4) นางบัวผัด จอกดี 5) นายดวงจันทร์ นวลศรี (เสียชีวิตแล้ว) 6) นายสมบูรณ์ นวลศรี และ 7) คนสุดท้อง คือ นายฌฐศักดิ์ นวลศรี

นายฌฐศักดิ์ นวลศรี เกิดเมื่อวันพุธที่ 10 มกราคม 2516 ปีจอ เวลาเที่ยงตรง โดยมีเหตุการณ์เล่าว่า วันที่คลอด ดช.ฌฐศักดิ์ ขณะนั้นเป็นเวลารับประทานอาหารกลางวัน นางคำมา นวลศรี ผู้เป็นมารดาได้นั่งรับประทานอาหารโรงครัว (ตู่ตะไฟ) นางคำมา เจ็บท้องแก่ ได้วิ่งขึ้นบันได้และเข้าไปในห้อง (บ้านน้อย) โดยไม่พูดอะไร ทั้งไว้แต่รอยเลือด นายเรื่อน นวลศรี ผู้เป็นสามีเห็นภรรยาวิ่งเข้าในห้องพร้อมกับมีรอยเลือดไหลเป็นทาง จึงตกใจและวิ่งเข้าไปดูภรรยาแล้วถามว่า เป็นอะไร เลือดจึงตกเยอะ นางคำมา ผู้เป็นภรรยาตอบว่า ปวดท้อง ลูกคงจะคลอดแล้ว นายเรื่อน สามีถามภรรยาว่า แล้วลูกอยู่ไหน นางคำมาผู้เป็นภรรยาก็ตอบว่า ไม่รู้ สามีจึงตกใจรีบเดินย้อนรอยเลือดจากบ้านไปที่โรงครัว ก็ไม่เห็นทารก จึงตกใจ ซึ่งในขณะนั้นได้ลูกบ้านก็มีสุนัขจรจากที่อื่น ได้มาอาศัยพักใต้ลูกบ้านและขุดหลุมเป็นที่พัก ปรากฏว่า ทารกที่นางคำมาคลอดตกอยู่ในหลุมของสุนัข แต่โชคดี สุนัขไม่ได้อยู่ในหลุมพัก นายเรื่อน ผู้เป็นสามี เห็นเด็ก ทั้งดีใจ และตกใจ จึงอุ้มมาทำความสะอาด และนำมามอบให้ นางคำมา นวลศรี ในช่วงระยะเวลาจากวันคลอดไปอีก 7 วัน ดช.ฌฐศักดิ์ นวลศรี ได้มีโอกาสอยู่ได้อ้อมกอดแม่เพียง 7 วัน นางคำมา ผู้เป็นแม่ ก็มีอันล้มป่วย นางคำมา นวลศรี ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนครพิงค์ เป็นระยะเวลา 3 เดือน ซึ่งการรักษาพยาบาลจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก มรดกที่พ่อกับแม่ให้นางคำมา นวลศรี คิดตัวมา คือ ที่นาจำนวน 5 ไร่ จำเป็นที่จะต้องขาย เพื่อเอามาเป็นค่ารักษาพยาบาล เงินหมด นางคำมา นวลศรี ก็ไม่สามารถที่จะอยู่เลี้ยงดูลูกคน

สุดท้องได้ ต้องนอนทอดทิ้งกายที่โรงพยาบาลด้วยอาการทางสมอง ทางญาติได้นำร่างของนางคำมา นวลศรี ที่ปราศจากวิญญาณมาบำเพ็ญศพไว้ ณ วัดถ้ำภูวัน พระนอนขอนแก่นศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเหตุการณ์ทำให้ได้รู้เห็นว่า ธรรมชาติก็รู้สึกผิด ทำให้เกิดน้ำท่วมในหมู่บ้าน ในปี 2516 ท่วมทั้งจังหวัด เชียงใหม่ ญาติจึงนำเอาศพของนางคำมา นวลศรี ไปฌาปนกิจในสุสานบ้านขอนแก่น ซึ่งเหตุการณ์อันน่าอัศจรรย์ก็เกิดขึ้น ไม้พินที่ทางญาติได้นำมาเป็นเชื้อเพลิงศพของนางคำมา ในวันสุดท้ายของการเก็บอัฐิกระดูกกายของนางคำมาเหลือแต่เถา กับผ้าซับในของเสื้อคอกระเช้าที่ไฟไหม้ไหม ส่วนอื่นไหม้หมด ทางญาติใจหายจารึกกันว่า นางคำมา คงห่วงลูกชายคนเล็กที่อายุเพียง 3 เดือน ซึ่งนางไม่มีโอกาสให้ลูกได้สัมผัสสัมผัสน้ำนมในอ้อมกอดของแม่ ด้วยบุญญากรรมแต่งที่นางต้องจากลูกอันเป็นที่รัก เพื่อให้ลูกคนเล็กต้องยืนหยัด อดทน และต่อชีวิตให้ได้บนพื้นฐานที่ต้องยอมรับกับชะตาแห่งฟ้า และกฎแห่งกรรม ช่วงระยะเวลาแห่งการดำเนินชีวิตหลังจากนางคำมา นวลศรี ได้เสียชีวิตลงไปแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น คือ ร่างกายของนายฉัฐศักดิ์ ก็เปลี่ยนสีจากแรกเกิดเป็นสีแดง เป็นระยะเวลา 7 วัน หลังจากนั้นร่างกายก็เปลี่ยนสีเป็นสีเขียว สลับกันอยู่ 3 เดือน จนที่สุดเปลี่ยนสีสุดท้ายเป็นสีดำ จึงเป็นที่มาของชื่อที่ไม่ซ้ำกัน คือ เด็กชายแดง เด็กชายเขียว และ เด็กชายดำ

ซึ่งผู้เป็นพ่อพยายามหาวิธีที่จะประคับประคองให้ลูกชายคนเล็กมีชีวิตอยู่ให้ได้ ซึ่งในละแวกบ้านเดียวกันก็มีคนคลอดลูกอยู่ 2 คน บางครั้งเค้าก็ให้ดื่มนม บางครั้งเค้าก็ไม่ให้ดื่มนมจนในที่สุดผู้ที่ เป็นพ่อจึงต้องตัดใจ ไม่ให้ลูกคนเล็กไปเป็นภาระของแม่คนอื่น ใช้น้ำกับกล้วยเลี้ยงลูกคนเล็กแต่ ร่างกายก็ยังเล็ก ผอม เพราะไม่ได้รับสารอาหารเท่าที่ควร แต่ผู้ที่เป็นพ่อก็ได้พยายามเลี้ยงดูและมอบความรัก ความเมตตาเป็นอย่างมาก จนผู้เป็นพ่อได้ให้ชื่อแก่ลูกคนสุดท้องนี้ว่า “เด็กชายขาว” ซึ่งมีความหมายว่า ลูกคนนี้เกิดมาบนพื้นฐานที่ไม่ต้องการให้ผู้เป็นพ่อ-ผู้เป็นแม่ต้องสูญเสียเงินทอง ด้วยฐานะของครอบครัวที่ไม่ดีเลย จึงให้คิดกับลูกคนเล็กว่า “จงทำตนเป็นผ้าขาว ไม่ว่ากายและใจ”

ตลอดเวลาที่ผู้เป็นพ่อเลี้ยง เด็กชายฉัฐศักดิ์ (ขาว) มาเป็นเวลา 6 ปี ได้สอนตลอดเวลาว่า พ่อแม่มีแต่แก่เฒ่า จงอยู่ให้ได้ ลูกต้องอดทน จงทำตนให้เป็นประโยชน์ อย่าได้ทำสิ่งที่เดือดร้อน อย่าดูถูกคนที่ มีฐานะยากจน จงรับพี่น้องรักบ้านเกิดมาก ๆ หากวันไหนพ่อจากไป ต้องอดทน ถึงเราจะจนอย่าไป โทษฟ้า อย่าด่าแผ่นดิน อย่าด่าหนีแม่ อย่างด่าหนีพ่อ จงอดทน ทำความดีให้มาก ๆ ฟ้าย่อมมีตา พื้น พสุธาย่อมเข้าใจ ซึ่งในวัย 6 ขวบนั้น เด็กชายขาว ได้ประสบพบเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) คนที่เสียชีวิตมาปรากฏตัวให้เห็นโดยได้นั่งพูดคุยเหมือนบุคคลธรรมดาทั่วไป พอรุ่งเช้าก็รู้ว่า ยายคนนั้นที่นั่งคุยเมื่อคืนได้ตายตอนพลบค่ำ
- 2) คนที่เสียชีวิตจากการตกน้ำ คือ นายสุข ปัจจุบันสถานที่เสียชีวิต คือ คอนโดร้างบ้านเช่า โดยที่มีเหตุการณ์ในตอนเย็นวันนั้น เด็กชายขาว พร้อมกับพ่อ ได้ร่วมกันวางกับดักปลาในท้ายหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสถานที่เสียชีวิตของนายสุข โดยที่ เด็กชายขาว กำลังจะยิงนกอุ้มบาตร ซึ่งเป็นนกใน พระพุทธศาสนา มีสีดำทั้งตัว แต่มีรูปบาตรที่หน้าอกสีขาวกำลังจะยิงหนังสติก แต่ผู้เป็นพ่อก็ห้ามว่า

นี่คือ “นกพระพุทเจ้า” หลังจากนั้นทั้งคู่ได้เดินมาพักที่หลังสวนในเวลา 19.30 น. ผู้เป็นพ่อได้แยกตัวไปอีกที่หนึ่ง ปรากฏการณ์ ไม่คาดฝันเกิดขึ้น เด็กชายขาว ตะโกนเรียกผู้เป็นพ่อ 3-4 ครั้ง ว่า พ่ออยู่ไหน พ่ออยู่ไหน พ่ออยู่ไหน มีเสียงตอบรับว่า พ่ออยู่ตรงนี้ ๆ.. ๆ

เด็กชายขาว ก็วิ่งตามเสียงขานรับของพ่อ ปรากฏว่า เด็กชายขาว กำลังวิ่งลงน้ำ ซึ่งผู้ชายที่มีหน้าตาเหมือนพ่อ กำลังยืนอยู่บนน้ำและก้มมือเรียก ด.ช.ขาว ว่า มาและ มาและ ซึ่งสถานที่นั้นเป็นวังเก่า จะมีปลาจำนวนมากมาอยู่รวมกัน แต่บริเวณนั้นน้ำลึกมาก ใช้ไม้ไผ่รวกผูกต่อกัน 4 เล่ม ถึงจะวัดความลึกได้ เด็กชายขาว ตะกุกตะกอลงแม่น้ำ เพื่อที่จะเข้าไปหาผู้เป็นพ่อ โดยไม่รู้ว่านั้นคือ ความตาย แต่เกิดปาฏิหาริย์ว่า นกที่เด็กชายขาว จะยิงตอนหัวค่ำ ส่งเสียงเรียกให้ได้สติ ปรากฏว่า เด็กชายขาว ตั้งสติได้ สิ่งที่เด็กชายขาว ตะกุกตะกอลงไปหานั้นไม่ใช่พ่อของตนเอง จึงหันหลัง ว่ายน้ำกลับแบบไม่คิดชีวิต แต่ก็มีคนตามหลังมาติด ๆ ก็พบว่า เป็นนายสุข ที่เสียชีวิต จะเอาเด็กคนนี้ไปเป็นบริวาร เมื่อเด็กชายขาว ว่ายพ้นจากน้ำก็วิ่งไม่คิดชีวิต ทั้งสองข้างทางเป็นป่าไมยราบทั้งหมด 2 ไร่ แต่ความกลัวจึงไม่รู้สึกรู้ว่ามีหนามทิ่มตำเท้า จนกระทั่งวิ่งชนคันกล้วยน้ำว้าที่กำลังออกลูก หักโคนลง จนร้องขอชีวิต เรียกชื่อพ่อจนสุดเสียง พ่อจึงเข้ามาประคองปลอดภัย และพ่อได้ให้ เด็กชายขาว นอนที่สวน แต่พ่อก็ไม่ได้รู้ได้เลยว่ากำลังจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นกับ 2 พ่อลูกนี้ ปรากฏว่าแม่น้ำ ติฟองขยายเป็นคลื่น ผิของนายสุข โผล่พ้นขึ้นมาเหนือน้ำ และเรียกเด็กชายขาว ว่า มาเร็ว ๆ มาเร็ว ๆ ซึ่งเด็กชายขาว ก็ถูกเดินไปตามเสียงนั้น พ่อต้องเรียกให้กลับมา ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างมนุษย์และผี ในที่สุดผีนายสุข ไม่สามารถที่จะนำ เด็กชายขาว ไปเป็นบริวารได้ เพราะพ่อมีคาถาว่า “ผีหรือจะสู้คน บุญกุศลย่อมชนะเปรต ภูตผีปีศาจ ไป จงไปตามภพภูมิ คนอยู่ส่วนคน ผีอยู่ส่วนผี” ปรากฏว่าที่สุดเหตุการณ์ที่เสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย ครั้งแรกในชีวิตก็ผ่านพ้นไปและมีเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ เด็กชายขาว เกือบเสียชีวิต คือ ในช่วงระยะเวลาที่กำลังเล่นแม่น้ำปิง บริเวณฝายน้ำล้นบ้านป่าไผ่ อยู่ ๆ ก็มีคน 4 คนที่กระโดดจากฝั่งตำบลเหมืองแก้วลงมารวมอาบน้ำในเวลา 15.00 นาฬิกา อยู่ ๆ ก็มีผ้าขาวม้าผูกข้อเท้า เด็กชายขาว ดึงลงไปที่ได้ฝายน้ำล้น ความลึก 6 เมตร ซึ่งทุกคนที่กำลังลงเล่นน้ำ ส่งเสียงเรียก และพยายามช่วยเหลือ ด.ช.ขาว ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ผ้าขาวม้า และร่างของคนที่ไม่มีตัวตน กำลังจูดลากเท้าลงไป จนในที่สุดเสียงด้านบ่นที่เป็นเสียงร้องไห้ของญาติและคนสนิทของ เด็กชายขาว รู้ตัวว่ากำลังจะตาย ลมหายใจสุดท้ายก็ปรากฏภาพของแม่ที่คอยช่วยเหลือด้านหลัง ทำให้ เด็กชายขาว มีกำลังดิ้นร่างที่ไม่มีตัวตน ที่ใช้ผ้าขาวม้ามัดข้อเท้า จนรอดชีวิตขึ้นมาได้และความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ในวัย 7 ขวบ เมื่อผิของนายสุข ไม่ยอมปล่อยวาง พยายามที่จะพรากชีวิตผู้ที่เป็นพ่อ โดยบ้ายวันนั้น ผู้เป็นพ่อกำลังเสียบปลั๊กไฟ เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน ไฟช็อตร่างของผู้ที่เป็นพ่อ และเสียงหวีดร้องดังสนั่นไปทั้งสวน อึ้งมือซ้าย และอึ้งมือขวาเป็นหลุมที่เกิดจากไฟช็อตทั้งหมด พ่อไม่ได้สติ ชาวสวนที่อยู่รอบ ๆ ได้ยินเสียง ได้เข้ามาช่วยปฐมพยาบาล และนำส่งโรงพยาบาล ทำให้ผู้เป็นพ่อเริ่มมีร่างกายไม่แข็งแรง แต่ไม่ย่อท้อ หมอตรวจพบก้อนเนื้อร้ายที่อยู่บนศีรษะ ผู้เป็นพ่อไม่ยอมรักษา เพราะกลัวลูกจะไม่มีอาหาร

ทาน เก็บเอาความเจ็บ ความปวดร้าว แสดงให้ลูกเห็นว่าพ่อไม่เป็นอะไร ตั้งแต่เช้าตี 4 กลับแต่หัวค่ำ 2 ทุ่ม ให้ลูกทุกคนได้มีข้าว อาหาร ได้อิ่มทั่วกัน จนเป็นสาเหตุให้เกิดโรคริดสีดวงทวารเกิดขึ้น ผู้เป็นพ่อต้องทนทรมารร่างกายทั้งข้างบนและข้างล่าง จนที่สุดท่านได้ล้มป่วยลงเป็นระยะเวลา 1 ปี ในวัย 7 ขวบ ของเด็กชายขาว ต้องมีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ต้นตอ 4 น้าทางเก่งที่พ่ออุจจาละ ปัสสาวะ ไปทำความสะอาดในแม่น้ำ บางวันก็เจอที่มีขนาดใหญ่น้ำยาเท่ากับลำแขน เด็กชายขาว ก็วิ่งขึ้นต้นไม้เพื่อให้หูล่านั้นผ่านไป กลับลงมาทางเก่งก็ลอยแม่น้ำไป ก็ต้องตะกุกตะกายเอาทางเก่งกลับมาให้พ่อให้ได้ อยู่ดูแลพ่อ ป้อนข้าว ป้อนน้ำ ตลอด 7 วัน ทั้งช่วงเช้า-และเวลาเลิกเรียน บางครั้งพ่อต้องละเมอ ยันเด็กชายขาวร่วงลงจากที่นอนแต่ก็ไม่โกรธ แต่ได้ร้องไห้ เป็นระยะเวลา 1 ปีเต็ม ที่เด็กชายขาวได้แสดงความรักและดูแลเอาใจพ่อ จนในที่สุดเวลาแห่งการพลัดพราก ในวัย 7 ขวบ คือนั้น พ่อลูกได้นอนกอดกัน แสดงความรัก ความอบอุ่น ห่วงหาอาหาร ในเวลาตี 4 ผู้เป็นพ่อได้ทั้งกายของตนเองให้ปราศจากวิญญาณ เด็กชายขาวไม่รู้ว่ นี่เป็นสิ่งสุดท้ายที่ต้องพรากจากไปจนเพื่อนบ้านช่วยกันแกะและปลดบประโลมว่า พ่อจากเราไปแล้วไม่ต้องเสียใจ มีญาติพี่น้องที่จะดูแล ซึ่งเมื่อตอนแม่จากไปนั้นก็มีคนมากมายที่มาขอเด็กชายคนนี้ นับตั้งแต่ นายอำเภอแม่ริม ครูใหญ่ พ่อค้าผู้มีอันจะกิน และสามี-ภรรยาคนหนึ่ง ที่ภรรยาเป็นคนไทยและสามีเป็นฝรั่งมาขอพ่อก็ไม่ให้ ด้วยเหตุสิ่งเหล่านี้ เด็กชายขาวไม่มีทางล่วงรู้เลยว่าเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น พ่อได้เล่าให้ฟังทั้งหมด

เมื่อพ่อจากไป ชีวิตต้องดิ้นรน ต่อสู้ อดมื้อ และไม่ได้กินหลายมื้อ แต่ก็มีผู้เมตตาพยายามแบ่งข้าว แบ่งน้ำให้ทานเป็นบางครั้ง คือ พ่ออยู่ห่ม และแม่อยู่คำ แสงเพราะ อายุ 92 ปี ปัจจุบันเสียชีวิต กระดูกเป็นสีขาวทั้งหมด ซึ่งได้เคยอุปถัมภ์สงเคราะห์ เด็กชายขาว คราวนั้น

เด็กชายขาว ใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความอดทน ตลอดเวลา 5 ปี จนถึงอายุ 11 ขวบ มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น ... “ทุก ๆ วันพระ จะมีกลิ่นดอกไม้ที่หาสาเหตุและต้นตอของกลิ่นเหล่านั้นไม่ได้ ที่ส่งกลิ่นหอมเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร โดยเด็กชายขาว พยายามค้นหาต้นตอของกลิ่นว่ามาจากไหน?... จนมาถึงจุดเปลี่ยนของชีวิต ญาติพี่น้องได้ให้ เด็กชายขาว มาฝากตัวเป็นศิษย์วัด อยู่กับพระพี่ชาย คือ นายสมบุญ นวลศรี จนมีวันหนึ่ง ซึ่งเป็นวัดพระ เจ้าอาวาสให้ไปปักข้าวล้นบาตร (ปักข้าวออกจากบาตร) ทำให้เด็กชายขาวได้ค้นพบที่มาของกลิ่นดอกทั้งหมด คือ พานดอกไม้ ที่ญาติโยมศรัทธา ประชาชนนำมาใส่รวมกันในพาน เพื่อที่จะถวายพระในวันพุทธ เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็เริ่มที่จะเกิดขึ้น บนเส้นทางพระพุทธศาสนา

บรรพชา

วัน 3 ๑¹⁵ 6 ค่ำ ปี ฉลู วันที่ 11 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2530

ณ วัดแม่ริม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พระอุปัชฌาย์ พระครูอมรธรรมประยุต วัดแม่ริม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เป็นการบรรพชาที่อนาถาที่สุด โดยไม่มีพิธีการบรรพชาแบบชาวล้านนา เป็นการบวชมก (บวชแบบเจียบๆ) ซึ่งได้ชื่อว่า สามเณรณัฐศักดิ์ นวลศรี หรือ “เณรขาว” เณรองค์นี้ ไม่ได้ขาวเหมือนชื่อตัวคำปืดปี (มีภาพเห็นได้เมื่ออายุตอนนั้น) เวลาใครมาถามว่า สามเณรขาว องค์ไหน ทุกคนก็จะถูกเหยียดหยามว่า ถ้าตายไปให้ไปเกิดใหม่และขาวเหมือนชื่อตามที่พ่อตั้งให้ และทุกครั้งที่ถูกล้อจากเพื่อสามเณร จากญาติโยน สามเณรขาวก็นั่งร้องไห้บ่อยครั้ง จนให้คำมั่นสัญญาตัวเองว่า ถึงเวลาที่จะต้องขาวแล้ว เเงะที่จะต้องถอดรูปแล้ว โดยไม่มีความรู้เรื่องที่จะต้องถอดรูป และพยายามจะให้ขาวยิ่งที่จะทำให้ขาวเท่าใดก็ยิ่งที่จะถูกทำให้ดำยิ่งขึ้น แะในน้ำในห้องสุขาเกือบทุกวัน ครั้งละครั้งวัน 2 เวลา/วัน และก็ถูกกลั่นแกล้งจากพี่ๆ เณร ไม่ว่าเรื่องการฉันทน์ ความสบาย และการถูกกดขี่ ช่มเหงจากสามเณรรุ่นพี่ ถูกเจ้าอาวาสตีบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผล เพราะท่านบอกว่า “ไม่เข้าตากรรมการ” จนบางครั้งนึกน้อยใจ เราน่าจะตายแล้วไปเกิดใหม่ แต่ก็ไม่ได้ทำ นึกอยู่ตลอดเวลาว่า วันหนึ่งเราต้องขาว เพราะชื่อเรา “ขาว” เราต้องขาว ฝ่าฟันชีวิตไม่ว่าจะเรื่องเรียน เดินเรียนนักธรรมตรี วันละ 4 กิโลเมตร ไป-กลับ เดินเรียนนักธรรมโทและเอก หลักสูตรละ 1 ปี โดยต้องว่ายน้ำข้ามฝั่งจากบ้านขนตาลไปเหมืองแก้ว เป็นเวลา 2 ปี และเดินเรียนมัธยมต้น วันละ 8 กิโลเมตร ไป-กลับ เมื่อสมัยเป็นสามเณรโดยไม่รบกวน ไม่ขอความช่วยเหลือจากญาติโยมหรือพี่น้อง บางครั้งล้มป่วย ไข้-หนอง ที่เกิดขึ้นในร่างกายต้องร้องไห้ เพราะไม่มีปัจจัยไปโรงพยาบาล ต้องทนทุกข์ทรมารกับโรคฝี หนอง ที่เกิดขึ้นลำแข้ง น่อง และขา ร้องไห้ทุกคำกินด้วยความทรมาร แต่ต้องหอบสังขารเดินไปเรียนวันละ 8 กิโลเมตร ฝนตก แดดออก ไม่มีโอกาสที่จะได้สัมผัสการนั่งรถ เพราะไม่รู้เป็นอะไร ญาติโยมถึงไม่ให้นั่งรถด้วยไม่เคยถาม ไม่เคยโกรธ แต่รู้คำตอบว่าตัวคำปืดปี จนสามเณรขาวพิสูจน์ตนเองสามารถเรียนทั้งนักธรรมตรี-โท-เอก มัธยม 1-3 จบในแต่ละปีได้ ในช่วงที่อยู่วัดก็เจอเหตุการณ์ที่ไม่สามารถอธิบายได้ คือ

เจ้าอาวาสแบ่งภาระการทำความสะอาด โดยมีเงื่อนไขว่า จะถูกประเมินทุก 3 เดือน ใครขยันสะอาด ได้ปัจจัย 300 บาท ใอดิม 1 แท่ง จนมีวันหนึ่งเวลาตี 4 สามเณรขาว ได้ถือไม้กวาด กำลังกวาดลานวัดทางวิหารด้านใต้ ก็มีเสียงคนกวาดอยู่ที่ทิศเหนือวิหาร ปัจจุบันเป็นที่ตั้งอุโบสถ โดยมีสามเณรขาว รู้ว่าด้านเหนือวิหารเป็นของสามเณรสมชาย ปันเจริญ จนมีวันหนึ่ง สามเณรขาว มีความคิดที่จะไปหลอกสามเณรสมชาย ปันเจริญ ให้กลัวผี โดยการแอบวางไม้กวาดแล้วย่องเข้าไปหลอก สามเณรสมชาย แต่ปรากฏว่า ไม่ใช่สามเณรสมชาย แต่เป็นคนแก่ทั้งหมด 5 คน ซึ่งใส่ชุดขาวทั้งหมดแต่มีความคิดว่า ขยายในหมู่บ้านคงจะมาทำความสะอาดช่วยเณรสมชาย จู้ๆ สามเณรขาวหันหลังกลับมาที่ช่วงของตนเอง ไม่แน่ใจ จึงย้อนกลับไปอีกที ไม่เหลืออะไรเลย ไม่มีคนแก่ ใบไม้ยังเขียวเหมือนเดิม สามเณรขาวรู้ทันทีว่า โดยผีหลอกแล้ว จึงไม่คิดอะไรทั้งสิ้นวิ่งอย่างเดียว (คนแก่ทั้ง 5 คน ก็คือ เจ้าของอัฐิที่ตั้งของกุฏิระดูกทางด้านทิศเหนือของวิหาร ซึ่งสามเณรขาว พุดไม่ออก ตะลึง งง ขนลุก) จนทำให้เข้านั้นคืนสาย เจ้าอาวาสเลยทำโทษ ให้ถอนหญ้าในวัด (ประมาณอยู่ 6

ช่วงกำแพง/กำแพงละ 2 เมตร) เป็นเวลาครึ่งวันก็เสร็จ ซึ่งปกติควรจะใช้เวลาประมาณ 2 วันโดยไม่คิดว่าเหนื่อยหรือท้อ แต่กลับดีใจ ที่ได้สร้างกุศลทำทานให้วัดสะอาดขึ้น เพื่อจะได้ชาวบ้าง

3 พฤษภาคม 2553 เวลา 06.30-08.15 น.

บันทึกจากวาจาของพระครูบัพติธรรมารักษ์” (จร.ชท.) หรือเดิมพระปลัดฉัฐศักดิ์ วิสุทธาจาโร เจ้าของประวัติ

อุปสมบท

วัน 1 ๗ ๘ ค่ำ ปี จอ วันที่ 5 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2537

วัดแม่ริม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พระอุปัชฌาย์ พระครูอมรรตธรรมประยุต วัดแม่ริม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วิทยฐานะ

- (1) พ.ศ.2536 สำเร็จการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซตุนศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- (2) พ.ศ.2537 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียน วัดแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- (3) การศึกษาพิเศษ
 - อ่าน-เขียนภาษาล้านนา
 - คอมพิวเตอร์เบื้องต้น Microsoft Word, Excel, Powerpoint and Access
- (4) ความชำนาญการ
 - ด้านนวัตกรรมการก่อสร้าง
 - เทศนาแบบพื้นเมือง และเทศน์มหาชาติ
 - งานด้านพิธีกรรมทางล้านนา

งานด้านปกครอง

- (1) พ.ศ.2546 เป็นรักษาการเจ้าอาวาสวัดลัญจิวิน ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2547 เป็นเจ้าอาวาสวัดลัญจิวิน ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2546-ปัจจุบัน ติดตามเจ้าคณะอำเภอเข้าร่วมประชุมจังหวัดทุกเดือน
- (2) พ.ศ.2550 มีพระภิกษุ 7 รูป สามเณร 9 รูป ศิษย์วัด 1 คน อารามิกชน - คน
พ.ศ.2551 มีพระภิกษุ 6 รูป สามเณร 9 รูป ศิษย์วัด 1 คน อารามิกชน - คน
พ.ศ.2552 มีพระภิกษุ 5 รูป สามเณร 9 รูป ศิษย์วัด 1 คน อารามิกชน - คน

งานการศึกษา

พ.ศ.2540 – เป็นนิสิตฝึกสอนที่โรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดแม่ริม ประจำอำเภอแม่ริม ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2541-ปัจจุบัน เป็นครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ที่โรงเรียนวัดแม่ริม

วิทยา ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2542-ปัจจุบัน เป็นกรรมการ/เลขานุการควบคุมห้องสอบธรรมสนามหลวงประจำอำเภอแม่ริม

พ.ศ.2549-ปัจจุบัน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจสอบธรรมสนามหลวงของคณะสงฆ์หนเหนือ ภาค 7

พ.ศ.2550-ปัจจุบัน เป็นกรรมการที่ปรึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านขนตาล ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

งานเผยแผ่ทำนุบำรุงศาสนา

พ.ศ.2538 เป็นพระธรรมทูตร่วมกับคณะสงฆ์อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2541 เป็นครูสอนโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2547 เป็นครูสอนจริยธรรมโรงเรียนบ้านขนตาล และเป็นคณะกรรมการดำเนินการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2548-2552 เป็นคณะกรรมการดำเนินงานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนโรงเรียนวัดแม่ริมวิทยา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

2. **เจ้าอาวาสในอดีต** วัดถ้ำคูหา (ขนตาล) ได้ก่อสร้างขึ้นนับจากสมัยพระธรรมชัย เขมรตโน พ.ศ. 2303 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ มีเจ้าอาวาสทั้งหมด 10 รูป คือ อายุ 251 ปี (2554)

- 1) พระธรรมชัย เขมรตโน (ครูบาธรรมชัย) พ.ศ.2303-2363
- 2) พระอินสม (ครูบาอินสม) พ.ศ.2363-2425
- 3) พระแก้ว อภาณโณ (ครูบาแก้ว) พ.ศ.2425-2485
- 4) พระก้องแก้ง สุวณโณ (ครูบาก้องแก้ง) พ.ศ.2485-2494
- 5) พระบุญปิ่น ปญญาปชโชโต พ.ศ.2494-2505
- 6) พระสมบุญญ์ ญาณวิโร พ.ศ.2505-2510
- 7) พระอธิการทองดี สุวโร พ.ศ.2510-2526
- 8) พระอธิการบุญรัตน์ ญาณสวโร พ.ศ.2526-2536
- 9) พระอธิการคำอ้าย ปภสฺสโร พ.ศ.2536-2547
- 10) พระอาจารย์ธวัชศักดิ์ วิสุทธาจาโร พ.ศ.2547- ถึงปัจจุบัน และได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น “พระครูบัพติธรรมภรณ์” (จร.ชท.) เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2553

11 **ต้นไม้ในพุทธ**

ประวัติ / ต้นไม้ใหญ่

อายุ / คุณค่า > จิตใจ-ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ

1. **ต้นโพธิ์** เป็นต้นไม้ที่ปลูกมาก่อนการสร้างวัด ๒ ต้น มีความสำคัญอยู่เคียงคู่มากับวัดหลายช่วงเวลา สร้างเรื่องราวและความเชื่อต่างๆ ผูกพันกับต้นโพธิ์(ศรีมหาโพธิ์) จนเป็นที่ได้รับศรัทธาให้เป็นสิ่งสำคัญ

หนึ่งในสามอย่างที่วัดกล่าวถึง

2. **ต้นตาล** ปลูกขึ้นในสมัยพระอินสม (ครูบาอินสม) พ.ศ.2363-2525 ที่ได้ปรึกษาหารือกับชาวบ้านว่าควรจะมีการเปลี่ยนนามของวัดใหม่ เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่วัด โดยเปลี่ยนจากชื่อ “วัดคันเหิน” มาเป็น “วัดถ้ำภูวิวัน” มีความหมายว่าสวนป่าตาลหนุ่ม เพราะจะได้เป็นอนุสรณ์ในทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จไป ณ ป่าสวนตาลหนุ่ม ชาวบ้านจึงได้พากันปลูกต้นตาลเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์นามของวัดมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

3. มะขาม

4. ฝาง

5. ไกร หรือ กร่าง

6. การบูร

7. ขนุน

8. มะยม

9. น้อยหน้า

10. มะกรูด

11. พิกุล

12. หมากรูด และหมากรวด

13. มะพร้าว

14. ชมพู่ มะเหมี่ยว

15. สัก

คุณค่า

- ประวัติศาสตร์และทัศนียภาพ วัดมีความเป็นมาที่ยาวนานผูกพันกับต้นไม้หลายต้น มี “คันเหิน” ต้นไม้เดิมที่ใช้เป็นชื่อวัดในอดีตได้ตายไปแล้ว “ต้นตาล” ต้นไม้ที่ปลูกเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการตั้งชื่อวัด “วัดถ้ำภูวิวัน” หรือ “ขอนแก่น” ในช่วงการปกครองของเจ้าอาวาสรูปที่ 2 และ “ต้นโพธิ์ใหญ่” นอกจากจะเป็นต้นไม้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาแล้ว ยังมีตำนานเล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์และเป็นสิ่งที่สำคัญหนึ่งในสามสิ่งของวัดที่ระบุไว้ในประวัติวัด ส่วนต้นไม้อื่นๆ ได้รับศรัทธาจากชาวบ้าน และพระเณรร่วมกันหามาปลูก บางต้นก็มีอายุเก่าแก่และหายาก ได้แก่ ต้นฝาง การบูร และไกร ฯลฯ ต้นไม้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สงบ และร่มรื่นในเสนาอาสนะของวัด เช่น บริเวณเขตสังฆาวาส (ที่พักสงฆ์) และโรงครัว ทัศนียภาพทั่วไป ก่อนข้างโค้งและร้อนในช่วงกลางวัน โดยเฉพาะในส่วนลานวัด แต่จะเห็นความงดงามของต้นตาล สถาปัตยกรรมของซุ้มประตู วิหาร โบสถ์ เจดีย์ ศาลาการเปรียญ ฯลฯ ทดแทนได้ในยามเช้า และยามเย็น สร้างความรู้สึกที่สงบเงียบนำศรัทธา

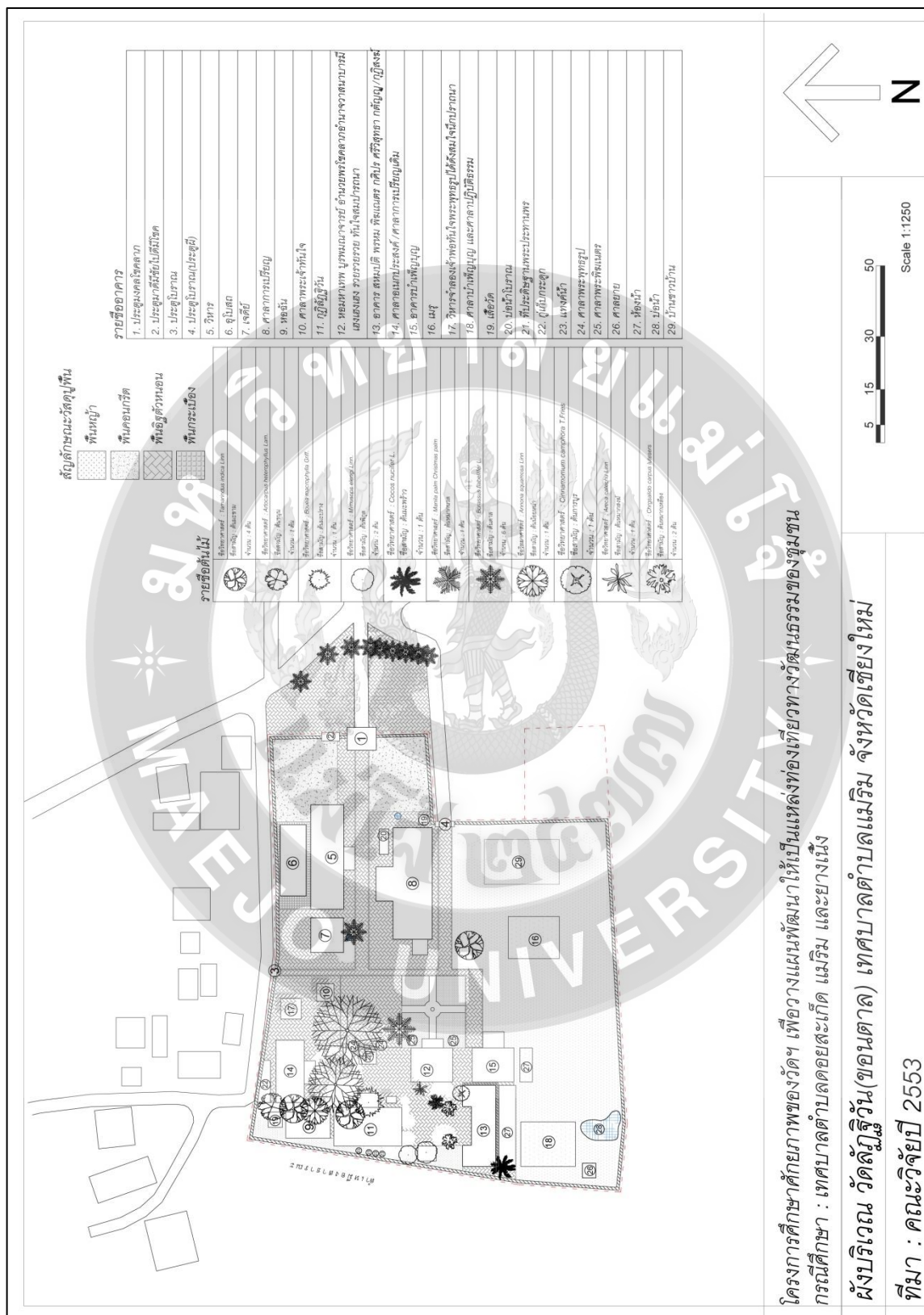
12 ภูมิทัศน์สถานและที่ โล่ง	การใช้สอยทางวัฒนธรรม-งานประเพณี - อื่น ๆ / คุณค่า > ประวัติศาสตร์- ทัศนียภาพ
1. ช่วงวัด/ลานวัด บริเวณลานวัดปัจจุบันมีหลายแห่ง 1) ลานหน้าวัด เป็นลานปูอิฐบล็อกล้อมรอบพื้นที่คอนกรีต เพื่อเป็นเส้นทางเข้าถึงวัด มีทั้งส่วนที่อยู่ในเขตกำแพงวัด และ อยู่นอกกำแพงวัด (ซึ่งเป็นบริเวณติดกับทางสามแยกทำให้ลานถูกแบ่งเป็นส่วน ๆ คือ ส่วนหน้าวัด และ ส่วนสามแยกเป็นพื้นลาดยางใช้สอยเพื่อการออกกำลังกายของชุมชนและกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ) ช่วงหรือลานหน้าวัดมีกลุ่มต้นตาลและซุ้มประตูโขงเป็นจุดสังเกตที่เด่นชัด 2) ลานด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส เมรุ และต่อเนื่องถึงพื้นที่ขยายฝั่งทิศใต้ตลอดแนวตะวันออก-ตะวันตก (เป็นพื้นที่พัฒนาและซื้อเพิ่มจากศรัทธาญาติโยม ระหว่างปีพ.ศ.2551-2553) เป็นลานดินกว้างเพื่อรองรับกิจกรรมงานประเพณี และงานปอยต่างๆ และเป็นสะพานบางส่วนทางตะวันตก มีการปรับแต่งภูมิทัศน์ให้สวยงามบริเวณด้านหน้ากุฏิเจ้าอาวาส สามารถเข้าถึงจากประตูวัดด้านข้างทิศใต้ และด้านหน้าติดถนนชุมชน 2. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม ที่ตั้งวัดเป็นศูนย์กลางของย่านชุมชน ด้านหน้าวัดมีต้นตาลเป็นสัญลักษณ์ที่หมายตา (Landmark) เด่นชัด ประกอบกับความงดงามของซุ้มประตูโขงสองซุ้ม เจดีย์ วิหาร ศาลาการเปรียญ อุโบสถ ศาลาพระพุทธรูปต่างๆ ฯลฯ และความร่มรื่นของต้นไม้ใหญ่สองต้นภายในวัด ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ฯลฯ เป็นองค์ประกอบที่สร้างบรรยากาศน่าศรัทธา สงบ และร่มเย็น สามารถมองเห็นความงดงามทางสถาปัตยกรรมของวัดได้เด่นชัด	
13 กิจกรรมทาง วัฒนธรรม /ประเพณี	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรมและสังคม – จิตใจ
กิจกรรมตลอดทั้งปี เดือนมกราคม ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เดือนเมษายน รดน้ำดำหัวพระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ก่อเจดีย์ทราย และแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เดือนพฤษภาคม วันวิสาขบูชา มีประเพณีเวียนเทียน และสงฆ์นำพระธาตุ การนิมนต์พระหัววัดต่างๆ มาร่วมเจริญพระพุทธมนต์และรับไทยทาน(ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 หนเดียว) เดือนมิถุนายน ประเพณีสงฆ์นำพระธาตุในวันอัฐมีบูชา : วันถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระพุทธเจ้า (ถ้าหากในปีนั้นมีเดือน 10 สองหน) เดือนกรกฎาคม วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา : ทำบุญตักบาตร ทำวัด ฟังเทศ ฟังธรรม เดือนตุลาคม วันออกพรรษา ทำบุญทานต้นเงิน หรือ กินกล้วยสลาก/สลากภัต เดือนพฤศจิกายน ประเพณียี่เป็ง และการจัดงานปอยหลวง งานทอดกฐิน เดือนธันวาคม ประเพณีทานข้าวใหม่ ทำบุญตักบาตรส้มข้าวเปลือก ข้าวสาร เพื่อเป็นสิริมงคล บูชา พระแม่โพสพ	

นอกจากนี้ ทางวัดมีกิจกรรมในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันชาติ ได้แก่

- 1) ทำบุญตักบาตร
- 2) แสดงพระธรรมเทศนา แสดงปาฐกถาธรรมแบบพื้นเมือง
- 3) เจริญสมาธิภาวนาปฏิบัติธรรมกรรมฐานและเวียนเทียนรอบองค์เจดีย์
- 4) อบรมพระภิกษุ-สามเณร หลังทำวัตรเย็น-เจริญสมาธิภาวนา
- 5) การบรรพชาและอุปสมบท วัดจะมีการบวชนับเป็นธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่นับถือ

พระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพราะผู้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุตรของตนได้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป และอีกประการหนึ่งเป็นจุดประสงค์ของผู้เป็นบิดามารดาที่ต้องการให้บุตรของตนได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการที่จะอยู่ครองเรือนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า การบวชจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบวชเป็นสามเณร เรียกว่า "บรรพชา" และการเป็นพระภิกษุ เรียกว่า "อุปสมบท" การบรรพชา หมายถึง การบวชเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเว้นจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เคยกระทำในชีวิตฆราวาส หันมาใช้ชีวิตแบบสันโดษ สงบ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลส อันเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต การบรรพชา เป็นกิจเบื้องต้นของการอุปสมบท การบวชจะต้องเขียนใบสมัครขอบรรพชาและการอุปสมบท และมีสิ่งที่จะต้องเตรียมในการบวช ก่อนการเข้าพิธีบรรพชา-การอุปสมบท (คือ คำท่องขานนาค ต้องฝึกท่องมาก่อนให้จดจำได้คล่องคำก่อนเข้าพิธี)

14 กิจกรรมบริการ/การ ท่องเที่ยว	กิจกรรม / ช่วงเวลาจัดกิจกรรม / คุณค่า > วัฒนธรรม - ทางเศรษฐกิจ
ไม่มี	
15 ผังบริเวณ/ องค์ประกอบ	ผังบริเวณวัดจากภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจในพื้นที่
ผังบริเวณแสดงตำแหน่งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และพืชพรรณ	

The logo of Maejo University is a circular seal. The outer ring contains the text 'MAEJO UNIVERSITY' in English and Thai. The inner circle features a central figure, likely a deity or historical figure, surrounded by Thai script. The seal is light gray and serves as a background for the text.

ภาคผนวก 2

ภาคผนวก 2.1 แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวประเพณีวัด โดยวิธี **Credit & Grade Point**

ภาคผนวก 2.2 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 1

ภาคผนวก 2.3 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2

วัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 2.4 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2

วัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางน่อง จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 2.5 แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2

วัดแม่ริม เทศบาลตำบลแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก 2.1

แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวประเภทวัด โดยวิธี Credit & Grade Point ในเขตเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงใหม่

แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวประเภทวัด

โครงการวิจัย : ศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน
The Potential Study of Thai Buddhist Temple in the Sub-district Municipalities Adjacent to Muang Chiang Mai District for Cultural Tourism Development Planning.

ชื่อวัด.....

ที่ตั้ง..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัดเชียงใหม่

ประเมิน เมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ผู้ประเมิน

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวประเภทวัด

ชื่อวัด เทศบาลตำบล.....

คุณลักษณะ	ดัชนี	ค่า น้ำหนัก (A)	ระดับความสำคัญ/ความเข้มข้น/ความเหมาะสม					คะแนน ดิบ (B)	คะแนน (A) x (B)	หมายเหตุ
			มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)			
1. ที่ตั้ง การเข้าถึง และการเชื่อมโยง แหล่งท่องเที่ยว	1) ใกล้ศูนย์กลางเมือง หรือ ศูนย์กลางชุมชน /ใกล้กับถนนใหญ่ หรือต้องแยกเข้าถนนรอง	2								
	2) ระยะทางของการเข้าถึงจากศูนย์กลางการ กระจายตัวมายังวัดเป็นศูนย์กลางใหญ่ หรือ ศูนย์กลางระดับรองก็ได้	3								
	3) การเข้าสู่วัดโดยการคมนาคมประเภทเดียว หรือหลายประเภท (เช่น ไปถึงโดยรถยนต์ หรือไปถึงโดยรถยนต์ต่อด้วยการคมนาคม ทางน้ำ หรือเข้าถึงโดยทางเดินเท้าอย่างเดียว เป็นต้น)	2								
	4) คุณภาพของถนนและ/หรือเส้นทางเข้าสู่ วัดใช้ได้ตลอดปี/เหมาะสมทุกฤดูกาล /ถนนที่ มีผิวจราจรดี เลว ต่างกัน	3								
	5) ความปลอดภัยในการเดินทางโดย ยานพาหนะ และการเข้าถึงโดยทางเท้า	3								

	6) ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง	2								
	7) มีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ที่ตั้งอยู่ใกล้กัน ที่นักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวได้หลายๆ แห่งในช่วงเวลาที่ท่องเที่ยว	2								
2) สิ่งอำนวยความสะดวก และการ จัดการสภาพแวดล้อม ภายในวัด	1) ใกล้แหล่งที่พัก และ สถานบริการ สาธารณะ เช่น ธนาคาร โรงพยาบาล ตลาด ร้านค้าต่างๆ	2								
	2) การขนส่งมีความสะดวกในการเดินทางต่อ เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น	2								
	3) สิ่งอำนวยความสะดวกในวัด/ตัวแหล่ง ท่องเที่ยวเอง เช่น ร้านค้า ห้องสุขา ที่พัก ที่ จอดรถ ลานพักผ่อน ทางเดิน ไฟฟ้า โทรศัพท์ และอื่น ๆ ที่จำเป็น	4								
	3) วัดมีการจัดสร้าง/เตรียมป้ายสื่อความหมาย และติดตั้งระบบป้ายอำนวยความสะดวก	3								
	4) วัดมีการพัฒนา และจัดการสภาพภูมิทัศน์ การกำจัดขยะ และ ของเสียต่างๆ	3								
	5) วัดมีการบูรณะ ตรวจสอบ ซ่อมบำรุง และ ปรับปรุงอาคารสถานที่ส่วนที่เสียหายอย่าง ต่อเนื่อง	3								
	6) ความปลอดภัยต่อร่างกายและทรัพย์สิน	4								

	7) ระยะเวลาท่องเที่ยวได้ใน 1 ปี ตามศักยภาพของฤดูกาล เทศกาลของกิจกรรมประเพณีต่างๆ	3								
3) ความสำคัญของวัดที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี	1) ความสมบูรณ์ของวัด	2								
	2) ความมีชื่อเสียงของวัด	4								
	3) ความมีชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์	5								
	4) อัตลักษณ์ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	5								
	5) ความสำคัญทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ คติความเชื่อ	5								
	6) คุณค่าทางสังคม / ลักษณะเด่นที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ความผูกพันต่อท้องถิ่น ความต่อเนื่องการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและอื่นๆ	5								
	7) คุณค่าของสถาปัตยกรรม องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม	5								
	8) คุณค่าด้านพืชพรรณ ลานวัด-ที่โล่ง และหรือภูมิสถาปัตยกรรม	4								
	9) คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ ความงดงามของสถาปัตยกรรม และผังบริเวณ	4								
	10) คุณค่าทางด้านวิชาการและการศึกษา	5								

ภาคผนวก 2.2

แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 1

ประชุมชุมชน ครั้งที่ 1

วันที่ ณ เวลา-..... น.

ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่

เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน

กรณีศึกษา เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางนึ่ง และ แม่ริม

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1 ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางนึ่ง และ แม่ริม
- 2 สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม, ภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- 3 เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ศึกษาและเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ชุมชนเข้าใจบทบาทของวัดในการเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2 เกิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อการวางแผนพัฒนาวัด
- 3 ชุมชนได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ชุมชนสามารถนำแผนพัฒนาที่ได้จากกระบวนการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับการพัฒนาวัด
- 5 เป็นกรณีศึกษาสำหรับการวางแผนพัฒนาวัด ในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการประชุมชุมชน ครั้งที่ 2

- 1 หาแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 2 ชุมชนได้เรียนรู้และมีการเตรียมความพร้อม เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัดในอนาคต

ชื่อ-สกุล นาย/นาง/นางสาว

เป็นผู้แทนวัด หรือ สรรพาวัด

เป็นผู้แทนหน่วยงาน หรือ องค์กร

ส่วนที่ 1 ภายในวัด และชุมชน อะไรบ้าง? มีคุณค่าที่ควรเก็บรักษา และเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

ลำดับที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	ใช่	ไม่ใช่	หมายเหตุ
ปูชนียบุคคล-ศาสนสถาน-ศาสนวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	ชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์			
2	ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของวัด			
3	วิหาร			
4	เจดีย์			
5	โบสถ์			
6	หอระฆัง			
7	ศาลาการเปรียญ			
8	ศาลาบาตร			
9	หอพระไตรปิฎก			
10	กุฏิสงฆ์			
11	บริเวณสถาปัตยกรรม-กุฏิระดุก			
12	ศาลเสื่อวัด			
13	บ่อน้ำเดิมของวัด			
14	ประตูและกำแพงวัด			
15	ลานวัด			
16	ภูมิทัศน์วัด			
17	ต้นไม้ และ สวนป่า (อุทยานธรรม)			
18	พิพิธภัณฑ์วัด			
19	ศาลาพระพุทธรูป และ ปูชนียบุคคลที่สำคัญ เพื่อ การสักการบูชาขอพร			
20	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและ			

	อุโบสถ)			
21	พระพุทธรูปต่างๆ ที่ประดิษฐานภายในวัด ทั้งที่อยู่ภายในอาคาร และ นอกอาคาร			
22	วัตถุศิลปของวัด เช่น กลองหลวง ฆ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ			
23	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ			
24	ร้านจำหน่ายของที่ระลึก, OTOP			
25	ร้านจำหน่ายเครื่องสังฆทาน, ดอกไม้ รูป เทียนบูชา , ทองเปลว ฯลฯ			
26	ส่วนบูชา เช่าซื้อ พระพุทธรูปต่างๆ และวัตถุศิลป์ เพื่อทำบุญเสริมมงคลศาสนสถาน และสถานที่ตามโอกาสสำคัญ เช่น ระฆัง ตุง ฯลฯ			
27	ส่วนบูชา เช่าซื้อวัสดุก่อสร้าง เพื่อทำบุญก่อสร้างอาคารศาสนสถาน			
28	อื่นๆ ระบุ			

ส่วนที่ 2 ถ้าวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรรองรับบ้าง?
(ตอบ 5 ข้อ)

ส่วนที่ 3 วัดใด? ที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวได้มากที่สุด (โหวดลงกล่อง)

ภาคผนวก 2.3

แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2
วัดรังสีสุทธาวาส เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ประชุมชุมชนครั้งที่ 2

วันเสาร์ที่ 25 มิถุนายน 2554 ณ วัดรังสีสุทธาวาส เวลา 13.00 - 17.00 น.

ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด โดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่
เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด : วัดรังสีสุทธาวาส (ลงใต้)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1 ศึกษาศึกษาศักยภาพของวัด,เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด ยางเนิ้ง และ แม่ริม
- 2 สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม, ภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- 3 เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ศึกษาและเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ชุมชนเข้าใจบทบาทของวัดในการเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2 เกิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อการวางแผนพัฒนาวัด
- 3 ชุมชนได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ชุมชนสามารถนำแผนพัฒนาที่ได้จากกระบวนการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับการพัฒนาวัด
- 5 เป็นกรณีศึกษาสำหรับการวางแผนพัฒนาวัด ในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการประชุมชุมชน ครั้งที่ 2

- 1 หาแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 2 ชุมชนได้เรียนรู้และมีการเตรียมความพร้อม เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัดในอนาคต

ส่วนที่ 1 ผลจากการประชุมชุมชน ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2554

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว / ต้นทุนที่มีอยู่

ชุมชนและวัดจะมีการบริหารจัดการอย่างไร?

ลำดับที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขต พื้นที่
ปฐมนิยบุคคล-ศาสนสถาน-ศาสนวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและอุโบสถ)	12	1	พ
2	วัตถุศิลปะของวัด เช่น กลองหลวง พ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ	12		ส
3	ศาลเสี้ยววัด	12		ส
4	หอพระไตรปิฎก	11	2	พ
5	เจดีย์	11		พ
6	โบสถ์	11		พ
7	ศาลาพระพุทธรูป และ ปฐมนิยบุคคลที่สำคัญ เพื่อการ สักการบูชาขอพร	11		พ
8	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ	11	3	พ
9	วิหาร	10		พ
10	ประตูและกำแพงวัด	10		พ
11	พิพิธภัณฑวัด	10		พ
12	พระพุทธรูปต่างๆ ที่ประดิษฐานภายในวัด ทั้งที่อยู่ ภายในอาคาร และ นอกอาคาร	10		พ
13	หอระฆัง	9	4	ส
14	บริเวณสถาปัตยกรรมจุฬารัตน-กุฎระดู	9		พ
15	ลานวัด	9		พ
16	ภูมิทัศน์วัด	9		พ/ส
17	ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของวัด	8	5	ว
18	กุฎิสงฆ์	8		ส
19	ต้นไม้ และ สวนป่า	8		พ/ส
20	ร้านจำหน่ายของที่ระลึก, OTOP	8		ว/ชช

21	ศาลาการเปรียญ	7	6	ส
22	ศาลาบาตร	7		ส
23	บ่อน้ำเดิมของวัด	7		ส
24	ชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์	4	8	ว
25	ส่วนบูชา เข้าซื้อ พระพุทธรูปต่างๆ และวัตถุศิลป์เพื่อทำบุญเสริมมงคลศาสนสถาน และสถานที่ตามโอกาสสำคัญ เช่น รั้งมั่ง ดุง ฯลฯ	1	11	พ
26	ส่วนบูชา เข้าซื้อวัสดุก่อสร้าง เพื่อทำบุญก่อสร้างอาคารศาสนสถาน	1	11	พ
27	ร้านจำหน่ายเครื่องสังฆทาน, ดอกไม้ ธูป เทียนบูชา, ทองเปลว ฯลฯ	0	ยังไม่มี	พ
28	อื่นๆ ระบุ		7	
	1 วัฒนธรรมไต่ลื้อ	5		ว/ชช
	2 เลื้อบ้าน	5		ชช
	3 ศูนย์หัตถกรรม	3		ชช
	4 สรงน้ำพระธาตุ	2		พ
	5 บ้านไต่ลื้อ	1		ชช
	6 แหล่งเรียนรู้	1		ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส		ส = เขตสังฆาวาส	ว = วัด	ชช = ชุมชน

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีอะไรบ้าง?

จะหาแนวทางการวางแผนพัฒนา กันอย่างไร?

ลำดับที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานะ	ค่าคะแนน	อันดับ สำคัญ	เขต พื้นที่
1	การจัดภูมิทัศน์วัด	ผังบริเวณ	11	1	พ/ส
2	เอกสารเผยแพร่ / ปฏิทินท่องเที่ยว	สื่อ/ปชส.	8	2	ว/ชช
3	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	สื่อ	7	3	ว/ชช

4	สถานที่เผยแพร่ทางวัฒนธรรม / สาธิต / การแสดง / การแต่งกาย และภาษาพูด	อาคาร	6	4	ว/ชช
5	ร้านค้าชุมชน / ตลาดนัดชุมชน	อาคาร-ผัง	5	5	ว/ชช
6	ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน / ห้องสมุด-ที่อ่านหนังสือ	อาคาร-ผัง	5		ว/ชช
7	พิพิธภัณฑ์ / บ้านจำลอง	อาคาร-ผัง	4	6	ว/ชช
8	ศาลาพักผ่อน	ผังบริเวณ	3	7	พ
9	ขยายถนนทางเข้าวัด	ผังบริเวณ	3		ชช
10	ปรับปรุงดูแลอาคาร สถานที่อยู่เสมอ	อาคาร	3		ว/ชช
11	ห้องน้ำสะอาด	อาคาร	2	8	ว/ชช
12	ลานจอดรถ	ผังบริเวณ	1	9	ว
13	สวนสาธารณะ	ผังบริเวณ	1		ว/ชช
14	ต้นไม้ตามความเชื่อ	ผังบริเวณ	1		ว/ชช
15	ลานสุขภาพ	ผังบริเวณ	1		ว/ชช
16	ร้านอาหารพื้นถิ่น	อาคาร	1		ชช
17	ที่พักชั่วคราวสำหรับนักท่องเที่ยว	อาคาร	1		ว/ชช
18	แผนที่-แผนผังวัด-ป้ายประวัติวัด	สื่อ	1		ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส		ส = เขตสังฆาวาส	ว = วัด	ชช = ชุมชน	

1.3 วัดใด? ที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวได้มากที่สุด (โหวดลงกล่อง)

ผลการคัดเลือก คือ วัดรังษีสุทธาวาส

ส่วนที่ 2 ลงภาคสนาม....สำรวจดูพื้นที่วัด (วิเคราะห์สภาพพื้นที่ —บริเวณใดที่ดี / มีศักยภาพอยู่แล้ว —บริเวณใดที่มีปัญหา / มีข้อจำกัดต้องปรับปรุงแก้ไข —และอะไรที่ยังไม่มี / ต้องการจัดให้มีเพิ่มเติม และ รูปแบบที่ต้องการ ควรมีแนวทางการปฏิบัติ / กฎระเบียบใดบ้างเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาควรเป็นอย่างไร?)

ส่วนที่ 3 สรุปผลการประชุม

ภาคผนวก 2.4

แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2
วัดแสนหลวง เทศบาลตำบลยางเนิ้ง จังหวัดเชียงใหม่

ประชุมชุมชนครั้งที่ 2

วันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม 2554 ณ วัดแสนหลวง เวลา 13.00 - 17.00 น.

ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอ โดยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่
เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลยางเนิ้ง : วัดแสนหลวง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1 ศึกษาศึกษาศักยภาพของวัด,เทศบาลตำบลดอยสะเก็ด แม่ริม และยางเนิ้ง
- 2 สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม, ภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- 3 เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ศึกษาและเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ชุมชนเข้าใจบทบาทของวัดในการเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2 เกิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อการวางแผนพัฒนาวัด
- 3 ชุมชนได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ชุมชนสามารถนำแผนพัฒนาที่ได้จากกระบวนการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับการพัฒนาวัด
- 5 เป็นกรณีศึกษาสำหรับการวางแผนพัฒนาวัด ในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการประชุมชุมชน ครั้งที่ 2

- 1 หาแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 2 ชุมชนได้เรียนรู้และมีการเตรียมความพร้อม เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัดในอนาคต

ส่วนที่ 1 ผลจากการประชุมชุมชน ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว / ต้นทุนที่มีอยู่
ชุมชนและวัดจะมีการบริหารจัดการอย่างไร?

ลำดับ ที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขตพื้นที่
ปูชนียบุคคล-ปูชนียสถาน-ปูชนียวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	วิหาร	13	1	พ
2	ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของวัด	12	2	ว
3	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและอุโบสถ)	12		พ
4	ลานวัด	12	3	พ
5	วัตถุศิลปของวัด เช่น กลองหลวง ฆ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ	11		ส
6	โบสถ์	11		พ
7	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ	11		พ
8	ศาลเสื่อวัด	10	4	ส
9	ศาลาพระพุทธรูป และ ปูชนียบุคคลที่สำคัญ เพื่อการสักการบูชาขอพร	10		พ
10	บริเวณสถาปัตยกรรม-กุฏิระดุก	10		พ
11	ร้านจำหน่ายเครื่องสังฆทาน, ดอกไม้ รูป เทียนบูชา, ทองเปลว ฯลฯ	10		พ
12	ส่วนบูชา เข้าซื้อ พระพุทธรูปต่างๆ และวัตถุศิลป เพื่อทำบุญเสริมมงคลศาสนสถาน และสถานที่ตามโอกาสสำคัญ เช่น ระฆัง ตุง ฯลฯ	10		พ
13	เจดีย์	9	5	พ
14	กุฏิสงฆ์	9		ส
15	บ่อน้ำเดิมของวัด	9		ส
16	ประตูและกำแพงวัด	9		พ

17	ภูมิทัศน์วัด	9		พ/ส
18	ต้นไม้ และ สวนป่า (อุทยานธรรม)	9	5	พ/ส
19	พระพุทธรูปต่างๆ ที่ประดิษฐานภายในวัด ทั้งที่อยู่ภายในอาคาร และ นอกอาคาร	9		พ
20	ส่วนบูชา เช้าซื้อวัสดุก่อสร้าง เพื่อทำบุญก่อสร้างอาคารศาสนสถาน	8	6	พ
21	หอระฆัง	7	7	ส
22	ศาลาการเปรียญ	7		ส
23	ชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์	5	8	ว
24	ศาลาบาตร	4	9	ส
25	ร้านจำหน่ายของที่ระลึก, OTOP	2	10	ว/ชช
26	หอพระไตรปิฎก	1	11	พ
27	อื่นๆ ระบุ ได้แก่ - การมีส่วนร่วมของชุมชน	1		ว/ชช
28	พิพิธภัณฑ์วัด	0	12	พ
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส ส = เขตสังฆาวาส ว = วัด ชช = ชุมชน				

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีอะไรบ้าง?

จะหาแนวทางการวางแผนพัฒนา กันอย่างไร?

ลำดับที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานะ	ค่าคะแนน	อันดับ สำคัญ	เขตพื้นที่
1	การจัดภูมิทัศน์ภายในวัด	ผังบริเวณ	54	1	พ/ส
2	ห้องน้ำ	อาคาร	37	2	ว/ชช
3	การประชาสัมพันธ์-ป้ายสื่อ ความหมาย-แผนผังวัด	สื่อ	28	3	ว/ชช/ทศ
4	การอนุรักษ์วัฒนธรรม	สืบสาน*	25	4	ว/ชช/ทศ
5	สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ	สัญลักษณ์*	19	5	ว/ชช
6	มัลลเทศก์	สื่อ	16	6	ว/ชช
7	ที่จอดรถ	อาคาร-ผัง	12	7	ว

8	การอนุรักษ์โบราณสถาน และอื่นๆ	อาคาร-ผัง*	9	8	ว/ชช
9	ร้านค้า	อาคาร-ผัง	8	9	พ/ว/ชช
10	บริเวณตอนรับ	อาคาร-ผัง	7	10	ว/ชช
11	งบประมาณ	นโยบาย- แผน*	4	11	ว/ชช/ทศ
12	ที่พักผ่อน	อาคาร-ผัง	4	11	ว/ชช
13	การจัดภูมิทัศน์ภายนอกวัด	ผังบริเวณ	2	12	ว/ชช/ทศ
14	ที่พักแรม	อาคาร-ผัง	2		ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขต พุทธาวาส		ส = เขตสังฆาวาส	ว = วัด	ชช = ชุมชน	ทศ = เทศบาล

1.3 วัดใด? ที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวได้มากที่สุด (โหวดลงกล่อง)

ผลการคัดเลือก คือ วัดแสนหลวง

ส่วนที่ 2 ลงภาคสนาม....สำรวจดูพื้นที่วัด (วิเคราะห์สภาพพื้นที่ —บริเวณใดที่ดี / มีศักยภาพอยู่
แล้ว —บริเวณใดที่มีปัญหา / มีข้อจำกัดต้องปรับปรุงแก้ไข —และอะไรที่ยังไม่มี / ต้องการจัดให้มี
เพิ่มเติม และ รูปแบบที่ต้องการ ---ควรมีแนวทางการปฏิบัติ / กฎระเบียบใดบ้างเพื่อรองรับการ
ท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาควรเป็นอย่างไร?)

ส่วนที่ 3 สรุปผลการประชุม

ภาคผนวก 2.5

แบบสอบถามที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2
วัดแม่มิม เทศบาลตำบลแม่มิม จังหวัดเชียงใหม่

ประชุมชุมชนครั้งที่ 2

วันเสาร์ที่ 30 กรกฎาคม 2554 ณ วัดแม่มิม เวลา 13.00 - 17.00 น.

ศึกษาศักยภาพของวัดในเขตเทศบาลตำบลของอำเภอโคยรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่
เพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่มิม : วัดแม่มิม

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1 ศึกษาศักยภาพของวัด,เทศบาลตำบลโคยสะเก็ด แม่มิม และยางเนิ้ง
- 2 สร้างเวทีวิจัยแบบมีส่วนร่วม, ภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- 3 เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ศึกษาและเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ชุมชนเข้าใจบทบาทของวัดในการเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2 เกิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อการวางแผนพัฒนาวัด
- 3 ชุมชนได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาวัด
- 4 ชุมชนสามารถนำแผนพัฒนาที่ได้จากกระบวนการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับการพัฒนาวัด
- 5 เป็นกรณีศึกษาสำหรับการวางแผนพัฒนาวัด ในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการประชุมชุมชน ครั้งที่ 2

- 1 หาแนวทางการวางแผนพัฒนาวัด
- 2 ชุมชนได้เรียนรู้และมีการเตรียมความพร้อม เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาวัดในอนาคต

ส่วนที่ 1 ผลจากการประชุมชุมชน ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2554

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว / ต้นทุนที่มีอยู่

ชุมชนและวัดจะมีการบริหารจัดการอย่างไร?

ลำดับที่	สิ่งที่มีคุณค่าควรเก็บรักษา และ ดึงดูด นักท่องเที่ยว	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขตพื้นที่
ปูชนียบุคคล-ศาสนสถาน-ศาสนวัตถุ-ประเพณี-วัฒนธรรม				
1	วิหาร	12	1	พ
2	ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของวัด	12		ว
3	เจดีย์	12		พ
4	โบสถ์	12		พ
5	หอระฆัง	12		ส
6	ศาลาการเปรียญ	12		ส
7	กุฏิสงฆ์	12		ส
8	ภูมิทัศน์วัด	12		พ/ส
9	ศาลาพระพุทธรูป และ ปูชนียบุคคลที่สำคัญ เพื่อ การสักการบูชาขอพร	12		พ
10	พระพุทธรูปคู่วัด (พระประธานในวิหารและ อุโบสถ)	12		พ
11	พระพุทธรูปต่างๆ ที่ประดิษฐานภายในวัด ทั้ง ที่อยู่ภายในอาคาร และ นอกอาคาร	12		พ
12	วัตถุศิลปของวัด เช่น กลองหลวง ฆ้องหลวง กลองปี่จ่า ระฆัง และอื่นๆ	12		ส
13	ชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์	10	2	ว
14	บริเวณสถาปัตยกรรมอุโบสถ-กุฏิระดูก	10		พ
15	ประตูและกำแพงวัด	10		พ
16	ลานวัด	10		พ
17	ต้นไม้ และ สวนป่า (อุทยานธรรม)	10		พ/ส
18	พิพิธภัณฑ์วัด	10		พ

19	กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ	10		พ
20	ส่วนบูชา เข้าซื้อวัสดุก่อสร้าง เพื่อทำบุญก่อสร้าง อาคารศาสนสถาน	10		พ
21	ศาลเสี้ยววัด	7	3	ส
22	ส่วนบูชา เข้าซื้อ พระพุทธรูปต่างๆ และวัตถุ ศิลป์เพื่อทำบุญเสริมมงคลศาสนสถาน และ สถานที่ตามโอกาสสำคัญ เช่น ระฆัง ตุง ฯลฯ	7		พ
23	บ่อน้ำเดิมของวัด	4	4	ส
24	หอพระไตรปิฎก	1	5	พ
25	ร้านจำหน่ายเครื่องสังฆทาน, ดอกไม้ รูป เทียน บูชา, ทองเปลว ฯลฯ	1		พ
26	ร้านจำหน่ายของที่ระลึก, OTOP	1		ว/ชช
27	อื่นๆ ระบุ ได้แก่ ศาลพ่อปู่, ประเพณีใส่ขันดอก แห่เทียนเข้าพรรษา และ สลากภัตร	1		ว/ชช
28	ศาลาบาตร	0	6	ส
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส		ส = เขตสังฆาวาส	ว = วัด	ชช = ชุมชน

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีอะไรบ้าง?

จะหาแนวทางการวางแผนพัฒนา กันอย่างไร?

ลำดับที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	สถานะ	ค่า คะแนน	อันดับ สำคัญ	เขต พื้นที่
1	ห้องน้ำสะอาด	อาคาร	24	1	พ/ส/ว
2	แผ่นพับ-ป้ายสื่อความหมาย- แผนผังวัด	สื่อ	21	2	ว/ชช/ ทศ
3	สถานที่พักผ่อน	อาคาร-ผัง	19	3	ว/ชช
4	มัลติเทรค, ผู้นำชมวัด	สื่อ	15	4	ว/ชช
5	ที่จอดรถ	อาคาร-ผัง	11	5	ว/พ
6	จัดภูมิทัศน์วัด	ผังบริเวณ	10	6	ว/ชช

7	สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ, สิ่งศักดิ์สิทธิ์	สัญลักษณ์*	6	7	ว/ชช
8	ร้านค้า, ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	อาคาร-ผัง	5	8	พ/ว/ ชช
9	ศาลาปฏิบัติธรรม	อาคาร	4	9	
10	การสัญจร/เส้นทางสะดวก	ผังบริเวณ	3	10	ว/ชช/ ทศ
11	การสัญจร/เส้นทางสะดวก	สื่อ	3		
12	สัญลักษณ์	สื่อ	2	11	ว/ชช
13	ที่พักแรม	อาคาร-ผัง	2		ว/ชช
14	อื่นๆ	อาคาร-ผัง	18	-	ว/ชช
หมายเหตุ : พ = เขตพุทธาวาส ส = เขตสังฆาวาส ว = วัด ชช = ชุมชน ทศ = เทศบาล					

1.3 วัดใด? ที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวได้มากที่สุด (โหวดลงกล่อง) ผลการคัดเลือกคือ วัดแม่มิม

ส่วนที่ 2 ลงภาคสนาม....สำรวจดูพื้นที่วัด (วิเคราะห์สภาพพื้นที่ — บริเวณใดที่ดี / มีศักยภาพอยู่แล้ว บริเวณใดที่มีปัญหา / มีข้อจำกัดต้องปรับปรุงแก้ไข — และอะไรที่ยังไม่มี / ต้องการจัดให้มีเพิ่มเติม และ รูปแบบที่ต้องการ --- ควรมีแนวทางการปฏิบัติ / กฎระเบียบใดบ้างเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และ แนวคิดการพัฒนาควรเป็นอย่างไร?)

ส่วนที่ 3 สรุปผลการประชุม

ภาคผนวก 3

หลักการบริหารจัดการวัดตามแนวคิดปฏิรูปเทศ

โดย พิพัฒนภัสร์ บุญเทียน พธ.บ (รัฐศาสตร์) ค.ม. (การบริหารการศึกษา)
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ปฏิรูปเทศเป็นหลักธรรมที่สำคัญในการบริหารวัดให้เหมาะสมแก่การสร้างและอบรมพุทธบริษัทให้เป็นคนดีของสังคม ประกอบไปด้วย การบริหารวัดอาวาสเป็นที่สบาย (การปรับปรุงสภาพภูมิศาสตร์ของวัดให้ดี ปลูกต้นไม้ร่มรื่น ดูแลความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย) การบริหารวัดให้อาหารเป็นที่สบาย (การดูแลอาหารการกินของพระสงฆ์และญาติโยมที่มาวัด รวมถึงการจัดระบบการบริหารการเงินให้รัดกุม) การบริหารวัดให้บุคคลเป็นที่สบาย (การคัดเลือก พัฒนา และอบรมบุคลากรในวัดให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเป็นแบบอย่างแก่ญาติโยมที่มาวัด) และการบริหารวัดให้ธรรมเป็นที่สบาย (การอบรมสอนประชาชน จัดการศึกษา เผยแพร่คำสั่งสอนและนำหลักธรรมมาปกครองหมู่คณะ)

แม้ในปัจจุบันการบริหารวัดจะยึดภารกิจของวัดตามที่กำหนดเอาไว้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 แต่การบริหารวัดโดยส่วนใหญ่ นั้นยังไม่ประสบความสำเร็จ มีส่วนที่ต้องปรับปรุงอีกมากมาย เช่น การขาดการคัดสรรบุคคลที่จะเข้ามาบวช จัดการเผยแผ่ธรรมะยังขาดความต่อเนื่อง การบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสมต่อการศึกษา และปฏิบัติธรรมยังทำได้ไม่ดีนักทำให้วัดขาดความน่าสนใจ ความเชื่อมลายในเรื่องของคลัง วัดอุ้มงคล และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ยังมีอยู่ทั่วไป การดำเนินงานต่างๆ ของวัดส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนในระยะยาว (สุพัฒน์ มนต์ไพบูลย์ และคณะ. 2539 : 6-9) จากสาเหตุดังกล่าวทำให้วัดเสื่อมลงจากบทบาทเดิมที่เคยเป็นมาแต่อดีตมากยิ่งขึ้น คนไม่ค่อยเข้าวัด ผู้ยึดหลักศีลธรรมในการดำเนินชีวิตลดน้อยลง แต่หากมองปัญหาเหล่านี้ในในมุมกลับแล้วจะพบว่า แท้จริงคนทุกคนอยากเข้าวัด เพียงแต่วัดยังไม่นำเข้า ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาวัดให้หน้าเข้า โดยการปรับปรุงวัดให้มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ โดยอาจยึดตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งมาใช้ในการบริหารวัด เพื่อพัฒนาวัดให้เหมาะสมแก่การสร้างคนดี

2. บทบาทและความสำคัญของวัด

วัด หมายถึง สถานที่ทางศาสนา โดยปรกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์หรือนักบวช (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. 2546 : 1059)

วัด หมายถึง ที่อยู่ของพระ (นักบวช) ผู้ประพาศพรหมจรรย์ เป็นดินแดนแห่งพระรัตนตรัย สำหรับชุมชน มี 3 เขต คือ เขตพุทธาวาส เขตธรรมาวาส และเขตสังฆาวาส (พระธรรมวรนายก. 2545 : 164)

วัด หมายถึง ศาสนสถานประกอบกิจกรรมของชาวพุทธ เป็นที่อยู่ของบรรพชิต (พระสงฆ์ และสามเณร) และฆราวาสที่เกี่ยวข้อง เป็นที่ศึกษาและปฏิบัติธรรม ตลอดจนการเผยแผ่ศาสนาธรรมของชาวพุทธ (พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง. 2539 : 197)

นับตั้งแต่สมัยโบราณวัดมีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย ทุกหมู่บ้านมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจและสติปัญญา เป็นศูนย์กลางของความเชื่อถือ และความสามัคคี ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน พระธรรมวรนายก (2545 : 165-166) ได้กล่าวถึงวัดในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

1. เป็นสถานที่ประพาศพรหมจรรย์ของพระภิกษุสามเณรและประชาชนผู้ไคร้ธรรม
 2. เป็นสถานที่สำหรับประชาชนไปบำเพ็ญกุศล
 3. เป็นดินแดนแห่งความสงบ คือเป็นที่อยู่ของผู้สงบ เป็นดินแดนไปมาหาสู่ของผู้รักสงบ
 4. เป็นสาธารณูปการที่ชาวบ้านได้อาศัยใช้สาธารณูปโภค เช่น ตักน้ำกินน้ำใช้ที่สระวัด
 5. เป็นสถานศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้แทบทุกสาขาวิชาตั้งแต่ชั้นต่ำจนถึงชั้นสูง
 6. เป็นสโมสรสถานหรือสมาคมที่ชุมนุมพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไปในบางโอกาส
 7. เป็นสุสาน โรงพยาบาลหรือแพทย์สถานที่พระบริการชาวบ้าน ผู้ป่วยไข้
 8. เป็นสถานที่พึ่งพำนักของคนไร้ที่พึ่ง เช่น กำพร้า อนุดา หรือประสบไฟไหม้ น้ำท่วม
 9. เป็นที่พึ่งหลบลี้หนีภัยของคนที่ถูกภัยคุกคาม เช่น ภัยสงคราม หรือโรคภัยร้ายแรงคุกคาม
 10. เป็นสถานที่พึ่งของผู้ตายและญาติของผู้ตาย
 11. เป็นสนามเด็กเล่น หรือเล่นกีฬาของประชาชน
 12. เป็นสถานที่พักของผู้เดินทาง เสมือนเป็นโรงแรมของประชาชนคนเดินทาง
 13. เป็นสถานที่เปรียบเทียบคติความเสมือนหนึ่งเป็นโรงศาลวินิจฉัยเรื่องราวแก่ประชาชน
 14. เป็นสถานที่พบปะกันแห่งชายหนุ่มหญิงสาวตามประเพณีไทยแต่โบราณ
 15. เป็นศูนย์กลางแห่งศิลปวัฒนธรรมของสังคมไทย
3. ความหมายของปฏิรูปเทศ

ปฏิรูปเทศ หมายถึง สถานที่ที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์และบุคคลที่อาศัยอยู่ เอื้อต่อการพัฒนาผู้ที่อยู่ให้ประสบความสำเร็จ ดำเนินชีวิต

ไปในทิศทางที่ถูกต้อง ถ้าเป็นการบริหารวัด ปฏิรูปเทศ หมายถึง การพัฒนาวัดให้มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ อันจะทำให้วัดมีความน่าสนใจ น่าเข้า สำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

4. ความสำคัญของปฏิรูปเทศ

เป็นสถานที่ที่ช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญก้าวหน้า เพราะสถานที่ที่ดีอันประกอบไปด้วยที่อยู่อาศัยที่ดี อาหารที่ดี บุคคลที่ดี และธรรมะที่ดี จะช่วยให้บุคคลได้รับโอกาสในการรับเอาสิ่งที่ดีๆ เพื่อพัฒนาจิตใจและนำไปใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อเป็นคนดีในสังคม

5. องค์ประกอบของปฏิรูปเทศ

ปฏิรูปเทศนั้นอาจจะมีองค์ประกอบแตกต่างกันบ้างตามทัศนะของผู้ให้ความหมายแต่ละท่าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของการให้ความหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และในการนำหลักปฏิรูปเทศไปปฏิบัติเพื่อการบริหารจัดการวัดนั้นจึงใช้ความหมายอันเป็นส่วนใหญ่หรือส่วนรวมในการนำไปใช้พัฒนาวัด ได้แก่

1. การบริหารวัดให้อาวาสเป็นที่สบาย
2. การบริหารวัดให้อาหารเป็นที่สบาย
3. การบริหารวัดให้บุคคลเป็นที่สบาย
4. การบริหารวัดให้ธรรมะเป็นที่สบาย

5.1 การบริหารวัดให้อาวาสเป็นที่สบาย

1. ความหมายของอาวาสเป็นที่สบาย หมายถึง สถานที่อยู่ อาคารสถานที่ หรือสภาพแวดล้อมทางวัตถุภายนอกมีความเหมาะสม ถ้าเป็นการบริหารวัดหมายถึง การทำสถานที่ภายในวัดนั้นให้มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น เหมาะสมกับความเป็นวัด มีเสน่ห์น่าสนใจและน่าเข้าสำหรับพุทธศาสนิกชน

2. วิธีดำเนินการให้อาวาสเป็นที่สบาย การบริหารวัดให้อาวาสเป็นที่สบาย เป็นการดำเนินกิจกรรมให้วัดมีหัวใจของอาวาสเป็นที่สบาย มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น ปลอดภัยและเป็นระเบียบ วางผังก่อสร้างอาวาสโดยแบ่งออกเป็นเขตต่างๆ ชัดเจน ดำเนินการก่อสร้างอาวาสโดยคำนึงถึงลักษณะการใช้งาน การใช้วัสดุก่อสร้างและเทคนิคที่ใช้ในการก่อสร้าง มีบำรุงรักษาอาคารสถานที่สร้างวัดให้มีความร่มรื่นและความสะอาด ฝึกคนในวัดให้มีสำนึกรับผิดชอบดูแลรักษาอาคารสถานที่ในวัด

5.2 การบริหารวัดให้อาหารเป็นที่สบาย

1. ความหมายของอาหารเป็นที่สบาย หมายถึง การมีอาหารอย่างเพียงพอสามารถจัดหาอาหารได้โดยสะดวก ถ้าเป็นการบริหารและจัดการวัดหมายถึงการมีโรงครัวในกรณีงานวัดหรือมีพระภิกษุสามเณรมากและการบริหารและจัดการรายได้ของวัดให้มีความเหมาะสม รวมไปถึงการกระจายเอกลาภให้แก่พระภิกษุสามเณรในวัด

2. วิธิดำเนินการให้อาหารเป็นที่สบาย การบริหารวัดให้อาหารเป็นที่สบาย เป็นการดำเนินกิจกรรมให้วัดมีหัวใจของโรงครัว มีความสะอาด อาหารมีคุณค่าทางโภชนาการ ปริมาณเพียงพอและทำทันเวลา มีทุนในการพัฒนาวัดที่มาจากการตั้งอยู่ในความดีของพระสงฆ์ในวัดด้วยการตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยและการอบรมสั่งสอน อบรมคนในวัดให้มีศีลและมารยาทงามในการหาทุนเข้าวัด พระสงฆ์ในวัดมีการบิณฑบาต ถนอมอาหารพร้อมกัน และแบ่งปันลาภที่ได้มาอย่างเป็นธรรม

5.3 การบริหารวัดให้บุคคลเป็นที่สบาย

1. ความหมายของบุคคลเป็นที่สบาย หมายถึง บุคคลต่างๆที่อยู่รอบข้างเราเป็นคนดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย ถ้ากล่าวถึงการบริหารวัดแล้ว หมายถึง บุคลากรของวัดจะต้องมีกิริยามารยาทเรียบร้อยสมเป็นคนวัด มีธรรมาศัยไมตรี ที่ดี ต้องรักษาศีลอย่างเคร่งครัดและหมั่นศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมเป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้

2. วิธิดำเนินการให้บุคคลเป็นที่สบาย การบริหารวัดให้บุคคลเป็นที่สบาย เป็นการดำเนินกิจกรรมให้วัดมีการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาสู่วัดในทุกระดับ มีการแบ่งหน้าที่ให้บุคลากรในวัดทุกคนได้ร่วมรับผิดชอบตลอดถึงเอาใจใส่ดูแลเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของทุกคนในวัด ดำเนินการพัฒนาศักยภาพกลุ่มต่างๆ ในวัดให้ได้รับการศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติอย่างเต็มที่ มีการอบรมมารยาทให้สมกับเป็นคนวัด และให้คนที่ช่วยงานวัดได้รับประทานอาหารและพักผ่อนอย่างเพียงพอ

5.4 การบริหารวัดให้ธรรมะเป็นที่สบาย

1. ความหมายของธรรมะเป็นที่สบาย หมายถึง มีการศึกษาที่ดี มีหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา อยู่ในถิ่นที่มีคนดี มีโอกาสในการทำบุญทำทาน ฟังธรรมและฝึกสมาธิ ถ้าเป็นการบริหารวัดหมายถึง การศึกษาของพระเณรในวัดและการอบรมเผยแผ่ธรรมะแก่ประชาชน

2. วิธิดำเนินการให้ธรรมะเป็นที่สบาย การบริหารวัดให้ธรรมะเป็นที่สบาย เป็นการดำเนินกิจกรรมให้วัดมีการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดำเนินการให้บุคคลในวัดมีความเข้าใจธรรมะทั้งในภาคปริยัติและปฏิบัติ เผยแผ่ธรรมะตามหลักพุทธวิธี หาแบบเรียนที่ดีมาใช้ในการเรียนการสอน และนำธรรมะไปใช้ปกครองหมู่คณะภายในวัด

นอกจากการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ วัดโดยปรกติก็ต้องดำเนินการบริหารจัดการภายใต้ข้อกฎหมายภารกิจของวัด และมีข้อเสนอแนะในการบริหารวัดตามหลักตามกฎหมาย ดังนี้

6 วัด ภารกิจของวัดตามกฎหมาย

ภารกิจของวัดตามกฎหมายนั้นมีการกิจอยู่ 6 ประการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. 2542:5) มาตรา 15 คือ

1. ด้านการปกครองคณะสงฆ์

2. ด้านการศาสนศึกษา
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์
4. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม
5. ด้านการสาธารณูปการ
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ไพบูลย์ เสี่ยงก้อง (2544 : 21-27) กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติและดำเนินการตามภารกิจของวัดตามกฎหมายดังต่อไปนี้

1. ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ อันสมควรแก่สมณะ การจัดการศึกษาของสงฆ์ในปัจจุบันจัดการศึกษาใน 2 ส่วน คือ
 - 1.1 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามหลักสูตร แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมชั้นเอก ถ้าเป็นฆราวาสเรียน เรียกว่าธรรมศึกษา แบ่งเป็น 3 ชั้น เรียกธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามหลักสูตร แบ่งเป็น 8 ชั้น คือ บาลีประโยค 1-2 และเปรียญธรรม 3-9
 - 1.2 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรทั้งวิชาสามัญและการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กันไป
2. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันดำเนินการดังนี้
 - 2.1 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนสามัญ แบ่งเป็น 4 ระดับชั้น คือ ชั้นเตรียม (รับนักเรียน ป.1-3) ชั้นต้น (รับนักเรียน ป.4-6) ชั้นกลาง (รับนักเรียน ม.1-3) ชั้นสูง (รับนักเรียน ม.4-6)
 - 2.2 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้แก่เด็ก ตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยรับเด็กวัย 3-5 ขวบ
 - 2.3 โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสนุน

เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เปิดรับนักเรียนในระดับต่างๆ ตั้งแต่อนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวัดจัดตั้งขึ้นและให้การสนับสนุน

3. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม ซึ่งดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่อง และโครงการเฉพาะกิจ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ลักษณะโครงการปฏิบัติสืบเนื่อง ได้แก่

- (1) หน่วยอบรมประจำตำบล
- (2) การอบรมจริยธรรมนักเรียน
- (3) การอบรมครูจริยศึกษา
- (4) การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม
- (5) การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์
- (6) งานพระจริยนิเทศก์
- (7) งานพระธรรมทูต

3.2 ลักษณะโครงการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลตามศักยภาพของวัด

คือโครงการที่วัดจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล ตามศักยภาพของวัด ได้แก่ โครงการวัดพัฒนาตัวอย่าง โครงการอุทยานการศึกษา โครงการสวนสมุนไพรในวัด โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา เป็นต้น

4. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์วัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุ เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ เป็นต้น

5. ด้านการสาธารณูปการ เป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ การจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งงานสาธารณูปการของแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาด และบารมีของเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ

6. ด้านการปกครอง เป็นงานในการปกครองดูแลวัดให้เป็นไปด้วย ความเรียบร้อยตาม มาตราที่ 37 (2) ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขปรับปรุงฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 ที่กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและภิกษุที่มีอยู่หรือที่พำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น

ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม โดยอาศัย
อำนาจตามมาตรา 38 เป็นเครื่องมือในการปกครอง

